

**ISSN : 2651-2009(Online) วารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

**ACADEMIC JOURNAL OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
ROI ET CAMPUS**

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567)
Vol. 13 No. 1 (JANUARY-JUNE 2024)

**M
B
U
R
E
C**

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

โทรศัพท์ 0-4351-8364,0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ACADEMIC JOURNAL OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY ROI ET CAMPUS

ISSN : 2651-2009 (ONLINE)

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566)

Vol. 13 No. 1 (January–June 2024)

ปรัชญาวารสาร : การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมแห่งความพอเพียงที่ยั่งยืน
(Research for Sustainable Development of a Sufficiency Society)

- **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย และความเจริญก้าวหน้า ในการวิจัยทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษา
3. เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและพัฒนาคุณภาพการวิจัยในสาขาวิชาที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

- **The main objectives of the journal**

1. To promote and publicize the academic and research works on Buddhism, Philosophy, Education, Political Science, Public Administration and interdisciplinary studies of the Humanities.
2. To be the forum for exchanging knowledge and views concerning the research methodology and the research infrastructure in the field of Buddhist studies and social sciences in order to cope with the educational quality assurance.
3. To promote innovation and develop the quality of the research on the fields that are helpful to national development.

- **เจ้าของ**
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลียบเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
45000
โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076
โทรสาร 0-4351-4618
www.rec.mbu.ac.th
E-mail : Journalmburec@gmail.com
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>
- **ที่ปรึกษา**
พระพรหมวชิรโสภณ
ปฐมาจารย์ผู้ก่อตั้ง มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระราชพัชรญาณมุนี
ที่ปรึกษาอุปถัมภ์ มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระเทพวชิรวิมล, ดร.
ที่ปรึกษารองอธิการบดี
พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระเมธีวัชรภรณ์, รศ.ดร.
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด
- **บรรณาธิการ**
ดร.พรทิwa ชนะโยธา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- **กองบรรณาธิการ**
พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ดร.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศ.ดร.ประยงค์ แสนบุราณ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.อุทัย ภิรมย์รัตน์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- **Owner**
Mahamakut Buddhist University
Roi Et Campus
By-Pass Rd., Donglan Sub-District,
Muang District, Roi Et Province
45000, Thailand.
Tel. +66-43-518364 +66-43-516076
Fax. +66-43-514618
www.rec.mbu.ac.th
E-mail : Journalmburec@gmail.com
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>
- **Advisers**
Ven. Phra Brahmavajirasobhon
The Founder of MBU Roi Et Campus
Ven. Phra Rajabajrayanmuni
Patronage Advisor of MBU Roi Et Campus
Ven. Phra Thepwachiraivimol, Dr.
Assistant Vice Rector
Ven. Phra Thepvajramedhi, Asst. Prof. Dr.
MBU Rector
Ven. Phrametheewatcharaporn, Assoc. Prof. Dr.
Vice Rector, MBU Roi Et Campus
- **Editor**
Dr. Porntiwa Chanayotha
Mahamakut Buddhist University
- **Editorial Staffs**
Ven. Phrasilasak Sumetho, Dr.
Mahamakut Buddhist University
Prof. Dr. Prayong Saenburan
Mahamakut Buddhist University
Ven. Phrakhruvijitpanyaporn, Asst. Prof. Dr.
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Uthai Piromruen
Ramkhamhaeng University

รศ.ดร.บดินทร์ รัศมีเทศ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รศ.ดร.ยุภาพร ยุภาศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ธวัช หอมทวนลม
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เอนก ศิลปนิลมาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เจริญชัย ชนไฟโรจน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.หอมหวล บั้วระภา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.ไพรัช พันชมภู
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Assoc. Prof. Dr. Bodin Rasmithes
Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphoom
Rajabhat Mahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Sarisak Sunthornjai
Sukhothai Thammathirat Open University
Assoc. Prof. Dr. Yuphaphorn Yubhas
Rajabhat Mahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Thavaj Homthuanlom
Mahamakut Buddhist University
Assoc. Prof. Dr. Phasakorn Dokchan
Mahamakut Buddhist University
Asst. Prof. Dr. Anek Silpanilaman
Mahamakut Buddhist University
Asst. Prof. Dr. Chareonchai Chonpairote
Rajabhat Mahasarakham University
Asst. Prof. Dr. Homhual Buarapha
KhonKaen University
Asst. Prof. Dr. Somkiat Kiatchareon
Rajabhat Mahasarakham University
Asst. Prof. Dr. Natthapong Malison
Phranakhon Rajabhat University
Dr. Pairat Phuenchomphoo
Mahamakut Buddhist University

- ฝ่ายคอมพิวเตอร์และการพิมพ์
ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี
นางสุดารัตน์ มณีนิล

- Computer & Print
Dr.Theeraphat Thinsaendee
Mrs.Sudarat Maneenil

- สมาชิกสัมพันธ์
นางสาวสารีทิพย์ วงสุเพ็ง
- ฝ่ายจัดทำ
ดร.ประพิศ โบราณมูล
ดร.บรรจง ลาวะลี
นายฉัตรชัย ชมชาลี
- ออกแบบปก
นายกฤษณัย รัตแสนศรี
นายฉัตรชัย ชมชาลี
- กำหนดเผยแพร่
ปีละ 2 ฉบับ
(มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม)
- Subscriber Relations
Ms.Sareetip Wongsupheng
- Producing Section
Dr.Prapit Boranmoon
Dr.Banjong Lawalee
Mr.Chatchai Chomcharee
- Cover designed
Mr.Kritsanai Ratsaensee
Mr.Chatchai Chomcharee
- Period of issue
Two volumes per year
(January-June and July-December)

*ผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นบทความรับผิดชอบของผู้เรียบเรียง ซึ่งวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

*การนำผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการในวารสารนี้ไปเผยแพร่ สามารถ Download ได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU> พร้อมระบุว่าได้รับความเอื้อเฟื้อจากวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

*The onus of the research and academic articles published in this journal is on the contributor. Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus is unnecessary to agree with.

*To quote a passage of the research and academic articles in the journal of dissemination, please be specified that 'With the compliments of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus'.

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารกำหนด บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) วารสารได้ยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่มเอกสาร โดยจะเน้นการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567) เป็นฉบับที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิจัดว่าเป็นผลงานที่ผ่านการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องในเชิงวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญามหาวิทยาลัย “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา” ซึ่งวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือของนักวิชาการ ดังจะเห็นได้จากบทความที่นำมาเผยแพร่เป็นบทความที่มาจากหลากหลายสถาบันหรือหน่วยงาน กองบรรณาธิการวารสารขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนนิสิต นักศึกษา จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ได้ส่งบทความวิชาการเข้าร่วมตีพิมพ์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านกระบวนการวิจัยตามลักษณะการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารนี้เป็นการนำผลการวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาสู่สังคมทำให้เกิดคุณค่าทางวิชาการนำไปสู่การพัฒนาชีวิตและสังคมร่วมกัน

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ISSN : 2651-2009 (Online) ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย(TCI) โดยได้รับการจัดให้อยู่ในวารสารกลุ่มที่ 2: วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) ทั้งนี้ตั้งแต่ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) วารสารได้ยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่มเอกสาร โดยจะเน้นการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอขอบคุณผู้เขียนบทความ สมาชิก และผู้อ่านทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ(Peer review) ที่มีส่วนในการควบคุมคุณภาพของวารสารให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด กองบรรณาธิการวารสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน หากผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการวารสารขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

ดร.พรทิวา ชนะโยธา
บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(5)
บทความวิจัย(Research Articles)	
แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาล สำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย (STRATEGIC PLAN FOR HALAL TOURISM BRAND DEVELOPMENT FOR MUSLIM MARKETS IN BANGKOK, THAILAND) ชญานี โยธาสุมุท.....	1
พระธาตุเมืองจันทร์ : ศรัทธาชาติ อัตลักษณ์ชาติพันธุ์สู่การสร้างสรรค่านาฏศิลป์พื้นเมือง ในบริบทท้องถิ่นนิยม (PHRA THAT MUANG CHAN : FAITH AND ETHNIC IDENTITY TO CREATE INDIGENOUS DANCES IN THE CONTEXT OF LOCALISM) หัตถพันธ์ นัวเพชร, อุรารมย์ จันทมาลา.....	16
กระบวนการรบพระกับพระในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ (THE BATTLE PROCESS, PRA AND PRA IN THE KHON PERFORMANCE RAMAYANA STORY) โยชวัฒน์ แสนสุริวงค์, อุรารมย์ จันทมาลา.....	27
แอ่วลาวเวียง : การสร้างสรรค่านาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัยจากวัฒนธรรมการฟ้อนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา (AEW LAO WIANG: THE CREATION OF ISAN FOLK DANCING THAT COMES FROM THE DANCE CULTURE OF THE LAO WIANG TRIBAL GROUP, LOM NAKHON RATCHASIMA) กนกวรรณ แคว้นคอนฉิม, ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ.....	40
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ (THE DEVELOPMENT OF WOT SKILLS LEARNING ACTIVITIES FOR MATTHAYOMSUKSA 2 STUDENTS AT ANUKOOLNAREE SCHOOL KALASIN PROVINCE ACCORDING TO DAVIES' INSTRUCTIONAL MODEL FOR PSYCHOMOTOR DOMAIN) เนติพงศ์ วุฒิพรม, กมลรัตน์ ทองสว่าง, อภิรักษ์ ภูสง่า.....	54

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
<p>การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5</p> <p>(THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES AN INQUIRY-BASED LEARNING (5E) TO DEVELOP SCIENCE LEARNING ACHIEVEMENT FOR GRADE 5 STUDENTS)</p> <p>ปรารธนา บั้วระคุณ, ปาริชาติ ประเสริฐสังข์, แสงจันทร์ กะลาม.....</p>	64
<p>การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ</p> <p>(THE DEVELOPMENT OF COMPUTER AND INFORMATION FOR CAREERS SUBJECT LEARNING ACTIVITIES USING PROJECT-BASED LEARNING FOR VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENTS)</p> <p>เฉลิมพล เขตชั้นธ์, ภูษิต บุญทองเถิง, ชัยวัฒน์ สุภัก์วรกุล.....</p>	79
<p>การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์</p> <p>(A STUDY OF PROBLEMS AND GUIDELINES FOR DEVELOPING THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGY FOR ACADEMIC ADMINISTRATION IN THE DIGITAL ERA OF SCHOOLS, UNDER THE KALASIN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE)</p> <p>วุฒิชรรม แก้วบุญใส, คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล, สุพจน์ ดวงเนตร.....</p>	94
<p>การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PROBLEM-BASED LEARNING) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3</p> <p>(DEVELOPING A TEACHER DEVELOPMENT PROGRAM LEARNING MANAGEMENT OF PROBLEM-BASED LEARNING FOR SCHOOL UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3)</p> <p>นภัสนันท์ กะการดี, บุญชม ศรีสะอาด.....</p>	106
<p>การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1</p> <p>(DEVELOPMENT OF TEACHER COMPETENCY STRENGTHENING PROGRAM OF STEM EDUCATION UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL AREA OFFICE 1)</p> <p>ปรียานุช อินไชย์, บุญชม ศรีสะอาด.....</p>	120

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 (DEVELOPMENT GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION USING PARTICIPATIVE MANAGEMENT UNDER NONG BUA LUM PHU PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1) <i>ศิวกร ตั้งจิตตาภรณ์, รัชชัย จิตรนันท์</i>	133
การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด (APPLYING THE PRINCIPLE OF FOUR PATHS TO ACCOMPLISHMENT TO PROMOTE PEOPLE’S PARTICIPATION IN OPERATION OF MUNICIPALITY OF MUEANG SUANG SUBDISTRICT, MUEANG SUANG DISTRICT, ROI ET PROVINCE) <i>สัญญา วาสูที, พระครูกิตติวราทร</i>	145
การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถใน การอ่าน เพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 (COOPERATIVE TECHNIQUES LEARNING MANAGEMENT CIRC TO ENHANCE ENGLISH READING COMPREHENSION AND VOCABULARY RECOGNITION FOR MATTAYOMSUKSA 6 STUDENTS) <i>สิรินันทา สุนทรศิลป์, อภิราตี จันทร์แสง</i>	157
พุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาล ตำบล จำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (BUDDHIST WAY OF LIFE OF THE PEOPLE BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY IN MUNICIPALITY OF CHAMPA KHAN SUBDISTRICT, SUWANNAPHUM DISTRICT, ROI ET PROVINCE) <i>พระอนุรักษ์ อภินนโท (มูลรัตน์), พระครูกิตติวราทร</i>	170
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะ ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 (ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING TEACHER COMPETENCY DEVELOPMENT IN THE 21 ST CENTURY UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4) <i>มนัสนันท์ ทองสังข์, สันติ อุณจะนำ, สรัญญา แสงอัมพร</i>	182

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
<p>ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 (LEADERSHIP ACCORDING TO THE 4 BRAHMA VIHARA PRINCIPLES AFFECTING THE EFFICIENCY OF SCHOOL ADMINISTRATION UNDER THE SURATTHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1)</p> <p>ชุลดา แอเด้น, ทิพมาศ เศรษฐวรโชติ, สันติ อุนจะนำ.....</p>	196
<p>การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม</p> <p>(THE INTEGRATION OF BUDDHIST PRINCIPLES IN THE DEVELOPEMENT OF PEOPLE’S COMMUNITIES AT HUAIAENG SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION AREA, MUENG MAHASARAKHAM DISTRICT, MAHASARAKHAM PROVINCE)</p> <p>พระเกรียงศักดิ์ ปญญาวชิโร (โททำ), พระครูกิตติวราทร.....</p>	212
<p>ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง</p> <p>(ETHICAL LEADERSHIP AFFECTING TEACHER’S WORK PERFORMANCE EFFICIENCY OF CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION, RAYONG PROVINCE)</p> <p>ภูริกา ชัยสงคราม, กัญญา เอี่ยมพญา, นวัตกรรม น้อยมณี.....</p>	226
<p>การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด</p> <p>(INTEGRATION OF FOUR SUBLIME STATES OF MIND IN PERSONNEL MANAGEMENT OPERATIONS OF THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION IN CHATURAPHAKPHIMAN DISTRICT, ROI ET PROVINCE)</p> <p>รังสิต คางคำ, พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า.....</p>	242
<p>การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1</p> <p>(A STUDY OF CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND PERSONNEL MANAGEMENT OF SCHOOL IN SURATTHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1)</p> <p>พงษ์ เมืองมุสิก, ทิพมาศ เศรษฐวรโชติ, สันติ อุนจะนำ.....</p>	256

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (GUIDELINES FOR THE OPERATION OF THE STUDENT SUPPORT SYSTEM USING THE PDCA CYCLE : A CASE STUDY OF TECHNOLOGY AND BUSINESS ADMINISTRATION UDONTHANI COLLEGE, MUANG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE)	
ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์, พิโรกุล แก้วค่างาม, ปัญญา ประวะโซ.....	270
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น (THE DEVELOPMENT OF STRATEGIC LEADERSHIP ENHANCEMENT PROGRAMS FOR SCHOOL ADMINISTRATORS OF THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE KHONKAEN)	
เบญจพร ฐานสมุทร, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ.....	283
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 (DEVELOPING A PROGRAM TO STRENGTHEN LEARNING LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)	
ภริมยา โพธิ์รินทร์, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ.....	295
การจัดการทุนชุมชนเพื่อยกระดับการพัฒนาเชิงพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (THE MANAGEMENT OF COMMUNITY CAPITAL TO UPGRADE AREA BASED DEVELOPMENT IN KOSUMPISAI DISTRICT, MAHASARAKHAM PROVINCE)	
ศิลป์ ชื่นนิรันดร์, พัชรี ศิลารัตน์, พิพัฒน์ คันทา, พระครูอนุกุลปริญาติการ.....	307
การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด (AN APPICATION OF SEVEN PRINCIPLES OF SAPPURISADHAMMA TO THE DEVELOPMENT OF COMMUNITIES BY THE NONGWAENG SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANTZATION, MUANG ROI ET DISTRICT, ROI ET PROVINCE)	
พระอธิการไพฑูรย์ กนตลีโล (โปมิน), พระครูกิตติวราทร.....	322
ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด (PEOPLE’S ATTITUDES TOWARDS MANAGEMENT ACCORDING TO THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND OF SANCHAT SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, CHANGHAN DISTRICT, ROI ET PROVINCE)	
พระนัฐชนพล โสธมโม (ขาวหนู), พระครูกิตติวราทร.....	335

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
<p>การพัฒนากิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (THE DEVELOPMENT OF GUIDANCE ACTIVITIES BASED ON MULTIPLE INTELLIGENCES THEORY TO PROMOTE OF THE CAREER AWARENESS OF MATHAYOMSUKSA 5) อรุณกมล ศิริเวช, ฐิติวรรณดา พลเยี่ยม.....</p>	347
<p>การพัฒนาแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด (DEVELOPMENT OF SUPERVISION MODEL USING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY TO STRENGTHEN INTERNAL SUPERVISION FOR PRIVATE SCHOOLS UNDER ROI ET PROVINCIAL EDUCATION OFFICE) สุทัศน์ สังคะพันธ์.....</p>	359
<p>กระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกคนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืน บ้านสบป่อง ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน (THE ENDEVOR TO AUGMENT INDIVIDUALS' COGNIZANCE REGARDING SUSTAINABLE COEXISTENCE WITH THE FOREST IN BAN SOP PONG, SITUATED WITHIN THE SOP PONG SUB-DISTRICT OF PANG MAPHA DISTRICT, MAE HONG SON PROVINCE) เกษมชัย ชนิดกานนท์, เดชรัต สุขกำเนิด.....</p>	373
<p>ผลการศึกษาการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (THE EFFECTS OF FOOTBALL DRIBBLING SKILLS BY USING THE MODEL OF FLIPPED CLASSROOM LEARNING MANAGEMENT OF TENTH GRADE STUDENTS) ศุภานัน ภูมดี, ธชา รุญเจริญ.....</p>	387
<p>คุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร่ิ่งอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ (QUALITY OF LIFE OF DISABLED PEOPLE WHO RECEIVE LIVING ALLOWANCES IN TALAT RAENG SUBDISTRICT MUNICIPALITY BAN KHWAO DISTRICT CHAIYAPHUM PROVINCE) จิรภัทร อธิธิกุล, สมปอง สุวรรณภุมมา, ณัฐดนัย แก้วโพนงาม.....</p>	402
<p>แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ (GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF COFFEE SHOP MANAGEMENT TOWARDS GOVERNMENT ASSISTANCE MEASURES OF ENTREPRENEURS (COFFEE SHOPS) IN CHAIYAPHUM MUNICIPALITY CHAIYAPHUM PROVINCE) ธนันท์พิมพ์ นัธยาย, สมปอง สุวรรณภุมมา, ณัฐดนัย แก้วโพนงาม.....</p>	412

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี (THE APPLICATION OF THE PRINCIPLE OF INDHIBAT 4 IN THE PERFORMANCE OF DUTIES OF ADMINISTRATIVE ORGANIZATION PERSONNEL THAP KUNG SUBDISTRICT, NONG SAENG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE) พระสถิรวัฒน์ ปภากรโ (ศรีธรรมวงศ์), พระครูพิศาลสารบัณฑิต, สมเดช นามเกตุ.....	423
กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี (HUMAN RESOURCE MANAGEMENT PROCESS AFFECTING THE PERFORMANCE EFFECTIVENESS OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN NONG WUA SO DISTRICT, UDON THAINI PROVINCE) สุปิ่น สมสาร, ดนัย ลามคำ.....	434
DISCOURSE MODES AND IDEOLOGICAL CONTESTATION IN MARK TWAIN'S THE ADVENTURES OF HUCKLEBERRY FINN (DISCOURSE MODES AND IDEOLOGICAL CONTESTATION IN MARK TWAIN'S THE ADVENTURES OF HUCKLEBERRY FINN) Todsapon Suranakkharin, Payung Cedar.....	446
แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ (DEVELOPMENT GUIDELINES OF LEARNING MANAGEMENT TO ENHANCE ANALYTICAL THINKING SKILLS FOR THAI TEACHERS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SURIN) สงกรานต์ พรไชยา, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ.....	459
การพัฒนาแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 (THE DEVELOPMENT OF A LEARNING AND INNOVATION SKILLS SCALE IN THE 21st CENTURY FOR PRATHOMSUKSR 6 STUDENTS UNDER THE UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE ARER OFFICE 3) ชินนทัย บุญรอด, พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ.....	471
กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร (PROCESS OF CULTURAL CHANGE AMONG ETHNIC GROUPS IN THE AREA OF SAKON NAKHON PROVINCE) บุญเพ็ง ลิทธิวงษา, ศุภกิจ ภัคดีแสน, ทรงพล โชติกเวชกุล, ไชยพร สมานมิตร.....	484

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
<p>แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาค่อน อำเภอรามัญ จังหวัดนครพนม (DEVELOPMENT GUIDELINES FOR COMMUNITY BASED TOURISM OF NATHON COMMUNITY, THAT PHANOM DISTRICT, NAKHON PHANOM PROVINCE)</p> <p><i>จิรภาส หลอดเงิน, สามารถ อัยกร.....</i></p>	492
<p>ผลการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสต่อทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (EFFECTS OF DAVIES' PRACTICE INSTRUCTION ON PERFORMANCE SKILL AND ACHIEVEMENT IN THAI DANCE CLASSIC OF GRADE 6 STUDENTS)</p> <p><i>ชัยดำรงค์ อินทะวงษ์, วิไล พลพวง.....</i></p>	505
<p>โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (DEVELOPMENT PROGRAM FOR ATTRIBUTE EXECUTIVES OF THE ROI-ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)</p> <p><i>พิมพ์พร มงคลชู, สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ.....</i></p>	516
<p>วุฒิภาวะทางอารมณ์ (EMOTIONAL MATURITY) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี (EMOTIONAL MATURITY OF SCHOOL ADMINISTRATORS AS PERCEIVED BY TEACHERS UNDER PATHUM THANI SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE)</p> <p><i>ประไพศรี ดำรงสิริวัฒนกุล, อุไร สุทธิแย้ม.....</i></p>	530
<p>แนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (GUIDELINES FOR APPLYING INNOVATION TO IMPROVE PEOPLE'S QUALITY OF LIFE ACCORDING TO THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY IN THE UPPER NORTHEASTERN REGION)</p> <p><i>สุรชัย ชูคง, พระธนาวุฒิ สานากุลชัย, บุญช่วย กิตติวิชัยกุล, ไกรสร เดชสิมมา, บุญเพ็ง สิทธิวงษา.....</i></p>	544
<p>การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 (THE DEVELOPMENT OF INTERNAL SUPERVISION GUIDELINES FOR SCHOOLS UNDER THE MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1)</p> <p><i>วิจิตราภรณ์ เพ็ชรทอง, ลักขณา สิริวัฒน์.....</i></p>	556

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
<p>ศึกษาผลการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ตามแนว คอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (THE STUDY OF RESULTS OF LEARNING ENVIRONMENT BASED ON CONSTRUCTIVISM TO PROMOTE GRADE 3 STUDENTS' PROBLEM SOLVING IN MATHEMATICS) สุนิสา สุวรรณฉาย, นภาพร วรเนตรสุดาทิพย์, พุทธชาติ ชุมแวงวาปี.....</p>	571
<p>การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบล หนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT PLAN MAKING OF NONG KHON KWANG SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE) สมเกียรติ วงษ์สิงห์, ดนัย ลามคำ, ชิตพล วิไลงาม.....</p>	581
<p>การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการ เรียนการสอน สำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต (THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL PACKAGES USING COOPERATIVE LEARNING ON DIGITAL MULTIMEDIA FOR INSTRUCTION FOR STUDENTS' FACULTY OF EDUCATION PITCHAYABUNDIT COLLEGE) สมชาย พาชอบ, จีราวรรณ พาชอบ.....</p>	592
<p>การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ TAI ผสานยุทธวิธี STAR (DEVELOPMENT MATHEMATICAL PROBLEM-SOLVING ABILITIES OF MATTHAYOMSUKSA 1 STUDENTS BY USING TAI LEARNING TECHNIQUES COMBINED WITH STAR STRATEGIES) ศรัญญา ปะนะภูเต, วิทยา วรพันธ์.....</p>	604
<p>การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (ANALYZE THE COMPONENTS OF VISIONARY LEADERSHIP BASED ON FOUR PATHS TO ACCOMPLISHMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) มยุรี สรรพโกชนัน, สุเทพ เมยไธสง.....</p>	618

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
<p>แนวทางการกระจายอำนาจรูปแบบองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ กรณีศึกษาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการภูเก็ต (GUIDELINES FOR DECENTRALIZATION IN SPECIAL FORM OF LOCAL AUTHORITATIVE ORGANIZATION: PHUKET GOVERNOR ELECTION) วีรภัทร์ พันธุ์หาญ.....</p>	631
<p>เทคโนโลยีเสมือนจริงที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต (VIRTUAL TECHNOLOGY THAT WILL INFLUENCE THE THAI TOURISM BUSINESS IN THE FUTURE) สุพรรณษา เทียมประสิทธิ์.....</p>	642
<p>รูปแบบการเป็น SMART FARMING ที่ยั่งยืนในชุมชนเมือง (SUSTAINABLE SMART FARMING MODEL IN URBAN COMMUNITY) เอกลักษณ์ กาญจนนิยม.....</p>	651
<p>แนวทางการใช้หลักขรวาจาธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน บ้านเชียงพัง ตำบลนากว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (AN APPLICATIVE GUIDELINE OF THE PRINCIPLE OF FOUR VIRTUES FOR GOOD HOUSEHOLD LIFE TO SOLVE THE CONFLICT PROBLEMS IN BAN CHIENGPANG COMMUNITY, AN KWANG SUBDISTRICT, MAUNG DISTRICT, UDONTHANI PROVINCE) พระโชติธรรม ปภากรโร (มธฺรต).....</p>	664
<p>การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหาร ส่วนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี (AN APPLICATION OF THE FOUR PATHS OF ACCOMPLISHMENT IN MANAGEMENT OF ADMINISTRATIVE ORGANIZATION OF PHON NGAM SUBDISTRICT IN NONAHAN DISTRICT, UDONTHANI PROVINCE) พระครูไพศาลรัตโนภาส อุทาโน (แสงคำ).....</p>	675
<p>การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิสัย อำเภอโพธิสัย จังหวัดหนองคาย (AN APPLICATION OF THE THREFOOLD TRAINING FOR PUPILS' LEARNING IN THE PRIMARY SCHOOL IN THE SIXTH YEAR CLASS IN CHUMPON PHON PISAI KINDERGARDEN SCHOOL, PHON PISAI DISTRICT, NONGKHAI PROVINCE) พระครูวินัยธร ชัยเดช อธิปัญญา (ปัญญสุวรรณ).....</p>	686
<p>คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ</p>	698

แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาล
สำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย*
STRATEGIC PLAN FOR HALAL TOURISM BRAND DEVELOPMENT
FOR MUSLIM MARKETS IN BANGKOK, THAILAND

ชญานิ โยธาสุมทร¹, พยอม ธรรมบุตร², เสรี วงษ์มณฑา³,
กาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์⁴

Chayanee Yodhasmutr¹, Payom Dhamabutra², Seri Wongmonta³,
Kannapa Pongponrat⁴

มหาวิทยาลัยพะเยา^{1,2,3,4}
University of Phayao, Thailand.^{1,2,3,4}

Email : Chayanee.y@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) แสวงหาคักยภาพของกรุงเทพมหานครในการพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน 2) สร้างแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวของกรุงเทพมหานคร 3) ประเมินผลการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวในโครงการนำร่องในชุมชนในกรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยหลักและมีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นงานวิจัยสนับสนุน เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบตรวจสอบชุมชนศึกษา แบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อยข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 32 คน จากภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนและนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ข้อมูลเชิงคุณภาพได้รับการเก็บ วิเคราะห์ด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า และการวิเคราะห์เนื้อหา เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ คือแบบสอบถาม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน นักท่องเที่ยว กลุ่มละ 10 คน สถิติที่ใช้ในงานวิจัยเชิงปริมาณคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กรุงเทพมหานครมีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่น ศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของประชากร ตลอดจนศักยภาพด้านกิจกรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและด้านการพัฒนาจิตใจ 2) แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแบรนด์ท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย มีวิสัยทัศน์ในรูปของการสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวฮาลาลในกรุงเทพมหานคร ให้เป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวฮาลาลของอาเซียน โดยมีตำแหน่งของการตลาดที่โดดเด่น (Positioning) 4 ด้าน หรือแบรนด์ย่อย 4 แบรนด์ คือ แบรนด์ที่ 1 ท่องเที่ยวฮาลาลทางธรรมชาติ วิถีชีวิตริมสายน้ำที่กรุงเทพมหานคร เวนิสตะวันออก แบรนด์ที่ 2 ท่องเที่ยวฮาลาลที่กรุงเทพมหานคร

เชิงวิถีเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แบรินด์ที่ 3 ท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครสัมผัสสังคมพหุวัฒนธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แบรินด์ที่ 4 เยือนกรุงเทพมหานคร สัมผัสศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ หลายยุคสมัย ร่วมอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ศาสนาอิสลามและปฏิบัติจิตตามบัญญัติของศาสนาอิสลาม 3) ผลการประเมินโครงการนำร่องของแผนยุทธศาสตร์ของชุมชนมัสยิดบางอ้อ พบว่านักท่องเที่ยวมีความพอใจในการท่องเที่ยวฮาลาล ณ ชุมชนมุสลิมแห่งนี้ โดยมีโอกาสศึกษาศิลปะ สถาปัตยกรรมของมัสยิดบางอ้อ การร่วมพิธีกรรมทางศาสนา การฝึกปรุงอาหารฮาลาล ตลอดจนการเยี่ยมชมหมู่บ้านฮาลาลกลางกรุงเทพมหานคร ซึ่งต้อนรับอย่างฉันทมิตร ในส่วนของชุมชนมัสยิดบางอ้อ พบว่าการวางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวฮาลาลในมัสยิดบางอ้อทำให้มีแผนที่นำทางในการพัฒนาชุมชนมัสยิดบางอ้ออย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : 1. ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยว 2. การท่องเที่ยวฮาลาล 3. ตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิม

ABSTRACT

This research aims to 1) investigate the potentials of Bangkok metropolitan to develop integrated sustainable creative halal tourism 2) create the strategic plan to develop halal tourism in Bangkok. 3) evaluate the implementation of the pilot project of the strategic plan in a community in Bangkok. The research uses mixed research method: qualitative research as the main research while quantitative research as supporting researched. The research instruments are: community study checklists, Tourism resource audit checklists, a structured in-depth interview and focus group form and questionnaires. Qualitative data are collected from 32 key informants from public, private, people and tourist sectors. Data are collected, verified and analyzed with triangulation and content analysis while the quantitative data are collected from 400 respondents belonging to public, private, people and tourist sector, Statistics used to analyze data are: percentage means and standard deviation.

The findings of the research are: 1) Bangkok has outstanding resource and sustainable management potentials as well as people participation and environmental awareness activities potentials. 2) In terms of the Vision, Bangkok will be the World Halal Tourism Hub with 4 positioning brands: brand N°1: River Cruising in Bangkok, Venice of the East, brand N°2: Visit Bangkok, vibrant creative Economy City, brand N°3: Come to Bangkok: World cosmopolitan City to live with people in the peaceful multi-cultural society, brand N°4 visit Bangkok, splendid city of Art and cultural Heritage. 3) The evaluation of the pilot project in Bang Or Mosque Community reveals Tourists' satisfaction of the familiarization Trip, learning Islamic law and way of life while Bang Or Mosque Community are convinced that the Strategic plan's vision provides excellent

roadmap for the community to fulfil prospective sustainable halal Tourism development.

Keywords : 1. Potential of Halal Tourism 2. Halal Tourism 3. Muslim Tourist Market

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แนวโน้มการขยายตัวของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับชาวมุสลิม (Muslim Friendly Destination) เพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวเพื่อทำธุรกิจ และการท่องเที่ยวช่วงเดือนรอมฎอน จากการวิจัยของ Crescent rating ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวแบบฮาลาลในสิงคโปร์ร่วมกับ Dinar Standard บริษัทในสหรัฐอเมริกาที่ติดตามในวิถีชีวิตของมุสลิม พบว่า ปี 2554 นักท่องเที่ยวมุสลิมทั่วโลกเป็นตลาดเฉพาะกลุ่มที่มีมูลค่าตลาด 126,100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และคาดว่าจะเติบโตขึ้นไปอีกในปี 2563 อีกร้อยละ 4.8 ต่อปี และในปี 2030 คาดว่าจะมีผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมากถึง 2,000 ล้านคน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมมีความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวเป็นพิเศษเพิ่มเติม นับเป็นตลาดที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว (Niche Market) อาทิเช่น อาหารฮาลาล เป็นอาหารที่ได้รับการยอมรับและได้รับมาตรฐานฮาลาล ซึ่งระดับความเคร่งครัดของชาวมุสลิม เป็นไปตามความแตกต่างในการดำรงชีวิต ขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่อาศัยอยู่ มีห้องชำระล้างที่เหมาะสม ชาวมุสลิมต้องใช้น้ำในการชำระล้างร่างกาย จึงมีข้อกำหนดมากกว่าคนทั่วไป มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นฮาลาล กิจกรรมบางประเภทอาจยังไม่ถูกต้องเหมาะสม หรือเป็นที่อนุมัติในการเดินทางท่องเที่ยวสำหรับชาวมุสลิม มีห้องละหมาด 63% ของชาวมุสลิมจะทำละหมาด 5 ครั้งต่อวันในวันปกติ และจะทำ 3 ครั้งต่อวันในกรณีชาวมุสลิมเดินทาง มีการบริการในช่วงเดือนรอมฎอน ซึ่งเป็นเดือนถือศีลอดของชาวมุสลิม ด้านสันตนาการ การสร้างความบันเทิง รื่นเริงต่างๆ ในศาสนาอิสลาม อาจมีข้อจำกัดเพื่อให้สอดคล้องกับหลักศาสนา มีการบริการที่เป็นส่วนตัว ชาวมุสลิมให้ความสำคัญกับการบริการแบบเป็นส่วนตัว และให้ความสำคัญกับการแยกระหว่างเพศชายกับเพศหญิง และมีที่พักตามหลักฮาลาล สิ่งอำนวยความสะดวกในสนามบิน (Crescent Rating, 2022)

กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและด้านการท่องเที่ยวของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia Hub) ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในอนาคตได้ด้วยความสะดวกสบายที่ดั่ง เป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของประเทศ และทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในหลากหลายปัจจัย ทั้งนี้ ประเทศไทยมีแผนพัฒนาประเทศไทย 4.0 Thailand ซึ่งเป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล พร้อมกับเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ ประเทศในโลกรุ่นหนึ่ง ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในบริบทของโลกยุค The Fourth Industrial Revolution อย่างเป็นทางการตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้วางไว้ ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” นอกจากนี้ยังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้ผู้วิจัยตระหนักและเห็นถึงความจำเป็นในการ

จัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย เนื่องจากแผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) มีเพียง 1 ข้อ คือยุทธศาสตร์ย่อยที่ 6.3 ที่กำหนดให้กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางของโลก ตลอดจนยังขาดแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวฮาลาล อีกทั้งยังไม่มีแผนการบูรณาการอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับชาวไทยมุสลิม การศึกษาข้อกำหนดของศาสนาอิสลาม หลักฮาลาลและฮารอม สามารถนำมาเป็นแผนกลยุทธ์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวไทยมุสลิมที่มาจากภาคต่างๆ ที่จะตอบสนองการท่องเที่ยวของพวกเขาด้วยองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่พักแรมที่สอดคล้องตามหลักศาสนา ตลอดจนสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่บรรลุเป้าหมายจุดหมายปลายทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในปี พ.ศ.2573

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพของการพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

2.2 เพื่อวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

2.3 เพื่อประเมินผลการนำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปดำเนินโครงการนำร่องในชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ภาครัฐ กรุงเทพมหานครสามารถนำแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลไปรวมกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานครในภาพรวม

3.2 ภาคเอกชน ผู้ประกอบการของห่วงโซ่อุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจที่พักแรมและธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นต้น สามารถนำแผนดังกล่าวไปกำหนดทิศทางของแผนยุทธศาสตร์ด้านการตลาดของตนเอง

3.3 ประชาชน สามารถนำแผนดังกล่าวไปบูรณาการกับแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในระดับอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบลและหมู่บ้าน

3.4 นักท่องเที่ยว สามารถนำแผนดังกล่าวไปวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของตนเอง

3.5 สถาบันการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม สามารถนำแผนดังกล่าวไปพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

4.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) รวม 32 ราย (McMillan and Suhmacher, 1997) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ทั้ง

ระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการในพื้นที่ ประกอบด้วย ภาครัฐ จำนวน 8 คน เลือกจากกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวฮาลาลในกรุงเทพมหานคร ภาคเอกชน จำนวน 8 คน เลือกจากองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวฮาลาลในกรุงเทพมหานคร ภาคประชาชน จำนวน 8 คน ที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว และภาคนักท่องเที่ยว จำนวน 8 คน ที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว

4.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) การศึกษาเอกสาร ได้แก่ เอกสารแผ่นพับการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร หนังสือประกอบการเรียน ตำรา เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร 2) รายการตรวจสอบเพื่อศึกษาชุมชนของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลภูมิศาสตร์ ข้อมูลด้านสังคม 3) รายการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว ของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรมรดก ทรัพยากรด้านกิจกรรม ทรัพยากรด้านบริการ และการประเมินคุณภาพ ความโดดเด่น และอำนาจในการดึงดูด 4) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาเอกสารแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วยประเด็นคำถามที่สำคัญ ได้แก่ (1) ทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นของพื้นที่ (2) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของพื้นที่ (3) ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (4) การกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการ

4.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้ จากเอกสารตามความมุ่งหมายของการวิจัย ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2552) 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) โดยการสำรวจ (Survey) สำรวจข้อมูลทั่วไป และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 32 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต โดยการเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างใส่ใจและมีระเบียบวิธี เพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น (สุภางค์ จันทวานิช, 2552) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา มีการทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชนต่างๆ การฝังตัวอยู่ในเหตุการณ์สำคัญๆ และเข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนต่างๆเป็นเวลานาน การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อระดมสมองเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆตามบทสัมภาษณ์ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) การแนะนำองค์ความรู้การใช้เครื่องมือให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แก่ ผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว ทั้งระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการในพื้นที่ เพื่อแสดงความคิดเห็นร่วมกัน (Consensus) เกี่ยวกับทรัพยากรที่โดดเด่น วิเคราะห์ SWOT Analysis วิเคราะห์ TOWS Matrix กำหนดยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ โครงการ ผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย นำมาอภิปรายร่วมกัน และกำหนดแนวทางสร้างแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

4.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดความสำคัญ จัดกลุ่มของเนื้อหา รวมถึงการวิเคราะห์ จำแนก และสรุปประเด็นสำคัญ (เอื้อมพร หลินเจริญ, 2554) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งกระทำโดยการ ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล ที่แตกต่างกันในกรุงเทพมหานคร (สุภาวค์ จันทวานิช, 2539) การนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) จากผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวนั้น ทั้งระดับบริหารและระดับผู้ปฏิบัติการในพื้นที่ ร่วมกันวิเคราะห์ SWOT Analysis และ TOWS Matrix เพื่อร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ โครงการ การนำข้อมูลที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ทั้งหมดจากการวิจัยเชิงคุณภาพมาประมวลเป็นฐานข้อมูล เพื่อสร้างเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม สำหรับการวิจัยเรื่อง แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาล สำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร การนำร่างแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย เข้าสู่การพิจารณาของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 32 คน เพื่อจัดลำดับความสำคัญและประเมินความเหมาะสมของข้อมูลทั้งหมดในเพื่อพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย โดยมีการอภิปรายและลงความเห็นร่วมกัน (Consensus) ในหัวข้อดังนี้ 1. การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวฮาลาล 2. การวิเคราะห์ SWOT และ TOWS 3. การศึกษาศักยภาพของการพัฒนา 4. วิสัยทัศน์ 5. ยุทธศาสตร์ 6. กลยุทธ์ 7. โครงการ 8. ข้อเสนอแนะ และนำเสนอแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ในรูปแบบการประเมินผลกระทบยุทธศาสตร์ (Strategic Environment Assessment: SEA)

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

4.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และได้ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 100 คน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ซึ่งทำการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenient Sampling) ในการศึกษา กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยมุสลิมที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ภาคเอกชน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ภาคประชาชน โดยเลือกแบบบังเอิญ (Accidental sampling) และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครโดยเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

4.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร แบบสอบถามเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของการพัฒนาการแบรนด์ท่องเที่ยวฮาลาลของกรุงเทพมหานคร แบบสอบถามเกี่ยวกับ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการและข้อเสนอแนะ

4.2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับระดับความคิดเห็นต่อแผนยุทธศาสตร์ของชุมชน (Index of item-Objective Congruence: IOC) จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณ แล้ว

ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบกับกลุ่มคนจำนวน 30 คน เพื่อนำคำตอบมาหาความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม เช่นเดียวกับการทดสอบการเก็บข้อมูลจริง โดยวิธีวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัท (Cronbach's alpha coefficient) (สุวิมล ติรานันท์, 2550)

4.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ แบบสอบถามการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ SWOT ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครและแผนยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ โครงการ สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวชาวไทย รวมทั้งสิ้น จำนวน 400 ชุด

4.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ รวบรวมแบบสอบถาม มาทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (Statistical Package for Social Sciences: SPSS) และจำแนกข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมและจิตใจ

4.2.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติพื้นฐาน การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Means) การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และแสดงผลออกมาเป็น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาศักยภาพของการพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ผู้วิจัยขอเสนอแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า ผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อทรัพยากรด้านบริการที่โดดเด่นสอดคล้องกัน โดยมีบางความคิดเห็นที่คิดต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญ มีระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว เว็บไซต์ โบรชัวร์ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ป้ายสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว มีที่พัก โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ เกสต์เฮาส์ มีตลาด ศูนย์การค้า ร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหาร ภัตตาคาร ศูนย์อาหาร ร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง มีตำรวจท่องเที่ยว และกล้อง CCTV ในแหล่งท่องเที่ยว มีห้องน้ำ ตู้ ATM โรงพยาบาล คลินิก ปั้มน้ำมัน

จากการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึกด้านศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลในกรุงเทพมหานคร พบว่ากรุงเทพมหานครมีศักยภาพด้านทรัพยากรท่องเที่ยวของพื้นที่ในการเข้าถึงพื้นที่ มีถนน ป้ายบริการรถประจำทาง บริการรถประจำทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว สภาพภูมิอากาศและที่ตั้งเหมาะสมต่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ทันสมัย สบายงาม เหมาะสมกับการพักผ่อนและทำกิจกรรมทางท่องเที่ยวมีทรัพยากรวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์และดึงดูดใจ มีทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่น ความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์ ศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในอนาคต

กลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ด้านพลังงาน น้ำ ชยะ มลพิษ (Resource Management) กรุงเทพมหานครมีแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับนานาชาติการแบ่งเขตพื้นที่ที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับสิ่งอำนวยความสะดวกกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่เพื่อป้องกันผลกระทบต่อทรัพยากรการจัดการด้านการให้บริการที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว การจัดการขยะ คุณภาพน้ำใช้ และน้ำทิ้งที่มีประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ

ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กรุงเทพมหานครมีชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและมีความเข้มแข็ง มีโอกาสในการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาการท่องเที่ยวจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่างๆมีการสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ศักยภาพด้านการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้การสื่อความหมายและการปลูกจิตสำนึก กรุงเทพมหานครมีกิจกรรมหลากหลายที่เหมาะสมกับพื้นที่และเอื้อต่อการส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกที่ดี ต่อแหล่งท่องเที่ยวมีวิธีการสื่อความหมายที่หลากหลายและเหมาะสมกับความสนใจของนักท่องเที่ยวกิจกรรมสามารถให้ประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจและมีความคุ้มค่าในการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมสร้างความตระหนักต่อผลกระทบด้านทรัพยากรแก่ชุมชนนักท่องเที่ยวและองค์กรต่างๆ

5.2 ผลการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย พบว่า ที่ประชุมลงความเห็นร่วมกันในการสร้างวิสัยทัศน์ในรูปแบบของแบรนด์ท่องเที่ยวฮาลาลของกรุงเทพมหานคร โดยมีตำแหน่งการตลาด (Positioning) 4 ตำแหน่งในรูปของแบรนด์ย่อย 4 แบรนด์ ได้แก่ แบรนด์กรุงเทพมหานครมีความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลเชิงธรรมชาติ ในอีก 5-10 ปีข้างหน้า โดยกรุงเทพมหานครจะเป็นเมืองนำอยู่ สร้างแบรนด์ท่องเที่ยวฮาลาลทางธรรมชาติ เยือนบางกอกมหานครผู้ได้สมญา “เวนิสแห่งตะวันออก” สัมผัสความร่มเย็นสายลม แสงแดด เมื่อล่องลอยไปตามลำน้ำเจ้าพระยาและลำคลองที่คดเคี้ยวไปตามเรือสวนผลไม้นานาชาติ สวนลั่นจี่อายุร้อยปีเขตจอมทอง ชมธรรมชาติชายฝั่งทะเลที่เต็มไปด้วยฝูงนกนางนวล เขียว ล่องเรือปลุกป่าชายเลน ป่าแสม ป่าโกงกาง ชานมมหานครที่เขตบางขุนเทียน พักผ่อนในสวนสาธารณะกลางกรุงใต้ร่มเงาของต้นไม้ใหญ่ อายุร่วมร้อยปี เข้าพิธีละหมาดในมัสยิดโบราณที่ตระหง่าน สง่างามอยู่บนฟากฝั่งเจ้าพระยา เพื่อพบความสงบสันติท่ามกลางมหานคร เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กรุงเทพมหานครจะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวฮาลาลเชิงวิถี “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” เที่ยวบางกอกมหานครแห่งทวยเทพ (City of angles) ร่วมทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลายเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตและสุขภาพกาย ขอบปิ้งสินค้าแบรนด์เนม และสินค้าแฟชั่นสุดหรูระดับโลกที่ย่านชอป สตรีทฟู้ด อาหารทะเลสดๆกลางกรุงสไตล์ฮาลาล ร่วมมหกรรมภาพยนตร์ สินค้าอุปโภคบริโภค ฮาลาล เที่ยวตลาดนัด ตลาดน้ำ ถนนวัฒนธรรม ถนนสายอาหาร สนุกสนานที่สวนสนุกริมฝั่งเจ้าพระยา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในกรุงเทพมหานครและเพื่อการกระจายรายได้สู่ชุมชน

กรุงเทพมหานครจะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวฮาลาลเชิงสังคม เยือนกรุงเทพมหานครเพื่อสัมผัสสังคมพหุวัฒนธรรมที่หลากหลาย เยี่ยมเยือนชุมชนมุสลิมเก่าแก่ที่อพยพมาตั้งรกรากริมฝั่งเจ้าพระยา เมื่อ 254 ปีมาแล้ว รอบ ๆ มัสยิดที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์วิถีชีวิต วัฒนธรรมอาหารฮาลาลไว้ได้อย่างมั่นคง สัมผัสความกลมกลืนของความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศรีทธา ศาสนาและกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังมีชีวิตอยู่ร่วมกันในหมู่บ้านกลางกรุง เพื่อร่วมพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

กรุงเทพมหานครจะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวฮาลาลเชิงวัฒนธรรมและการพัฒนาจิตใจ มหานครแห่ง ศิลปะวัฒนธรรมยุคกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ ชมศาสนสถานผ่านประวัติศาสตร์ ล่องเรือดูพิพิธภัณฑที่มีชีวิตบนถนนสายวัฒนธรรมบนเกาะ เยี่ยมชมสถาปัตยกรรมของมัสยิดที่งดงามที่สุด 10 อันดับในกรุงเทพมหานครเพื่อร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจตามแนววิถีของศาสนาอิสลาม

การกำหนดยุทธศาสตร์ 4 ด้านพร้อมกลยุทธ์และโครงการของแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาได้แก่ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ (Land Use) เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์กรุงเทพมหานครเป็นแหล่งช้อปปิ้งระดับโลก เป็นมหานครสีเขียวสะดวกสบายและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว มีมาตรการและความพร้อมในการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรด้านพลังงาน น้ำ ชยะมลพิษ (Resource Management) เพื่อความยั่งยืนในทันที 50 เขตของกรุงเทพมหานครทั้งระดับอุตสาหกรรมและระดับครัวเรือน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครและการกระจายรายได้สู่ชุมชน กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์เชิงเศรษฐกิจและการตลาดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมกรุงเทพมหานครในการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับนานาชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อจัดการการท่องเที่ยวฮาลาลของกรุงเทพมหานคร กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งและการกระจายรายได้ เพื่อวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์การอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิตชุมชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาล กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การพัฒนาจิตใจ และปลูกจิตสำนึก เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร

5.3 ผลการประเมินโครงการนำร่องของแผนยุทธศาสตร์ของชุมชนมัสยิดบางอ้อ พบว่านักท่องเที่ยวมีความพอใจในการท่องเที่ยวฮาลาล ณ ชุมชนมุสลิมแห่งนี้ โดยมีโอกาสศึกษาศิลปะสถาปัตยกรรมของมัสยิดบางอ้อ การร่วมพิธีกรรมทางศาสนา การฝึกปรุงอาหารฮาลาล ตลอดจนการเยี่ยมชมหมู่บ้านฮาลาลกลางกรุงเทพมหานคร ซึ่งต้อนรับอย่างฉันทมิตร ในส่วนของชุมชนมัสยิดบางอ้อ พบว่าการวางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวฮาลาลในมัสยิดบางอ้อทำให้มีแผนที่นำทางในการพัฒนาชุมชนมัสยิดบางอ้ออย่างยั่งยืน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาศักยภาพของการพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย พบว่า กรุงเทพมหานครมีทรัพยากรด้านมัสยิดและชุมชนมัสยิดจำนวนมาก จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลซึ่งสอดคล้องกับจิราภา ชาลาธราวัฒน์และคณะ (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวผิงทะเลอันดามันของประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศมุสลิม มีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาศาพองค์ประกอบการท่องเที่ยวฮาลาล ซึ่งประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ เช่น มัสยิด และอีกหนึ่งปัจจัยคือการมีส่วนร่วมของชุมชนในมัสยิด เนื่องจาก ศักยภาพด้านทรัพยากรของกรุงเทพมหานครที่โดดเด่นมากที่สุด ได้แก่ ที่ตั้ง สภาพภูมิอากาศ และระบบโลจิสติกส์ ตลอดจนศักยภาพด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวฮาลาลอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยขออภิปรายว่า กรุงเทพมหานครมีทรัพยากรการท่องเที่ยวฮาลาลที่โดดเด่น จึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดการทรัพยากรดังกล่าวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์บริการฮาลาลที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลในนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆด้านการตลาดเฉพาะกลุ่มของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) การมีศักยภาพด้านการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวฮาลาลดี กล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 – 2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ศักยภาพของกรุงเทพมหานครในด้านกิจกรรมการเรียนรู้และการปลูกจิตสำนึกของการพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลกรุงเทพมหานครมีวิธีการสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวฮาลาลที่หลากหลายและเหมาะสมกับความสนใจของนักท่องเที่ยว และมีศักยภาพด้านกิจกรรมซึ่งอาจทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจ

6.1 ผลการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวฮาลาลนานาชาติ (Halal Tourism Hub) วิสัยทัศน์อันดับที่ 1 ได้แก่ กรุงเทพมหานครจะสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลเชิงธรรมชาต เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลในกรุงเทพมหานครในการสัมผัสธรรมชาติที่สงบสันติท่ามกลางมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ยุทธศาสตร์ที่ 2 มหานครสีเขียวสะดวกสบาย ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างการเสริมสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลเชิงวิถีเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในกรุงเทพมหานครและกระจายรายได้สู่ชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ วิสัยทัศน์อันดับที่ 3 กรุงเทพมหานครจะเป็นสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลเชิงสังคมเพื่อสัมผัสสังคมพหุวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลในกรุงเทพมหานครเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน กรุงเทพมหานครมีศักยภาพในด้านการเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวฮาลาลแห่งโลกทั้งมิติร่างกายและจิตใจ สอดคล้องกับแนวคิดของพยอม ธรรมบุตร (2560) เรื่องการท่องเที่ยวในมิติจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ กล่าวถึงการดูแลสุขภาพกายและ

จิตด้วยการฝึกปฏิบัติจิตให้มีสมาธิและมีสติเมื่อจิตมีสมาธิและสติจะมีปัญญาสามารถเห็นสรรพสิ่งในโลกสมมุติทางวัตถุตามสภาพความเป็นจริง

6.3 ผลการประเมินผลการนำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวไป ดำเนินโครงการนำร่องในชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา การดำเนินการในพื้นที่ของชุมชนมัสยิดบางอ้อ ให้เกิดการบริหารจัดการท่องเที่ยวฮาลาลโดยชุมชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวฮาลาลของชุมชน ทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม มหกรรม กิจกรรม และบริการ ชุมชนมัสยิดบางอ้อเป็นชุมชนที่มีศักยภาพและทรัพยากรท่องเที่ยวฮาลาล โดยทรัพยากรท่องเที่ยวฮาลาลที่มีความโดดเด่นของชุมชนมัสยิดบางอ้อ ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวฮาลาลทางธรรมชาติชุมชนมัสยิดบางอ้อเป็นชุมชนที่ตั้งขนานริมแม่น้ำ โดยมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญคือ แม่น้ำเจ้าพระยา ทรัพยากรการท่องเที่ยวฮาลาลทางวัฒนธรรม ได้แก่ มัสยิดบางอ้อ ทรัพยากรท่องเที่ยวฮาลาลทางเทศกาล งานประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ เดือนรอมฎอน วันอีดิลอฎฮาและวันอีดิลฟิตรี ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการเรียนรู้ การทำอาหารพื้นถิ่น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพธุรกิจสินค้าและบริการฮาลาล (พ.ศ.2559-2563) ในวิสัยทัศน์ว่า ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวฮาลาลของโลก ภายใน 10 ปีข้างหน้า ซึ่งกล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการมุ่งพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวเข้าสู่การเป็นศูนย์กลาง การท่องเที่ยวฮาลาลนานาชาติ โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาและบูรณาการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำศักยภาพและขีดความสามารถของทรัพยากรฮาลาลและทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างจำกัด ภูมิปัญญาไทย วิถีชุมชน มาสร้างบริการและผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ จนสามารถเพิ่มสัดส่วนรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ ชุมชนมัสยิดบางอ้อมีระบบสาธารณูปโภคพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆบริการทางการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2564) กล่าวถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว การปรับปรุงป้ายบอกทางและป้ายสัญลักษณ์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทุกแห่ง เพิ่มจุดบริการ Free WiFi ในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

ด้านกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนมัสยิดบางอ้อ ปัจจุบันมีการบริหารจัดการภายในชุมชนที่ดี ชุมชนเข้มแข็งโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และการจัดการของชุมชน ปัจจุบันถือเป็นชุมชนดีเด่นของสำนักงานเขตบางพลัดที่สามารถบริหารจัดการพึ่งพาตนเองได้โดยมุ่งเน้นการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการสื่อสารภายในชุมชนที่ดีซึ่งสอดคล้องกับจรรยา วิชาการวัฒนธรรมและคณะ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวฮาลาลฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวฮาลาลประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ การคมนาคมและขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชนและบริการ

ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลของชุมชนมัสยิดบางอ้อมีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวฮาลาลของชุมชนมัสยิดบางอ้ออยู่ในระดับดีมากถึงดีมากที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินด้านแผนยุทธศาสตร์ 1) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการใช้พื้นที่ การใช้ทรัพยากรน้ำ พื้นที่ และการจัดการขยะ 2) การจัดการด้านเศรษฐกิจมีการโฆษณา

ประชาสัมพันธ์โปรแกรมท่องเที่ยวเชิงฮาลาล มีการพัฒนาสินค้าและบริการฮาลาล และมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวฮาลาลอย่างยั่งยืน 3) การจัดการด้านสังคมมีการกระจายรายได้สู่ชุมชนมัสยิดบางอ้อ มีเครือข่ายประสานงานการท่องเที่ยวและมีการจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว 4) การจัดการด้านวัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาชุมชนมัสยิดบางอ้อและมีการบริการส่งเสริมพัฒนาจิตใจ ผิกสมาธิ สติ ซึ่งสอดคล้องกับพหุอม ธรรมบุตร (2558) ได้กล่าวถึง 4 เสาหลักแห่งความยั่งยืนควบคุมด้วยจิตที่มีปัญญาของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลชุมชนมัสยิดบางอ้อได้มีการสร้างวิสัยทัศน์ของชุมชนมัสยิดบางอ้อในวิสัยทัศน์ที่ว่าประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวฮาลาลของโลกภายใน 10 ปีข้างหน้าซึ่งกล่าวถึงเป้าประสงค์การจะเป็นศูนย์กลางบริการฮาลาล (Halal Hub) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวฮาลาลและเป็นศูนย์กลางบริการวิชาการและงานวิจัยรวมถึงศูนย์ กลางในการผลิตสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวฮาลาล (Halal Tourism Hub) เป็นต้น ตลอดจนสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลเพื่ออนุรักษ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี (พ.ศ.2556- 2575) ยุทธศาสตร์ที่ 3 มหานครสำหรับทุกคน โดยชาวกรุงเทพมหานครทุกคน ทุกชนชั้นอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคและสมานฉันท์ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ได้รับโอกาสที่จะเรียนรู้พัฒนาตนเองและเข้าถึงบริการสาธารณะ ในขณะเดียวกันชาวกรุงเทพมหานครแต่ละกลุ่มสามารถดำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ ประเพณี วัฒนธรรมของตนเองเป็นมหานครที่โดดเด่นในเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลายกลยุทธ์ที่ 1.2 การใช้ประโยชน์พื้นที่ (Land Use) เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมัสยิดบางอ้อ มีโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์รอบมัสยิดบางอ้อ โครงการสร้างแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนมัสยิดบางอ้อ กลยุทธ์ที่1.2 กลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยว การโครงการแยกขยะบรรลุป่าหมาย โครงการสร้างพลังงานแสงอาทิตย์ในชุมชน

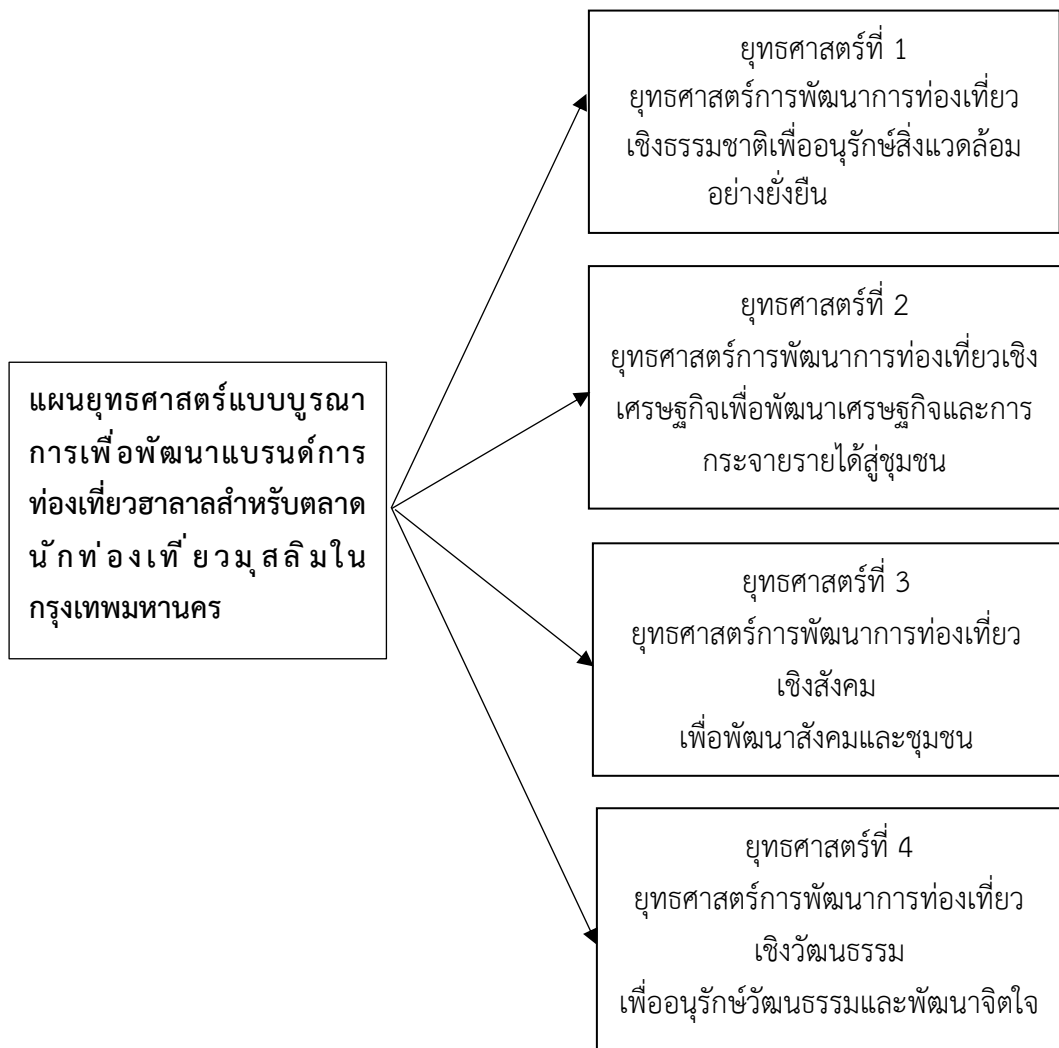
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน กลยุทธ์ที่ 2.1 กลยุทธ์เชิงเศรษฐกิจและการตลาดการท่องเที่ยว โครงการอบรมทักษะการประกอบอาหารฮาลาล โครงการประชาสัมพันธ์บนเว็บไซต์ท่องเที่ยวชุมชน กลยุทธ์ที่ 2.2 กลยุทธ์การพัฒนาสินค้าและกิจกรรมการท่องเที่ยว โครงการสวนผลไม้ของชุมชนบางอ้อโครงการสร้างแพคเกจท่องเที่ยวมัสยิดบางอ้อ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน กลยุทธ์ที่ 3.1 กลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยว โครงการจัดตั้งชมรมท่องเที่ยวฮาลาลมัสยิดบางอ้อได้ปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้ทุกคนในชุมชนมีความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาดังกล่าวทั่วทั้งและร่วมกันสร้างเส้นทางท่องเที่ยวริมฝั่งเจ้าพระยา กลยุทธ์ที่ 3.2 กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายและการกระจายรายได้ พบว่าโครงการอบรมภาษาอาหรับเพื่อมีคฤเทศน์และล่ามมีความสำเร็จในระดับมาก โดยผู้สูงวัยและเยาวชนในชุมชนมีความสนใจในการเรียนภาษาอาหรับเพื่อนำเที่ยวชุมชนมัสยิดบางอ้อ สำหรับโครงการสร้างเครือข่ายชุมชนมุสลิมของมัสยิดริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ได้มีการติดต่อประสานงานกับชุมชนมัสยิดต่างๆริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อร่วมกันสร้างเส้นทางเยี่ยมชมมัสยิดริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เช่น มัสยิดต้นสน มัสยิดริ้วาดีสุสุนัน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจกลยุทธ์ที่ 4.1 กลยุทธ์การอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิตมุสลิม พบว่าโครงการสร้างชุมชนมีศักยภาพอ้อมทั้งชุมชนให้เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตกลางแจ้งของวิถีชีวิตมุสลิม มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยมีทางเส้นทางการเดินทางและเส้นทางจักรยาน เพื่อเป็นตัวอย่างของแนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์สมัยใหม่ในพื้นที่กลางแจ้งของทั้งชุมชน เพื่อตอบสนองวิถีการเรียนรู้จากการท่องเที่ยวและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Education) กลยุทธ์ 4.2 การพัฒนาจิตใจและปลูกจิตสำนึกเพื่อการท่องเที่ยว โครงการสอนศาสนาสำหรับผู้ใหญ่เบื้องต้นประสบความสำเร็จมากเพราะนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสในการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามอย่างลึกซึ้งขึ้นซึ่งในโครงการผู้สนใจอิสลามและศึกษากุรอานเบื้องต้นประสบผลสำเร็จมากเช่นกัน และการอบรมได้มีผู้เข้ารับศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้น

7. องค์ความรู้ใหม่

แผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาแบรนด์การท่องเที่ยวฮาลาลสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ด้านสิ่งแวดล้อมควรมีการออกกฎเกณฑ์หรือมาตรการในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม จัดแบ่งเขตพื้นที่ (Zoning) ให้เป็นสัดส่วน พื้นที่ท่องเที่ยวฮาลาล พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่เกษตรในเขตเมือง ภาคเอกชนต้องมีความรับผิดชอบต่อและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เพิ่มมากขึ้น สร้างการปลูกจิตสำนึกให้มีการพัฒนาการบริการทางการท่องเที่ยวฮาลาล ให้คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุนทรัพยากรการท่องเที่ยวฮาลาลทางวัฒนธรรมในทุกๆด้าน ประชาชนท้องถิ่นควรร่วมมือร่วมใจการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม พัฒนาสินค้าทางท่องเที่ยวเชิงฮาลาลที่มีคุณค่ามีเอกลักษณ์ ด้านการพัฒนาจิตใจ มีโครงการพัฒนาจิตใจให้รักและห่วงใยในแหล่งท่องเที่ยวและภูมิปัญญาเชิงฮาลาลของชุมชนท้องถิ่น มีจิตสำนึกมีความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 การศึกษาพบว่ายังมีประเด็นในการศึกษาวิจัยในด้านอื่นๆที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลของกรุงเทพมหานคร ได้แก่มีการศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวฮาลาลในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวฮาลาลของโลก(Thailand Halal Tourism and Service Hub) ภายใน 10 ปีข้างหน้ารองรับประชากรโลกที่กำลังจะเพิ่มขึ้นเป็น 9,000 ล้านคนและประชากรมุสลิม 2,000 ล้านคนที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตมีการศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวฮาลาลในกรุงเทพมหานครเป็นเมืองนวัตกรรมแห่งฮาลาล (Halal Innopolis) ส่งเสริมนโยบายของภาครัฐและเอกชนมีการศึกษาวิจัยด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์อีกทั้งยังไม่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลามมีการศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวฮาลาลในรูปฮาลาลการจัดเส้นทางท่องเที่ยวฮาลาลในแต่ละพื้นที่

9. เอกสารอ้างอิง

- พยอม ธรรมบุตร. (2558). เอกสารประกอบการสอนวิชาสัมมนา 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พยอม ธรรมบุตร. (2560). เอกสารประกอบการสอนวิชาปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีในการจัดการการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2539). วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรพรรณ จันทน์อินทร์, เพียงพิศ ศรีประเสริฐ, จิราภา ชาลาธราวัฒน์, Orphan Chanin, Piangpis Sriprasert และ Jirapa Charatharawat (2556). **การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวฮาลาลฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศมุสลิม: ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

Ministry of Tourism and Sports. (2017). **The 2nd National Tourism Development Plan (2017-2021)**. Bangkok : Office of Printing Works of the War Veterans Organization.

Office of the National Economic and Social Development Board. (2017). **The 12th National Economic Development Plan (2017-2021)**. Bangkok : Office of the National Economic and Social Development Board.

United Nations. (2002). **World Population Ageing: 1950 – 2050**. New York : U.S.A..

World Tourism Organization. (2017). **UNWTO Annual Report 2017**. Retrieved 20 June 2021. From <https://doi.org/10.18111/9789284419807>

WTTC. (2015). **Global benchmarking travel & tourism**. Retrieved 20 June 2021. From <http://www.wttc.org/media/files/reports/benchmark%20reports/regional%20results%202015/global%20benchmarking%20report%202015.pdf>

11. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พยอม ธรรมบุตร ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา พงศ์พนรัตน์ เชี่ยวชาญ รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชนะ เดชคณา ประธานสอบวิทยานิพนธ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ดร.ณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร พร้อมทั้งอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิภาภรณ์ ภูวัฒนกุล รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนาณรงค์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทิวี ดร.ธารินทร์ รสานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร แพรศรี และพร้อมกันนี้ขอขอบพระคุณคณาจารย์ที่สอนในหลักสูตรทุกท่าน เจ้าหน้าที่ทุกคนที่คอยอำนวยความสะดวกทุกๆด้าน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนและนักท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครที่มีส่วนร่วมให้ความร่วมมืออย่างดีในการจัดทำข้อมูลวิจัยเล่มนี้ทุกท่าน

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณต่อพระเจ้าและครอบครัว คือ มารดา บิดา พี่สาว น้องสาว และญาติมิตรในครอบครัวทุกท่านที่คอยสนับสนุนทุนการศึกษา ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการศึกษาครั้ง

พระธาตุเมืองจันทร์ : ศรัทธาชาติ อัตลักษณ์ชาติพันธุ์สู่การสร้างสรรคานาฏศิลป์พื้นเมือง
ในบริบทท้องถิ่นนิยม*

PHRA THAT MUANG CHAN : FAITH AND ETHNIC IDENTITY TO CREATE
INDIGENOUS DANCES IN THE CONTEXT OF LOCALISM

หัตถพันธ์ นีวเพชร¹, อูรารมย์ จันทมาลา²
Hatthaphan Neiwpet¹, Ourarom Chantamalat²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : Armmytomy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศรัทธาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และความเป็นมา
ประเพณีไหว้พระธาตุเมืองจันทร์ในบริบทท้องถิ่นนิยม 2) เพื่อสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองจากอัต
ลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ ชุด สักการะพระธาตุ (เมืองจันทร์) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิง
คุณภาพ จากการศึกษาเอกสารและภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตแบบ
สัมภาษณ์ สันทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้รู้จำนวน 2 คน ผู้ปฏิบัติ 4 คน
บุคคลทั่วไปจำนวน 30 คน และนำผลงานการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณค่าของประเพณีบวงสรวงพระธาตุเมืองจันทร์ของกลุ่มชาติพันธุ์
ต่างๆในอำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบไปด้วย 4 เผ่า คือ ลาว ส่วย เขมร เยอ ซึ่งม
ีความเกี่ยวโยงด้านศรัทธาที่มีร่วมกัน 2) การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุด สักการะพระ
ธาตุ เมืองจันทร์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อและศรัทธาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้าน
ของหลายกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ จนเกิดเป็นประเพณีบวงสรวงพระธาตุเมืองจันทร์ ทั้งยังเป็นการ
อนุรักษ์ สืบทอด วัฒนธรรมประเพณีอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงได้นำเอาประเพณีบวงสรวงพระธาตุเมือง
จันทร์ ของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ มาผ่านแนวคิดนาฏยประดิษฐ์และ
ผสมผสานให้เกิดเป็นการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นเมืองในบริบทท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ทางชาติ
พันธุ์ที่หลากหลาย ทั้งยังเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของนาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์
และทำให้เห็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์โดยผ่านรูปแบบการแสดงโดยผ่านรูปแบบการแสดงที่สื่อถึงการ
สักการะพระธาตุเมืองจันทร์ เพื่อให้เกิดเป็นมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า

คำสำคัญ : 1. ศรัทธาชาติ 2. อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ 3. การสร้างสรรค์ 4. นาฏศิลป์พื้นเมือง

ABSTRACT

This research aims 1) to examine the roles of faith, ethnic identity, and historical traditions in the worship of Phra That Muang Chan in a local context (Muang Chan). Secondly, 2) to create an aboriginal piece of local art, known as SakKaramPhra That (Muang Chan), based on the characteristics of this ethnic group from the province of Sisaket. To achieve these goals, the researcher employed various research tools, including observational forms, interview forms, focus group discussions, and sample groups, and collected data by interviewing two knowledgeable individuals, four practitioners, and thirty general individuals. Then presenting research results by descriptive and analytical methods

The findings of the study 1) highlighted the significance of the Phra That Muang Chan worships tradition among the four tribes (Laos, Thais, Khmers, and Ye) in Muang Chan District, Sisaket Province, which are closely linked to shared beliefs and faiths. 2) The study also revealed that this tradition has helped to preserve and pass on cultural traditions from generation to generation. As a result, the researcher explored the concept of inventive dance and combined it with the worship of Phra That Muang Chan to create an indigenous dance that reflects the diverse ethnic identities of the region. This approach not only helps to develop the potential of creative local dancing arts but also highlights ethnic identity through performances that convey the worship of Phra That Muang Chan. Ultimately, the study aims to create a valuable heritage of local wisdom.

Keywords : 1. Faith 2. Ethnic identity 3. Creative 4. Native dancing arts

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ชาติพันธุ์ (Ethnicity) คือ กลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นแบบแผนเดียวกัน รวมถึงมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เชื้อชาติและสัญชาติสอดคล้องกัน สำหรับผู้คนที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน มักมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมพร้อมๆ กันไป โดยเป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ ขณะเดียวกันสามารถเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยเฉพาะ ถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นั้นนับถือศาสนาเดียวกัน หรือได้รับอิทธิพลจากระบวนกรกลมเกลียวทางสังคมแบบเดียวกัน จัดว่าเป็นแนวทางชาติพันธุ์ของ มนุษย์และเป็นความมั่งคั่งของสังคมโลกที่ประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย(ธนพล วิทยาสิงห์, 2564) กลุ่มชาติพันธุ์หมายถึงชนที่เป็นกลุ่มใหญ่ และชนที่เป็นกลุ่มน้อย เช่น กลุ่มชาติเขมร กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย กลุ่มชาติพันธุ์ลาว กลุ่มชาติพันธุ์เยอ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษศรีสะเกษเป็นแหล่งอารยธรรมของชนสี่เผ่า คือ ส่วย เยอ เขมร และลาว ในอดีตชนเผ่าลาวเขมร เคยปกครองมาก่อน และต่อมาชาวส่วย กวยหรือกวยได้

อพยพมาสร้างบ้านแปลงเมืองรวมถึงการปกครอง ส่วนชาวเยอเป็นชนกลุ่มหนึ่งก็คือกวยเยอ ต่อมาเรียก เยอ ชนทั้งสี่เผ่า มีภาษาพูดในท้องถิ่นของตนเองรวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี อัตลักษณ์ชาติพันธุ์แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง งานประเพณีสี่เผ่าไทยศรีสะเกษ หรืองานเทศกาลดอกกล้าดวนบาน (เดิม) เป็นงานประเพณีประจำปีที่ยิ่งใหญ่ทุกปีแสดงออกถึงประเพณี (อภิศักดิ์ โสมอินทร์, 2537) และมีอีกหลายสถานที่ที่มีการจัดประเพณีสืบต่อมาตามความเชื่อตามศาสนาที่นับถือ

พุทธศาสนาได้มีแนวคิดหลักความเชื่อเกี่ยวกับพระบรมสารีริกธาตุ พระธาตุ และเจดีย์ ต่อเนื่องนับตั้งแต่พุทธกาล โดยเป็นผลให้เราพบเห็นวัดมากมายตามสถานที่ต่างๆ มีรูปแบบไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับความเชื่อที่ได้ถ่ายทอดออกมาตามจินตนาการ พระพุทธศาสนาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมาได้เกิดความนิยมการบูชาพระบรมสารีริกธาตุ ตามคติพระพุทธรูปแบบเถรวาทจากประเทศศรีลังกาเข้าสู่ประเทศผ่านภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(สมชาติ ภูมิโชติ, 2554) โดยการสร้างสถูปเจดีย์เพื่อประดิษฐานผอบบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ภายใน

พระธาตุเมืองจันทร์ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดเมืองจันทร์ ต.เมืองจันทร์ อ.เมืองจันทร์ จ.ศรีสะเกษ เป็นศาสนสถานที่มีความสำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดศรีสะเกษ ชาวบ้านเมืองจันทร์ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ส่วย ซึ่งเป็นกลุ่มคนพื้นถิ่นดั้งเดิมในแถบอีสานล่างโดยอพยพแยกบ้านมาจากทางเหนือแถวสุรินทร์และร้อยเอ็ดและมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เยอ เขมร และลาวอยู่ร่วมอาศัยด้วยกันจากการย้ายถิ่นฐานแต่งงานกับกลุ่มต่างชาติพันธุ์ในหมู่บ้านมีความสามัคคีน้ำใจต่อกันชาวเมืองจันทร์ได้อยู่กับพระธาตุเมืองจันทร์มาอย่างยาวนาน ได้มีการสักการบูชาพระธาตุเมืองจันทร์ ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อในการไหว้ธาตุร่วมกันว่า การไหว้ธาตุจะสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขให้กับชาวบ้านทุกคน หากไม่ปฏิบัติจะเกิดความเดือดร้อนต่างๆ(วสันต์ เทพสุรียนนท์, 2553) ประเพณีการไหว้ธาตุเมืองจันทร์ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปีจึงยังคงสืบทอดมาจวบจนปัจจุบัน

ประเพณีการไหว้พระธาตุนั้นได้รับอิทธิพลจากพระพุทธรูป มีวัดเป็นศูนย์กลางทางสังคมของชุมชน คติความเชื่อในการสร้างพระธาตุสร้างเพื่อบรรจุพระบรมธาตุหรืออัฐิของพระสงฆ์ที่เป็นพระเถระอันเป็นที่เคารพของพุทธศาสนิกชน ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมากลายเป็นประเพณีพิธีกรรมได้แฝงไว้ด้วยคุณธรรมทางพุทธศาสนา ประกอบกับวิถีชีวิตของชุมชนปัจจุบันได้มีกลุ่มผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ที่อยู่ในศรีสะเกษได้มาเข้าร่วม ประเพณีได้ถูกปรับเปลี่ยนการจัดกิจกรรมที่ใหญ่ขึ้น โดยมีภายในงาน แตกต่างจากในอดีตที่มีเพียงพิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญพระธาตุเพียงอย่างเดียว ปัจจุบันได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรม การประกอบพิธีกรรมได้แฝงคติธรรมความเชื่อ โดยวิธีการบอกเล่าด้วยปากเปล่าและการปฏิบัติสืบทอดกันคตินิยมของกลุ่มแตกต่างชาติพันธุ์ประเพณีการไหว้พระธาตุเมืองจันทร์ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ที่ผ่านการสืบทอดจากวิถีชีวิตและความเชื่อที่ฝังมาสู่คนรุ่นหลัง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาศรัทธาคติอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และความเป็นมาประเพณีไหว้พระธาตุเมืองจันทร์ในบริบทท้องถิ่นนิยม

2.2 เพื่อสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองจากอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ ชุด สักการะพระธาตุเมืองจันทร์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงศรัทธาชาติอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และความเป็นมาประเพณีไหว้พระธาตุเมืองจันทร์ในบริบทท้องถิ่นนิยม ได้รวบรวมข้อมูลแหล่งที่มาและประเพณีไหว้พระธาตุเมืองจันทร์

3.2 ทำให้ทราบถึงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองจากอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ ชุด สักการะพระธาตุเมืองจันทร์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอีกทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยกำหนดกรอบและขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) ได้แก่ (1) อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้าน) (2) อาจารย์ผกา เบญจกาญจน ผู้เชี่ยวชาญสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์พื้นบ้าน) 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) (1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน กลุ่มชาติพันธุ์ ลาว เยอ ตำบลเมืองจันทร์นายศรายุทธ พรธโรจน์ (2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน กลุ่มชาติพันธุ์ กูย ตำบลเมืองจันทร์นายเดโช ชัยนตุล (3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน กลุ่มชาติพันธุ์ เขมร ตำบลเมืองจันทร์ นายชายอภิรักษ์ สีสะวัน กลุ่มบุคคลทั่วไป (General Informants) ประชาชนทั่วไปที่ให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเพณีการไหว้พระธาตุเมืองจันทร์ ผู้วิจัยได้เจาะจงในประชาชนในหมู่บ้านโดยใช้วิธีสุ่มแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ (1) แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์ที่ถามถึงกระบวนการ การสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) ผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) (2) แบบสังเกต (Observation) เป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสารภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ และการสังเกต บันทึกลงในสมุดหรือในลักษณะการบรรยาย (Descriptive) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัย และจัดกลุ่มของข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

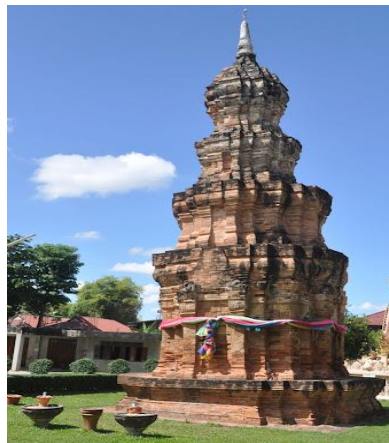
5. ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง พระธาตุเมืองจันทร์ : อัตลักษณ์ชาติพันธุ์สู่การสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองในบริบทท้องถิ่นนิยม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

5.1 ศรัทธาชาติอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และความเป็นมาประเพณีไหว้พระธาตุเมืองจันทร์ในบริบทท้องถิ่นนิยม

พระธาตุเมืองจันทร์ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดเมืองจันทร์ ต.เมืองจันทร์ อ.เมืองจันทร์จ.ศรีสะเกษ บ้านเมืองจันทร์เป็นชุมชนโบราณที่มีคูน้ำล้อมรอบเป็นรูปทรงกลม ลักษณะองค์ธาตุก่อด้วยอิฐ สอดิน 4 ส่วนผิวปรากฏหลักฐานการฉาบปูน เรือนธาตุมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เพิ่มมุมไม้ 12 โดยทุกมุมจะมีมุมประธานขนาดใหญ่อยู่กลางขนาน 2 ข้างด้วยมุมย่อยข้างละมุม แต่ละด้านทำเป็นซุ้มจรณะนำ ประกอบด้วยเสาประดับ 2 ข้าง ส่วนหัวเสาพบหลักฐานกลีบบัวปูนปั้นประดับในบางด้าน ส่วนหลังคา หน้าบันประดับในบางด้านพบหลักฐานรูปกรมขุนปั้นประดับ ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพชำรุด

ชาวบ้านเมืองจันทร์และตาโกนยังมีคติศรัทธาด้านความเชื่อร่วมกันว่า หากชาวบ้านตาโกนยังไม่มาไหว้ธาตุเมืองจันทร์ ชาวบ้านเมืองจันทร์ก็จะยังไม่สามารถไปไหว้ธาตุปราสาทได้ ซึ่งความเชื่อในการไหว้ธาตุทั้งสองแห่งถือเป็นการสร้างความสามัคคีให้แก่ผู้คนในสังคมชุมชน ให้ร่วมกันอย่างเป็นสุข และยังแฝงความเชื่อไว้อีกประเด็นว่า หากไม่ปฏิบัติตามที่ว่าก็จะทำให้อุบัติเกิดความเดือดร้อน จึงเกิดพลังศรัทธาที่ขับเคลื่อนให้เกิดวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาจนกลายมาเป็น “ประเพณีการไหว้ธาตุเมืองจันทร์” ที่จัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนของทุกปีที่ยังคงสืบทอดมาตราบจนปัจจุบัน

ภาพที่ 1 พระธาตุเมืองจันทร์

ในปัจจุบันชาวบ้านเมืองจันทร์ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มไทยกวย ซึ่งเป็นกลุ่มคนพื้นถิ่นดั้งเดิมในแถบอีสานตอนล่าง โดยอพยพแยกบ้านมาจากทางเหนือแถวจังหวัดสุรินทร์และร้อยเอ็ด เพื่อมาตั้งถิ่นฐานบ้านใหม่พร้อมกับชาวบ้านตาโกน ซึ่งตั้งอยู่ห่างออกไปทางเหนือประมาณ 6 กิโลเมตร ทำให้คนทั้งสองหมู่บ้านมีความสัมพันธ์ ใกล้ชิดกันจนมีคำเรียกติดปากชาวบ้านทั่วไปว่า “เมืองจันทร์ตาโกน” ชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษประกอบไปด้วย ลาว ส่วย เยอ เขมร มีความแตกต่างทางด้านการแต่งกาย การใช้ภาษา การดำรงชีวิต และการแสดงออกด้านประเพณีและวัฒนธรรม แต่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนได้ด้วยพลังศรัทธาต่อพระธาตุเมืองที่เป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดประเพณี จนเกิดเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ

ประเพณีไหว้พระธาตุเมืองจันทร์ เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกิดจากการสั่งสมสืบทอดกันมาจากความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น ที่ถือเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมา

ปัจจุบัน เช่น โบราณสถาน และพิธีกรรมต่าง ๆ ให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ตำบลเมืองจันทร์เป็นอีกท้องถิ่นหนึ่ง ที่ได้รับการสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีจากบรรพบุรุษ ที่สามารถสังเกตได้จากศิลปโบราณวัตถุคู่มืองของชาวเมืองจันทร์ คือ “พระธาตุเมืองจันทร์” ซึ่งประชาชนได้ให้ความเคารพสักการะและได้ร่วมกันจัดงานประเพณีไหว้พระธาตุในช่วงสงกรานต์ของทุกปี องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองจันทร์เป็นองค์กรหนึ่ง ที่มีหน้าที่อนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่คู่กับชุมชนสืบไป

5.2 ผลการสร้างสรรคานาฏศิลป์พื้นเมืองจากอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์

นาฏศิลป์มีบทบาทมากมายในสังคมมนุษย์ให้มีการร่ายรำจึงเกิดขึ้นตามโอกาส และเหตุผลอย่างมากไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรม กิจกรรมทางวัฒนธรรม หรือแม้แต่การประกอบอาชีพจากความเชื่อในพื้นที่อำเภอเมืองจันทร์ทำให้เกิดนาฏศิลป์หลากหลายรูปแบบ ซึ่งนาฏศิลป์เหล่านี้เป็นการแสดงออกตามจินตนาการอย่างอิสระ ยึดอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ความเชื่อและความศรัทธาเป็นหลัก โดยการกำหนดความคิดหลักเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างสรรคานาฏศิลป์ การกำหนดความคิดหลัก 2 ระดับ คือระดับเป้าหมาย ระดับวัตถุประสงค์ และนำข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง คือ การสืบค้นข้อมูลที่ได้รับ และนำมาใช้ประกอบความคิดให้เกิดรูปร่าง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการสร้างสรรคานาฏศิลป์พื้นเมืองให้ครอบคลุมเนื้อหาข้อมูล เพื่อสื่อถึงการสักการะพระธาตุเมืองจันทร์ที่มีอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ในพื้นที่ชุมชน โดยผ่านรูปแบบการแสดง โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) ผู้แสดง กำหนดให้เป็นผู้ชายและผู้หญิง มีหน้าตาและบุคลิกภาพที่ดี ตลอดจนมีลีลาการเคลื่อนไหวร่างกายที่งดงาม

2) ดนตรี ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง คือ ทำนองดนตรีที่สร้างสรรคขึ้นใหม่ จากหลักการสร้างสรรค์เพลงสมัยใหม่ผสมกับเพลงดั้งเดิม รูปแบบเพลงที่ใช้จะคงไว้ซึ่งกลิ่นไอของดนตรีอีสานที่สื่ออารมณ์ให้ได้รับรสสุนทรีย์ทางการฟัง ให้ผู้ชมเกิดภาพของความเชื่อ ความศรัทธาและให้มีกลิ่นของทำนองมโหรีเขมรเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการบรรเลงได้แก่ 1)ปี่ใน 2)ซออู้ 3)ซอกันตรึม 4)กลองกันตรึม 5)กลองโพนมโหรี 6)ฉาบเล็ก 7)ฉิ่ง 8)สะโน

3) รูปแบบการแสดง เป็นการแสดงรูปแบบพิธีกรรมในการบวงสรวงพระธาตุเมืองจันทร์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการแสดงออกเป็น 3 ช่วงคือ

ช่วง ที่ 1 เตรียมอุปกรณ์เพื่อนำมาประกอบประเพณีโดยอ้างอิงอุปกรณ์ให้ใกล้เคียงพิธีกรรมจริงของงานพิธีบวงสรวงแสดงอารมณ์มุ่งมั่นศรัทธา ด้วยความเชื่อในใจของผู้คนในท้องถิ่นพร้อมแห่ขบวนเคลื่อนย้ายเพื่อไปยังพระธาตุเพื่อเตรียมพิธีกรรม

ช่วง ที่ 2 การประกอบพิธีกรรมด้วยความเชื่อศรัทธาของคนในชุมชนสื่อออกมาในรูปแบบความเชื่อของแต่ละคนผ่านทางท่าการแสดง

ช่วง ที่ 3 การรำถวาย สื่ออารมณ์ความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพระธาตุ

4) ท่ารำ ผู้วิจัยได้นำท่าทางที่ปรากฏในพิธีบวงสรวง นำมาสร้างสรรคให้เกิดความงามทางด้านนาฏกรรมซึ่งท่ารำได้มีออกแบบที่สื่อให้เห็นถึงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ทั้งสี่เผ่าโดยกำหนดการออกแบบท่ารำโดยการแบ่งช่วงอารมณ์ และท่าทางและทิศทาง ใช้หลักทฤษฎีนาฏยลักษณ์ และนาฏยศัพท์ โดยใช้ท่าทางนาฏศิลป์พื้นบ้าน เช่น การจีบ การตั้งวง การประเท้า การกระดกเท้าแบบแม่บท

อีสาน ทำรำอีสานใต้ และทำฟ้อนรำในพิธีกรรมบวงสรวงพระธาตุเมืองจันทร์มาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็น ทำรำที่มีความร่วมสมัยและผสมผสานเข้าด้วยกันได้อย่างลงตัว

ภาพที่ 2 ทำรำในการแสดงสักการะพระธาตุเมืองจันทร์ (ท่าบัวบาน)

ภาพที่ 3 ทำรำในการแสดงสักการะพระธาตุเมืองจันทร์ (ท่าท่ารำชาละยัง)

5) เครื่องแต่งกาย ในการสร้างสรรค์ กำหนดให้มีเครื่องแต่งกายที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) ส่วนของนักแสดงหญิง ออกแบบให้โทนสีของเครื่องแต่งกายที่ปรากฏในวิถีชีวิตดั้งเดิมโดยการทอด้วยผ้าไหมเป็นลายลูกแก้วยกดอก ในส่วนของตัวเสื้อของนักแสดงหญิง จะให้มีลักษณะเป็นคอกลมหรือคอจีนแขนยาวทรงกระบอกในสมัยโบราณนิยมใช้กระดุมเม็ดเงินแต่ไม่มีการแขวผ้าต่อกันสไบทอด้วยผ้าไหมลายลูกแก้วใช้ 2 สีคือขาว(สีธรรมชาติของเส้นไหม) และดำ(ย้อมมะเกลือ)มีชายผ้าสไบถักเป็นเส้น ผ้าขึ้นทอด้วยผ้าไหมพันธุ์พื้นบ้าน(2) ส่วนของนักแสดงชายสวมใส่เสื้อที่ทอจากผ้าไหมเก็บหรือผ้าไหมย้อมมะเกลือทอลายลูกแก้วยกดอกเป็นเสื้อทรงตรงหรือคอจีนแขนยาวกระดุมเม็ดเงินผ้าขาวม้าทอจากผ้าไหมโสร่งใช้สี

แต่งสรวงหรือกางเกงทอจากผ้าไหมพันธุ์พื้นบ้าน เป็นสีของธรรมชาติที่สามารถพบเจอในท้องถิ่น ในการออกแบบเครื่องแต่งกายเป็นนำเสนอให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ของ 4 ชนเผ่า ทั้งนี้ยัง การสวมใส่เครื่องประดับเงินแบบอีสาน ประกอบด้วย ดอกไม้ทัดหู เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม สร้อยคอ เข็มขัด กำไล

ภาพที่ 4 การออกแบบเครื่องแต่งกาย

6) อุปกรณ์ประกอบการแสดง ผู้วิจัยได้นำอุปกรณ์ในการสักการะแบบโบราณของชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ชั้นกะหย่องบายศรี พานหมากพลู พานมะพร้าวข้าวตอก ตระกร้าใส่ผ้าขาว ชันน้ำมนต์ เขียนหมาก ตระกร้าข้าวสาร และอาวุธ (มีดดาบ) เป็นต้น โดยจัดวางตามรูปแบบพิธีกรรมสักการะพระธาตุเมืองจันทร์

ภาพที่ 5 อุปกรณ์การแสดง

6. อภิปรายผลการวิจัย

ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดจากการสั่งสมสืบทอดกันมาจากความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งได้รับการอนุรักษ์ให้คงอยู่คู่ชุมชนดังที่ธงชัย เมืองจันทร์ (2549 : 43) ได้กล่าวไว้ว่า แต่ละท้องถิ่นจะมีมรดกทางภูมิปัญญาที่ได้ถ่ายทอดกันมา เช่น โบราณสถาน กิจกรรม ตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ตำบลเมืองจันทร์เป็นอีกท้องถิ่นหนึ่ง ที่ได้รับการสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีจากบรรพบุรุษ ที่สามารถสังเกตได้จากศิลปะโบราณวัตถุคู่บ้านคู่เมืองของ ชาวเมืองจันทร์ คือ พระธาตุเมืองจันทร์ ซึ่งประชนที่หลากหลายชาติพันธุ์ได้ให้ความเคารพสักการะและได้ร่วมกันจัดงานประเพณีไหว้พระธาตุในทุกปี

กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆจะมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด การแต่งกาย ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้ถูกถ่ายทอดกันมาหลากหลายช่วงอายุคนถึงแม้บริบทจะเปลี่ยนไปแต่ความเป็นอัตลักษณ์ ของวัฒนธรรมจะยังปรากฏให้เห็นอยู่ตลอด สอดคล้องกับ อคิน รพีพัฒน์ (2551) ที่อธิบายว่าอัตลักษณ์วัฒนธรรมได้สร้างคุณค่าทางศาสนา ค่านิยม คุณค่า ประเพณี วัฒนธรรมเก่า ๆ หรือค่านิยมล้วนแล้วกระทบกระทั้งในรูปแบบต่าง ๆ จากพลังของโลกาภิวัตน์ กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ซึ่งต้องเกิดจากการผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อนและเป็นที่ยอมรับของชุมชนและภาพรวม รวมไปถึงประชากรในยุคดั้งเดิมนอกจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในศิลปะการแสดงจะเป็นมรดกภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งและความเจริญรุ่งเรืองของศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่มีมาตั้งแต่อดีตแต่สิ่งหนึ่งที่สะท้อนความเป็นชาติพันธุ์ได้อย่างหนึ่งคือ “คติความเชื่อ” ซึ่งจะมีการสะท้อนวัฒนธรรมที่งดงามมีสุนทรียภาพทั้งภาษาและดนตรี การนำวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์มาพัฒนาต่อยอดด้วยการสร้างสรรค์ในรูปแบบการแสดงต่างๆ โดยยังคงวัฒนธรรมเดิม จึงเป็นการรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ให้คงอยู่สอดคล้องกับ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547 : 285-305) ที่อธิบายว่า อัตลักษณ์วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่บ่งบอกให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของการแสดงชุดนั้นๆ ว่าเป็นของใคร และยังเชื่อมโยงไปถึงการให้ความหมายที่แฝงอยู่ข้างในการแสดง องค์ประกอบ ซึ่งล้วนแต่มี อัตลักษณ์วัฒนธรรมเฉพาะตัวตน ที่แฝงอยู่ในศิลปะการแสดงชุดนั้น ๆ และยังทำให้เห็นถึงความเป็นศิลปะทางด้านวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึง ประเทศชาติที่มีความรุ่งเรืองนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการวัฒนธรรมอันแสดงออกถึงเอกลักษณ์ประจำชาติของตน

ประเพณีบวงสรวงพระธาตุเมืองจันทร์ของกลุ่มชาติพันธุ์อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมพื้นเมืองที่แสดงออกให้เห็นถึงคติความเชื่อ กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีต่อประเพณีบวงสรวงพระธาตุเมืองจันทร์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบทอด ประเพณีที่สืบทอดอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) กล่าวว่าการกำหนดให้รูปแบบนาฏศิลป์ ทางผู้วิจัยจึงได้นำเอาประเพณีบวงสรวงพระธาตุเมืองจันทร์ ของกลุ่มชาวบ้านและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่หลากหลาย อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ มาผสมผสานกับการแสดงพื้นถิ่นที่ปรากฏอยู่ในงาน ถือเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของนาฏศิลป์ ซึ่ง ศุภกร ฉลองภาค (2565) ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์วัฒนธรรมในการฟ้อนบูชาพระธาตุ แสดงให้เห็นนาฏยลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบการแสดงโดยเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มีแนวคิดในการสร้างสรรค์ชุดการแสดงมาประกอบสร้างให้เกิดเป็นศิลปะการแสดงเพื่อขัดเกลาจิตใจของคนอีสานในแถบลุ่มน้ำโขงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเห็นได้จากองค์ประกอบตามที่จำแนกมาการฟ้อนบูชาพระ

ชาตวจึงมีอัตลักษณ์วัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่นในเรื่องของ ท่าพอน เครื่องแต่งกาย และดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงมีวัฒนธรรมความเชื่อที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและได้มีการพัฒนารูปแบบในบางส่วนแต่ยังคงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเฉพาะของการแสดงให้ปรับสภาพและคงอยู่ในสังคมของอีสาน จนกลายเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่อนุรักษ์ไว้ให้ได้สืบทอดต่อไป ทั้งนี้ยังถือเป็นการยกระดับวัฒนธรรมและผลักดันอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ให้เกิดการแสดงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. องค์ความรู้ใหม่

ศรัทธาคติของผู้คนในสังคมหลากหลายชาติพันธุ์ที่มี พระธาตุเมืองจันทร์ เป็นสื่อกลางทางความเชื่อที่เป็นเครื่องยึดโยง ให้ผู้คนในสังคมเกิดความปกติสุข ความสามัคคี และรักใคร่ปรองดองซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังเป็นพลังขับเคลื่อนทางวัฒนธรรมให้เกิดประเพณีการสักการะพระธาตุเมืองจันทร์ อันเป็นที่นิยมในท้องถิ่น จึงทำให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจในการนำเอาพิธีกรรมการบวงสรวงสักการะพระธาตุเมืองจันทร์มาผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นเมือง ที่ก่อให้เกิดหลักการและวิธีการที่สามารถนำมาพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์พื้นเมือง ได้อย่างมีระบบ คือ 1) กลวิธีในการสร้างสรรค์ท่ารำ ด้วยวิธีผสมผสานจากท่ารำแม่บทอีสาน และท่ารำอีสานใต้ ผสานความร่วมสมัยและให้มีอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ 2) ทำนองเพลงที่สื่อความหมายถึงความศรัทธาต่อพระธาตุเมืองจันทร์ โดยสร้างสรรค์ทำนองเพลงให้ได้รับรสถึงกลิ่นอายของมโหรีเขมร 3) การออกแบบเครื่องแต่งกายที่มีแรงบันดาลใจมาจากเครื่องแต่งของแต่ละชาติพันธุ์ในบริบทพื้นที่ 4) อุปกรณ์ประกอบการแสดงที่เสมือนจริงที่ใช้ในพิธีกรรม โดยสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 6 สรุปองค์ความรู้ใหม่

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรให้หน่วยงานของภาครัฐมีการสนับสนุนการท่องเที่ยวของศรีสะเกษ ตามนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองและให้มีการนำเอานาฏกรรมเข้ามามีบทบาทและแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นของจังหวัดศรีสะเกษ ในแต่ละประเพณี

8.2 ข้อเสนอสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีลักษณะที่ค่อนข้างสมบูรณ์ที่แสดงออกผ่านวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ และมีลักษณะการพ้องร่าที่ต่างกันไปแต่ละชาติพันธุ์ควรมีการนำวัฒนธรรมในแต่ละด้านของชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ เข้ามามีบทบาทในสถานศึกษา เพื่อให้อนุชนคนรุ่นหลังได้เข้าถึงวัฒนธรรมของบ้านเกิดตนเอง ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นสืบไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในพิธีบรวงสรวงเมืองจันทร์ เพื่อให้เกิดประเด็นและมุมมองทางวิชาการ หรือนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานการแสดงพื้นบ้านร่วมสมัยเพื่อเป็นการต่อยอด และเพิ่มมูลค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้มีการพัฒนาไปตามยุคสมัย

9. เอกสารอ้างอิง

- ธงชัย เมืองจันทร์. (2549). **คติธรรมไทยจากประเพณีการไหว้พระธาตุเมืองจันทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนพล วิทยาสิงห์. (2564). การรับรู้และทัศนคติของชาวกูยต่อคำว่า กูย กวย หรือส่วย : กรณีศึกษาชาวกูย ในจังหวัดศรีสะเกษ. **วารสาร มจร การพัฒนาสังคม**. 6(3). 218-227.
- วสันต์ เทพสุรียานนท์.(2553). **หนองราชวัตร : ชุมชนร่วมรัฐในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งโบราณคดี**. กรุงเทพฯ : ไชเบอร์รี่ออค เอเยนซี่กรุ๊ป.
- ศุภกร ฉลองภาค. (2565). อัตลักษณ์วัฒนธรรมพ้องทางนิกายในการพ้องบูชาพระธาตุพนม. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 11(2). 290–304.
- สมชาติ มณีโชติ. (2554). **พระธาตุพนม : ศาสนสถานศักดิ์สิทธิ์ในมิติด้านสัญลักษณ์ทางสังคมวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). **หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อคิน รพีพัฒน์. (2551). **วัฒนธรรมคือความหมาย**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2537). **โลกทัศน์อีสาน**. มหาสารคาม : ชาติการพิมพ์.

10. คำขอบคุณ

บทความวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ได้ให้ข้อมูลชี้แนะแนวทาง ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อรุณมัย จันทมาลา ที่ปรึกษางานวิจัยที่ช่วยกรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางในกระบวนการทำวิจัย ตลอดจนผู้ที่มีส่วนทำให้งานวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ คุณค่าของวิจัยฉบับนี้ขอบอบแต่ บิดามารดา บुरพาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอนมาตั้งแต่วัยเยาว์จนถึงปัจจุบัน

กระบวนการรบพระกับพระในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์*
THE BATTLE PROCESS, PRA AND PRA IN THE KHON PERFORMANCE
RAMAYANA STORY

โยธาวัดน์ แสนสุริวงศ์¹, อุรารมย์ จันทมาลา²
Yothawat Saensuriwong¹, Ourarom Chantamala²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : yoyo25400@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสำคัญ แนวคิดกระบวนการรบในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ 2) เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการรบพระกับพระ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ จากเอกสารงานวิจัยและข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่กลุ่ม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติจำนวน 2 คน และกลุ่มทั่วไป 20 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วยแบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง และนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการรบพระกับพระ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ เป็นกระบวนการรบของพระมงกุฎ พระลบ รบกับ พระราม พระลักษมณ์ พระพรต พระสัตรุด ในตอนปล่อยม้าอุปการ พบว่าเป็นเพียงกระบวนการรบเดียวที่เป็นลักษณะการรบตัวละครที่เป็นตัวพระรบกับตัวพระด้วยกันด้วยในการแสดงโขนเป็นการแสดงมีเนื้อเรื่องเกี่ยวข้องกับการต่อสู้กันระหว่าง ฝ่ายพระราม และฝ่ายทศกัณฐ์ ในการแสดงจึงนิยมเห็น กระบวนการรบระหว่างพระกับยักษ์ และกระบวนการรบระหว่างลิงกับยักษ์เป็นประจำ แล้วการสิ้นสุดกระบวนการรบ มักจะมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นฝ่ายแพ้หรือฝ่ายชนะเสมอ กระบวนการรบพระกับพระ เป็นการแสดงกระบวนการรบในลักษณะของตัวพระที่เป็นเด็ก และในลักษณะตัวพระที่เป็นผู้ใหญ่ ในลักษณะเข้ารบคู่ 2 พร้อมกัน และสิ้นสุดกระบวนการรบโดยไม่มีฝ่ายใดแพ้หรือชนะ ดังนั้น จึงต้องใช้เทคนิค วิธีการในการปฏิบัติท่าทำให้สวยงาม ให้เหมาะสมกับบุคลิกตัวละครที่เป็นเด็กการใช้พื้นที่ จังหวะ ความพร้อมเพียงในการเข้ารบพร้อมกัน 2 คู่ ให้เกิดความสมดุล และการปฏิบัติให้เกิดสุนทรีย์ความงามตามจารีต

คำสำคัญ : 1. กระบวนการ 2. การรบพระกับพระ 3. การแสดงโขน

ABSTRACT

The purpose of this research is 1) to study the importance The concept of the battle process in the Khon performance on the Ramayana story 2) to study the form of the process of fighting pra and pha in the Khon performance on the Ramayana story from research documents and field data from the sample group A group of 3 Thai classical dance experts, a group of practitioners of 2 people, and a general group of 20 people, totaling 25 people. Research tools It consists of structured and unstructured surveys, observations, interviews. and presented the research results with a descriptive, analytical description.

The results showed that; The process of fighting pra and pha in the Khon performance of the Ramayana story is the battle process of Pra Mongkut, Pra Lob, fighting with Rama, Pra Lak, PraProt, PraSatrut was found in the release of horses. which was found to be the only combat process that is characterized by fighting characters who are protagonists fighting with the protagonist together Also, in the Khon performance, there is a plot related to the battle between the Rama and thossagun. In the show, it is popular to see. The process of fighting between pra and giants and the process of fighting between pra and giants on a regular basis. and the end of the battle process There will always be one side that always wins or loses. The process of fighting a pra with a pra It shows the process of fighting in the form of a child protagonist. and in the form of an adult character in the manner of fighting 2 pairs at the same time and ending the battle process without any side losing or so it has to use techniques Methods for performing beautiful dance moves to suit the personality of the character as a child use of space readiness only to fight at the same time, 2 pairs to create balance and the practice of creating aesthetic aesthetics according to tradition.

Keywords : 1. Process 2. Battle process, Pra and Pra 3. The Khon performance

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

โขนเป็นศาสตร์นาฏศิลป์ชั้นสูงของไทย ถือเป็นศาสตร์ที่รวบรวมไว้ซึ่งศิลปะวิทยาหลากหลายแขนง อาทิ วรรณศิลป์ วิจิตรศิลป์ คีตศิลป์ ดุริยางคศิลป์ และงานหัตถศิลป์เข้ามาไว้ใน การแสดงศิลปะการเล่นโขนได้ วิธีเล่นและวิธีแต่งตัวบางอย่างมาจากการเล่นซัคนาคตึกดำบรรพ์ และได้ทำต่อสู่โลดโผน ทำรำทำเต้นมาจากบางส่วนของกระบี่กระบอง ซึ่งผู้เล่นหนึ่งเอามาเล่นก่อน และได้ ศิลปะหลายอย่างของการเล่นหนึ่งมาใช้เช่น คำพากย์ คำเจรจา และหน้าพาทย์เพลงดนตรี ตลอดจน ได้ทำเต้นของผู้เชิดหนัง (วีระศิลป์ ช้างขุ่น, 2556) โดยมีวิวัฒนาการ และรูปแบบการแสดงที่พัฒนา เห็นได้ชัดเจน จนสามารถจำแนกโขนเป็นประเภทตามลำดับการพัฒนา ตามลำดับศิลปะแห่งการ

แสดงโขนนั้น เข้าใจว่าแต่เดิมคงจะแสดงกันกลางสนามเป็นส่วนใหญ่ จึงเรียกกันว่า โขนกลางแปลง ต่อมาได้เริ่มวิวัฒนาการขึ้น เช่น มีการทำเวทียกพื้น การปลูกสร้างโรงสำหรับแสดงแล้วพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับด้วยเหตุนี้ทำให้การจำแนกประเภทของการแสดงโขน จึงมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสถานที่แสดงสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ โขนกลางแปลง โขนโรงนอก (หรือโขนนั่งราว) โขนหน้าจอ โขนโรงใน และโขนฉาก ในการแสดงโขน ดำเนินเรื่องด้วยการต่อสู้ที่เป็นหัวใจสำคัญ ดังนั้น แล้วเห็นมักจะปรากฏตัวละครออกมาสู้รบกันอยู่เป็นประจำ ในของทุก ๆ ตอน (ธีรภัทร์ ทองนิ่ม, 2555) และมีรูปแบบในการแสดงตามลักษณะของประเภทตัวละคร คือ การรบระหว่างพระกับยักษ์ การรบระหว่างยักษ์กับลิง การรบระหว่างพระกับยักษ์กับลิง และการรบระหว่างพระกับพระ

การแสดงโขนแต่ละตอน มักจะปรากฏการต่อสู้ กระบวนรบของตัวละครอยู่เรื่อย ๆ ซึ่งพบว่า การแสดงโขน ตอน ปล่อยม้าอุปการ เป็นการแสดงโขนเป็นเพียงตอนเดียวที่นำเสนอรูปแบบกระบวนกรรบของพระมงกุฎ พระลบ ในวัยเด็กรบกับตัวพระในวัยผู้ใหญ่ กระบวนกรรบที่ได้มีปรากฏในการแสดงตอนนี้ คือ ฉากที่พระมงกุฎ พระลบรบกับพระราม พระพรต พระลักษมณ์ พระสัตรุด ซึ่งมีรูปแบบกระบวนกรรบหรือการเข้ารบ คล้ายกับรูปแบบการแสดงโขน ตอน ยกรบ การแสดงที่ทำการได้เปรียบคู่ต่อสู้ในกระบวนรบคือ การขึ้นลอย ในการแสดงโขน ตอน ปล่อยม้าอุปการนี้ ปรากฏการขึ้นลอยของตัวพระ คือ ลอยหนึ่ง ลอยสอง ลอยสาม และมีการออกแบบการขึ้นลอยเพื่อความเหมาะสมกับตัวละครที่เป็นเด็ก เพิ่มความสุนทรีย์ให้การแสดง

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่ารูปแบบกระบวนกรรบพระกับพระ พบได้ในการแสดงโขนเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน ปล่อยม้าอุปการ ด้วยความพิเศษของการแสดงโขนตอนนี้ คือ กระบวนกรรบของพระมงกุฎ พระลบ รบกับ 4 กษัตริย์ ได้แก่ พระราม พระพรต พระลักษมณ์ และพระสัตรุด (พระกุมารรบกับพระกษัตริย์) เนื่องด้วยการแสดงโขนส่วนมากที่มักพบเห็นเป็นประจำนั้น มีเพียงกระบวนกรรบระหว่างตัวพระรบกับตัวยักษ์ และตัวยักษ์รบกับตัวลิง จึงทำให้การแสดงโขนเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน ปล่อยม้าอุปการ มีความพิเศษน่าสนใจ และโดดเด่นในเรื่องของรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างจากตอนอื่น ๆ

ด้วยความสำคัญดังกล่าว การศึกษาความสำคัญ แนวคิดกระบวนกรรบพระกับพระ และการขึ้นลอย ของพระมงกุฎ พระลบ ในการแสดงโขน ตอน ปล่อยม้าอุปการ ที่พบว่าเป็นเพียงตอนเดียวในเรื่อง รามเกียรติ์ ที่แสดงถึงกระบวนกรรบระหว่างตัวพระรบกับตัวพระด้วยกัน การรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงการขึ้นลอย เทคนิค กลวิธีในการแสดงการรบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ และการพัฒนา สร้างสรรค์ศิลปะการแสดงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความสำคัญ แนวคิดกระบวนกรรบในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์
- 2.2 เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนกรรบพระกับพระ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงความสำคัญ แนวคิดกระบวนกรรบในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์
- 3.2 ทำให้ทราบถึงรูปแบบกระบวนกรรบพระกับพระ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลทั่วไป และในพื้นที่ที่จะทำการศึกษาวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ ประกอบด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติจำนวน 2 คน และกลุ่มทั่วไป 20 คน รวม 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสำรวจ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 แบบ แบบที่ 1 แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง จะใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย และกลุ่มปฏิบัติงาน แบบที่ 2 แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง จะใช้สัมภาษณ์กลุ่มทั่วไป ในการดำเนินการในแต่ละกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีหลักการข้อมูลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ การเก็บข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับเนื้อหากระบวนการรบบพระกับพระ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ เป็นการศึกษาจากเอกสารที่มีการบันทึกเอาไว้ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จากหนังสือตำรา บทความ สารคดี รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือพิมพ์ งดหมายเหตุ อินเทอร์เน็ต 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสังเกตสัมภาษณ์ และฝึกการรำเชิงปฏิบัติการ อย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ตรวจสอบข้อมูลที่สมบูรณ์ ตรงกับข้อเท็จจริงมากขึ้น 2) การจดบันทึก โดยดำเนินการบันทึกทุกครั้งและใช้เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการบันทึกข้อมูลช่วยเพิ่มเติมรายละเอียด เช่น กล้องถ่ายรูป กล้องวิดีโอเทป บันทึกเสียง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก 3) การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดกระทำข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย และกรอบแนวคิดของการวิจัย การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องของข้อมูลตามประเภทของเนื้อหาความมุ่งหมาย และนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ให้เรียบร้อย เพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์ข้อมูล 2) สรุปข้อมูลจากเครื่องมือแต่ละกลุ่ม 3) นำข้อมูลที่ได้อธิบายเรียงตามความมุ่งหมายของการศึกษาเชิงพรรณนาหลังจากที่มีการกระทำข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบแบบสามเส้าแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าเพื่อเป็นการตรวจสอบพิสูจน์ความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของข้อมูล ซึ่งจะมีการตรวจสอบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านข้อมูล ด้านผู้ศึกษาวิจัย ด้านทฤษฎี และด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ด้านข้อมูล คือการตรวจสอบข้อมูล ด้านสถานที่ด้านเวลาและด้านบุคคล เพื่อตรวจสอบว่าด้านสถานที่ ข้อมูลจากต่างที่กัน จะเหมือนกัน หรือไม่ด้านบุคคลถ้าผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ 2) ด้านผู้วิจัย คือการตรวจสอบว่าผู้วิจัย ได้ข้อมูลต่างกันอย่างใด โดยเปลี่ยนตัวผู้เก็บข้อมูล และเป็นข้อมูลเรื่องเดียวกัน 3) ด้านทฤษฎี คือการตรวจสอบว่าถ้าผู้วิจัยใช้ แนวคิดทฤษฎีต่างกันจากเดิม จะทำให้การตีความหมายข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด 4) ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันในการเก็บข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้การสังเกต คู่กับการสัมภาษณ์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่องกระบวนการรบบพระกับพระ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ประกอบการสัมภาษณ์ การสังเกต มาเรียบเรียงผลการศึกษิตตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้ในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 กระบวนการรับในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์

5.1.1 การรับในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ ศิลปะการเล่นโขนได้วิวัฒนาการและวิวัฒนาการมาจากการเล่นซีกนาครคึกคักคึกคัก และได้ทำต่อสู่โกลดโพน ทำรำทำเต้นมาจากบางส่วนของกระบี่กระบอง ซึ่งผู้เล่นหนึ่งเอามาเล่นก่อน และได้ศิลปะหลายอย่างของการเล่นหนึ่งมาใช้เช่น คำพากย์ คำเจรจา และหน้าพาทย์เพลงดนตรี ตลอดจนได้ทำเต้นของผู้เชิดหนึ่งมาอีกด้วยทั้งยังคงได้ประดิษฐ์แก้ไขวิธีแต่งตัวให้งดงามรัดกุมขึ้น นอกจากนี้ถ้าเครื่องสวมศีรษะหรือขนได้เคยมีมาแต่ครั้งเล่นคึกคักคึกคักบ้างแล้ว ก็คงจะมีการแก้ไขตัดแปลงแล้วประสร้างขึ้นใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเมื่อนำเอาศิลปะเหล่านี้มาคลุกเคล้าเข้าด้วยกันก็เกิดเป็นนาฏกรรมของไทยแบบใหม่ขึ้น ที่เรียกกันต่อมาในภายหลังว่า “โขน”

วิวัฒนาการเกี่ยวกับการแสดงโขนได้ว่า โขนมีวิวัฒนาการ และรูปแบบการแสดงที่พัฒนาเห็นได้ชัดเจน จนสามารถจำแนกโขนเป็นประเภทตามลำดับการพัฒนา ตามลำดับศิลปะแห่งการแสดงโขนนั้น เข้าใจว่าแต่เดิมคงจะแสดงกันกลางสนามเป็นส่วนใหญ่ จึงเรียกกันว่า โขนกลางแปลง ต่อมาได้เริ่มวิวัฒนาการขึ้น เช่น มีการทำเวทียกพื้น การปลูกสร้างโรงสำหรับแสดงแล้วพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับด้วยเหตุนี้ทำให้การจำแนกประเภทของการแสดงโขน จึงมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสถานที่แสดงสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ โขนกลางแปลง โขนโรงนอก (หรือโขนนั่งราว) โขนหน้าจอ โขนโรงใน และโขนฉาก

5.1.2 รูปแบบการรับในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์การรับในแสดงโขน ที่ปรากฏให้เห็นมาจกบทประพันธ์ที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา มีเนื้อเรื่องที่ยาวนาน นักกวีได้แต่งขึ้นเป็นบทนาฏกรรมด้วยสำนวนการประพันธ์ที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นเฉพาะตอน และเป็นเรื่องยาวจนจบ ในการแสดงโขนดำเนินเรื่องด้วยการต่อสู้ที่เป็นหัวใจสำคัญ ดังนั้นแล้วเห็นมักจะปรากฏตัวละครออกมาสู้รบกันอยู่เป็นประจำ ในของทุก ๆ ตอน และมีรูปแบบในการแสดงที่หลากหลายตามลักษณะของประเภทตัวละคร จึงได้แบ่งการรับของตัวละครออกได้ คือ การรับระหว่างพระกับยักษ์ การรับระหว่างยักษ์กับลิง การรับระหว่างพระกับยักษ์กับลิง และการรับระหว่างพระกับพระ

5.2 รูปแบบกระบวนการรับพระกับพระ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์

5.2.1 รูปแบบกระบวนการรับในการแสดงโขน กระบวนการรับในการแสดงโขน คือ การแสดงที่เกี่ยวข้องในการทำศึกสงคราม การต่อสู้ หรือประลองอวดฝีมือซึ่งกันและกัน อุปกรณ์ที่นำมาใช้สำหรับในการรบ คือ อาวุธในการต่อสู้ เป็นอุปกรณ์ที่จำลอง หรือดัดแปลงมาจากอาวุธจริงสร้างขึ้นไว้สำหรับในการแสดงเท่านั้น ในการแสดงโขน อาวุธสำหรับตัวพระ (กษัตริย์) คือ “ศร” ใช้ถือในขณะที่ทำการแสดง สื่อถึงการเป็นชาตินักรบ ก่อนการออกรบในการแสดงโขนเพื่อสื่อถึงความยิ่งใหญ่ และแสดงอำนาจของกษัตริย์ จะเริ่มต้นการจากการ “ตรวจพล” เป็นรูปแบบการแสดงจัดขบวนทัพ การเตรียมความพร้อมก่อนไปสู่สนามรบ แล้วดำเนินการแสดงต่อเข้าสู่ในช่วงของ “กระบวนการรับ” เป็นการแสดงในรูปแบบการต่อสู้ ระหว่าง 2 ฝ่าย โดยองค์ประกอบในกระบวนการรับมี ดังนี้ ตรวจพล การทำรบ ทำรบ ทำเง้อ ทำแยก ทำพลาด การขึ้นลอย

5.2.2 กระบวนการรับพระมงกุฏ - พระลบ กับ พระราม - พระลักษมณ์จะเป็นกระบวนการรับที่มีความพิเศษที่แตกต่างจากการรับทั่วไป คือ การเข้ารับจะเป็นกระบวนการรับของตัวพระทั้งสองฝ่าย และเป็นการรับแบบคู่ ผั่งพระมงกุฏพระรบจะปฏิบัติกระบวนการเข้ารับทางฝั่งของ

ยักษ คือ ฝั่งซ้ายของเวที ในส่วนของพระราม พระลักษมณ์ จะปฏิบัติกระบวนการรบในฝั่งขวาของเวที เช่นเดิม โดย กระบวนการรบพระมงกุฎ - พระลบ กับ พระราม - พระลักษมณ์ มีรูปแบบ กระบวนการรบ ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบในการรบ คือ กระบวนการทำรบกระบวนการเข้ารบครั้งที่ 1 เป็นการเข้ารบ และกระบวนการเข้ารบครั้งที่ 3 เป็นการขึ้นลอย ครั้งที่ 1

5.2.3 กระบวนการรบพระมงกุฎ - พระลบ กับ พระพรต - พระสัตรุด จ ะ เ ป็ น กระบวนการรบที่มีความคล้ายกับตอนเข้ารบพระราม พระลักษมณ์ คือ การเข้ารบจะเป็นกระบวนท่า รำของตัวพระทั้งสองฝ่าย และเป็นการรบแบบคู่ ฝั่งพระมงกุฎพระรบจะปฏิบัติกระบวนการเข้ารบทาง ฝั่งของยักษ คือ ฝั่งซ้ายของเวที ในส่วนของ พระพรต พระสัตรุด จะปฏิบัติกระบวนการรบในฝั่งขวา ของเวทีเช่นเดิม จะไม่มีการทำรบ และท่าพลัก แต่จะมีกระบวนท่าในนาฏยศพิทในกระบวนท่าयर เรียกว่า ท่าเตะ โดย กระบวนการรบพระมงกุฎ - พระลบ กับ พระพรต - พระสัตรุด มีรูปแบบ กระบวนการรบ ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบในการรบ คือ กระบวนการเข้ารบครั้งที่ 2 เป็นการ เข้ารบ และกระบวนการรบครั้งที่ 4เป็นการการขึ้นลอย 2

5.2.4 วิเคราะห์กระบวนการรบพระกับพระ ในการแสดงโขน เรื่องรามเกียรติ์จากการ วิเคราะห์กระบวนการรบพระกับพระในการแสดงโขน เรื่องรามเกียรติ์ ในตอนปล่อยม้าอุปการ ทำให้ ค้นพบถึงรูปแบบกระบวนการรบในการแสดงโขน และการกล่าวถึงพระมงกุฎ พระลบ ที่มีการค้นพบ ในบทพระราชนิพนธ์ เรื่องรามเกียรติ์ ของสมัยกรุงธนบุรี รัชการที่ 1 รัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 6 มี เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงการกำเนิด และบทบาทของพระมงกุฎ พระลบที่คล้ายคลึงกัน แตกต่างตรงการ ลำดับเหตุการณ์การของเรื่อง และการใช้คำในการประพันธ์ ส่วนในรูปแบบกระบวนการรบนั้น เป็น การนำเอารูปแบบกระบวนการรบในการแสดงโขนในตอนยกรบมาปรับให้เกิดความเหมาะสมกับผู้ แสดงและลักษณะของตัวละคร

1) กระบวนการรบในการแสดงกระบวนการรบพระกับพระพระมงกุฎ พระลบ มีการ เข้ารบ 4 ครั้ง โดยเข้ารบพร้อมกันเป็นคู่ ได้แก่

เข้ารบครั้งที่ 1 เป็นกระบวนการรบจับ 1 รบกับ พระราม พระลักษมณ์ใน กระบวนการรบประกอบด้วยการทำรบ การตีไม้ 2 การพลัก การไล่ การเหยียบ

ภาพที่ 1 เข้ารบครั้งที่ 1

เข้ารบครั้งที่ 2 เป็นกระบวนการจับ 2 รบกับ พระพรต พระสัตรุด ในกระบวนการประกอบด้วยการตีไม้ 2 การจับ การเหยียบ และการเตะ

ภาพที่ 2 เข้ารบครั้งที่ 2

การเข้ารบครั้งที่ 1 และเข้ารบครั้งที่ 2 จะต้องมีปฏิบัติตามหลักการการสื่อความหมายและการแสดงให้ถูกต้องตามหลักภาษาท่าทางด้านนาฏศิลป์ไทยใช้พื้นที่และการเคลื่อนไหวของร่างกายให้เกิดความงดงาม ความพร้อมเพียงของคู่รบการปรับกระบวนการท่ารำเพื่อให้สะดวกต่อผู้ขึ้นลอยที่มีรูปร่างที่เล็ก ไม่ว่าจะเป็นศีรษะ ใบหน้า ลำตัว ไหล่ มือ แขน ขา และเท้า มีการจัดวางตำแหน่งสรีระของร่างกายพอดีระหว่างคู่รบ จึงทำให้เกิดความวิจิตรงดงามในกระบวนการรบพระกับพระ

เข้ารบครั้งที่ 3 เป็นกระบวนการขึ้นลอยพระราม พระลักษมณ์ ในกระบวนการประกอบด้วยการตีไม้ 2 ขึ้นลอย 1 ตีออก

ภาพที่ 3 เข้ารบครั้งที่ 3

เข้ารบครั้งที่ 4 เป็นกระบวนการขึ้นลอยพระพรต พระสัตรุด ในกระบวนการประกอบด้วยการตีไม้ 2 ขึ้นลอย 2 ตีออก

ภาพที่ 4 เข้ารบครั้งที่ 4

การเข้ารบครั้งที่ 1 และเข้ารบครั้งที่ 2 เป็นการต่อตัวให้สูงขึ้นในการแสดงโขนการขึ้นลอย ถือเป็นการแสดงความได้เปรียบในการรบ การขึ้นลอยในกระบวนการรบพระกับพระ ฝ่ายพระราม พระลักษมณ์ พระพรต พระสัตรุด เป็นฐานนั่งตั้งเข้าซ้ายให้พระมงกุฎ พระลบเหยียบขึ้นจะเห็นพบว่าการนั่งตั้งเข้าเพื่อรับลอยของกระบวนการรบพระกับพระนั้นจะแตกต่างจากการตั้งเป็นฐานรับลอยในกระบวนการรบต่างๆ ไป ที่จะปฏิบัติโดยการยื่นลงเหลื่อมขาให้ตั้งฉาก การขึ้นลอยของพระมงกุฎ พระลบ จึงสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า สาเหตุผู้ที่เป็นฐานตั้งเข้ารับลอยนั้น เพื่อให้ผู้ขึ้นลอยที่มีรูปร่างเล็ก ก้าวขาขึ้นลอยได้อย่างพอดี และการดันตัวให้ลอยขึ้นจากพื้นจะต้องใช้การถ่ายน้ำหนักให้พอดีของร่างกายให้เกิดความสมดุล การจัดวางเท้า การยกเท้า องศาคงของกระบวนการทำรำที่เหมาะสมให้มีความงดงามตามหลักเกณฑ์มาตรฐานวิธีการรำนาฏศิลป์ไทยแบบจารีตหลวง

2) การใช้อาวุธในการรบ ในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการสู้รบ ระหว่างทัพของพระราม รบกับ ทัพของทศกัณฐ์ ในการรบแต่ละครั้งบางตอนก็มีหลากหลายตัวละครที่ออกมารบเป็นกองทัพ หรือบางตอนก็เป็นการออกมารบเฉพาะบางตัวละคร ตามสถานะการณ์และเนื้อเรื่องในตอนนั้น ซึ่งแต่ตัวละครก็จะมีอาวุธประจำกายหรือประจำศตำแหน่งในบางครั้งก็ได้อาวุธมาจากการทำพิธีขอจากเทพเจ้า หรือในบางครั้งก็ได้มาจากการขุดปลุกเสกขึ้นมา เช่น ตอนซุบศรพรมมาศ ตอนนาคบาศ ตอนพุ่มหอกกบิลพัท ตอนโมกขศักดิ์ เป็นต้น

อาวุธที่นิยมนำมาในการรบในการแสดงโขน ที่พบเห็นเป็นประจำประกอบด้วย ศร พระขรรค์ ดรี หอก กระบอง ง้าว อาวุธเหล่านี้ก็จะถูกประกอบตามฐานะตัวละคร หรือตามเหตุการณ์ของเนื้อเรื่องที่มีการกล่าวถึงอาวุธเฉพาะในตอนนั้นอาวุธที่ใช้ในกระบวนการรบพระกับพระ คือ ศร เนื่องจากในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ถือว่าศรเป็นอาวุธของกายของกษัตริย์ สำหรับพระมงกุฎ

พระรบ เป็นบุตรของพระราม และนางสีดา ซึ่งถือเป็นหน่อเนื้อเชื้อกษัตริย์ ดังนั้นแล้วอาวุธประจำกายที่ใช้ในการรบจึงเป็นครุในส่วนของอาวุธที่ในการรบของพระราม พระลักษมณ์ พระพรต พระสัตรุด ก็จะเป็นครุเช่นเดียวตามฐานะของเชื้อกษัตริย์

ครุ ในการแสดงโขน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ครุรำครุที่ใช้สำหรับประกอบการรำ จะมีลักษณะในส่วนลำคันทครุที่โค้งงอหัวครุมีการประดับตกแต่งให้วิจิตรงดงามปลายครุมีการตัดปลายหรือประดับทำเป็นลวดลายให้เกิดความงดงาม 2) ครุรบครุที่ใช้สำหรับการรบ จะออกแบบให้มีความแข็งแรง ส่วนหัวมักทำมาจากประเก็นหรือหนังสัตว์เพื่อความคงทนแล้วเขียนลวดลายลงสีให้สวยงาม ส่วนลำครุจะมีลักษณะตรงไปจนถึงปลายครุมีด้ายพันปลายครุเอาไว้

กระบวนการรบพระกับพระจะใช้ “ครุรบ” ในการแสดง ในการใช้อาวุธครุรบนั้น จะจับครุในลักษณะกำมือ แล้วใช้หัวมือทาบซ็อกไปตามลำคันทครุใช้น้ำหนักหัวแม่มือกดลงเพื่อประคองครุไม่ให้พลิกในขณะออกกระบวนท่าการใช้อาวุธครุรบแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ส่วนคอคันทครุ จับอยู่บริเวณใกล้กับหัวของคันทครุการจับในลักษณะนี้จะพลิกกลับหัวครุหันลงไปทางนิ้วก้อยของมือขวา ปลายครุชี้ไปตามทิศทางของหัวแม่มือการจับในส่วนนี้ มักจะจับขณะที่ทำกระบวนกรรบ 2) ส่วนกลางคันทครุ จับบริเวณเกือบตรงกลางของคันทครุแต่จะจับล้ำเข้ามาทางฝั่งของหัวครุจากกึ่งกลางประมาณ 7-10 เซนติเมตร(ขึ้นอยู่กับความยาวของครุ) ปลายของครุจะอยู่ทางนิ้วก้อย หัวครุชี้ระนาบไปตามลักษณะของหัวแม่มือการจับในส่วนนี้จะปฏิบัติขณะตีบท หรือกำลังปฏิบัติในท่ารำ 3) ส่วนปลายคันทครุ จับบริเวณส่วนปลายของคันทครุ การจับในลักษณะนี้พบในกระบวนกรรบ แต่มักจะเป็นการจับปลายครุของอีกฝ่ายที่เป็นคู่ต่อสู้ในท่าจับครุ รุดครุ และการขึ้นลอย 4) ส่วนหัวและส่วนปลายคันทครุ (การฉายครุ) การจับในลักษณะนี้ จะไม่ใช้การกำมือในการจับครุแต่จะปฏิบัติโดย ถ้าหากฉายครุทางด้านขวา มือซ้ายตั้งวงระดับสะดือหัวแม่มือประคองคองหัวครุให้ตั้งขึ้น มือขวาอยู่บริเวณปลายครุนี้ทั้งชี้ไปในทิศทางเดียวกับปลายครุ หัวแม่มือขวากดทาบประคองปลายครุเอาไว้ ในกรณีที่จะฉายครุทางด้านซ้ายให้ปฏิบัติกระบวนท่าในลักษณะตรงกันข้ามกัน

โดยสรุป กระบวนการรบพระกับพระ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ เป็นรูปแบบกระบวนกรรบที่มีจุดเด่นและความแตกต่างจากกระบวนกรรบอื่นๆ ไปการแสดงโขนมีหัวใจหลักในการดำเนินเรื่องคือกระบวนกรรบ จึงพบว่าตัวละครออกมารบกันอยู่เสมอ ที่ปรากฏเป็นรูปแบบกระบวนกรรบระหว่างพระกับยักษ์ กระบวนกรรบระหว่างลิงรบกับยักษ์ กระบวนกรรบระหว่างพระกับยักษ์กับลิง ข้อค้นพบที่สำคัญจึงเกิดการพัฒนารูปแบบการให้เหมาะสมกับลักษณะบทบาทผู้แสดง และเป็นกระบวนกรรบที่พบว่า ไม่มีฝ่ายเป็นผู้แพ้หรือฝ่ายใดเป็นผู้ชนะกระบวนกรรบพระกับพระ เป็นรูปแบบการบวกรรบที่พบในเรื่องรามเกียรติ์เพียงตอนเดียว คือตอน ปล่อยม้าอุปการ ปรากฏกระบวนกรรบ พระมงกุฎ-พระรบ รบกับ พระราม-พระลักษมณ์-พระพรต-พระสัตรุด ในกระบวนกรรบพระกับพระ พบว่าเป็นการรบแบบเข้าคู่ คือ พระมงกุฎ พระลบเข้ารบพร้อมกัน จึงทำให้เห็นถึงการใช้พื้นที่ และการเคลื่อนไหว ที่ต้องอาศัยความพร้อมเพียงจึงจะเกิดความสวยงาม ในกระบวนกรรบบัณฑิตมีการ ปรับลักษณะกระบวนท่ารำให้เหมาะสมกับตัวละครที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ ในการเข้ารบการก้าวเท้า เทคนิคการใช้อุปกรณ์การแสดง “ครุ” การออกกระบวนท่าไม่รบเพื่อให้ตำแหน่งในการตีไม้ออกมาได้อย่างพอดี ระหว่างช่วงตัวของเด็กกับผู้ใหญ่ที่ไม่เท่ากัน และข้อค้นพบ ที่เห็นได้ชัดคือการขึ้นลอย เนื่องจากการขึ้นลอยในการแสดงกระบวนกรรบในโขนตอนอื่น ๆ ผู้รับลอย

มักจะเป็นฝ่ายยักษ์ โดยปฏิบัติทำในลักษณะยืนจากนั้นย่อขาแล้วขาตั้งฉากลงเหลี่ยม กระบวนการรบ พระกับพระพระราม-พระลักษมณ์-พระพรต-พระสัตรุด จะเป็นฝ่ายรับลอย ซึ่งความพิเศษในกระบวนการทำขึ้นลอยคือ ตัวพระเป็นฝ่ายรับลอยบรมครูทางด้านนาฏศิลป์ได้มีการดัดแปลงทำขึ้นลอย โดยให้นั่งตั้งเข่าซ้ายเพื่อเป็นฐานรับลอยให้กับ พระมงกุฎ-พระลบ ที่เป็นเด็ก นอกจากต้องอาศัยความแข็งแรงของฐานที่จะรับลอยแล้วการปรับฐานขึ้นลอยจึงเป็นการปรับกระบวนการทำให้การขึ้นลอยของตัวพระที่เป็นเด็กขึ้นลอยได้สะดวกมากยิ่งขึ้น โดยในการขึ้นลอยนั้นผู้ขึ้นลอยจะต้องปฏิบัติกระบวนการทำโดยถ่ายเทน้ำหนักให้เกิดความสมดุลกับกระบวนการทำของผู้ที่เป็นฐานรับลอยจึงจะสามารถปฏิบัติกระบวนการทำได้อย่างสวยงามตามแบบแผนจารีตนาฏศิลป์ราชสำนัก

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง กระบวนการรบพระกับพระ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ ที่ผู้วิจัย ได้ทำการสรุปและวิเคราะห์ และเรียบเรียงเป็นพรรณนาความและมีข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1 กระบวนการรบในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์การรบในแสดงโขน ที่ปรากฏให้เห็นมาจากบทประพันธ์ที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา มีเนื้อเรื่องที่ยาวนาน นักกวีได้แต่งขึ้นเป็นบทนาฏกรรมด้วยสำนวนการประพันธ์ที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นเฉพาะตอน และเป็นเรื่องยาวจนจบ ในการแสดงโขนดำเนินเรื่องด้วยการต่อสู้ที่เป็นหัวใจสำคัญ ดังนั้นแล้วเห็นมักจะปรากฏตัวละครออกมาสู้รบกันอยู่เป็นประจำ ในของทุก ๆ ตอน และมีรูปแบบในการแสดงที่หลากหลายตามลักษณะของประเภทตัวละคร จึงได้แบ่งการรบของตัวละครออกได้ คือ การรบระหว่างพระกับยักษ์ การรบระหว่างยักษ์กับลิง การรบระหว่างพระกับยักษ์กับลิง และการรบระหว่างพระกับพระอุปกรณ์ที่นำมาใช้สำหรับในการรบ คือ อาวุธในการต่อสู้ เป็นอุปกรณ์ที่จำลอง หรือดัดแปลงมาจากอาวุธจริง สร้างขึ้นไว้สำหรับในการแสดงเท่านั้น ในการแสดงโขน อาวุธสำหรับตัวพระ (กษัตริย์) คือ “ศร” ใช้ถือในขณะที่ทำการแสดง สื่อถึงการเป็นชาตินักรบ ก่อนการออกรบในการแสดงโขนเพื่อสื่อถึงความยิ่งใหญ่ และแสดงอำนาจของกษัตริย์ จะเริ่มต้นการจากการ “ตรวจพล” เป็นรูปแบบการแสดงจัดขบวนทัพ การเตรียมความพร้อมก่อนไปสู่สนามรบ แล้วดำเนินการแสดงต่อเข้าสู่ในช่วงของ “กระบวนการรบ” เป็นการแสดงในรูปแบบการต่อสู้ ระหว่าง 2 ฝ่าย โดยองค์ประกอบในกระบวนการรบมี การทำรบ เป็นการตีบทตามภาษาท่าของนาฏศิลป์ เพื่อเป็นการสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจ ทำรบ ประกอบด้วยกระบวนการทำเข้ารบต่าง ได้แก่ท่าปะทะ ท่าเข้ารบ ท่าเงื้อ ท่าแยก ท่าพลาด ทำขึ้นลอยซึ่งรูปแบบท่าเหล่านี้เป็นการแสดงออกถึงกระบวนการรบในการแสดงโขนที่จะต้องผ่านการฝึกฝน จะทำให้เกิดท่วงท่าลีลาที่งดงาม ซึ่งมาลินี ดิลกวิเศษ (2543) ได้กล่าวถึงภาษาของการพ้อนรำในนาฏศาสตร์ไว้ว่า ภาษาของการพ้อนรำแสดงออกโดยไข่มือและนิ้วแสดงท่าทางอาการต่าง ๆ เรียกว่า “มุทรา” (Mudra) และท่าที่แสดงสองมือเรียกว่า “สัมมุตตา มุทรา” (Samyuta Mudra) ท่วงท่าต่าง ๆ เหล่านี้ใช้สื่อความหมายดุจเดียวกับการใช้คำพูด การสื่อความหมายด้วยมุทรา ผู้แสดงต้องอาศัยการแสดงออกทางใบหน้าและอวัยวะส่วนอื่น ๆ ของร่างกายประกอบกัน และรวมทั้งอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้เรียกว่า “อภินัย” (Abhinaya) ตามทฤษฎีแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) การแสดงอารมณ์และภาวะด้วยเพลง คำพูด บทร้อง และดนตรี 2) การแต่งหน้า แต่งกาย บ่งบอกความแตกต่างของตัวละคร 3)

การแสดงออกซึ่งอารมณ์ภายใน เช่น ความโศกเศร้า ความสุข ความดีใจ ความเสียใจ4) การแสดงการเคลื่อนไหวด้วยท่าทางต่าง ๆ

6.2 รูปแบบกระบวนการรับพระกับพระ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์กระบวนการรับพระกับพระ เป็นการรับแบบเข้าคู่ คือ พระมงกุฏ พระลบเข้ารับพร้อมกัน จึงทำให้เห็นถึงการใช้พื้นที่และการเคลื่อนไหว ที่ต้องอาศัยความพร้อมเพียงจึงจะเกิดความสวยงาม มีการปรับลักษณะกระบวนการทำให้เหมาะสมกับตัวละครที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ การเข้ารับการก้าวเท้า การใช้อุปกรณ์การแสดงคือ ศร การออกกระบวนการท่าไม้รับเพื่อให้ตำแหน่งในการตีไม้ออกมาได้อย่างพอดี เพื่อให้กระบวนการท่าสอดคล้องกันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ และข้อค้นพบ ที่สำคัญคือการขึ้นลอย กระบวนการรับพระกับพระ พระราม-พระลักษมณ์-พระพรต-พระสัตรุด จะเป็นฝ่ายรับลอย ซึ่งความพิเศษในกระบวนการท่าขึ้นลอยคือ ตัวพระเป็นฝ่ายรับลอย มีการปรับกระบวนการท่าขึ้นลอย โดยให้นั่งตั้งเข้าซ้ายเพื่อเป็นฐานรับลอยให้กับ พระมงกุฏ-พระลบ ที่เป็นเด็ก ที่ต้องอาศัยความแข็งแรงของผู้ที่เป็นฐาน การปรับฐานขึ้นลอยจึงเป็นการปรับให้การขึ้นลอยของตัวพระที่เป็นเด็กขึ้นลอยได้สะดวกมากยิ่งขึ้น โดยในการขึ้นลอยนั้นผู้ขึ้นลอยจะต้องปฏิบัติกระบวนการท่าโดยถ่ายน้ำหนักให้เกิดความสมดุลกับกระบวนการท่าของผู้ที่เป็นฐานรับลอย จึงจะสามารถปฏิบัติกระบวนการท่าได้อย่างสวยงามถูกต้องและสมบูรณ์ตามมาตรฐานนาฏศิลป์ไทย และ สอดคล้องกับ ศุภชัย จันทรสุวรรณ (2547) ที่ได้อธิบายว่า ในเชิงนาฏยประดิษฐ์ ความสมดุล คือ “การส่งความหนัก” ออกไปตามส่วนต่างๆ ของ ร่างกายในอวัยวะทั้งด้านขวาและซ้ายรับกันได้พอดี วิธีการฝึกของบรมครูแต่โบราณ จะเน้นการสร้าง สมดุลให้กับร่างกาย และมีความสัมพันธ์ทุกสัดส่วน ทั้ง ศีรษะ มือ และเท้า อีกทั้งประสบการณ์ที่สั่งสมก็มีส่วนทำให้สามารถพัฒนาเทคนิควิธีต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ไม่ว่าจะสวมบทบาทเป็นตัวละครใดก็สามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างลึกซึ้งและสามารถนำการแสดงไปเผยแพร่ และปรับปรุงพัฒนาต่อไป สอดคล้องกับสุนทร ภายประจักษ์ (2532) ได้กล่าวถึงกายกรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของร่างกายไว้ว่า กายกรรม เป็นการแสดงผาดโผนที่อาศัยความสมดุล ความคล่องแคล่ว และการประสานกายกันของส่วนต่าง ๆ ในร่างกาย เช่น ศิลปะการกระโดด หกคะเมนตีลังกาและทรงตัวสามารถพบได้ในศิลปะการแสดงหลายประเภทรวมถึงในกีฬาหลายประเภท การแสดงกายกรรมมักเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของยิมนาสติกถึงแม้ว่ากายกรรมจะเกี่ยวข้องกับการแสดงร่างกายของมนุษย์แต่ก็มีการแสดงประเภทอื่นด้วยการฝึกบัลเลต์ขั้นพื้นฐานจะมีส่วนช่วยได้มากและค่อนข้างจะสำคัญในกีฬานิดนี้โดยเฉพาะการทรงตัว ความพร้อมและความฟิตของร่างกายความแข็งแรงช่วงหลังและขา และกระดูกสันหลังตรงแต่ยืดหยุ่นได้ดี นอกจากจะช่วยในด้านการออกกายบริหารทั่ว ๆ ไปแล้วยังช่วยกำจัดข้อผิดพลาดต่าง ๆ เช่น แขนงอ เข่างอและตำแหน่ง

นอกเหนือจากนั้น เรื่องกระบวนการรับพระกับพระ เป็นกระบวนการรับของพระมงกุฏ-พระลบรับกับพระราม-พระลักษมณ์-พระพรต-พระสัตรุดโดยสุดท้ายของการรับไม่มีฝ่ายใดเป็นฝ่ายแพ้หรือฝ่ายชนะ เนื่องจากฝ่ายพระรามได้ทราบว่า พระมงกุฏ พระลบ เป็นพระโอรสของตน กระบวนการรับพระกับพระในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ เป็นการแสดงกระบวนการท่ารำในลักษณะของตัวพระทั้งสองฝ่าย แต่มีความแตกต่างในเรื่องการแสดงบุคลิกกริยาท่าทาง พระมงกุฏ-พระลบ เป็นพระกุมารจึงแสดงบทบาทที่ซุกซน สีหน้าท่าทางแบบตัวละครเด็ก แต่อยู่ในขอบเขตของปฏิบัติการแสดงโขนพระราม-พระลักษมณ์-พระพรต-พระสัตรุด เป็นพระกษัตริย์ จึงต้องแสดงกริยาท่าทางตาม

บทบาทตัวละคร และจารีตของการแสดงโขนที่ไม่สามารถแสดงออกทางสีหน้าท่าทางได้มาก สอดคล้องกับศุภชัย จันทรสวรรณ (2547) กล่าวถึงวิธีการร้ายรำ และลีลาท่ารำของโขนตัวละคร ตรีศึกษาตัวละครราม ไววา สิ่งหนึ่งที่คุณเรียนต้องพัฒนาความสามารถให้สูงขึ้นไปอีกก็คือความสามารถ ถ่ายทอดบุคลิกลักษณะและจิตวิญญาณบุคลิกและจิตวิญญาณ ที่กล่าวข้างต้นน่าจะหมายถึง การศึกษาตัวละครที่ผู้แสดงจะต้องสวมบทบาท และปัจจัยที่สำคัญในการเข้าถึงจิตวิญญาณของตัวละครนั้น และยังสอดคล้องกับพนมาศ แวหวงส์ (2550) ที่กล่าวว่าเราสามารถวิเคราะห์ตัวละครได้โดย พิจารณาลักษณะของตัวละครในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) รูปลักษณ์ภายนอก ซึ่งหมายถึง รูปร่างหน้าตา เพศ อายุ ความสูงต่ำดำขาว กิริยา อาการ 2) สถานะทางสังคม ซึ่งหมายถึง อาชีพ ฐานะ ความเชื่อทาง ศาสนา ความเกี่ยวพันในครอบครัว สังคมแวดล้อม 3) จิตวิทยา ซึ่งรวมถึงภูมิหลังที่มีส่วนกำหนดนิสัยใจ คอ ทศนคติ ความปรารถนาในสวนลึก ความชอบความเกลียด 4) คุณธรรม ซึ่งหมายถึง สำนึกและความ ละอายต่อบาป ความยุติธรรมความรู้สึกผิดชอบชั่วดี” การได้รับบทบาทการแสดงละครบ่อยครั้งเป็นการ ปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ และพัฒนากระบวนการทำรำเป็นการรำลักษณะเฉพาะตน

7. องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการรับในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ เป็นการแสดงรูปแบบการรับที่มีมาตั้งแต่ โบราณถือเป็นศิลปะป้องกันตัว และใช้ในศึกสงคราม ซึ่งมีลักษณะท่าทางที่ต้องใช้ความแข็งแรง ความ คล่องแคล่วว่องไว มีการคิดค้นพัฒนาและถ่ายทอดจนเกิดเป็นวิถียุทธด้านการรับ ซึ่งถือเป็นหัวใจ หลักในการดำเนินเรื่องราวในการแสดง คือการสู้รบระหว่าง 2 ฝ่าย แบ่งออกเป็นฝ่ายธรรมะและฝ่าย อธรรม การรับของตัวละครแบ่งออกได้เป็น การรบระหว่างพระกบฏยักษ์ การรบระหว่างยักษ์กับลิง การรบระหว่างพระกบฏยักษ์กับลิง และการรบระหว่างพระกบฏกับพระ ซึ่งกระบวนการรับพระกบฏ ใน การแสดงโขนเรื่อง รามเกียรติ์ มีขั้นตอนที่ประกอบด้วยท่ารับ ไม้รบต่าง ๆ ท่าขึ้นลอย ที่สามารถ นำเอารูปแบบวิธีการรับพระกบฏ มาเป็นต้นแบบในการพัฒนาต่อยอด และสร้างสรรค์การแสดงชุด ใหม่ที่มีลักษณะเกี่ยวข้องในเรื่องของการรับ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การคัดเลือกนักแสดงของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมที่จะรับบทเป็นกุมารนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการเรียนรู้ การฝึกฝนและมีความสามารถในการแสดงโขน อีกทั้งยังต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพ ร่างกาย และหน้าตา ที่เหมาะสมในการ รับบทบาทตัวละคร

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย เนื่องจากงานวิจัยเล่มนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งสามารถ นำไปต่อยอดองค์ความรู้ในกลวิธีการแสดงกระบวนการรับพระกบฏ และนำไปพัฒนาการศึกษา และสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ไทยของประเทศสืบไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษากระบวนการรับ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ โดยผ่านทฤษฎี และหลักการใช้บทการ ตีบท และวิธีการแสดงขึ้นลอยในโขนตอนต่างๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ทางด้าน นาฏศิลป์ไทยเพิ่มขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

ธีรภัทร์ ทองนิ่ม. (2555). โขน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

นพมาศ แวหงษ์. (2550). **ปริทัศน์ศิลปการละคร**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มาลินี ดิลกวนิช. (2543). **ระบำและละครในเอเชีย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วีระศิลป์ ช้างขนุน. (2556). **พื้นฐานนาฏกรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : เจริญรัฐการพิมพ์.

ศุภชัย จันทร์สุวรรณ. (2547). **การศึกษาวิเคราะห์วิธีการร่ายรำ และลีลาท่าร่ายของโขนตัวพระ :**

กรณีศึกษาตัวพระราม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนทร ภายประจักษ์. (2532). **เทคนิคและแท็กติกส์การเล่นฟุตบอล**. กรุงเทพมหานคร :

เจเนอรัลบุ๊คส์เซนเตอร์.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อุรารมย์ จันทมาลา อาจารย์ที่ปรึกษาหลักผู้เป็นพลังผลักดันมอบองค์ความรู้ในการวิจัย คอยกระตุ้นเตือน ทั้งด้านกระบวนการคิดการเขียน ทำให้ผู้วิจัยได้ก้าวสู่ความสำเร็จ กราบขอบพระคุณอาจารย์ไพฑูรย์ เข้มแข็ง ศิลปินแห่งชาติ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย ดร.ธีรเดช กลิ่นจันทร์ นาฏศิลป์อาวุโส (โขนพระ) สังกัดสำนักการสังคีต กรมศิลปากร ที่กรุณาให้ ข้อมูลแก่ผู้วิจัยในการศึกษากระบวนการรับพระกับพระ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ รวมไปถึง องค์ความรู้ต่างๆ และทุกรายละเอียดของข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ ประมาจารย์ ทางด้านนาฏศิลป์ไทยทุกท่าน รวมถึงครอบครัว ตลอดจนถึงภยานมิตรผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือสร้างความอบอุ่นใจให้ผู้วิจัยตลอดมา และมีได้กล่าวมา ณ ที่นี้

แอ่วลาวเวียง : การสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัยจากวัฒนธรรมการฟ้อน
กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา*

AEW LAO WIANG: THE CREATION OF ISAN FOLK DANCING THAT COMES FROM
THE DANCE CULTURE OF THE LAO WIANG TRIBAL GROUP,
LOM NAKHON RATCHASIMA

กนกวรรณ แคว้นคอนฉิม¹, ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ²

Kanokwan Khwaenkonchim¹, Pattamawadee Chansuwan²

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : Puyfaii7070@gmail.com

การวิจัยเรื่อง แอ่วลาวเวียง : การสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัย จากวัฒนธรรม การฟ้อน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติและวัฒนธรรมการฟ้อน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองร่วมสมัย จากวัฒนธรรมการฟ้อน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยและข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีสุ่มเลือกแบบไม่เจาะจงกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้รู้ จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 6 คน และกลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสำรวจ แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมการฟ้อนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้านเอกสารและภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหน้าพระธาตุ ซึ่งสื่อให้เห็นการปรับปรนทางวัฒนธรรมในแหล่งที่อยู่อาศัยมีความแตกต่างกันด้านชาติพันธุ์ เช่น ภาษา การแต่งกาย อาชีพ แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ วัฒนธรรมการฟ้อนประเพณีฮีต 12 ปรากฏเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจนปัจจุบัน โดยใช้แนวคิดนาฏยประดิษฐ์ของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ มาเป็นกรอบในการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานร่วมกับแนวคิดทุนทางวัฒนธรรม และทฤษฎีเกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีผสมผสานทางวัฒนธรรม ทฤษฎีสร้างสรรค์ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ จนเกิดเป็นนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัยที่มีความสมบูรณ์แสดงถึงความเป็นตัวตนของชุมชนลาวเวียง สืบทอดวัฒนธรรมการฟ้อน และเป็นการสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ให้ดำรงอยู่เป็นมรดกของชุมชนต่อไป

คำสำคัญ : 1. แอ่วลาวเวียง 2. การสร้างสรรค์ 3. นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัย

ABSTRACT

Aew Lao Wiang conducted qualitative research focused on the creation of Isan traditional dance, starting with the dance culture of the Lao Wiang sample group in Na khon Ratchasima. The study had two main objectives: 1) to educate and learn about the academic and dance teachings of the Lao Wiang sample group, and 2) to spread awareness of traditional Lao Wiang tribal dance culture by studying dissemination documents in the field, using a random selection method. The sample group consisted of 5 experts, 6 practitioners, and 20 general people who were interviewed in-depth, using surveys, non-participant observations, structured and unstructured interview forms. The data analysis results were presented using a descriptive analysis method.

The study found that the Lao Wiang ethnic group's dance culture has been handed down through generations, as demonstrated by historical documents and mural paintings of Wat Na Phra That. Despite differences in language, dress, and occupation, the Heet 12 traditional dance culture remains a crucial part of their cultural adaptation. The researcher used Suraphon Wirunrak's concept of artificial dance, along with cultural capital and related theories such as cultural integration, creative, and aesthetic theories, to design and create a contemporary Isan folk dance that showcases the identity of the Lao Wiang community. The dance aims to continue the legacy of their dance culture by creating valuable cultural and ethnic identity for future generations to inherit and cherish as part of their heritage.

Keywords : 1. Aew Lao Wiang 2. Creation 3. Contemporary Isan folk dance

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กลุ่มชาติพันธุ์ไทโคราช หรือ กลุ่มชาติพันธุ์นครราชสีมา เป็นคนไทยที่มีสำเนียงพูดที่เป็นเอกลักษณ์ สันนิษฐานว่าน่าจะสืบเชื้อสายวัฒนธรรมประเพณีจากอดีตมา ตัวอย่างเช่น ชาวพื้นเมือง พิมาย ที่ชนบทรวมเนียบวัฒนธรรม ที่ได้รับอิทธิพลมาจากขอมโบราณ กลุ่มไทโคราชมียู่ใน อำเภอเมือง นครราชสีมา สูงเนิน โนนสูง และอำเภอพิมาย เป็นต้น ปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมา มีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมากเป็นอันดับสองของประเทศรองจาก กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยประชากรหลากหลายเชื้อชาติหรือหลายชาติพันธุ์ แต่กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครราชสีมาที่มีจำนวนมากมีอยู่สองกลุ่มใหญ่คือ ไทย หรือเรียกอีกอย่างว่า ไทโคราช และอีกกลุ่มคือ ชาวลาว อยู่ตอนบนและด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเขตจังหวัด และยังมีชนกลุ่มน้อยอีก ได้แก่ มอญ กูย หรือส่วย ชาวบน จีน ไทยวน ญวน และแขก (อรศิริ ปาณินท์, 2554)

นับตั้งแต่เริ่มที่ชาวไทยเชื้อสายลาวอพยพเข้ามาอยู่สมัยสงครามปราบปรามเมืองเวียงจันทน์ ในสมัยกรุงธนบุรี และสมัยปราบเจ้าอนุวงศ์ในรัชกาลที่3 หลังจากสงครามเจ้าอนุวงศ์สิ้นสุดลงใน ปี

พ.ศ.2371 (เจ้าพระยา ทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี 2547: 112) ระยะเวลาหลังคนกลุ่มนี้มักเรียกกันว่า "ลาวเวียง" ในสมัยก่อนมีการใช้ภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์ซึ่งต่างกับภาษาอีสานสำเนียงท้องถิ่นอย่างสิ้นเชิง กระจายอาศัยกันอยู่ทั่วไปในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ อำเภอบึงอภัย อำเภอสว่าง และอำเภอสี่คิ้ว ที่เห็นได้ชัด และมีการแต่งงานกับคนพื้นเมือง มีจำนวนน้อยที่สืบหาได้ว่ามีเชื้อสาย ลาวเวียงจันทน์ ชาวลาวได้นำประเพณีวัฒนธรรมเรียกกันว่า ฮีตสิบสอง ซึ่งในประเพณีเหล่านี้มักมีวัฒนธรรมการฟ้อนจากวิถีชีวิต การละเล่น พิธีกรรมต่าง ๆ แทรกไว้ วัฒนธรรมของลาวจะไม่แตกต่างจากวัฒนธรรมของคนอีสาน ทำให้เกิดพื้นฐานของศิลปวัฒนธรรมการฟ้อน เนื่องจากลาวมีแคนเป็นเครื่องดนตรีประจำชาติ และเป็นเครื่องดนตรีหลักบรรเลงประกอบการขับลำ ผู้ทำหน้าที่เป่าแคนให้เป็นการฟ้อนประกอบในการขับลำ เรียกว่า “แอ่วลาว เป่าแคน” ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในสมัยรัชการที่ 4 และทางศิลปะการแสดง พร้อมกับศิลปะวรรณกรรม การเกิดการขับลำ การฟ้อน ซึ่งเป็นต้น (บุญทอง ชมไชน, 2551)

วัฒนธรรมการฟ้อนในพื้นฐานฮีตสิบสอง ของชาวลาวเวียง ไม่ได้เป็นเพียงแค่วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาเท่านั้นแต่ยังเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนศิลปะการแสดงทางลาวในประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงสายธารวิถีแห่งความเป็นลาวและไทย การปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม อีกทั้งเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ศิลปินได้สร้างงานศิลปะชิ้นเช่น งานออกแบบลวดลายผ้าและเครื่องแต่งกาย รวมไปถึงงานนาฏศิลป์ในรูปแบบสมัยใหม่ที่ได้อาศัยความรู้ใหม่จากรูปแบบดั้งเดิม เพราะนาฏศิลป์ดั้งเดิม เป็นศาสตร์หนึ่งที่ตั้งเป็นศิลปะแห่งความงดงามที่มุ่งหมายให้เกิดความบันเทิงให้แก่จิตใจ สะท้อนวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต สังคม ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสมัยต่างๆ บ่งบอกถึงความเป็นอารยธรรมของชนเผ่าได้อย่างชัดเจน นาฏศิลป์พื้นเมืองจึงเป็นศิลปะเฉพาะตนที่แสดงถึงเรื่องราวของชาติพันธุ์ได้เป็นอย่างดี (ปิ่นเกศ วัชรปาด, 2559) ปัจจุบันวงการนาฏศิลป์ไม่ได้ถูกจำกัดแค่เฉพาะความเป็นไทยหรือความเป็นท้องถิ่นเพียงเท่านั้น นาฏศิลป์มีความปรับตัวตลอดตามสภาพสังคมและความเป็นไปของโลก คำว่า “นาฏศิลป์” ได้มีนักวิชาการและศิลปินกล่าวให้คำนิยามมากมายนอกจากนั้น คำว่า นาฏศิลป์ร่วมสมัย ก็มักถูกกล่าวขึ้นควบคู่กันไปด้วยเช่นกัน

นาฏกรรมร่วมสมัย หรือนาฏศิลป์ร่วมสมัย เป็นปรากฏการณ์ทางศิลปะการแสดงที่พบเห็นได้ทุกยุคทุกสมัย นั้นเกิดขึ้นจากนาฏศิลป์ที่มีความต้องการถ่ายทอดวิธีการคิด การออกแบบสร้างสรรค์ นำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมบันเทิงแบบใหม่แก่สังคมให้เป็นที่ยอมรับอย่างสูง มีการถ่ายทอด เผยแพร่ และมีการเลียนแบบนั้นย่อหมายถึงความสำเร็จของ กระบวนการคิดการออกแบบและสร้างสรรค์ของศิลปิน(พีระ พันลูกท้าว, 2560) ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นาฏกรรมร่วมสมัยสามารถดำรงอยู่ได้ย่อมขึ้นอยู่กับความชอบ และเกิดจากการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของมนุษย์ โดยมีแนวคิดของสังคมและวัฒนธรรมเป็นฐาน (ชลาลัย วงศ์อารีย์, 2562) พื้นฐานของการสืบทอดจากการยึดโยงของสังคมในชุมชนนั้น ดังเช่นวัฒนธรรมการฟ้อน ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงไม่ว่าจะฟ้อนในรูปแบบประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรม หรือการละเล่นนั้น เป็นปรัชญาคตินิยมที่มีความหมายซ่อนในบริบทของสังคม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรมการฟ้อน จากประเพณี ฮีตสิบสอง ที่สามารถนำมาสร้างสรรค์การแสดงได้อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านมุมมองวิชาการทางด้านศิลปะการแสดงเชื่อมโยงปรากฏการณ์และมิติทางสังคมวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นประเด็น

ความสำคัญกับสังคม ประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยปรากฏการณ์จากศิลปวัฒนธรรมการฟ้อน ที่เกิดขึ้นโดยภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางในการนำภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาต่อยอดพัฒนาให้ทันสมัย แสดงให้เห็นถึงสายธารวิถีแห่งความเป็นลาวและไทย ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา วัฒนธรรมการฟ้อน จากกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อทราบถึงประวัติและความเป็นมา รวมไปถึงกระบวนการสร้างสรรค์ การแสดงนาฏยประดิษฐ์จากประเพณี ฮีตสิบสอง โดยนำผลการศึกษาค้นคว้าทั้งภาคเอกสาร การลงพื้นที่ภาคสนาม กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรม แนวคิดนาฏยประดิษฐ์ ทฤษฎีผสมผสานวัฒนธรรม ทฤษฎีกระบวนการสร้างสรรค์ และทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ อธิบายด้วยรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า เพื่อความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล โดยใช้กรอบแนวคิดจากวัฒนธรรมการฟ้อน ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงนำวัฒนธรรมการฟ้อน ที่ประกอบไปด้วยการแสดง การขับลำ การบอกเล่าเรื่องราว นำมาสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัย เป็นการนำเสนอในรูปแบบใหม่ เชื่อมโยงกับความเป็นปัจจุบัน เพื่อสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมและยังเป็นการสร้างศาสตร์ด้านบริบททางศิลปะการแสดงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาประวัติและวัฒนธรรมการฟ้อน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา
- 2.2 เพื่อสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองร่วมสมัย จากวัฒนธรรมการฟ้อน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงประวัติและวัฒนธรรมฟ้อน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา
- 3.2 ทำให้ทราบถึงแนวทางกระบวนการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัย จากวัฒนธรรมการฟ้อน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอีกทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยกำหนดกรอบและขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) ได้แก่ (1) ดร.ฉวีวรรณ พันธุ์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ) ประจำปี 2536 (2) นายกำป็น บ้านแท่น ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (หมอลำเพลงโคราช) ประจำปี 2564 (3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิรพงศ์ แสนไสย อาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (4) นายสมศักดิ์ บัวบุตร ผู้เชี่ยวชาญ วิทยาลัยนาฏศิลป์วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) ได้แก่ (1) นายธนพงศ์ ทูลบุญสินทร์ ผู้ใหญ่บ้านสะแกราช อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา (2) นายภูวนาท เข้มสันเทียะ บ้านหัน

อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา (3) นางสุนัน คนกระโทก บ้านจ๊ะโปะะ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา (4) นายวิจิตร กลิ่นสูงเนิน บ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา (5)นางบุญศรี สร้อยสูงเนิน บ้านจ๊ะโปะะ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา (6) นางพะยอม ผ่องสูงเนิน บ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา 3) กลุ่มบุคคลทั่วไป (General Informants) ประกอบด้วย นักเรียน นักศึกษา ประชาชนกลุ่มผู้ชมวัฒนธรรมการฟ้อน ในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงโดยใช้วิธีสุ่มแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2) แบบสังเกต ได้แก่ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบสังเกตไม่มีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามการวิจัยครั้งนี้ ใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นหลักประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้รู้ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเพื่อนำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ทุกครั้งผู้วิจัยจะติดต่อทางโทรศัพท์ไปยังผู้ให้ข้อมูลเพื่อนัดหมายการสัมภาษณ์ เมื่อผู้ให้ข้อมูลได้ทำการตอบรับแล้ว ผู้วิจัยจึงเดินทางไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลตามวันและเวลาที่นัดหมายถ้าผู้ให้ข้อมูลเป็นส่วนราชการ ผู้วิจัยจะทำหนังสือบันทึกข้อความที่ออกโดยต้นสังกัดคือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อให้การเก็บข้อมูลทุกครั้งจะได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต มาตรวจสอบ ความถูกต้อง และจัดกลุ่มของข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

5. ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แอ่วลาวเวียง: การสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัย จากวัฒนธรรมการฟ้อน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

5.1 ความเป็นมาและวัฒนธรรมการฟ้อน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา

การอพยพของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ผู้วิจัยพบว่าในระหว่างเส้นทางการอพยพนั้นแบ่งออกได้ 2 ช่วงคือ สมัยกรุงธนบุรีและต้นรัตนโกสินทร์ ในการอพยพเข้ามาในไทยมีอยู่ 2 ประเภท 1) เป็นเชลยศึกถูกกวาดต้อนเข้ามา 2) เข้ามาโดยสมัครใจ มีการขยายหมู่บ้านและแยกบ้านไปตามทางหลวงหรือเขตที่มีความเจริญ นับเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในหลายจังหวัด ทั้งสระบุรี ลพบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี นครราชสีมา ฯลฯ ในขณะเดียวกันวิถีชีวิตค่านิยม วิถีชีวิต การแต่งกาย อาหาร และประเพณีก็ถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความเจริญที่ขยายตัวเข้ามาในชุมชนและยังเคลื่อนย้ายไปตามการตั้งถิ่นฐานของชุมชน

ประเพณีและวัฒนธรรมของลาวและอีสานของไทย โดยเฉพาะภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า เป็นประเพณีและวัฒนธรรมอันเดียวกัน โดยมีพื้นฐานมาจากศรัทธา

ความเชื่อทางพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทเหมือนกัน จึงมีการถ่ายทอดประเพณีและวัฒนธรรมกันไประหว่างประชาชนทั้งสองประเทศ ประเพณีที่เหมือนกันอย่างสิ้นเชิง ก็คือประเพณี ฮีตสิบสอง ซึ่งประชาชนทั้งของประเทศลาวและประเทศไทย โดยเฉพาะที่นับถือพระพุทธศาสนา และมีเชื้อสายมาจากประเทศลาวหรือมีเชื้อสายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยไม่ว่าจะอพยพไม่อยู่ในภูมิภาคใด เมื่อรวมกลุ่มกันเป็นหมู่คณะนับตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล หรืออำเภอ ก็จะมีประเพณี ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ เป็นประเพณีที่ชุมชนนั้นๆยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาโดยตลอด จะมีผิดแผกแตกต่างกันบ้างระหว่างประเพณีฮีตสิบสอง คองสิบสี่ของลาวกับอีสานของไทยก็ตรงที่ชาวลาวยังคงยึดมั่นในการปฏิบัติตามหลักประเพณีอย่างมั่นคงตามรูปแบบที่เคยปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน

5.2 วัฒนธรรมการฟ้อนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา

ชาวลาวเวียงมีประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดและปฏิบัติต่อกันมาอย่างช้านาน จนกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต ในแต่ละกิจกรรมสร้างสมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสังคมและเป็นที่ยอมรับในการประพฤติปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ประเพณีเหล่านี้มักประกอบขึ้นเพื่อให้เป็นสิริมงคลและเป็นการสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์ต่อเนื่อง โดยมีประเพณีสำคัญในรอบปีตาม ได้แก่ บุญเข้ากรรม ทำบุญคูณข้าวหรือบุญคูณลาน บุญมาฆบูชา บุญผะเหวด บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟ บุญซำชะ บุญเข้าพรรษา บุญห่อข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา บุญกฐิน เป็นต้น วัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้อง รวบรวมให้เป็นหนึ่งเดียว เพราะพิธีกรรมเป็นเรื่องหลักที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจโดยถ่องแท้ พิธีกรรมและประเพณีจัดเป็นจารีตประเพณี คือ แนวทางปฏิบัติสืบทอดกันมา นับว่าเป็นสมบัติที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง จำเป็นต้องมีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติให้รู้ถึง ขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างชัดเจน

จากการลงพื้นที่สอบถาม สังเกต และสัมภาษณ์ ในเขตอำเภอสูงเนิน อำเภอสีคิ้ว และอำเภอปักธงชัย พบว่า การฟ้อนประกอบพิธีกรรมและประเพณีงานบุญ ของชาวลาวเวียงในจังหวัดนครราชสีมา จะมีเพียงไม่กี่เดือนเท่านั้นที่ปรากฏ การฟ้อนของชาวลาวเวียง ในฮีต 12 ได้อย่างชัดเจน ได้แก่ บุญเดือนห้า บุญเดือนหก และบุญเดือนสิบสอง ที่เหลือจะพบในพิธีกรรม เช่น พิธีกรรมเลี้ยงศาลตาปู่ ลงช่วง ทุกบุญประเพณีจะเห็นได้ว่ามีแคน เป็นเครื่องดนตรีประกอบกิจกรรมทุกครั้ง เช่น การเป่าแคนหรือการเล่นฟ้อนแคนบ้านแก่งท้าว อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ในประเพณีบุญเดือนห้า หรือเรียกอีกอย่างว่า ลำเดือนห้า เริ่มต้นขึ้นในวันสงกรานต์ วันที่ 13 เมษายน ต่อเนื่องไปจนถึงสิ้นสุดก่อนวันเข้าพรรษา สาระสำคัญของลำเดือนห้า คือรูปแบบและทำนองการลำ ที่พัฒนามาจากการพูดคำผญาเกี่ยวของหนุ่มสาวในลานช่วง หมายถึง ปฏิภาณกวีที่คนโบราณใช้โต้ตอบกันในเชิงอุปมาอุปไมย ซึ่งยังไม่พัฒนาไปสู่การเป็นหมอลำอาชีพรับจ้างแสดงบนเวที หากแต่เป็นการละเล่นเพื่อความอดมสมบุญของชุมชน หมอแคนคนหนึ่งจะเป่าแคนในจังหวัดพะพนธ์ ด้วยลายทางสั้น เช่น ลายไปซ้ายและลายสร้อยหรือลายติดสุด พร้อมกับพาผู้เล่นเดินฟ้อนรำเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา รูปแบบการฟ้อนแคนบ้านแก่งท้าวจะมีลักษณะการเกี่ยว พาราสิ ผ่านการขับลำของชายหญิงในเชิงหยอกล้อ ลักษณะการเล่นฟ้อนแคน หมอแคนจะเป่าแคนและเดินเป็นวงกลม การเดินจะทวนเข็มนาฬิกา ท่าฟ้อนที่เห็นได้ชัดค้ำท่ากางแขน หรือเรียกกันว่าท่ากาตาปึก ผู้ฟ้อนจะเป็นทั้งผู้หญิงและผู้ชายการร้องจะเป็นเนื้อหาการร้องตอบโต้กัน โดยฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะเดินให้เข้าจังหวะของแคนและปรบมือพร้อมกับเดินย้ำเท้าไปตามจังหวะ จากนั้นตั้งมือจับขึ้นฟ้อนเป็นการเริ่มต้น ฝ่ายชายจะเริ่มลำกลอน

ก่อนเพื่อที่จะลำเลียงฝ้ายหญิงมาเล่นฟ้อนแคนด้วยกัน ฝ้ายหญิงก็จะตอบโต้ด้วยกลอนลำเช่นกัน เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมฝ้ายชายจะเป็นคนเริ่มเกี่ยวฝ้ายหญิงก่อนโดยคำขึ้นต้นมักจะขึ้นว่า “ผู้ดีเอ๋ย” หรือ “คนงามเอ๋ย” หรือ “สวยเอ๋ย” หรือบางทีก็ลำขึ้นกลอนไปเลย ส่วนแคนก็จะยี่นจังหวะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เล่นได้รำฟ้อนเข้าจังหวะ ส่วนฝ้ายหญิงก็จะแก้อกลอนเกี่ยวฝ้ายชาย อย่างสนุกสนาน จากนั้นเมื่อถึงเวลาอันควรฝ้ายชายก็กล่าวลาฝ้ายหญิง และอวยพรให้กันถือว่าเป็นการเสร็จสิ้น

สำหรับการฟ้อนเลี้ยงศาลตาปู่และการฟ้อนบวงสรวงประจำปี ก็มีแคนและโทนเป็นเครื่องดนตรีประกอบเช่นกัน โดยมีลักษณะการฟ้อนดังนี้ 1. การเลี้ยงผีจะเลี้ยงในช่วงหลังสงกรานต์ ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 5 เลี้ยงบ้าน พ่อพญา แม่สีดา ของชุมชนอำเภอสูงเนิน เป็นประเพณีบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปกป้องคุ้มครองภูมิบ้าน “ตบปะทราย” สมโภชน์ จะมีเครื่องเช่นบูชา และการฟ้อนประกอบกับเสียงโทนลักษณะการฟ้อนจะเป็นการฟ้อนทำอิสระของคนในชุมชน ลักษณะท่าทางจะถ่ายทอดผ่านทางอารมณ์ของผู้ฟ้อน 2. การฟ้อนบวงสรวงประจำปี ที่เกิดขึ้นอำเภอสูงเนินเพื่อสักการบูชาพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้าน ซึ่งจะจัดขึ้นในประเพณี สงกรานต์ ในลักษณะการฟ้อนจะเป็นท่าฟ้อนที่มีจารีตสวยงาม แต่ละท่าจะนับได้จำนวน 8 ครั้ง ทั้งหมด 10 ท่า เหตุเพราะชุมชนสูงเนินได้ว่าจ้างให้คนภายนอกมาช่วยในการสอนให้คนในชุมชนสามารถปฏิบัติท่าฟ้อนได้ และเพื่อความสวยงามของการแสดง

5.3 สร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองร่วมสมัย จากวัฒนธรรมฟ้อน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง

ผู้สร้างสรรค์ได้ประมวลข้อมูลจากแนวคิด วัฒนธรรมการฟ้อนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า วัฒนธรรมการฟ้อน ในกิจกรรมประเพณี “ฮีตสิบสอง” ของชาวลาวเวียงไม่ได้เป็นเพียงแค่วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาเท่านั้นแต่ยังเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนศิลปะการแสดงทางลาวในประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงสายธารวิถีแห่งความเป็นลาวและไทย นั่นคือการผสมผสานของวัฒนธรรม การปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม สะท้อนถึงวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต สังคม ความเป็นอยู่ ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา

รูปแบบของการแสดงโดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วงดังนี้ช่วงที่ 1 การอพยพเป็นการแสดงสื่อให้เห็นถึงการย้ายถิ่นฐาน และการขับเคลื่อนศิลปะทางวัฒนธรรม ที่ชาวของชาวลาวเวียงที่นำติดตัวมาจากเวียงจันทร์คือ ฮีตสิบสอง ช่วง 2 สายธารวิถีแห่งความเป็นลาวและไทยการนำเสนอช่วงสุดท้ายเป็นการกล่าวถึงสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ที่มีลักษณะการอยู่อาศัย การใช้ชีวิต การปรับปรนเข้ากับสังคม ตลอดจนเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงและชาวนครราชสีมา สู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

การออกแบบลีลา นาฏศิลป์พื้นเมืองร่วมสมัย จากวัฒนธรรมฟ้อน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในบุญประเพณี ฮีตสิบสอง ผู้วิจัยได้ทักษะของการแสดง 3 ประเภทผสมผสานกันจนเกิดลีลาที่นำมาใช้ได้แก่ 1) นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสาน (Folk Dance) 2) นาฏศิลป์ไทย (Thai Dance) 3) นาฏศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance)

ภาพที่ 1 ลีลาที่ใช้ในการสร้างสรรค์แบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย

ดังนั้นการออกแบบแนวคิดและวิธีการสร้างท่ารำในการแสดงชุด “แอ่วลาวเวียง” ผู้วิจัยได้ออกแบบท่ารำให้มีการใช้ท่าสื่อความหมายให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และสวยงามยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสร้างผลงานดังนี้ 1) การออกแบบท่ารำใหม่ 2) การออกแบบท่ารำหลัก 3) การออกแบบท่ารำเชื่อม 4) การออกแบบท่ารำชุด 5)การออกแบบท่ารำสื่อความหมาย

ภาพที่ 2 การออกแบบท่ารำที่เป็นนาฏยลักษณ์แบบใหม่

ภาพที่ 3 การออกแบบท่ารำหลัก

ภาพที่ 4 ท่ารำเชื่อม

ภาพที่ 5 ทำรำชุด

การบรรจเพลง การออกแบบเสียงและดนตรีที่ใช้ในการแสดง ผู้วิจัยได้ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีของชาวลาวเวียง ที่ติดต่อมาในครั้งที่อพยพเข้ามาในรัชการที่ 4 พบว่ามีหลักฐานที่ปรากฏในจังหวัดนครราชสีมาคือ “ลำเตื่อนห้า” ที่มีเครื่องดนตรีประกอบคือ แคน ลายโป้ซ่าย ที่ใช้ในการละเล่นและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง แคนได้เข้าไปมีบทบาทในด้านการชดเชลาอารมณ์ ร่วมกับการขับลำที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีในการดำเนินชีวิตทำให้เป็นแบบฉบับประเพณีที่ดั่งาม จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยเลือกที่จะใช้เสียงดนตรีมาจาก เสียงแคนเป็นหลัก โดยมีเครื่องดนตรีดังนี้ แคน ปี่แก้ว โทณ พิณ ซอ โหวด และเรียบเรียงให้ประสานเสียงเกิดความไพเราะ

ออกแบบเครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยได้พบหลักฐานจิตรกรรมฝาผนัง ที่บอกเรื่องราววิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในจังหวัดนครราชสีมา ณ วัดบ้านตะคุ ตำบลตะคุ จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยจึงเกิดองค์ความรู้ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย โดยเลือกสัญลักษณ์ของสี และลวดลายของผ้า มาเป็นส่วนประกอบในการออกแบบ ผู้วิจัยแต่งกายแตกต่างกันออกไปเพื่อสื่อให้เห็นถึงความเป็นโคราชและลาวเวียง สู่การผสมผสานทางวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย โดยผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจจากการแต่งกายของชาวจังหวัดนครราชสีมาในสมัยก่อน มีการนุ่งกางเกง ที่เรียกว่า “โสัง” และผ้าโจงกระเบน (แบบเขมร) ต่อมาแม่แต่งกายแบบฝรั่งแล้ว เมื่อมีงานพิธีหรืองานอื่น ๆ ที่นิยมกันมากคือ “ผ้าม่วงและผ้าหางกระรอก” คนสามัญนุ่งโจงผ้าพื้น โดยมากเป็นผ้าฝ้าย ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหลักฐาน ข้อมูลสัมภาษณ์ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงมีผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณคือ ผ้าเจียงนางดำ เทศบาลตำบลสูงเนิน อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา และยังเป็นสินค้าภูมิปัญญา OTOP ของชาวบ้าน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของจุดนี้จึงได้นำผ้าเจียงนางดำ มาสวมใส่ในการแสดงเพราะจะได้เผยแพร่และเพิ่มมูลค่าให้กับภูมิปัญญาของชาวลาวเวียงได้

การออกแบบการเคลื่อนไหวบนเวที การออกแบบเวทีพื้นที่สำหรับการแสดง เพื่อสื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมพ่อนผู้วิจัยได้ใช้พื้นที่ โรงอาหาร วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นสถานที่สำหรับการแสดง โดยใช้แนวทางแบบ site - specific dance มาเป็นแนวทางในการเลือกใช้พื้นที่

การออกแบบแสงสำหรับการแสดงในการจัดแสงสำหรับออกแบบแสงเวทีการแสดงงานสร้างสรรค์นั้นไม่มีข้อกำหนดตายตัว ในเรื่องของค่าความสว่าง ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการออกแบบ

แสงไว้ดังนี้ Position คือ ตำแหน่งบนเวทีการแสดงประกอบไปด้วย โดยตำแหน่งของนักแสดงและการเคลื่อนที่ของนักแสดง ซึ่งการออกแบบแสงไฟบนเวทีที่ผู้วิจัยศึกษาตำแหน่งดังกล่าว เพื่อทราบถึงตำแหน่งและค่าความสว่างในการส่องแสงขณะทำการแสดง ดังนั้นขั้นตอนแรกในการออกแบบแสงคือการศึกษาดำเนินการใน Scene คือ บรรยากาศที่ใช้ประกอบการแสดง ในการแสดงบนเวทีนอกจากบทบาทและลีลาของนักแสดงแล้ว สิ่งที่สร้างความน่าสนใจให้กับเวทีการแสดงคือบรรยากาศ

นักแสดงที่ใช้สำหรับการแสดง การสร้างสรรค์ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นนักแสดงถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัย เพราะจะเป็นผู้ที่ถ่ายทอดรูปแบบการแสดงผ่านการสื่อสาร อารมณ์ ความรู้สึก ที่ต้องการนำเสนอต่อผู้ชม ดังนั้นคณะผู้วิจัยให้ความสำคัญในการคัดเลือกนักแสดงเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงมีเกณฑ์ในการคัดเลือกนักแสดงให้ตรงกับชุดการแสดง “แอ่วลาวเวียง” ดังนี้ 1. เป็นผู้มีทักษะในนาฏศิลป์พื้นเมืองและนาฏศิลป์ไทย 2. เป็นผู้มีไหวพริบปฏิภาณ รวดเร็ว 3. เป็นผู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ 4. เป็นผู้ที่สามารถสื่ออารมณ์ตามการแสดงได้

การนำเสนองานสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัยได้วางแผนดำเนินการโดยแสดงต่อ อาจารย์ที่ปรึกษา และนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา แล้วนำผลจากการแสดง ในแต่ละครั้งมาพัฒนางาน เพื่อให้เห็นพัฒนาการตามลำดับขั้นของการทดลองและสร้างสรรค์งาน ร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์การแสดง ก่อนที่จะนำเสนอต่อคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ความเป็นมาและวัฒนธรรมการฟ้อนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัย ที่นำวัฒนธรรมการฟ้อนจากประเพณี ฮีต 12 ที่เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคนอื่น (2547) กล่าวว่า ทุนวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของทุนอีกรูปแบบหนึ่ง ทุนวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าความรู้ ภูมิปัญญาและงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากการค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น ด้วยเหตุผลเหล่านี้ผู้วิจัยนำมาสู่การสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัย

6.2 สร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองร่วมสมัยจากวัฒนธรรมฟ้อน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ชุดแอ่วลาวเวียงมีกระบวนการสร้างสรรค์นาฏกรรมร่วมสมัยที่จะต้องอาศัย การประกอบสร้างจากศิลปะหลากหลายแขนง โดยอาศัยกระบวนการและขั้นตอนการประเมินผลใน รูปแบบของการนำเสนอ นาฏกรรมร่วมสมัย 9 ขั้นตอน

การกำหนดแนวคิด ของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัย สามารถกำหนดได้จากหลักฐานได้แก่ การอพยพ การขับเคลื่อนวัฒนธรรม ประเพณีฮีต 12 บริบทพื้นที่ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ สู่การประกอบสร้างนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัย สอดคล้องกับ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) กล่าวว่า นักนาฏยประดิษฐ์ ต้องกำหนดแนวคิด หรือรูปแบบขององค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะใช้ในการแสดง เช่น ผู้แสดง รูปแบบ เครื่องแต่งกาย รูปแบบฉาก รูปแบบเพลง แสงเสียง ฯลฯ การกำหนดสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญในเบื้องต้น แนวคิดและรูปแบบนาฏศิลป์ชุดที่ให้ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้

รูปแบบของการแสดง คือผลที่ได้จากการกำหนดแนวคิดนำมาสู่การกำหนดของรูปแบบการแสดง การออกแบบขั้นตอนของกระบวนการสร้างสรรค์ ให้เกิดการทำงานอย่างเป็นระบบในการกำหนดรูปแบบของการแสดงจะมีวิธีการแตกต่างกันออกไปจะสอดคล้อง พีรพงศ์ เสนไสย (2557 : 7) กล่าวว่า ช่างออกแบบสร้างงานทางด้านนาฏศิลป์ เป็นผู้มีพลังในกระบวนการคิดและการกระทำ อีกทั้งเป็นผู้ที่มีบทบาทสูงต่อการกำหนดขั้นตอนการประดิษฐ์สร้างสรรค์งาน ให้เป็นไปตามความต้องการของตนเอง ด้วยการเรียนรู้กระบวนการเคลื่อนไหวของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็น นั่ง นอน เดิน วิ่ง ล้มลุกคลุกคลาน รวมถึงศึกษาอารมณ์

การออกแบบลีลาสำหรับการแสดง สามารถนำมาประกอบสร้างนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัยอันได้มาจากการกำหนดแนวคิด รูปแบบของการแสดง เพื่อให้เกิดลีลาท่ารำอันเป็นนาฏยลักษณะ นำมาผสมผสานให้เกิดลีลาท่ารำ อันเป็นอัตลักษณ์ใหม่เพื่อตอบสนองแนวคิดของผู้วิจัยที่ได้กำหนดขึ้น สอดคล้องกับ ธีรกร จันทนะสาโร (2557) กล่าวว่า นาฏศิลป์ร่วมสมัย เป็นการเต้นรำที่นำแนวคิด รูปแบบและวิธีการต่าง ๆ มาผสมผสานกันจนเกิดความเหมาะสม มีแนวคิดมาจากนาฏศิลป์หลาย ๆ สกุล การได้รับอิทธิพลจากนาฏศิลป์ตะวันตก ตลอดจนแนวคิดของนาฏศิลป์ในยุคสมัยที่ ต่างกัน รวมถึงผลงานทางด้านนาฏศิลป์ที่นำกลับมาสร้างใหม่ โดยการนำมา ปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคม ในแต่ละยุคสมัย ต้องมีความคิดใหม่ โดยมุ่งเน้นสื่อสารระหว่างผู้ชมและแสดง

การออกแบบการแต่งกาย ในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประกอบการแสดง ผู้วิจัยอ้างอิงจากหลักฐานที่ค้นพบในรูปแบบต่างๆ หรือใช้การเทียบเคียงหลักฐานที่มีเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ อีกทั้งเครื่องแต่งกายยังบอกถึง ยุคสมัย และภูมิปัญญาของชุมชนสอดคล้องกับ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคนอื่น (2547) กล่าวว่า วัฒนธรรมการแต่งกายเป็นรูปแบบของทุนอีกรูปแบบหนึ่ง ทุนวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าความรู้ ภูมิปัญญาและงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากการค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น

เสียงและดนตรี สำหรับการแสดง เป็นส่วนประกอบที่จะทำให้การสร้างสรรคนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัยนั้นให้สมบูรณ์ ทำให้ผู้ชมได้รับสุนทรียศาสตร์ในการแสดง และผู้แสดงเกิดอารมณ์ร่วมไปกับการแสดง ผ่านการเคลื่อนไหวท่าทางจะมีความประณีตและสอดคล้องกลมกลืนไปกับจังหวะ เสียงร้อง เพลง และดนตรี อีกทั้งการสร้างสรรคดนตรีในงานนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัย ได้มีการกำหนดทำนองและจังหวะของดนตรีให้ทันสมัย ผ่านแนวคิดและรูปแบบของการแสดง ซึ่งสอดคล้องกับ Noisette Philippe (2011) กล่าวว่านาฏศิลป์ร่วมสมัยนั้นมีความเป็นกันเองกับโลกของศิลปะร่วมสมัยและศาสตร์แขนงอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ศิลปะการจัตวาง ดนตรี รวมทั้งแฟชั่นและเทคโนโลยีเพื่อความต้องการในการทำให้ ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

การออกแบบเวทีพื้นที่สำหรับการแสดง ในการออกแบบการเคลื่อนไหวบนเวที ในรูปแบบ site - specific dance รวมไปถึงการเคลื่อนไหวของนักแสดง การแปรแถว ตั้งซุ่มหรือจับกลุ่มเป็นส่วนประกอบที่ทำให้การแสดงดูน่าสนใจ สอดคล้องกับ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) กล่าวว่า นักนาฏยประดิษฐ์มีหน้าที่ออกแบบโดยกำหนดให้ผู้แสดงออกท่าทาง ทิศทางการเคลื่อนไหว การจับกลุ่ม ฯลฯ ให้เป็นไปตามการออกแบบทางนาฏยประดิษฐ์ของตน ดังนั้น ในการออกแบบนาฏศิลป์นั้น นักนาฏย

ประดิษฐ์จำเป็นต้องคำนึงถึงทฤษฎีทางทัศนศิลป์ และทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหวที่จะนำมาประยุกต์ในการออกแบบของตนอยู่เสมอ

การออกแบบแสงสำหรับการแสดง ในการจัดแสงสำหรับออกแบบแสงเวทีการแสดงงานสร้างสรรค์นั้นไม่มีข้อกำหนดตายตัว ในเรื่องของค่าความสว่าง แต่จะมีองค์ประกอบหลักที่นอกเหนือจากการออกแบบแสงแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่นที่มีความสำคัญสำหรับการออกแบบระบบแสงการแสดงบนเวที ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการออกแบบแสงไว้ดังนี้ Position และ Scenec และเป็นการสร้างสุนทรียศาสตร์ ในทางศิลปะการแสดง สร้างบรรยากาศให้กับการแสดง ทั้งเทคนิคแสงในการแสดง สอดคล้องกับ อาร์ยี่ สุทธิพันธุ์ (2533) กล่าวว่า ทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ไว้ว่า สุนทรียศาสตร์ เป็นวิชาหนึ่งที่อยู่กันดีในหมู่ผู้ศึกษาปรัชญา เพราะสุนทรียศาสตร์ เกี่ยวข้องกับความงามของสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและความงามตามธรรมชาติ สุนทรียศาสตร์จะทำหน้าที่กำหนดและอธิบายเกี่ยวกับ ความงาม ของศิลปะทุกแขนง ทั้งดนตรีนาฏศิลป์และการละครได้อย่างแจ่มชัด เครื่องแต่งกายที่สวยงามบ่งบอกลักษณะของผู้แสดงฉากเวทีแสงสีเสียง เพื่อสร้างบรรยากาศของการ

นักแสดงที่ใช้สำหรับการแสดง ในการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการแสดง นักแสดงถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในส่วนของการแสดงที่จะทำให้ผู้ชม เข้าใจ และเกิดอารมณ์ร่วมไปกับการแสดง อาจจะเป็นผลมาจากประสบการณ์ของนักแสดงที่จะทำให้เข้าใจในเรื่องราวที่ต้องการถ่ายทอดการ สอดคล้องกับ Field Enterprises Education Corporation (1971) กล่าวว่า นาฏศิลป์พื้นบ้าน คือ การเต้นที่เป็นส่วนหนึ่งของขนบธรรมเนียมและประเพณีของชาติ นาฏศิลป์พื้นบ้านไม่ใช่การแสดงของนักแสดงมืออาชีพแต่หากมีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ก็เพียงพอเพราะนาฏศิลป์พื้นบ้าน เป็นการละเล่นและวิถีชีวิตของชาวบ้านล้วน ๆ และสืบทอดกันมาจากยุคหนึ่งสู่ยุคหนึ่ง

6.3 การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองร่วมสมัย เป็นผลผลิตจากกระบวนการวางแผนใน การสร้างสรรค์นาฏกรรม ด้วยการนำเสนอการแสดงให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ แล้วนำผลมาปรับปรุงแก้ไขผลงาน ตามคำแนะนำ สู่การเผยแพร่สาธารณะได้รับชมสอดคล้องกับ พิรพงศ์ เสนไสย (2547) กล่าวไว้ว่า นาฏศิลป์มีความต้องถ่ายทอดวิธีการคิด การออกแบบสร้างสรรค์ นำเสนอ ผ่านกระบวนการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน รูปแบบวัฒนธรรมบันเทิงแบบใหม่แก่สังคมหากเป็นที่ยอมรับอย่างสูง มีการถ่ายทอด และเผยแพร่ มีการเลียนแบบ นั้นย่อมหมายถึงความสำเร็จของกระบวนการคิด การออกแบบและสร้างสรรค์ของศิลปิน

7. องค์ความรู้ใหม่

นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานร่วมสมัย ชุด แอ่วลาวเวียง เป็นการสร้างสรรค์ที่นำวัฒนธรรมการ ฟ้อน จากกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการฟ้อน การแต่งกาย ดนตรีและการแสดง ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้ถูกถ่ายทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ถึงแม้บริบทจะเปลี่ยนไปแต่ความเป็น “อัตลักษณ์” ของวัฒนธรรมจะยังปรากฏให้เห็นอยู่ตลอดมา และสิ่งหนึ่งที่สะท้อนความเป็นชาติพันธุ์ได้อย่างดีคือ “วัฒนธรรมการฟ้อน” เฉก เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงที่มีวัฒนธรรมการฟ้อนที่งดงามมีสุนทรียภาพทั้งภาษาและดนตรี การนำ

วัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ มาพัฒนาต่อยอดด้วยการสร้างสรรค์ในรูปแบบการแสดงต่างๆ โดยที่ยังคง “ราก” ของวัฒนธรรมเดิม จึงเป็นการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ให้คงอยู่ได้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรให้หน่วยงานของภาครัฐมีการสนับสนุน นโยบายการท่องเที่ยวของ นครราชสีมา และให้มีการนำเอานาฏศิลป์พื้นเมืองที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในงาน และเทศกาลต่าง ๆ ของจังหวัดนครราชสีมามากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามนโยบาย การท่องเที่ยว

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การศึกษาการออกแบบกระบวนการทำรำและการสร้างองค์ประกอบผลงาน สร้างสรรค์ ชุด แอ่วลาวเวียง เป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์งาน ผู้สร้างสรรค์ ต้องเป็นผู้มีความรู้ในงานนาฏศิลป์อย่างลึกซึ้งรวมทั้งต้องมีความรู้เกี่ยวกับทำนองเพลงเป็นอย่างดี มีความรู้ความสามารถด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ อุปกรณ์ประกอบการแสดง การใช้ พื้นที่เวทีและการแปรแถว มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจึงจะออกแบบงานได้อย่างสมบูรณ์ และควร ตระหนักว่าการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงได้ ไม่ยึดถือเป็นแบบตายตัว งานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์จึงจะพัฒนาต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาแนวทางการนำเสนอ การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ในช่วงสถานการณ์โรค ระบาดให้คงอยู่กับชุมชนและสังคมต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

เจ้าพระยา ทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี. (2547). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร.

ชลาลัยวงศ์อารีย์. (2562). สัญวิทยาแห่งตัวละครหญิงในงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยของนราพงษ์ จรัสศรี. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคนอื่นๆ. (2547). การสำรวจสถานะองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนา. พิษณุโลก : คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ธรากร จันทนะสาโร. (2557). นาฏศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญทะนง ชมไชย. (2551). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา “งอยแควของสองเพลงลาว-ไทย” – เส้น คู่ขนาน : เพลง 3 ประเภท บน 2 ฝั่งโขง (กรณีลาว-ไทย) และเกณฑ์การตัดสิน เพลงและดนตรีหรือ A Parallel : Three Types of Songs on the Two Branches of Mekong River (Laos- Thailand Case) and the Music and. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปิ่นเกศ วัชรปาณี. (2559). การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์. อุดรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

- พีรพงศ์ เสนไสย. (2557). **โครงการ “หนึ่งคณะหนึ่งศิลปวัฒนธรรม” เรื่อง นาฏยประดิษฐ์อีสาน**. มหาสารคาม : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พีระพันธุ์ภูท้าว. (2560). **เอกสารประกอบการสอนวิชานาฏยศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance)**. มหาสารคาม : ภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรพลวิรุฬห์รักษ์. (2547). **หลักการแสดงนาฏยศิลป์ ปรีทรรศน์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- อรศิริ ปาณินท์. (2554). **การปรับตัวในบริบทใหญ่ที่แตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง**. กรุงเทพมหานคร : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อารีย์ สุทธิพันธุ์. (2533). **ประสบการณ์สุนทรีย์**. กรุงเทพมหานคร : แสงศิลป์การพิมพ์.
- Field Enterprises Education Corporation. (1971). Folk Dance. *The World Book Encyclopedia*. 7(12). 180.
- Noisette Philippe. (2011). *Talk about Contemporary Dance*. Paris : Flammarion.

10. คำขอบคุณ

บทความฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ ที่ทำให้ผู้วิจัยได้แนวคิดหัวข้อในการทำวิทยานิพนธ์และกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้วิจัย ให้ข้อมูลและคำแนะนำต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย โดยเฉพาะการวางเค้าโครง แนวทาง การเขียนเนื้อหา ตลอดจนการกำหนดกรอบเวลาในการเสนอความคืบหน้าของงาน ซึ่งถือเป็นแรงกระตุ้นให้แก่ผู้วิจัยได้อย่างดียิ่ง ทั้งยังได้สละเวลาอันมีค่าตรวจสอบ และขอขอบคุณประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ท่านได้กรุณาชี้แนะแนวทางและให้คำแนะนำตลอดจนข้อสังเกตต่าง ๆ รวมไปถึงอาจารย์ภาควิชาศิลปะการแสดงคณะศิลปกรรมศาสตร์ และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่คอยแนะนำให้บทความฉบับนี้สมบูรณ์ และที่สำคัญขอกราบขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่เป็นส่วนหนึ่งของผลงานชิ้นนี้ ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมา

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการเป่าโหวด
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์
ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์*

THE DEVELOPMENT OF WOT SKILLS LEARNING ACTIVITIES FOR
MATTHAYOMSUKSA 2 STUDENTS AT ANUKOOLNAREE SCHOOL KALASIN
PROVINCE ACCORDING TO DAVIES' INSTRUCTIONAL MODEL
FOR PSYCHOMOTOR DOMAIN

เนติพงศ์ วุฒิพรหม¹, กมลรัตน์ ทองสว่าง², อภิรักษ์ ภูสง่า³
Netipong Wutthiprom¹, Kamonrut Thongsawang², Aphirak Phoosanga³
โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์¹
Anukoolnaree School, Kalasin Province, Thailand.¹
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ²
Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.²
วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์³
Roi-Et College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute, Thailand.³
Email : Aof_bie96@outlook.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติในการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนที่เรียนวิชาดนตรี จำนวนนักเรียน 43 คน ซึ่งได้จากวิธีการแบบเจาะจงเลือก เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 แผน 10 ชั่วโมง 2) แบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการเป่าโหวด ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ โดยการนำคะแนนมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ด้วยค่าทางสถิติ t-test dependent samples

ผลการวิจัยพบว่า 1)การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 91.96/89.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2)นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวดตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 2. ทักษะการเป่าโหวด 3. การสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์

ABSTRACT

The objectives of this research were :1) to develop Wot skills learning activities for Matthayomsuksa 2 students at Anukoolnaree school, Kalasin province according to Davies' instructional model for psychomotor domain which has efficiency criteria 70/70, 2) to study students' satisfaction toward learning activities Wot skills for Matthayomsuksa 2 students at Anukoolnaree school, Kalasin province according to Davies' instructional model for psychomotor domain. The simple used in this research were 43 students who were studying Music; obtained by purposive sampling. The instrument used in this research were :1) lesson plans using Davies' instructional model, 5 plans, 10 hours. 2) satisfaction evaluation forms in learning activities Wot skills for Matthayomsuksa 2 students according to Davies' Instructional model for psychomotor domain. Use the obtained data for average achievement, comparing the score with the standard established by statistical t-test dependent samples.

The results of the research showed that: 1) The development of Wot skills learning activities for Matthayomsuksa 2 students at Anukoolnaree school, Kalasin province according to Davies' Instructional model for psychomotor domain has efficacy equaled to 91.96/89.83, which go in line with performance criteria. 2) Students have satisfied toward learning activities Wot skills according to Davies' instructional model for psychomotor domain in highest level.

Keywords : 1. Development of learning activities 2. Wot skills 3. Davies' instructional model for psychomotor domain

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ธรรมชาติของศาสตร์ทางด้านดนตรีเป็นศาสตร์ที่เน้นทักษะการปฏิบัติ ดังนั้น การศึกษาสาระนี้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีจำเป็นที่ผู้เรียนพึงลงมือปฏิบัติจริงแสดงจริง เพื่อจะได้มีทักษะฝีมือและความชำนาญ (สุมนมาลย์ นิมเนตพันธ์และคณะ, 2557) ซึ่งทักษะทางด้านดนตรีประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน อันได้แก่ ทักษะด้านการฟัง การร้องเพลง การบรรเลงเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ความคิดสร้างสรรค์และการอ่าน-เขียนโน้ต (เสกสรร พรหมไชยา, 2548) โดยเครื่องดนตรีที่มีความเหมาะสมกับการนำมาฝึกปฏิบัติทักษะทางดนตรีเบื้องต้น ได้แก่ โหวด เนื่องจากโหวดเป็นเครื่องดนตรีที่ทำซื้อได้สะดวก มีราคาย่อมเยาและเป็นเครื่องดนตรีไทยพื้นบ้านอีสานที่บ่งชี้ความ

เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติและความเป็นไทยอย่างชัดเจน สามารถนำมาใช้พัฒนาทักษะทางดนตรีด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีที่ต่อยอดมาจากทักษะการร้องเพลงใน ชั้นประถมศึกษา ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อีกทั้งมีความเหมาะสมกับช่วงอายุ และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาทักษะการเป่าโหวดจึงเหมาะสมกับการนำมาใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะทางดนตรีซึ่งหากผู้เรียนมีความสนใจชวนขวยจะสามารถต่อยอดองค์ความรู้ เรื่อง ทักษะการเป่าโหวด ไปสู่การบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ และพัฒนาทักษะด้านดนตรีนำไปสู่ประโยชน์ในอนาคตได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 ดนตรี มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิจารณ์วิพากษ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกลงทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ร้องเพลงและเล่นดนตรีในรูปแบบต่างๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีและประเพณีวัฒนธรรมและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาดนตรีโรงเรียนอนุกุลนารี ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรียนวิชาดนตรี มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติส่วนมากเน้นทักษะการปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงเพื่อต้องการปลูกฝังจิตสำนึกรักความเป็นไทย ส่งเสริมให้เด็กไทยเห็นคุณค่าของดนตรี อนุรักษ์ให้ดนตรีในประเทศไทยไม่สูญหายและยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีสมาธิใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อีกทั้งโรงเรียนได้มีการเตรียมความพร้อมสนองต่อนโยบายของรัฐบาลที่ให้นักเรียนเล่นดนตรีไทยได้อย่างน้อยคนละ 1 ชนิด จึงทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนด้านดนตรีในโรงเรียน เมื่อพิจารณาบริบทและการเรียนการสอนวิชาดนตรี โรงเรียนอนุกุลนารีเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 681 คน มีนักเรียนต่อห้องประมาณ 35-45 คน ทำให้การเรียนการสอนวิชาดนตรี มีข้อจำกัดเรื่องจำนวนเครื่องดนตรี มีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ส่งผลต่อการเรียนการสอนวิชาดนตรีไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน นักเรียนจึงได้เรียนเรื่อง ทักษะการเป่าโหวด จากการสังเกตการณ์เรียนการสอนของผู้วิจัยและการสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาดนตรี รหัสวิชา ศ22101 นักเรียนที่ได้เรียนโหวดพบว่านักเรียนไม่มีพื้นฐานการเป่าโหวด ขาดองค์ความรู้พื้นฐานหลักการบรรเลงที่ถูกต้อง นักเรียนบางคนสามารถเป่าโหวดได้แต่ขาดหลักการปฏิบัติที่ถูกต้องและมีความเบื่อหน่ายที่ได้เรียนโหวด ซึ่งส่งผลต่อการเรียนการสอนไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างเต็มที่

ผู้วิจัยเล็งเห็นปัญหาจึงได้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการเป่าโหวด ต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วนเพื่ออนุรักษ์เอกลักษณ์มรดกของไทยให้คงอยู่ ซึ่งโหวดเป็นเครื่องดนตรีของไทยและของชาวอีสาน มีทักษะวิธีการเป่าเป็นเอกลักษณ์โดยเฉพาะเป็นแบบแผนสืบต่อกันมา มีทักษะปฏิบัติย่อยๆ หลายอย่างในการเล่น เช่น วิธีการจับ วิธีการเป่าและการบังคับลม เทคนิคเหล่านี้ถ้าทำถูกต้องตามหลักการจะทำให้เป่าโหวดได้ไพเราะมากขึ้น อีกทั้งโหวดนั้น มีเสียงนุ่มนวลไพเราะน่าฟังอยู่แล้ว ยิ่งช่วยเสริมความไพเราะให้นักเรียนเกิดความชื่นชอบทำให้การเรียนการสอนเกิดความสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น หมั่นฝึกฝนด้วยตนเองมากขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้ต้องหารูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการสอนทักษะการเป่าโหวด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้

ที่ช่วยพัฒนาทักษะความสามารถและความจำ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2561)

ผู้วิจัยได้ค้นหารูปแบบการเรียนการสอน ที่ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการเป่าโหวด จากนักคิดและนักทฤษฎีหลายท่าน เช่น ดาลโครซ ออร์ฟ โคตาย คอมพรีเฮนซีฟ มิวซิเซ็นซิฟ และเดวีส์ เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ มีความเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนช่วยพัฒนาทักษะการเป่าโหวดได้ตรงกับปัญหาการวิจัย ซึ่งมีการจัดกระบวนการเรียนการสอนเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ 2) ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 3) ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 4) ขั้นให้เทคนิควิธีการ 5) ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย โดยทั้งหมดนี้ต้องเริ่มปฏิบัติจากง่ายๆ ไปหายาก โดยปฏิบัติทักษะย่อยๆ ให้ได้ก่อนจึงจะนำทักษะทั้งหมดมาเชื่อมโยงกันดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการเป่าโหวดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ (Devies) เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการเป่าโหวด เป็นการวางรากฐานที่เหมาะสมให้นักเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถประสบผลสำเร็จในการเรียน นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้พัฒนาตนเองสามารถสร้างเป็นอาชีพในอนาคตและเป็นการพัฒนาการเรียนดนตรีให้มีความก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติในการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนดนตรีได้เข้าใจในการพัฒนาทักษะการเป่าโหวดและนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม

3.2 นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการเป่าโหวด และเห็นคุณค่าของดนตรีประจำชาติ ร่วมอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/17 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เรียนในรายวิชาดนตรี จำนวน 43 คน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง สำหรับใช้ในการทดลองชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะ 5 ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด คือ 1)แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ

ของเดวิส ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจำนวน 5 แผน 10 ชั่วโมง 2)แบบสอบถามวัดความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนดนตรี เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1)ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกันกับข้อสอบหลังเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 2) ผู้วิจัยดำเนินการสอนกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด จำนวน 5 แผน และให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะปฏิบัติในบทเรียน หลังจากศึกษากิจกรรมการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) และได้นำคะแนนจากการทำแบบฝึกทักษะปฏิบัติของผู้เรียนหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละ 3)เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ตามเกณฑ์ (E^1/E^2) 70/70 2)วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้สูตร t-test (Dependent samples) และ 3) วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดความพึงพอใจที่เป็นแบบประมาณค่า โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลผลคะแนนระดับความพึงพอใจตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่า (t-test)

5. ผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 พบว่า การวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการ เป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 ผู้วิจัยได้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับนักเรียน จำนวน 43 คน

โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด ได้ทำการทดสอบและให้คะแนนแบบฝึกทักษะปฏิบัติในแต่ละแผน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละ เมื่อทำแบบฝึกทักษะครบทั้ง 5 แผนแล้ว ได้ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ	ผลเปรียบเทียบ 70/70
ประสิทธิภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะปฏิบัติ (E_1)	43	50	45.98	1.336	91.96	สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้
ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2)	43	30	26.95	1.133	89.83	

จากตารางที่ 1 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการทำแบบฝึกทักษะกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 91.96 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 26.95 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.83 ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด มีประสิทธิภาพกระบวนการ E_1 มีค่าเท่ากับ 91.96 และประสิทธิภาพผลลัพธ์ E_2 มีค่าเท่ากับ 89.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 70/70

5.2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติในการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติในการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุคุณนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เนื้อหาสาระด้านความรู้ของโหวด มีความน่าสนใจ ชวนให้ติดตาม	4.49	0.506	มาก
2. เพลงที่ใช้ฝึกปฏิบัติมีความยากง่ายที่เหมาะสม	4.35	0.720	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	4.53	0.667	มากที่สุด
4. จังหวะและทำนองของบทเพลงที่ใช้ในกิจกรรม มีความสนุกสนาน	4.56	0.590	มากที่สุด
5. แบบฝึกทักษะการเป่าโหวดมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	4.67	0.522	มากที่สุด
6. สื่อการสอนมีความทันสมัย ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ง่าย	4.51	0.592	มากที่สุด
7. การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายตรงกับ ความสนใจของผู้เรียน	4.60	0.583	มากที่สุด
8. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	4.51	0.592	มากที่สุด
9. ได้รับทราบการประเมินผลการปฏิบัติ กิจกรรมที่หลากหลาย	4.56	0.548	มากที่สุด
10. ได้รับการแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน	4.47	0.631	มาก
รวม	4.52	0.595	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุคุณนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ ของเดวิส โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.595)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุคุณนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ ของเดวิส มีประสิทธิภาพ (E1/ E2) เท่ากับ 91.96/89.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (70/70)

นั่นคือ นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย โดยรวมจากการจัดการเรียนรู้ทักษะการเป่าโหวด ตามรูปแบบทักษะปฏิบัติของเดวิส จำนวน 5 แผน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละ 91.96 และคะแนนเฉลี่ยจากการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด คิดเป็นร้อยละ 89.83 ความสามารถในการเป่าโหวด นักเรียนได้ฝึกเป่าโหวดจนสามารถบรรเลงได้อย่างคล่องแคล่ว ทำให้คะแนนสูงขึ้น ทั้งนี้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระและมาตรฐานกลุ่มสาระศิลปะ รวมถึงหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ศึกษาเอกสารตำรา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิธีการ หลักการ เทคนิค แล้วดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนการสอน ยึดตามรูปแบบทักษะปฏิบัติของเดวิส มีหลักการให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อยๆ ได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและเร็วขึ้น มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ 2) ขั้นสาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 3) ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 4) ขั้นให้เทคนิควิธีการ 5) ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยๆ เมื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จแล้ว ผ่านการวิเคราะห์และตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาจุดบกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ก่อนที่จะนำมาใช้กับกลุ่มเป้าหมาย จึงทำให้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วันวิสาข์ ภูมิสายตอน (2561) เรื่อง การพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 80.82/82.45 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

6.2 ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติในการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.595) ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส เน้นการปฏิบัติทั้งหมด 5 ขั้นตอน โดยขั้นที่ 1 ครูสาธิตการเป่าโหวดที่นักเรียนจะต้องได้ทำทั้งหมดอย่างช้าๆ ทำให้นักเรียนได้เห็นทักษะในภาพรวม เกิดการเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ครูแบ่งทักษะปฏิบัติออกเป็นย่อยๆ ครูสาธิตย่อยแต่ละส่วนก่อน และให้นักเรียนทำตามทีละส่วนอย่างช้าๆ ทำให้นักเรียนได้ฝึกเป่าโหวดทีละนิดอย่างช้าๆ โดยได้ดูตัวอย่างไปด้วย สามารถทำตามได้อย่างถูกต้อง รู้สึกว่าโหวดไม่ได้ยากเกินความสามารถของตนเอง เกิดเป็นความชื่นชอบ เกิดแรงผลักดันให้ตนเป่าโหวดได้สำเร็จ ขั้นที่ 3 ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติโดยไม่มีการสาธิต หากติดขัดจุดใด ครูผู้สอนให้คำชี้แนะและช่วยแก้ไขจนกระทั่งผู้เรียนทำได้ ทำให้นักเรียนได้ลองฝึกลองถูก ฝึกฝนด้วยตนเอง และยังมีครูคอยให้คำแนะนำ ทำให้นักเรียนมีเวลาในการฝึกซ้อมด้วยตนเอง เกิดความมั่นใจ กล้าที่จะแสดงออก ขั้นที่ 4 ครูบอกเทคนิควิธีการแบ่งลม การแบ่งวรรคหายใจ ทำให้นักเรียนเป่าโหวดได้ประณีตและไพเราะมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนเกิดความชื่นชอบเมื่อตนเป่าได้ไพเราะ และขั้นที่ 5 ผู้เรียนเป่าโหวดได้ต่อเนื่องจนจบเพลง และฝึกปฏิบัติหลายครั้ง ทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะทั้งหมดได้สมบูรณ์ สรุปคือขั้นตอนการเรียนรูปแบบทักษะปฏิบัติของเดวิส ช่วยให้นักเรียนได้เริ่มฝึกจากทักษะง่ายๆ ก่อน มีครูสาธิต เมื่อเริ่มต้นนักเรียนทำได้ทำให้มีความพยายามเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติได้ มีเวลาฝึกซ้อมด้วยตนเอง จึงกระตุ้นความสนใจและฝึกปฏิบัติจนกระทั่งสามารถเชื่อมโยงเป็นทักษะใหญ่ได้ จึงเกิดความสนุกสนาน ตื่นเต้น และเกิดความภาคภูมิใจกับผลงาน

ที่ทำสำเร็จ สอดคล้องกับ ยุทธชัย เหลลาทอง (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาการเป่าขลุ่ยเพียงออ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.75 ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุคุณนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 91.96/89.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (70/70) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.595)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเป่าโหวด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุคุณนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามรูปแบบการเรียน การสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ผู้สอนควรทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิคต่างๆ ก่อนที่จะนำไปใช้ และควรให้คำชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเรียน เพื่อทำความเข้าใจกับผู้เรียน ในขั้นตอนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนเข้าใจ และดำเนินการเรียนรู้ไปในทิศทางเดียวกัน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้สอนต้องเตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอนให้พร้อม และเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน และมีการเตรียมพร้อมก่อนทำการปฏิบัติการสอน

8.2.2 ผู้สอนควรทำการสาธิตทักษะการเป่าโหวดในภาพรวมก่อนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ และควรมีการประเมินผลหลังการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นข้อเปรียบเทียบผลการพัฒนาการทางด้านทักษะการเป่าโหวดอย่างเป็นระบบมากขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบทักษะการเป่าโหวด โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส กับรูปแบบการสอนแบบอื่นๆ เช่น ทักษะการร้องโน้ต หรือทักษะการแสดงสัญญาณมือ เพื่อหาแนวทางหรือวิธีการในการพัฒนาการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8.3.2 ควรมีการวิจัยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ เช่น แคน เมโลเดียน เปียโน กีตาร์

9. เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2561). *กิจกรรมดนตรีไทย 100 เปอร์เซ็นต์*. สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2564.

จาก <http://www.culture.go.th>

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สพฐ 293/2551)**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนเกษตรแห่งประเทศไทย.
- บราลี อินทศรี. (2563). **การพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แนวคิดของชูชุกิ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วันวิสาข์ ภูมิสายดอน. (2561). **การพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุนนมาลย์ นิมเนติพันธ์ และคณะ. (2553). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทไทยร่มเกล้า.
- เสกสรร พรหมไชยา. (2548). **การเปรียบเทียบทักษะทางดนตรีและผลสัมฤทธิ์ทางดนตรีของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนดนตรีตามแบบของโช ตาน โคดายและคาร์ล ออร์ฟ กับการจัดการเรียนรู้แบบพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

10. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร.กมลรัตน์ ทองสว่าง และนายอภิรักษ์ ภูสง่า อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษา ชี้แจงงานวิจัยตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งถึงวันสำเร็จอย่างเป็นกัลยาณมิตร ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้และขอขอบคุณผู้มีส่วนอุปถัมภ์ช่วยเหลือด้านอื่นๆ ตั้งแต่ที่ผู้วิจัยเข้าศึกษาจนสำเร็จหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาชีพรู ขอสำนึกในน้ำใจของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์
การเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES AN INQUIRY-BASED LEARNING (5E)
TO DEVELOP SCIENCE LEARNING ACHIEVEMENT FOR GRADE 5 STUDENTS

ปรารธนา บัวระคุณ¹, ปาริชาติ ประเสริฐสังข์², แสงจันทร์ กะลาม³
Phattana Buarakun¹, Parichat Prasertsang², Sangjan Kalam³

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด^{1,2,3}

Roi Et Rajabhat University, Thailand.^{1,2,3}

Email : pratthana.buarakun@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียน ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชบุรี สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ 1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น จำนวน 16 แผน รวมเวลาเรียน 16 ชั่วโมง 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ วิชา วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น ให้มีประสิทธิภาพ 80.57/81.5 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น ก่อนเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 12.53

คะแนน และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 24.45 คะแนน ดังนั้น หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การเรียนรู้แบบสืบเสาะ 2. ผลสัมฤทธิ์ 3. ความพึงพอใจ

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) investigate efficiency of the lesson plan on the learning, the science class in the fifth grade of primary school was about the appearance cycle of constellations. By using a 5 Es of Inquiry-Based Learning management to be effective according to the 80/80 criteria. The target group used in the research were the fifth grade of primary school in the second semester of the academic year 2020, Sueksa Songkhor Thawatchaburi School, Office of Special Education Administration. Obtained by purposive sampling of 20 people. The tools used in this study were: 1. Learning management plan, the science class in the fifth grade of primary Unit 4 The cycle of the appearance of the constellations. By using a 5 Es of Inquiry-Based Learning management, 16 plans, totaling 16 hours of study time. 2. Achievement test Science subject, Grade 5, Learning unit 4 “The cycle of the appearance of constellations”. It is a multiple-choice test with 4 options, 30 questions. 3. The attitude measurement form the fifth grade of primary school. The form has a 5-level approximate scale, totaling 20 items. Statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of the study appear as follows: 1) Efficiency of the Learning Management Plan for Subject Science in the fifth grade of primary school on the cycle of the appearance of the constellation, using a 5 Es of Inquiry-Based Learning management to achieve efficiency 80.57/81.5, which meets the criteria set forth, namely 80/80. 2) Comparison of learning achievement between pre-school and post-school with a learning management plan on the subject Science, Grade 5 on the cycle of the appearance of the constellations by using a 5 Es of Inquiry-Based Learning management. It appears that the average score of the test. The pretest scores were 12.35 and the mean scores after the test were 24.45. After learning, learning achievement was higher than before learning at a statistical significance at the .01 level. 3) The student's attitude toward learning by using a 5 Es of Inquiry-Based Learning management in the subject Science, Grade 5 on the cycle of the appearance of the

constellations. Overall, it was at the highest level the mean scores were 4.91 and the standard deviation was 0.29.

Keywords : 1. Inquiry-Based Learning 2. Achievement 3. Satisfaction

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือ เครื่องใช้ และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน เหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุ เป็นผลคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ ใช้ความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งสามารถค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศ ประยุกต์ใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณและความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การคอมพิวเตอร์ สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สพฐ. 1239/2560 ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2560 และคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ 30/2561 ลงวันที่ 5 มกราคม 2561 ให้เปลี่ยนแปลงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยมีคำสั่งให้โรงเรียนดำเนินการใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2561 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 ซึ่งครบหลักสูตรในปีการศึกษา 2563 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ มีคุณภาพและมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พุทธศักราช 2561 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรีที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพที่สุจริต ตลอดจนรู้จักอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้ง

มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และมีคุณภาพได้ตามมาตรฐานสากลเพื่อการแข่งขันในยุคปัจจุบัน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วชิรบุรีได้ปรับปรุงตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหนังสือเรียน คู่มือครู สื่อประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล โดยตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จัดทำขึ้นนี้ได้ปรับปรุง เพื่อให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันภายในสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตลอดจนการเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ด้วย นอกจากนี้ยังได้ปรับปรุงเพื่อให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ และทัดเทียมกับนานาชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วชิรบุรี, 2561)

การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง และผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ครูจึงต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นผู้จัดการ หรือผู้ที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2553) การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนทั้งของครูและผู้เรียน กล่าวคือ ลดบทบาทของครูผู้สอนจากการเป็นผู้บอกเล่าบรรยาย สาธิต เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กิจกรรมต่าง ๆ จะต้องเน้นที่บทบาทของผู้เรียนตั้งแต่เริ่ม คือ ร่วมวางแผนการเรียนการวัดผลประเมินผล และต้องคำนึงว่ากิจกรรมการเรียนนั้นเน้นการพัฒนากระบวนการคิดวางแผน ลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้หลากหลาย ตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูล การแก้ปัญหา การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้กิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว ต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

การสอนโดยใช้กระบวนการสืบเสาะเป็นวิธีการสอนที่เน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างแท้จริง โดยให้ผู้เรียนค้นคว้าใช้ความรู้ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ พยายามหาข้อสรุปจนได้ความคิดรวบยอดในเรื่องที่ศึกษา มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครูผู้สอนต้องสนับสนุน ชี้แนะช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของภพ เลหาไพบูลย์ (2550) ที่กล่าวว่า การสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการแสวงหาความรู้อย่างเชื่อมโยงกัน ดังนั้นครูที่ปฏิบัติการสอนแบบสืบเสาะจะต้องมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการเรียน และการปฏิบัติการจัดหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนในปัจจุบันและอนาคต จะต้องให้นักเรียนคิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และการสืบเสาะ เนื้อหากิจกรรมที่จะจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ตาม

รูปแบบการเรียนรู้วัฏจักรการเรียนรู้ 5 ชั้น (Inquiry Cycle) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบหนึ่งที่ฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการสืบเสาะหาคำตอบ รู้จักใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีความกระฉับกระเฉงกระตือรือร้นในการเรียน อยากรู้อยากเห็น และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยการลงมือปฏิบัติจริงมากที่สุด ซึ่งวิธีนี้อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด Constructivism ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ด้วยตนเอง การสืบเสาะหาความรู้ คือ การนำความรู้หรือแบบจำลองไปใช้อธิบายหรือนำไปประยุกต์ใช้อธิบายเหตุการณ์หรือเรื่องอื่น ๆ จะนำไปสู่ข้อโต้แย้งหรือข้อจำกัด ซึ่งจะก่อให้เกิดประเด็นคำถาม หรือปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้วิธีการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการค้นพบความรู้หรือ ประสบการณ์ การเรียนรู้อย่างมีความหมายด้วยตนเอง ครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมซึ่งเกิดเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ (กรมวิชาการ, 2553) การสอนวิทยาศาสตร์จะสอนโดยวิธีใดนั้นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน สำหรับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการสอนหนึ่ง ซึ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้และค้นพบความจริงต่าง ๆ ด้วยตนเอง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนให้ดีขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียน ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3.2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น หลังจากเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น

3.3 นักเรียนมีความพึงพอใจที่ต่อการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Experimental Research) โดยการทดลองแบบ ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รวมทั้งศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือ 3 ชนิด ได้แก่ 1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น จำนวน 16 แผน โดยมีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ระหว่าง 4.01-4.25 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.76 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.57-0.80 และค่าความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ 0.83 3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง แล้วทำการตรวจและบันทึกคะแนนเก็บไว้ จากนั้นจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น จำนวน 16 แผน ๆ ละ 1 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง ทำการตรวจและบันทึกคะแนนเก็บไว้ แล้วจึงทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน และวัดความพึงพอใจทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test dependent)

5. ผลการวิจัย

จากการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย ดังนี้

5.1 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 80.57 และประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 81.50 ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้นจึงมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.57/81.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้ง 80/80 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น

ประสิทธิภาพ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1)	20	140	112.80	6.53	80.57
ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2)	20	30	24.45	3.15	81.50
แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (E_1/E_2) เท่ากับ 80.57/81.50					

5.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น ก่อนเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 12.53 คะแนน และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 24.45 คะแนน ดังนั้น หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น ก่อนและหลังเรียน

จำนวนนักเรียน (คน)	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	20	30	12.35	1.53	16.943**	19	0.000
หลังเรียน	20	30	24.45	3.15			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.29) พบว่า ครูมีการเตรียมการสอน (พิจารณาจากสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ), นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน, นักเรียนชอบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น และครูใช้วิธีการสอนหลายวิธี (เช่น การทำงานกลุ่ม โครงการงาน จับคู่ ฯลฯ) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) รองลงมาคือ ครูให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.22) และน้อยที่สุดครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนที่ต่างไปจากครู อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.47)

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ได้มาอภิปรายผลที่เกิดขึ้นจากการศึกษา ได้ดังนี้

6.1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น ที่มีประสิทธิภาพ 80.57/81.50 เป็นตามเกณฑ์ที่ตั้ง 80/80 หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาวรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 80.57 และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.50 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาวรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศรัณย์ วรรณศิริ (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น ร่วมกับสื่อ มัลติมีเดีย เรื่อง เอกภพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง เอกภพ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง เอกภพ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.04/83.16 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ สืบเสาะ 5 ชั้น ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง เอกภพมีค่าเท่ากับ 0.6915 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนด้วยจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย คิดเป็นร้อยละ 69.15 สอดคล้องกับงานวิจัยของทรายแพรว ไชยมีชิม (2563) ที่ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง น้ำเพื่อชีวิตและอากาศรอบตัวเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ร่วมกับ การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง น้ำเพื่อชีวิตและอากาศรอบตัวเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 90.16/82.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับ Cepni et al. (2010) ได้ศึกษาผลของมโนทัศน์ เรื่อง การจมลอยที่ได้รับ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5

ชั้นร่วมกับเทคนิคทำนาย การสังเกต อธิบาย(POE) การเปลี่ยนกรอบ (CCT) และการใช้เนื้อหาสั้นๆ ในรูปแบบของการ์ตูนเพื่อสอนเกี่ยวกับแนวคิด (CC) โดยมีเป้าหมายในการศึกษาผลของการสอน หลังจากที่ได้จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีข้างต้นแล้ว ซึ่งกลุ่มทดลองได้ทำการจัดการเรียนการสอน แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น ร่วมกับหลายเทคนิคและกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้นของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้นร่วมกับหลายเทคนิคสูงกว่ากลุ่มที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้นของกระทรวงศึกษาธิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

6.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น ก่อนเรียนมีค่า คะแนนเฉลี่ย 12.53 คะแนน และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 24.45 คะแนน ดังนั้น หลังเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อับดุลเลาะ อุมาร์ (2560) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา ความรู้ (5Es) เรื่องสมมูลเคมี ที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจ ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล จังหวัดปัตตานีการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาแบบจำลองทางความคิดเรื่องสมมูลเคมี 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมี และ 3) ความ พึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) กลุ่ม ตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล อำเภอ เมือง จังหวัด ปัตตานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 32 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่าง ง่าย ใช้เวลาใน การจัดการเรียนรู้ 18 ชั่วโมง เครื่องที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง สมมูลเคมี ใบกิจกรรม แบบจำลองทางความคิด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมีและแบบประเมินความพึงพอใจ ของนักเรียนดำเนินการทดลอง แบบศึกษากลุ่มตัวอย่างเดียวมีการวัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลา (One Group Time-Series Research Design) ผลการวิจัย พบว่า แบบจำลองทางความคิดเรื่อง สมมูลเคมีครั้งที่ 1 ถึง 5 ของนักเรียนดีขึ้น ตามลำดับ และพบว่า คะแนนเฉลี่ยแบบจำลองทาง ความคิดในแต่ละครั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นครั้งที่ 3 กับ 5 และครั้งที่ 4 กับ 5 ส่วนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เคมี และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่ ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนเคมีหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อการจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุเมธ เนาว์รุ่งโรจน์ (2561) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทาง พันธุกรรม ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และ ความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม ที่จัด การเรียนรู้แบบสืบเสาะหา ความรู้ (5E) และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 68 คน โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้ เครื่องมือ คือ แผนการ

จัดการเรียนรู้และแบบทดสอบความรู้ก่อน-หลังเรียน เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะ ทางพันธุกรรม จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเฉลี่ย คือ 12.04 คะแนน และเมื่อนักเรียนที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ผ่านกระบวนการ จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ย คือ 24.03 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อน-หลังเรียน พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 การศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) อยู่ ในระดับพึงพอใจมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณโณ ยอดเทพ (2562) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 Es โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการเรียนแบบการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 Es 2) เปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการสอน แบบการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 Es เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดลองก่อนหลัง (One - Group Pretest – Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านประกอบออก ตำบลประกอบ อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 43 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้การสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 Es จำนวน 10 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ฉบับ 30 ข้อ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 หลังการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 Es สูงกว่าก่อนใช้ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.50 2. ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 Es นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียน วิทยาศาสตร์สูงกว่าก่อนการเรียนวิทยาศาสตร์ด้วยการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 Es อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu and Chen (2013) ได้ทำการศึกษาจุดประสงค์หลักของการศึกษา โดยใช้เกมเพื่อช่วยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาจำนวนนักเรียน 18 คนจากโรงเรียนประถมศึกษาใน ภาคเหนือของไต้หวัน โดย 10 คนเป็นชาย และ 8 คนเป็นหญิง ในการแจกแจงอายุ ผู้เข้าร่วม ประกอบด้วย นักเรียนชั้น ป.3 จำนวน 3 คน ป.4 จำนวน 2 คน ป.5 จำนวน 7 คน และ ป.6 จำนวน 6 คน จากการศึกษา พบว่านักเรียนแสดงทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้เกมไฟเพื่อการศึกษในการเรียนรู้อุทยานศาสตร์ และประสิทธิภาพของเกมไฟเพื่อการศึกษสามารถทำให้นักเรียนมีความรู้ทาง วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการขนส่งและพลังงานเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Qarareh (2012) ได้ทำการศึกษาผลจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในการจัดการเรียนรู้อุทยานศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี

ที่ 6 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Campbell (2006) ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น เกี่ยวกับความเข้าใจและแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์เรื่องแรงและการเคลื่อนที่กับนักเรียนเกรด 5 พบว่า ความเข้าใจและแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ ของนักเรียนเกรด 5 หลัง เรียนตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้นสูงกว่าก่อนเรียน

6.3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง วัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ช่วยกระตุ้น และเป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจในการร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมินตรา รุ่งรังษี (2561) ที่ได้ศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กระดานอัจฉริยะที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของ คะแนนเต็ม ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาชีววิทยา เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิตของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กระดานอัจฉริยะก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้และ ศึกษาเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กระดานอัจฉริยะก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กระดานอัจฉริยะ มีเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบดินทร์ ปัดถาวโร (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น และขั้นตอนกระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ของ นักเรียนจนบรรลุตามความมุ่งหมาย การแสดงพฤติกรรมระหว่างเรียน นักเรียนมีความสนุกสนาน กระตือรือร้นในสถานการณ์การทดลอง และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันจนเกิดองค์ความรู้ใหม่เป็นความรู้ที่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ นักเรียนมีเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยจึงเลือกสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น โดยบูรณาการกระบวนการคิด เชิงวิทยาศาสตร์สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ebrahim (2004) ได้ศึกษาวิธีการสอน 2 วิธี ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาประเทศคูเวต ได้แก่ วิธีการ สอนแบบปกติ และวิธีการสอนแบบสืบเสาะเป็นวัฏจักรการเรียนรู้ 7E ผลวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้เรียนด้วย วิธีการสอนแบบสืบเสาะเป็นวัฏจักรการเรียนรู้ 7E มีเจตคติต่อการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอน แบบปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Garcia (2005) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น เปรียบเทียบการศึกษาแบบดั้งเดิมโดยใช้หลักสูตรของ Hunter และศึกษาบรรยายบรรยายกาศของการเรียนรวมทั้งเจตคติของการเรียนโดยใช้แบบทดสอบ Tree evolution test และแบบทดสอบเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ การศึกษาครั้งนี้ทำในโรงเรียนระดับก่อนมัธยมศึกษาซึ่งมีนักเรียนอยู่ 160 คน ระดับเกรด 7 นักเรียน สายวิทยาศาสตร์ การเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่านักเรียนกลุ่ม

ที่เรียนแบบวัฏจักร การเรียนรู้ 5 ชั้นมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่องวิวัฒนาการและเจตคติที่ดีต่อ วิทยาศาสตร์ดังนั้นสมควรใช้การเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5 ชั้นในการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ปรับปรุงนักเรียนที่มีผลการเรียนที่ต่ำ

7. องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการจัดการเรียนแบบสืบเสาะ 5 ชั้น เป็นวิธีสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่มให้นักเรียนได้ปฏิบัติโดยแสดงความคิดเห็นร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันสามารถพัฒนาตนเอง คิดหาคำตอบด้วยเหตุผลและใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้วยความรอบคอบ เมื่อนำหลักการข้างต้นมาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องวัฏจักรการปรากฏของกลุ่มดาว โดยผลการวัดพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความสามารถทั้งหลายของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รวมทั้งการประเมินความรู้สึกรักของนักเรียนที่แสดงออกต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจากการวิจัยจะช่วยกระตุ้น และเป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีความพึงพอใจที่ดีมากขึ้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการสำรวจค้นหา ในกระบวนการ สืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ตัดสินใจ แก้ปัญหา ค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหา วางแผนสืบค้นรวบรวมข้อมูล ตั้งสมมติฐาน และลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรส่งเสริมให้ครูได้นำไปใช้จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น เน้นลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งนักเรียนอาจจะไม่คุ้นเคย กับการทำกิจกรรมในลักษณะนี้มาก่อน ครูจึงต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้อำนวยการความสะดวกในการเสนอแนะการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

8.2.2 ครูควรจัดการเรียนรู้โดยการพัฒนากระบวนการสำรวจค้นหา ในกระบวนการ สืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น เปรียบเทียบกับรูปแบบการสอนแบบเดิม เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรูปแบบการสอนแบบใหม่กับรูปแบบการสอนแบบเดิม รูปแบบไหนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นมากที่สุด

8.2.3 ครูควรจัดการเรียนรู้โดยการพัฒนากระบวนการสำรวจค้นหา ในกระบวนการ สืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น ควบคู่ไปกับรูปแบบการสอนใหม่ ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความสนใจและไม่เรียนรู้มากยิ่งขึ้นนำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ นักเรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้ที่ดี และส่งผลต่อความพึงพอใจต่อการเรียนของนักเรียนในทางบวก

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น กับวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีอื่น ๆ

8.3.2 ควรมีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น ในเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่องอื่น ๆ ระดับชั้นอื่น ๆ และในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). **80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร : แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ทรายแพรว ไชยมัชชिम. (2563). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง น้ำเพื่อชีวิตและอากาศรอบตัวเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บดินทร์ ปัดถาวร. (2560). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 8(3). 91-102.
- ภพ เลหาไพบูลย์. (2550). **แนวการสอนวิทยาศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- มินตรา รุ่งรังษี. (2561). **การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กระดานอัจฉริยะที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชบุรี. (2561). **หลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2561**. ร้อยเอ็ด : โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชบุรี อำเภอวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด.
- วิมลรัตน์ สุนทรวิโรจน์. (2553). **การออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design**. มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศรัณย์ วรรณศิริ. (2560). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเอกภพ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- สุเมธ เนาว์รุ่งโรจน์. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมที่จัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ของ นักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง. **วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้**. 4(1). 23-33.
- สุวรรณโน โยดเทพ. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 Es. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อับดุลเลาะ อุมาร์ (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่องสมดุลเคมีที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Campbell, M. (2006). **The Effects of the 5e Learning Cycle Model on Students' Understanding of Force and Motion Concepts**. A thesis Master of Education. Department of Teaching and Learning Principles. College of Education : University of Central Florida.
- Cepni, I., Sahin, M. and Ipek, M. S. (2010). Teaching floating and sinking concepts with different methods and techniques based on the 5E instructional model. **Asia-Pacific forum on science Learning and Teaching**. 11(2). 1-39.
- Ebrahim, A. (2004). The Effects of Traditional Learning and a Learning Cycle Inquiry Learning Strategy on Student' Science Achievement and Attitudes Toward Elementary Science. **Dissertation Abstracts International**. 65(1). 1232-A.
- Garcia, C. M. (2005). Comparing the 5Es and Traditional Approach to Teaching Evolution in a Hispanic Middle School Science Classroom. **Masters Abstracts International**. 40(43). 1067.
- Liu E. Z. F. and Chen P. K. (2013). The Effect of Game-Based Learning on Students' Learning Performance in Science Learning – A Case of "Conveyance Go". **Social and Behavioral Sciences**. 103(2013). 1044-1051.
- Qarareh, A. O. (2012). The effect of using the learning cycle method in teaching science on the educational achievement of the sixth graders. **International Journal of Education Science**. 4(2). 123-132.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงจันทร์ กะลาม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรภรณ์ วงศ์คำจันทร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีเพ็ญ พลเยี่ยม และรองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนื่องเฉลิม ที่กรุณาเสียสละเวลา ให้คำปรึกษาชี้แนะ แก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนติดตามตรวจสอบงานวิจัยของผู้วิจัยให้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณานี้ ขอขอบพระคุณ ดร.กัญญาวดี แสงงาม, ดร.สัจธรรม พรทวีกุล, ดร.อนงค์ พิษสิงห์, ดร.สุรพรรณ วีระสอน และครูสุทธิภาพร ทวยหมั่น ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้ออกแบบและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและให้ข้อเสนอแนะ จนเครื่องมือวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการนิคมวรรณ เอนกแสน ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชรบุรี คณะครูทุกท่านและเพื่อนสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน รุ่นที่ 6 ทุกท่าน ที่ให้กำลังใจช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชรบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญู กตเวทิตาต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ บูพการี ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ และเป็นความดีของสถาบันอันทรงเกียรติแห่งนี้

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ
โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ*
THE DEVELOPMENT OF COMPUTER AND INFORMATION FOR CAREERS SUBJECT
LEARNING ACTIVITIES USING PROJECT-BASED LEARNING
FOR VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENTS

เฉลิมพล เขตพันธ์¹, ภูษิต บุญทองเถิง², ชัยวัฒน์ สุภักวารกุล³
Chalermpon Khetkhan¹, Pusit Boontongtherng², Chaiwat Supakwarakul³
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2,3}
Rajabhat Mahasarakham University, Thailand.^{1,2,3}
Email : ch.khetkhan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) ศึกษาคุณภาพโครงงานของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 กลุ่มเรียน 34 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แผนจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินคุณภาพโครงงาน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที่

ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.79/80.15 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) คุณภาพโครงงานของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดี และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3. คุณภาพโครงงาน

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) Development of Computer and Information for Careers Subject Learning Activities using Project-based learning for Vocational Certificate Students with the efficiency criterion of 80/80, 2) Compare learning achievement between before and after using Project-based learning, 3) Study the project quality of students who learn by using project-based learning, and 4) Study students' satisfaction of learning using Project-based learning. The samples were 34 students of 1 group vocational certificate students who enrolled in Computer and Information for Career in the 2nd semester of academic year 2021 at Mahasarakham Technical College, Institute of Vocational Education: Northeastern 3. The instruments using in this research consisted of the learning plan, achievement test, project quality assessment and the student's satisfaction questionnaire. The statistics used were percentage, mean, standard deviation and t-test.

The findings of this research revealed that: 1) The efficiency of learning activity using Project-based learning was 80.79/80.15, which is showed the efficiency with the 80/80 criterion, 2) The average post-test score of the student after using Project-based learning was higher than pretest at the .05 level of statistical significance, 3) Project quality of students at a good level and 4) Students had satisfaction with Learning Activities using Project-based learning at a high level.

Keywords : 1. Project-Based Learning Activities 2. Learning Achievement 3. Project Quality

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลกในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การสื่อสาร และการดำเนินชีวิต นักเรียนจึงต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพ การจัดการเรียนรู้จึงต้องเปลี่ยนเป็นการพัฒนาทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ต้องให้ได้ทั้งสาระวิชา และได้ทักษะ 3 กลุ่ม คือ ทักษะชีวิต และการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ซึ่งการเรียนรู้สมัยใหม่จะต้องลงมือทำด้วยตนเองเท่านั้น (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค ระดับเทคโนโลยี และการฝึกอบรมวิชาชีพ ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะอาชีพระยะสั้นและระยะยาว ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับปรัชญาการอาชีวศึกษา กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการอาชีวศึกษาในแต่ละระดับ การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ รองรับการปฏิบัติ

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตและวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม ทั้งด้านความเป็นอยู่ การสื่อสาร การทำงาน การคมนาคมขนส่ง ธุรกิจและอุตสาหกรรม การแพทย์ วัฒนธรรม และการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญกับบุคคลในทุกสาขาอาชีพและทุกวัย (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) จากหลักการจัดการศึกษาดังกล่าว วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคามเป็นวิทยาลัยในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระดับปริญญาตรี โดยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการอาชีวศึกษา และมีทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการคิด วิเคราะห์และการแก้ปัญหาซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ที่จำเป็นในการทำงาน หรือดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ ด้วยเหตุว่าความรวดเร็วของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้คนยุคใหม่ต้องก้าวตามให้ทันการเปลี่ยนแปลงในยุค Disrupted Technology ที่เทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทุกคนสามารถเตรียมพร้อมทักษะต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นไปที่ทักษะพื้นฐานที่จำเป็น โดยเฉพาะทักษะการใช้เทคโนโลยี ซึ่งแม้ว่าซอฟต์แวร์หรือเครื่องมือที่ใช้มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปในอนาคต แต่ทักษะพื้นฐานเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องพัฒนา และจะคงอยู่ไปตลอดชีวิต (วิชญา น้อยมาลา, 2564)

รายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report) ปีการศึกษา 2563 มาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา พบว่าจุดที่ควรพัฒนา คือ ผู้เรียนยังต้องมีการพัฒนาส่งเสริมให้เป็นผู้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้มีระดับสูงขึ้น และสิ่งที่จำเป็นที่สุด คือ เทคโนโลยี เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร และพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสามารถสร้างอาชีพ และพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอในสังคมยุคใหม่ (วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม, 2564) ประกอบกับบทสัมภาษณ์ครูผู้สอนในรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ พบว่า นักเรียนยังขาดความเข้าใจในการใช้งานโปรแกรมสำนักงาน ไม่สามารถสร้างชิ้นงานตามที่กำหนดให้ หรือสร้างชิ้นงานใหม่ของตนเองได้ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุงทักษะการใช้โปรแกรมสำนักงาน โปรแกรมประมวลผลคำ ซึ่งเป็นโปรแกรมพื้นฐานสำหรับการทำงานสำนักงาน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดทักษะความชำนาญในอาชีพ สมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ และไม่สามารถนำความรู้ประยุกต์ใช้สู่งานอาชีพได้

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบของการเรียนรู้นี้จะพัฒนาองค์ความรู้และทักษะผ่านภาระงาน ซึ่งจะกระตุ้นความอยากรู้ของผู้เรียน และเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โครงงานนั้นจะส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ด้วยการค้นคว้าลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการสำรวจ ทดลอง เพื่อแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น มีวิธีการหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ และสะท้อนผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การกำหนดและเลือกหัวข้อ 3) การเขียนเค้าโครงของโครงงาน 4) การปฏิบัติงานโครงงาน

5) การนำเสนอผลงาน และ 6) การประเมินโครงการ การวัดประเมินผลเน้นการประเมินตามสภาพจริงทั้งความรู้ กระบวนการ พฤติกรรมของผู้เรียน ผลงาน และข้อค้นพบที่ผู้เรียนได้จากการทำโครงการ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้โครงการเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะผ่านภาระงานโครงการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการค้นคว้าลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการสำรวจ การประดิษฐ์ กระตุ้นความอยากรู้ของผู้เรียน เกิดทักษะปฏิบัติการใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สนใจใฝ่รู้ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ด้านการใช้เทคโนโลยี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 เพื่อศึกษาคุณภาพโครงการของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน

2.4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน

3. สมมุติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ หลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียน

4. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

4.1 ผู้เรียนได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะผ่านภาระงานโครงการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการค้นคว้าลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการปฏิบัติงานโครงการ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

4.2 ครูผู้สอนได้แนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และเครื่องมือ ประเมินผล การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพหลากหลายเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

4.3 องค์กร หน่วยงานทางการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยที่เป็นข้อสารสนเทศสำคัญสำหรับครูผู้สอน และบุคลากรไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยใช้รูปแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 กลุ่มเรียน 34 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง การใช้โปรแกรมประมวลผลคำ (Microsoft word) จำนวน 5 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 15 ชั่วโมง โดยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2559) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การกำหนดและเลือกหัวข้อ การเขียนเค้าโครงของโครงการ การปฏิบัติงานโครงการ การนำเสนอผลงาน และการประเมินโครงการ พร้อมทั้งเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสม และความตรงตามเนื้อหา ซึ่งผลการพิจารณามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ เรื่อง การใช้โปรแกรมประมวลผลคำ (Microsoft word) เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความสอดคล้อง เทียบตรงของแบบทดสอบ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 29 คน และนำมาวิเคราะห์ได้ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.48-0.79 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.41-0.94 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป 3) แบบประเมินคุณภาพโครงการของนักเรียน จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบรูบริคประเภทแยกองค์ประกอบ แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนผลงานโครงการ และการนำเสนอผลงาน ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6-1.0 และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6-1.0

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้วิจัยทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม และการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน 2) ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) ดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง 4) หลังการทดลองครบตามแผนการจัดการจัดการเรียนรู้แล้ว ทำการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบฉบับเดิม และสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และสถิติทดสอบที่

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพโดยใช้กิจกรรมเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน

จำนวนนักเรียน	รายการ	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
34	ประสิทธิภาพกระบวนการ	75	60.59	4.55	80.79
34	ประสิทธิภาพผลลัพธ์	40	32.06	6.19	80.15
ประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.79/80.15					

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประสิทธิภาพกระบวนการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 60.59 ($\bar{x}=60.59$, S.D.=4.55) คิดเป็นร้อยละ 80.79 และ ประสิทธิภาพผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.06 ($\bar{x}=32.06$, S.D.=6.19) คิดเป็นร้อยละ 80.15 ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้กิจกรรมเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.79/80.15 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด

6.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	34	26.14	6.19	8.56	.00*
หลังเรียน	34	32.06	6.52		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ด้วยการทดสอบที (Dependent Sample t-test) พบว่า นักเรียน จำนวน 34 คน มีคะแนนทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.14 ($\bar{x}=26.14$, S.D.=6.19) คะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.06 ($\bar{x}=32.06$, S.D.=6.52) ค่าทดสอบที (t) เท่ากับ 8.56 และค่า Sig. เท่ากับ .00 สรุปได้ว่า

นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 ผลการวิเคราะห์คุณภาพโครงงานของนักเรียนที่ใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน

ตารางที่ 3 คุณภาพโครงงานของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	คุณภาพ
1. ผลงานหรือชิ้นงานโครงงาน	4.46	0.28	ดี
2. การนำเสนอผลงาน	4.44	0.27	ดี
เฉลี่ยโดยรวม	4.45	0.42	ดี

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์คุณภาพโครงงานของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า คุณภาพโครงงานของนักเรียนที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}=4.45$, S.D.=0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพโครงงานของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ด้านผลงานหรือชิ้นงานโครงงานอยู่ในระดับดี ($\bar{x}=4.46$, S.D.=0.28) และด้านนำเสนอผลงานอยู่ในระดับดี ($\bar{x}=4.44$, S.D.=0.27)

6.4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดเรียงเนื้อหาการเรียนที่เรียงลำดับจากง่ายไปยาก	3.94	0.74	มาก
2. ปริมาณเนื้อหาการเรียนที่มีความเหมาะสม	3.82	0.67	มาก
3. เนื้อหาการเรียนที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน	3.85	0.86	มาก
4. เนื้อหาการเรียนที่มีความชัดเจน เข้าใจง่าย	3.97	0.72	มาก
5. เนื้อหาการเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาหรือกิจกรรมอื่น ๆ ได้	4.56	0.79	มากที่สุด
6. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้	4.65	0.69	มากที่สุด
7. กิจกรรมการเรียนรู้การเตรียมความพร้อมและการมีส่วนร่วมของนักเรียน	3.91	0.75	มาก
8. กิจกรรมการเรียนรู้การกำหนดและเลือกหัวข้อโครงงาน	4.09	0.83	มาก
9. กิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเค้าโครงของโครงงาน	3.94	0.78	มาก

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
10. กิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติงานโครงการ	4.12	0.84	มาก
11. กิจกรรมการเรียนรู้การนำเสนอผลงานโครงการในรูปแบบต่าง ๆ	3.94	0.81	มาก
12. การประเมินโครงการ ที่สะท้อนให้เห็นความสำเร็จของโครงการ	3.97	0.83	มาก
13. วิธีการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	4.00	0.82	มาก
14. เครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่มีความเหมาะสม	3.91	0.83	มาก
15. การรายงานผลการเรียนรู้ให้ทราบทันทีหลังการประเมินผล	4.06	0.85	มาก
เฉลี่ยรวม	4.06	0.23	มาก

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.06$, S.D.=0.23) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.65$, S.D.=0.69) รองลงมา คือ นักเรียนพึงพอใจต่อเนื้อหาการเรียนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชา หรือกิจกรรมการทำงานอื่น ๆ ได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.56$, S.D.=0.79) และนักเรียนพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติงานโครงการโดยการนำเค้าโครงของโครงการสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.12$, S.D.=0.84) ส่วนข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ นักเรียนพึงพอใจต่อปริมาณเนื้อหาการเรียนที่มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.82$, S.D.=0.67)

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.79/80.15 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน มีประสิทธิภาพกระบวนการคือ นักเรียนมีคะแนนจากการจัดทำโครงการ และการทดสอบย่อยหลังเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 80.79 และมีประสิทธิภาพผลลัพธ์ คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 80.15 ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยการศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุศักราช 2562 จุดประสงค์ สมรรถนะ และเนื้อหาวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอนให้นักเรียนมีสมรรถนะตามที่กำหนดและบรรลุจุดหมายของหลักสูตร โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน ตามแนวคิดของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2559) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาความรู้ การใช้กระบวนการคิด และทักษะในการแก้ปัญหา นักเรียนจะเรียนรู้โดยสร้าง

องค์ความรู้ด้วยตนเองโดยใช้โครงงานเป็นฐาน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การกำหนดและเลือกหัวข้อ การเขียนเค้าโครงของโครงงาน การปฏิบัติงานโครงงาน และการประเมินโครงงาน และผ่านการประเมินความถูกต้องเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก รวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความพร้อม ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด ทฤษฎี ที่เป็นพื้นฐานการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ (Microsoft Word) ตัวอย่างชิ้นงาน เอกสารรูปแบบต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมประมวลผลคำ ทำให้เกิดความสนใจที่ต้องการจะศึกษาค้นคว้า และร่วมกำหนดและเลือกหัวข้อร่วมกับผู้สอนได้อย่างเหมาะสม มีการจัดทำเค้าโครงของโครงงานเพื่อวางแผนการดำเนินงานตั้งแต่ต้นจนจบ แล้วจึงลงมือศึกษาค้นคว้า ทดลอง ปฏิบัติและแก้ปัญหาเพื่อสร้างผลงานหรือชิ้นงานด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีการนำเสนอผลงาน เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานดำเนินงานและชิ้นงานของตน และรับการประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงทั้งความรู้ กระบวนการ พฤติกรรมของนักเรียน ผลงาน และข้อค้นพบที่นักเรียนได้จากการทำโครงงาน เพื่อสร้างองค์ความรู้ และพัฒนาทักษะปฏิบัติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ถาวรด้วยตัวเอง ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 80.79/80.15 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด สอดคล้องกับผลการวิจัยของมยุรา แบนประเสริฐ และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บ วิชาโปรแกรมตารางคำนวณ ด้วยเทคนิคการฝึกปฏิบัติร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บ วิชา โปรแกรมตารางคำนวณ ด้วยเทคนิคการฝึกปฏิบัติร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.90/80.48 สอดคล้องกับผลการวิจัยของกัญญภัคญา อินนุรักษ์ และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาโปรแกรมมัลติมีเดียเพื่อการนำเสนอแบบฐานสมรรถนะ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.67/80.83 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภา ตันติพิริยะ และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันช่วยสอน วิชาโปรแกรมจัดการฐานข้อมูลร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า แอปพลิเคชันช่วยสอน วิชาโปรแกรมจัดการฐานข้อมูล ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีประสิทธิภาพ 80.07/82.50

7.2 นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ กล่าวคือ นักเรียนมีคะแนนทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.14 ($\bar{x}=26.14$, S.D.=6.19) คะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.06 ($\bar{x}=32.06$, S.D.=6.52) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียนโดยใช้สถิติทดสอบที่ (Dependent sample t-test) พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติตามเนื้อหาสาระการเรียนรู้พื้นฐาน แล้วจึงนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำโครงงาน

กิจกรรมการเรียนรู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ เนื้อหาการเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น หรือกิจกรรมการทำงานอื่น ๆ ได้ และกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติงานโครงการทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้เกิดองค์ความรู้และทักษะที่ถาวรด้วยตัวนักเรียนเอง โดยผู้สอนคอยกระตุ้น แนะนำ และให้คำปรึกษา สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานของ ทิศนา ขัมมณี (2551) และหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2559) กล่าวว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้กระบวนการสืบสอบที่ใช้การคิดขั้นสูง และซับซ้อนขึ้น ช่วยให้นักเรียนได้ผลิตงานที่เป็นรูปธรรมออกมา และนำเสนอผลงานต่อสาธารณชนได้ โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนได้สร้างความรู้ที่เป็นของตนเอง ความรู้ที่เกิดจากการเข้าใจของตนเอง จะเป็นความรู้และทักษะที่ถาวร ช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ และการพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการวัดด้านต่าง ๆ ด้านพุทธิพิสัยแนวใหม่ของบลูม 2001 และตรวจสอบความสอดคล้องของข้อทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงการทดลองใช้ (tryout) เพื่อตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้ จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มยุรา แบนประเสริฐ และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บ วิชา โปรแกรมตารางคำนวณ ด้วยเทคนิคการฝึกปฏิบัติ ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บ ด้วยเทคนิคการฝึกปฏิบัติ ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของกัญญภัคญา อินนุรักษ์ และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาโปรแกรมมัลติมีเดียเพื่อนำเสนอแบบฐานสมรรถนะ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาโปรแกรมมัลติมีเดียเพื่อนำเสนอแบบฐานสมรรถนะ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภา ตันติพิริยะ และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันช่วยสอน วิชาโปรแกรมจัดการฐานข้อมูลร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชันช่วยสอน วิชา โปรแกรมจัดการฐานข้อมูลร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.3 คุณภาพโครงการของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}=4.45$, S.D.=0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพโครงการด้านผลงานหรือชิ้นงานโครงการอยู่ในระดับดี ($\bar{x}=4.46$, S.D.=0.28) และด้านการนำเสนอผลงานอยู่ในระดับดี ($\bar{x}=4.44$, S.D.=0.27) ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ของตนเอง ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็น แสดงออกซึ่งความคิดริเริ่ม และ

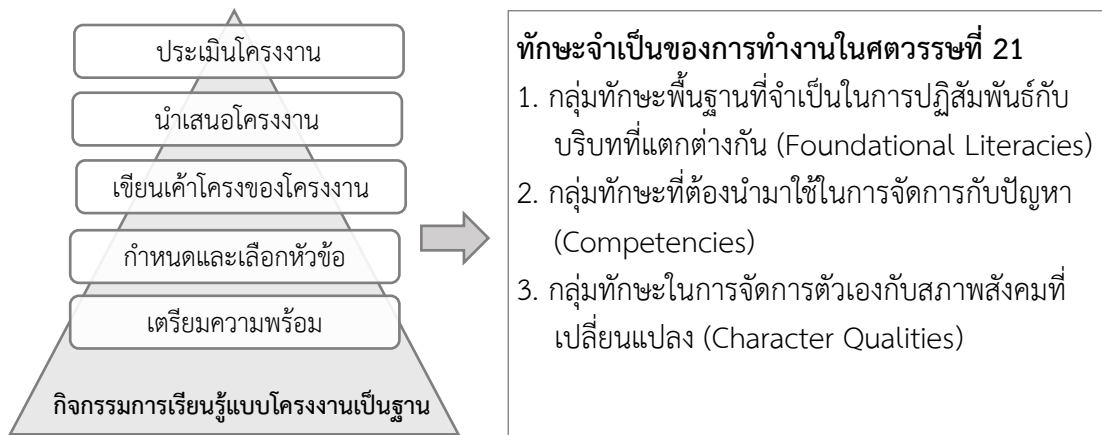
ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ เน้นการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การแสวงหาความรู้อย่างอิสระตามความถนัดและความสนใจ การฝึกทักษะ ผลิตงานที่เป็นรูปธรรม ออกมา และนำเสนอผลงานต่อสาธารณชนได้ ช่วยดึงศักยภาพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวของนักเรียนออกมา ใช้ประโยชน์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ เน้นการเรียนรู้จากชิ้นงานจริง การสาธิต และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างสรรค์ชิ้นงานเอกสารจากโปรแกรมประมวลผลคำ โดยผู้สอนคอยให้คำแนะนำให้เกิดความเหมาะสม เมื่อปฏิบัติงานเสร็จสิ้นแล้วจึงนำเสนอผลงานในรูปแบบ การนำเสนอหน้าชั้นเรียน พร้อมทั้งผู้สอนดำเนินการประเมินโครงการ ทั้งในด้านผลงานหรือชิ้นงานและการนำเสนอ เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานโครงการ เน้นการประเมินตามสภาพจริง สอดคล้องกับ แนวคิดกระบวนการขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน และการประเมินโครงการของ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2559) เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษ ที่ 21 เพื่อให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น มีการหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้มา ประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย และสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของโครงการ แต่ละขั้นตอน ตั้งแต่ก่อนการทำโครงการจนถึงเสร็จสิ้นโครงการ รวมถึงผลสำเร็จของโครงการ จาก ผลงานชิ้นงาน รายงาน และการนำเสนอ จึงทำให้คุณภาพโครงการของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้ การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับผลการวิจัยมยุรา แบนประเสริฐ และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บ วิชา โปรแกรม ตารางคำนวณ ด้วยเทคนิคการฝึกปฏิบัติ ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพโครงการของนักเรียนที่เรียนรู้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บ ด้วยเทคนิคการฝึกปฏิบัติ ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญญภัคญา อินนุรักษ์ และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาโปรแกรมมัลติมีเดียเพื่อการนำเสนอแบบฐานสมรรถนะ ด้วยการจัดการ เรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของโครงการที่นักเรียนได้จัดทำขึ้นมีคุณภาพอยู่ ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภา ตันติพิริยะ และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันช่วยสอน วิชาโปรแกรมจัดการฐานข้อมูลร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ โครงการเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพโครงการของนักเรียนเมื่อเรียนด้วยแอปพลิเคชันช่วยสอน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

7.4 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และ สารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.06$, S.D.=0.23) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบโครงการเป็นฐานมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.65$, S.D.=0.69) รองลงมา คือ นักเรียนพึง พึงพอใจต่อเนื้อหาการเรียนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชา หรือกิจกรรมการทำงานอื่น ๆ ได้ อยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.56$, S.D.=0.79) และนักเรียนพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติงาน โครงการโดยการนำเค้าโครงของโครงการสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.12$, S.D.=0.84) ทั้งนี้ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบ โครงการเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้การคิดขั้นสูงและ

ซับซ้อน ช่วยให้นักเรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงาน โดยใช้โปรแกรมประมวลผลคำ ตามขั้นตอนการเรียนรู้แบบโครงงาน 6 ขั้นตอน สอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2551) และหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2559) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ว่าเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน และ Learning by Doing ของ John Dewey ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนได้สร้างความรู้ที่เป็นของตนเอง เพื่อการแก้ปัญหาและผลิตงานที่เป็นรูปธรรมออกมา รวมถึงนำเสนอผลงานต่อสาธารณชน ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาและกิจกรรมอื่น ๆ ได้ ส่วนข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ นักเรียนพึงพอใจต่อปริมาณเนื้อหาการเรียนที่มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.82$, S.D.=0.67) อาจจะเป็นเพราะเนื้อหาทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ มีรายละเอียดค่อนข้างมาก เรื่องที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แต่ละหัวข้อมีความหลากหลาย ทำให้ค่อนข้างใช้เวลานานในการบรรยายและสาธิตการใช้งานให้ครอบคลุม ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีเวลาในการจัดทำโครงงานน้อย จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อปริมาณเนื้อหาการเรียนน้อยที่สุดในระดับมาก ทั้งนี้กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรวรรณ จุ้ยต่าย (2558) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนแบบผสมผสาน โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการสร้างสื่อมัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนแบบผสมผสานโดยใช้โครงงานเป็นฐานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของชาติรี มูลชาติ และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานโดยอาศัยสื่อ eDLTV รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบโครงงานโดยอาศัยสื่อ eDLTV อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนริศรา เคนแสง (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

8. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivist Learning Theory) ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถสร้างองค์ความรู้ที่ถาวรด้วยตัวผู้เรียน โดยการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) แสวงหาความรู้การใช้กระบวนการคิด และทักษะในการแก้ปัญหา เพื่อสร้างผลงานหรือชิ้นงานโครงงาน ช่วยสร้างเสริมทักษะจำเป็นของการทำงานในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างความเข้าใจ กำหนดและเลือกหัวข้อโครงงาน เขียนเค้าโครงของโครงงาน ดำเนินศึกษาค้นคว้าเพื่อปฏิบัติงานโครงงาน และนำเสนอโครงงาน พร้อมกับประเมินผลโครงงาน

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 การจัดทำโครงงาน ควรเป็นหัวข้อที่มาจากความสนใจ และความต้องการในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาชิ้นงาน สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรมของผู้เรียน

9.1.2 การประเมินโครงงาน ควรเน้นการประเมินตามสภาพจริงเพื่อสะท้อนความสำเร็จของโครงงาน ทั้งในด้านผลงานหรือชิ้นงาน และการนำเสนอผลงาน

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติตามเนื้อหาสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่จำเป็นให้ครบถ้วน หลากหลายกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความพร้อม แล้วจึงร่วมกันกำหนดหัวข้อ วางแผนการดำเนินงาน ลงมือศึกษาค้นคว้าทดลองและแก้ปัญหา จัดให้มีการนำเสนอผลงานในรูปแบบต่าง ๆ และผู้สอนคอยสังเกต และให้คำแนะนำระหว่างปฏิบัติ

9.2.2 ควรจัดกิจกรรมให้มีการประยุกต์เนื้อหากับรายวิชา หรือกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยใช้แบ่งเนื้อหาและใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ทฤษฎีให้กระชับ เพื่อให้ นักเรียนมีเวลามากขึ้นในการศึกษาค้นคว้า และปฏิบัติงานโครงงานได้จนสำเร็จ

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ เพื่องานอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานกับเนื้อหาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และหาข้อสรุปว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเหมาะสมกับเนื้อหาใด

9.3.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน กับรายวิชาอื่น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนานักเรียนให้เกิดสมรรถนะ ทักษะตามจุดประสงค์ของรายวิชา และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

10. เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ จุ้ยต่าย. (2558). การพัฒนาบทเรียนแบบผสมผสาน โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการสร้างสื่อมัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กัญญภัคญา อินนุรักษ์, ธันว์รัชต์ สิ้นชนะกุล และจिरพันธ์ ศรีสมพันธ์. (2559). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชา โปรแกรมมัลติมีเดียเพื่อการนำเสนอแบบฐานสมรรถนะ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 “การพัฒนางานวิจัย เพื่อรับใช้สังคม (Research Development to Social Engagement)”. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. 27 พฤษภาคม 2559. 208–219.
- ชาตรี มูลชาติ, ธรัช อารีราษฎร์, สายชล จินใจ, และเผด็จ พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2559). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานโดยอาศัยสื่อ eDLTV รายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ. การประชุมวิชาการระดับชาติการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. 30-31 มีนาคม 2559. 303-312.
- ทีศนา แคมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริศรา เคนแสง. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- นิภา ตันติพิริยะ, ธัญญรัตน์ น้อมพลกรัง และจिरพันธ์ ศรีสมพันธ์. (2563). การพัฒนาแอปพลิเคชันช่วยสอน วิชา โปรแกรมจัดการฐานข้อมูลรวมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น. 30 พฤษภาคม 2563. 285-295.
- มยุรา แบนประเสริฐ, ธันว์รัชต์ สิ้นชนะกุล และจिरพันธ์ ศรีสมพันธ์. (2559). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บ วิชา โปรแกรมตารางคำนวณ ด้วยเทคนิคการฝึกปฏิบัติร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 “การพัฒนางานวิจัย เพื่อรับใช้สังคม (Research Development to Social Engagement)”. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. 27 พฤษภาคม 2559. 26–38.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิษณุ น้อยมาลา. (2564). ทักษะจำเป็นของการทำงานในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการรัตนบุศย์. 3(1). 45-57.

วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม. (2564). รายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report) ปีการศึกษา 2563. มหาสารคาม : วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2559). แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-based learning: PBL). นครปฐม : สนิทวิกิจ พรีนติ้ง.

11. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ภูษิต บุญทองถึง และอาจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สุภักควรกุล ที่ได้ให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ตรวจแก้งานวิจัยเพื่อให้สมบูรณ์ที่สุดและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา และขอขอบพระคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านในการทำงานวิจัยครั้งนี้

การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ
ในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์*
A STUDY OF PROBLEMS AND GUIDELINES FOR DEVELOPING THE USE OF
INFORMATION TECHNOLOGY FOR ACADEMIC ADMINISTRATION IN THE DIGITAL
ERA OF SCHOOLS, UNDER THE KALASIN SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE

วุฒิธรรม แก้วบุญใส¹, คมสันที ขจรปัญญาไพศาล², สุพจน์ ดวงเนตร³
Woothitham Kaewboonsai¹, Komsan Khachonpanyaphaisan², Supot Duangnet³
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์^{1,2,3}
Kalasin University, Thailand.^{1,2,3}
Email : Keaboonsai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ จำนวน 55 โรงเรียน โดยใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และครูผู้รับผิดชอบงานเทคโนโลยีสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ 2.1) จำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ ครูหัวหน้างานเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกัน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียน ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการศึกษา 2.2) จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความแตกต่าง ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 3) แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 3.1) ด้านการ

วัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการวัดผลและประเมินผลการเรียน ส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลายในชั้นเรียนโดยการใช้ Quiziz, Zip grade, Plicker และมีการอบรมทักษะความรู้และความเข้าใจในการใช้โปรแกรมการวัดและประเมินผลให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา 3.2) ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้โปรแกรมการจัดเก็บข้อมูลด้านการประกันคุณภาพที่เข้าใจง่ายและเป็นระบบเดียวกันเพื่อลดขั้นตอนการทำงานด้านเอกสาร ส่งเสริมให้มีการมอบหมายให้มีผู้ดูแลระบบเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้งานของโปรแกรม

คำสำคัญ : 1. เทคโนโลยีสารสนเทศ 2. การบริหารงานวิชาการ 3. การวัดผลประเมินผล 4. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ

ABSTRACT

The purpose of this research was to study problems and guidelines for developing the use of information technology for academic administration in the school's digital era. Under the Kalasin Secondary Educational Service Area Office. The population used in this research were 55 schools under the Kalasin Secondary Education Service Area Office. The population was used as a sample, assign to school administrators, academic teachers, and teachers responsible for information technology. Data were analyzed using a questionnaire, Rating Scale with a reliability of 0.92 Statistics used in data analysis were frequency, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance.

The research shows that 1) Problems in using information technology for academic administration in the school's digital era. Overall, it was at a high level, when considering each aspect, the highest average was the development of the internal quality assurance system and educational standards and the lowest average was educational supervision. 2) Comparative results of using information technology for academic administration in the school's digital era. 2.1) Classified by position of respondent's school. Administrators, academic teachers, information technology teachers Overall, the difference was statistically significant at the .05 level when considering each aspect. there were 3 differences in terms of curriculum development in schools, development of learning process and educational supervision. 2.2) Class Classified by school size Overall, the difference was statistically significant at the .05 level when considering each aspect. There is a difference development of internal quality assurance systems and educational standards. 3) Guidelines for developing the use of information technology for academic administration in the school's digital era.

3.1) Assessment, evaluation and transfer of learning results to increase the effectiveness of assessment and evaluation of learning outcomes encourage the use of various measurement and assessment formats in the classroom by using Quiziz, Zip grade, Plicker, and provide training on skills, knowledge and understanding of the use of measurement and assessment programs for teachers and officials. 3.2) development of internal quality assurance systems and educational standards promote the use of information technology in the operation of educational quality assurance. It uses an easy-to-understand and unified quality assurance data collection program to reduce the documentation workflow. Encourage the assignment of system administrators to solve problems with the use of the program.

Keywords : 1. Information Technology 2. Academic Administration 3. Evaluation 4. Quality Assurance System Development

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ความเจริญด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษาอย่างรวดเร็วและนโยบายทางการศึกษาก็ได้พัฒนาให้สอดคล้องกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วยเช่นกัน ดังนั้นการจัดการศึกษาในโรงเรียนต้องจัดให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาความเจริญทางด้านเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 มีสาระสำคัญที่ใช้เป็นหลักในการปฏิรูปการศึกษาของชาติทั้งในส่วนที่เป็นความมุ่งหมาย หลักการของการจัดการศึกษา สิทธิ และหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ความสำคัญกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในหมวด 9 มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ และในศตวรรษที่ 21 นี้ การปฏิวัติสารสนเทศ (Information revolution) จะเด่นชัดยิ่งขึ้น สารสนเทศกลายเป็นอาวุธและทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของฐานแห่งอำนาจทั้งทางสังคมเศรษฐกิจ และการเมือง สารสนเทศสามารถช่วยให้กิจกรรมทุกด้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสังคมต่างๆ กำลังเข้าสู่สังคมสารสนเทศ (Information Society) และสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge society) (สุชุม เฉลยทรัพย์, 2550)

การบริหารงานของโรงเรียน ได้จัดแบ่งงานออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) แต่การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของการบริหารการศึกษา เพราะไม่ว่าโรงเรียนจะ

เป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของโรงเรียนจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ จากการศึกษาของสมิทธ์และคณะให้ความสำคัญของงานในโรงเรียน และงานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยการบริหารงานวิชาการคิดเป็นร้อยละ 40 ของงานทั้งหมดในโรงเรียน ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาเพื่อให้การบริหารงานวิชาการบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีความจำเป็นต้องอาศัย กระบวนการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการเพราะ จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็น เครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการ ซึ่งสามารถทำให้กระบวนการบริหารงานวิชาการบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเรามากขึ้น จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของคนเกือบทุกระดับ ซึ่งบทบาทและประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น และในปัจจุบันดิจิทัลเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของโรงเรียนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนซึ่งงานของโรงเรียนในทุกด้านจะต้องมีระบบ จัดการฐานข้อมูลของโรงเรียนเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ICT (Information and Communication Technology) มาใช้การเพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่างๆ

ด้วยเหตุนี้การพัฒนาประเทศให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ผู้นำจึงจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และมีคุณลักษณะทางภาวะผู้นำที่เปี่ยมด้วยศักยภาพที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตลอดจนองค์กรต่างๆ ให้ก้าวไปสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอนาคต ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการโรงเรียน ได้แก่ 1) Cloud Computing เป็นเสมือนมีบริการ Server บน Internet ที่เกี่ยวข้องกับจัดเก็บข้อมูล (Storage) 2) Mobility Devices ได้แก่อุปกรณ์พกพาที่สามารถใช้งานได้ทุกสถานที่ทั้งหลาย โทรศัพท์มือถือ Smart Phones, Tablet PC และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่นๆ มีความสามารถเข้าถึงอย่างอิสระเพื่อการใช้งานแบบเคลื่อนที่ได้เพราะอุปกรณ์เหล่านี้มี Applications ที่ช่วยให้ผู้ใช้ไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์บุคลากรโรงเรียน หรือแม้แต่เด็กนักเรียนก็สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก 3) Social Network ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรม และความเชื่อของคนในสังคมเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็น LINE

จากทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ได้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ได้มาตรฐานการศึกษาและมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายในปี 2565 โดยมีเป้าประสงค์ ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ และโรงเรียนมีการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการรายงานผลอย่างเป็นระบบใช้งานวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา และจากกลยุทธ์ที่ 1 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กาฬสินธุ์ คือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยนักเรียนมีความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และจากผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการจัดการศึกษาพบว่า ครูขาดทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้บางส่วนไม่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันว่ามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการแต่ละด้านอยู่ในระดับใด มีปัญหาและอุปสรรคมากน้อยเพียงใด ผลจากการศึกษาที่ได้ผู้วิจัยหวังว่าจะเป็นข้อมูลเพื่อเสนอแนะโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ในการวางแผนการจัดระบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ อันจะส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ สามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

2.2 เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และครูผู้รับผิดชอบงานเทคโนโลยีสารสนเทศมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนแตกต่างกัน

3.2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนแตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

4.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

4.3 ทำให้ได้แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

4.4 ผู้บริหารโรงเรียนและครูสามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้ ระยะเวลาที่ 1 การศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู วิชาการ และครูผู้รับผิดชอบงานเทคโนโลยีสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด (Open-End) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยภาพสินธุ์ เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และครูผู้รับผิดชอบงานเทคโนโลยีสารสนเทศตอบแบบสอบถาม 2) ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามในรูแบบออนไลน์ 3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาแยกเป็น 4 กลุ่ม ตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจำนวน 165 ฉบับ มาตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำไปตรวจสอบคะแนนเป็นรายข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนที่ได้เป็นรายด้านและภาพรวมทุกด้าน โดยกำหนดคะแนนและแปลความหมาย 3) นำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-End) มาหาค่าความถี่ (Frequency) เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

6. ผลการวิจัย

6.1 ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และครูหัวหน้างานเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการ	ระดับปัญหา		
	μ	σ	แปลผล
1. การพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียน	4.22	0.89	มาก
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.28	0.76	มาก
3. การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.41	0.70	มาก
4. การนิเทศการศึกษา	4.04	0.72	มาก
5. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.46	0.64	มาก
รวม	4.28	0.09	มาก

6.2 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

6.2.1 จำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกัน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียน ด้านการพัฒนาระบบกระบวนการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการศึกษา

6.2.2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความแตกต่าง ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

6.3 แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ประกอบด้วย

6.3.1 ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการวัดผลและประเมินผลการเรียน ส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบการวัดและประเมินผลที่

หลากหลายในชั้นเรียนโดยการใช้ Quiziz, Zip grade, Plicker และมีการอบรมทักษะความรู้และความเข้าใจในการใช้โปรแกรมการวัดและประเมินผลให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา

6.3.2 ด้านการพัฒนากระบวนประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้โปรแกรมการจัดเก็บข้อมูลด้านการประกันคุณภาพที่เข้าใจง่ายและเป็นระบบเดียวกันเพื่อลดขั้นตอนการทำงานด้านเอกสาร ส่งเสริมให้มีการมอบหมายให้มีผู้ดูแลระบบเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้งานของโปรแกรม

7. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาประเด็นสำคัญมาอภิปราย ดังนี้

7.1 ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และครูหัวหน้างานเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ด้านการพัฒนากระบวนประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียน และด้านการนิเทศการศึกษา แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน เมื่อมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ปัญหาในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจะแปรผันตามมาเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากการพัฒนาระบบสารสนเทศที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารงานวิชาการในยุคศตวรรษที่ 21 ยังไม่สอดคล้องกับงานวิชาการ อีกทั้งบุคลากรยังขาดประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติพงษ์ ชันตรีกรม (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วทัญญู การกล้า (2564) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับรัชนก มีชูพันธ์ (2565) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ยุคดิจิทัลในสถานศึกษา พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการบริหารงานวิชาการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ยุคดิจิทัลในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

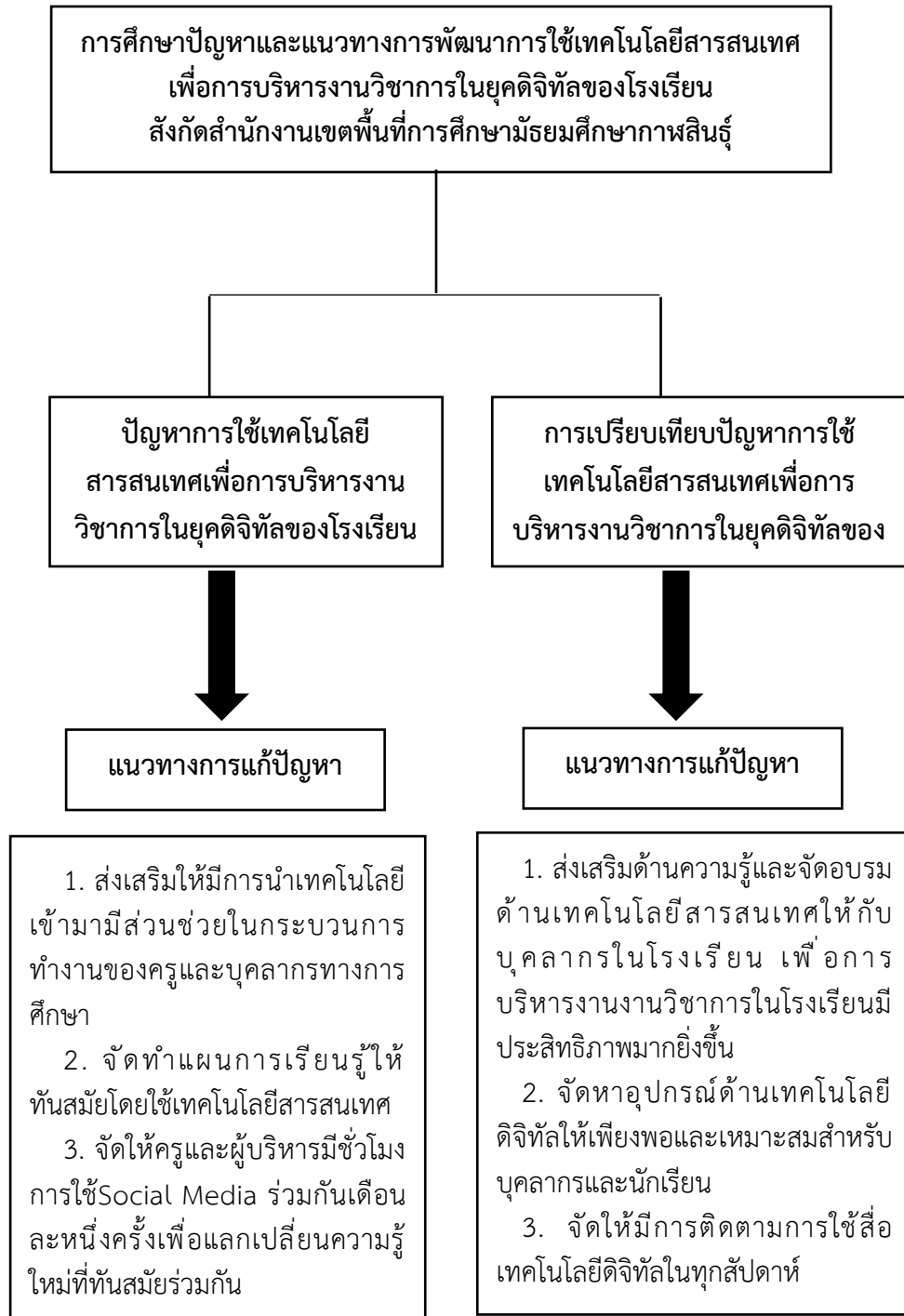
7.2 ผลการวิจัยเปรียบเทียบปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน

7.2.1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้าน

การพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการศึกษา เนื่องจากบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน และครูหัวหน้างานเทคโนโลยีสารสนเทศ แตกต่างกัน โดยบทบาทหน้าของครูมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ ไปใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ตลอดเวลา ทั้งการจัดทำแผนการสอน การผลิตสื่อการสอน และการรายงานผลหลังการจัดการเรียนการสอน ในด้านของผู้บริหารโรงเรียนจะมีการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการวางแผนและการบริหารงานในโรงเรียน ทำให้การใช้เทคโนโลยีแตกต่างกันออกไปในตามแต่ละบทบาทหน้าที่ นอกจากนี้โรงเรียนจะต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พัฒนา ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาหลักสูตรการสอนให้เอื้อต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกราช เครือศรี (2558) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัย พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ของครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชก มีชูพันธ์ (2565) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ยุคดิจิทัลในสถานศึกษา พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการบริหารงานวิชาการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ยุคดิจิทัลในสถานศึกษาจำแนกประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7.2.2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ในด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ในโรงเรียนขนาดกลางการปฏิบัติงานสามารถดำเนินการได้จริงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากมีความพร้อมในด้านทรัพยากรบุคคล ความพร้อมด้านเทคโนโลยีมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก เพราะโรงเรียนขนาดเล็กยังขาดบุคลากรและทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีมาช่วยในการดำเนินงาน อีกทั้งยังมีงบประมาณที่จำกัด ที่จะนำมาใช้ในการจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในด้านการประกันคุณภาพ ทำให้การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประกันคุณภาพในสถานศึกษาเป็นไปได้ยากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชก มีชูพันธ์ (2565) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ยุคดิจิทัลในสถานศึกษา พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการบริหารงานวิชาการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ยุคดิจิทัลในสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8. องค์กรความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 โมเดลการแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน

9. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลประยุกต์ใช้ ดังนี้

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 กำหนดเป็นนโยบายและแนวทางในการจัดทำแผนการเรียนรู้ให้ทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จัดให้ครูและผู้บริหารมีชั่วโมงการใช้ Social Media ร่วมกันเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ที่ทันสมัยร่วมกัน

9.1.2 สถานศึกษจัดอบรมให้ความรู้พื้นฐานการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้บุคลากร จัดหาอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้เพียงพอและเหมาะสมสำหรับบุคลากรและนักเรียน จัดให้มีการติดตามการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในทุกสัปดาห์

9.2 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

9.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงาน วิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และครูหัวหน้างานเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีปัญหาใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยกลาง ดังนั้น ผู้บริหาร ควรส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในกระบวนการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา

9.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ โดยรวมแตกต่างกัน ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามขนาดของโรงเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมด้านความรู้และจัดอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับบุคลากรในโรงเรียน เพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.2.1 ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน

9.2.2 ควรศึกษาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนรู้วิธีการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร

9.2.3 ควรศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานด้านบุคลากร หรือด้านงบประมาณ หรือด้านบริหารงานทั่วไป ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

10. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **ปฏิรูปการศึกษาไทย รายงานของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.
- กิตติพงษ์ ชันตรีกรม. (2565). แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดิจิทัล. **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ**. 7(6). 418-431.
- พระอนันต์ ธมม มวิริโย(นามทอง). (2564). การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. **Journal of Modern Learning Development**. 6(1). 263-276.
- รัชชก มีชูพันธ์. (2565). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการบริหารงานวิชาการ เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ยุคดิจิทัลในสถานศึกษา. **Journal of Administrative and Management Innovation**. 10(2). 1-12.
- วาทัญญู การกล้า. (2564). แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์สังกัดส านักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. **วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น**. 8(3). 63-76.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์. (2564). **ข้อมูลโรงเรียน : ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์**. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565. จาก <http://sesao24.go.th/web/>
- สำนักงานเลขาธิการกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. (2563). **แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

11. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล และ ดร.สุพจน์ ดวงเนตร ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษาและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดจนสนับสนุนและให้กำลังใจในการดำเนินการวิจัยเสมอมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือประสานงานตลอดงานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และครูผู้รับผิดชอบงานเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ความสำเร็จและคุณประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบคุณงามความดีที่เกิดขึ้นเป็นเครื่องบูชาแด่ บิดา มารดา ที่เป็นผู้ให้ชีวิตและอบรมเลี้ยงดูให้โอกาสทางการศึกษารวมถึงคณาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
(PROBLEM-BASED LEARNING) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*

DEVELOPING A TEACHER DEVELOPMENT PROGRAM LEARNING MANAGEMENT OF
PROBLEM-BASED LEARNING FOR SCHOOL UNDER SURIN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

นภัสนันท์ กะการดี¹, บุญชม ศรีสะอาด²
Napatsanan Kakardee¹, Boonchom Srisa-Ard²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 63010581027@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 341 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาการจัดการเรียนรู้ 4) การดำเนินการ และ 5) การวัดประเมินผล 3. การประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. โปรแกรม 2. การพัฒนาครู 3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ABSTRACT

This research aimed to 1) study current and desirable conditions of the developing teacher development program learning management of problem-based learning for school. 2) Develop a program about The developing teacher development program learning management of problem-based learning for school under Surin Primary Educational Service Area Office 3. The sample was 341 teachers who are under Surin Primary Educational Service Area Office 3, and 7 experts. The research tools included questionnaires, interviews, and evaluation forms. Statistics used in research include frequency, percentage, average, and standard deviation. and the index value arranges the priority of necessary needs (PNI_{modified})

The research found that 1. The current condition of the developing teacher development program learning management of problem-based learning for school under Surin Primary Educational Service Area Office 3 was in high level. The desirable conditions of the developing teacher development program learning management of problem-based learning for school under Surin Primary Educational Service Area Office 3 was in the highest level. 2. A developing program of the developing teacher development program learning management of problem-based learning for school under Surin Primary Educational Service Area Office 3 consisted of 5 components include: 1) Rationale 2) the objective of the program 3) description of program 4) processes and 5) evaluation 3. The result of the appropriateness evaluation of a developing program of the developing teacher development program learning management of problem-based learning for school under Surin Primary Educational Service Area Office 3 was in highest level and the feasibility evaluation was in high level.

Keywords : 1. Program 2. Developing teacher 3. Problem-based learning

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากสถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยและต่างประเทศได้ประสบปัญหามากมายรอบด้าน เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ในวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องค้นคว้าหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยอาศัยกระบวนการแก้ปัญหาแบบต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ด้าน เช่น ระดับความสามารถในการแสวงหาความรู้ การรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล การสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรในชาติ โดยเฉพาะเยาวชนให้มีคุณภาพ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี ทั้งความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ความคิด

สร้างสรรค์ มีวิจารณ์ญาณ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้ซึ่งเป็นทักษะของคนสมัยใหม่แห่งสังคมการเรียนรู้ (Knowledge-Base Society) เพื่อที่พวกเขาจะได้ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของสังคม และมีความสุข (อนันต์ ะสุข, 2558)

การศึกษาจึงเปรียบเสมือนหัวใจของชาติในการพัฒนาทรัพยากร นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องผลักดันเพื่อให้บรรลุและประสบผลสำเร็จ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องมีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนตามนโยบายในการพัฒนาการศึกษาของไทย สำหรับใช้กำหนดทิศทางการศึกษา โดยประเด็นหลักๆ ทางการศึกษา คือ การพัฒนาครู กำหนดยุทธศาสตร์ด้านครูให้ชัดเจน ชั้นเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งการผลิตและพัฒนาครู โดยผลิตครูมืออาชีพ รับประทานการมีงานทำ วางแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ เปลี่ยนการอบรมครูให้เป็นเชิงรุก คือ สร้างทีมลงไปทำการฝึกอบรมครูในพื้นที่โดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญเป็นมิติใหม่ของวงการการศึกษาที่ทุกองค์กรต่างก็ให้ความสำคัญและร่วมมือในการวางแผนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะสำคัญจำเป็นบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม ในการอยู่ร่วมกันในสังคมโลก และร่วมมือกันสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยและสภาพแวดล้อมโลก (สุนทร สิ้นธพานนท์, 2558)

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุทธศาสตร์ 1 : การพัฒนาผู้เรียน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และเหมาะสมตามแต่ละช่วงวัย มีความพร้อมในการเรียนรู้ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความสามารถคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นได้กำหนดกลยุทธ์ คือ ให้มีการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน และการวัดประเมินผล เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสร้างเสริมแรงจูงใจ เพื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ โดยมีมาตรการที่สำคัญ คือ ให้มีการทบทวนการวัดประเมินผล รวมทั้งปรับปรุงการวัดประเมินผลผู้เรียน โดยการเลือกใช้วิธีที่หลากหลาย ปรับหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน เป็นต้น ทั้งนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสมรรถนะที่ต้องเกิดในตัวผู้เรียน ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตามหลักเหตุและผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ยกความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning หรือ PBL) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivist Learning Theory) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบท (Context) รอบ ๆ ตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ปัญหาเป็นหลัก (มณฑรา ธรรมบุศย์, 2545) โดยเทคนิค PBL หรือ Problem-Based Learning นี้ ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นเพียง Facilitator คือ

เป็นที่ปรึกษา จะไม่บอกคำตอบหรือสอนทฤษฎีโดยตรงให้ทันที แต่มีบทบาทกระตุ้นการคิดของผู้เรียนผ่าน Guiding Question เช่น คำถามปลายเปิด หรือ คำถามชี้แนะ เพื่อแนะให้แก่ผู้เรียน รวมถึงสังเกตการณ์ ซักถามหรือตั้งประเด็นต่าง ๆ และสรุปบทเรียนในตอนท้ายเพื่อแตกประเด็นปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การเรียนรู้โดยอาศัย “ปัญหา” เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เป็นวิธีการเรียนที่เอาปัญหาเป็นที่ตั้ง เพื่อให้ผู้เรียนช่วยกันหาทางออก Monica Sevilla กล่าวว่า เป็นวิธีการสอนที่ใช้เหตุผลและตรรกะในการสร้างความท้าทายด้วย “คำถาม” หรือ “กรณีปัญหา” เพื่อให้ผู้เรียนได้หาหนทางแก้ไขด้วยตัวเอง ไม่ว่าจะด้วยวิธีการค้นคว้าหาความรู้ การวิจัย หรือการร่วมมือกันหาคำตอบ เน้นไปที่การช่วยกันทำงานเป็นกลุ่มเป็นการฝึกและพัฒนาทักษะด้านการวิพากษ์ของผู้เรียน (ปริยานุช พรหมภาสิต และคณะ, 2557)

การเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงวิถีคิดให้สอดคล้องและสมดุลกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่นับวันจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงมากขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดครั้งนี้ถือว่าเป็นต้นที่จะต้องอยู่คู่กันต้องเกื้อกูลการจะแยกออกจากกันไม่ได้เมื่อมีการเรียนรู้ในทศวรรษใหม่มีคำที่สำคัญที่น่าสนใจคำว่า “Teach Less” และ “Learn more” โดยมีความหมายว่า การเปลี่ยนวิธีการศึกษาด้วยการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายจากความรู้ (Knowledge) ไปสู่ทักษะ (Skill or Practice) คำว่า “Teacher” ที่แปลว่าครู จึงกลายเป็นคำที่เก่าไปแล้วนั้น ถูกแทนที่ด้วยคำว่า “Facilitator” โดยระบุหน้าที่เป็น “ผู้อำนวยการเรียนรู้ หรือ ผู้ชี้แนะ (Coach)” ให้แก่ผู้เรียน หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ที่มีครูเป็นหลักไปเป็นผู้เรียนเป็นหลักแทน ดังนั้นการเรียนรู้จะต้องเรียนให้เลยจากเนื้อหา ซึ่งหลายส่วนผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง แต่ครูจะต้องสร้าง ทักษะและเจตคติกับตัวผู้เรียนขึ้นมาให้ได้ การเรียนรู้จึงเป็นการเรียนรู้ร่วมกันมากกว่าการเรียนรู้แบบตัวใครตัวมัน (Individual Learning) (กมลฉัตร กล่อมอม, 2560)

ครูเป็นปัจจัยทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด การศึกษาจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู การพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2544) การจัดการเรียนรู้ที่จะจัดให้กับมนุษย์เพื่อที่จะทำให้เกิดบุคคลแห่งการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาได้ เพื่อสามารถที่จะเผชิญกับอุปสรรคที่ซับซ้อน ทำทหายความคิด และการตัดสินใจอย่างฉับพลัน ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนควรทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยฐานข้อมูลจากความรู้ ความคิด หรือประสบการณ์จากการเรียนการสอน (ทีศนา เขมมณี, 2545) การจัดการเรียนการสอนถือว่าครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะจัดให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้การดำเนินการบรรลุแนวทางของการจัดการศึกษา ครูต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยเน้นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ความต้องการของท้องถิ่น และแนวปฏิบัติในชีวิตจริง โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลข่าวสารในสังคมปัจจุบันเกี่ยวกับวิชาชีพครู สิ่งสำคัญที่ครูควรจะได้รับพัฒนา คือ ครูจะต้องมีทักษะทางเทคโนโลยี และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังต้องพัฒนาให้ครูมีความรู้รอบตัวในวิชาที่ตัวเองสอน และมีความรู้ด้านการวิจัยอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ด้านการถ่ายทอดความรู้จิตวิทยาการวัดและประเมินผลรวมถึงต้องพัฒนา

ครูให้มีความสามารถในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนและสามารถดึงความสามารถและกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ยิ่งไปกว่านั้นยังต้องพัฒนาครูให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและใช้ภาษาในการสื่อสารได้และมีมุมมองที่กว้างและมีวิจรรณญาณที่แยกแยะสิ่งถูกและสิ่งผิดอีกทั้งยังต้องสามารถนำความรู้ไปพัฒนาและแก้ไขปัญหาในสังคมได้ (โชติชวลิต พุทธิกาญจน, 2556)

จากการสังเคราะห์รายงานประจำปี ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จากฝ่ายงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า จุดที่สถานศึกษาควรพัฒนาจะต้องปรับปรุงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา คือ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจรรณญาณการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ไขปัญหาความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตร และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการจากผลการสอบวัดระดับชาติ (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3, 2563) ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่ได้แก้เพียงแค่ว่าตัวผู้เรียนเท่านั้นหากจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านการวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจรรณญาณทางสถานศึกษาจะต้องพัฒนาครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะผู้เรียนในด้านนี้เสียก่อน

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีความตระหนักให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นสามารถส่งเสริมทักษะด้านความสามารถในการวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจรรณญาณ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมทุกด้านมีพัฒนาการทางสมองเต็มตามศักยภาพและเหมาะสมตามวัย จึงได้ศึกษาและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

2.2 เพื่อออกแบบและประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ซึ่งจะได้นำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาครูต่อไป

3.2 ได้แนวทางการออกแบบและประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem -Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และนำไปใช้ในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

1) ประชากร ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3,039 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 341 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีค่า IOC เท่ากับ .80 ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.916 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.972 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ระยะที่ 2 การออกแบบและประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3

ตอนที่ 1 ศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) จำนวน 3 โรงเรียน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครูในสถานศึกษา จำนวน 3 คน จำนวน 3 โรงเรียน ที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 (Best Practice) จนได้เป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล หรือ เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอกรอบที่ 3 ในระดับดีขึ้นไป หรือ เป็นโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านวิชาการ

ตอนที่ 2 ร่างโปรแกรม/ตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

2.1 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาโท/ปริญญาเอก ด้านการศึกษา

2.2 เป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ด้านบริหารหรือด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีค่าประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมมี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ คือ วางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.22$) สังเคราะห์ความรู้ ($\bar{X} = 3.86$) วิเคราะห์ปัญหา ($\bar{X} = 3.85$) ประเมินผล ($\bar{X} = 3.45$) และดำเนินการศึกษาปัญหา ($\bar{X} = 3.06$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ประเมินผล ($\bar{X} = 4.92$) วางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.81$) วิเคราะห์ปัญหา ($\bar{X} = 4.63$) สังเคราะห์ความรู้ ($\bar{X} = 4.60$) และดำเนินการศึกษาปัญหา ($\bar{X} = 4.54$)

ความต้องการจำเป็นพบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ประเมินผล ลำดับที่ 2 วางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ลำดับที่ 3 วิเคราะห์ปัญหา ลำดับที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ และ ลำดับที่ 5 ดำเนินการศึกษาปัญหา

5.2 ผลการออกแบบและประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เห็นว่า โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมมี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน ได้แก่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ด้านวิเคราะห์ปัญหา และด้านสังเคราะห์ความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านดำเนินการศึกษาปัญหา และด้านประเมินผล ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผลการศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ประเมินผลวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา สังเคราะห์ความรู้ และดำเนินการศึกษาปัญหา และจากการศึกษาดังกล่าวจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เพื่อมีความรู้ความเข้าใจขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ และทำผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถเป็นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Barrows Hs และ Tamblyn RM กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้จะเริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนได้ประสบปัญหาที่สำคัญ โดยผู้เรียนมีได้เตรียมตัวล่วงหน้าเกี่ยวกับปัญหานี้มาก่อน โดยที่ผู้สอนจะนำปัญหาดังกล่าวมาเขียนเป็นโจทย์ปัญหา เป็นการสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อใช้เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดไตร่ตรอง หาเหตุผลอธิบาย และพยายามแก้ไขปัญหานั้นเอง โดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมที่แต่ละคนมีอยู่มาตั้งสมมติฐาน ตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จากนั้นจึงแยกย้ายกันไปศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้เพิ่มเติมมาใหม่กลับมาช่วยสรุปสมมติฐาน เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเช่นนี้อาจจะทำให้เกิดปัญหาขึ้น ครูจึงต้องหาวิธีแก้ไข เพราะการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เน้นให้ผู้เรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าหากความสัมพันธ์ของสมาชิกดี การจัดการเรียนรู้ก็จะบรรลุเป้าหมายมากยิ่งขึ้น (วัลลี สัตยาตัย, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ (2550) ที่กล่าวว่า ผู้สอนจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้วยการจัดหา สนับสนุน สื่ออุปกรณ์การเรียนให้เหมาะสมเพียงพอ เมื่อได้ลงมือทดลองที่นักเรียนได้วางแผนไว้ นักเรียนจะสนุกสนานกับการทดลอง กมลฉัตร กลุ่มอมิม (2560) ได้ทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาการออกแบบและพัฒนา

หลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู้ พบว่า บทบาทของผู้เรียนในกลุ่มย่อยเป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาฐานที่ทำให้ผู้เรียนต้องร่วมมือกันภายในกลุ่ม เพื่อสร้างวัตถุประสงค์ การศึกษา ฝึกฝน ต่อรอง ร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ในการเป็น ผู้นำกลุ่มทั่วทุกคน และภายหลังจากการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้ กำหนดให้นักศึกษาทำกิจกรรมโครงการชุมชนตลอดชยะ เพื่อให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะ ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยการเผชิญสถานการณ์ปัญหา แก้ปัญหาาร่วมกัน เกิด กระบวนการทำงานเป็นทีม เกิดกระบวนการคิด และกระบวนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

6.2 โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 นำเสนอตามองค์ประกอบ ของโปรแกรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาการจัดการ เรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 โมดูล ได้แก่ Module 1 การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน Module 2 การ วิเคราะห์ปัญหา Module 3 การดำเนินการศึกษาปัญหา Module 4 การสังเคราะห์ความรู้ และ Module 5 การประเมินผล 4) การดำเนินการ ประกอบด้วยวิธีการพัฒนา 3 วิธี ได้แก่ การฝึกอบรม หรือสัมมนา การพัฒนาแบบใช้ครูพี่เลี้ยงหรือเพื่อนครูช่วยเพื่อนครู และการศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง 5) การวัดประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อน - หลัง การพัฒนา การ ประเมินความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) และ การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา ตรวจสอบยืนยันโปรแกรมโดย ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการตอบแบบสอบถาม เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยเป็น เช่นนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบวิธีการพัฒนาครูของโปรแกรม สอดคล้องกับแนวคิดของ พงษ์ศักดิ์ ศิริบรรณ พิทักษ์ (2561) ที่ได้กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาครูควรเป็นรูปแบบการพัฒนาแบบผสมผสานกัน ระหว่าง การพัฒนาแบบนอกเวลาปฏิบัติงาน และ การพัฒนาแบบในเวลาปฏิบัติงาน ซึ่งวิธีการพัฒนา ภาวะผู้ครูของโปรแกรมมีหลักการพัฒนาบุคลากรตามกรอบ 70 : 20 : 10 สอดคล้องกับแนวคิดของ Morgan McCall และคณะ (1996) ประกอบไปด้วย ร้อยละ 70 ด้วยวิธีการการบูรณาการกับ ปฏิบัติงานจริง ร้อยละ 20 ด้วยวิธีการพัฒนด้วยตนเองผ่านเครือข่ายออนไลน์ และร้อยละ 10 ด้วย วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ โปรแกรมประกอบด้วยองค์ประกอบการสร้างโปรแกรม และการพัฒนา โปรแกรมที่ถูกต้อง สมบูรณ์ ปฏิบัติได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน โปรแกรม พร้อมด้วยศึกษาแนวคิด หลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ดังที่ Barr and Keating (1990) ที่อธิบายขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรม โดยเริ่มด้วยขั้นตอนที่ 1 ขั้นการ ประเมินซึ่งเป็นการ ประเมินความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการวางแผนด้วยการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และการ ประเมินผล ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการ ประเมินหลังการปฏิบัติ ซึ่งเห็นได้ว่าโปรแกรมที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับ แนวคิดในการ ศึกษาวิจัย และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมและขอบข่าย เนื้อหาของ โปรแกรมตามแนวคิดของ Boone (1992) Caffarella (2002) , อารัง บัวศรี (2542), สุมิตรา พงศธร

(2550) โดยสังเคราะห์ส่วนประกอบของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาการจัดการเรียนรู้ 4) การดำเนินการ 5) การประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนในการพัฒนาที่ ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม อีกทั้งโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ได้มีการตรวจสอบยืนยันโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่านและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้โปรแกรมอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2561) และพัฒนาโปรแกรมเสริม สร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) การดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล โดยรวมของโปรแกรมพบว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการการออกแบบและประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ประกอบด้วย จำนวน 5 ด้าน 29 แนวทาง ดังนี้

1) ด้านวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน มีแนวทางการพัฒนา 8 แนวทาง ได้แก่ ได้แก่ 1) ศึกษาหน่วยการเรียนรู้ในเรื่องเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ร่วมกัน 2) ศึกษารูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน และเทคนิค การสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาพร้อมกัน 3) ศึกษารูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน และเทคนิค การสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาพร้อมกัน 4) กำหนดวัตถุประสงค์ที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ ริเริ่มเหมาะสมกับหลักสูตร มาตรฐานสาระการเรียนรู้ ความแตกต่าง และธรรมชาติของผู้เรียนเป็นรายบุคคลร่วมกัน 5) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ร่วมกัน เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัย ความต้องการของผู้เรียน และชุมชน 6) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการอย่างสอดคล้องเชื่อมโยงกัน 7) กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ร่วมกัน 8) เลือกรูปแบบและเครื่องมือวัดผล และตั้งเกณฑ์การประเมินผลร่วมกัน

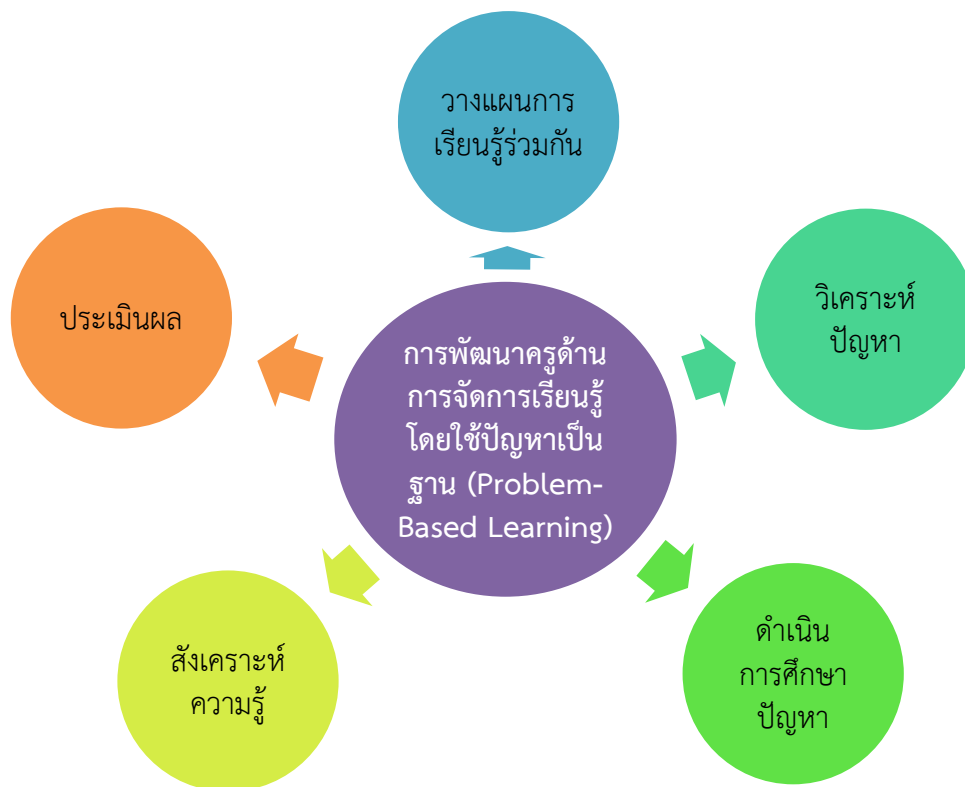
2) ด้านวิเคราะห์ปัญหา มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ได้แก่ 1) ระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผลเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยมีผู้สอนคอยกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายในกลุ่ม 2) สรุปรวบรวมความรู้ที่ได้จากการอภิปรายเกี่ยวกับต้นเหตุของการเกิดปัญหา 3) กำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข 4) ตั้งสมมติฐานหรือแนวทางในการแก้ปัญหา 5) กำหนดและจัดลำดับความสำคัญของหัวข้อที่ต้องการจะค้นคว้าเพิ่มเติม

3) ด้านดำเนินการศึกษาปัญหา มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ได้แก่ 1) แบ่งหน้าที่ในการค้นคว้าหาข้อมูลตามหัวข้อที่ต้องการทราบแก่สมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่

กำหนดขึ้น 2) จัดเตรียมแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น เอกสาร ตำรา ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น โดยผู้สอนจะอำนวยความสะดวกและเป็นผู้สังเกตการณ์ 3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อที่ได้รับ 4) บันทึกการค้นคว้า 5) นำเสนอข้อปัญหาที่ต้องการแก้ไข

4) ด้านสังเคราะห์ความรู้ มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ได้แก่ 1) แลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ใหม่ที่ได้ศึกษาค้นคว้ากับสมาชิกในกลุ่ม 2) พิจารณาความรู้ใหม่ที่ได้มาว่าสามารถแก้ปัญหา/สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การ/อธิบายสมมติฐานได้หรือไม่ 3) ทบทวนและตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ใหม่ 4) สร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรู้ใหม่ที่ได้เพื่อหาข้อสรุป 5) สังเคราะห์เพิ่มเติม หากความรู้ใหม่ที่ได้มาไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหา

5) ด้านประเมินผล มีแนวทางการพัฒนา 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียน 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวัดและประเมินผล 3) นำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม 4) ระวังความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดของการวัด 5) วัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง 6) นำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประเมินผล และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่า ด้านประเมินผล มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านประเมินผลจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ซึ่งผู้บริหารทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับสถานศึกษาจะต้องสำรวจความรุนแรงของปัญหาว่ามีจุดใดที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและมีการวัดประเมินผลหลังการพัฒนาทุกครั้ง เพื่อที่จะนำผลการประเมินมาพัฒนาในครั้งต่อไป เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิผล

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านประเมินผล ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจต่อการพัฒนาครูด้านประเมินผล มีดัชนีความต้องการจำเป็นมากเป็นอันดับหนึ่ง สะท้อนให้เห็นว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่น ๆ และต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ผู้เข้ารับการพัฒนายังต้องตระหนักถึงความจำเป็นของการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความเข้าใจในการประเมินผลจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) อีกทั้งยังต้องสามารถจัดสรรเวลาในการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) ให้สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาแต่ละรูปแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

8.2.2 จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประเมินผล และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวัดและประเมินผลและระวางความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดของการวัด ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านประเมินผล ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาตนเองในหลาย ๆ รูปแบบ อาทิ การฝึกอบรมหรือสัมมนา การพัฒนาแบบใช้ครูพี่เลี้ยงหรือเพื่อนครูช่วยเพื่อนครู หรือ การศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง เป็นต้น

8.2.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ประเมินผล และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียน ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาจากการจัดการ

เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) โดยพิจารณาว่าปัญหาใดสำคัญและต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

8.2.4 ครูควรพัฒนาตนเองเกี่ยวกับทักษะความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อวิชาชีพครู โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย จะส่งผลให้ครูทราบถึงปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ การวางแผนแก้ปัญหาการเรียนรู้ วิธีแก้ปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

8.2.5 จากผลการวิจัยที่พบว่า แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน 20 แนวทางและการประเมินผล ดังนั้น ผู้ใช้งานวิจัยทั้งระดับหน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา และระดับบุคคล ควรทำความเข้าใจองค์ประกอบของแนวทางฯ ดังกล่าวข้างต้นอย่างละเอียด โดยในระดับสถานศึกษาควรกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และสามารถนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยติดตามการนำโปรแกรมไปใช้ในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

8.3.2 ควรมีการศึกษา วิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรูปแบบอื่น ๆ โดยมีวิธีการพัฒนาหรือกิจกรรมเสริมสร้างที่หลากหลาย

9. เอกสารอ้างอิง

กมลฉัตร กล่อมอ้อม. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน : รายวิชาการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 11(2). 181-185.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

โชติชวัล พุทธิกาญจน์. (2556). แนวทางการพัฒนาครูในประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์. 2(1). 28-35.

ทิตนา แคมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร : แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อึ้ง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบ และการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ธนรัชการพิมพ์.

ปรียานุช พรหมภาสิต และคณะ. (2557). ตั้งหลัก ตั้งมั่น ตั้งต้น ขยายผล แทรกซึม. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- มันตรา ธรรมบุศย์. (2545). การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem - Based learning). **วารสารวิชาการ**. 5(2). 11-17.
- วัลลี สัตยาศัย. (2557). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก รูปแบบการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คเน็ต.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2541). **เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพครู**. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). **รายงานผลการศึกษารพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติ**. กรุงเทพมหานคร : 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้. (2542). **การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้.
- สุคนธ์ สีนธพานนท์. (2558). **การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : 9119 เทคนิคพรีนติ้ง.
- อนันต์ ะสุข. (2558). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจิตวิทยาาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- Barr, M.J., Keating, L.A. (1990). **Introduction: Elements of Program Development Developer Effective Student Services Program**. New Jersey : Jossey-Bass.
- McClelland, D.C. (1961). The Achieving Society. **History and Theory**. 3(3). 371-381.

10. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์นี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหารและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสพวิทยาให้มีสติปัญญาและคุณธรรมอันเป็นเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1*
DEVELOPMENT OF TEACHER COMPETENCY STRENGTHENING PROGRAM OF STEM
EDUCATION UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL AREA OFFICE 1

ปริยานุช อินไชย์¹, บุญชม ศรีสะอาด²
Preeyanoot In-khai¹, Boonchom Srisa-Ard²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 63010581071@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 351 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิและใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นหน่วยของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 6 คน จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 โรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบยืนยัน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 Module ได้แก่ Module 1

ความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา Module 2 ทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และ Module 3 คุณลักษณะ (Attributes) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดประเมินผล ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาโปรแกรม 2. สมรรถนะครู 3. การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา

ABSTRACT

The research aimed to 1) study current desirable conditions and needs for teacher competency of learning management of STEM education under Surin Primary Educational Area Office 1. 2) Develop a program about the development of teacher competency strengthening program of STEM education under Surin Primary Educational Area Office 1. The research is divided into 2 stages. First stage was to study current, desirable conditions and needs for teacher competency strengthening developing program of STEM education under Surin Primary Educational Area Office 1. The sample consist of 351 teachers under Surin Primary Educational Area Office 1 selected by satisfied random sampling technique. The research instrument was questionnaire. The second stage was the development of teacher competency strengthening program of STEM education under Surin Primary Educational Area Office 1. The target group was 6 teachers and administrators from school with best practices, and 7 educational experts verify and evaluate the program using purposive sampling method. The instrument were semi-structure interview, appropriateness and feasibility assessment of program. The frequency, percentage, means, standard deviation, Pearson product-moment correlation, and Modified Priority Needs Index were employed to analyze data.

The finding of this research was as follow: 1. The overall of current for the development of teacher competency strengthening program of STEM education under Surin Primary Educational Area Office 1 was at high level, the desirable condition for the development of teacher competency strengthening program of STEM education under Surin Primary Educational Area Office 1 was at highest level. 2. The development of teacher competency strengthening program of STEM education under Surin Primary Educational Area Office 1 composed of 1) principle 2) objective 3) content which divided into 3 modules: Module 1 knowledge learning management of STEM education, Module 2 Skills learning management of STEM education and Module 3 Attributes learning management of STEM education 4) process 5) program evaluation.

The overall of the development of teacher competency strengthening program of STEM education under Surin Primary Educational Area Office 1 in term of appropriateness was at highest level and possibility was at high level.

Keywords : 1. Developing program 2. Teacher competency 3. Learning management of STEM Education

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

อุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาของชาติไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ตั้งเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” และในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาโดยระบุไว้ใน หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายของหลักการ มาตรา 9(4) ว่าให้มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา อย่างต่อเนื่องและได้กำหนดหลักการดำเนินการไว้ในหมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากร ทางการศึกษา มาตรา 52 ว่าจะให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการผลิตพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่มีหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากรประจำการ อย่างต่อเนื่อง มาตรา 53 กำหนดให้ มืองค์กรวิชาชีพครูผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

จากอดีตถึงปัจจุบันสังคมไทยยังคงให้ความสำคัญต่อครูว่าเป็นบุคคลที่จะส่งเสริม และสรรค์สร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพ ครูจึงจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาและยกย่องเพื่อร่วมกันปกป้อง และเสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็กหรือผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยมอันดีงามรวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นคนดีของชุมชน สังคม และประเทศชาติ (วารสารสามโกเศศ และคณะ, 2553)

ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกตระหนักและให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์หรือ สะเต็มศึกษา (STEM Education) ในการเตรียมกำลังคนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อขับเคลื่อน เศรษฐกิจและสังคมของ

ประเทศ โดยเห็นว่าองค์ความรู้ดังกล่าวสามารถช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ มีทักษะการคิด มีทักษะการเรียนรู้ และเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา และเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์และเป็นนวัตกรรม นำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษา ตามแนวสะเต็มศึกษามีความสำคัญต่อประเทศในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ มีทักษะการคิด การเรียนรู้มีความสามารถในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา และมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ สะเต็มศึกษา จึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่จะนำพาประเทศออกจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (สุทธิดา จำรัส, 2560) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของชาติที่ได้บรรจุเอาสะเต็มศึกษา ไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ทั้งในส่วนตัวชี้วัดเป้าหมายการศึกษาที่กล่าว ว่าการจัดการศึกษาต้องมีแนวทางในการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่มีสมรรถนะในสาขาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นต้น สะเต็มศึกษา จึงเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ความรู้ทางเทคโนโลยี การออกแบบทาง วิศวกรรม และความรู้ทางคณิตศาสตร์ ไปใช้ในการเชื่อมโยงและแก้ปัญหาในชีวิตจริงรวมทั้ง การพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษ ที่ 21 (สุรัชชัย ผาสุก และพินิจ ชำวงษ์, 2564)

ในศตวรรษที่ 21 ครูถือได้ว่าเป็นหนึ่งในบุคคลสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ดังนั้น การพัฒนาครูจึงจำเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารเข้ามาอย่างรวดเร็ว ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อระบบการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้รูปแบบการเรียนรู้และวิธีแสวงหาความรู้ เปลี่ยนไปจากระบบการเรียนแบบดั้งเดิม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาในสถานศึกษายังไม่มีความชัดเจนและไม่เป็นไปตามความต้องการของครูผู้สอนเท่าที่ควร มีเพียงคู่มือการประเมินสมรรถนะครูที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแบบประเมินครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และเพื่อประเมินการปฏิบัติงานประจำปีเท่านั้น แต่คู่มือที่มียังขาดรายละเอียดถึงวิธีการขั้นตอนการปฏิบัติในการได้มาของแต่ละตัวบ่งชี้ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มงานวิจัยสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษาที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาครูของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสรุปในภาพรวมว่าการพัฒนาครูนั้นยังขาดระบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนาครูจึงไม่มีคุณภาพและมาตรฐานที่ชัดเจนหลักสูตรและเนื้อหาไม่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู เน้นหลักการทฤษฎีมากกว่าการได้ลงมือปฏิบัติ ทำให้ครูไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรมได้ ขาดการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องหลังการอบรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา จึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเตรียมคนไทยรุ่นใหม่ โดยสะเต็มศึกษา (STEM Education) คือการสอนแบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระวิชา (Interdisciplinary Integration) ระหว่างศาสตร์สาขาต่าง ๆ ประกอบด้วย วิทยาศาสตร์ (Science : S) เทคโนโลยี (Technology : T) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineer : E) และคณิตศาสตร์ (Mathematics : M) โดยนำจุดเด่นเทคนิควิธีการของการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติของแต่ละ

สาขาวิชามาผสมผสานกันอย่างลงตัว เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ในแต่ละแขนงมาบูรณาการใช้ในการแก้ปัญหา มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ มาสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนหลากหลายสาขาร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพราะในการทำงานหรือใช้ชีวิตประจำวันนั้น ต้องใช้ความรู้หลายด้านในการทำงานโดยไม่ได้แยกใช้ความรู้เป็นส่วน ๆ และยังเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากร วยเรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาอย่างทั่วถึง มีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัยอย่างมีคุณภาพและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของความเป็นไทย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด และการที่จะทำหน้าที่ให้สมบูรณ์นั้น บุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะครูจะต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา แต่ในปัจจุบันครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการสร้างความเข้าใจ และการเตรียมความพร้อมอย่างเพียงพอในการมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญไปใช้อย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้สอนยังไม่เข้าใจบริบทของมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดอย่างถ่องแท้ เพราะการเรียนรู้ที่ระบุในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเน้นการปฏิบัติ แต่ผู้สอนส่วนใหญ่ยังยึดติดอยู่กับความเข้าใจแบบเดิม ๆ คือ เน้นการท่องจำทั้งที่กำลังใช้หลักสูตรอิงมาตรฐานที่ต้องสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้การประเมินด้านผู้เรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูซึ่งมีบทบาทและมีภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้จึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของครูและสถานศึกษา เพื่อให้ครูมีรูปแบบแนวคิดใหม่ๆ ที่จะสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาคนพัฒนางานด้านการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ซึ่งจะได้นำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาครูต่อไป

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 และนำไปใช้ในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จากทั้ง 292 โรงเรียน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3,822 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) เพื่อจำแนกขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีค่า IOC เท่ากับ .60 ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.90 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยการศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน โดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวม 6 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ในการร่างโปรแกรม/ตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ตารางที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	PNI _{modified}	ลำดับ
1. ความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา	3.84	0.72	มาก	4.53	0.71	มากที่สุด	0.18	2
2. ทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา	3.60	0.74	มาก	4.57	0.62	มากที่สุด	0.27	1
3. คุณลักษณะ (Attributes) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา	3.94	0.60	มาก	4.51	0.56	มากที่สุด	0.14	3

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านคุณลักษณะ (Attributes) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ด้านความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และด้านทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา

สภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ด้านความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และด้านคุณลักษณะ (Attributes) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา

ความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ด้านความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และด้านคุณลักษณะ (Attributes) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ตามลำดับ

5.2 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 Module ได้แก่ Module 1 ความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา Module 2 ทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และ Module 3 คุณลักษณะ (Attributes) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดประเมินผล ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และคุณลักษณะ (Attributes) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน จะเห็นได้ว่าครูส่วนใหญ่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา แต่ยังไม่เข้าใจการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาอย่างถ่องแท้ ทั้งนี้ด้วยบริบทการปฏิบัติงานและภาระงานของครู ทำให้ครูส่วนใหญ่เน้นการสอนแบบท่องจำนำไปสอบมากกว่าที่จะมุ่งพัฒนานักเรียนให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจพร้อมกับพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต ดังที่ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2558) กล่าวว่า สเต็มศึกษาเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่บูรณาการวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งการพัฒนา กระบวนการหรือผลผลิตใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ผ่านประสบการณ์ ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) หรือ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สอดคล้องกับ Quang L. X. และคณะ (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM) ผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการออกแบบของเล่นเชิงเทคนิคของนักเรียนในโรงเรียนของประเทศเวียดนาม ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสะเต็มศึกษาผ่านการออกแบบของเล่นเชิงเทคนิคสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศเวียดนาม ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และเห็นประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม และแนวทางการบูรณาการสะเต็มศึกษาผ่านการออกแบบของเล่นเชิงเทคนิคมีความเป็นไปได้และมีความสอดคล้องกันกับการพัฒนาความสามารถของนักเรียน

สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผลการศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และคุณลักษณะ (Attributes) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และจากการศึกษาดังกล่าว จะเห็นว่าครูมีความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา และเล็งเห็นความสำคัญของสเต็ม ดังที่ คณะกรรมการธิการการสื่อสารมวลชนการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (2558) กล่าวว่าประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมน้อยมาก ทำให้ขาดองค์ประกอบที่สำคัญต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นรูปธรรมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางนวัตกรรมและความรู้ที่ยั่งยืน การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไม่เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ ขาดการมี

ส่วนร่วมของภาคการผลิต ทำให้มีข้อจำกัดในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ จึงจำเป็นจะต้องมีการปฏิรูปแนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมอย่างเร่งด่วน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สอดคล้องกับ AL-Zoubi and Bani Abdel Rahman (2011) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลของโปรแกรมการฝึกอบรมในการปรับปรุงสมรรถนะการเรียนการสอนของครูการศึกษาพิเศษในประเทศจอร์แดน” พบว่ากลุ่มทดลองการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมมีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นในการปรับปรุงความสามารถทักษะมนุษยสัมพันธ์ส่วนบุคคล และสมรรถนะความเป็นมืออาชีพเป็นที่ปรึกษาของนักเรียน การให้บริการสนองความต้องการของผู้เรียน มีความแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6.2 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 นำเสนอตามองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 3 Module ได้แก่ Module 1 ความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา Module 2 ทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และ Module 3 คุณลักษณะ (Attributes) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 2) การฝึกอบรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) การศึกษาด้วยตนเอง 5) การวัดประเมินผล ประกอบด้วย 1) การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อน - หลัง การพัฒนา 2) การประเมินความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา 3) การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา ตรวจสอบยืนยันโปรแกรม การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ใช้โปรแกรม ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบวิธีการพัฒนาครูของโปรแกรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Lombardo และ Eichinger (1996) กล่าวถึง หลักการพัฒนาศักยภาพตามกรอบ 70 : 20 : 10 คือ ร้อยละ 70 คือ อัตราส่วนของกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองจากประสบการณ์ (Experience) ของการเรียนรู้ และพัฒนาผ่านภารกิจในงานแต่ละวัน การได้ทำงานหรือได้ รับมอบหมายงานที่ท้าทายและการลงมือปฏิบัติ ร้อยละ 20 คือ อัตราส่วนของกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองจากการค้นคว้า (Exposure) ของการเรียนรู้ และพัฒนาผ่านการสอนและการทำงานร่วมกับเครือข่ายหรือการเรียนรู้ จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้จากบุคคลอื่น ๆ ร้อยละ 10 คือ อัตราส่วนของกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองจากการเรียน (Education) ของการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาผ่านการเรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นทางการหรือผ่านหลักสูตรและโปรแกรมต่าง ๆ และสอดคล้องกับ Charles (2013) ที่ได้กล่าวถึง หลักการพัฒนาศักยภาพตามกรอบ 70 : 20 : 10 สามารถแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 : 70 ประสบการณ์การเรียนรู้จากที่ทำงาน (Challenge Assignment) การเรียนรู้ และการพัฒนาผ่านงานแบบวันต่อวันกับความท้าทายและการปฏิบัติ ส่วนที่ 2 : 20 การเรียนรู้ทางสังคม (Developmental Relationship) การเรียนรู้ และการพัฒนาที่ผ่านคนอื่นการแลกเปลี่ยนความรู้ ส่วนที่ 3 : 10 การเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรม (Coursework and Training) และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมและขอบข่าย เนื้อหาของโปรแกรมตามแนวคิดของ Boone (1992) Caffarella (2002), อารัง บัวศรี (2542), สุมิตรา พงศธร (2550) โดย

สังเคราะห์ส่วนประกอบของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนในการพัฒนาที่ ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม อีกทั้งโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ได้มีการตรวจสอบยืนยันโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่านและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้โปรแกรมอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2561) และ พัฒนาโปรแกรมเสริม สร้างสมรรถนะ ครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยโปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) การดำเนินการ และ 5) การประเมินผล โดยรวมของโปรแกรมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้ คือ การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะ เต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ซึ่งเป็นโปรแกรมที่จัดทำขึ้น ตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้เป็น แนวทางในการบริหารงาน การจัดกิจกรรม และการจัดการเรียนการสอน ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ โครงการกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ภาพที่ 1 การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา

จากภาพที่ 1 การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ใช้หลักการพัฒนาตามองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1. ความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา 2. ทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา 3. คุณลักษณะ (Attributes) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา แต่ละด้านมีองค์ประกอบ ดังนี้ ความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ประกอบด้วย ความรู้ด้านสาระการเรียนรู้ กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม และการบูรณาการ ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นปัญหาเป็นฐานความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ความรู้ด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญความรู้ด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้านทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ประกอบด้วย ทักษะการบูรณาการและออกแบบการจัดการเรียนรู้ ทักษะการบริหารจัดการชั้นเรียน ทักษะการใช้เทคโนโลยี และสื่อการสอนที่หลากหลาย ทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ทักษะการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ทักษะการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และด้านคุณลักษณะ (Attributes) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ประกอบด้วย มีวินัย มีความซื่อสัตย์ สุจริต สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความศรัทธาในวิชาชีพ มีความใฝ่รู้ มีความเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และตระหนักถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่าทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ยังขาดสมรรถนะด้านทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ซึ่งผู้บริหารทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับสถานศึกษาจะต้องสำรวจความรุนแรงของปัญหาว่ามีจุดใดที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา มีการวัดประเมินผลหลังการพัฒนาทุกครั้ง เพื่อที่จะนำผลการประเมินมาพัฒนาในครั้งต่อไป และพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิผล

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยภาพรวม พบว่า ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจต่อการพัฒนาครูทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา มีดัชนีความต้องการจำเป็นมากเป็นอันดับหนึ่ง สะท้อนให้เห็นว่าครูมีสมรรถนะด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่น ๆ และต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ผู้เข้ารับการพัฒนาจะต้องตระหนักถึงความจำเป็นของการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับสมรรถนะด้านทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็ม อีกทั้งยังต้อง

สามารถจัดสรรเวลาในการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาให้สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาแต่ละรูปแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

8.2.2 จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาครูด้านของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการใช้เทคโนโลยี และสื่อการสอนที่หลากหลาย ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาตนเองในหลาย ๆ รูปแบบ อาทิ การฝึกอบรมหรือสัมมนา การพัฒนาแบบใช้ครูพี่เลี้ยงหรือเพื่อนครูช่วยเพื่อนครู หรือ การศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง เป็นต้น

8.2.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะ (Skills) การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ทักษะการใช้เทคโนโลยี และสื่อการสอนที่หลากหลาย ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูควรมีทักษะในการใช้สื่อและบูรณาการ การใช้สื่อให้หลากหลาย เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

8.2.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องมีนโยบายการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา กำหนดเกณฑ์มาตรฐานให้ครูทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมนี้ และกำหนดเป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรมีการจัดระบบการกำกับติดตามและประเมินผลเป็นระยะที่ต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) ที่มีความต้องการจำเป็นสูง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาที่เป็นลักษณะของการส่งผลทางตรงและทางอ้อม

8.3.2 ควรมีการวิจัยติดตามการนำไปใช้โปรแกรมไปใช้ในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานอื่น ๆ

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนุสสกรณการเกษตรแห่งประเทศไทย.

- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อึ้ง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบ และการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : ธนัชการพิมพ์.
- วรารักษ์ สามโกเศศ และคณะ. (2553). **ข้อเสนอแนะทางเลือกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับสุขภาวะคนไทย**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สสวท.). (2558). **คู่มือกิจกรรมสะเต็มศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา (ป.4-6)**. กรุงเทพมหานคร : สกสค(ลาดพร้าว).
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สสวท.). (2559). **กิจกรรมสะเต็มศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา (ป.1-6) เล่ม1**. กรุงเทพมหานคร : สกสค(ลาดพร้าว).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **กรอบทิศทางพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) ฉบับสรุป**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุทธิดา จำรัส. (2560). นิยามของสะเต็มและลักษณะสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มธส.** 10(2). 13-34.
- สมิตรา พงศธร. (2550). สรุปเรื่องของหลักสูตร. **วารสารสภาการศึกษาภาคทอโลกแห่งประเทศไทย**. 7(9). 15-23.
- สุรัชชัย ผาสุก และพินิจ ขำวงษ์. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ และครูพี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยราชภัฏ. **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ**. 6(5). 271-283.
- Boone, Edgar J. (1992). **Developing Programs in Adult Education**. Illinois : Waveland Press, Inc.
- Caffarella, Rosemarys. (2002). **Planning Program for Adult Learner : a Practice Guide for Educators, Trainer and Staff Developer**. San Francisco : Jossey Bass Publisher.

10. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อความสมบูรณ์ของวิจัยนี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหารและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ค่าและประโยชน์ของวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอขอบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชาให้มีสติปัญญาและคุณธรรมอันเป็นเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1*

DEVELOPMENT GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION USING
PARTICIPATIVE MANAGEMENT UNDER NONG BUA LUM PHU PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ศิวกร ตั้งจิตตากรณ์¹, ธัชชัย จิตรนันท์²
Siwagorn Tangjittaporn¹, Thatchai Chittranun²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham university, Thailand.^{1,2}
Email : kengsiwagorn1@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ จำนวน 312 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมเท่ากับ 0.39 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ลำดับที่ 2 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ลำดับที่ 3 การวัดประเมินผล ลำดับที่ 4 การแนะแนวการศึกษา ลำดับที่ 5 การนิเทศการศึกษา ลำดับที่ 6 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ลำดับที่ 7 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 พบว่า มีทั้งหมด 7 ด้าน 29 ผลการประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาโดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนา; แนวทาง; การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครู

ABSTRACT

The objectives of this research are to 1) study the current conditions, the desirable conditions, and the needs for the development of guidelines for academic administration using participative management under Nongbualumphu Primary Educational Service Area Office 1. 2) develop a guideline for academic administration using participative management under Nongbualumphu Primary Educational Service Area Office 1. The sample group consists of 312 people. The tools used in the research are questionnaires, interview forms and assessment forms for the suitability and possibility of the approaches. Statistics used in data analysis are percentage, mean and standard deviation.

The finding of this research was as follow: 1) the current state of participation was at medium level. The desired state of participation was at high level. The Needs were sorted in descending order as follows: No. 1 Development of an internal quality assurance system in educational institutions. No. 2 Research to develop educational quality No. 3 Evaluation No. 4 Educational Guidance No. 5 Educational Supervision No. 6 Development of Learning Processes No. 7 Educational Institution Curriculum Development. 2) there was a total of 7 aspects, 29 approaches, The overall and each component of the approach was appropriate and possible at the highest level.

Keywords : 1. Development 2. Guidelines 3. Academic administration using participative management

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 6 ได้บัญญัติไว้ให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามมาตรา 8 การจัดการศึกษานั้นให้ยึดหลัก การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตามมาตรา 9 ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ, 2542) อีกทั้งกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 เน้นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องปฏิบัติตามหลักและแนวทางในการบริหารการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้การบริหารจัดการการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายและแผนที่วางไว้ เพื่อที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญในการสนับสนุนให้การบริหารงานด้านต่าง ๆ เกิดประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการของผู้บริหารที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือครูในสถานศึกษา ได้เข้าร่วมในการวางแผน เสนอแนะความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงาน เสริมสร้างการทำงานเป็นทีม เกิดความคิดสร้างสรรค์ และใช้ความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหาได้ ซึ่งเป็นการทำงานภายใต้พื้นฐานแนวคิดของการกระจายอำนาจหน้าที่ สอดคล้องกับ สมยศ นาวิกาน ที่ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นกระบวนการของการ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข่งขันของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญที่สุด ซึ่งอยู่บน พื้นฐานของแนวคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ถือว่า ผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารของพวกเขาให้เข้า กับผู้ใต้บังคับบัญชาพวกเขา และต้องการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วม เกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการ ตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร ไม่ใช่เพียงแค่สัมผัสปัญหาหรือแสดงความห่วงใย (สมยศ นาวิกาน, 2554) ดังนั้น คุณภาพของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารทรัพยากรต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาจำเป็นต้องมีบทบาทและส่วนร่วมในฐานะผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2547)

การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้แบ่งงานบริหารและการจัดการศึกษาไว้ 4 งาน ดังนี้ 1. ด้านวิชาการ 2. ด้านงบประมาณ 3. การบริหารบุคคล 4. การบริหารทั่วไป จึงทำให้ครูผู้สอนนั้นมีบทบาทโดยตรงในการร่วมพัฒนาสถานศึกษา นอกเหนือจากบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้นั้น ครูยังมีหน้าที่ในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามแผนงานวิชาการ พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ วิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการวัดและประเมินผลผู้เรียน และนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ และการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา จึงมีความสนใจในการทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองบัวลำภู เขต 1 เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมในพัฒนาแนวทางการ

บริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา และเพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เพื่อให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการด้านวิชาการแบบมีส่วนร่วมได้

3.2 ได้แนวทางเพื่อให้ผู้บริหารการศึกษานำไปใช้ในการวางแผนจัดการเชิงนโยบายในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed methods Research) โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 มีประชากรจำนวน 1,688 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของ Krejcie & Morgan แล้วทำการเทียบตาราง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 312 คน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบตัวเลือกมาตราส่วนประมาณค่า 5 ตัวเลือก การหาคุณภาพเครื่องมือใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และคัดเลือกแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตั้งแต่ระดับ 0.5 ขึ้นไปซึ่งพบว่าผ่านเกณฑ์ทั้ง 56 ข้อ จึงนำไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการนำไปทดลองใช้กับ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม (Item Total Correlation) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก

ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันระหว่าง 0.42 ถึง 0.88 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์ระหว่าง 0.74 ถึง 0.93 และนำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ไปตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยกำหนดเกณฑ์ตั้งแต่ระดับ 0.70 ขึ้นไป พบว่า สภาพปัจจุบันมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 และสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ได้แก่ การหาดัชนีความสอดคล้อง การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยวิธี Item Total Correlation การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการบริหารงานวิชาการหรือด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยการเลือกแบบเจาะจง มีจำนวน 6 ท่าน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 ท่าน และครูผู้สอน จำนวน 3 ท่าน ตอนที่ 2 ร่างแนวทางการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากผู้สัมภาษณ์ และตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมเท่ากับ 3.01 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ลำดับที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ลำดับที่ 3 การนิเทศการศึกษา ลำดับที่ 4 การแนะแนวการศึกษา ลำดับที่ 5 การวัดประเมินผล ลำดับที่ 6 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และลำดับที่ 7 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมเท่ากับ 4.29 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ลำดับที่ 2 การนิเทศการศึกษา ลำดับที่ 3 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ลำดับที่ 4 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ลำดับที่ 5 การวัดประเมินผล ลำดับที่ 6 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ลำดับที่ 7 การแนะแนวการศึกษา

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมเท่ากับ 0.39 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ลำดับที่ 2 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ลำดับที่ 3 การวัดประเมินผล ลำดับที่ 4 การแนะแนวการศึกษา ลำดับที่ 5 การนิเทศการศึกษา ลำดับที่ 6 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ลำดับที่ 7 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ตารางที่ 1 ร่างการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครู	ร่างการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมสร้าง ส่งเสริม ประชุมวางแผน กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร 2. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร กำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน 3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยยึดหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน 4. พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามความต้องการชุมชน 5. ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 6. ส่งเสริมให้ครูนำหลักสูตรมาวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียและปรับปรุงพัฒนา
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นปฏิบัติจริงมีประสบการณ์ 2. อบรมพัฒนาครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ 3. ปรับปรุงพัฒนาสื่อการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา บรรยากาศในการเรียนให้ทันสมัย 4. ส่งเสริมการบูรณาการและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้
3. ด้านการวัดประเมินผล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมให้การสร้างเครื่องมือวัดประเมินผลมีมาตรฐานและได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 2. ส่งเสริมให้ครูติดตามการวัดประเมินผลโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. ส่งเสริมให้นำข้อมูลการวัดประเมินผลมาร่วมวิเคราะห์และปรับปรุงพัฒนา
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมประชุมวางแผน กำหนดแนวทางการทำวิจัยในประเด็นที่เหมาะสม 2. กระตุ้นและกำหนดให้ครูผู้สอนทำวิจัยปีการศึกษาละ 1 เรื่อง 3. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ในรูปแบบ PLC 4. ส่งเสริมให้นำผลวิจัยมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การบริหารงานวิชาการ แบบมีส่วนร่วมของครู	ร่างการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
5. ด้านการนิเทศ การศึกษา	1. ร่วมประชุมวางแผน กำหนดแนวทางการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ 2. มีการประเมินผลด้วยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ 3. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนร่วมในการนิเทศการศึกษา 4. สะท้อนผลการนิเทศให้ครูผู้สอนรับทราบและร่วมกันพัฒนาปรับปรุง
6. ด้านการแนะแนว การศึกษา	1. แต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวการศึกษา กำหนดบทบาทหน้าที่ 2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนแนะแนวการศึกษาในชั้นเรียน 3. ทำข้อตกลงร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น สถาบันวิชาชีพในการแนะแนวการศึกษา 4. ส่งเสริมให้ครูแนะแนวการศึกษาอบรมพัฒนา 5. ส่งเสริมให้ครูติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาการแนะแนวการศึกษา
7. ด้านการพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	1. แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดบทบาทหน้าที่ และร่วมกันวางแผนแนวทางการทำงาน 2. ส่งเสริมให้ร่วมกันติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง 3. พัฒนาระบบประกันคุณภาพโดยยึดหลักเกณฑ์มาตรฐานของ สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ.

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ ด้านการวัดประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ลำดับที่ 2 ด้านการนิเทศการศึกษา ลำดับที่ 3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ลำดับที่ 4 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ ลำดับที่ 5 ด้านการวัดประเมินผล ลำดับที่ 6 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ลำดับที่ 7 ด้านการแนะแนวการศึกษา

ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมเท่ากับ 4.74 เท่ากับระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ ด้านการวัดประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการนิเทศการศึกษา ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ลำดับที่ 3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ลำดับที่ 4 ด้านการวัดประเมินผล ลำดับ

ที่ 5 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ลำดับที่ 6 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ลำดับที่ 7 ด้านการแนะแนวการศึกษา

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 อยู่ระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การวัดประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูนั้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามากที่สุดเป็นเพราะเนื้อหานั้นเยอะ วิธีการสืบค้นเนื้อหามีความหลากหลายดังนั้น ต้องมีการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรสถานศึกษาตลอดเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของยุคสมัย สอดคล้องกับวิจัยของ คงคา วงศ์อำมาตย์ (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ทิศทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 9 ด้าน สอดคล้องกับวิจัยของ บุญพรพรรณ พันธะนันท์ (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สอดคล้องกับวิจัยของ ชัยยุทธ บุญเต็ม (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอพิบูลย์หาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุบลราชธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมเท่ากับ 4.29 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การแนะแนวการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งผู้บริหาร ครู ต้องมีความเข้าใจและให้ความสำคัญ ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน ประชุม กำหนดแนวทางปฏิบัติ บทบาทหน้าที่ ประเมินผลและติดตามพร้อมปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่องเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารและครูต้องมีความเข้าใจในหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของนิภาพร พิณจมนตรี

(2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมเท่ากับ 0.39 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การวัดประเมินผล การแนะแนวการศึกษา การนิเทศการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่างตระหนักถึงปัญหาการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เมื่อได้รับการพัฒนามาตรฐานได้ดีก็จะส่งผลให้การจัดการศึกษาในภาพรวมได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องตามมาตรฐานอีกด้วย ซึ่งส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนโดยจะต้องได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิด การจัดการประสบการณ์ สถานการณ์ และประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของนิภาพร พินิจมนตรี (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก เรียงจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

6.2 ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 พบว่า มีองค์ประกอบทั้งหมด 7 ด้าน 29 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 5 แนวทาง 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จำนวน 4 แนวทาง 3) ด้านการวัดประเมินผล จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำนวน 4 แนวทาง 5) ด้านการนิเทศการศึกษา จำนวน 4 แนวทาง 6) ด้านการแนะแนวการศึกษา จำนวน 5 แนวทาง 7) ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 3 แนวทาง และจากการศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 พบว่า ความเหมาะสมโดยรวมเท่ากับ $\bar{X} = 4.95$ เท่ากับระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา และผลการศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนว

ทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา พบว่า โดยรวมเท่ากับ $\bar{X} = 4.74$ เท่ากับระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดประเมินผล ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อันรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากระยะที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ผนวกเข้ากับข้อมูลระยะที่ 2 ศึกษาจากโรงเรียนที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี และได้สังเคราะห์เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ดังที่ได้สรุปมาข้างต้นและผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรกุล พงษ์จิมิตร (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 พบว่าแนวทางการพัฒนาทั้งหมดมี 6 ด้าน 30 แนวทาง ได้แก่ การสร้างองค์กรประชาชน 5 แนวทาง การสร้างเครือข่ายในการติดต่อสื่อสารกัน 5 แนวทาง การจัดฝึกอบรมให้องค์กรประชาชน 5 แนวทาง การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 5 แนวทาง การกำหนดกรอบกิจกรรม 5 แนวทาง และการติดตามประเมินผล 5 แนวทาง โดยได้รับผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับวิจัยของ นิภาพร พินิจมนตรี (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า มีทั้งหมด 7 ด้าน 29 แนวทาง ได้แก่ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 5 แนวทาง ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อันรู้ 4 แนวทาง ด้านการวัดและประเมินผล 5 แนวทาง ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5 แนวทาง ด้านการนิเทศการศึกษา 3 แนวทาง ด้านการแนะแนวการศึกษา 4 แนวทาง ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3 แนวทาง โดยได้รับผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติไปปรับใช้ในสถานศึกษา ให้สอดคล้องตามบริบทเพื่อพัฒนางานบริหารวิชาการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

8.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 พบว่า ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหาร ครูในสถานศึกษา ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ร่วมประชุม กำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานให้ชัดเจน กระตุ้นให้มีความร่วมมือและ

วางแผนในการดำเนินงาน กระตุ้นให้เกิดการร่วมกันติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และยึดมาตรฐานเกณฑ์ในการเฝ้าระวังประกันคุณภาพการศึกษา

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ควรตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น

8.3.2 ควรศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของครู โดยกำหนดขอบเขตงาน เช่น ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542**. กรุงเทพมหานคร : สยามสปอร์ตซินดิเคท.

คงคา วงศ์อำมาตย์. (2559). **การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชัยยุทธ บุญเต็ม. (2564). **แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอพิบูลมังสาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษอุบลราชธานี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธีรกุล พงษ์จงมิตร (2563). **การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโสธร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นิภาพร พินิจมนตรี (2563). **การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุษยพรรณ พันอะนันท์. (2558). **แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษอุตรธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมยศ นาวิการ. (2545). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2547). **แผนการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร : ศุภสภา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

10. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อความสมบูรณ์ของวิจัยนี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหารและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลคุณค่าและประโยชน์ของวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสทาวิชาให้มีสติปัญญาและคุณธรรมอันเป็นเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของ
เทศบาลตำบลเมืองสรอง อำเภอเมืองสรอง จังหวัดร้อยเอ็ด*
APPLYING THE PRINCIPLE OF FOUR PATHS TO ACCOMPLISHMENT TO PROMOTE
PEOPLE'S PARTICIPATION IN OPERATION OF MUNICIPALITY OF MUEANG SUANG
SUBDISTRICT, MUEANG SUANG DISTRICT, ROI ET PROVINCE

สัญญา วาสูที¹, พระครูกิตติวรารท²
Sanya Vasutee¹, Phrakhrukitiwarathon²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}
Email : nadearvasutee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรอง อำเภอเมืองสรอง จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรอง จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรอง อำเภอเมืองสรอง จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลเมืองสรอง อำเภอเมืองสรอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 370 คน และผู้ให้สัมภาษณ์ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test (Independent Samples) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way ANOVA) โดยใช้สถิติ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรอง อำเภอเมืองสรอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรอง อำเภอเมืองสรอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรอง (1) ด้านการตัดสินใจ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้านและมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเสนอโครงการแผนงานกิจกรรมต่างๆ (2) ด้านการวางแผนการบริหารงาน ผู้บริหารเทศบาลตำบลควรร่วมช่วยเหลือด้านทรัพยากร และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการต่างๆ (3) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ควรให้ประชาชนมีส่วน

ร่วมในการได้รับค่าตอบแทนหรือเงินรางวัล เกียรติยศชื่อเสียง รวมถึงได้ไปทัศนศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ ในโครงการที่เทศบาลจัดขึ้น และมีส่วนร่วมในเส้นทางจราจรที่เทศบาลได้จัดทำ ตลอดถึงการจัดสรรพื้นที่พักผ่อนด้านสุขภาพ (4) ด้านการติดตามและประเมินผล ควรให้ประชาชนได้ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาล รับทราบรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม และร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนการบริหารงานของเทศบาล ให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ เพื่อมุ่งพัฒนาการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์

คำสำคัญ : 1. การประยุกต์ 2. หลักอิทธิบาท 4 3. การมีส่วนร่วมของประชาชน 4. การปฏิบัติงาน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study applying the principle of Four Paths to Accomplishment to promote people's participation in operation of municipality of Mueang Suang sub-district, Mueang Suang district, Roi Et province, 2) to compare applying the principle of Four Paths to Accomplishment to promote people's participation in operation of municipality of Mueang Suang sub-district as mentioned, classified by sex, education, and occupation and 3) to suggest the guidelines for applying the principle of Four Paths to Accomplishment to promote people's participation in operation of municipality as mentioned. The samples were 370 members of population in municipality of Mueang Suang sub-district. The instrument used for data collection was questionnaire and Interview form. The statistics used for the data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation, together with t-test and F-test to test the hypothesis.

The research results were as follows: 1) Applying the principle of Four Paths to Accomplishment to promote people's participation in operation of municipality of Mueang Suang sub-district, Mueang Suang district, Roi Et province was in an overall aspect found to be at a high level. 2) The comparison of opinions of the samples about the issue in mention, classified by sex, education, and occupation, was in both overall and individual dimensions was found to show no difference. 3) The guidelines for applying the principle of Four Paths to Accomplishment to promote people's participation in operation of municipality of Mueang Suang sub-district, Mueang Suang district, Roi Et province were (1) Decision making should allow the public to participate in proposing various problems. in the village and participate in decision-making in proposing projects, plans, activities. (2) Management planning sub-district municipal administrators should help with resources. and suggestions for the implementation of various plans or projects. (3) Co-benefit the public should be involved in receiving compensation or rewards. reputation Including going on field trips to see work in

various places in projects organized by the municipality and participate in the traffic routes that the municipality has prepared. as well as the allocation of health rest areas. (4) monitoring and evaluation the public should be able to follow up and evaluate the performance of the municipality, get to know the details of each activity and jointly control and inspect the operation according to the municipality's management plan to be transparent and verifiable to focus on developing operations that meet the objectives.

Keywords : 1. Applying 2. Principle of Four Paths to Accomplishment 3. Promote people's participation 4. Operation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีลักษณะการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งมีการยึดหลักของการกระจายอำนาจในการปกครอง (Self-Government) หรือที่เรียกว่าการปกครองท้องถิ่น (Local Government) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้อย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักสากลที่นานาอารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลที่รัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจเพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น (วัชรวิชัย ศรีวิชัย, 2553)

อนุสนธิจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้ 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมืองและจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนรวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ 5) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขรวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 87 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550) แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีเจตนารมณ์อย่างจะเห็นการเมืองไทยเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

แบบมากขึ้นมีการถ่วงดุลและคานอำนาจมีการตรวจสอบอำนาจซึ่งกันและกันโดยการเมืองจะต้องมีให้อยู่ในความรับผิดชอบของบุคคลกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดหรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยเฉพาะหากแต่จะต้องเป็นการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ดังกล่าวได้ระบบการเมืองจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสารมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายและนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับและติดตามประเมินผลเป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2548)

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตยโดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่จำเป็นต้องทำเท่าที่จำเป็นและให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้นซึ่งเหตุผลการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญก็เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้นลดขั้นตอนการดำเนินการอันเนื่องจากการล่าช้าในการตัดสินใจจากส่วนกลางโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมดำเนินการตลอดจนร่วมตรวจสอบการทำงานของภาครัฐเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริงและเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจจึงส่งเสริมให้การพัฒนาส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งการเมือง เศรษฐกิจและสังคม (สิริพัฒน์ ลากิจิตร, 2550)

การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาลมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตลอดมาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของแต่ละช่วงเวลาซึ่งปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การปกครองท้องถิ่นไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่ตามวัตถุประสงค์ในการปกครองประเทศ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์หลักในการปกครองท้องถิ่นคือ การให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง โดยมีตัวแทนของประชาชนในรูปของกรรมการชุมชนที่ทำหน้าที่แทนประชาชนในการบริหาร เทศบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ 6 ประการคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า “หลักธรรมาภิบาล” หรืออาจเรียกได้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหลักธรรมรัฐซึ่งเรารู้จักกันในนาม “Good Governance” ซึ่งหมายถึงการปกครองที่เป็นธรรมนั้นไม่ใช่แนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมแต่เป็นการสะสมความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมวลมนุษยชาติเป็นพันๆปีซึ่งเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสงบสุขสามารถประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีและพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืนการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วยหลัก 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า (พระปีย์วัฒน์ ปิยสีโล (จักร์แต), 2554) ซึ่งผู้นำก็มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับ จิราภรณ์ ผันสว่าง (2562) ที่สรุปว่า นักบริหารมืออาชีพจะบริหารอย่างเป็นธรรมได้จะต้องมีการ สร้างธรรมาภิบาลซึ่งเป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงานและการทำงานในองค์กรพร้อมกับการ จัดระบบที่สนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในองค์กรนั้น ๆ ด้วย

เทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกรูปแบบหนึ่งที่มีหน้าที่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนในท้องถิ่น และพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้า เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ซึ่งปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการบรรลุผลสำเร็จต่างๆ ก็คือ ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายอันได้แก่ความร่วมมือภายในหน่วยงานของเทศบาลหน่วยงานราชการ อื่นที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชนและโดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือจากประชาชน ที่ได้มีส่วนร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมดำเนินการร่วมตรวจสอบและป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบซึ่งเป็นพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายจะนำไปสู่การปฏิรูปให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดี แน่นอนที่สุดว่าการบริหารงานของเทศบาลทุกที่ที่ต้องมีปัญหาในองค์กรทุกองค์กร อาทิ เช่น ปัญหาขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญไม่เพียงพอต่อหน่วยงาน ปัญหาที่มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณต่อการบริหารงานในการจัดซื้อจัดหา อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในหน่วยงาน และปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาล (เทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด, 2563) เป็นต้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะหลักของการมีส่วนร่วม เพราะการเข้ามามีมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเป็นการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นทำให้การบริหารงานของเทศบาลสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงเพราะประชาชนรู้สภาพปัญหาและความต้องการของตนเองได้ดีที่สุด ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2544) ได้กล่าวถึงหลักความสำเร็จ หรือการปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในกิจการนั้น เรียกว่า อิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี 4 ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาที่กล่าวถึงหลักธรรมที่ควรนำมาปฏิบัติในการให้บริการประชาชน อาทิเช่น สุทธิ ทองประดิษฐ์ (2533) กล่าวถึงหลักธรรมในการครองงาน ได้แก่ อิทธิบาท 4 ซึ่งสอดคล้องกับ ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2544) ซึ่งกล่าวถึงหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหาร ได้แก่ อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งจากจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบกับแนวคิดของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นแนวคิดได้ว่าหากประชาชนและผู้ให้บริการประชาชนในเทศบาลตำบล นำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ ก็จะทำให้งานต่างๆ ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมสำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสำหรับนำไปวางแผนกำหนดนโยบายการบริหารในด้านต่างๆ ภายในองค์กร ให้มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและสามารถเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุขได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ดแตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 เทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้สารสนเทศเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 และได้แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4

4.2 เทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมสำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสำหรับนำไปวางแผนกำหนดนโยบายการบริหารในด้านต่างๆ ภายในองค์กร ให้มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและสามารถเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุขได้เป็นอย่างดี

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 370 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีการบริหารจัดการที่เป็นเลิศ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะดังนี้ สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของการศึกษาค้นคว้า แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักในการสร้างแบบสอบถามที่ดี ข้อคำถามต้องเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับจุดประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้และให้ครอบคลุม ข้อความหรือภาษาที่ใช้ต้องชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่กำกวมและไม่ความซับซ้อน แล้วนำไป

แก้ไขปรับปรุง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และนิยามศัพท์เฉพาะ เสนอผู้เชี่ยวชาญประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน นำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายตามข้อเสนอแนะ ไปทดลองใช้ (Try-out) กับ ประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ความเที่ยงตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.67 - 1.00 เชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาชั้นตอนดังนี้ ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นำเรียนนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเมืองสรวง กลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป สถิติที่ใช้ใน วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบ สมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และค่าการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test) ถ้า พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วย วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลัก อิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ใน ระดับ มาก ทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ รองลงมาคือ ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการวางแผนการบริหารงาน ตามลำดับ และเมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่า

1) ด้านการตัดสินใจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลัก อิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้านหรือชุมชนเพื่อจัดลำดับความสำคัญของการแก้ไข ปัญหาในชุมชนร่วมกับเทศบาล รองลงมา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในหมู่บ้านท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาของหมู่บ้าน ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านมีใจรักในการในการที่จะร่วมจัดกิจกรรมหรือโครงการ ต่างๆ ร่วมกับเทศบาล ตามลำดับ

2) ด้านการวางแผนการบริหารงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาล ตำบลเมืองสรวง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์ในชุมชนร่วมกับเทศบาล รองลงมา ท่านมี ส่วนร่วมในการประชุมเมื่อมีการบริหารงานด้านกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ กับเทศบาล ส่วนค่าเฉลี่ย ต่ำสุดคือ ท่านมีการพิจารณาใคร่ครวญต่อการวางแผนการดำเนินงานของเทศบาลเพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ตามลำดับ

3) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เทศบาลมีการจัดสรรพื้นที่พักผ่อนให้กับประชาชนและส่งเสริมด้านกีฬาในหมู่บ้านของท่าน รองลงมา ท่านมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ เช่น ค่าตอบแทนหรือเงินรางวัลจากเทศบาล ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านได้รับความสะดวกสบายในเส้นทางจราจรที่เทศบาลได้ปรับปรุงตามลำดับ

4) ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านได้เข้าร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาล รองลงมา ท่านได้เข้าร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนการบริหารของเทศบาล ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการนำผลการดำเนินงานไปพัฒนาชุมชนและสังคม ตามลำดับ

6.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่าง

6.3 ข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจ 1) ผู้บริหารเทศบาลตำบลมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้านเพื่อจัดลำดับความสำคัญของแก้ไขปัญหาในหมู่บ้าน 2) มีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เช่น งานกีฬา งานบุญประเพณี เป็นต้น 3) มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในหมู่บ้าน และ 4) มีส่วนร่วมตัดสินใจในการเสนอโครงการแผนงานกิจกรรมต่างๆ ด้านการวางแผนการบริหารงาน 1) ผู้บริหารเทศบาลตำบลได้ร่วมช่วยเหลือด้านทรัพยากร ร่วมออกวัสดุ ร่วมออกแรง 2) ร่วมให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน 3) เป็นตัวแทนประชาสัมพันธ์ในชุมชน 4) มีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการต่างๆ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประชุมกับเทศบาลเมื่อมีการบริหารงานด้านกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ 1) การร่วมรับผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ เช่น ค่าตอบแทนหรือเงินรางวัลรับผลประโยชน์ทางด้านสังคม เช่น เกียรติยศชื่อเสียง หรือรับประโยชน์ส่วนบุคคล เช่น ได้ไปทัศนศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการรับงานจ้างเหมา จัดซื้อวัสดุในโครงการที่เทศบาลจัดขึ้น 2) ประชาชนได้รับความสะดวกสบายในเส้นทางจราจรที่เทศบาลได้ปรับปรุง ตลอดจนการจัดสรรพื้นที่พักผ่อนให้กับประชาชนและ 3) ส่งเสริมด้านกีฬาในหมู่บ้าน ด้านการติดตามและประเมินผล โดยผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) การที่ประชาชนเข้าร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาล 2) รับทราบรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม และ 3) ร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงาน

ตามแผนการบริหารของเทศบาล เช่น ตรวจสอบด้านการเงิน การติดตามความชัดเจนของการบริหารงานของเทศบาลมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ เพื่อมุ่งพัฒนาการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลเฉพาะประเด็นสำคัญ ดังนี้

7.1 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัชชา ทิพนเตร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการ พัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

7.2 การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ

1) ประชาชนจำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่าง ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณนาวิน) (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าเพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

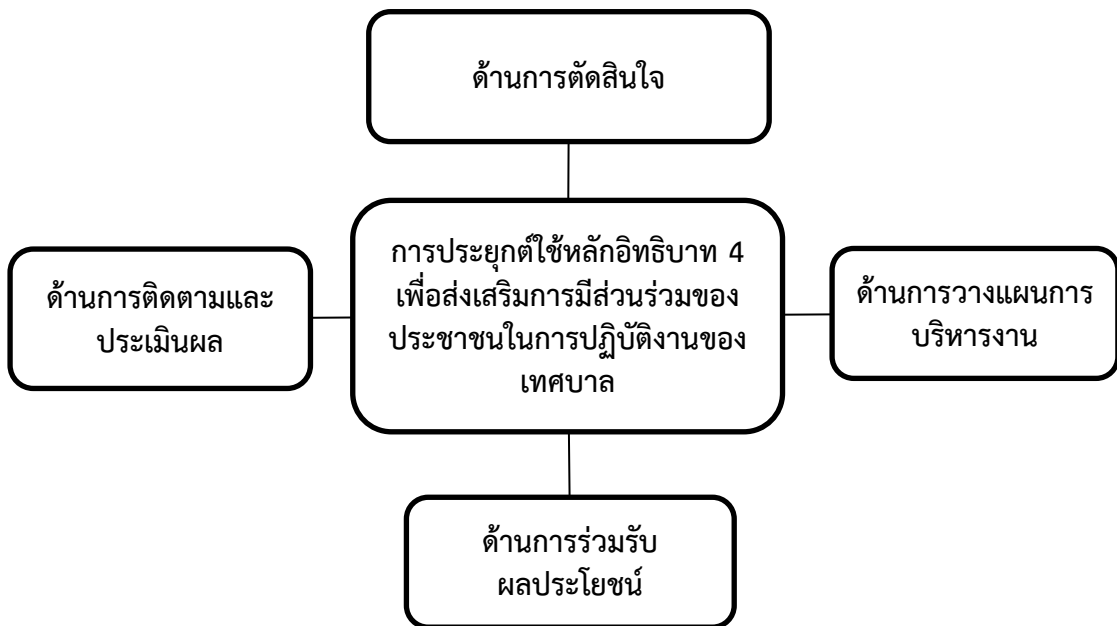
2) ประชาชนจำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่าง ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณนาวิน) (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

3) ประชาชนจำแนกตามอาชีพ มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่าง ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณนาวิน) (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการ

พัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าอาชีพมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

8. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำมาสรุปองค์ความรู้ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาล

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 เทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ควรมีการพัฒนาในส่วนของการทำางานที่มุ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน

9.1.2 เทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด บริหารงานควรเน้นในเรื่องการวางแผนการบริหารงานและการร่วมรับผลประโยชน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ควรประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 และหลักธรรมอื่นได้

9.2.2 ควรนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมสำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสำหรับนำไปวางแผนกำหนดนโยบายการบริหารในด้านต่างๆ ภายในองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอื่นได้

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ในด้านอื่นๆ และของเทศบาลตำบลอื่นๆ

9.3.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จด้านการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

10. เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ ผันสว่าง. (2562). **ผู้นำกับการเป็นนักบริหารการศึกษามืออาชีพ**. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด. (2563). **การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาลเมืองสรวงประจำปี 2563**. ร้อยเอ็ด : เทศบาลตำบลเมืองสรวง.
- นัชชา ทิพนตร. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์**. 9(8). 395-413.
- ปราชญา กล้าวจัญญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. (2544). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2544). **พุทธธรรม (ฉบับเต็ม)**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : ดวงแก้ว.
- พระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณนาวิน). (2561). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปิยวัฒน์ ปิยสีโล (จักร์แต). (2554). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชรีย์ ศรีวิชัย. (2553). **การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของเทศบาลตำบลในอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2548). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สิริพัฒน์ ลามจิตตร. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทธิ ทองประดิษฐ์. (2533). **ทฤษฎีการบริหาร**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

Krejcie & Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607–610.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ในระดับปริญญาโท ขอกราบขอบพระคุณ พระครูกิตติวรารท, ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา คณะกรรมการสอบ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย ผู้บริหาร บุคลากรและประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด เจ้าหน้าที่คณะสังคมศาสตร์ เพื่อนักศึกษาระดับปริญญาโท ตลอดจน นายอำพร เกงงาม นางบรรจง เกงงาม และญาติมิตรทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้

การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่าน
เพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*
COOPERATIVE TECHNIQUES LEARNING MANAGEMENT CIRC TO ENHANCE ENGLISH
READING COMPREHENSION AND VOCABULARY RECOGNITION FOR
MATTAYOMSUKSA 6 STUDENTS

สิรินันtha สุนทรศิลป์¹, อภิราตี จันท์แสง²
Sirinantha Sunthonsin¹, Apiradee Jansaeng²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 60010585032@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 2) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ 3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ ซีไออาร์ซี 4) เพื่อเปรียบเทียบการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ ซีไออาร์ซี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/6 โรงเรียนผดุงนารี อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า มี 4 ชนิด ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มแบบร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 แผนแบบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ใช้สำหรับทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนข้อสอบเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ แบบวัดความสามารถในการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ใช้สำหรับทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนข้อสอบเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ มีประสิทธิภาพ 71.05/75.83 ตามเกณฑ์ 70/70 2. ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) ของจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่า 0.5611 หรือคิดเป็นร้อยละ 56.11 3. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเรียนด้วยแผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ความสามารถในการรู้คำศัพท์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยแผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : 1. การเรียนรู้แบบร่วมมือ 2. ซีไออาร์ซี 3. การอ่าน 4. การรู้คำศัพท์

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to find the efficiency of the reading comprehension activities according to standard criterion 70/70. 2) to find Effectiveness Index (E.I) by using CIRC cooperative learning technique. 3) to compare the students' achievement in English reading comprehension by using CIRC cooperative learning technique 4) to compare the students' achievement in English vocabulary recognition by using CIRC cooperative learning technique. The samples used in this research were 38 students from Matthayomsuksa 6, of Phadungnaree Maha Sarakham province. They were selected by using cluster random sampling. The instruments used in this research were six lesson plans, English reading comprehension achievement test and English vocabulary recognition achievement The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and t-test.

The results of this research revealed that 1. The cooperative learning activities using CIRC technique had the efficiency value of 71.05/75.83 which was higher than the 70/70 standard criterion. 2. Effectiveness Index (E.I) by using CIRC cooperative learning technique was 0.5611. 3. The achievement of English reading comprehension after using the cooperative learning activities using CIRC techniques showed that the post-learning test was significantly higher than pre-learning with a significant difference at the .05 levels. 4. The achievement of English reading comprehension after using the cooperative learning activities using CIRC techniques showed that the post-learning test was significantly higher than pre-learning with a significant difference at the .05 levels.

Keywords : 1. Cooperative learning 2. CIRC 3. Reading 4. Vocabulary recognition

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ ความบันเทิง การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลายและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความเข้าใจ

ตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศและใช้ ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่าย กว้างขวางขึ้น และมี วิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนักเรียนควรได้รับการฝึกทักษะทั้งทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยเฉพาะทักษะด้านการอ่านที่นับว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างมากที่จะพัฒนา ความรู้ ความเข้าใจ การอ่านจึงเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการสื่อสาร การถ่ายทอดความคิด เป็น เครื่องมือที่จะนำไปสู่การแสวงหาความรู้ช่วยเสริมสร้างความคิดและประสบการณ์ ตลอดจนช่วยให้ เกิดความเพลิดเพลิน ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่คงอยู่กับนักเรียนได้นาน นักเรียนมีโอกาสใช้ได้แม้ เมื่อจบการศึกษาไปแล้ว เป็นทักษะที่ช่วยให้นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง ตลอดเวลา นักเรียนที่อ่านมากย่อมจะรับรู้เรื่องราวมาก การอ่านทำให้เป็นคนที่มีฉลาด และมักประสบ ผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต (กรมวิชาการ, 2546) การสอนภาษาอังกฤษจึงควรเน้นให้นักเรียน ได้รับความรู้ การฝึกฝนด้านทักษะการอ่าน เพื่อให้สามารถใช้ทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันพบว่าทักษะการอ่านของเด็กไทยอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ ซึ่งอาจเนื่องมาจาก วิธีการสอนของครูที่ยังคงยึดตัวครูเป็นสำคัญ ครูยังคงใช้วิธีการสอนแบบเดิม เช่น การสอนอ่านตาม คู่มือครู การสอนแบบบรรยาย การตอบคำถามระหว่างครูกับนักเรียนแล้ว ทำแบบฝึกหัด นักเรียนยังไม่ค่อยมีโอกาสได้ฝึกภาษาเท่าที่ควร ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกอ่านด้วยตนเอง ครูส่วนมากยังคงใช้ วิธีการสอนแบบผลัดกันอ่านออกเสียงทีละประโยคหรือทีละตอน แล้วให้นักเรียนตอบคำถามหรือ ครูอ่านออกเสียงให้ฟัง แล้วอธิบายศัพท์และโครงสร้างที่ยากแล้วให้นักเรียนตอบคำถามหรืออ่าน พร้อมกันทั้งชั้น แล้วช่วยกันแปลทีละประโยคสอดคล้องกับงานวิจัยของกองการวิจัยทางการศึกษา (ปิยวรรณ ศิริรัตน์, 2543) พบว่า ครูผู้สอนภาษาอังกฤษขาดการนำวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ น้อยมาก ไม่เน้นการ ทำกิจกรรมกลุ่ม การ ทำงานร่วมกันและ ช่วยเหลือกัน ภายในกลุ่ม ลักษณะการสอนจะเน้นความจำในเนื้อหามากกว่ามุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอ่าน จึง ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการเรียนรู้ เพราะครูกลัวว่าจะสอนเนื้อหาตามในหนังสือเรียนไม่ทัน ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย นักเรียนขาดทักษะการ ทำงานร่วมกันขาดการ ริเริ่มสร้างสรรค์และ ขาดการปฏิสัมพันธ์ นักเรียนขาดทักษะในการอ่าน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ และอีกสาเหตุหนึ่งที่เป็นปัญหาสำคัญในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน คือจำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมีมากเกินไป ทำให้ครูดูแลนักเรียนได้ไม่ทั่วถึง ทำให้นักเรียนไม่สนใจเรียน

จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประเทศของวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนผดุงนารี ระดับชั้น มัธยมศึกษาที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยที่ 24.67 โดยคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอยู่ที่ 29.20 ซึ่งจะเห็นได้ว่า คะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ พบว่าทักษะที่เป็นปัญหามากที่สุดได้แก่ ทักษะด้านการอ่าน เพราะนักเรียนอ่านเนื้อหาไม่เข้าใจ และไม่สามารถวิเคราะห์และตอบคำถามได้ จึง ส่งผลให้คะแนนโอเน็ตต่ำกว่าเกณฑ์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างบูรณาการแบบร่วมมือกัน เทคนิค ซีไออาร์ซี (Cooperative Integrated Reading and Composition) เป็นวิธีการเรียนแบบหนึ่งที่มีมุ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่าน

เพื่อ ความเข้าใจ โดยให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความเข้าใจในการอ่านออกมาในรูปการสรุปเรื่องราวที่อ่านร่วมกัน วิเคราะห์ห้บทอ่านร่วมกันเพื่อช่วยกันตอบคำถามจากบทอ่านออกมาเป็นความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ธีววรรณ ศรีคร้ามครัน (2543) กล่าวว่าเป็นการจัดการเรียนการสอน ในลักษณะกลุ่มที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถด้านการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่าน และการเขียนโดยร่วมกันสรุปข้อความที่อ่าน ถ้ามคำถาม ชี้แจงความเข้าใจ หรือความถูกต้องให้แก่เพื่อนร่วมกลุ่ม ซึ่งจะสามารถพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนให้สูงขึ้น เพราะเป็นวิธีการเรียนการสอนที่มีการฝึกกระบวนการกลุ่มโดยแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันทั้งเก่งปานกลาง และอ่อนอยู่ร่วมกัน แล้วให้ร่วมกันแก้ปัญหา ทำกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด เป็นการฝึกกระบวนการ ทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการทำงานร่วมกัน เพื่อเป้าหมายของกลุ่ม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้การ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงสนใจที่จะนำวิธีการเรียนรู้แบบซีไออาร์ซีมาใช้เพื่อส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนให้สูงขึ้นและจะได้นำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

2.2 เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2.3 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ ซีไออาร์ซี

2.4 เพื่อเปรียบเทียบการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ ซีไออาร์ซี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

3.2 ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ ซีไออาร์ซี ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

3.3 เป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดกิจกรรมสอน เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการทดลองแบบ One - group pre - test – design โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนผดุงนารี อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มแบบร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 แผน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ระหว่าง 4.12-4.70 2) แบบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ใช้สำหรับทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ข้อสอบเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.60-1.00 มีอำนาจจำแนกของแบบทดสอบแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.31-0.67 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และ 3) แบบวัดความสามารถในการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ใช้สำหรับทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ข้อสอบเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.60-1.00 มีอำนาจจำแนกของแบบทดสอบแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.27-0.76 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 แล้วนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

4.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre- test) ด้วยแบบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ใช้สำหรับทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัยเลือกตอบ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 40 นาที และทำแบบวัดความสามารถในการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ใช้สำหรับทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัยเลือกตอบ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา แล้วทำการตรวจและบันทึกคะแนนเก็บไว้

4.2 จัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มแบบร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เวลาทำการสอน 2 ชั่วโมง พร้อมทั้งเก็บคะแนนโดยใช้แบบทดสอบย่อยในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วทำการตรวจและบันทึกคะแนนเก็บไว้จนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้

4.3 ทดสอบหลังเรียน (Post- test) ด้วยแบบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ใช้สำหรับทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัยเลือกตอบ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 40 นาที และทำแบบวัดความสามารถในการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ใช้สำหรับทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัยเลือกตอบ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 40 นาที ซึ่งเป็นชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน แล้วทำการตรวจและบันทึกคะแนนเก็บไว้

4.4 นำคะแนนจากการเก็บรวบรวม มาทำการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยหาค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์คือ E_1 / E_2 วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลและวิเคราะห์ความก้าวหน้าของความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ และความสามารถในการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ หลังจากการเรียนด้วยแผนจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อการเปรียบเทียบผลของการสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t - test Dependent

5. ผลการวิจัย

5.1 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ มีประสิทธิภาพ 71.05/75.83 ตามเกณฑ์ 70/70

5.2 ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) ของจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่า 0.5611 หรือคิดเป็นร้อยละ 56.11 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงดัชนีประสิทธิผลแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวมจากการทดสอบ		ดัชนีประสิทธิผล	ร้อยละ
		ก่อนเรียน	หลังเรียน		
38	70	1,195	2,017	0.5611	56.11

5.3 ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเรียนด้วยแผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2
ก่อนเรียน	38	30	12.45	2.46	452	5,634
หลังเรียน	38	30	24.34	3.74		

5.4 ความสามารถในการรู้คำศัพท์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยแผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ความสามารถในการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2
ก่อนเรียน	38	40	14.55	2.34	539	8,065
หลังเรียน	38	40	28.74	3.21		

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ประสิทธิภาพของแผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 71.05/75.83 แสดงว่าแผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่ตั้งไว้ จึงถือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนได้ สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนได้ ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นอยากเรียน มีความสนุกสนานต้นต้นส่งผลให้นักเรียนสามารถจดจำคำศัพท์ตามที่เรียนได้ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก 1) แผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนในการจัดทำอย่างมีระบบและวิธีการที่เหมาะสมโดยศึกษาหลักสูตร คู่มือครู เนื้อหา เทคนิคการสร้างจากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทาง และได้ผ่านการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผ่านการตรวจสอบและประเมินความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญผ่านการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ 3 ครั้ง โดยนำเอาผลจากการทดลองไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลอีกทั้งก่อนจะนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างได้ผ่านการหาประสิทธิภาพกับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และผ่านการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องจากการทดลองใช้ เพื่อให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นจนสามารถนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) แผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้สอนได้แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่าน สูง และต่ำ ผู้สอนจะจัดผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป็นคู่ระหว่างผู้ที่เรียนเก่ง และผู้ที่เรียนอ่อน ช่วยกันทำกิจกรรมการอ่านที่ครูมอบหมายหลังจากที่ครูนำเสนอเนื้อหาแล้ว และในช่วงสุดท้ายของการเรียน ผู้เรียนในกลุ่มทั้งหมด จะกลับมาทำงานช่วยกันตรวจแก้ไขงานของกันและกันอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่เรียนจบบทเรียนแต่ละเนื้อหาแล้ว จะมีการทดสอบเป็นรายบุคคล คะแนนจากการทดสอบกับคะแนนจากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จะนำมารวมเป็นคะแนนกลุ่ม เพื่อสร้างความตระหนักในความสำเร็จของการเรียน และมีบรรยากาศที่เป็นกันเองแบบเพื่อนสอนเพื่อน แบบตัวต่อตัวทำให้นักเรียนเกิดความเอาใจใส่การเรียนมากขึ้นคะแนนจากการทดสอบเป็นรายบุคคลของสมาชิกในกลุ่ม มาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม ทำให้สมาชิกในกลุ่ม พยายามช่วยเหลือกัน เพื่อให้กลุ่มของตัวเองได้รับรางวัล คะแนนรายบุคคล จะช่วยให้กลุ่มของตนเองได้คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น หรือลดลงได้ เพราะฉะนั้นสมาชิกทุกคนจึงพยายามทำคะแนนของตนเองอย่างเต็มที่ นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จึงทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนี้สอดคล้องกับประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบซีไออาร์ซี วันเพ็ญ จันเจริญ (2542) ได้กล่าวไว้คือ การจัดการเรียนรู้แบบ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก เพราะทุก ๆ คนร่วมมือในการทำงานกลุ่ม อย่างเท่าเทียมกัน สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูดแสดงออก แสดงความคิดเห็น ลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้รู้จักช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักใช้เวลา ส่วนเด็กที่ไม่เก่งซึ่งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน อีกทั้งยังทำให้เกิดการระดมความคิด นำข้อมูลมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อประเมินคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้

ช่วยกันคิดหาข้อมูลให้มาก และวิเคราะห์และตัดสินใจเลือก และการจัดการเรียนรู้แบบซีไออาร์ซียังช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและกัน อีกทั้งส่งเสริมทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

3) แบบฝึกทักษะจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นเป็นหนังสือที่เข้าใจง่ายมีภาพเป็นสื่อประกอบในแบบฝึกทักษะ มีการวางรูปแบบที่ดีเหมาะสม เนื้อหาตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ กิจกรรมที่กำหนดท้าทายความสามารถของนักเรียนและที่สำคัญคือสามารถนำไปฝึกเป็นกลุ่มหรือฝึกได้ด้วยตนเอง เป็นผลทำให้นักเรียนได้ทราบความบกพร่องของตนเองและพยายามปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้นและเกิดการแข่งขันกับตัวเองมากยิ่งขึ้น จึงเป็นการส่งเสริมให้แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบซีไออาร์ซีเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจึงอธิบายภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้กระบวนการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบซีไออาร์ซีเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ได้ดำเนินการตามหลักวิธีการสร้าง แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบซีไออาร์ซีของพุลศรี กิจฉเลา (2544) ดังต่อไปนี้

3.1) ขั้นเตรียม ประกอบด้วย กำหนดจุดประสงค์ของการทำกิจกรรมร่วมกัน อธิบายวิธีการทำงานกลุ่มให้กับนักเรียนและแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย โดยละความสามารถแล้วนำเข้าสู่บทเรียน โดยนำเสนอความรู้เดิมให้เชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่

3.2) ขั้นทำกิจกรรม ประกอบด้วยนักเรียนอ่านเรื่องที่กำหนด จับคู่กันสรุปใจความสำคัญของเรื่องอภิปรายกลุ่มและสรุปผลงานกลุ่ม ร่วมกันแต่งเรื่องตอนจบ

3.3) ขั้นสรุปผล ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มนำเสนอผลงานร่วมกัน อภิปรายแสดงความคิดเห็น ครูช่วยแก้ไขข้อบกพร่องที่พบ นักเรียนแต่ละคนประเมินผลงานของกลุ่มและสมาชิกภายในกลุ่ม

6.2 ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I) ของจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ค่า 0.5611 หรือคิดเป็นร้อยละ 56.11 ซึ่งแสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบซีไออาร์ซีเพื่อ ส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากคะแนนทดสอบก่อนเรียนหรือคิดเป็นร้อยละ 56.11 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ผลการศึกษาค้นคว้านี้สอดคล้องกับคำกล่าวของบุญชม ศรีสะอาด (2560) ที่ว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลจะเป็นค่าแสดงการเรียนรู้ที่ก้าวหน้าขึ้นจากพื้นฐานความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว หลังจากผู้เรียนได้เรียนจากสื่อ นวัตกรรมหรือแผนการเรียนรู้นั้น เป็นการพิจารณาพัฒนาการในลักษณะที่ว่าเพิ่มขึ้นเท่าไร สอดคล้องกับผลการวิจัยของธัญพร หาแก้ว (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบ ซีไออาร์ซี เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) ของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมการสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่า 0.6282 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.82

6.3 ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเรียนด้วยแผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ

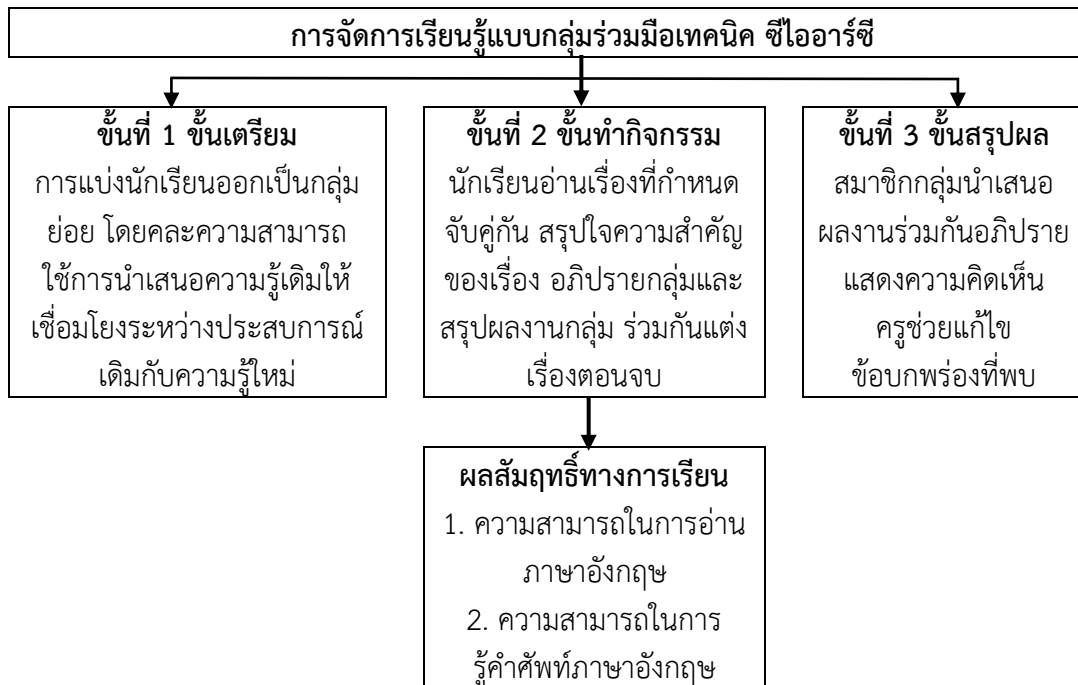
.05 ประเด็นอภิปรายนี้เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบซีไออาร์ซีในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นได้ว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบซีไออาร์ซีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การเรียนโดยวิธีซีไออาร์ซี เป็นวิธีการเรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน ได้พัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยให้ผู้เรียนถ่ายทอดความเข้าใจในการออกมาในรูปแบบของการเขียน สรุปเรื่องราวที่อ่านออกมาตามความคิดเห็นของตนเอง หลังจากการเล่าเรื่อง นอกจากนี้การเรียนโดยวิธีซีไออาร์ซี เป็นรูปแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นสื่อพัฒนาการอ่านได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเหมาะสมสำหรับสอนการอ่าน การเขียน และศิลปะทางภาษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ที่ประยุกต์มาจากการวิจัยด้านจิตวิทยาพุทธิปัญญา (Cognitive Psychology) (วรพรรณ สิทธิเลิศ, 2537) ทำให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านตามตัวอักษรที่เขียนไว้ โดยอาศัยการ สรุปความตีความ และแปลความหมายจากเรื่องที่อ่าน แล้วนำสู่การประเมินค่าสิ่งที่อ่าน โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านในการพิจารณาและตัดสินใจ (Dallman and Deboer, 1978) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลา พานอังกาบ (2550) ที่ได้เปรียบเทียบผลการเรียนในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานซีไออาร์ซีและพบว่านักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู นอกจากนี้ผลการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับ พูลศรี กิจเฉลา (2544) ที่ได้ศึกษาความเข้าใจในการอ่านกับความสามารถในการเขียนภาษาไทย และความสนใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ ซีไออาร์ซี กับการสอนตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมสมร ทีภูเวียง (2552) ที่พบว่า ผลการเรียนแบบร่วมมือแบบซีไออาร์ซีที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชมพูนุท บุญอากาศ (2559) พบว่า 1) ความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษกลุ่มที่ได้รับการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษแบบร่วมมือกันเรียนรู้ซีไออาร์ซีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่ผลปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือซีไออาร์ซีส่งผลในทางบวก กล่าวคือรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้จะช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่าน ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เรียนเก่งได้ช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนกว่า โดยจะเห็นได้จากในขณะดำเนินการเรียน นักเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อความสำเร็จของกลุ่มเป็นสำคัญ ดังนั้นนักเรียนที่เรียนเก่งกว่ามักจะเข้าช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนกว่าทำงานให้สำเร็จได้ทันตามกำหนด วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้จะช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสอนด้านภาษา ซึ่งการสอนจะเน้นให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมมือกันเรียนรู้อย่างจริงจัง มีการยอมรับกันและกันและมีเป้าหมายความสำเร็จ (วัชรากล่าวเรียนดี, 2547) นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีซีไออาร์ซียังเป็นเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบความร่วมมือเป็น สื่อในการพัฒนาการอ่านได้อย่างกว้างขวาง ในการสอนนั้นนักเรียนเป็นกลุ่มแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านคละกัน นักเรียนแต่ละกลุ่มระหว่างผู้ที่เรียนเก่ง

และเรียนอ่อนให้ช่วยกันทำกิจกรรมการอ่านที่ครูมอบหมาย หลังจากที่ครูนำเสนอเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว และในช่วงสุดท้ายของการเรียน นักเรียนในกลุ่ม กลับเข้ามาทำงานช่วยกันเพื่อตรวจแก้ไขงานของกันและกันอีกครั้งหนึ่ง ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงเห็นว่าความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับ การสอนด้วยรูปแบบซีไออาร์ซีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนนี้มาจากการที่สมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือกัน ทำงาน ทำให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนเกิดความเข้าใจร่วมกันในที่สุด จนกระทั่งส่งผลต่อ ความสามารถส่วนบุคคลเมื่อถึงเวลาทำแบบทดสอบรายบุคคล และนำไปสู่การมีผลการสอบที่ดีขึ้น ตามศักยภาพของตนโดยลำดับผู้ศึกษาค้นคว้าเห็นว่า การที่ผลปรากฏเช่นนี้อาจสรุปได้ว่ารูปแบบการ เรียนรู้แบบร่วมมือซีไออาร์ซีทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีความสำเร็จ

6.4 ความสามารถในการรู้คำศัพท์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยแผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่ม ร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจาก การจัดรูปแบบการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี มีลักษณะที่สำคัญอันจะส่งผลต่อ ความสำเร็จในการเรียน เพราะเป็นการสอนแบบตัวต่อตัว ซึ่งทำให้ผู้เรียนสนใจและเอาใจใส่บทเรียน มากขึ้น ครูผู้สอนคิดคะแนนที่ได้ ด้วยการนำคะแนนจากการทดสอบเป็นรายบุคคลกลุ่มของตัวเอง ได้รับรางวัล สามารถที่จะช่วยให้กลุ่มของตนเองได้คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น หรือลดลงได้ เพราะฉะนั้น สมาชิกทุกคนจึงพยายามทำคะแนนของตนอย่างเต็มที่ นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็น กลุ่ม จึงทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ได้ฝึกทักษะทางสังคม และการมีเพื่อนร่วมงาน ช่วยทำให้ เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการทำงานจริงได้ รวมทั้งนักเรียนที่มี ความสามารถในการเรียนดี จะเกิดความรู้สึกภูมิใจว่าตนเองมีส่วนช่วยเหลือเพื่อน มีส่วนช่วยเหลือ สังคมในชั้นเรียน (Johnson and Johnson, 1998) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อภินันท์ ขำขันมะลี (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ เทคนิค CIRC ประกอบแบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียน ภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ประกอบแบบฝึกทักษะมีผลสัมฤทธิ์ ทางการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

7. องค์ความรู้ใหม่

การใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี มีกิจกรรมกลุ่มเข้ามามีบทบาท ในกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้รู้จักการวางแผนกิจกรรมการอ่าน เรียนรู้คำศัพท์ ฝึกการ ทำงานกลุ่มกับเพื่อน รวมทั้งนักเรียนมีโอกาสฝึกฝนร่วมกับเพื่อนตนเอง ทำให้นักเรียนมีความกล้า แสดงออก มีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ และตรวจสอบการเรียนรู้ของกันและกัน ส่งผลให้นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซี มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้การส่งเสริมและพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซี

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูได้ใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซี มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซีเพื่อส่งเสริมความสามารถในภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นไปพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษ กับกลุ่มเป้าหมายอื่นที่โรงเรียนอยู่ในบริบทเดียวกันได้

8.2.2 ครูสามารถนำเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซีไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาทางการอ่านและการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษในชั้นเรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซีไปใช้ในการพัฒนา กิจกรรมการอ่านและการเขียนในชั้นที่สูงขึ้นเช่นการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหรือการเขียนเชิงสร้างสรรค์

8.3.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือเทคนิค ซีไออาร์ซีไปพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนอื่น ๆ อาทิเช่น การอ่านจับใจความ การเขียนเชิงสร้างสรรค์

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). **แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน**. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- ชมพูนุท บุญอากาศ. (2559). **ผลของการจัดการเรียนรู้แบบCIRCร่วมกับเทคนิคการสะท้อนคิดที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธัญพร หาแก้ว. (2559). **การจัดการเรียนรู้แบบซีไออาร์ซีเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2564. จาก https://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=163267
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ปิยวรรณ ศิริรัตน์. (2543). **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและความสามารถในการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบโครงสร้างระดับยอดด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนแบบซีไออาร์ซีกับการสอนตามคู่มือครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พลศรี กิจเฉลา. (2544). **การศึกษาความเข้าใจการอ่าน ความสามารถในการเขียนภาษาไทยและความสนใจการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการใช้กิจกรรมการเรียนแบบซีไออาร์ซีกับการสอนตามคู่มือครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาลา พานอังกาบ. (2550). **การเปรียบเทียบผลการเรียนในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้อยู่แบบผสมผสาน CIRC กับการสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ระวีวรรณ ศรีศรีรัมย์. (2543). **เทคนิคการสอน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรพรรณ สิทธิเลิศ. (2537). **ผลของการเรียนโดยวิธี ซี ไอ อาร์ ซี ที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษและความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัชรา เล่าเรียนดี. (2547). **เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับคู่มืออาชีพ**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วันเพ็ญ จันทร์เจริญ. (2542). การเรียนการสอนปัจจุบัน. สกลนคร : สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- สมสมร ทีภูเวียง. (2552). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบซีไออาร์ซีที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวดำเนินงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา.
- อภิรักษ์ ช่างขันมะลี. (2559). การพัฒนาการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ประกอบแบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Dallman, M. and Deboer, J. J. (1978). *The Teaching of reading*. New York : Rinehart and Winston.
- Johnson, D. W. and Johnson, R. T. (1998). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning*. 5th ed. Boston : Allyn & Bacon.

10. คำขอบคุณ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาและช่วยเหลืออย่างสูงสุดจาก อาจารย์ ดร.อภิชาติ จันทร์แสง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพาพร สุจารี ที่กรุณาให้คำปรึกษา และปรับแก้ไขจนทำให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ รวมทั้งขอขอบพระคุณ คณาจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอนด้วยความรักและความเมตตาศิษย์ ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ อันมีค่ายิ่ง ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาเสมอมา ขอขอบพระคุณครูπόνัดดา ศรีสะอาด ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนผดุงนารี ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนให้คำแนะนำในการทำวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณบุคคลในครอบครัวทุกคน รวมทั้งนางอ้วน สุนทรศิลป์ และนายคณพล ทัพภฤชณ์ ที่เป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดระยะเวลาของการศึกษา และให้การสนับสนุนการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยความเรียบร้อยดี และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนผดุงนารี ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

พุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาล
ตำบลจำปาขัน อำเภอสุววรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*
BUDDHIST WAY OF LIFE OF THE PEOPLE BASED ON THE PHILOSOPHY OF
SUFFICIENCY ECONOMY IN MUNICIPALITY OF CHAMPA KHAN SUBDISTRICT,
SUWANNAPHUM DISTRICT, ROI ET PROVINCE

พระอนุรักษ์ อภินนโท (มูลรัตน์)¹, พระครูกิตติวรารท²
Phra Anurak Apinunto (Munratn)¹, Phrakhrukittiwathorn²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}
Email : it090117mui01@Gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุววรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุววรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุววรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลจำปาขัน จำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุววรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยสุด ได้แก่ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านความพอประมาณ (ฉันทะ) 2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุววรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ รู้จักความพอประมาณในตนเอง รู้จักประหยัด อดออม ควรมีการศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ควรนำพาสมาชิกในครอบครัวเข้าวัดทำบุญอยู่เป็นประจำ ลด ละ เลิก อบายมุข และสิ่งเสพติดทุกชนิด

คำสำคัญ : 1. พุทธวิถี 2. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3. ประชาชน

ABSTRACT

The objectives of this thesis were 1) to study the Buddhist way of Life of the people based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Municipality of Champa khan Sub-District, Suwannaphum District, Roi Et Province 2) to compare public opinion of the People based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Municipality of Champa khan Sub-District, Suwannaphum District, Roi Et Province, classified by gender, age, education level and occupation 3) to study the recommendations on Buddhist way of Life of People based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Municipality of Champa khan Sub-District, Suwannaphum District, Roi Et Province by using a quantitative research methods. The sample group was 361 population group who aged 18 years and over in the area of Champa khan Sub-District Municipality. The instrument used for data collection was a 5-level estimation scale questionnaire with content accuracy of 0.67-1.00 and confidence equal to .97. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test value, and F-test.

The research found that :1. Buddhist way of People based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Municipality of Champa khan Subdistrict, Suwannaphum District, Roi Et Province. Overall and each aspect was at a high level. When considering each side in order from the highest average to the lowest were Moral conditions, and the side with the lowest was Moderation (Chanda). 2. Comparative results of Public opinion based the Philosophy of Sufficiency Economy, classified by gender, education level and occupation overall, were no difference. People's Opinions based on the Philosophy of Sufficiency Economy, classified by age, the difference was statistically significant at the .05 level. 3. Recommendations on Buddhist way of Life of the people based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Municipality of Champa khan Sub-District, Suwannaphum District, Roi Et Province were self-sufficiency, know how to save, should have education and learning at all the time, should bring family members to the temple to make merit regularly, reduce and give up all kinds of vices and drugs.

Keywords : 1. Buddhist way 2. The Philosophy of Sufficiency Economy 3. People

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัญหาความยากจนของประชาชนมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ระหว่างพื้นที่ โดยนอกเขตเทศบาลมีปัญหาสูงกว่าในเขตเทศบาลในทุกด้าน ขณะที่ภูมิภาคที่มีปัญหาความยากจนของประชาชนมากที่สุด โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนประชาชนยากจนที่ขัดสนด้านการเป็นอยู่ ให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติและการเสริมพลังทางสังคม และเป็นไปตามแนว

ทางการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ด้วยการเพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรที่มีรายได้ต่ำสุดให้สามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการและบริการที่มีคุณภาพของรัฐและมีอาชีพที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งการให้บริการทางด้านวิชาการเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนและการพัฒนาคุณภาพของประชาชน (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2564)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ที่จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม สามารถดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขันนั้นประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตเนื่องจากความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการรายได้ในครอบครัว ชุมชน จนมีผลกระทบทำให้เกิดปัญหาความยากจนขึ้น ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมแต่ก็ไม่พอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัวเนื่องจากต้นทุนที่สูงขึ้น รายจ่ายมากกว่ารายได้ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องแก้ไข เทศบาลตำบลจำปาขัน ได้มีแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเพิ่มรายได้ แก้ไขปัญหาความยากจน ให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (แผนพัฒนาท้องถิ่น 2561-2565 สำนักปลัดเทศบาลตำบลจำปาขัน, 2564)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเขตเทศบาล ตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อทราบแนวทางการนำพุทธวิถีของประชาชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการนำหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจำปาขัน โดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเพิ่มรายได้แก้ไขปัญหาความยากจน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมและพัฒนาาระบบการศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของคน ครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ได้ทราบผลเปรียบเทียบพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 ได้ทราบข้อเสนอแนะของพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.4 นำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปพัฒนาวิถีชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Study) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5,501 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 361 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ตอนที่ 2 แบบสอบถามพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำเครื่องมือที่ได้สร้างขึ้นไปขอคำปรึกษาแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับกรอบที่กำหนดไว้ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมตามแนวทางการสร้างเครื่องมือ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องตามรูปแบบ (Format) และความถูกต้องของภาษา (Wording) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 - 1.00 นำแบบสอบถาม

ที่สร้างไปทดลองใช้ (Try out) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Reliability) และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 361 ชุด ซึ่งได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และมีการตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีการตอบกลับมาตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำไปทำการวิเคราะห์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test, F-test และสรุปผลการวิจัย

5. ผลการวิจัย

5.1 ระดับดับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

พุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับพุทธวิถีของประชาชน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1) ด้านความพอประมาณ (ฉันทะ)	3.59	0.23	มาก	5
2) ด้านการมีเหตุมีผล (จิตตะ)	3.74	0.36	มาก	4
3) ด้านการมีภูมิกันในตัวที่ดี (วิมังสา)	3.86	0.45	มาก	3
4) ด้านเงื่อนไขความรู้ (วิริยะ)	3.86	0.63	มาก	2
5) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	3.89	0.25	มาก	1
รวม	3.78	0.37	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.25) ด้านเงื่อนไขความรู้ (วิริยะ) ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.63) ด้านการมีภูมิกันในตัวที่ดี (วิมังสา) ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.45) ด้านการมีเหตุมีผล (จิตตะ) ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.36) และ ด้านความพอประมาณ (ฉันทะ) ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1) ด้านความพอประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านคิดว่าวิธีการดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น จะสามารถทำให้วิธีการดำเนินชีวิตมีความสุขได้ รองลงมา ท่านมีการวางแผนลด

รายจ่ายที่ไม่จำเป็นในครอบครัว ท่านมีความยินดีในสิ่งที่มีและพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ท่านปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รายได้จากการประกอบอาชีพเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัว ท่านมีการวางแผนกับการใช้จ่ายในครอบครัวมาน้อยเพียงใด ท่านมีการพึ่งพาอาศัยตนเองมาก ท่านคิดว่ารายได้ที่ได้รับจากการทำงาน หากใช้จ่ายอย่างประหยัดจะทำให้การดำเนินชีวิตดีขึ้น และท่านมีการปลูกผักสวนครัวในบ้านเพื่อลดรายจ่ายในครอบครัว

2) ด้านการมีเหตุมีผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านสามารถลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เมื่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพิ่มขึ้น รองลงมา ท่านสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้วยสติปัญญาอย่างมีเหตุผล ท่านให้สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ครอบครัวมีความสุขและท่านมีการวางแผนล่วงหน้าในการใช้จ่ายในแต่ละเดือน ท่านเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตท่านสามารถนำหลักธรรมมาปรับใช้อย่างมีเหตุผล ท่านพยายามหลีกเลี่ยงการกู้ยืมเพื่อการลงทุนในการประกอบอาชีพ ท่านมีการลด ละ เลิก อบายมุขและสิ่งเสพติดทุกประเภท เพื่อการดำเนินชีวิตในแต่ละวันจะ让您มีความสุข และ ท่านมีการพิจารณาการใช้จ่ายในครอบครัวว่ามีความจำเป็นหรือไม่ในแต่ละวัน

3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านยึดมั่นในหลักของความซื่อสัตย์ สุจริต ประหยัดอดออม ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน รองลงมา ท่านมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน สมาชิกในครอบครัวของท่านรู้จักประหยัดอดออม ไม่ฟุ่มเฟือย ท่านดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง สามารถทำให้ครอบครัวผ่านปัญหาและ อุปสรรคไปได้ ท่านมีการประกอบอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่มในช่วงวันหยุด ท่านหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่จะทำให้ครอบครัว ชุมชนได้รับผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ท่านมีการคิดทบทวนในการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในส่วนที่ไม่จำเป็น และ ท่านแนะนำให้คนในครอบครัว หลีกเลี่ยงหรืองดอบายมุข และสิ่งเสพติดทุกประเภท

4) ด้านเงื่อนไขความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านดำเนินชีวิตมีการศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา รองลงมา ท่านหาความรู้ประสบการณ์หรือสิ่งใหม่ๆ ในการประกอบอาชีพ ท่านมีการคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจทำการประกอบอาชีพ ท่านศึกษาสภาพแวดล้อมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ท่านเลือกรับแต่สิ่งที่ดี หลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดี ที่จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ท่านนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับคนในครอบครัว หรือชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง ท่านนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้สร้างอาชีพให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนด้วยตัวของท่านเอง และท่านสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวมีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

5) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านประกอบอาชีพร่วมกับผู้อื่น ต้องมีความตรงไปตรงมาต่อผู้อื่น รองลงมา ครอบครัวของท่านเมื่อทำสิ่งใดแล้วก็มีความพยายามทำสิ่งนั้นให้สำเร็จตามที่วางไว้ ท่านคิดว่าวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนจะช่วยส่งเสริมคุณธรรม ท่านมีการนำพาสมาชิกในครอบครัวเข้าวัดทำบุญใส่บาตรอยู่เป็นประจำ ท่านสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้เมื่อท่านพบปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ท่านนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนิน

ชีวิต เพื่ออบรมตนเองและสมาชิกในครอบครัวให้มีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ และ ท่านมีการดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรม

5.2 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอายุ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (วิมังสา) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

5.3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ดังนี้

5.3.1 ด้านความพอประมาณ (ฉันทะ) ในทางพระพุทธศาสนาที่สอนให้รู้จักแก้ไขปัญหาด้วยปัญญาในการบริหารชีวิตของตนเองตามหลักพุทธวิถีจริงๆ ที่เน้นให้ทุกคนเป็นคนดี คิดดี พูดดี และปฏิบัติดี ถ้าหากปฏิบัติได้แล้วย่อมรู้ว่าอะไรพอเพียง อะไรขาด อะไรเกิน ควรรู้จักลดจ่าย เพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวด้วยการใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น เพื่อความผาสุกอย่างแท้จริง

5.3.2 ด้านการมีเหตุมีผล (จิตตะ) การใช้หลักเหตุและผลในการดำเนินชีวิต ทำให้ชีวิตมีความสุขได้โดยไม่ต้องลำบาก การรู้จักประมาณตนไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักพอประมาณในทุกด้าน ๆ ด้านแล้วความสมดุลของชีวิตย่อมเกิดขึ้นกับคนนั้น ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนความสุขความเจริญย่อมจะอยู่กับคนนั้น

5.3.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี(วิมังสา) การมีสติในการทำงานใดๆ เมื่อเราไม่ประมาทมีสติในการทำงาน มีความรอบคอบในการกระทำทุกอย่างจะทำให้เกิดความสำเร็จในหน้าที่การงาน ช่วยเป็นแรงผลักดันให้สามารถดำเนินชีวิตตามหลักพุทธวิถีได้อย่างมีความสุข

5.3.4 ด้านเงื่อนไขความรู้ (วิริยะ) ประชาชนต้องศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีการวางแผนและการปฏิบัติในการประกอบอาชีพ ในหลักพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สอนให้รู้จักความเพียรพยายามอุสาหะซึ่งเป็นหลักแห่งความสำเร็จ

5.3.5 ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ประชาชนต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียรและใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตของตนเองตามหลักพุทธวิถี

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากผลการวิจัยครั้งนี้ประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 ระดับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พุทธวิถีเป็นแนวคิดทางพุทธศาสนาในการพัฒนาตนเองเป็นการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อไปสู่ความพอดี หรือการมีคุณภาพของชีวิต มีความสัมพันธ์อันกลมกลืนระหว่างการดำเนินชีวิตและมุ่งการกระทำตนให้มีความสุขด้วยตนเอง รู้เท่าทันตนเอง ที่ทำให้ประชาชนเกิดความพอใจ ความชอบใจ ความยินดี มีความพอใจในสิ่งที่ทำนั้น มีความพากเพียรขยันอุสาหะ มีความเข้มแข็งอดทนความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จไม่ท้อถอย มีความคิดจดจ่อ เอาใจใส่ จิตใจจดจ่ออยู่กับหน้าที่และงานที่ทำ

มีความตั้งมั่น มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงานที่ทำงานด้วยความไม่ประมาท และรู้จักไตร่ตรอง พินิจพิเคราะห์ ใช้ปัญญาในการใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องในงานที่ทำอยู่เสมอ อยากทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต, 2542) ได้อธิบายว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 จะทำให้การดำเนินชีวิตนั้นประสบผลสำเร็จ ด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือหลักธรรมแห่งความสำเร็จ โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ได้ดังนี้ 1. ฉันทะ คือ ความพอใจ มีใจรักในสิ่งที่ตนทำ และพอใจในสิ่งที่ตนเองมี ทำให้เกิดผลสำเร็จในหน้าที่การงานนั้นหรือสิ่งที่ทำนั้นให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งมานั้น 2. วิริยะ คือ ความพากเพียรขยันอดสาหัส บากบั่น ก้าวข้ามอุปสรรค ไม่ย่อท้อไม่หวั่นไหวกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบากที่เกิดขึ้นในชีวิต 3. จิตตะ คือ ใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรอบคอบในหน้าที่การงาน 4. วิมังสา คือ ไตร่ตรอง พินิจพิเคราะห์ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมภักข พรมเสนา พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, และเกรียงศักดิ์ พองคำ (2564) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับวิสาหกิจชุมชนไม้ปาร์เก้ ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อีกทั้งเทศบาลตำบลจำปาขันได้มีนโยบายเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเพิ่มรายได้แก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในทุกกระดับ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ให้ประชาชนรู้จักถึงความพอประมาณ มีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พร้อมรับมือกับสิ่งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประชาชนจึงต้องมีความรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต ในการดำเนินชีวิตที่จะต้องมีความรู้ ความเพียร ความอดทน การมีสติ และมีความสามารถรอบด้านในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตในทุกกระดับ สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้เสนอว่า ทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้ โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้ 1) ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว มุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัวมุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 2) ความพอเพียงระดับชุมชน คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนบนหลักของความรู้ ของความรู้รัก สามัคคี 3) ความพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม 4) ความพอเพียงระดับประเทศ เป็นการบริหารจัดการประเทศ โดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกินและพึ่งตนเองได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธุ์จิตต์ สีเหนียง (2562) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ชุมชนบ้านห้วยเหนียวอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัย พบว่า ด้านเงื่อนไขคุณธรรม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการดำเนินชีวิตของประชาชนเองตามหลักพุทธวิธี เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ทำให้เกิดความพากเพียร มีความเอาใจใส่ในหน้าที่การงานของตน และ การรู้จักไตร่ตรองที่นำไปปฏิบัติเพื่อเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตด้วยการประกอบอาชีพที่ซื่อสัตย์ สุจริต และตั้งมั่นในงานที่ทำให้สำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ สมพร เทพสิทธา (2550) หลักคุณธรรมเป็นพื้นฐานจิตใจของประชาชน ทำให้มีจิตสำนึกที่ดี มีคุณธรรม

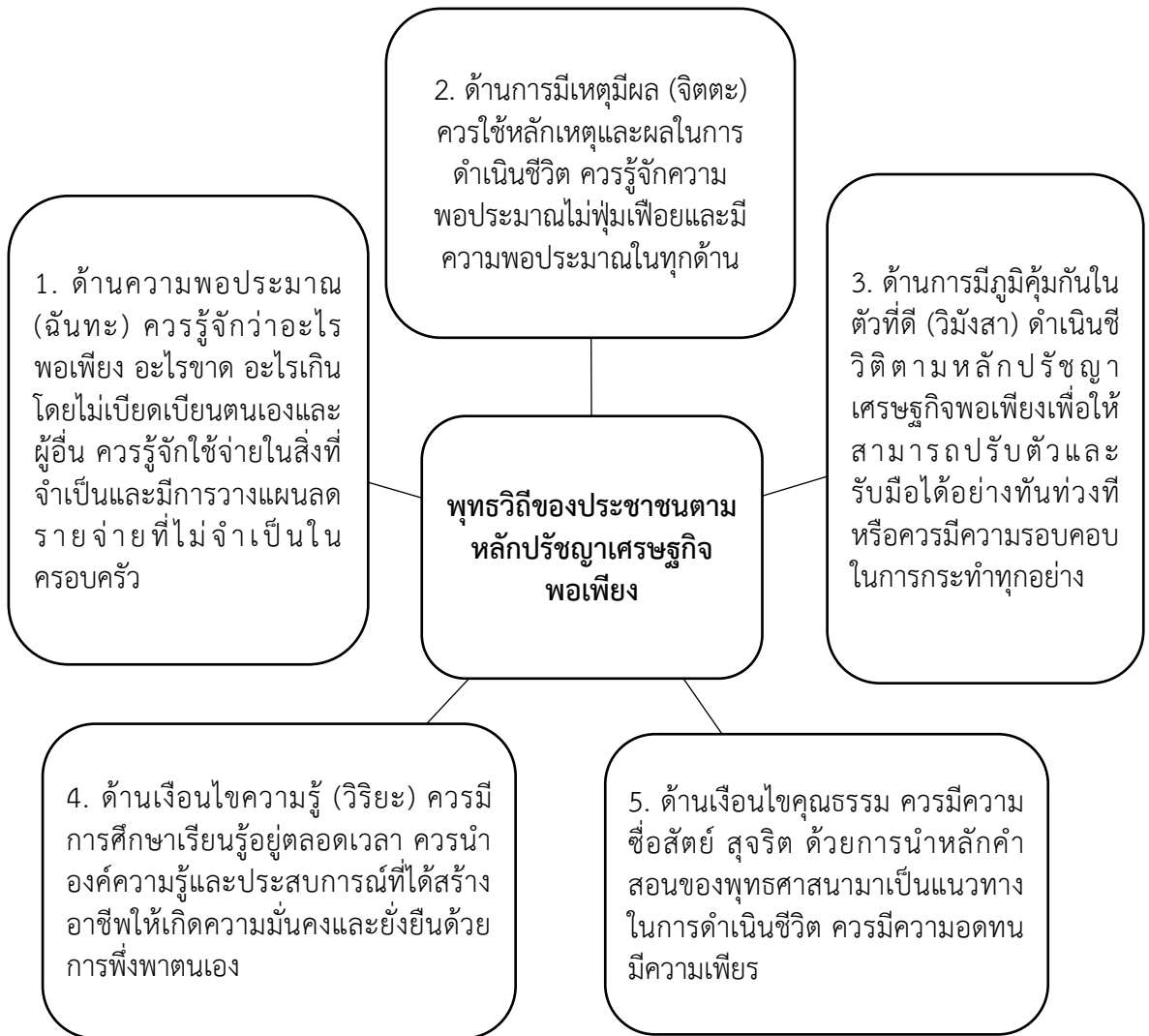
ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบด้วยเหตุและผลเป็นสำคัญตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ชาระ (2564) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลจำปาขัน รู้จักกำลังและขอบเขตความสามารถของตน มีการตัดสินใจอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงพิจารณาอย่างรอบคอบ และคำนึงถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการดำเนินชีวิตด้วยหลักคุณธรรมนำความรู้เสมอมา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัมราวดิ อินใหม่ และคณะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ส่วนความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีการแยกแยะ รู้จักใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต มีความรับผิดชอบตลอดจนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม (2561) ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนปทุมอโศก จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ ผลการศึกษาพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง พุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำมาสรุปองค์ความรู้ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

8.1.2 ควรส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ประชาชนและกลุ่มอาชีพฝึกรวม ศึกษาเรียนรู้ ในการพัฒนาศักยภาพหรือการพัฒนาอาชีพ ให้มีงานทำโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีรายได้เพิ่มขึ้นและเพียงพอต่อการดำรงชีพ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านความพอประมาณ ประชาชนควรมีความพอประมาณในตนเองพอใจในสิ่งที่ตนมี รู้จักประหยัด อดออม เก็บเงินไว้เลี้ยงดูครอบครัวและวางแผนในการใช้จ่ายในแต่ละวัน

8.2.2 ด้านการมีเหตุผล ประชาชนควรลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นโดยโดยเฉพาะ การลด ละ เลิก อบายมุข และสิ่งเสพติดทุกชนิด ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น

8.2.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ประชาชนควรมีการวางแผนในการหารายได้เพิ่มขึ้น ด้วยการประกอบอาชีพเสริมนอกเหนือจากรายได้หลัก และในการทำงาน มีความรอบคอบในการกระทำทุกอย่างจะทำให้เกิดความสำเร็จในหน้าที่การงาน

8.2.4 ด้านความรู้ ประชาชนควรศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีการวางแผนและการปฏิบัติในการประกอบอาชีพ แล้วนำความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่แลกเปลี่ยนกับสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างความสามัคคีและให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

8.2.5 ด้านคุณธรรม ประชาชนควรพาสมาชิกในครอบครัวทำบุญตักบาตรและเข้าวัดฟังธรรมอยู่เป็นประจำ เพื่อให้มีจิตใจผ่องใสซึมซับหลักธรรมยึดเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเพิ่มรายได้แก้ไขปัญหาความยากจน

8.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของคน ครอบครัว และชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

9. เอกสารอ้างอิง

- ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม. (2561). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนปทุมอโคก จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ประสิทธิ์ ชาระ และปาไลตา ชาระ (2564). การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. 21(3). 267-276.
- ปัทมภักช พรมเสนา พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, และเกรียงศักดิ์ ฟองคำ. (2564). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับวิสาหกิจชุมชนไม้ปาร์เก้ ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. วารสารธรรมวิษณุ. 3(1). 305-314.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2542). การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
- พันธ์จิตต์ สีเหนียง. (2562). การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ชุมชนบ้านหวายเหนียว อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า. 37(3). 527-537.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2550). การเดินตามรอยพระยุคลบาทเศรษฐกิจพอเพียงช่วยแก้ปัญหาความยากจน และการทุจริต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554/สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดร้อยเอ็ด. (2564). **บูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ**. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2564. จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG210803205055132>
- สำนักปลัดเทศบาลตำบลจำปาขัน จังหวัดร้อยเอ็ด. (2564). **แผนการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ (พ.ศ.2564)**. ร้อยเอ็ด : เทศบาลตำบลจำปาขัน.
- โสภณ ขำทัพ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อกำหนดชีวิตของครูในโรงเรียนเอกชนจังหวัดนนทบุรี. **วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์**. 5(2). 16-26.
- อัมราวดี อินใหม่ และคณะ. (2560). **การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา**. การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 2. “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์นวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม”. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. 5-6 สิงหาคม 2560. 587-596.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากหลายท่าน และสามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าได้เป็นผลสำเร็จ ผู้ทำวิจัยจึงขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัย บุคลากรทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย อีกทั้งต้องกราบขอบพระคุณพระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ที่ได้ให้ความเมตตา ให้ความรู้ คำแนะนำชี้แนะ และตรวจสอบแก้ไข ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และคณาจารย์สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ทุกท่าน อีกทั้งงานวิจัยครั้งนี้จะประสบผลสำเร็จไม่ได้ หากไม่ได้รับการช่วยเหลือจาก ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขในการปรับข้อความให้สมบูรณ์ และนายกเทศมนตรีตำบลจำปาขัน ที่ให้ความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน และประชาชนทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษ
ที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4*

ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING TEACHER
COMPETENCY DEVELOPMENT IN THE 21 ST CENTURY UNDER NAKHON SI
THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

มนัสนันท์ ทองสังข์¹, สันติ อุนจะนำ², สรัญญา แสงอัมพร³

Manatsanan Thongsang¹, Santi Aunjanam², Sranya Saengamporn³

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช^{1,2,3}

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand.^{1,2,3}

Email : sirilak2536@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค้นหาตัวพยากรณ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 306 คน เครื่องมือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่กับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พยากรณ์ที่ดีที่สุดคือ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน

คำสำคัญ : 1. ภาวะผู้นำ 2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 3. การพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This research article aims 1) to study the level of academic leadership of school administrators and the level of teacher competency development in the 21st century. 2) To study the relationship and find predictors between academic leadership of school administrators that affect teacher competency development. in the 21st century under the Office of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 4. The sample group was 306 teachers under the Office of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 4. The questionnaire tool used in the research were frequency, percentage, mean and section. standard deviation Determination of the Pearson correlation coefficient. Multiple regression analysis.

The findings were as follows: 1. The level of academic leadership of school administrators and the level of teacher competency development in the 21st century under the Office of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4 overall and each side were at the highest level 2. The relationship between academic leadership of school administrators and teacher competency development in the 21st century under the Office of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 4 found that, overall, there was a moderate positive relationship. 3. The predictor used to predict academic leadership of school administrators that affects teacher competency development in the 21st century under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office. District 4 found that the best forecast was in terms of school goal setting.

Keywords : 1. Leadership 2. Academic Leadership of School Administrators 3. Development of Teacher Competencies in the 21st Century

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กระทรวงศึกษาธิการมีแนวทางในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งว่าการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความ เจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสร้างสรรค์และความก้าวหน้า ทางวิชาการ การจัดการศึกษาจึงมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อพัฒนานักเรียนให้เต็มศักยภาพทั้งด้านความรู้และคุณธรรมใน วิธีการดำเนินชีวิต รวมทั้งสามารถเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้จะให้สำเร็จผลได้นั้น จะต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาที่เป็นเงื่อนไขและปัจจัยในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ อาคาร สิ่งแวดล้อม ส่วนปัจจัยตัวป้อน ได้แก่ นักเรียน ครู วัสดุ ครุภัณฑ์ และ กระบวนการซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญ คือกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยครูจะต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) และการบริหารการศึกษาที่ดีซึ่งจะต้องมี ผู้บริหารที่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จได้อย่างแท้จริงนั้นจะต้องมีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ ต้องมีหน้าที่อำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากร ตามมาตรา 52 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ให้ กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีพัฒนาครู โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เพราะการพัฒนาบุคลากรถือเป็นสิ่งจำเป็นต่อประสิทธิภาพของการทำงาน และการบริหารต้องส่งเสริมการทำงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐที่ได้จัดการกิจการบริหารและการจัดการศึกษาไว้ 4 ด้านคือ การบริหารงานทางวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป โดยผู้บริหารต้องหาแนวทางการจัดการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารงานด้านวิชาการ กิจกรรมการเรียนการสอน ถือเป็นภารกิจที่สำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ผู้บริหารสถานศึกษาทางวิชาการจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการนำและการบริหารบุคคลในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้กระทำหรือจัดกิจกรรมด้านวิชาการและกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นจะต้องจะแสดงบทบาท ให้เห็นอย่างชัดเจนในด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมในการดำเนินการใช้ ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและงานด้านวิชาการ (สมจิตร เจริญกร, 2561) ได้กล่าวว่า นอกจากภาระงานของผู้บริหารที่สำคัญจากความเป็นผู้นำทางวิชาการแล้ว ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้ครูดึงความสามารถ และศักยภาพของตนออกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาองค์กรอย่างเต็มศักยภาพ โดยรูปแบบและวิธีการการจัดการความรู้ของผู้บริหารในการแสวงหาแนวทางเพื่อดึงศักยภาพของครูภายใต้ระบบบริหารงาน ผู้บริหารที่ใช้การจัดการความรู้ที่ดีและเหมาะสมจะสามารถใช้วิธีการที่หลากหลายในการส่งเสริมการทำงานของครู ดังนั้นลักษณะของการบริหารงานทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงย่อมมีความสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของครูผ่านสมรรถนะที่สำคัญในการปฏิบัติงานของครูแต่ละคน ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สมรรถนะจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ สมรรถนะหลักมี 5 ประการ และสมรรถนะตามสายปฏิบัติงาน มี 6 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, หน้า 17-21) สำหรับยุคแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เต็มไปด้วยข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลาย ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีทักษะต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของครูให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวโน้มทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา คะแนนมาตรฐานต่าง ๆ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันทดสอบแห่งชาติ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคุณธรรม จริยธรรม และการใช้ชีวิตของผู้เรียนต่างสะท้อนให้เห็นถึง “วิกฤตคุณภาพ” ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิต อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาของไทย อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของคนรวมถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว ซึ่งเป็นผลมาจากความไม่มีคุณภาพของหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาและความสามารถด้านการบริหารจัดการ

ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยหรือตัวบ่งชี้สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (เลิศสุขุม ปงสุด, 2565) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการบริหารงานภายในสถานศึกษาโดยเฉพาะภารกิจหลักของสถานศึกษา คือการบริหารงานวิชาการ กล่าวคือผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนซึ่งปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานั้นยังพบในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ซึ่งเป็นองค์กรของผู้วิจัย จากปัญหาดังกล่าวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 จึงได้กำหนดนโยบายไว้ว่า “งานได้ผล คนเป็นสุข” มุ่งเน้นให้ครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ให้ตระหนักการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งร่วมกันยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4, 2563) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับปรุงเรื่องการบริหารสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมและควรเลือกใช้คนให้ตรงกับงานเพื่อสร้างการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีทัศนคติที่ดีในการทำงานเพื่อให้ครูมีความศรัทธาเชื่อมั่น และช่วยหาแนวทางแก้ปัญหา โดยการค้นหาปัญหาตามความต้องการของครูและควรมีการเสริมแรงให้ความรัก สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครู มีจิตใจเมตตา เอาใจใส่ต่อครูแต่ละคนเหมือนกัน บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และในด้านสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง แล้วร่วมกันแก้ปัญหาแล้วให้ครูมีการสำรวจความต้องการรับบริการของผู้เรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปด้วยกัน (ปิยพร บุญใบ, 2563)

จากปัญหาและความสำคัญในข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาและเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ให้สูงมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

2.2 เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

2.4 เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวกต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

3.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนเป็นตัวแปรพยากรณ์ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 4 โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ซึ่งจะเป็นผลต่อการพัฒนา การศึกษาต่อไป

4.2 ทำให้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

4.3 ทำให้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการ วิจัย ดังต่อไปนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน ครู 1,513 คน จำนวนโรงเรียน 133 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 4 ประจำปีการศึกษา 2565 ครู จำนวน 306 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) แล้วสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามตัวแปร ขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างและปรับปรุง จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูล ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check - list) เพื่อทราบถึงสถานภาพของ ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาด สถานศึกษา ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 มีลักษณะเป็นมา ตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะในการ ปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามตารางการวิเคราะห์ข้อมูลจากนักวิชาการต่าง ๆ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

6. ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ดังนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D.= 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมุ่งเน้นด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.60$, S.D.= 0.28) รองลงมาคือด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.59$, S.D.= 0.30) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, S.D.= 0.30) ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ($\bar{X} = 4.57$, S.D.= 0.30) ด้านการนิเทศและประเมินผลการศึกษา ($\bar{X} = 4.57$, S.D.= 0.34) ด้านการจัดบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.57$, S.D.= 0.27) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการทำงานด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.27)

6.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ระดับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D.= 0.29) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ($\bar{X} = 4.59$, S.D.= 0.33) รองลงมาคือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.58$, S.D.= 0.34) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.58$, S.D.= 0.31) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.40) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.37) และด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและทักษะด้านดิจิทัล ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.39)

6.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

ตัวแปร	การพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21						
		Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา							
การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน	X ₁	.365**	.387**	.391**	.322**	.312**	.245**
การมุ่งเน้นด้านวิชาการ	X ₂	.400**	.390**	.413**	.266**	.212**	.267**
การทำงานด้านหลักสูตร	X ₃	.350**	.381**	.359**	.236**	.204**	.167**
การวัดและประเมินผลผู้เรียน	X ₄	.309**	.370**	.334**	.265**	.237**	.217**
การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้	X ₅	.366**	.397**	.363**	.286**	.251**	.217**
การนิเทศและประเมินผลการศึกษา	X ₆	.389**	.401**	.361**	.265**	.251**	.259**
การจัดบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียน	X ₇	.341**	.344**	.332**	.192**	.172**	.196**
รวม							.442**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมุ่งเน้นด้านวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านการจัดการชั้นเรียน(Y₃) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .413 รองลงมา คือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการนิเทศและประเมินผลการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน (Y₂) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .401 และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือ ด้านการทำงานด้านหลักสูตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน (Y₆) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .167 ซึ่งสอดคล้องกันกับสมมติฐาน

6.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการค้นหาตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การสัมประสิทธิ์พหุคูณภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	P	
	B	Std. Error	β			
7	ค่าคงที่ (Constant)	2.103	.301		6.987	.000
	การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน	.192	.073	.193	2.619	.009
	การมุ่งเน้นด้านวิชาการ	.188	.100	.181	1.879	.061
	การทำงานด้านหลักสูตร	.100	.089	.091	1.126	.261
	การวัดและประเมินผลผู้เรียน	-.011	.084	-.011	-.124	.901
	การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้	.030	.089	.031	.339	.735
	การนิเทศและประเมินผลการศึกษา	.098	.077	.112	1.273	.204
	การจัดบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียน	-.061	.105	-.056	-.580	.562

$R = .442$, $R^2 = .196$, Adjusted $R^2 = .193$, S.E._b = .265, $F = 73.878$

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการมุ่งเน้นด้านวิชาการ ด้านการทำงานด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศและประเมินผลการศึกษา ด้านการจัดบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียนสามารถพยากรณ์การพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 จากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้าน พบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ส่วนด้านการมุ่งเน้นด้านวิชาการ ด้านการทำงานด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศและประเมินผลการศึกษา และด้านการจัดบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียน ไม่เป็นตัวพยากรณ์ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 มี เมื่อนำปัจจัยดังกล่าวซึ่งเป็นตัวพยากรณ์ไปสร้างสมการพยากรณ์สามารถสร้างสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 2.103 + .192 (X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .193 (X_1)$$

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในบทบาทผู้นำทางวิชาการอาจกำหนดให้บุคลากรในสถานศึกษา รับผิดชอบและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนให้สอดคล้องการบริหารสถานศึกษาที่เน้นวิชาการ โดยผู้บริหารมีการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดบรรยากาศที่ดีของโรงเรียน มุ่งเน้นด้านวิชาการ ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ อีกทั้งเพื่อสนับสนุนครูได้พัฒนาตนเอง และให้นักเรียนเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการนิเทศและประเมินผลการศึกษา มุ่งเน้นการทำงานด้านหลักสูตร รวมถึงการนิเทศและประเมินผลการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของกฤษณา วิเชียรวารี (2561) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาคือการช่วยสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาทางการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายในการนำความรู้ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานและหน้าที่ผู้นำร่วมงานให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาครอบคลุมทักษะการวางแผนการพัฒนาการทำให้เกิดผลสำเร็จและการวัดผลที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนคุณภาพการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่บ่งบอกถึงการพัฒนาหลักสูตรการประเมินนักเรียนการจัดโครงสร้างสำหรับนักเรียนให้มีความต้องการเป็นพิเศษการประเมินการสอนของครูและการพัฒนาครูสู่มาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งผู้ร่วมงานสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน

7.2 ระดับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อสังคมโลกเปลี่ยนไป ผู้เรียนไม่ได้เรียนรู้จากโรงเรียนเพียงแห่งเดียวแต่สามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกที่เป็นสังคมนอกตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอินเทอร์เน็ตการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและทักษะด้านดิจิทัล บทบาทของครูไทยในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยครูต้องช่วยแก้ไขและชี้แนะความรู้ที่ถูกผิดที่ผู้เรียนได้รับจากสื่อ ภายนอกรวมทั้งสอนให้รู้จักการคิดวิเคราะห์หากลั่นกรองความรู้ให้มีวิจารณญาณ ก่อนนำข้อมูลไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ครูยังต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและต้องพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน รวมถึงการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนซึ่งเป็นกระบวนการครูที่ปรึกษาได้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นขั้นตอน และเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สามารถช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหาของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากนี้การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ยังเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนานักเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพและตามธรรมชาติของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิด Kyriacou, Chris (2012) ได้กล่าวว่า สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 เป็นศตวรรษที่สามารถเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีได้ง่าย โดยครูต้องทำงานร่วมมือ กับบุคคลอื่นเพื่อนำเทคโนโลยีเข้าสู่ชั้นเรียน โดยต้องการให้ครูมีสมรรถนะ ดังนี้ การบริหารจัดการชั้นเรียน (classroom management) เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน ต้องเป็นชั้นเรียนที่มีระเบียบมีกฎเกณฑ์ร่วมกันและเป็น

ชั้นเรียนที่มีความรู้สึกลอดภัย การจัดบทเรียนให้สอดคล้องกับชีวิตจริง (making content relevant) การเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 ทำได้ยากกว่าศตวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากนี้ครูต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพราะนักเรียนต้องรับข้อมูลข่าวสาร จากหลากหลายแหล่ง ดังนั้นสิ่งที่ท้าทายครูในศตวรรษนี้ คือการจัดบทเรียนให้สอดคล้อง กับชีวิตประจำวันของนักเรียน และเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในโรงเรียน การใช้เทคโนโลยี (technology) ในแต่ละปี ระบบ อุปกรณ์ของเทคโนโลยีมีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วครูจึงต้องตามให้ทันกับเทคโนโลยีใหม่เหล่านั้น เพื่อนำไปใช้สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ของ นักเรียนและเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเอง การสร้างความร่วมมือ (collaboration) นอกจากครูต้องคำนึงถึงมาตรฐานการศึกษาของรัฐแล้ว ครูควรเน้นหลักความร่วมมือ หรือการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการศึกษา อย่างเท่าเทียมกัน และการพัฒนาวิชาชีพ (professional development) อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องเรียนรู้ ตลอดเวลา ต้องปรับยุทธวิธีการสอนและการใช้เทคโนโลยีอยู่เสมอ เกาะติดกับสถานการณ์ใหม่ และรู้จักการพัฒนาวิชาชีพของตนเองจากการวิจัย การสัมมนา หรือการอบรม และเมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

7.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่กับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน จากผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่กับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์กันไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางบวกหรือความสัมพันธ์ทางลบ ซึ่งส่งผลต่อสถานศึกษาโดยตรงเป็นความสัมพันธ์ที่จะทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาให้สูงขึ้น การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้านการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและทักษะด้านดิจิทัล หรือด้านความสัมพันธ์กับชุมชนก็จะสามารถทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาสูงขึ้นได้ สามารถทำให้สถานศึกษามีศักยภาพ และมีความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของชินกมล ประสาทร์ และอมรรัตน์ สนั่นเสียง (2560) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อสถานศึกษา ครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนและให้ความรู้กับนักเรียน ดังนั้นถ้าครูมีสมรรถนะครูซึ่งประกอบด้วย สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน รวมถึงสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ครูจะมีความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะของครูที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นถ้าสมรรถนะครูเป็นอย่างไร่อมทำให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาเกิดขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางบวกเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้วิจัยเห็นว่า

มีประเด็นสำคัญ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้าน การมุ่งเน้นด้านวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการพัฒนาสมรรถนะของครูใน ศตวรรษที่ 21 ในด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการนิเทศและประเมินผลการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ ทางบวกในระดับปานกลางกับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านการดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มี ความสัมพันธ์ต่ำสุดคือ ด้านการทำงานด้านหลักสูตรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำสุดกับการ พัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยที่ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมุ่งเน้นด้านวิชาการมี ความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการ บริหารจัดการชั้นเรียนซึ่งเป็นด้านที่มีข้อเฉลี่ยมากที่สุดเนื่องมาจากการมุ่งเน้นด้านวิชาการ งาน วิชาการเป็นงานมีขอบข่ายครอบคลุมหลายด้านอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพ แก่ผู้เรียนทุกด้านซึ่งสามารถสรุปขอบเขตของงานวิชาการทั้งหมดคือ การพัฒนาหรือดำเนินการ เกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียน การสอนในสถานศึกษา การบริหารจัดการชั้นเรียน การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะ แนวการพัฒนาาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความ เข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา การพัฒนาและ สร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ องค์กรประกอบเหล่านี้ล้วน เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และสามารถพัฒนาศักยภาพทางการเรียนรู้ ของนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของภูมิภควัชร์ ภูมิพงศ์ชศร (2563) ได้กล่าวว่า การ บริหารจัดการชั้นเรียนเป็นการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรด้านวิชาการเป็นกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมให้มีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนอีกทั้งการเรียนการสอน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพของการศึกษา โดยจะเน้นการนำเทคโนโลยีใหม่มาเป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเห็นได้ชัด และเป็นการพัฒนาเพิ่มทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ 21 เป็นนวัตกรรมที่สำคัญและ เป็นการเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดห้องเรียนกลับด้าน ห้องเรียนเสมือน ห้องเรียนอัจฉริยะ พร้อมทั้งเพิ่มนวัตกรรมร่วมสมัยในการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยการนำแนวคิด และเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้ในการบริหารจัดการชั้นเรียน นวัตกรรมร่วมสมัยด้านการบริหารจัดการ ชั้นเรียนนั้นมีความสำคัญ คือ การบริหารจัดการแบบเชิงรุก จัดให้มีห้องเรียนที่มีพื้นที่การเรียนรู้ใน ชั่วโมงอัจฉริยะ พร้อมทั้งนำแอปพลิเคชันมาใช้ และการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบดิจิทัล การบริหาร จัดการชั้นเรียนมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผู้เรียนรู้ให้มีคุณภาพ และทักษะในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

7.4 ตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล ต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนด

เป้าหมายของโรงเรียน ด้านการมุ่งเน้นด้านวิชาการ ด้านการทำงานด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศและประเมินผลการศึกษา ด้านการจัดบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียนสามารถพยากรณ์การพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 จากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้าน พบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ส่วนด้านการมุ่งเน้นด้านวิชาการ ด้านการทำงานด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศและประเมินผลการศึกษา และด้านการจัดบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียน ไม่เป็นตัวพยากรณ์ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 อาจจะมีปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านกลยุทธ์ ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านบุคลากรที่สามารถเป็นตัวพยากรณ์ได้ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด จากด้านอื่น ๆ อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้มีการนำการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนไปพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ออกแบบการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง นำสู่การปฏิบัติงานตามแผนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีการประสานงานอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง กำกับควบคุม ตรวจสอบติดตามผลเพื่อการพัฒนางาน อีกทั้งยังจัดทำแผนงาน และวางระบบปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจนโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดระบบการปฏิบัติงานได้กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนเป็นหัวใจของกระบวนการการบริหารที่ให้เกิดความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ McNiff & Whitehead, (2002) กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนต้องชัดเจนเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนงานมีส่วนในการกำหนดเป้าหมายและร่วมรับผิดชอบเป้าหมายที่แสดงออกพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ง่ายต่อการนำไปสอนและมีการสื่อสาร เป้าหมายให้ครูผู้ปกครองผู้เรียนรับทราบโดยทั่วกันทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพัฒนาและสร้างเกณฑ์มาตรฐานด้านวิชาการที่สูงมีความชัดเจนจะเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความคาดหวังสูงซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปรับปรุงการเรียนของผู้เรียนและจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นในโรงเรียนต่อไป สอดคล้องกับ Adams, Donnie & Raman Kutty, Gopinathan & Zabidi, ZulianaX, (2017) งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21พบว่า ภาวะผู้นำทางการศึกษา ประกอบด้วยการจัดการความกดดันต่อการรอบกำหนดและข้อจำกัดการบริหารงานที่เป็นรายละเอียดประจำวัน และการวางแผนปรับเปลี่ยน เตรียมพร้อมสำหรับการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้แก่ ความเป็นโลกาภิวัตน์ การเน้นเทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร และการเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจที่มีการใช้องค์ความรู้สมัยใหม่เป็นฐาน สอดคล้องกับแนวคิดของมณีส ทวีกัน (2561) กล่าวว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ เป็นการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้และการให้ความสำคัญสูงสุดต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนการสอนกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติของนักเรียน และของครูเพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ด้านการนิเทศและประเมินผลการศึกษา ด้านการจัดบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียนเป็นลักษณะที่ผู้บริหารมีเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและให้ความสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและตามสภาพบริบทของโรงเรียนให้มากขึ้น สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน

8.1.2 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานและด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและทักษะด้านดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานและด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและทักษะด้านดิจิทัลการพัฒนาผู้เรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศและประเมินผลการศึกษาการจัดบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียน มีการจัดตั้งคณะทำงานได้อย่างเหมาะสมกับงาน โดยคำนึงถึงความสามารถและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

8.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอน และควรมีทักษะการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและทักษะด้านดิจิทัล ในการติดต่อประสานงานระหว่างบุคคลหรือหน่วยงาน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงการพัฒนาศักยภาพด้านการปฏิบัติงานของครู

8.3.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร โดยมุ่งเน้นด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์บรรลุผลตามเป้าหมาย

8.3.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนในสังกัดอื่น หรือเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำไปพัฒนา และปรับปรุงรูปแบบการทำงานของบุคลากร

8.3.4 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษากับการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสป.).

- กฤษณา วิเชียรวารี. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับคุณภาพผู้เรียนโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- ชื่นกมล ประสาทร์, อมรรัตน์ สนั่นเสียง. (2560). การศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะครู กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปิยพร บุญใบ. (2563) . ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ภูมิภาควัจจ์ ภูมิพงศ์คชศร. (2563). การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 3(3). 591-600.
- มนัส ทวีกัน. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เลิศสุขุม ปังสุด. (2565). แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. 4(3). 57-74.
- สมจิตร เจริญกร. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในองค์กร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 3(2). 1-16.
- Adams, D., Raman Kutty, G. & Mohd Zabidi, Z. (2017). *Educational Leadership for the 21st Century*. International Online Journal of Educational Leadership. 1(1). 1-4.
- Kyriacou, Chris. (2012). *Essential Teaching Skills*. China : Printing International Ltd.
- MacNeill, N. and others. (2003). *Beyond instructional leadership: towards pedagogic leadership*. Paper submitted for presentation at the 2003 annual conference for the Australian Association for Research in Education : Auckland.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ดร.สันติ อุณจะนำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้แนวคิดวิธีการ คำแนะนำ และ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำปรึกษาความรู้ และประสบการณ์ในการพัฒนางานวิจัยในครั้งนี้ และ กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิจัยมา ขอขอบคุณเพื่อร่วมงาน ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม กราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1*

LEADERSHIP ACCORDING TO THE 4 BRAHMA VIHARA PRINCIPLES AFFECTING THE EFFICIENCY OF SCHOOL ADMINISTRATION UNDER THE SURATTHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ชุลดา แอเด็น¹, ทิพมาศ เสวตวรโชติ², สันติ อุนจะนำ³

Chanulada Aden¹, Tippamas Sawetvorchot², Santi Aunjanam³

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศไกรราช^{1,2,3}

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand.^{1,2,3}

Email : chanulada1986@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 4) เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC เท่ากับ 0.77-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .77 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านกรุณา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านมูทิตา ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2. ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย การพัฒนามนุษย์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การประสานงาน ด้านการวางแผน

มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกันกับสมมติฐาน

คำสำคัญ : 1. ภาวะผู้นำ 2. พรหมวิหาร 4 3. การบริหารสถานศึกษา 4. ประสิทธิภาพการบริหารงาน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the level of leadership according to the Four Brahma Vihara principles of teacher administrators under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1 on the effectiveness of school administration. under Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1 2) to study the level of school administration efficiency of teacher administrators under Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1 3) to study the relationship between leadership according to Brahmaviharn 4 and Efficiency in school administration under the Office of Surat Thani Primary Educational Service Area 1 4) to find predictors used to forecast leadership according to Brahmaviharn 4 principles and school administration efficiency. Under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1, the sample group was school administrators and teachers. The samples were 302 students under Surat Thani Primary Educational Service Area Office, Region 1. The instrument used for data collection was a 5-level estimation scale questionnaire with an IOC of 0.77-1.00 and a reliability of the whole paper of .77. Statistics used in research, including frequency, percentage, mean, standard deviation and the statistics used to test the hypothesis were stepwise multiple regression.

The results showed that: 1. Leadership according to the Four Brahmawihan principles of teacher administrators under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1 on school administration efficiency. Under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1 overall was at the highest level. When considering each aspect in descending order of average, the kindness aspect had the highest average, followed by the compassion aspect, and the equanimity aspect. 2. Efficiency of school administration of administrators, teachers under Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1 overall was at the highest level. When considering each side in descending order of average, it was found that human development with the highest average, followed by planning coordination 3. The relationship between leadership according to Brahma Vihara 4 and school administration efficiency. Under the Office of Surat Thani Primary Educational Service Area, Region 1, as a whole, there

was a relationship at the highest level. with statistical significance at the .01 level, which is consistent with the hypothesis.

Keywords : 1. Leadership 2. 4 Brahma Vihara 3. School Administration 4. Management Efficiency

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

เนื่องจากสังคมในยุคปัจจุบันนี้มีปัญหาเกิดความแตกแยกและวุ่นวายอยู่ทุกวันนี้เป็นเพราะว่าทุกคนละเลยหลักศีลธรรมอันดีงามศาสนา และกระทำในสิ่งที่ตรงข้าม สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีภาวะผู้นำคุณสมบัติน่าเลื่อมใส มีสติปัญญา มีความรู้ความสามารถ ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและมีการปฏิบัติตนที่น่าเลื่อมใส น่าสนทนาและฟังการตอบปัญหาข้อข้องใจ กล่าวถึงหลักภาวะผู้นำนั้นมีฐานะอีกอย่างหนึ่งเรียกว่า เป็นที่พึ่งนอกจากนั้นพระพุทธเจ้ายังได้แสดงคุณธรรมของบุคคลผู้เป็นใหญ่หรือผู้เป็นผู้นำไว้หลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นลักษณะภายในหรือคุณธรรมของผู้ปกครอง เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพราะสถานศึกษาเป็นแหล่งสำคัญในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้แก่นักเรียนทุกคน ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการครองใจคนประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำและการติดต่อ สื่อสาร สอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) กล่าวว่าคนมีคุณแก่ส่วนรวม สมาชิกที่ดีของสังคม มีธรรมคือหลักความประพฤติดังนี้ ก. มีพรหมวิหารธรรมคือธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้ที่มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพรหม 4 อย่างต่อไปนี้ เมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง ข. บำเพ็ญการสงเคราะห์สถานศึกษาสถานศึกษาเปรียบเสมือนเป็นสถานที่ผลิตคนที่มีความรู้และต้องมีคุณธรรมและควบคู่ไปด้วยเพื่อที่จะนำความรู้ความสามารถไปประกอบเลี้ยงชีพตนและครอบครัวควบคู่ไปกลับความมีคุณธรรมเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายในยุคปัจจุบัน จึงต้องเน้นในเรื่องคุณธรรมเป็นหลักซึ่งต้องเริ่มจากการบริหารสถานศึกษาให้มีหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มาเป็นเครื่องมือในการบริหารต่าง ๆ ที่ช่วยในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2551)

ทั้งนี้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 80 ยัง ระบุว่าให้มีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งบางตำแหน่ง และ บางวิทยฐานะ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสม การปกครองบุคลากรในโรงเรียนให้ได้ผลตามที่พึงปรารถนานั้นประการหนึ่งซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องมี อยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคลนั้นคือคุณธรรมหรือการมีหลักธรรมที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการศึกษา ซึ่ง ได้แก่หลักธรรมในการครองตน หลักธรรมในการครองคน และหลักธรรมในการครองงาน ซึ่งหลักธรรมที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำมาใช้เพื่อครองคนมีหลายประการ แต่หลักธรรมที่มีการนำไปใช้มากที่สุดคือ หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่จะนำพาบุคคลไปสู่ความสำเร็จได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพรหมวิหาร 4 คือหลักธรรมครองใจ ที่ทำให้คนปฏิบัติในทางประเสริฐทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย

เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา แก่นของพรหมวิหาร 4 นั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับผู้บริหาร ผู้จัดการ หรือหัวหน้างาน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างมีความสุขและเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ซึ่งจะเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้นได้อีกด้วย ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องใช้หลักธรรมดังกล่าว เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ บางครั้งผู้บริหารอาจไม่ให้ความสำคัญต่อการใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการ ส่งผลให้บุคลากรขาดขวัญกำลังใจ หรืออาจเพราะผู้บริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมอย่างเพียงพอก็ส่งผลให้ นำหลักธรรมไปปฏิบัติไม่ได้ผลเท่าที่ควร ผู้บริหารจึงต้องสร้างภาพพจน์ ให้เป็นที่ศรัทธาและความเชื่อถือเป็น แนวทางในการบริหารจัดการ ซึ่งสิ่งที่จะต้องยึดถือปฏิบัติคือ การมีความรัก มีความสงสาร มีความซื่อสัตย์ และมีความซื่อสัตย์ และมีใจเป็นกลางไม่ลำเอียงทั้งรายบุคคลและคณะบุคคล ผู้บริหารที่ดีควรใช้พระคุณมากกว่าพระเดช หลักธรรม ในการบริหารจัดการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการบริหารบุคลากร และหลักพรหมวิหาร 4 คือ หลักธรรมหนึ่งที่จะช่วยในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรนำหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมในการครองคนที่จะช่วยให้บุคคลมีแรงจูงใจในการทำงาน มาใช้ในการบริหารบุคลากร (ธวัชชัย ตรีวรชัย, สำราญ โคตรสมบัติ และ ชฎาธาร โอชธิต, 2561)

ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรของสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า การดำเนินการจัดการศึกษาของ โรงเรียนบางภาระงานยังไม่บรรลุตามเป้าหมาย ส่วนหนึ่งอาจมาจากสาเหตุความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน กล่าวคือขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานและการปกครองคนของผู้บริหาร เช่น ผู้บริหารขาด ความแน่นอนในคำพูด การกระทำ ขาดความยุติธรรม ขาดความซื่อสัตย์ เอาตนเองเป็นที่ตั้ง เผด็จการ อ่อนข้อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาจนเกินไป มีจุดอ่อนให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาดูแคลน ไม่เชื่อถือ และหาทางขัดแย้งอยู่เสมอ จึงมีความคิดเห็นว่าควรนำหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมในการครองคนที่จะช่วยให้บุคคลมีแรงจูงใจในการทำงานมาใช้ในการบริหารบุคลากร ดังนั้นจึงได้มุ่งศึกษาการบริหารบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องเริ่มจากการบริหารสถานศึกษาให้มีหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มาเป็นเครื่องมือ ในการบริหารงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ ทั้งยังส่งผลต่อไปยังนักเรียนได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2.4 เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ระดับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก

3.2 ระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก

3.3 ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวก

3.4 ตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 สัมพันธ์กันในทางบวก

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบถึงระดับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

4.2 ทำให้ทราบถึงระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

4.3 ทำให้ทราบถึงภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

4.4 ทำให้ทราบตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรวิจัยที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 1,463 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหาร ครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 302 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาแนวคิดจากเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

สุราษฎร์ธานี เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

นำข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 วิเคราะห์ ค้นคว้าตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwis Method โดยนำตัวแปรอิสระทุกตัวทั้งหมดเข้าสู่การสมการถดถอยแบบปกติเพื่อศึกษาค้นคว้าตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์หลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

6. ผลการวิจัย

6.1 ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้แก่ ด้านกรุณา ด้านเมตตา ด้านมุทิตาและด้านอุเบกขา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ระดับระดับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4	N=302			
	$\bar{X}$	SD	อันดับ	แปลผล
1. ด้านเมตตา	4.69	0.34	2	มากที่สุด
2. ด้านกรุณา	4.70	0.35	1	มากที่สุด
3. ด้านมุทิตา	4.59	0.35	3	มากที่สุด
4. ด้านอุเบกขา	4.59	0.35	3	มากที่สุด
รวม	4.67	0.19	-	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

ด้านกรรณา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) รองลงมา คือ ด้านเมตตา ($\bar{X} = 4.69$) ส่วนด้านมุทิตา และ อุเบกขา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.59$)

6.2 ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการพัฒนา มนุษย์ และด้านการประสานงาน รองลงมาได้แก่ด้านการบรรลุเป้าหมาย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการวางแผน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม

ระดับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	SD	อันดับ	แปลผล
1. การปฏิบัติงาน	4.46	0.29	4	มาก
2. การวางแผน	4.46	0.29	4	มาก
3. ความร่วมมือ	4.47	0.26	3	มาก
4. การพัฒนามนุษย์	4.49	0.26	1	มาก
5. การประสานงาน	4.49	0.25	1	มาก
6. การบรรลุเป้าหมาย	4.48	0.24	2	มาก
รวม	4.48	0.12	-	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.48$) เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนามนุษย์ ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมาคือ การประสานงาน ($\bar{X} = 4.49$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปฏิบัติงาน และการวางแผน ($\bar{X} = 4.46$)

6.3 ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการ บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ และรายด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหาร สถานศึกษา ด้านอุเบกขา กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ด้านการบรรลุเป้าหมาย ใน ระดับสูงสุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ใน การบริหารสถานศึกษา ด้านด้านมุทิตา กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ด้านความร่วมมือ และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหาร สถานศึกษา ด้านกรรณา กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ด้านการประสานงาน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1

ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษา	ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา						รวม Y
	การปฏิบัติงาน (Y1)	การวางแผน (Y2)	ความร่วมมือ (Y3)	การพัฒนามนุษย์ (Y4)	การประสานงาน (Y5)	การบรรลุเป้าหมาย (Y6)	
1. ด้านเมตตา (X ₁)	.109	.071	.145*	-.092	.041	-.046	.089
2. ด้านกรุณา (X ₂)	.065	.103	.101	.079	-.007	.052	.142*
3. ด้านมุทิตา (X ₃)	.021	.095	.178**	.135**	.068	.023	.187**
4. ด้านอุเบกขา (X ₄)	.172**	.113*	.060	.080	.012	.056	.181**
รวม X	.163**	.171**	.219**	.093	.050	.039	2.68

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวม ($r = .268^{**}$) มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ และรายด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงที่สุด คือ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษา ด้านอุเบกขา กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ด้านการบรรลุเป้าหมาย ($r = 0.181$) รองลงมา คือ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษา ด้านด้านมุทิตา กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ด้านความร่วมมือ ($r = 0.178$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษา ด้านกรุณา กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ด้านการประสานงาน ($r = -.007$) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ($r = 0.268$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกันกับสมมติฐาน

6.4 ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยโดยใช้สมการพยากรณ์เพื่อพยากรณ์ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

Model		คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	3.659	.171		21.432	.000
	พรหมวิหาร	.176	.037	.268	4.817	.000

a. Dependent Variable: รวมประสิทธิภาพ

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี แบบขั้นตอน (Stepwis Method) ของภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยแจกแจงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของตัวแปร พบว่า ตัวพยากรณ์โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (β) คือ (B) = .176, ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอย มีค่าเท่ากับ .171, ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ .268, t มีค่าเท่ากับ .4.817, พรหมวิหาร 4 สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 3.659 + .176 (X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .268 (X_1)$$

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ระดับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในบทบาทผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารมีความหวังใจเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจเสมอ ผู้บริหารไม่เอาเปรียบผู้ร่วมงานทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามความสามารถของท่านเสมอ มีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร และส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน รวมถึงมีประสานงานกับทุกฝ่ายเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ตีรวิรัช, สำราญ โคตรสมบัติ, กำธร เพี้ยเอี้ย และ ชญาธาร โอษฐ์ (2561) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านกรุณา ด้านมุทิตา ด้านอุเบกขา และด้านเมตตา และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกรุณา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สามารถอภิปรายได้ดังนี้

7.1.1 ด้านกรุณา พบว่าภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร มีการบริหารจัดการเข้าปฏิบัติงานตรงกับความรู้ความสามารถ เอาใจใส่ในการชี้แจงรายละเอียดของงานที่มอบหมาย พร้อมที่จะให้บริการด้วยความเต็มใจและจริงใจแก่ผู้ปกครอง เพื่อนร่วมงาน และผู้ที่มาติดต่อราชการ เอาใจใส่ในการกำหนดเกณฑ์การสอบเข้าเป็นบุคลากรอย่างเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ สุริโย พินโย (2562) ที่สรุปว่า เมตตา ได้แก่ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข ด้วยจิตอันแผ่เมตตาและคิดทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและสิ่งอื่น ซึ่งเป็นความรักใคร่ที่ปราศจากราคะความกำหนัด ความรักความหวังดีความปรารถนาดีนั้น เป็นการแสดงออกซึ่งมิตรภาพไมตรีของมนุษย์ที่มีต่อกันตลอดถึงสัตว์และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม กรุณา ได้แก่ความสงสาร คิดช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์โศกในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากความเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง มุทิตา ได้แก่ ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตใจสงบบันเทิงประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีเมื่อเขาได้ดีมีสุข มีความเจริญงอกงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป เมื่อเห็นเขาทำความดีงามประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย พร้อมที่จะช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุน อุเบกขา ได้แก่ การเข้าไปฟังพิจารณาการเฝ้ามองดูอยู่ใกล้ ๆ แต่โดยทั่วไปอุเบกขาจะได้รับการแปลว่า ความวางเฉย หรือความมีจิตสมาธิ ซึ่งหมายถึงการทำสภาวะจิตให้เสมอภาค ไม่ตกไปในราคะ ความกำหนัดยินดี หรือปฏิฆะความยินร้าย พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วอันควรได้รับผลดี หรือผลชั่ว สมควรแก่เหตุตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ พระภาณุพงศ์ มหณาสโย (วรรณอำไพ) (2562) ที่สรุปว่า พรหมวิหาร เป็นคุณธรรมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึก เป็นข้อปฏิบัติที่มุ่งเน้นคุณธรรมที่ปรากฏในจิตใจ กล่าวคือ เมตตา เป็นอาการประพฤตินี้เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่มนุษย์โดยเป็นคุณธรรมที่กำจัดความอาฆาต ที่ปรากฏในใจของสัตว์ทั้งหลายให้สงบ มิให้เป็นข้าศึกที่ทำร้ายจิตใจของตนเองและผู้อื่น กรุณา เป็นคุณธรรมที่ประกอบด้วยอาการที่จะช่วยบรรเทาทุกข์แก่สัตว์ทั้งหลายทำให้เป็นผู้ไม่เม่งดูตายต่อความทุกข์ของผู้อื่น เป็นคุณธรรมที่ระงับซึ่งการเบียดเบียนกัน เป็นสมบัติมุทิตา เป็นคุณสมบัติที่ประกอบด้วยความยินดีปราศจากความริษยาเป็นกิจ เป็นคุณธรรมที่เสริมสร้างความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นการกำจัดความมีใจคับแคบไม่ยินดีต่อกัน อุเบกขา การรู

จักวางเฉย หมายถึง ความวางใจเป็นกลาง คือ อันที่จะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่ พิจารณาเห็นด้วย ปัญญา กล่าวคือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงไม่ซ้ำเติมผู้อื่น เมื่อ ประสบความทุกข์ ให้เห็นการกระทำของเขาเหล่านั้นตามหลักแห่งกรรม คือการกระทำของเขาเอง ว่า เขาเป็นผู้กระทำ ขึ้น อันควรได้รับผลดีหรือผลชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ

7.2 ระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จากผลการวิจัย พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารได้รับการยอมรับนับถือในความรู้ผลงาน และความสามารถในการปฏิบัติงาน การกิจและหน้าที่จากครูและบุคลากรภายในสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้มีการติดตามผลการ ปฏิบัติงานตามแผนพัฒนางานวิชาการและปฏิบัติการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร ผู้บริหารครูและบุคลากรมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อกำหนดเป้าหมายและแนว ทิศทางการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนา ศักยภาพของบุคลากรด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ที่มีการส่งเสริมและพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา และใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศตรง ตามภารกิจของโรงเรียนและได้ข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนถูกต้องตรงตามเป้าหมายความต้องการในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561) สรุปแนวคิด เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงาน คือความสามารถในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตาม จุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ไรท์ และสมิท (Ryan and Simith, 1954) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของบุคคลว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ผลลัพธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทและลงทุนให้กับงาน โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ให้กับงาน เช่น ความพยายาม กำลังงานกับผลลัพธ์ที่ได้จากงานนั้น

7.2.1 ด้านการพัฒนามนุษย์ พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจ เป็นเพราะ ผู้บริหารมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้าน ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการควบคุมพัสดุแก่ ผู้เกี่ยวข้องและมีการติดตามควบคุมดูแลให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมบำรุงรักษาพัสดุประจำ มีการเปิด โอกาสให้ครูและบุคลากรพัฒนาความรู้และประสบการณ์ในการทำงานโดยการเข้ารับการฝึกอบรม มี การเผยแพร่ผลงานวิจัยในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้งานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครั วองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นและส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรวางแผนพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิด การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดอาภาพร เหล็กกล้า (2565) ที่กล่าวว่าการบริหาร โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ โลกในปัจจุบันมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการพัฒนา ระบบสื่อสารมวลชน ทำให้กระแสข้อมูลสารสนเทศแผ่กระจายครอบคลุมพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของโลกอย่าง รวดเร็วจนได้ชื่อว่า “โลกไร้พรมแดน” ผลของการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดกระแสสำคัญ ๆ ที่เข้าสู่ ความเป็นสากลรวมทั้งการจัดการศึกษา ขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ หลายประการ เช่น ความสับสนในสารสนเทศ ข้อจำกัดด้านการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งการรับกระแสวัฒนธรรมโดยขาดการ ยั้งคิด จนกระทั่งวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ดั้งงาม เอกลักษณ์ไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในขณะที่โลกต้องการ

คุณภาพที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างไปจากเดิม ดังนั้นระบบการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพที่ยั่งยืน

7.3 การความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน จากผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางบวกหรือความสัมพันธ์ทางลบ ซึ่งส่งผลต่อสถานศึกษาโดยตรงเป็นความสัมพันธ์ที่จะทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาให้สูงขึ้น การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ไม่ว่าจะในด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา ก็จะสามารถทำให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาสูงขึ้นได้ สามารถทำให้สถานศึกษามีศักยภาพ และมีความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ตรีวรชัย, สำราญ โคตรสมบัติ, กำธร เพ็ญเอี้ย และ ชฎาธาร โอบอชิต (2561) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1)ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยตาม ค่าเฉลี่ย คือ ด้านกรุณา ด้านมุทิตา ด้านอุเบกขา และด้านเมตตา 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลัก พรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามความคิดเห็นของบุคลากร พบว่าเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา บุคลากรมีความเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาเสา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ ประสบการณ์ บุคลากรมีความเห็น เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ใน เทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 4 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

7.4 จากการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลัก พรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บุคลากรที่ตอบแบบสอบถามได้ ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงาน ในแต่ละด้านดังนี้ด้านเมตตา ผู้บริหารควรให้ความรักความปรารถนาดีต่อ ผู้ร่วมงานอย่างแท้จริง อุทิศตนให้กับองค์การให้มาก, ด้านกรุณา ผู้บริหารควรช่วยเหลือ แนะนำ เมื่อเพื่อนร่วมงาน มีทุกข์ อย่างเต็มใจ และเต็มความสามารถที่จะช่วยได้, ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ขวัญ กำลังใจ และแสดงความยินดีอย่างจริงใจ อาจจะทำด้วยคำพูดหรือชื่นชมด้วยวิธีอื่น ๆ ตามความเหมาะสมและ ตามโอกาสอันควร, ด้านอุเบกขา ผู้บริหารควรให้ความยุติธรรมในการบริหารงานทุกด้าน เน้นย้ำความซื่อสัตย์สุจริต ตรวจสอบได้ รวมถึงปฏิบัติ หน้าที่ ให้ยึดกฎระเบียบเหมาะสมและตามโอกาสอันควร, ด้านอุเบกขา ผู้บริหารควร

ให้ ความยุติธรรมในการบริหารงานทุกด้าน เน้นย้ำความซื่อสัตย์สุจริต ตรวจสอบได้ รวมถึงปฏิบัติหน้าที่ ให้ยึด กฎระเบียบ

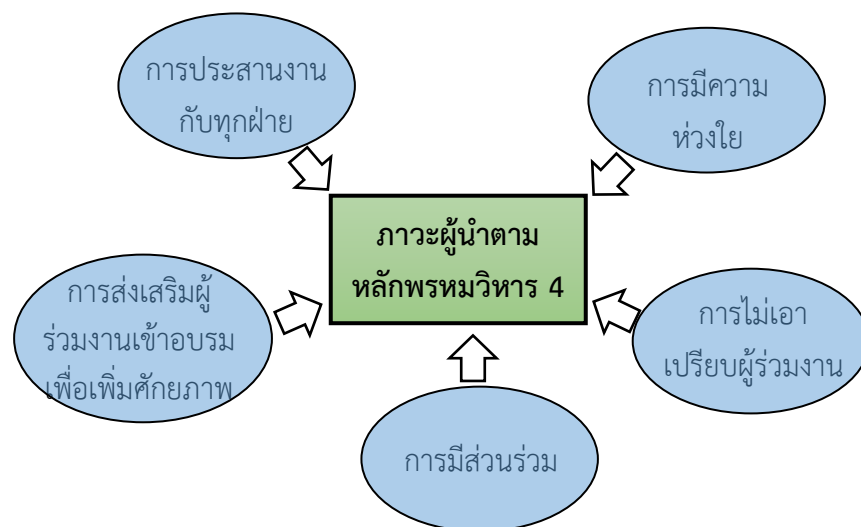
7.5 ตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำ ตามหลักพรหมวิหาร 4 กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษา ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมูทิตา ด้านอุเบกขา สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา จากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาในแต่ละด้าน พบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ด้านกรุณา เป็นตัวพยากรณ์ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สามารถนำมาอภิปรายผลได้ว่าภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา อาจจะมีปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านกลยุทธ์ ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านบุคลากรที่สามารถเป็นตัวพยากรณ์ได้ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนามนุษย์เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด จากด้านอื่น ๆ อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ มีการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรพัฒนาความรู้และประสบการณ์ในการทำงานโดยการเข้ารับการฝึกอบรม มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการควบคุมพัสดุแก่ผู้เกี่ยวข้องและมีการติดตามควบคุมดูแลให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมบำรุงรักษาพัสดุประจำ เผยแพร่ผลงานวิจัยในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้งานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถานบันอื่น และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรวางแผนพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของอาภาพร เหล็กกล้า (2565) ที่กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ โลกในปัจจุบันมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อพัฒนาระบบสื่อสารมวลชน ทำให้กระแสข้อสนเทศแผ่กระจายครอบคลุมพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของโลกอย่างรวดเร็วจนได้ชื่อว่า “โลกไร้พรมแดน” ผลของการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดกระแสสำคัญ ๆ ที่เข้าสู่ความเป็นสากลรวมทั้งการจัดการศึกษา ขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ หลายประการ เช่น ความสับสนในข้อสนเทศ ข้อจำกัดด้านการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งการรับกระแสวัฒนธรรมโดยขาดการยั้งคิด จนกระทั่งวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ดั้งงามเอกลักษณ์ไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในขณะที่โลกต้องการคุณภาพที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างไปจากเดิม ดังนั้นระบบการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพที่ยั่งยืน สอดคล้องกับกุกิลิก (Gulick, 1987) ซึ่งกำหนดหลักการบริหารไว้ 7 ประการ เรียกว่า POSDCRB ซึ่งแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้ 1) Planning การวางแผนงาน หมายถึง การจัดวางโครงการ แผนปฏิบัติงาน และ วิธีการปฏิบัติงานไวล่วงหน้า ผู้จัดการองค์กรต้องวางแผนงานทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงานเพราะ แผนงานจะเป็นแนวทางปฏิบัติทั้งองค์กร ซึ่งประกอบด้วยแผนงานหลักและแผนงานย่อยแผนงาน ต้องมีลักษณะยืดหยุ่น 2) Organizing การจัดหน่วยงาน หมายถึง การกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน และการจัดสายงาน 3) Staffing การจัดตัวบุคคล หมายถึง การบริหารงานด้านบุคลากร ได้แก่ การจัด อัตรากำลังการสรรหาและพัฒนาบุคลากร การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ สวัสดิการ และการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน ซึ่งคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ที่ส่งผลให้ งานสำเร็จหรือล้มเหลว 4) Directing การอำนวยการ หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชาและ การควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้บริหารในฐานะ

หัวหน้าหน่วยงาน หัวหน้าต้องมอบหมายหน้าที่ ให้ลูกน้องแต่ละคนตามลำดับโดยให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับความรับผิดชอบ แต่ละตำแหน่ง ประกาศใช้ระเบียบให้ปฏิบัติตาม มีการตัดสินใจสั่งการอย่างถูกต้องและรวดเร็ว 5) Coordinating การประสานงาน หมายถึง การประสานกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดมีการร่วมมือที่ดีและนำไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน 6) Reporting การรายงาน หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคลากรระดับ ต่าง ๆ ในหน่วยงานเพื่อให้ผู้บริหารและสมาชิกหน่วยงานได้รับทราบความเคลื่อนไหวและความคืบหน้า ของกิจการอย่างสม่ำเสมอ 7) Budgeting การบริหารงบประมาณ หมายถึง การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชี การใช้จ่ายเงินและการควบคุมตรวจสอบทางการเงินและทรัพย์สิน

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ทำให้ได้ทราบผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาด้านคุณา ด้านเมตตา ด้านมูทิตา ด้านอุเบกขา มีเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้น การมีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร การไม่เอาเปรียบผู้ร่วมงานทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามความสามารถของท่าน

เสมอ ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน และประสานงานกับทุกฝ่ายเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

9.1.2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาคนุชย์ ด้านการประสานงาน ด้านการบรรลุเป้าหมาย ด้านความร่วมมือ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการวางแผนด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานและด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและทักษะด้านดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ มีการนิเทศ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดระบบนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา และใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศตรงตามภารกิจของโรงเรียนและได้ข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนถูกต้องตรงตามเป้าหมายความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนและกำหนดเป็นแผนการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 เช่น การจัดอบรมเชิงวิชาการ จัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับภาวะผู้นำ เพื่อให้ได้ผู้นำที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการ บริหารงานของหน่วยงานต่าง ๆ และเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีขององค์กรต่าง ๆ ต่อไป

9.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมควรนำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย ในครั้งนี้ มาเป็นแผนพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหม วิหาร 4 เพื่อพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ให้เจริญและให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงการพัฒนาศักยภาพด้านการปฏิบัติงานของครู

9.3.2 ควรศึกษาการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารสถานศึกษา ในครอบคลุมทุกอำเภอ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

9.3.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนในสังกัดอื่น หรือเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการทำงานของบุคลากร

10. เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**.

พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : เอส อาร์. ฟรินติ้งแมสโปรดักส์.

ธวัชชัย ตริวรชัย, สำราญ โคตรสมบัติ, กำธร เพี้ยเอี้ย และ ชฎาธาร โอบอชิต. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาโฮง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วารสารปรัชญาปริทรรศน์**. 23(1). 71-81.

- พระครูสังฆรักษ์สุทิน ส่องรส. (2560). **หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารบุคลากรของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระภาณุพงศ์ มหชฌาสุโย (วรรณอำไพ). (2562). **การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองสูงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุริโย พินโย. (2562). **การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชนเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2561). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565.** สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565. จาก <https://www.surat1.go.th>
- อาภาพร เหล็กกล้า.(2565). **การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ.** สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565. จาก <https://www.gotoknow.org>
- Gulick, Luther. (1987). **Notes on the Theory of Organization in Gulick L.Urwick,L.(ed) Paper on The Science of Administration.** New York : Institute of Public Administraion.
- Ryan, T.A. and Smith, P.C. (1954). **Principle of Industrial Psychology.** New York : The Mcnanla Press Company.

11. คำขอขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพมาศ เศรษฐวรโชติ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้แนวคิดวิธีการคำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำปรึกษาความรู้ และประสบการณ์ในการพัฒนางานวิจัยในครั้งนี้และกรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิจัยมา ขอขอบคุณเพื่อร่วมงาน ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม กราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหาร
ส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม*

THE INTEGRATION OF BUDDHIST PRINCIPLES IN THE DEVELOPEMENT OF PEOPLE'S
COMMUNITIES AT HUAIAENG SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
AREA, MUENG MAHASARAKHAM DISTRICT, MAHASARAKHAM PROVINCE

พระเกรียงศักดิ์ ปญญาวชิโร (โทथा)¹, พระครูกิตติวราทร²
Phra kiangsak Panyawachiro (Thotham)¹, Phrakrukittiwaratorn²
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}
Email : Phanyawachiroo08@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น เห็นการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง 4) เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและเชิงพื้นที่ เป็นวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชน อายุ 18 ปีขึ้นไป เป็นผู้มิลิทธิเลือก ตั้งตามประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2563 ในเขตพื้นที่ตำบลห้วยแอ่ง จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และพื้นที่พุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4) รองลงมา ด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเห็นการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมเพศไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ได้แก่ อบรมปลูกจิตสำนึกเพื่อพัฒนาจิตใจของประชากรในชุมชนพัฒนาจากภายในสู่ภายนอกได้อย่างยั่งยืน 4. การนำผลวิจัยไปใช้ในเชิงนโยบายและพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่งควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้นสนับสนุนเพิ่มงบประมาณในทุกโครงการพัฒนาชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : 1. การบูรณาการ 2. หลักพุทธธรรม 3. การพัฒนาชุมชน 4. ประชาชน

ABSTRACT

The objectives of this article are 1) to study the state of integration of Buddhist principles in people's community development; Huai Ang Subdistrict Administrative Organization area Mueang Maha Sarakham District Maha Sarakham Province 2) to compare ideas See the integration of Buddhist principles in developing the community of people classified by gender, age, education level, and occupation. 3) To study recommendations for integrating Buddhist principles. in the development of people's communities Huai Ang Subdistrict Administrative Organization area 4) To use research results for policy and spatial use. It is a quantitative research method. The sample group used in the research included people aged 18 years and over who had the right to choose. Set according to the announcement of the names of 341 people eligible to vote for Subdistrict Administrative Organization Council members/President of the Subdistrict Administrative Organization 2020 in the Huang Ang Subdistrict area. The research instrument was a questionnaire with content validity between 0.67-1.00 and has a confidence level of 0.95. Statistics used in data analysis include percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test (One-way ANOVA) values.

The results showed that: 1. The state of integrating Buddhist Principles in the development of People's communities at Huai Ang Sub-district Administrative Organization Area, overall, was at a high level. When considering by aspect in order from the highest average to the lowest were: creating a learning society and revitalizing civilization (Sangaha Vatthu Principles) followed by sustainable environment, and the side with the lowest average was creating strong community. 2. The results of comparing opinions on the integration of Buddhist Principles in community development, classified by gender, age, education level, and occupation overall, gender was no difference. Other than that, the difference was statistically significant at the .05 level. 3. Recommendations on Integrating Buddhist Principles in development of people community were: cultivated consciousness training to develop the minds of the people in the community, developed from the inside to the outside sustainable manner. 4. Application of research results in terms of policy and area: Huai Ang Sub-district Administrative Organization should pay more attention to community development, supporting and increasing the budget in every community development project to enhance the efficiency of community development.

Keywords : 1. Integration 2. Buddhist principles 3. Community Development 4. People

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาชุมชนได้รับความนิยมนิยมและแพร่หลายไปทั่วโลก เมื่อองค์การสหประชาชาติให้การยอมรับ โดยองค์การสหประชาชาติได้กำหนดความหมาย หลักการและวิธีการพัฒนาชุมชนขึ้นเพื่อใช้ร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก และที่สำคัญ คือ การที่องค์การสหประชาชาติกำหนดให้ระหว่างปี ค.ศ. 1960-1969 เป็นทศวรรษแห่งการพัฒนา กำหนดเพิ่มเติมให้ ปี ค.ศ. 1970-1979 เป็นทศวรรษที่สองแห่งการพัฒนาติดต่อกัน ทำให้การพัฒนาชุมชนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางและนิยมนำมาใช้กันโดยทั่วไปในปัจจุบัน (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2546) ส่วนในประเทศไทยความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้มีการริเริ่มขึ้น โดยกระทรวงมหาดไทยที่ได้ประกาศใช้แผนบูรณชนบท เมื่อ 1 เมษายน 2485 โดยมุ่งหวังให้ราษฎรไทยเป็นพลเมืองดี มีที่ดินทำกินและมีการครองชีพที่ดีขึ้น แต่ในหลักการที่กำหนดนั้น เป็นการพัฒनावัตถุเป็นหลักและมีการดำเนินการไปได้ประมาณ 2 ปี เพราะขาดหลักวิชาการและไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ประกอบกับเกิดสงครามมหาเอเซียบูรพา (สงครามโลก ครั้งที่ 2) ทำให้ประเทศต้องตกอยู่ในภาวะของสงคราม ภายหลังจากสงครามสิ้นสุดลงรัฐบาลได้ริเริ่มฟื้นโครงการบูรณชนบทขึ้นมาอีกครั้ง โดยใช้แผนการบูรณชนบทปี 2485 เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการพัฒนา และภายใต้แผนการบูรณชนบทนี้ ได้มีคณะกรรมการบูรณชนบทเกิดขึ้นในทุกท้องถิ่นที่อยู่นอกเขตเทศบาล ในปี 2496 กระทรวงมหาดไทยได้สั่งระงับ เพราะไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาในปี 2497 กรมประชาสงเคราะห์ได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารวิเทศกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการสนับสนุนส่งเสริมเจ้าหน้าที่ไปศึกษาดูงานการพัฒนาท้องถิ่นในประเทศอินเดียและพม่า เมื่อกลับมาได้เสนอรายงานและร่างโครงการจนได้โครงการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อนำเสนอรัฐบาล เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2499 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบอนุมัติให้ใช้เป็นโครงการพัฒนาท้องถิ่นแห่งชาติ ซึ่งเป็นการเริ่มดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นครั้งแรกอย่างจริงจัง ปี 2498 ประเทศไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติผ่านทางสำนักงาน UNESCO จัดตั้งโครงการมูลสารศึกษา (Fundamental Education) ขึ้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อผลิตบุคลากรออกไปพัฒนาชนบทเรียกว่า “สาระนิเทศ” ซึ่งต่อมาได้โอนไปขึ้นอยู่กับสำนักงานพัฒนาการท้องถิ่นกรมมหาดไทย เมื่อเดือนสิงหาคม 2502 จากนั้นในปี 2502 องค์การสหประชาชาติ (UN) จัดให้มีการประชุมสัมมนานักบริหารการพัฒนาท้องถิ่นขึ้นในประเทศไทย ระหว่างประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชีย จำนวน 6 ประเทศ ภายหลังจากการประชุมสัมมนาเสร็จ ส่งผลให้มีการจัดตั้งสำนักงานพัฒนาท้องถิ่นเป็นสำนักงานอิสระขึ้นตรงต่อกรมมหาดไทย เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2502 และกลายเป็นส่วนการพัฒนาท้องถิ่นไทย เมื่อปี 2503 จากนั้นได้จัดตั้งขึ้นเป็นกรมการพัฒนาชุมชนเมื่อปี 2504 และได้จัดให้มีสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท หรือ รพช. ขึ้นเมื่อปี 2507 (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2546)

การพัฒนาสังคมไทยที่ผ่านมาเป็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพชุมชนและสังคมไทยจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันที่ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและมีความทันสมัยมากขึ้น ปัจจุบันสังคมไทยเป็นลักษณะของสังคมโลกาภิวัตน์มีความเจริญก้าวหน้าในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสาร และนวัตกรรมใหม่ๆ ที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงพัฒนาการทั้งด้านการแพทย์ การสื่อสาร การค้าและการลงทุน เป็นต้น นอกจากนี้การรวมตัวกันของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) หรือ “ประชาคมอาเซียน (ASEAN)

Community)” ยังเป็นแรงผลักดันที่ก่อให้เกิดการแข่งขันกันในการค้าและการลงทุน ทำให้สังคมไทยมีความจำเป็นต้องเร่งรัดการพัฒนาคน ชุมชน สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศอื่นมากขึ้น เพื่อไม่ให้ประเทศตกอยู่ในสภาพที่อ่อนแอ ล้าหลังและเสียเปรียบการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนตามแนวทางของการพัฒนาประเทศนอกจากจะต้องให้ความสำคัญและความร่วมมือในการดำเนินตามแนวทางการพัฒนาประเทศ ด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐโดยปัจจุบันแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นับเป็นแนวทางในการบริหารพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นไปอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) ขององค์การสหประชาชาติซึ่งเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงเป็นแนวทางที่มีความสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุบลัมภ์, 2558)

บริบทชุมชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่งอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ได้ดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565) และเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561 โดยมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับต่างๆ และเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง ตามวิสัยทัศน์ “ท้องถิ่นพัฒนา ชุมชนเข้มแข็ง เกษตรปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้ อยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน” (องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง, 2564)

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง (2564) ได้มีการศึกษาสภาพปัญหาหรือจุดอ่อนของปัญหาการพัฒนาที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง ตามประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 อ้างตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง วิเคราะห์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ราษฎรประสบปัญหาความยากจน ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพทางการเกษตรเพียงอย่างเดียวทำให้ขาดรายได้ ประชาชนไม่สามารถรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินการด้านเศรษฐกิจของชุมชนในรูปของกลุ่มอาชีพอย่างเข้มแข็งได้ เนื่องจากประชาชนขาดความรู้และคุณธรรมที่จะช่วยเชื่อมต่อประสานให้เกิดการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนของตนได้อย่างเข้มแข็ง ดังนั้นเห็นควรนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาช่วยในบูรณาการจัดการแก้ไขปัญหา โดยนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 บูรณาการปฏิบัติการตาม เป็นการบำเพ็ญการสงเคราะห์คือปฏิบัติตามหลักการสงเคราะห์หรือธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีประกอบด้วย 4 ข้อดังต่อไปนี้ ทาน คือ ให้ปันเอื้อเฟื้อแผ่ทั้งวัตถุทานธรรมทานและอภัยเสียสละแรงกายแรงใจให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ปิยวาจา คือ กล่าวคำสุภาพมีประโยชน์เพื่อให้เกิดไมตรี ความสามัคคีมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน อัตถจริยา คือ ทำประโยชน์แก่เขาแก่ส่วนรวม และสมานัตตตา คือ เอาตัวเข้าสมานวางตนเสมอภาคร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน มีความเสมอตนเสมอปลายมุ่งพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

จากปัญหาดังกล่าวจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง ที่มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนไปในทิศทางที่ดีขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนของประชาชนเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่งต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกัน

3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกัน

3.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ได้ทราบสภาพการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

4.2 ได้ทราบการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

4.3 ได้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนประชาชน อายุ 18 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งตามประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล/นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามบัญชีย้ายเข้าก่อน 29 พฤศจิกายน 2563 ในเขตพื้นที่ตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 341 คน กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยการเทียบตารางสำเร็จรูปขอ เครจซี และมอร์แกน (R.V.Krejcie and D.W.Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง 341 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มตัวอย่างตามบัญชีรายชื่อ ความห่างของแต่ละลำดับอยู่ที่ 9 รายชื่อเป็นหนึ่งตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ระดับการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามหลักวิธีการของลิเคิร์ต (R.A. Likert) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะปลายเปิด (Opened form) มีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.950 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1. ประสานงานกับงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลถึงผู้บริหารของเขตการปกครององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง ผู้นำหมู่บ้านทั้ง 10 หมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลทำการวิจัย 2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมด้วยผู้ช่วยในการวิจัย 3. ทำการแจกเอกสารแบบสอบถาม โดยทำการชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟังโดยให้เวลาในการตอบแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาอีกครั้ง 4. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการตอบแล้วทั้งหมด เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการต่อไปการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ทั้งฉบับ 2. นำแบบสอบถามที่เลือกไว้แล้ว ดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์ 3. นำคะแนนที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป 4. วิเคราะห์ข้อมูลระดับการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งในภาพรวม รายด้านและเป็นรายข้อ แล้วแปรผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์แต่ละข้อ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังต่อไปนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง การพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง การพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง การพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง การพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง การพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด 5. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยใช้ความถี่และร้อยละ 6. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าความต่างของการบูรณาการหลักพุทธ

ธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้ค่า t-test (Independent) ในการเปรียบเทียบตัวแปร 2 กลุ่ม 7. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าความต่างการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้ค่า F-test (One-way ANOVA) ในการเปรียบเทียบตัวแปรที่มีค่ามากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป 8. เก็บรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequencies) 9. นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และค่าการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test)

5. ผลการวิจัย

5.1 วิเคราะห์สภาพการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชน ของประชาชน (สังคหวัตถุ 4)	สภาพการบูรณาการ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการโครงสร้างพื้นฐาน	3.78	0.91	มาก	3
2. ด้านส่งเสริมเกษตรปลอดภัย	3.73	0.83	มาก	4
3. ด้านการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง	3.68	0.88	มาก	5
4. ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และฟื้นฟู อารยธรรม	3.82	0.88	มาก	1
5. ด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน	3.81	0.91	มาก	2
รวมเฉลี่ย	3.76	0.82	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และฟื้นฟูอารยธรรม ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.88) รองลงมาด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.91) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.88)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (สังคหวัตถุ 4) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ช่วยกันตรวจตราสอดส่องปัญหาที่เกิดขึ้นของระบบน้ำประปา ระบบไฟฟ้า ระบบการคมนาคม เมื่อพบปัญหาแล้วแจ้งข่าวต่อองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง (อัครจริยา) รองลงมา คือ มีความสามัคคีกันในกลุ่มชนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการทำงาน (อัครจริยา) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ช่วยรักษาความสะอาดบำรุงรักษาถนน ท่อระบายน้ำ (ทาน)

2) ด้านส่งเสริมเกษตรปลอดภัย (สังคหวัตถุ 4) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร่วมกันพัฒนาทำความสะอาดรักษาแหล่งน้ำ คลองส่งน้ำสำหรับการเกษตร (อัครจริยา) รองลงมา คือ ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรและการแปรรูปสินค้าผ่านการอบรมจากองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่งอย่างสม่ำเสมอ (ทานและสมานัตตตา) แจ้งข่าวสาร ข่าวประชาสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมเกษตรของประชาชน (ปิยวาจา) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ แบ่งปันความรู้ด้านอาชีพการเกษตรที่ตนมีหรือได้รับจากการอบรมมาให้แก่คนในกลุ่มชน (ทาน)

3) ด้านการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง (สังคหวัตถุ 4) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ได้รับข้อมูลข่าวสารสวัสดิการสนับสนุนเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและการดูแลสุขภาพ (ปิยวาจา) รองลงมา คือ ให้ความร่วมมือแสดงข้อมูลพื้นฐานเพื่อจัดสวัสดิการและการดูแลสุขภาพ (ทานและ สมานัตตตา) และรับการตรวจสุขภาพที่ได้รับการจัดสรรมาอยู่เป็นประจำ (สมานัตตตา) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมอาชีพของชุมชน โดยการรวมกลุ่มอาชีพภายในชุมชน และจัดแสดงสินค้า (อัครจริยา)

4) ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และฟื้นฟูอารยธรรม (สังคหวัตถุ 4) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ให้ความร่วมมือในการจัดงานบุญตามประเพณี (ทานและอัครจริยา) รองลงมา คือ ส่งเสริมช่วยเหลือการจัดงานพิธีทางศาสนาอย่างเต็มความสามารถและสม่ำเสมอทุกครั้งที่มีการจัดงาน (ทาน อัครจริยา และสมานัตตตา) และมีส่วนรักษาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ (อัครจริยา) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาทุกระดับ ทุกรูปแบบ และทุกระบบ (ทาน)

5) ด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (สังคหวัตถุ 4) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีจิตสำนึกและเห็นความสำคัญของธรรมชาติและป่าไม้ (อัครจริยา) และให้ความสำคัญสภาพแวดล้อมของชุมชน โดยร่วมมือกันรักษาความสะอาด จัดการขยะให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ทานและอัครจริยา) รองลงมา คือ มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้คนในชุมชนได้ร่วมทำกิจกรรมฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ (ปิยวาจา) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้รับการสนับสนุนความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่งอย่างต่อเนื่อง (อัครจริยา)

5.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อายุ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (สังคหวัตถุ 4) ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับการศึกษา ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาชีพ ด้านการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนไม่แตกต่างกัน นอกนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่าในภาพรวมประชาชนมีความคิดเห็นการบูรณาการหลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4) ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การพัฒนาชุมชนอันประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมเกษตรปลอดภัย การสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล ประสานหมุนวนในสามัคคี เป็นหลักสงเคราะห์ ช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม อันประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 4 ข้อ คือ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตตา บูรณาการหลักการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน โดยการปลูกจิตสำนึก พัฒนาจิตใจประชาชนในชุมชน โดยจัดให้วัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ อบรมจิตให้รู้จักหลักธรรมแห่งสงเคราะห์ เพื่อนำไปปฏิบัติงานสู่การพัฒนาชุมชนของประชาชนได้อย่างยั่งยืน และส่งผลให้สภาพของชุมชนพัฒนาเจริญมากยิ่งขึ้นในทุกมิติ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 ภาพการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนให้มีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้นโดยการสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้พื้นฟูอารยธรรม อนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี วางระบบจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ไม่ให้เป็นปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานให้มีความสะดวกสบายและมาตรฐาน โดยเฉพาะการคมนาคม ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสู่การสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ กันตภณ หนูทองแก้ว (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุในโครงการประชารัฐเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนศรีธรรมโศก จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1. การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุในโครงการประชารัฐ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนศรีธรรมโศก จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านทาน, ด้านปิยวาจา, ด้านอุตถจริยาและด้านสมานัตตตา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายได้ดังนี้

6.1.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (สังคหวัตถุ 4) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ช่วยกันตรวจตราสอดส่องปัญหาที่เกิดขึ้นของระบบน้ำประปา ระบบไฟฟ้า ระบบการคมนาคม เมื่อพบปัญหาแจ้งแจ้งข่าวต่อองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง (อุตถจริยา) อีกทั้งยังมีความสามัคคีกันช่วยรักษาความสะอาดบำรุงรักษาถนน ท่อระบายน้ำ (ทาน) ภายในชุมชนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการทำงาน (อุตถจริยา) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณเดช ปคุโณ (สมบุรณ์พร้อม) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของประชาชนชุมชน OTOP บ้านบกดวน ตำบลค่ายบกดวน อำเภอเมืองหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักสงเคราะห์มนุษย์ให้อยู่รวมกันในสังคม และชุมชนอย่างมีความสงบเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลให้สร้างสานความสามัคคี โดยผ่านการให้การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ และการแบ่งปัน

ปิยวาจา การพูดด้วยน้ำใจ อุตถจริยา การประพฤติประโยชน์ตนและผู้อื่น สมานัตตตา ความมีตนเสมอคือทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย

6.1.2 ด้านส่งเสริมเกษตรปลอดภัย (สังคหวัตถุ 4) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนส่วนมากร่วมกันพัฒนาทำความสะอาดแหล่งน้ำ คลองส่งน้ำสำหรับการเกษตร (อุตถจริยา) และได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรและการแปรรูปสินค้าผ่านการอบรมจากองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่งอยู่อย่างสม่ำเสมอ (ทานและสมานัตตตา) จนสามารถแบ่งปันความรู้ด้านอาชีพการเกษตรที่ตนมีหรือได้รับการอบรมมาให้แก่คนในชุมชนได้ (ทาน) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิศรุต ฐิตโสภโณ (อนุวงษา) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการเน้นการให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในด้านการพัฒนา ด้านปิยวาจา เน้นการพูดเพื่อทำความเข้าใจระหว่างประชาชนในด้านการพัฒนาชุมชน ด้านอุตถจริยา เน้นการพัฒนาด้านสาธารณสุข ด้านอาชีพ ด้านการศึกษาและการพัฒนาทางจิตวิญญาณ และด้านสมานัตตตา เน้นการวางตัวเป็นกลางในการแก้ปัญหาหรือแนวทางที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา

6.1.3 ด้านการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง (สังคหวัตถุ 4) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารสวัสดิการสนับสนุนเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและการดูแลสุขภาพ (ปิยวาจา) โดยให้ความร่วมมือแสดงข้อมูลพื้นฐานเพื่อจัดสวัสดิการและการดูแลสุขภาพ (ทานและสมานัตตตา) ตลอดถึงการส่งเสริมอาชีพของชุมชน โดยการรวมกลุ่มอาชีพภายในชุมชนและจัดแสดงสินค้า (อุตถจริยา) เพิ่มรายได้เป็นการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณเดช ปคุโณ (สมบูรณพร้อม) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของประชาชนชุมชน OTOP บ้านบกหวาน ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับพัฒนาของประชาชนชุมชน OTOP ตามหลักทาน ชาวชุมชนมีการจัดกิจกรรมหรือจัดทำกองทุนเพื่อช่วยเหลือประชาชนชุมชน OTOP ด้านหลักปิยวาจาผ่านหลักรัฐธรรมนูญชุมชน เป็นกฎที่หมู่บ้านตั้งขึ้นหลักอุตถจริยา ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และหลักสมานัตตตา การเป็นผู้ทำความดีและประโยชน์ให้กับชุมชนด้วยความสม่ำเสมอ ซึ่งจักทำให้เกิดความสุขความเจริญในชีวิตและสังคม

6.1.4 ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และฟื้นฟูอารยธรรม (สังคหวัตถุ 4) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนส่วนมากให้ความร่วมมือในการจัดงานบุญตามประเพณี (ทานและอุตถจริยา) ช่วยเหลือการจัดงานพิธีทางศาสนาอย่างเต็มความสามารถและสม่ำเสมอทุกครั้งที่มีการจัดงาน (ทาน อุตถจริยา และสมานัตตตา) มีส่วนรักษาวัดนธรรมประเพณีของชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ (อุตถจริยา) อีกทั้งยังส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาทุกระดับ ทุกรูปแบบ และทุกระบบ (ทาน) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตภณ หนูทองแก้ว (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุในโครงการประชารัฐเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนศรีธรรมโศก จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ประธานชุมชนและแกนนำชุมชนควรรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมในชุมชน, ควรมีการกำหนดแผน การดำเนินงานให้กับทีมที่ให้การดูแลในชุมชน และองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมและจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้จากปราชญ์ชุมชน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมจัดทำปฏิทินปราชญ์

ชุมชนในแต่ละชุมชนในเขตเทศบาล ส่วนประชาชนควรมีการแบ่งปันปัจจัย 4 แก่บุคคลอื่นๆที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของโครงการพระราชดำริที่จัดขึ้นในชุมชนควรพูดคุยกับบุคคลรอบข้างที่มาติดต่อภารกิจที่เกี่ยวข้องกับชุมชนด้วยคำพูดที่สุภาพ อ่อนหวาน และสมาชิกในชุมชนทุกคนควรเสนอตนเองในการช่วยเหลือชุมชน โดยไม่ต้องร้องขอและให้การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนสมาชิกในชุมชนควรปรับตัวเข้ากับเพื่อนในชุมชนและวางตัวให้เหมาะสมสามารถทำงานร่วมกับชุมชนได้

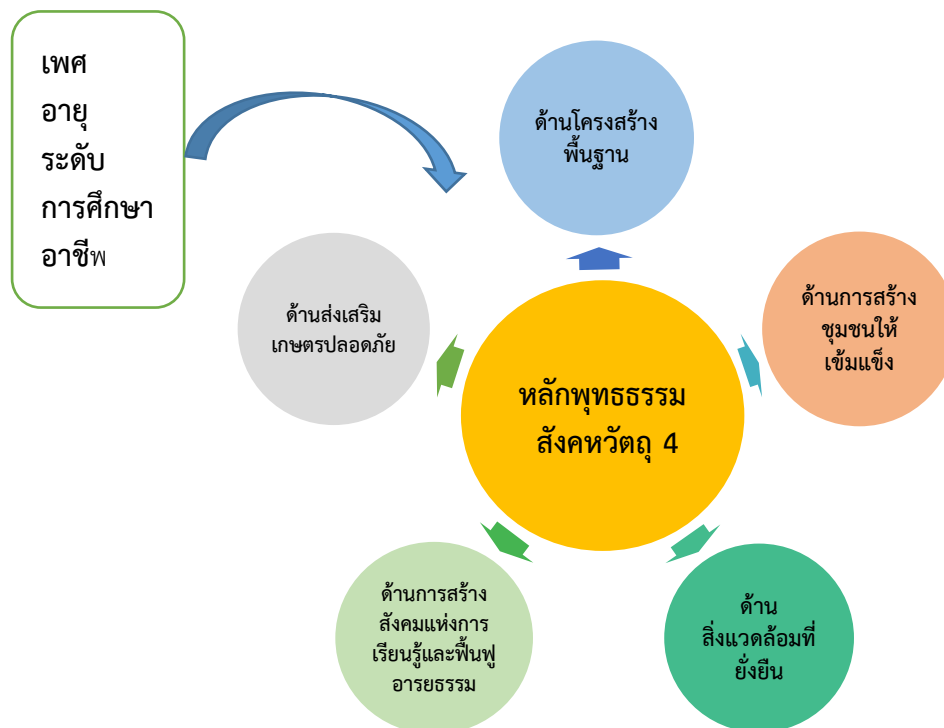
6.1.5 ด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (สังคหวัตถุ 4) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนส่วนมากมีจิตสำนึกเห็นความสำคัญของธรรมชาติและป่าไม้ (อรรถจริยา) ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมของชุมชนเพิ่มมากขึ้น โดยการร่วมมือกันรักษาความสะอาด จัดการขยะให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ทานและอรรถจริยา) อีกทั้งยังมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้คนในชุมชนได้ร่วมทำกิจกรรมฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ (ปิยวาจา) โดยได้รับการสนับสนุนความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่งอย่างต่อเนื่อง (อรรถจริยา) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณเดช ปคุโณ (สมบูรณ์พร้อม) (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนา ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของประชาชนชุมชน OTOP บ้านบักหวาน ตำบลค่ายบักหวาน อำเภอเมืองหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักการสงเคราะห์มนุษย์ให้อยู่รวมกันในสังคมและชุมชนอย่างมีความสงบเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลให้สร้างสานความสัมพันธ์ โดยผ่านการให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ และการแบ่งปัน ปิยวาจา การพูดด้วยน้ำใจ อรรถจริยา การประพฤติประโยชน์ตนและผู้อื่น สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย

6.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกัน ประชากรที่มีอายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวุฒิภาวะวัยวุฒิคุณวุฒิ ประสบการณ์ที่แตกต่างกันทำให้ขอบเขตการตัดสินใจแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตภณ หนูทองแก้ว (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุในโครงการพระราชดำริเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนศรีธรรมโศก จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุในโครงการพระราชดำริ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชน และพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุในโครงการพระราชดำริ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ในทุกด้านได้แก่ด้านการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี, ด้านการไม่แบ่งเป็นพวกเขาพวกเรา, ด้านการเคารพในเหตุผลของคนส่วนใหญ่และด้านการรักหมู่คณะมีใจหวังดีและช่วยเหลือเกื้อกูลหมู่คณะด้วยความเต็มใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตด้านการรับผิดชอบต่อส่วนรวม และด้าน

การเป็นผู้สร้างความเข้าใจอันดีในหมู่คณะที่มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุในโครงการประชารัฐ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยได้ดังนี้

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

8.1.1 องค์กรปกครองส่วนตำบลห้วยแอ่งควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น

8.1.2 องค์กรปกครองส่วนตำบลห้วยแอ่งควรส่งเสริมสนับสนุนเพิ่มงบประมาณในทุก

โครงการพัฒนาชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ควรมีกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรมอบรมปลูกจิตสำนึกเพื่อพัฒนาจิตใจของประชากรในชุมชน เพื่อพัฒนาจากภายในสู่ภายนอก

8.2.2 ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และฟื้นฟูอารยธรรม การเรียนเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนา ควรพัฒนาวัดในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงแหล่งรู้สาขาวิชาอื่นๆที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษารูปแบบหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนของประชาชน โดยบูรณาการหลักพุทธธรรม เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้ทราบว่ารูปแบบหรือยุทธศาสตร์ใดสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

8.3.2 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการวิจัยติดตามประเมินผลการพัฒนาชุมชนของประชาชน โดยบูรณาการหลักพุทธธรรม พื้นที่อื่นทั่วประเทศโดยการศึกษาเปรียบเทียบผลการการบูรณาการบนความแตกต่างทางด้านบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาชุมชนให้เหมาะสมกับแต่ละบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้เหมาะสมกับแต่ละบริบท

9. เอกสารอ้างอิง

- กันตภณ หนูทองแก้ว. (2562). **การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุในโครงการประชารัฐเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนศรีธรรมโศก จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ชานนท์ สมอุดร ผู้ให้สัมภาษณ์. 13 กรกฎาคม 2565. ณ ที่ทำการกำนันตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
- ณัฐวุฒิ ททรัพย์อุปถัมภ์. (2558). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประภาส ทัดติวงษ์ ผู้ให้สัมภาษณ์. 12 กรกฎาคม 2565. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2546). **ประวัติความเป็นมาของการพัฒนาชุมชน เอกสารประกอบการสอนวิชา พช. 611 ทฤษฎีและกระบวนการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระณเดช ปคุโณ (สมบุญพร้อม). (2564). **แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของประชาชนชุมชน OTOP บ้านบกหวาน ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิศรุต ฐิตโสภโณ (อนุวงษา). (2561). **การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2525). **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา.

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแอ่ง. (2564). **แผนการพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570**. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2565. จาก https://huay-ang.go.th/select_news.php?news_id=608

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์, พระครูสมุห์ ศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ดร., พ.ต.ต. ดร.พชรเดช เสมานู, ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยล้ำ คณะกรรมการสอบ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ พระครู สีลสรวิชัยคุณ, ดร., พระครูสมุห์ ศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ดร., นายประภาส ทัดติวงษ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ขอกราบขอบพระคุณ พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ และอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้ความเมตตา ถ่ายทอดความรู้ คำแนะนำ ชี้แนะ และตรวจแก้ไข อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ทำให้งานวิจัยเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี และขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง*
ETHICAL LEADERSHIP AFFECTING TEACHER'S WORK PERFORMANCE EFFICIENCY
OF CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATION, RAYONG PROVINCE

ภูริกา ชัยสงคราม¹, กัญญา เอี่ยมพญา², นิวัตต์ น้อยมณี³
Phurika Chaisongkharm¹, Kanporn Aiemphaya², Niwat Noymanee³
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์^{1,2}
Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand.^{1,2}
มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ³
Bangkok Suvarnabhumi University, Thailand.³
Email : Praew_029@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 217 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงที่สุดกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านความเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านความซื่อสัตย์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : 1. จริยธรรม 2. ประสิทธิภาพ 3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4. สมการพหุคูณ

ABSTRACT

The objectives of this research were to study 1) the level of ethical leadership of administrators of the child development center, 2) the level of performance efficiency of teachers of the child development center, and 3) the relationship between the ethical leadership of administrators. 4) The ethical leadership of administrators with the performance of teachers in child development centers. That affects the performance of the teachers of the Child Development Center. Under the local government organization, Rayong province. The sample group consisted of 217 child development center teachers. Data collection tools It was a 5-point rating scale opinion questionnaire. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. Pearson correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The research found that: 1) Ethical leadership of child development center administrators under the local government organization, Rayong Province. The overall level was at a high level. 2) The performance of the teachers in the child development center. 3) Ethical leadership of executives under the local government organization, Rayong Province. There was a positive correlation at the highest level. And performance efficiency of teachers in the Child Development Center statistically significant at the .01 4) Ethical leadership of executives being a good role model and honesty affecting the performance of the teachers of the Child Development Center. statistically significant at the .01 level.

Keywords : 1. Ethical 2. Efficiency 3. Child development center 4. Forecasting equation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้ใน มาตรา 76 รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลางส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือ และช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐพึงดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม โดยกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนกรแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่

ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) ต่อมามีการตราพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม กำหนดไว้ในมาตรา 5 มาตรฐานทางจริยธรรม คือ หลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2563)

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการปกครองหน่วยย่อยของประเทศนอกเหนือจากรัฐบาลกลาง เป็นรูปแบบของการกระจายอำนาจที่เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มย่อยในแต่ละท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วม ในการเลือกผู้นำของตน ให้เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการสนองความต้องการ พร้อมทั้งแก้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างรวดเร็ว ตรงความต้องการ และด้วยความทั่วถึง ขณะเดียวกัน ก็ จะเห็นผลตอบรับในทันทีด้วย และการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้ ดำเนินการจัดตั้งให้มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในท้องถิ่น และการจัดการศึกษาปฐมวัย ถือเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญสูงสุด ในการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่การพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่าง มีคุณภาพและสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพการศึกษาและสวัสดิการสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน บริบทของประเทศไทยใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติไว้ในมาตรา 54 วรรคหนึ่ง กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา เป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบ การศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และวรรคสอง กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็ก ได้รับการดูแล และพัฒนาจนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย และดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่ง กำหนดภารกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีสิทธิจัดการศึกษา ในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสม ความต้องการภายในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ นโยบาย และมาตรฐานการศึกษา และให้เป็นไปภายใต้มาตรา 18 (1) ที่ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาปฐมวัยจัดในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนด แผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 ที่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ในการจัดระบบบริการสาธารณะ ซึ่งการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ถือเป็น การบริการสาธารณะอย่างหนึ่ง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2561)

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพ ของผลผลิตทางการศึกษา หรือผู้สำเร็จการศึกษา เป็นดัชนีบ่งชี้ถึงคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ของสถานศึกษาอย่างหนึ่ง เนื่องจากครูเป็นผู้มีบทบาทยิ่งต่อระบบการศึกษาของชาติ ดังนั้นเพื่อพัฒนา ครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถด้านการสอนเป็นอย่างดี มีความเข้าใจนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย สามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้ครูผู้สอนวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง ด้านการจัด กระบวนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธี สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน อย่างเต็มที่ การส่งเสริมให้ครูใช้วิธีวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเน้นการวัดผล เพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้เพื่อกระตุ้น และให้กำลังใจ

เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การให้คำชี้แนะ และแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา และการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ (วสุภุต สุวรรณเทน, 2559) อีกทั้ง ต้องส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตครูคณาจารย์ และบุคลากรให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิต และพัฒนาครูอาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม และมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และพัฒนาบุคลากรประจำอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 มาตรา 20 (5) ให้ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการพัฒนาเด็กปฐมวัย และมาตรา 23 ในการผลิตครูหรือพัฒนาครูด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้สถาบันอุดมศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณของความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักการ และปรัชญาของการพัฒนาเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563) จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ที่ให้ใช้หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ครูมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ และระบบการบริหารงานบุคคลที่สอดคล้องเสมอภาค และเป็นธรรม (สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, 2563)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ ในการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม กล่าวคือ การที่มีผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรม ด้านจริยธรรมในการบริหารจัดการ คือ พฤติกรรมที่ไม่ใช่เพียงแต่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังคงเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องภายในกรอบคุณธรรม และจริยธรรม ที่บุคคลในสังคมโดยทั่วไปยอมรับได้ นอกจากนี้ยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะสร้างศรัทธา ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้ ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดเชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร (รุ่งชัชดาพร เวระชาติ, 2560) การที่จะทำให้ครูปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้การจัดการสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรมในการบริหาร มีคุณสมบัติของผู้นำที่ดี ผู้บริหารจะต้องช่วยพัฒนาองค์การให้เจริญก้าวหน้า เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถ ด้านการบริหารจัดการคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เวลา มีบุคลิกภาพที่ดี และที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่สามารถกระตุ้นจูงใจ เป็นแบบอย่างให้บุคคลอื่นเชื่อถือยอมรับ ทำให้เกิดความพยายาม และแสดงความสามารถให้สูงขึ้น ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารเป็นสิ่งที่ควบคู่ไปกับความรู้ความสามารถ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะผู้บริหารเป็นทั้งหัว และหน้าตา ของสถานศึกษาที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในและนอกสถานศึกษา พฤติกรรมผู้นำเชิงจริยธรรม ในการบริหาร สถานศึกษาของผู้บริหารย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู และคุณภาพผู้เรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (สุรัตน์ ไชยชมภู, 2557) ตามการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน ผู้ที่มีส่วนสำคัญคือผู้บริหาร และผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะผู้นำที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ดังผลการวิจัยของ พระพุยรัตนโชโต (2558) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่

ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 กับการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับมาถ สอดคล้องกับ เสกสรร สุระเสียง (2564) ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความยุติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรหาข้อมูลข้อเท็จจริงก่อน ทำการตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะวางตัวให้เป็นกลาง รับฟังเสียงสะท้อนหรือความคิดเห็น ของผู้ที่ได้รับผลกระทบ จากการตัดสินใจและผู้อื่น ที่มีความคิดที่เห็นแตกต่าง ไม่ควรปล่อยให้ปัญหา ที่เกิดขึ้น หรือ ข้อผิดพลาดนั้นไว้นานจนเกินไป ความยุติธรรมจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งต้องมี และ พึงปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ สุเทพ ปาลสาร (2555) ที่กล่าวว่า การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา ถึงความยุติธรรมจะต้องมีกระบวนการข้อมูลที่มีความเป็นกลาง และข้อมูลที่ได้ต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ใช้กระบวนการที่เปิดเผยที่ไม่ลำเอียงก่อนการตัดสินใจ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง จำนวน 128 แห่ง ซึ่งได้แก่ เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ได้จัดการศึกษาปฐมวัยแก่เด็กอายุ 3 - 5 ขวบ ใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้งบประมาณจากเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเพื่อมุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กในวัย 3-5 ขวบ ให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาต่อในระดับประถมศึกษาได้พัฒนา สถานศึกษาจนมีมาตรฐาน ทั้งเรื่องอาคาร สื่อการสอน สุขอนามัย รวมทั้งผู้ดูแลเด็กมีการพัฒนา ความรู้ให้ได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาปฐมวัยมากขึ้น แต่ปัญหาครูที่มีอยู่ ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะครูผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ครูผู้ดูแลเด็กที่มีอยู่มี ภาระงานมาก และด้วยปัจจุบันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 มีแนวโน้มการแพร่ ระบาดมากขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศ ประกอบกับมีบุคลากรบางส่วนตรวจพบการติดเชื้อโคโรนา 2019 เพื่อลดความเสี่ยงด้านสุขภาพของบุคลากร จึงจำเป็นต้องกำหนดให้บุคลากรปฏิบัติงาน ณ ที่ พักอาศัย ภายใต้สถานการณ์ Covid - 19 ได้วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาปี พ.ศ. 2564 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดระยอง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มาตรฐานที่ 2 ครูผู้ดูแลเด็ก ให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐม อยู่ในระดับ ปรับปรุง กล่าวคือ บุคลากรครูขาดประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การดำเนินงานตาม มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ส่วนหนึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา ปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดระยอง จึงเห็นว่าต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารที่ดี เพื่อให้การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้ครูศูนย์พัฒนา เด็กเล็กมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการประเมินผลการ ปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา จึงศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผล ต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด ระยอง เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา ให้มีคุณภาพ ยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นเครื่องชี้ให้ทราบถึงข้อบกพร่องในการที่จะแก้ไขปัญหาการดำเนินงาน การบริหาร

การศึกษา และสามารถนำผลวิจัยที่ได้มาเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า และพัฒนาการ จัดการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

2.2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

2.4 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

3.2 ทำให้ทราบระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐานครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา และส่งผลให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น

3.3 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ในด้านต่าง ๆ

3.4 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานใน 3 ด้าน

3.5 ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์การประเมิน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2565 ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จากตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จำนวน 217 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi stage sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามความคิดเห็นเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท มี 5 ระดับ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง

0.60-1.00 จำนวน 71 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระยอง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด แล้วนำหนังสือเสนอต่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยจะให้ความสำคัญต่อการยินยอมให้ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ซึ่งจากสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 แพร่ระบาด ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามส่งทางไปรษณีย์ ให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผ่านสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยองที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแนบ QR CODE แบบสอบถามเพื่อการวิจัยออนไลน์ผ่านระบบออนไลน์ สำหรับให้ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยอธิบายข้อมูลอย่างชัดเจน จากนั้นนำผลจากแบบสอบถามผ่านทางระบบออนไลน์ ที่รวบรวมได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 ข้อมูล ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และนำผลข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเชิงการวิจัย โดยเลือกเฉพาะวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับสมมติฐานหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ภาพรวมและรายด้าน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธี Stepwise

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความซื่อสัตย์ รองลงมา คือ ด้านความเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความยุติธรรม

5.2 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน

5.3 ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดระยอง พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงที่สุด ($r_{xy} = 0.558$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X	Y
X ₁	1.00					
X ₂	0.943**	1.00				
X ₃	0.919**	0.969**	1.00			
X ₄	0.934**	0.988**	0.956**	1.00		
X	0.968**	0.993**	0.979**	0.987**	1.00	
Y	0.548**	0.563**	0.540**	0.537**	0.558**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.4 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง 2 ด้าน คือ ด้านความเป็นแบบอย่างที่ดี (X₂) และด้านความซื่อสัตย์ (X₄) มีค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R²) เท่ากับ 0.338 แสดงว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร จำนวน 2 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ได้ร้อยละ 33.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ $Z'y = 1.381 X_2 + .883 X_4$ ส่วนภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านความยุติธรรม (X₁) และด้านการบริการที่ดี (X₃) ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงผลวิเคราะห์ความแปรปรวนของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

Model	SS	df	MS	F	Sig
Regression	9.322	4	2.330	27.079**	0.000
Residual	18.245	212	0.086		
Total	27.566	216			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

ตัวแปรที่ใช้พยากรณ์	ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก				
	b	S.E.b.	β	t	Sig
ค่าคงที่ (constant)	3.126	.151		20.696**	.000
ด้านความเป็นแบบอย่างที่ดี (X ₂)	.785	.258	1.381	3.043**	.003
ด้านความซื่อสัตย์ (X ₄)	-.483	.202	-.883	-2.392*	.018
R=.582, R ² =.338, S.E. _{est} = .326, F= .29336, p= .01					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นหลักการที่มนุษย์ในสังคมยอมรับว่าดีงาม และเห็นควรยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมนั้นเอง และเมื่อนำไปใช้กับการประกอบอาชีพหรือการทำงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์และสังคม ก็ย่อมหมายความว่ามนุษย์ย่อมจะต้องมีจริยธรรมในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ เพราะในการทำงานมนุษย์ย่อมต้องมีความซื่อสัตย์ ซึ่งประกอบด้วยคนหลายคนมีความเชื่อ และความคิดเห็นที่ต่างกัน จึงมีความจำเป็นต้องมีการวางกรอบให้มนุษย์ประพฤติไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างสงบสุข และบรรลุเป้าหมายในงานนั้น ๆ (ชัยนนท์ นิลพัฒน์, 2555) ดังนั้นผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงควรมุ่งมั่นทำงาน มีเมตตากรุณา ยึดพรหมวิหาร 4 ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ตรงเวลา แต่งกายเรียบร้อย ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรม และให้ความเสมอภาคต่อผู้ใต้บังคับบัญชา หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้เป็นผู้ที่ทันสมัย รับความผิดชอบทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในหน่วยงานไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น อดทนด้วยเยือกเย็นต่อคำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตรทุกชนิด เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอระมัดระวังคำพูดไม่ดูต่ำคนตื้นต่อหน้าคนทั้งหลาย งดเว้นอบายมุขทั้งปวง สุภาพอ่อนโยนกับผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไป (กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล, 2557) ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาสิณี แม้นญาติ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาอีชะห์ สงเดช (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ครู มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ สุทวารรณ สอนแก้ว (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลนิภา สะเอียบคง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเฉพาะความพิการกลุ่ม 6 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการกลุ่ม 6 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

6.2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสามารถในการปฏิบัติงานโดยสิ้นเปลืองเวลา และเสียพลังในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด ผู้ที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจึงเป็นผู้ที่ฉลาดในการเรียนรู้ คือรู้ว่าควรทำอะไรจึงจะทำให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จในเวลาอันรวดเร็ว และสูญเสียพลังงานน้อยที่สุด (กันตนา เพิ่มผล, 2552) จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นความสามารถในการผลิตผลงานได้สำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดความพึงพอใจโดยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดถึงผลผลิตของงานและความพึงพอใจของบุคลากรในองค์กร (จิตรลดา ศรีบุญเรือง, 2556)

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.558$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก จริยธรรมของผู้บริหาร ย่อมส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นทำงาน ความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ มีเมตตากรุณา ยึดพรหมวิหาร 4 ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ตรงเวลา ไม่ยกยอกน้อโกง แต่งกายเรียบร้อย ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรม และให้ความเสมอภาคต่อผู้ใต้บังคับบัญชา หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอเพื่อให้เป็นผู้ที่ทันสมัย ไม่ใช้กลวิธีหรืออิทธิพลเพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตัว รักษาความลับของผู้ใต้บังคับบัญชา รับความผิดชอบทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในหน่วยงานไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น อดทนด้วยเยือกเย็นต่อคำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตรทุกชนิด เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ ระมัดระวังคำพูดไม่ดูคำคนอื่นต่อหน้าคนทั้งหลาย งดเว้นอบายมุขทั้งปวง อันจะทำให้สังคมรังเกียจ สุภาพอ่อนโยนกับผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไป มีความซื่อสัตย์ ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเอง หรือผู้อื่น (กัลยารัต ธีระธนชัยกุล, 2557) จึงส่งผลกระทบต่อความสามารถในการผลิตผลงานได้สำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดความพึงพอใจโดยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดถึงผลผลิตของงานและความพึงพอใจของบุคลากรในองค์กร (จิตรลดา ศรีบุญเรือง, 2556)

6.4 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

6.4.1 ด้านความเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นลักษณะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ซึ่งจำเป็นต้องมีวาทศิลป์ ในการสร้างค่านิยมขององค์กร มุ่งความสำเร็จขององค์กรมากกว่าความต้องการส่วนบุคคล ค้นหาและพัฒนาบุคคลที่ดีที่สุด สร้างบทสนทนาทางจริยธรรม และค่านิยมที่คงทน สร้างกลไกในการคัดค้าน ใจกว้างยอมรับค่านิยมอื่น ๆ สร้างคำถามยาก ๆ และเกิดจินตนาการ รู้จักข้อจำกัดของค่านิยม และหลักการจริยธรรมที่ยึดถือ วางกรอบปฏิบัติทางจริยธรรม และส่งเสริมค่านิยมพื้นฐาน และความถูกต้องตามกฎหมายของสังคม (Edward & Lisa, 2006) ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญ่า เต็มวงษ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับของตัวแปรพยากรณ์ที่ศึกษาได้แก่ ความรับผิดชอบในงาน ความก้าวหน้าในงาน การได้รับการยอมรับนับถือ และการสนับสนุนขององค์กรอยู่ในระดับมาก ส่วนความรู้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง 3) ตัวแปรพยากรณ์ที่ศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความรับผิดชอบในงาน ความก้าวหน้าในงาน การได้รับการยอมรับนับถือ การสนับสนุนขององค์กร 4) ตัวแปรที่ศึกษาสามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น มี 4 ตัว เรียงจากมากไปน้อยดังนี้ 1) ความรับผิดชอบในงาน 2) ความก้าวหน้าในงาน 3) การได้รับการยอมรับนับถือและ 4) การสนับสนุนขององค์กร โดยสามารถพยากรณ์ร้อยละ 52.7

6.4.2 ด้านความซื่อสัตย์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารที่มีความซื่อสัตย์ผู้ที่มีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช้เล่ห์กล คดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ส่งผลต่อการทำงาน ต้องมีความซื่อสัตย์ได้ มีการรักษาระเบียบวินัยในการทำงาน และเป็นทีพึงพอใจของผู้ใช้บริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (บรรเจิด สังข์เจริญ, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญ่า เต็มวงษ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับของตัวแปรพยากรณ์ที่ศึกษาได้แก่ ความรับผิดชอบในงาน ความก้าวหน้าในงาน การได้รับการยอมรับนับถือ และการสนับสนุนขององค์กรอยู่ในระดับมาก ส่วนความรู้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง 3) ตัวแปรพยากรณ์ที่ศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความรับผิดชอบในงาน ความก้าวหน้าในงาน การได้รับการยอมรับนับถือ การสนับสนุนขององค์กร 4) ตัวแปรที่ศึกษาสามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น มี 4 ตัว เรียงจากมากไปน้อยดังนี้ 1) ความรับผิดชอบในงาน 2) ความก้าวหน้าในงาน 3) การได้รับการยอมรับนับถือ และ 4) การสนับสนุนขององค์กร โดยสามารถพยากรณ์ ร้อยละ 52.7 ส่วนภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านความยุติธรรม และและด้านการบริการที่ดี ไม่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความยุติธรรม ซึ่งเป็นพฤติกรรมพื้นฐานของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม แสดงถึงการให้เกียรติในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น การยอมรับและเข้าใจในอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของผู้อื่น การคิด และการปฏิบัติต่อผู้อื่น และการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกัน และมีความเที่ยงตรง ในการตัดสินใจ (นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ, 2551) รวมทั้งด้านการบริการที่ดี ซึ่งมีคุณลักษณะพื้นฐานที่ผู้ให้บริการ ในการมีทัศนคติที่ดี มีการตอบสนอง และให้คำตอบที่ถูกต้อง มีความรู้ความสามารถซึ่งจำเป็นต่องาน ความมีทักษะและฝึกฝนจนชำนาญ และความตรงต่อเวลา (Joseph, 1983) ไม่ได้ส่งผลต่อความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญ์ เต็มวงษ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับของตัวแปรพยากรณ์ที่ศึกษาได้แก่ ความรับผิดชอบในงาน ความก้าวหน้าในงานการได้รับการยอมรับนับถือ และการสนับสนุนขององค์กรอยู่ในระดับมาก ส่วนความรู้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง 3) ตัวแปรพยากรณ์ที่ศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความรับผิดชอบในงาน ความก้าวหน้าในงานการได้รับการยอมรับนับถือ การสนับสนุนขององค์กร 4) ตัวแปรที่ศึกษาสามารถพยากรณ์ การปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น มี 4 ตัว เรียงจากมากไปน้อยดังนี้ 1) ความรับผิดชอบในงาน 2) ความก้าวหน้าในงาน 3) การได้รับการยอมรับนับถือ และ 4) การสนับสนุนขององค์กร โดยสามารถพยากรณ์ร้อยละ 52.7

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษามีข้อค้นพบที่มีความสำคัญอย่างเห็นได้ชัดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารด้านความเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง จึงนำไปสู่การมุ่งพัฒนาผู้บริหารที่ควรเน้นทางด้านการประพฤติปฏิบัติตัวดี การวางตัวดี มีบุคลิกภาพดี ใช้ริยาจาที่ไพเราะ มีคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการได้ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ รวมทั้งมีความตรงไปตรงมา ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นต่อหน้าที่การงาน ต่อคำมั่นสัญญาแบบแผนระเบียบกฎเกณฑ์ ปฏิบัติงานด้วยความถูกต้อง ด้งาม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีสัจจะ พูดให้ข้อมูลที่เป็นความจริง เป็นที่เคารพรักนับถือ การรักษาความลับ ผลประโยชน์ และทรัพย์สินต่าง ๆ การ และไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง จึงจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ที่ได้ทั้งปริมาณ และคุณภาพที่ดี

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความยุติธรรม ผู้บริหาร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และมีความเที่ยงตรง ในการตัดสินใจ

8.1.2 จากผลการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ตลอดจนการนำเทคนิค วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ดังนั้น ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยมีความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์สุขแก่ตน และสังคม มีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

8.3.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

8.3.3 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). **คู่มือระเบียบกฎหมาย และหนังสือสั่งการ การบริหารงานบุคคลครูและบุคลากรและบุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ. 2561**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **8 คุณธรรมพื้นฐาน**. สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 มีนาคม 2563. จาก <https://www.moe.go.th/8> คุณธรรมพื้นฐาน
- กันตนา เพิ่มผล. (2552). **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาทุนมนุษย์.
- กัลยารัต ธีระชนชัยกุล. (2557). **จริยธรรมทางธุรกิจ**. กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน.
- จิตรลดา ศรีบุญเรือง. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชลนิภา สะเอียบคง (2565). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเฉพาะความพิการกลุ่ม 6 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ**. การค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.

- ชัยนนท์ นิลพัฒน์. (2555). **จริยธรรมในการบริหารงานบุคคลของคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา. คุษุณินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- นางลักษณ์ วิรัชชัย, ศจีมาศ ณ วิเชียร และพิศสมัย อรทัย. (2551). **รายงานการวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).**
- บรรเจิด สังข์เจริญ. (2557). **คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชนครินทร์.**
- พระผุย รตนโชโต. (2558). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสกลนคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครพนม.**
- พิชญา เต็มวงษ์. (2558). **ตัวแปรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น. วารสารการบริหารท้องถิ่น. 8(4). 27.**
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2560). **คุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้บริหารมีอาชีพ. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.**
- วสุภฤต สุวรรณแทน. (2559). **รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.**
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2563). **พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2565. จาก <http://www.ratchakittha.go.th>**
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2563). **พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.**
- สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. (2563). **ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ วันที่ 1 มิถุนายน 2565. จาก http://www.dla.go.th/servlet/NewsServlet?_mode=show&group_id=5**
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). **รวมบทความคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา ชุดที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.**

สุทวารรณ สอนแก้ว. (2564). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุเทพ ปาลสาร. (2556). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและความหลากหลาย.** สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2563. จาก <http://el-suthep.blogspot.com/>

สุธาสิณี แม้นญาติ. (2554). **โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุรัตน์ ไชยชมภู. (2557). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา.** สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2563. จาก http://tci-thajjo.org/indax.php/EduAdm_buu/article/view/30929

เสกสรร สุระเสียง. (2564). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.** วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ. 9(36). 318-328.

อาอีชะห์ สงเดช (2564). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Edward, R. F. and Lisa, S. (2006). **Business Roundtable Institute for Corporate Ethics.** Virginia : Developing Ethical Leadership.

Joseph, W. (1983). **The Dhema Pass and Its Early Byzantine Fortifications.** Doctor of Philosophy. Loyola University : Chicago.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities.** *Educational and Psychological Measurement.* 30(3). 607 – 610.

10. คำขอบคุณ

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.กัญกร เอี่ยมพญา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร.นิวัตต์ น้อยมณี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรรเสริญ หุ่นแสน, อาจารย์ ดร.ดาวประกาย ระโส และอาจารย์ ดร.พัชรินทร์ แก้วมาเมือง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเอาใจใส่ และคอยแนะนำผู้วิจัยในการศึกษาค้นคว้า เรียบเรียง จนทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันทนีย์ บางเสน อาจารย์ ดร.หนึ่งฤทัย เมฆวาทิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา นิสัยสัตย์ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ แก้วมาเมือง และนางสาวนันทิยา นันธิเสน ที่ได้เสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ครู และผู้ดูแลเด็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดระยองทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการวิจัย ที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาการเรียนในสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ขอขอบพระคุณเจ้าของตำราและผลงานทางวิชาการต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิงในงานวิจัยเล่มนี้ และคุณประโยชน์อันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แต่บิดามารดาผู้ให้กำเนิด รวมทั้งครูบาอาจารย์ที่ให้การศึกษา และอบรมแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน
จังหวัดร้อยเอ็ด*

INTEGRATION OF FOUR SUBLIME STATES OF MIND IN PERSONNEL MANAGEMENT
OPERATIONS OF THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION IN
CHATURAPHAKPHIMAN DISTRICT, ROI ET PROVINCE

รังสิต คางคำ¹, พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า²

Rangsit Khangkham¹, Pornpimol Pochailar²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}

Email : rangsit_airforce@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ มีจำนวนทั้งหมด 724 คน จัดทำกลุ่มตัวอย่าง 254 คน ด้วยตารางการคำนวณของเครซีและมอร์แกน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการดำเนินงานของบุคลากรต่อการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ไปค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร รองลงมา คือ ด้านการให้พ้นจากงาน ด้านการวางแผนบุคลากร ด้านการสรรหาและการคัดเลือก ด้านการดำรงรักษาบุคลากร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ต่างกัน มีระดับการดำเนินงานต่อการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระดับการดำเนินงานต่อการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเรียงลำดับจากความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรมีการนำการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการวางแผนบุคลากร ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายในองค์กรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการนำการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในระบบการสรรหาและการคัดเลือกบุคคล โดยส่งเสริมความเจริญเติบโต ความมั่นคง และความก้าวหน้าให้แก่บุคลากร เพื่อเข้าปฏิบัติงานในตำแหน่ง และควรมีการนำการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการส่งเสริมหรือมีกิจกรรมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงาน ที่ในและนอกเหนือจากงานในหน้าที่ของตน เพื่อให้เห็นความสำคัญของแต่ละงานในองค์กร รวมทั้งกระบวนการประเมินผลที่มีความเหมาะสม ยุติธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้

คำสำคัญ : 1. บูรณาการ 2. หลักพรหมวิหาร 4 3. การบริหารงานบุคคล 4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The objectives of this research article were: 1) to study the level of integration of four sublime states of mind in personnel management operations of the local government organization in Chaturaphakphiman District, Roi Et Province 2) to compare the integration of four sublime states of mind in personnel management operations of the local government organization in Chaturaphakphiman District, Roi Et Province classified by gender, age, education level and position 3) to study the recommendations of integration of four sublime states of mind in personnel management operations of the local government organization in Chaturaphakphiman District, Roi Et Province. The 724 population used in the research, the sample group consisted of 254 personnels by Krejcie & Morgan of simple random sampling method. The instrument used for data collection was a 5-point estimation scale questionnaire with a reliability of 0.89 Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. Statistics used for test the hypothesis using t-test and F-test.

The research found that: 1) Personnel's Opinion towards the integration of four sublime states of mind in personnel management operations of the local government organization in Chaturaphakphiman District, Roi Et Province; overall and aspect, the average is at the highest level. Whenever considering each aspect, sorted from the highest average to the lowest average, was personnel development, followed by employment release. personnel planning recruitment and selection personnel maintenance and the aspect with the lowest average was performance evaluation, respectively. 2) The results of the hypothesis test revealed that people with different

sex, age, education level and position had different opinions of personnel toward the integration of four sublime states of mind in personnel management operations of the local government organization in Chaturaphakphiman District, Roi Et Province; overall and aspect no difference which is not in accordance with the hypothesis of the research.

3) Suggestion on the opinions of the integration of four sublime states of mind in personnel management operations of the local government organization in Chaturaphakphiman District, Roi Et Province, in order from high to low frequency, the first three are: the integration of four sublime states of mind in personnel management operations of the local government organization should be implemented in personnel management operations of local government organizations in personnel planning which arises from the participation of all related parties within the organization. It should be implemented in the recruitment and selection system by promoting growth, security and advancement for personnel. and the integration of four sublime states of mind, and should be implemented in promoting or setting activities for personnel to perform tasks other than their duties; to see the importance of each job in the organization including the evaluation process that are appropriate, fair, transparent and verifiable.

Keywords : 1. Integration 2. Four Sublime States of Mind 3. Personnel Management Operations 4. Local Government Organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 76 วรรค 2 รัฐพึงดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม โดยกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกัน มิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบ ที่เป็นการก้าวท้าวหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนกรแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กำหนดให้การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องใช้ระบบคุณธรรมและต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ การจัดให้มีมาตรฐานที่สอดคล้องกัน เพื่อให้สามารถพัฒนาร่วมกัน หรือการสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้ ซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระด้านการบริหารงานบุคคล โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคณะกรรมการข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นของตนเอง เพื่อทำหน้าที่ในด้านการบริหารงานบุคคล และได้กำหนดให้มีองค์การที่ทำหน้าที่ กำหนดมาตรฐานกลาง มาตรฐานทั่วไป และแนวทางการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว คนเป็นทรัพยากรในการบริหารที่สำคัญที่สุด เพราะคนหรือบุคลากรในองค์กรจะเป็นผู้กำหนด และ

ดำเนินการตามนโยบาย รวมทั้งเป็นผู้ใช้ทรัพยากรในการบริหารอื่นๆ ทั้งหมด ดังนั้น หากกระบวนการบริหารงานบุคคล รวมทั้งกระบวนการพัฒนาความรู้ การสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะช่วยให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ (บังอร บรรเทา, 2559) แต่เนื่องจากการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล มีปัญหาและอุปสรรคบางประการ อาจเนื่องมาจากความไม่เป็นธรรมในขั้นตอนต่างๆ เช่น ขั้นตอนการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน การเลื่อนค่าตอบแทน การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการต่อสัญญาจ้าง เป็นต้น ซึ่งพบได้จากการฟ้องร้องคดีต่างๆ ในศาลปกครอง (นิรัญ อินทร, 2556)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 13 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน เทศบาลตำบลหนองผือ เทศบาลตำบลหัวช้าง เทศบาลตำบลดงแดง เทศบาลตำบลโคกล่าม เทศบาลตำบลเมืองหงส์ เทศบาลตำบลลิ้นฟ้า องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำใส องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสังข์ องค์การบริหารส่วนตำบลอีง่อง องค์การบริหารส่วนตำบลคู่น้อย และองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร

ความสำคัญของการบริหารงานบุคคล นับว่าเป็นพลังผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารงานบุคคลจึงเป็นส่วนสำคัญในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้การบริหารงานบุคคลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงน้อมนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักพรหมวิหาร 4 มาบูรณาการในการบริหารงานบุคคล พรหมวิหาร 4 เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ ด้านเมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า ด้านกรุณา คือ ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้อง บำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ ด้านมุทิตา คือ ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป ด้านอุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2548)

พรหมวิหาร 4 คือ หลักธรรมสำหรับผู้ผู้นำ ที่สามารถนำมาบูรณาการใช้สำหรับผู้ปกครอง ผู้นำ และหัวหน้างานต่างๆ ได้ เนื่องจากหากนำหลักพรหมวิหาร 4 มาบริหารองค์กรและบุคลากรแล้ว นอกจากจะทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุข ยังช่วยให้บรรยากาศในสถานที่ทำงาน นำทำงานยิ่งขึ้นอีกด้วย โดยสามารถยกตัวอย่างพรหมวิหาร 4 ที่ใช้เป็นธรรมะประจำใจสำหรับการบริหารงาน ดังนี้ ด้านเมตตา : หัวหน้าเอาใส่ใจ ดูแล สนับสนุนการทำงานของลูกน้อง ให้คำแนะนำด้วยความเมตตาและปรารถนาดี สร้างบรรยากาศความสุขด้านการทำงาน ด้านกรุณา : หากการทำงานเกิดอุปสรรค หัวหน้าควรสอบถามปัญหา ชี้แนะแนวทางแก้ไข ไม่ปล่อยให้ลูกน้องแก้ปัญหา อย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพัง ด้านมุทิตา : เมื่อลูกน้องประสบความสำเร็จในเรื่องงาน หรือเรื่องต่างๆ ควรแสดงความยินดีด้วยความจริงใจ เพื่อให้ลูกน้องเห็นถึงความใส่ใจที่มีต่อพวกเขา ด้านอุเบกขา : การรู้จักวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการบริหารงาน ไม่เอนเอียง ให้ความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกัน (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจการศึกษาวิจัยเรื่องการ ดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมานจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้ได้ผลการวิจัยมาเสนอแนะ พัฒนาการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบระดับการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ได้ทราบผลเปรียบเทียบการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 ได้ทราบข้อเสนอแนะการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.4 สามารถนำผลการวิจัย ไปใช้เป็นฐานข้อมูลสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปบูรณาการใช้ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 13 แห่ง จำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 59 คน พนักงานส่วนท้องถิ่น 257 พนักงานจ้าง จำนวน 186 คน และคนงานจ้างเหมาบริการ 222 คนรวมจำนวน 724 คน (ข้อมูลจากแผนอัตรากำลัง 3 ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2566 และหนังสือสั่งจ้างคนงานจ้างเหมาบริการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2565) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 13 แห่ง จำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 21 คน พนักงานส่วนท้องถิ่น 90 คน

พนักงานจ้าง 65 คน และคนงานจ้างเหมาบริการ 78 คน รวมจำนวน 254 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางคำนวณของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (สงศรี ชมพูนุช, 2554) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้องโดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาและแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง แบบสอบถามมีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีต่อการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open ended) ข้อเสนอแนะในการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ระหว่าง 0.67-1.00 มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .255 - .858 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาระดับการดำเนินงานการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ระดับการดำเนินงานการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อ	การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล	ระดับการดำเนินงาน			
		$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1.	ด้านการวางแผนบุคลากร	4.66	0.56	3	มากที่สุด
2.	ด้านการสรรหาและการคัดเลือก	4.65	0.53	4	มากที่สุด
3.	ด้านการธำรงรักษาบุคลากร	4.58	0.63	5	มากที่สุด
4.	ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.51	0.71	6	มากที่สุด
5.	ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.76	0.49	1	มากที่สุด
6.	ด้านการให้พ้นจากงาน	4.70	0.91	2	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.64	0.64	-	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.49) รองลงมา คือ ด้านการให้พ้นจากงาน ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.91) ด้านการวางแผนบุคลากร ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.56) ด้านการสรรหาและการคัดเลือก ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.53) ด้านการดำรงรักษาบุคลากร ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.63) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

- 1) ด้านการวางแผนบุคลากร โดยรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด
- 2) ด้านการสรรหาและการคัดเลือก โดยรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3) ด้านการดำรงรักษาบุคลากร โดยรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด
- 5) ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด
- 6) ด้านการให้พ้นจากงาน โดยรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็น ที่มีต่อระดับการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอ จตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยรวมด้านการวางแผนบุคลากร ด้านการดำรงรักษาบุคลากร ด้านการให้พ้นจากงาน ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการสรรหาและการคัดเลือก ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ในส่วนของอายุ โดยรวมและรายด้าน ด้านการวางแผนบุคลากร ด้านการดำรงรักษาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านการให้พ้นจากงาน ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการสรรหาและการคัดเลือก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งในส่วนของการศึกษาและตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

5.3 ข้อเสนอแนะการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรมีระดับการดำเนินงานต่อการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด เรียงลำดับจากความถี่มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผนบุคลากร ควรมีการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวางแผนบุคลากร ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายในองค์กร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รองลงมา ได้แก่ ด้านการสรรหาและการคัดเลือก องค์กรควรมีระบบการสรรหา และการคัดเลือกบุคคล โดยการส่งเสริมความเจริญเติบโต ความมั่นคง และความก้าวหน้าให้แก่บุคลากร เพื่อเข้าปฏิบัติงานในตำแหน่ง ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรมีการส่งเสริมหรือมีกิจกรรมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงาน ที่ในและนอกเหนือจากงานในหน้าที่ของตน เพื่อให้เห็นความสำคัญของแต่ละงานในองค์กร รวมทั้งกระบวนการประเมินผล ที่มีความเหมาะสม ยุติธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้ ด้านการดำรงรักษาบุคลากร องค์กรควรมีวิธีการที่จะระงับข้อ

ขัดแย้งในองค์กร ที่ใช้ต่อบุคคลในระดับต่างๆ ตามระเบียบหลักเกณฑ์เพื่อความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยการมีส่วนร่วมภายในองค์กร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน องค์กรควรมีกระบวนการประเมินผลที่มีความเหมาะสม ยุติธรรม โปร่งใส ตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ตรวจสอบได้ ส่วนด้านที่มีค่าความถี่น้อยสุด ได้แก่ ด้านการให้พ้นจากงาน องค์กรควรมีการกำหนดบทลงโทษของพนักงานไว้อย่างชัดเจน เมื่อพนักงานทำผิดระเบียบวินัย

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการดำเนินงาน ต่อการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอ จตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ไปค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร รองลงมา คือ ด้านการให้พ้นจากงาน ด้านการวางแผนบุคลากร ด้านการสรรหาและการคัดเลือก ด้านการดำรงรักษาบุคลากร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะความสำคัญของการบริหารงานบุคคล นับว่าเป็นพลังผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารงานบุคคลจึงเป็นส่วนสำคัญ ในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้การบริหารงานบุคคลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักพรหมวิหาร 4 มาบูรณาการในการบริหารงานบุคคล พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมประจำใจ เพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐ เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับผู้นำ ที่สามารถนำมาบูรณาการใช้สำหรับผู้ปกครอง ผู้นำ และหัวหน้างานต่างๆ ได้ เนื่องจากหากนำหลักพรหมวิหาร 4 มาบริหารองค์กรและบุคลากรแล้ว นอกจากจะทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุข ยังช่วยให้บรรยากาศในสถานที่ทำงาน นำทำงานยิ่งขึ้นอีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Ken Wilber (2000) ทฤษฎีบูรณาการของเคน วิลเบอร์ เป็นแนวทางศึกษา และอธิบายปรากฏการณ์ที่พบในการวิจัย ซึ่งมีแนวคิดว่าการบูรณาการ เป็นหลักการพัฒนาตนแบบองค์รวม (integral transformation practice) ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และจิตวิญญาณ ศึกษาการเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ทั้งองค์ความรู้ และภูมิปัญญาทางสุขภาพ และพุทธธรรมที่ทำให้เกิดพลังที่ดี โดยสัมพันธ์กับความรู้ และทักษะของการพัฒนาพลังภายในตน ผลลัพธ์แห่งบูรณาการ คือ สังคมที่น่าอยู่อย่างมีความสุข และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2546) การบริหารราชการแบบบูรณาการ เป็นการร่วมมือกันระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการปฏิบัติงานร่วมกัน หรือมีแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ภารกิจที่สำคัญของรัฐในแต่ละด้านเกิดผลสำเร็จ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวม และมีความประหยัดโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชระ คณะทรง (2565) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ระยอง เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารงานบุคคล ซึ่งส่งผลให้ครู และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุขได้

6.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

จากผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งต่างกัน ที่มีต่อการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

1) เพศ ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรที่มีเพศ ต่างกัน มีระดับการดำเนินงานต่อการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า เพศเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้ทราบว่า เป็นเพศชายหรือเพศหญิงเท่านั้น เพศจึงไม่เป็นอุปสรรคใดๆ กับการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้น บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน นี้สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลภาครัฐ, 2549) ได้เล็งเห็นว่าความสำเร็จที่สำคัญในการสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในระบบราชการ คือ การสร้างความตระหนักและนำไปใช้จริงในกระบวนการบริหารงานบุคคล และสอดคล้องกับบทสรุปผู้บริหารของแนวทางปฏิบัติในความเท่าเทียมทางเพศ ของ Business for Social Responsibility : BSR โดยทุนจากกระทรวงการต่างประเทศเนเธอร์แลนด์ ที่ว่าคนงานทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือหญิง ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันตามบทบาทการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรม การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ค่าตอบแทนและสวัสดิการ แรงงานสัมพันธ์ อาชีวอนามัย รวมถึงการป้องกันการล่วงละเมิดในที่ทำงานทุกรูปแบบ จึงส่งผลให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างมีความเท่าเทียมระหว่างเพศตอบสนองต่อความคาดหวังตามความต้องการพื้นฐานของบุคลากรในองค์กร ซึ่งเมื่อบุคลากรได้รับความพึงพอใจในการได้รับการตอบสนองความคาดหวัง ก็จะทำให้บุคคลจะเกิดความผูกพันทางอารมณ์

2) อายุ ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งบุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีระดับการดำเนินงานต่อการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า อายุเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้ทราบว่าใครเกิดก่อนและหลังเท่านั้น อายุจึงไม่เป็นอุปสรรคใดๆ กับการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้น บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพโรจน์ อุลัต (2548) กล่าวไว้ว่า การที่จะทำให้องค์การพัฒนาและเจริญเติบโต ถ้าผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์เชื่อและยอมรับข้อความนี้ จะดำเนินการสรรหาคัดเลือกและบรรจุบุคคล ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานเข้ามาอยู่ในองค์การ ทำให้องค์การไม่เกิดปัญหาการปฏิบัติงาน ให้บรรลุแผนงานที่กำหนดไว้ สมาชิกที่มีความพึงพอใจระหว่างสมาชิกกับสมาชิก และระหว่างสมาชิกกับผู้บังคับบัญชาในระดับต่างๆ แล้วจะก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในองค์การ การสื่อสาร การสร้างขวัญกำลังใจให้แก่พลสมาชิก เพื่อก่อให้เกิดความจงรักภักดีต่อองค์การ และสมาชิกเหล่านี้มีความสุข เมื่อต้องออกไปเผชิญกับสังคมภายนอก ขณะเดียวกัน การดำเนินกิจกรรมในลักษณะนี้ ยังส่งผลสะท้อนกลับให้บุคคลที่กำลังปฏิบัติงานมีกำลังใจ และมองเห็นได้ว่าการเอาใจใส่พวกตน อันเป็นการเพิ่มความจงรักภักดีต่อองค์การ และยังเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อพลสมาชิก ในสังคมทั่วไปยอมรับและศรัทธาองค์การมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระประจวบ ธีรจิตโต (คำพิมพ์) (2558) ได้ศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) ระดับการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ได้พบว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการดำเนินงานต่อการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้ทราบว่า การศึกษาสูงหรือต่ำเพียงเท่านั้น ระดับการศึกษาจึงไม่เป็นอุปสรรคใดๆ กับพบว่า การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมกร บุรีโส (2562) ได้ศึกษา แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับวิชาชีพพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักเมตตาธรรมในวิชาชีพพยาบาล คือ การใช้หลักเมตตาธรรม ในการทำหน้าที่ของพยาบาลด้วยความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้ป่วย และมีกำลังใจต่อสู้กับโรคภัย

ใช้เจ็บที่เขากำลังเผชิญอยู่ เป็นการนำความรู้เชิงทฤษฎี หรือความรู้ที่มีอยู่แล้ว มาปรับใช้ในการรักษา ผู้ป่วยให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะต้องปฏิบัติ คือ 1) เมตตาทายกรรม คือ การช่วยเหลือผู้ป่วยหรือ คนไข้ด้วยความเต็มใจ 2) เมตตาวิกรรม คือ การช่วยบอกแจ้งผู้ป่วย หรือคนไข้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ แนะนำ ด้วยความหวังดี และกล่าววาจาสุภาพ 3) เมตตาโมกรรม คือ การตั้งจิตปรารถนาดีแก่ผู้ป่วย หรือคนไข้ คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน และยิ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนาวุฒิ คำศรีสุข และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนีนมะปราง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบ พบว่า พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มี อายุ และประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อการบริหารงานบุคคล ตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกันทุกด้าน 3) ข้อเสนอแนะและแนวทางการ บริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนีนมะปราง พบว่า (1) การวางแผน อัตรากำลังควรให้ความสำคัญ ตอบสนองต่อความต้องการ และให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด (2) การสรรหาบุคลากร ควรคำนึงถึงความต้องการของแต่ละสายงาน คำนึงผลประโยชน์ของ หน่วยงานเป็นสำคัญ (3) การย้าย การโอน และการรับโอนบุคลากร ควรเกิดจากความสมัครใจที่มี ความต้องการโอน ย้ายสายงาน เพื่อให้ตรงกับความสามารถ (4) การดำเนินการทางวินัย ให้ความเป็น ธรรมกับทุกฝ่าย (5) การพิจารณาผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ควรมีความเสมอต้นเสมอปลาย ให้ ความสำคัญกับผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก

4) ตำแหน่ง ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการ บริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี ตำแหน่งต่างกัน พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีระดับการดำเนินงานต่อการบูรณาการหลัก พรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ตำแหน่งที่ต่างกัน จะมีระดับการดำเนินงานมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าอาชีพใดๆ อาชีพจึงไม่เป็นอุปสรรคใดๆ กับการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการ บริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้น บุคลากรที่มีอาชีพต่างกัน มีการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการ บริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรรัตน์ เขียวไพบรี (2548) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากร มนุษย์เป็นระบบ และกิจกรรมของการพัฒนาที่มีต่อมนุษย์ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ทรัพยากร มนุษย์เป็นผู้มีความสามารถ สามารถนำภูมิปัญญาที่มีอยู่มาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ รู้จักพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง และเสริมสร้างคุณภาพชีวิต มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน รับผิดชอบต่อประโยชน์ ส่วนรวม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์จะเป็นการพัฒนาตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับองค์กร ระดับกลุ่ม และระดับบุคคล อย่างต่อเนื่อง โดยผ่านกิจกรรมการฝึกอบรม และการพัฒนา โดยการพัฒนาทุกระดับต้องประสานกัน และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และมนุษย์มีการพัฒนา หรือมีวิวัฒนาการทั้งในด้านร่างกายและ

จิตใจ อยู่ในการตระหนักรู้ของมนุษย์ทุกคนและเป็นลักษณะของจิต ซึ่งรูปแบบการบูรณาการนี้เป็นรูปแบบที่ง่ายที่สุด ที่ใช้ในการตอบสนองสาระสำคัญที่เป็นความจริงของทุกสรรพสิ่ง และสิ่งที่น่าสนใจมานั้นเป็นเพียงเครื่องมือ แผนที่ในการเดินทางที่จะนำทุกคนไปสู่ความสำเร็จ ทั้งทางด้านการประกอบอาชีพของตำแหน่งงาน และการตื่นรู้ การนำเอาหลักความสำคัญ มาผสมผสานเพิ่มเติมหรือเติมเต็ม เพื่อต้องการลดปัญหาข้อผิดพลาดจากที่มีอยู่ หรือการเชื่อมโยงองค์ความรู้ให้มีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับความต้องการ ตรงกับสภาพความเป็นจริงและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ระดับมากที่สุดในทุกด้าน ดังนั้นเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นแนวทางในการปรับปรุงในด้านต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น

7.1.2 ในขั้นตอนของการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานควรเพิ่มหลักประสิทธิผล คือ ส่งเสริมการให้บริการในการปฏิบัติราชการขององค์กร ที่มีต่อการบริการบุคลากร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และมีแผนงานหรือโครงการ การพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงาน หรือโครงการ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำเอาการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 มาปรับใช้ในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ระดับมากที่สุดในทุกด้าน ดังนั้นเพื่อส่งเสริมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเอาใจใส่ในสิ่งนั้น

7.2.2 ในขั้นตอนของการบูรณาการหลักในการดำเนินงาน ควรเพิ่มหลักประสิทธิผล คือ ส่งเสริมการให้บริการในการปฏิบัติราชการขององค์กรที่มีต่อการบริการประชาชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และมีแผนงาน หรือโครงการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงานหรือโครงการ

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

7.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ในการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมานจังหวัดร้อยเอ็ด

8. บรรณานุกรม

- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). “พรหมวิหาร 4” ธรรมะสำหรับผู้นำ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีอะไรบ้าง. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2112730>
- ธนาวุฒิ คำศรีสุข และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2565). การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 7(8). 143.
- นิรัญ อินทร. (2556). ความไม่เป็นธรรมในการประเมินเลื่อนขั้นเงินเดือน. *วารสารสำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง*. 18(197). 31-33.
- บงอร บรรเทา. (2559). การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารการเมืองการปกครอง*. 6(1). 284-300.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปัทมกร ปุริโส. (2562). *แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับวิชาชีพพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระประกอบ ถิรจิตโต (คำพิมพ์). (2558). การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 4(1). 178 – 179.
- พระสรารุช สุชีโต (ปัตตะมะ). (2558). การประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 4(1). 209 – 210.
- ไพโรจน์ อุลัด. (2548). *แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2543). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรัตน์ เขียวโพธิ์. (2548). *ทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

วัชระ คณะทรง. (2565). การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี.

สงศรี ชมพูนุช. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครศรีธรรมราช :
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช.

สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลภาครัฐ. (2549). คู่มือการสร้างความสำเร็จระหว่างหญิงชาย
ในส่วนราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย.

Ken Wilber. (2000). *A Theory of everything*. Boston : Shambhala Publication.

9. คำขอขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จากบุคคลหลายฝ่ายในการให้ความ
ช่วยเหลือ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นสถาบันที่
ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความสะดวกในการดำเนินงาน
และให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

กราบขอบพระคุณ พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ว่าเป็น
ประโยชน์แก่ผู้วิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง พร้อมนี้ขอขอบคุณ ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ได้ให้ความเมตตา ความรู้ คำแนะนำ ชี้แนะ และตรวจแก้ไข อันเป็นประโยชน์
แก่ผู้วิจัย ทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ พระมหาอำนาจ มหาวิโร, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด พระเทพวชิรวิมล, ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบ
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต พระครูสมุห์ ศิลาศักดิ์ สุขเมธ, ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการ
วิชาการร้อยเอ็ด อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และนายอาทิตย์ ศรีมงคล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ให้ความอนุเคราะห์
ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดีและสมบูรณ์ และขอบคุณ
ร้อยตำรวจเอกหญิงอรุณี อินทรมณี นายอำเภोजตุรพักตรพิมาน นายอิฐเชษฐ์ นาคะเต นายอำเภ
เมืองสรวง นางสาวเกสร สุวรรณ ท้องถิ่นอำเภोजตุรพักตรพิมาน และนางสาวพมลพร วินทะไชย
ท้องถิ่นอำเภอมืองสรวง ที่ให้ความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเบื้องต้น ทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) และ
แจกแบบสอบถาม จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดีและสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล ประธานกรรมการ,
พระครูปลัด สุริยะ ขวนปณโณ, ดร. และ ดร.เวชสุวรรณ อาจวิชัย กรรมการ ที่ให้ข้อชี้แนะเพิ่มเติมจน
สารนิพนธ์เล่มนี้ เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1*

A STUDY OF CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND
PERSONNEL MANAGEMENT OF SCHOOL IN SURATTHANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

พงษ์ธร เมืองมุสิก¹, ทิพมาศ เสวตวรโชติ², สันติ อุนจะนำ³

Phongthon Mueangmusik¹, Tippamas Sawetworachot², Santi Aunjanam³

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช^{1,2,3}

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand.^{1,2,3}

Email : Phongthonsurat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ระดับการบริหารงานบุคคล เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน และเพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราวัด 5 ระดับ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันต์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำที่สุด และ 4) ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จะเห็นได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ $R = .323$ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยหรืออำนาจการพยากรณ์ (R Square) = .104 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยหรืออำนาจการพยากรณ์ที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) = .089 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอย (Std. Error Square) = .07678

คำสำคัญ : 1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 2. การบริหารงานบุคคล 3. ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the level of creative leadership of school administrators, to study the level of school administrators and personnel management, to study the relationship between creative leadership of school administrators and personnel management and to find predictors used in Surat Thani Primary Educational Service Area office 1. The prediction of creative leadership of school administrators and personnel management of school in Surat Thani Primary Educational Service Area office 1. The samples used in the research were administrators, teachers in Surat Thani Primary Educational Service Area 1, 302 peoples. The instrument was a 5-level questionnaire with an IOC value is 1.00 and a confidence value is 0.92. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation. Pearson's correlation coefficient Correlation Coefficient

The results showed that: 1) The overall level of creative leadership of educational institute administrators of school in Surat Thani Primary Educational Service Area office 1 was at a high level number 2) The overall level of personnel management of school in Surat Thani Primary Educational Service Area office 1 was at the highest level 3) The relationship between creative leadership of school administrators and personnel management of school in Surat Thani Primary Educational Service Area office 1 as a whole was at the lowest level, and 4) The results of the analysis of creative leadership of school administrators affecting personnel management of school in Surat Thani Primary Educational Service Area office 1, it can be seen that creative leadership of school administrators = $R = .323$, the regression coefficient or the adjusted predictive power (Adjusted R Square) = $.089$, the standard error. of regression coefficient (Std. Error Square) = $.07678$.

Keywords : 1. Creative leadership 2. Personnel management 3. School administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันนี้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย จำเป็นต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อให้สามารถพัฒนาคน ให้มีคุณภาพอย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม โดยผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การศึกษามีประสิทธิผลได้ ผู้นำจะต้องให้ความสำคัญแก่ การบริหารจัดการองค์กรท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สังคมแห่งการเรียนรู้ และกระแสการเปลี่ยนแปลงพัฒนา การศึกษาภายใต้การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ได้มีการปฏิรูป 4 มิติสำคัญ ได้แก่ มิติการปฏิรูปนักเรียนยุคใหม่ การปฏิรูปครูยุคใหม่ การปฏิรูปโรงเรียนหรือแหล่งการเรียนรู้ยุค

ใหม่และการปฏิรูประบบการบริหารจัดการยุคใหม่ ซึ่งต้องอาศัยผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นสำคัญ ซึ่งผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นผู้บริหารที่มีการแสดงพฤติกรรมที่ตอบสนองเชิงจินตนาการโดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนในสถานการณ์ต่าง ๆ และประเด็นต่าง ๆ ที่ท้าทาย ซึ่งสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) มีเป้าหมายหลักคือการเรียนรู้ของนักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้มีโอกาสขยายความรู้ความสามารถอย่างสร้างสรรค์และประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้ตระหนักถึงสถานการณ์และความเสี่ยงซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกและภายในประเทศ โดยเฉพาะภาวะผันผวนด้านเศรษฐกิจที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ดังนั้นการสร้างความร่วมมือด้านการยกระดับคุณภาพคน การเสริมสร้างองค์ความรู้ การสร้างนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อใช้เป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ฉะนั้นรัฐบาลจึงกำหนดพันธกิจที่สำคัญโดยเน้นการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งภูมิปัญญา และทิศทางการพัฒนาประเทศยังคงยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ให้มีการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อให้คนไทยได้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญในการดำรงชีวิต และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2555) จะเห็นได้ว่า ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาที่บูรณาการร่วมกับหลักแนวคิดเชิงสร้างสรรค์

จากการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าโรงเรียน ยังมีหลายประเด็นที่เป็นปัญหาต้องเร่งพัฒนาปรับปรุง และต่อยอดโดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาที่พบว่า มีโรงเรียนจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของระดับชาติ ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา, 2560) ทั้งนี้เกิดจากสาเหตุสมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการของผู้บริหารที่กระทบต่อการบริหารงานบุคคล กล่าวคือ การดำเนินงานบางอย่างไม่มีการกระจายอำนาจไปสู่ครูผู้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบ การยึดติดกับความคิดของตนเองเป็นหลัก ด้านการสื่อสารของผู้บริหารไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิดสู่บุคลากรได้อย่างชัดเจนและทั่วถึงในองค์กรเท่าที่ควร ส่งผลให้เกิดการสื่อสารที่เข้าใจผิดในองค์กร บุคลากรไม่เข้าใจในงานที่ทำ ส่งผลทำให้งานไม่ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง ส่วนด้านการปฏิบัติงานเชิงกลยุทธ์พบว่า เป็นอีกปัญหาหนึ่งของผู้บริหาร เนื่องจากอำนาจเด็ดขาดยังขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นหลัก ไม่มีการนำข้อเสนอแนะจากการทำงานในปีที่ผ่านมา มาวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจดำเนินงานต่อหรือเลิกทำจึงส่งผลทำให้ไม่เกิดความคิดที่กว้างไกล อีกทั้งไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรเท่าที่ควร โดยจากข้อมูลการพัฒนาเครือข่ายและประเมินผลการจัดการศึกษา

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ซึ่งผลการศึกษาคั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการ

วางแผนพัฒนาตนเองในบริหารสถานศึกษาและมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผู้ทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2.4 เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก

3.2 ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาความสัมพันธ์ทิศทางบวกกับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

3.4 ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ตัว สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ได้

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ได้ทราบระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

4.2 ได้ทราบระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

4.3 ได้ทราบผลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

4.4 ได้ทราบผลตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 1,463 คน กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2550) จากจำนวนผู้บริหาร ครู ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 1,463 คน และได้กลุ่มตัวอย่าง 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน จำนวน 3 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่น 2) วิสัยทัศน์ 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและ 5) การทำงานเป็นทีม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert) ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 4) การวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง และ 5) การดำรงรักษาบุคคล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแบบวิธีของลิเคิร์ต (Likert) การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัย ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตและขอแนะนำตัวผู้วิจัย และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย จากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช ส่งถึงครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 2) ส่งแบบสอบถามถึงสถานศึกษาด้วยตนเอง และขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ส่งแบบสอบถามคืนหลังจากได้รับแบบสอบถามแล้ว 2 สัปดาห์ หรือเมื่อทำแบบสอบถามเสร็จ โดยส่งกลับผู้วิจัยโดยตรง 3) ผู้วิจัยรับแบบสอบถามกลับคืนมาตรวจสอบ ความถูกต้อง สมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลแล้ว จึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อทราบระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุ

ราชนูร์ธานี เขต 1 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันต์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficients) 4) ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2555) โดยการ ตรวจสอบการแจกแจงของกลุ่มประชากร (Normality) ด้วยวิธีการทดสอบ One Simple Kolomogrov – smirnov Test ตรวจสอบความเป็น Linearity ตรวจสอบตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) ตรวจสอบความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนทุกค่า การสังเกตที่ได้จากการพยากรณ์ (Homoscedasticity) 5) วิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยวิธีสร้างสมการพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบขั้น ตอน (Stepwise Method) ในรูปสมการพยากรณ์คะแนนดิบ และรูปสมการพยากรณ์มาตรฐาน

6. ผลการวิจัย

6.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านวิสัยทัศน์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับภาวะผู้นำ			
	$\bar{X}$	S.D.	ลำดับ	แปลผล
1. ด้านความยืดหยุ่น	4.40	0.20	4	มาก
2. ด้านวิสัยทัศน์	4.47	0.21	3	มาก
3. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.38	0.26	5	มาก
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.56	0.18	2	มากที่สุด
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.60	0.23	1	มากที่สุด
รวม	4.48	0.09	-	มาก

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.23) รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึง

ความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.18$) และด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.21$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.26$) ตามลำดับ

6.2 ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการธำรงรักษาบุคคล ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม

การบริหารงานบุคคลของโรงเรียน	ระดับการบริหารงานบุคคล			
	$\bar{X}$	S.D.	ลำดับ	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.88	0.21	2	มากที่สุด
2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง	4.97	0.07	1	มากที่สุด
3. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.78	0.19	4	มากที่สุด
4. ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง	4.84	0.15	3	มากที่สุด
5. ด้านการธำรงรักษาบุคคล	4.47	0.22	5	มาก
รวม	4.79	0.08	-	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79, S.D. = 0.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ($\bar{X} = 4.97, S.D. = 0.07$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.88, S.D. = 0.21$) และด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง ($\bar{X} = 4.84, S.D. = 0.15$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการธำรงรักษาบุคคล ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.22$) ตามลำดับ

6.3 ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำที่สุด และรายด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงที่สุด คือภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความคิดสร้างสรรค์ กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร รองลงมา คือภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีม กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ด้านการธำรงรักษาบุคคลและคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำเชิง

สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล กับการบริหารงานบุคคล ของโรงเรียน ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1

	ภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ของ ผู้บริหาร สถานศึกษา	ด้านการ พัฒนา บุคลากร (Y ₁)	ด้านการ สรรหา และบรรจุ แต่งตั้ง (Y ₂)	ด้านการ ประเมินผล การ ปฏิบัติงาน (Y ₃)	ด้านการ วางแผน กำลังคน และ กำหนด ตำแหน่ง (Y ₄)	ด้านการ ธำรง รักษา บุคคล (Y ₅)	การ บริหารงาน บุคคล ของ โรงเรียน
1. ความยืดหยุ่น (X ₁)	ด้าน	-0.042	-0.102	0.088	0.206**	-0.006	0.077
2. วิสัยทัศน์ (X ₂)	ด้าน	0.043	-0.099	0.195	-0.027	-0.025	0.073
3. ความคิดสร้างสรรค์ (X ₃)	ด้าน	0.357**	-0.036	0.159**	-0.050	0.103	0.301**
4. คำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล (X ₄)	ด้านการ	-0.216**	-0.093	-0.009	0.198**	0.323**	0.124*
5. ทำงานเป็นทีม (X ₅)	ด้านการ	-0.097	0.009	-0.035	0.109	-0.339**	-0.217**
ภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์		0.066	-0.135*	0.185**	0.172**	0.004	0.169**

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวม ($r = 0.169$) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำที่สุด และรายด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงที่สุด คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์ กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร ($r = 0.357$) รองลงมา คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร

สถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีม กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ด้านการดำรงรักษาบุคคล($r = 0.339$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง ($r = 0.198$)

6.4 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา = 4.536 (ค่าคงที่) + -0.069 (ด้านความยืดหยุ่น) + -0.077 (ด้านวิสัยทัศน์) + 0.00 (ด้านความคิดสร้างสรรค์) + -0.055 (ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล) + -0.113 (ด้านการทำงานเป็นทีม) จะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ $R = .323$ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยหรืออำนาจการพยากรณ์ (R Square) = $.104$ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยหรืออำนาจการพยากรณ์ที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) = $.089$ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอย (Std. Error Square) = $.07678$

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยโดยใช้สมการพยากรณ์เพื่อพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนน	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่(Constant)	4.536	.224		20.278	.000
1. ด้านความยืดหยุ่น (X_1)	-.069	.032	-.180	-2.139	.033
2. ด้านวิสัยทัศน์ (X_2)	-.077	.031	-.206	-2.503	.013
3. ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_3)	.000	.000	.000	.000	.000
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_4)	-.055	.033	-.128	-1.672	.096
5. ด้านการทำงานเป็นทีม (X_5)	-.113	.023	-.324	-4.826	.000

b. Dependent Variable: การบริหารงานบุคคลของโรงเรียน

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\text{สมการ } Y = a + B (X_1 + X_2 + X_3 + X_4 + X_5)$$

$$Y = 4.536 + -0.069(X_1) + -.077(X_2) + 0.00 (X_3) + -0.113 (X_5)$$

ดังนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\text{สมการ } Z = a + B (X_1 + X_2 + X_5)$$

$$\hat{Z} = -0.180 (X_1) + -0.206 (X_2) + -0.324 (X_5)$$

แสดงว่า ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ได้ คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความยืดหยุ่น (X_1) ด้านวิสัยทัศน์ (X_2) และด้านการทำงานเป็นทีม (X_5)

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารศึกษาในปัจจุบันได้มีความใกล้ชิดกับบุคลากรมากขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารต่างๆ ที่ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรและผู้บริหารทำได้ง่ายและใกล้ชิดขึ้น ส่งผลให้ผู้บริหารจะมีความเข้าใจถึงบริบทของบุคลากรแต่ละคนมากกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รอชียะห์ ลาเต๊ะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานีผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานีในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ เตือนใจ สุนกุล (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

7.2 ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ได้มีการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ซึ่งผ่านการสอบบรรจุ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีหลักเกณฑ์ชัดเจน ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง ซึ่งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาของแต่ละสายงานชัดเจน ด้านการพัฒนาบุคลากร ที่จะมีแผนการอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรอย่าง รวมถึงด้านการธำรงรักษาบุคคล ซึ่งอาจจะมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นๆ แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก เพราะบุคลากรส่วนใหญ่หากไม่มีความจำเป็นก็มักจะไม่ต้องการย้ายสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิดา วงษ์สกุล (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการความรู้เชิงบูรณาการหลักสาราณียธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารการจัดการความรู้เชิงบูรณาการหลักสาราณียธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2. การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ ด้านการประเมินผลการ

ปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและ ด้านการสรรหาและบรรจุ แต่งตั้ง ตามลำดับ

7.3 ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวม ($r = 0.169$) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจ เนื่องจาก ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมี ความสัมพันธ์ที่มีการแปรผันตามซึ่งกันและกัน ถ้าหากระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีค่ามากขึ้น ค่า ของการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนก็จะมีแนวโน้มที่จะมากขึ้นด้วยเช่นกัน แต่ถ้าระดับภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ มีค่าน้อยลง ค่าของการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ก็จะมีแนวโน้มที่จะลดลงด้วย เช่นกัน การที่ผู้นำมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มากหรือน้อยจึงจะส่งผลกระทบต่อระดับการบริหารงานบุคคล ของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ คงเจริญ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำกับการ บริหารงานบุคคลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลจังหวัดนนทบุรี ภาวะผู้นำกับการบริหารงาน บุคคลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลจังหวัดนนทบุรี พบว่า โดยภาพรวมภาวะผู้นำกับการ บริหารงานบุคคลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลจังหวัด นนทบุรี มีความสัมพันธ์กันในทางบวก ใน ระดับสูง ($r = .72^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.4 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการ บริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา = 4.536 (ค่าคงที่) + -0.069 (ด้านความ ยืดหยุ่น) + -0.077 (ด้านวิสัยทัศน์) + 0.00 (ด้านความคิดสร้างสรรค์) + -0.055 (ด้านการคำนึงถึง ความเป็นปัจเจกบุคคล) + -0.113 (ด้านการทำงานเป็นทีม) จะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ $R = .323$ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยหรืออำนาจการพยากรณ์ (R Square) = $.104$ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย หรืออำนาจการพยากรณ์ที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) = $.089$ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของสัมประสิทธิ์การถดถอย (Std. Error Square) = $.07678$ แสดงว่า ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ได้ คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านความยืดหยุ่น (X_1) ด้านวิสัยทัศน์ (X_2) และด้านการทำงานเป็นทีม (X_3) ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถพยากรณ์ถึง การเปลี่ยนแปลงของระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนได้ ตามที่ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษากับระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ธาณี กิตติกาญจนโสภณ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการ บริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผล การศึกษาพบว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีอิทธิพลส่งผล ต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ดังสมการ $Y_{tot} = .977 + .545 X_1 + .705 X_2 + .719 X_3 + .495 X_4$ โดยด้านเทคโนโลยี (X_2) และด้านคน (X_3) มีอิทธิพลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ในระดับสูง เท่ากับร้อยละ 49.70 และร้อยละ 51.70

8. องค์กรความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่มีการแปรผันตามซึ่งกันและกัน ถ้าหากระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีค่ามากขึ้น ค่าของการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนก็จะมีแนวโน้มที่จะมากขึ้นด้วย แต่ถ้าระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์น้อยลง ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ก็จะมีแนวโน้มที่จะลดลง แสดงว่าการที่ผู้นำมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มากหรือน้อยจึงจะส่งผลต่อระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน โดยตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ได้ คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความยืดหยุ่น ด้านวิสัยทัศน์ และด้านการทำงานเป็นทีม

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ผู้บริหารควรดำเนินการจัดกิจกรรมอบรม สัมมนาและศึกษาดูงาน เพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา ดำเนินการตามวิธีการสรรหาบุคลากรมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ถูกต้องอย่างเคร่งครัดเช่นเดิม ใส่ใจความต้องการของบุคลากร ให้ความใกล้ชิดและเอาใจใส่มากขึ้น ควรวางแผนการใช้บุคลากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด โดยสนับสนุนให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรักษาระดับมาตรฐานที่ดีนี้ไว้ โดยผู้บริหารควรทำให้รางวัลด้วยหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมเป็นธรรม

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

9.2.1 ผู้บริหารควรใส่ใจความต้องการของบุคลากร ให้ความใกล้ชิดและเอาใจใส่ความต้องการของบุคลากร ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการทำงาน การชมเชยตามความเหมาะสมจัดสรรทรัพยากรในการทำงานให้พร้อมเสมอ

9.2.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสแสดงออกทั้งในส่วนของการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานมากขึ้น

9.2.3 ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร โดยเน้นการให้กำลังใจ ให้การชมเชย การให้รางวัลกับบุคลากรในโอกาสต่างๆ ด้วยหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมเป็นธรรม

9.2.4 ผู้บริหารควรสร้างแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียนในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามความถนัดและความสนใจด้วยวิธีการที่หลากหลาย

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

9.3.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

9.3.2 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของ ผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

9.3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

10. เอกสารอ้างอิง

- เตือนใจ สุนกุล. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธารินี กิตติกาญจนโสภณ. (2560). การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ธิดา วงษ์สกุล. (2564). การบริหารการจัดการความรู้เชิงบูรณาการหลักสราณียธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์. (2546). ระเบียบวิธีทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสนุ พองศรี. (2550). วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : พรอพเพอร์ตี้พริ้นท์ จำกัด.
- รอชียะห์ ลาเต๊ะ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมใจ คงเจริญ. (2561). **ภาวะผู้นำกับการบริหารงานบุคคลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล จังหวัดนนทบุรี ภาวะผู้นำกับการบริหารงานบุคคลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2555). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา. (2560). **แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการศึกษา กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 – 2560**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). **Determining sample size for research activities**. Duluth : University of Minnesota.

11. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพมาศ เศรษฐวรโชติ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์หลัก และ ดร.สันติ อุณจะนำ ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้แนวคิดวิธีการ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำปรึกษาความรู้ และประสบการณ์ในการพัฒนางานวิจัยในครั้งนี้ และกรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิจัยมา ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม กราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA :
กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*
GUIDELINES FOR THE OPERATION OF THE STUDENT SUPPORT SYSTEM USING THE
PDCA CYCLE : A CASE STUDY OF TECHNOLOGY AND BUSINESS ADMINISTRATION
UDONTHANI COLLEGE, MUANG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์¹, พิโรกุล แก้วคำงาม², ปัญญา ประวะโข³
Titimon Chadcharunrat¹, Piraikul Kaewkamngam², Panya Prawakho³
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น¹
Faculty of Education Northern College, Thailand.¹
วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี^{2,3}
Technology and Business Administration Udonthani College, Thailand.^{2,3}
Email : monchadcha98@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และเจ้าหน้าที่ จำนวน 114 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 1) ขั้นตอนการวางแผน (P) ควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยจัดประชุม คณะครู บุคลากรทางการศึกษา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองนักเรียน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ทีมที่ปรึกษา กำหนดโครงสร้างบุคลากร บทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย 2) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (D) มีแนวทาง 5 ด้าน ดังนี้ 2.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดให้มี ทีมการตลาด ทีมแนะแนว มีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันกับผู้ปกครองนักเรียน ควรจัดทำบันทึกข้อมูลนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน 2.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรร่วมกันสร้างเครื่องมือคัดกรองนักเรียน แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน และเครื่องมืออื่น ๆ ที่เหมาะสมกับการคัดกรองนักเรียน 2.3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ควรจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสอบถามความคาดหวัง ความต้องการของ

ผู้ปกครองนักเรียน ต้องการให้บุตรหลานมีทักษะในด้านใด 2.4) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือ
 นักเรียน ควรจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน เช่น การเรียน
 Online, On hand, Highbridge การเรียนจากศูนย์บ่มเพาะ การสร้างศูนย์ฝึกทักษะอาชีพ 2.5) ด้าน
 การส่งต่อ ควรจัดทำแบบบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนเพื่อการส่งต่ออย่างเป็นระบบมี
 รายละเอียดครบถ้วนชัดเจน และควรประสานเครือข่ายภายในและภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนใน
 การส่งต่ออย่างเหมาะสม 3) ขั้นตอนการตรวจสอบ (C) ควรแต่งตั้งทีมงานแนะแนว คณะกรรมการ
 ดำเนินงาน ทีมนิเทศ เพื่อติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลงาน 4) ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (A)
 ควรประชุมคณะครู ครูที่ปรึกษา ทีมงานแนะแนว และผู้รับผิดชอบฝ่ายต่างๆ เพื่อรายงานความสำเร็จ
 ความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และวางแผนงาน
 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบใหม่ที่เหมาะสมกับสถานการณ์

คำสำคัญ : 1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. วงจร PDCA 3. วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี

ABSTRACT

The purposes of the research were to investigate the conditions, and explore the approaches to the operation of the student care and support system using the PDCA Cycle: a case study of Technology and Business Administration Udonthani College, Mueang District, Udon Thani Province. The population used in the research was 114 school administrators, teachers and educational personnel, including staff members, and 9 experts. The research instruments were questionnaires and interviews. The collected data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research indicated that; 1) the conditions of the operation of the student care and support system using the PDCA Cycle: a case study of Technology and Business Administration Udonthani College, Mueang District, Udon Thani Province seemed to be at the high level. When each aspect was considered based on the mean, which was arranged in descending order, it was found that all aspects were at the high level. 2) In terms of the approaches to the operation of the student care and support system using the PDCA Cycle: a case study of Technology and Business Administration Udonthani College, Mueang District, Udon Thani Province, they were as follows; 1) in terms of 'Plan', the school should improve awareness and understanding of the student care and support system by holding a meeting comprising teachers and educational personnel, staff members, and parents, appoint the committee and consultant team, clearly determine the organizational structure and roles, and analyze data using a variety of methods and tools. 2) For 'Do', the approaches to the operation consisted of 5 aspects as follows; 2.1) in terms of getting

to know the students individually, the school should provide the marketing team and guidance team, visit students' home to enhance the understanding with parents, and inclusively create a student record. 2.2) For student screening, the school should create the tools for student screening and strengths and difficulties questionnaires, including other appropriate tools for student screening. 2.3) For promoting student development, the school should provide the activities of parent-teacher conferences to communicate expectations and parent needs for student skills. 2.4) In terms of prevention and student correction, the school should prepare various activities to prevent and enhance students learning such as online, on hand, hybrid learning, learning from incubators, and setting up vocational training centers. 2.5) For transfers, the school should prepare student record forms to transfer students systematically, completely and clearly, and coordinate with internal and external networks to help the student transfer appropriately. 3) For 'Check', the school should appoint the guidance team, operating committee, and supervision team to monitor and evaluate performance. 4) In terms of 'Act', the school should hold the meeting the teachers, teacher advisors, guidance team, and person in charge of reporting success, progress, problems and obstacles of the operation of the student care and support system, and plan the student care and support system in new ways that were suitable for situations.

Keywords : 1. Student Care and Support System 2. PDCA Cycle 3. Technology and Business Administration Udonthani College

1. ความสำคัญและที่ของปัญหาที่ทำการวิจัย

กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งเน้นกำชับให้ครูกระชับความสัมพันธ์กับนักเรียนและผู้ปกครองมากขึ้น ทำให้เข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งนิสัยและชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองโดยตรง สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครองไว้วางใจในการนำผู้เรียนมาอยู่ภายใต้การดูแลของครูผ่านการเยี่ยมบ้านนักเรียน ที่สำคัญเพื่อร่วมหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียนที่อาจมีปัญหาในด้านต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมทันท่วงที อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนให้ช่วยกันเฝ้าระวัง และมีส่วนร่วมในการแจ้งเหตุความไม่ปลอดภัย ด้านการแก้ไขปัญหาคำว่ารู้ถดถอย กระทรวงศึกษาธิการ จะสร้างความเข้มแข็งให้แก่นักเรียนผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน “Screening Learning Loss” ครอบคลุมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของผู้เรียน ดำเนินการแก้ไขปัญหาคำว่ารู้ถดถอย ด้วยการนำข้อมูลนักเรียนมาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม อาทิ การจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม ชดเชย หรือกิจกรรมเสริมทักษะเพื่อเติมตามความถนัด ความสนใจ ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และขอให้เพิ่มความสำคัญในวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย รักการเป็นชาติไทย โดยจัดการเรียนรู้ตามความพร้อม และเหมาะสมในแต่ละบริบทพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีแพลตฟอร์ม School Mental Health ที่

เป็นตัวคอยคัดกรองดูแลช่วยเหลือนักเรียนและครูในสถานศึกษาร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) รวมทั้งจะมีแผนเผชิญเหตุและผู้ให้คำปรึกษา เพื่อตรวจสอบสภาพจิตใจของเด็กและครู ซึ่งสถานศึกษาทั่วประเทศสามารถประสานกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อขอรับคำปรึกษาและความช่วยเหลือเกี่ยวกับสุขภาพจิตได้ (ตรีนุช เทียนทอง, 2565)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดทำแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560 – 2579 ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 257 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และ ฉบับที่ 13 ที่มีสาระสำคัญประกอบด้วย แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษา ค่านิยมอาชีวศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ ตัวชี้วัด และการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการอาชีวศึกษาสู่การปฏิบัติ ซึ่งมี แนวคิด วิสัยทัศน์ คือ “ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ มีคุณธรรม คุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ” และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการอาชีวศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีเป้าหมาย ข้อ 7.1.2 ผู้เรียนอาชีวศึกษามีความรู้และได้รับการดูแลป้องกันภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางสันติวิธีเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ มีระบบ กลไก และมาตรการที่เข้มแข็งในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ สถานศึกษาปลอดภัยปลอดอุบัติเหตุ และเหตุทะเลาะวิวาท (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560) อนึ่งวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานีเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา กลุ่มผู้เรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มีความหลากหลายจากวัฒนธรรมและค่านิยมของแต่ละครอบครัว ปัญหาสังคม ปัญหาเพศติดจะเป็นสิ่งที่ทำให้ความเชื่อที่ผิดเกิดขึ้นในความคิดความรู้สึกของกลุ่มวัยรุ่น เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาและป้องกันสิ่งที่เป็นภัยร้ายนั้น จึงได้ศึกษาวิจัยเรื่องนี้เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา การให้บริการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครองได้อย่างเต็มที่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

2.2 เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยวงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

3.2 ได้แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา

วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารอุดรธานี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และเจ้าหน้าที่ จำนวน 114 คน โดยเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิค IOC มีค่าระหว่าง 0.80-1.00 และทดลองใช้กับบุคลากรโรงเรียนไฮเทค-เทคโนโลยีตาก ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาเช่นเดียวกัน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ กลุ่มที่ปรึกษาผู้บริหารสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี และผู้บริหารการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จำนวน 9 คน ประกอบด้วยคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี มีประเด็นคำถาม 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อ โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลรูปแบบการระดมสมอง (Focus Group) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12, \sigma = 0.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\mu = 4.31, \sigma = 0.59$) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.12, \sigma = 0.75$) ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา ($\mu = 4.08, \sigma = 0.67$) ด้านการคัดกรอง ($\mu = 4.07, \sigma = 0.80$) และด้านการส่งต่อ ($\mu = 4.00, \sigma = 0.74$) ตามลำดับ

5.2 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 นำมาสรุปผลในแต่ละด้าน เพื่อเป็นข้อมูลนำไปสู่การหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยี

บริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แล้วนำเสนอขอความเห็นชอบจากผู้เข้าร่วมประชุมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน มีรายละเอียดผลการประชุม สรุปผล ดังนี้

5.2.1 ขั้นตอนการวางแผน (P) มีแนวทางดังนี้ ควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยจัดประชุมคณะครู บุคลากรทางการศึกษา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและผู้ปกครองนักเรียน ควรจัดประชุมปรึกษาหารือ กำหนดโครงสร้างบุคลากรผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และควรแต่งตั้งคณะกรรมการ ทีมที่ปรึกษา คณะกรรมการ ทีมประสานงาน และคณะกรรมการผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลนักเรียน

5.2.2 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Do) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 5 ด้าน ผลการสนทนากลุ่ม มีแนวทางจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทาง ดังนี้ ทีมการตลาด ทีมแนะแนว มีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันกับผู้ปกครองนักเรียน เมื่อได้ข้อมูลนักเรียนมาแล้วควรจัดทำบันทึกข้อมูลนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ความถนัด ความสามารถในการเรียน ด้านสุขภาพร่างกาย และด้านครอบครัว ซึ่งแยกเป็นเรื่องฐานะเศรษฐกิจ และการคุ้มครองนักเรียน และควรกำกับติดตามผลการเยี่ยมบ้าน สรุปข้อมูล บันทึกข้อมูลนักเรียนลงในระบบให้ครบถ้วน เพื่อสะดวกในการสืบค้นข้อมูลที่จะให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีแนวทาง ดังนี้ ควรจัดการประชุมครูที่ปรึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันสร้างเครื่องมือคัดกรองนักเรียน แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน และเครื่องมืออื่น ๆ ที่เหมาะสมกับการคัดกรองนักเรียน และควรจัดการประชุมครูที่ปรึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน สาเหตุ ปัญหา และจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และสรุปผลการคัดกรอง บันทึกข้อมูลลงระบบ และรายงานผล

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีแนวทางดังนี้ ควรจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสอบถามความคาดหวัง ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนที่คาดหวัง / ต้องการให้บุตรหลานมีทักษะในด้านใดและประชาสัมพันธ์ในการขอความร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน ควรจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อสนทนาซักถามข้อมูลความสนใจ ความต้องการของนักเรียนที่ต้องการมีทักษะฝีมือในด้านใด เพื่อสถานศึกษาจะได้จัดกิจกรรมพัฒนาให้นักเรียนได้เหมาะสม และควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะของนักเรียนที่มีความโดดเด่น ด้านฝีมืออาชีพ และทักษะด้านกีฬา

4) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน มีแนวทางดังนี้ ควรสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ ให้แก่ครูที่ปรึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองนักเรียน ในการดำเนินการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ควรจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน เช่น การเรียน Online, On hand, Highbridge การเรียนจากศูนย์บ่มเพาะ การสร้างศูนย์ฝึกทักษะอาชีพ อำเภอละ 1 ศูนย์

5) ด้านการส่งต่อ มีแนวทางดังนี้ ควรจัดทำแบบบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน เพื่อการส่งต่ออย่างเป็นระบบ ที่มีข้อมูลละเอียดครบถ้วน ชัดเจน และควรประสานเครือข่ายภายในและภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการส่งต่ออย่างเหมาะสม เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง นักจิตวิทยา เป็นต้น

5.2.3 ขั้นตอนการตรวจสอบ (C) มีแนวทาง ดังนี้ ควรแต่งตั้งทีมงานแนะนำคณะกรรมการดำเนินงาน ทีมนิเทศ เพื่อติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลงาน และควรจัดประชุมเพื่อติดตามงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนงาน ครบทุกด้าน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน 4) การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียน

5.2.4 ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (A) มีแนวทางดังนี้ ควรประชุมคณะครู ครูที่ปรึกษา ทีมงานแนะนำ และผู้รับผิดชอบฝ่ายต่างๆ เพื่อรายงานความสำเร็จ ความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อวางแผนงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบใหม่ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีการสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมกับการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนที่เป็นระบบดียิ่งขึ้น และการประเมินผลงาน สำหรับใช้ในการปฏิบัติงานในปีการศึกษาต่อไป

6. อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

6.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี จัดให้มีทีมงานดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเฉพาะ ชัดเจน มีการกระจายภาระงานความรับผิดชอบ มอบหมายงานที่ชัดเจน ทำให้การเยี่ยมบ้านนั้นเข้าถึงผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลนักเรียนครอบคลุมทุกด้าน ตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชพล เทียงดี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

6.2 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

การหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 นำมาสรุปผลในแต่ละด้าน เพื่อเป็นข้อมูลนำไปสู่การหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แล้วนำเสนอขอความเห็นชอบจากผู้เข้าร่วมประชุมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน มีสรุปผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.2.1 ขั้นตอนการวางแผน (P) มีแนวทางดังนี้

ควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยจัดประชุม

คณะครู บุคลากรทางการศึกษา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองนักเรียน ควรจัดประชุมปรึกษาหารือ กำหนดโครงสร้างบุคลากรผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการ ทีมที่ปรึกษา คณะกรรมการ ทีมประสานงาน และคณะกรรมการผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลนักเรียน ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจน ควรวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาโดยใช้เครื่องมือ/วิธีการที่หลากหลาย เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน ในด้านต่างๆ รวมทั้งสอบถามข้อมูลพื้นฐานจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลนักเรียนและ ควรให้ครูที่ปรึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการบันทึกข้อมูลนักเรียนให้ครบทุกด้านของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไทยรัฐ วงษ์ทอง (2563) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ควรประชุมวางแผนดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management)

6.2.2 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Do) มีแนวทาง ดังนี้

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 5 ด้าน ผลการสนทนากลุ่ม มีแนวทางจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทาง ดังนี้

ทีมการตลาด ทีมแนะแนว มีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันกับผู้ปกครองนักเรียน เมื่อได้ข้อมูลนักเรียนมาแล้วควรจัดทำบันทึกข้อมูลนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ความถนัด ความสามารถในการเรียน ด้านสุขภาพร่างกาย และด้านครอบครัว ซึ่งแยกเป็นเรื่องฐานะเศรษฐกิจ และการคุ้มครองนักเรียน ควรกำกับติดตามผลการเยี่ยมบ้าน สรุปข้อมูล บันทึกข้อมูลนักเรียนลงในระบบให้ครบถ้วน เพื่อสะดวกในการสืบค้นข้อมูลที่จะให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิตินัดดา สิงห์แก้ว (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ ต้องมีการพัฒนาและจัดทำเอกสารคู่มือที่สมบูรณ์ มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินมีแบบฟอร์มเอกสารการประเมินและแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนให้ชัดเจนตามวงจร PDCA เพื่อใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบต่อไป

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีแนวทาง ดังนี้

ควรจัดการประชุมครูที่ปรึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันสร้างเครื่องมือคัดกรองนักเรียน แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน และเครื่องมืออื่น ๆ ที่เหมาะสมกับการคัดกรองนักเรียน ควรจัดการประชุมครูที่ปรึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน สาเหตุ ปัญหา และจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และสรุปผลการคัดกรอง บันทึกข้อมูลลงระบบ และรายงานผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรดา มลิตา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ครูศึกษาแนวทางเกณฑ์วิธีการคัดกรอง เพื่อคัดแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มได้

ถูกต้อง และมีการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานภาครัฐ มีการสนับสนุนนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านสมองและทุกด้าน

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีแนวทางดังนี้

ควรจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสอบถามความคาดหวัง ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนที่คาดหวัง /ต้องการให้บุตรหลานมีทักษะในด้านใดและประชาสัมพันธ์ในการขอความร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน ควรจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อสนทนาซักถามข้อมูล ความสนใจ ความต้องการของนักเรียนที่ต้องการมีทักษะฝีมือในด้านใด เพื่อสถานศึกษาจะได้จัดกิจกรรมพัฒนาให้นักเรียนได้เหมาะสม ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะของนักเรียนที่มีความโดดเด่น ด้านฝีมืออาชีพ และทักษะด้านกีฬาที่ตนเองชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญเนตร มุลทองจาด (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี ผลการวิจัยพบว่า ควรสำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรมที่จะสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเสริมสร้างประสบการณ์ของนักเรียนให้เต็มตามศักยภาพ

4) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน มีแนวทางดังนี้

ควรสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ ให้แก่ครูที่ปรึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองนักเรียน ในการดำเนินการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ควรจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน เช่น การเรียน Online, On hand, Highbridge การเรียนจากศูนย์บ่มเพาะ การสร้างศูนย์ฝึกทักษะอาชีพ อำเภอละ 1 ศูนย์ ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และครูแนะแนว ควรร่วมกันกำกับติดตาม ดูแลนักเรียนกลุ่มต่างๆ อย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง ควรประสานความร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครองในการช่วยเหลือป้องกันและพัฒนาให้นักเรียนร่วมกัน ควรจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมและปลอดภัย ร่มรื่น น่าอยู่ น่าเรียน ให้เพียงพอกับนักเรียน และควรมีแบบบันทึกกำหนดกรอบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรดา มลิลลา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ควรมีการประชุมทุกฝ่ายอย่างสม่ำเสมอเพื่อหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ครูศึกษาแนวทางเกณฑ์วิธีการคัดกรอง เพื่อคัดแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มได้ถูกต้อง

5) ด้านการส่งต่อ มีแนวทางดังนี้

ควรจัดทำแบบบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนเพื่อการส่งต่ออย่างเป็นระบบที่มีข้อมูลละเอียดครบถ้วน ชัดเจน ควรประสานเครือข่ายภายในและภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการส่งต่ออย่างเหมาะสม เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง นักจิตวิทยา เป็นต้น ควรมีการติดตามการส่งต่อนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ประเมินผล และสรุปรายงานผล และควรมีการประเมินความพึงพอใจตามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ระวี ปราบบริปู (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือแก้ไข และพัฒนาให้นักเรียน

6.2.3 ขั้นตอนการตรวจสอบ (C) มีแนวทาง ดังนี้

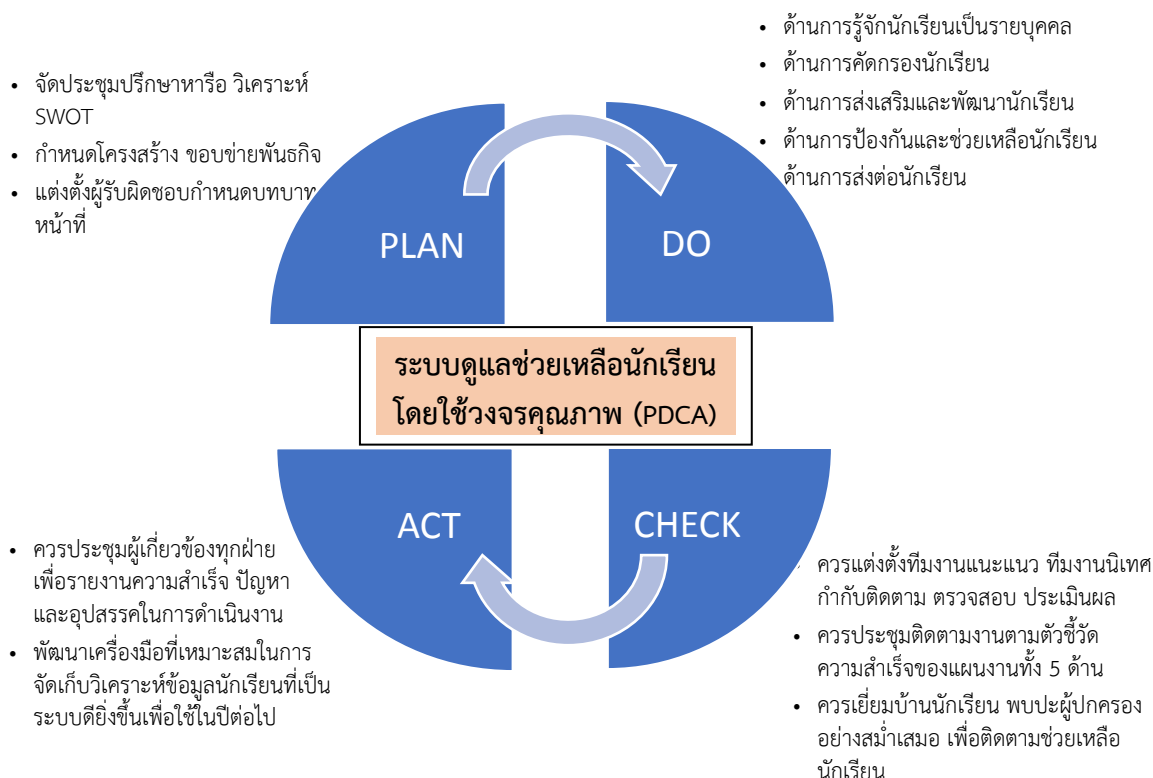
ควรแต่งตั้งทีมงานแนะนำ คณะกรรมการดำเนินงาน ทีมนิเทศ เพื่อติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลงาน ควรจัดประชุมเพื่อติดตามงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนงาน ครอบคลุมด้าน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน 4) การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียน และ ควรดำเนินการเยี่ยมบ้าน พบปะผู้ปกครองนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิตินัดดา สิงห์แก้ว (2562) ที่พบว่า ต้องมีการพัฒนาและจัดทำเอกสารคู่มือที่สมบูรณ์ มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินมีแบบฟอร์มเอกสารการประเมินและแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนให้ชัดเจนตามวงจร PDCA เพื่อใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบต่อไป

6.2.4 ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (A) มีแนวทางดังนี้

ควรประชุมคณะครู ครูที่ปรึกษา ทีมงานแนะนำ และผู้รับผิดชอบฝ่ายต่างๆ เพื่อรายงานความสำเร็จ ความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประชุม วางแผนงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบใหม่ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีการสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมกับการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนที่เป็นระบบดียิ่งขึ้น และการประเมินผลงาน สำหรับใช้ในการปฏิบัติงานในปีการศึกษาต่อไป และควรมีการกระจายภาระงานที่เหมาะสมกับภาระหน้าที่ของครูหรือทีมงานแนะนำ แต่ละคน โดยระบุนความรับผิดชอบ ขอบเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ ภาระงาน และระยะเวลาในการดำเนินงาน เพื่อให้ระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชพล เทียงดี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสามารถวางแผนพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฏี พุทธิระ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม(ตั้งตรงจิต5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยครั้งนี้เพื่อใช้ประโยชน์ ควรจัดทำคู่มือครูประจำชั้นโดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในโรงเรียน

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยค้นพบองค์ประกอบที่ส่งผลให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จ โดยมีแนวทางในการดำเนินงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานการศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดอบรมให้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถเลือกใช้เครื่องมือในงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

8.1.2 สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจน โดยระบุใน แผนปฏิบัติการของสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ทีมงาน และผู้รับผิดชอบงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน มอบหมายภาระงานที่ชัดเจนและเน้นความเป็นกัลยาณมิตรในการติดต่อ ประสานงาน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ทีมงาน ครูที่ปรึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการเก็บข้อมูลนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน มีการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และสรุปรายงานผลการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

8.2.2 ครูที่ปรึกษา และทีมแนะนำ ควรเยี่ยมบ้านนักเรียน พบปะผู้ปกครองนักเรียน

อย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตาม ช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นการป้องกัน และแก้ไขปัญหา ของนักเรียน ทั้งกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความเป็นเลิศสำหรับสถานศึกษาเอกชนในระดับอาชีวศึกษา

8.3.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดสร้างนวัตกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา

9. เอกสารอ้างอิง

- กรดา มลิลลา. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2555). การดูแลช่วยเหลือผู้ประสบปัญหา. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กฤษฏี พุทธิระ (2564). การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิต5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะสหวิทยาการ : มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- ขวัญเนตร มูลทองจาด. (2564). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ตรีสุข เทียนทอง. (2565). มอบนโยบายภาคเรียน 2/65 ย้ำสถานศึกษายึดความปลอดภัยด้วยหลัก 3 ป. สืบค้นจาก 3 มิถุนายน 2565. จาก <https://moe360blog/2022/11/01/ตรีสุข-มอบนโยบาย>
- ไทยรัฐ วงษ์ทอง. (2563). การศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธิตินัดดา สิงห์แก้ว. (2562). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ระวี ปราบริปู. (2565). การศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

รัชพล เทียงดี. (2563). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จได้ดี ด้วยความกรุณาและให้ความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมันน์ ดร.อภิชาติ ดวงธิดาสาร และคณาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณยิ่ง

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนไฮเทคเทคโนโลยีตาก ที่ให้ความกรุณาในการทดลองใช้เครื่องมือ และขอขอบพระคุณยิ่ง ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาในการสัมภาษณ์รูปแบบสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี ที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ประกอบกับได้รับความอนุเคราะห์ในทุกๆ ด้านเป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยและคณะ ขอขอบคุณ ผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้ความเมตตา เป็นกำลังใจในการทำวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น*
THE DEVELOPMENT OF STRATEGIC LEADERSHIP ENHANCEMENT PROGRAMS
FOR SCHOOL ADMINISTRATORS OF THE SECONDARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE KHONKAEN

เบญจพร ฐานสมุทร¹, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ²
Benjapon Thansamud¹, Pacharawit Chansirisira²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 64010581027@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น และพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การกำหนดทิศทางองค์กร และการคิดเชิงกลยุทธ์ 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ประกอบด้วย 3 Module ได้แก่ Module 1 การกำหนดทิศทางองค์กร Module 2 การคิดเชิงกลยุทธ์และ Module 3 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาโปรแกรม 2. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ 3. ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The research aims to study current conditions desirable condition and the need for strategic leadership of school administrators. under The Secondary Educational Service Area office Khon Kaen and Develop a program to enhance strategic leadership of school administrators under The Secondary Educational Service Area office Khon Kaen. The method of research and development was divided into 2 phases: Phase 1: a study of current conditions; Desirable Conditions and Necessary Needs of Strategic Leadership of School Administrators under The Secondary Educational Service Area office Khon Kaen. The sample group used in this research were 123 school administrators The Secondary Educational Service Area office Khon Kaen. The tools used to collect data were questionnaires. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation. Phase 2 Development of a program to enhance strategic leadership of school administrators under The Secondary Educational Service Area office Khon Kaen. Information groups include: qualified person Evaluate the program for 5 people. The tools used to collect data were assessment forms. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation.

The research results were as follows: 1. The current state of strategic leadership of educational institution administrators in three aspects was at a moderate level. Organizational Orientation As for the desirable state of strategic leadership of school administrators. Overall, it was at the highest level. The aspect with the highest average was the aspect of Strategy implementation. The need for developing strategic leadership of school administrators is descending order, Implementation of Strategies, organization direction strategic thinking. 2. Strategic Leadership Promotion Program for School Administrators Under the Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office, it consists of 3 modules: Module 1 Organizational Direction, Module 2 Strategic Thinking and Module 3 Implementation of Strategies. The results of the overall program evaluation were appropriate at a high level. and has the highest level of possibility.

Keywords : 1. Program development 2. Strategic leadership 3. School administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 - 2579 ได้ระบุบทบาทของผู้บริหารว่า เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำมีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถทั้งด้านบริหารและวิชาการตามสมรรถนะ และมาตรฐานตำแหน่งและบริหารงานอย่างมีธรรมมาภิบาล สอดคล้องกับคณาจารย์ที่ได้ระบุมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ใน มาตรฐานที่ 11 ด้านเป็นผู้นำและสร้างผู้นำว่าต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพสร้างวัฒนธรรมขององค์กรด้วย การพูดนำ ปฏิบัตินำ และจัดระบบงาน ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม โดยการ

ให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำงานได้สำเร็จแล้ว จนนำไปสู่การพัฒนาตนเอง คิดได้เอง ตัดสินใจได้เอง พัฒนาได้เองของผู้ร่วมงานทุกคน การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ซึ่งความสำเร็จขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลล้วนแล้วแต่ขึ้นอยู่กับภูมิปัญญา ความคิด อ่าน และแนวปฏิบัติที่สร้างสรรค์ของผู้นำในองค์การทั้งสิ้น ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการปรับเปลี่ยนลักษณะภาวะผู้นำให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างท้าทาย ซึ่งผู้บริหารองค์การควรมีคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่ง คือ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งนับว่าเป็นภาวะผู้นำอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญในยุคปฏิรูปการศึกษา โดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะสามารถวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีกลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจ และสร้างมนุษย์สัมพันธ์เพื่อให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ที่เต็มกำลังความสามารถ รวมถึงมีความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมวางแผน ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน ปฏิรูปโรงเรียนเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความทันสมัย (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงมาตรฐาน ให้ความสำคัญในส่วนของโครงสร้างองค์การและกระบวนการ พัฒนาระบบความคิด ซึ่งส่งผลในระยะยาวต่อการยกระดับมาตรฐานให้สูงขึ้น จึงต้องมีการพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการบริหารตามมาตรฐานนั้นจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำกลยุทธ์ในการกำหนดทิศทางและกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่องค์การในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่อให้องค์การอยู่รอดมีความก้าวหน้าได้มาตรฐานและการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดตามความคาดหวังและตามบริบทของแต่ละองค์การ ในส่วนของประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดที่ทุกโรงเรียนให้ความสำคัญ ซึ่งในการพิจารณาประสิทธิผลของโรงเรียนนั้น สิ่งสำคัญในการที่จะใช้ประกอบการพิจารณา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อัตราการออกกลางคันของนักเรียน และคุณภาพโดยรวมของโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นหัวใจหลักของการศึกษามีใช่ทำหน้าที่บริหารสถานศึกษาเท่านั้น แต่จำเป็นต้องแสดงบทบาทของผู้นำสถานศึกษานั้นๆ สถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จ มักจะมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้อำนวยการความสะอาดเป็นผู้นำ เป็นผู้สนับสนุน และ เป็นผู้นำนวัตกรรม เข้ามาสู่สถานศึกษาและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า ก่อให้เกิดสภาพที่เอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยพัฒนาคุณภาพการทำงานของครู ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นความสามารถของบุคคลที่มีบทบาทต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง การจัดการถึงแม้จะไม่เรียบร้อยสมบูรณ์ ก็อาจได้รับผลงานสูง หากผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เนื่องจากเป็นผู้นำในการดำเนินงานของคณะบุคคลทั้งในและนอกสถานศึกษา และเป็นตัวบ่งชี้ทิศทางในการดำเนินนโยบายทางการศึกษา หากผู้บริหารมีความสามารถและมีวิสัยทัศน์การดำเนินงานก็จะไปในแนวทางที่มุ่งหวังไว้ (ทวีญลักษณ์ พวงนิล, 2555)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ได้ดำเนินการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กลยุทธ์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และนโยบายที่สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจากการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ได้จัดทำรายงานข้อมูลสารสนเทศ ประจำปี

งบประมาณ พ.ศ.2565 เพื่อประมวลผลด้านการดำเนินงานรอบปีที่ผ่านมาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้ทราบถึงผลการดำเนินงานตามภารกิจการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ ในการที่จะนำไปปรับปรุงพัฒนาจัดทำแผนการดำเนินงานในปีต่อไปนั้น จากผลการดำเนินงานในรอบปีงบประมาณที่ผ่านมา พบสภาพที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เมื่อพิจารณาจากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2564 กับปีการศึกษา 2563 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยต่ำ เมื่อเปรียบเทียบในระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัดและระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยต่ำ เมื่อเปรียบเทียบในระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น, 2565)

จากความสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาทั้งด้านคุณภาพการศึกษา ด้านโอกาสทางการศึกษา และด้านบุคลากรหากสถานศึกษามีการวางแผนกลยุทธ์ของการบริหารจัดการที่ดี มีการสร้างแรงจูงใจ ให้กำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร และมุ่งพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาภายใต้การดำเนินงานของผู้บริหารที่ความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ และนโยบายในการบริหารจัดการที่จะช่วยสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรในการปฏิบัติงานแล้ว ช่วยผลักดันให้นำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อนำไปสร้างวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

2) สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีของ Adair (2002), Hinterhuber, and Friedrich (2002), Hughes, and Beatty (2005), Ireland, and Hitt (2005), Hitt และคณะ (2007), DuBrin (2010), Center for Creative Leadership (2012), David และคณะ (2013), Lear (2012), เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547), สมยศ นาวิการ (2551), เหวงศักดิ์ พฤษภาเวศ (2553) ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทางองค์การ 2) การคิดเชิงกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

3) ตรวจสอบ ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4) นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดมาใช้ในการสร้างแบบสอบถาม และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข

5) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

6) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2565 จำนวน 84 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 174 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2565 โดยการใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแต่ละโรงเรียนแบ่งเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 123 คน

7) นำข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) โดยการคำนวณ PNI modified เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.966 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.958

8) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) โดยการคำนวณ $PNI_{modified}$ เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบัค ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้ 1) ศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) โดยจัดทำและสร้างแบบสัมภาษณ์จากการจัดลำดับความต้องการจำเป็น กลุ่มที่ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2) ร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง 4) ประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่าสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ข้อที่มีความจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ รองลงมา คือ ด้านการการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ตามลำดับ

5.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1.1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกำหนดทิศทางองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับ

ปานกลาง รองลงมาคือด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ลำดับสุดท้ายคือด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกำหนดทิศทางองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับสุดท้ายคือด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชิต โภพล (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านการกำหนดทิศทางองค์กร ด้านกระบวนการคิดในระดับสูง ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติมี ด้านการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ และด้านประสิทธิผลของโรงเรียน

1) ด้านกำหนดทิศทางองค์กร การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นขององค์กร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการกำหนดกลยุทธ์ หรือหลักการหรือวิธีคิดในการบริหารงานขององค์กรโดยใช้ฐานข้อมูล ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีกำหนดวิสัยทัศน์ได้ชัดเจน สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของ สพฐ. ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญรัตน์ วัฒนศักดิ์ศิริ (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ และสอดคล้องกับวรรณฤดี มณฑลจรัส และ อนุสรรา สุวรรณวงศ์ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง ด้านการยกระดับการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ด้านการเป็นต้นแบบ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการบริหารจัดการบุคลากรอย่างมืออาชีพ ด้านการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีอัตลักษณ์ และด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์

2) ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการดำเนินงานในเชิงรุกและสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรเกิดความคิดริเริ่มและการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนางาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผนดำเนินงานอย่างรอบคอบ เป็นระบบ รวมทั้งนำเทคโนโลยีมาดำเนินงาน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการทบทวนแผนงานและ

ปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในสถานการณ์ปัจจุบัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการวางแผนยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการใหม่ ๆ รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำงานกับบุคลากร ในหน่วยงานอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีระยุทธ คงแสงธรรม (2562) ได้ทำการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนด กลยุทธ์ ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ และด้าน การกำหนดวิสัยทัศน์

3) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของภาวะ ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ใน ระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการมอบหมายความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ ตามความสามารถและศักยภาพของบุคลากร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการบริหารจัดการวัสดุ อุปกรณ์ให้เพียงพอ คุ้มค่า คุ้มทุน และพร้อมใช้งาน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ต่อการเสริมสร้างภาวะ ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดทำโครงการและแผนงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดทำหนังสือกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่แก่ผู้ที่ได้รับมอบหมายงาน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีรัตน์ ม่วงนา (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ ผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน คือ มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม คือ การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล การบริหาร ทรัพยากรในองค์การ สนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล และการกำหนดทิศทาง เชิงกลยุทธ์

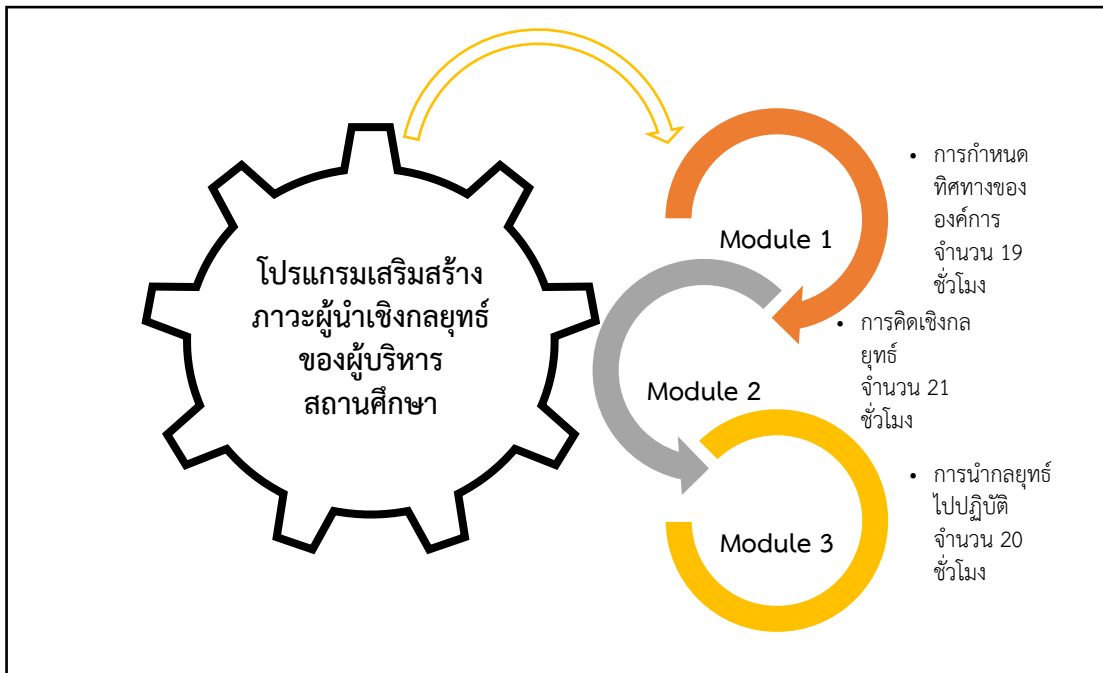
6.1.2 วิธีการพัฒนาในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จาก การรวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษาได้แก่ 1) การฝึกฝนตนเอง 2) การศึกษาดูงาน และ 3) การฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2561) ที่ได้สรุปรูปแบบการเรียนรู้และพัฒนาแบบ 70 : 20 : 10 ประกอบด้วย ร้อยละ 70 คือเรียนรู้ด้วยตนเองและจากการปฏิบัติงาน ร้อยละ 20 คือเรียนรู้ จากผู้อื่น (การศึกษาดูงาน และร้อยละ 10 คือเรียนรู้จากการฝึกอบรม และสอดคล้องกับแผนพัฒนา ทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์ ประจำปีงบประมาณ 2560-2564 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) ได้สรุป โมเดลการเรียนรู้ 70:20:10 ประกอบด้วย ร้อยละ 70 คือการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือผ่านการลงมือทำ (On-the-job Learning) ร้อยละ 20 คือการเรียนรู้จากผู้อื่น และร้อยละ 10 คือการเรียนรู้จากแหล่ง เรียนรู้ที่เป็นทางการหรือการฝึกอบรม

6.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สามารถอภิปรายได้ดังนี้

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหากิจกรรม ประกอบด้วย 3 โมดูล คือ การกำหนดทิศทางองค์การ การคิดเชิงกลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4) วิธีการดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล ระยะเวลาการพัฒนา 30 ชั่วโมง รูปแบบและวิธีการพัฒนาใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืนเพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามาสามารถนำไปเป็นหลักการในการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง (Continuous Self Development) ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การพัฒนาจากบุคคลอื่น และ 3) การพัฒนาด้วยการอบรม โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่าระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัตถุประสงค์/เป้าหมาย ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เนื้อหา กิจกรรม ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและน้อยที่สุดคือ หลักการ ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้โดยรวมมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัตถุประสงค์/เป้าหมาย ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การวัดและประเมินผล ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้ายคือ วิธีการดำเนินการ ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์พิศา ชัชชวพันธ์ (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาสาระ 4) ผลการประเมินจากการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้ โดยผู้บริหารโรงเรียนและครู มีผลการประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษาก่อนพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาหลังพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาหลังพัฒนาและระยะติดตามผล พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษาระยะติดตามผลมีระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สูงกว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาหลังพัฒนา

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์/เป้าหมาย 3) เนื้อหา กิจกรรม 4) วิธีการดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหา กิจกรรมประกอบด้วย 3 Module ได้แก่ Module 1 การกำหนดทิศทางองค์การ (19 ชั่วโมง) Module 2 การคิดเชิงกลยุทธ์ (21 ชั่วโมง) และ Module 3 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (20 ชั่วโมง) มีแนวคิดในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในรูปแบบ 70:20:10 ประกอบด้วย ร้อยละ 70 คือการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 20 คือการเรียนรู้ผ่านบุคคลอื่น และร้อยละ 10 คือการเรียนรู้ด้วยการอบรม ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ สามารถนำไปปฏิบัติในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

8.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ควรมีการจัดทำโปรแกรมหรือโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ หรือในพัฒนาในแต่ละด้านให้กับผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาตนในการปฏิบัติงานที่อยู่ในยุคเปลี่ยนผ่านของวงการการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลก ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ จึงควรที่จะให้ความสำคัญและได้รับการพัฒนาในประเด็นนี้ให้มากที่สุด

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของโปรแกรมการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่าง

ผู้บริหารสถานศึกษาหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

8.3.2 ควรจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเพิ่มเติม เพื่อการศึกษาในเชิงลึก เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นต้น โดยนำเอาผลการวิจัยนี้ เป็นข้อมูลและแนวทางเพื่อนำผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

8.3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาในรูปแบบการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในรูปแบบอื่น ๆ โดยมีวิธีการพัฒนาเสริมสร้างที่หลากหลาย

9. เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). การคิดเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชส มีเดีย.
- เชวงศักดิ์ พลุฑกะเทเวศ. (2553). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษวิทยาเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ตัญญูลักษณ์ พวงนิล. (2555). โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีระยุทธ คงแสงธรรม. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ : วิทยาลัยนครราชสีมา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พิชิต โกพล. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิมพ์พิศา ชัชชวพันธ์. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรรณฤดี มณฑลจรัส และ อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์. (2560). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร. 10(2). 244-260.
- สมยศ นาวิกาน. (2551). การบริหารเชิงกลยุทธ์ (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. (2565). รายงานข้อมูลสารสนเทศประจำปี 2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น.

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). **แนวทางการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทักษะด้านดิจิทัล**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2566. จาก http://intranet.prd.go.th/prd_4/01/16_2_2564.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- Adair. (2002). **Effective Strategic Leadership**. Saffrom Walden : Essex Sey Systems.
- David et al. (2013). Center for Creative Leadership: Leader Ship in An Age of Layoffs. *The Journal of Management Development*. 14(5). 27-38.
- Dubrin. (2010). **Principles of Leadership**. 6th ed. Canada : South Western, Cengage Ebersole, J. Glenn.
- Hinterhuber and Friedrich. (2002). The technology dimension of Strategic Leadership the leadership challenge for production economists. *International Journal Production Economics*. 77(3). 191-203.
- Hitt and Ireland. (2007). **Strategic Management Competitiveness and Globalization**. 7th ed. Thomson South-Western : The University of West Alabama.
- Hughes and Beatty. (2005). **Becoming a Strategic Leader: your Role in your Organization's Enduring Success**. United States of America : HB Printing.
- Ireland and Hitt. (2005). Achieving and maintaining competitiveness in the 21st century : The role of Strategic Leadership. *The Journal of Academy of Management Executive*. 19(4). 63-77.
- Lear. (2012). **The Relationship Between Strategic Leadership and Strategic Alignment in High Performing Companies in South Africo**. Doctoral Dissertation, Graduate School of Business Leadership of University of South Africa.

10. คำขอบคุณ

การศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์และความช่วยเหลือจากรองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อคิด คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ พร้อมกับชี้แนะวิธีการปรับปรุงพัฒนาในทุกขั้นตอนของการศึกษาค้นคว้าสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้จัดทำจึงขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*
DEVELOPING A PROGRAM TO STRENGTHEN LEARNING LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS IN THE MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

ภิรมยา โพธิ์รินทร์¹, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ²
Phiromya Phorin¹, Pacharawit Chansirisira²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 64010581037@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 144 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 และประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการบูรณาการความหลากหลาย ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 6 Module Module 1 การเรียนรู้เป็นทีม Module 2 การบูรณาการความหลากหลาย Module 3 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร Module 4 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ Module 5 ความคิดสร้างสรรค์ Module 6 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. โปรแกรม 2. การเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ 3. ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) study current conditions, desirable conditions, and the needs to strengthen learning leadership of school administrators in the Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 and 2) develop a program strengthen learning leadership of school administrators in the Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 The Mixed Method Research was divided into 2 phases. Phase 1 was to study current conditions, desirable conditions, and the needs to strengthen learning leadership of school administrators. The samples were 144 school administrators in the Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 by using table of Krejcie and Morgan through stratified random sampling technique and research instrument was scaling questionnaire. phase 2 was to develop a program to Strengthen learning leadership of school administrators in the Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2. And evaluating the program by 5 experts through purposive sampling technique and research instrument was an assessment of appropriateness and feasibility of the program. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and modified priority index.

The results showed that; 1. The overall picture of current condition of learning leadership of school administrators was at mean level and the desirable condition of the learning leadership of the school administrators. Overall is at a highest level. The necessity assessment to the development of Learning Leadership of school administrators which ordered of the needs assessment from more to less were Creativity, Powerful Environment, self-directed learning, Team learning, Integrating Pluralism, The apply technology to the performance of management. 2. Program to strengthen learning leadership of school administrators in the MahaSarakham Primary Educational Service Area Office 2 were consisted of 6 modules : Module 1 Team learning, Module 2 Integrating Pluralism, Module 3 The apply technology to the performance of management, Module 4 Powerful Environment, Module Creativity and Module 6 self-directed learning. The

results of overall program evaluation were high level appropriate and the possibilities are at the highest level.

Keyword : 1. Program 2. Strengthen Learning Leadership 3. School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ยุคของการปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องมีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำที่เหมาะสมและเป็นมืออาชีพ จึงจะนำโรงเรียนบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน (กนกอร สมปราชญ์, 2560)ซึ่งภาวะผู้นำการเรียนรู้ถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นกระบวนการเสริมสร้าง ช่วยเหลือ สนับสนุนการปฏิบัติการเรียนรู้ให้บรรลุผล และสร้างสิ่งแวดล้อมที่มีพลังต่อการเรียนรู้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นโดยผ่านการกระจาย การแบ่งปัน การเชื่อมต่อกิจกรรม และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาวะผู้นำการเรียนรู้จึงนับว่ามีความสำคัญในยุคปัจจุบัน และจำเป็นต้องพัฒนาครูและผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ก่อนจะไปสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ (Marquardt, 2000) การพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถความเป็นเลิศทางวิชาการ พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ ซึ่งจากการศึกษานโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จะเห็นว่าให้ความสำคัญกับพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และพฤติกรรมภาวะผู้นำมีผลต่อการพัฒนาผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีภารกิจหลักคือ จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรกำหนด แต่จากรายงานผลสอบระดับชาติ O-NET ปีการศึกษา 2563 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2564) พบว่า ผลการทดสอบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาเท่ากับ 39.23 และ 31.50 ตามลำดับ ผู้ที่รับผิดชอบสูงสุดต่อผลสัมฤทธิ์ ดังกล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องหาวิธีการ เพื่อพัฒนาและยกระดับการเรียนรู้ให้สูงขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2564)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นและเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำ

การเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
 2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร
 3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา หรือรองผู้บริหารสถานศึกษา หรือรักษาราชการในตำแหน่งรองผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 229 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา หรือรองผู้บริหารสถานศึกษา หรือรักษาราชการในตำแหน่งรองผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีวิธีการสุ่มดังนี้

2.1) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน โดยกำหนดตามสัดส่วน

2.2) วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม

3) เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ทดลองใช้ (try-out) จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.96 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.97 และเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1) ศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านภาวะผู้นำการเรียนรู้ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) ร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบูรณาการความหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 และลำดับความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($PNI_{modified} = 0.77$) ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.71$) ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ($PNI_{modified} = 0.62$) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ($PNI_{modified} = 0.61$) ด้านการบูรณาการความหลากหลาย ($PNI_{modified} = 0.59$) และด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ($PNI_{modified} = 0.53$)

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

ส่วนประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการของโปรแกรม	4.40	0.51	มาก	4.60	0.51	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.30	0.48	มาก	4.60	0.52	มากที่สุด
3. เนื้อหาของโปรแกรม	4.38	0.49	มาก	4.62	0.49	มากที่สุด
4. วิธีการพัฒนา	4.33	0.49	มาก	4.53	0.52	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผล	4.30	0.48	มาก	4.30	0.48	มาก
รวม	4.34	0.49	มาก	4.53	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม เห็นว่า ความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 และ 4.53 ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

6.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำ

เทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านการบูรณาการความหลากหลาย ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านความคิดสร้างสรรค์ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญในการช่วยจัดการเรียนการสอนและพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะด้านเทคโนโลยีมาใช้เสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยต้องส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะภาวะผู้นำการเรียนรู้จำเป็นต้องเข้าไปอยู่ในทุกระบบและทุกระดับที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ กนกอร สมปราษฎ์ (2559) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญและเป็นงานหลักของผู้บริหารการศึกษาที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตกมล โคตรทองกลาง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบูรณาการความหลากหลาย ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์

6.1.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการบูรณาการความหลากหลายตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายขององค์กร กนกอร สมปราษฎ์ (2560) กล่าวถึง สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 นั้นได้แก่ การสร้างแนวปฏิบัติ การจัดสภาพแวดล้อมและให้ความช่วยเหลือแก่ครูผู้ปฏิบัติ สนับสนุนให้มีการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีของแต่ละคน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนในเรื่องความเป็นจริงของชีวิตโดยการใช้โครงงาน สนับสนุนให้มีอุปกรณ์เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ จัดสถานที่ให้เหมาะกับการเรียนเป็นกลุ่ม ทำงานเป็นทีมและการเรียนรู้รายบุคคล ส่งเสริมให้ชุมชนและระดับนานาชาติมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งแบบพบปะกัน (face to face) และแบบออนไลน์ (online) ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูเบศร์ บาลชน (2563) ได้ศึกษาโมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น : โมเดลแข่งขันภาวะผู้นำการเรียนรู้ และภาวะผู้นำแบบร่วมพลัง พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น 1.1) ระดับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ

และเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีผลต่อองค์กร เช่นเดียวกับสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

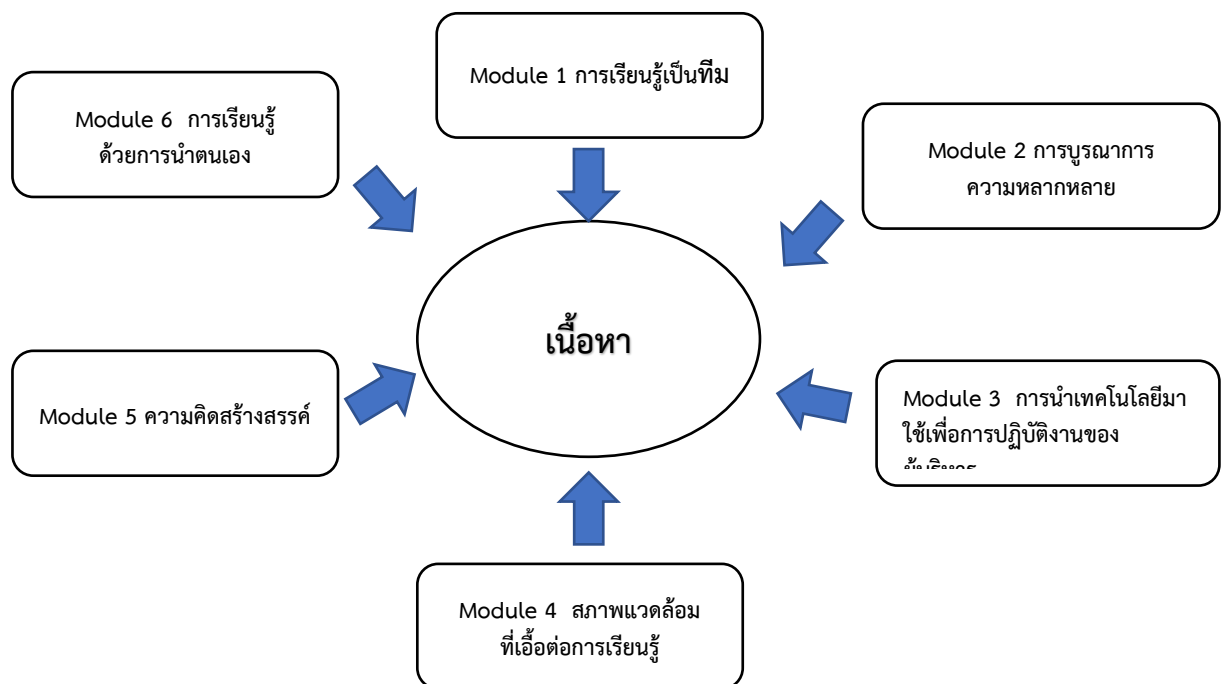
6.1.3 ผลการศึกษาลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า เมื่อพิจารณาเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการบูรณาการความหลากหลาย และด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารมีความสำคัญและความจำเป็นในปัจจุบัน เพราะเป็นทักษะสำคัญของการเป็นผู้นำที่จะต้องมีความคิดที่แปลกใหม่สร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ ดวงกลม กลิ่นเจริญ (2545) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการคิดรวบรวมเหตุการณ์ หรือแก้ปัญหาได้กว้างไกลหลายทิศทาง แปลกใหม่ และมีความคุณค่า โดยสามารถดัดแปลง ประยุกต์ ยืดหยุ่น ผสมผสานแนวคิดเดิมให้เกิดเป็นสิ่งแปลกใหม่และเป็นประโยชน์ รวมทั้งการมีความคิด อิสระในการตัดสินใจหรือพิจารณาสิ่งต่าง ๆ จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของจุลศักดิ์ ก็อกพิมพ์ (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้เป็นทีม ความยืดหยุ่น สภาพแวดล้อมที่ทรงพลังเอื้อต่อการเรียนรู้ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหาร การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และการบูรณาการ จะเห็นว่าภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกับผลการศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์

6.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 และ 4.53 ตามลำดับ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาของโปรแกรม 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับ สุวิทย์ ยอดสละ (2556) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม วัตถุประสงค์ของโปรแกรม รูปแบบและวิธีการพัฒนา โครงสร้างของโปรแกรม เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม และการวัดแล

ประเมินผล สอดคล้องกับวิจัยของ อภิศญาธิ์ ประราสี (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) เนื้อหาสาระสำคัญของโปรแกรม 3 Module 2) โครงสร้างของโปรแกรมกำหนดสัดส่วนการพัฒนา 70 : 20 : 10 คือ ร้อยละ 70 ฝึกประสบการณ์ในงาน ฝึกประสบการณ์นอกเหนือจากงาน ร้อยละ 20 และใช้กระบวนการ PL /การให้ข้อมูลย้อนกลับและร้อยละ 10 เป็นการฝึกอบรม 3) วิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การอบรมปฏิบัติการ การระดมสมองการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสรุปองค์ความรู้ และ4) ระยะเวลาในการพัฒนาแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การฝึกอบรม ระยะที่ 2 การบูรณาการในการปฏิบัติงาน และระยะที่ 3 การติดตามผลและประเมินผลหลังการพัฒนา

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ คือ โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

จากแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้รับ คือ โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย

1. หลักการของโปรแกรม: เหตุผลและความจำเป็นในการสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3. เนื้อหาของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 แบ่งออกเป็น 6 โมดูลดังนี้

4. วิธีการพัฒนา ประกอบด้วยวิธี ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การสัมมนา 3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ และใช้เวลาในการพัฒนาตามหลักการพัฒนาภาวะผู้นำ (70 : 20 : 10) จำนวนทั้งสิ้น 30 ชั่วโมง

5. การวัดและประเมินผล 1) ประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา 2) การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ก่อนการใช้โปรแกรมควรศึกษาคู่่มือการใช้และจัดประชุมให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้ปฏิบัติและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เกิดความเข้าใจ ตลอดจนแนวปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ภายในโปรแกรมอย่างชัดเจน โดยใช้กระบวนการที่หลากหลายและเน้นการมีส่วนร่วม

8.1.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

8.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ควรมีการจัดทำโปรแกรมหรือโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ หรือพัฒนาในแต่ละด้านให้กับผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จึงควรทำการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้จากสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ หรือต่างสังกัด

8.3.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มองค์ประกอบและตัวชี้วัดให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโปรแกรมมากขึ้น

8.3.3 ควรศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ไปใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

9. เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราษฎ์. (2559). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (Leadership and Learning Leadership for School Principals). ขอนแก่น : คลังน่านาวิทยา.

- กนกอร สมปราชาญ์. (2560). **ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิตกมล โคตรทองกลาง. (2564). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุลศักดิ์ ก้อกพิมพ์. (2561). **ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 : การวิเคราะห์ทหุระดับ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดวงกมล กลิ่นเจริญ. (2545). **ผู้นำ:ความคิดสร้างสรรค์. การพัฒนาเทคนิค**. 14(3). 46-49.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ภูเบศร์ บาลชน. (2563). **โมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น : โมเดลแข่งขันภาวะผู้นำการเรียนรู้ และภาวะผู้นำแบบร่วมพลัง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2564). **รายงานการประเมินตนเอง (SAR) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2**. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.
- สุวิทย์ ยอดสละ. (2556). **การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อภิศุญารัตน์ ประราศี. (2561). **โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Marquardt, M. J. (2000). **Building the learning organization: A systems approach to Quantum improvement and global success**. New York : McGraw-Hill.

10. คำขอบคุณ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์และความช่วยเหลือจากรองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทรศิริสิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์

เรื่องมนตรี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้ให้ข้อคิดคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และตรวจสอบข้อบกพร่อง พร้อมกับชี้แนะวิธีการปรับปรุงพัฒนาในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย จนทำให้วิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ต่อไป

การจัดการทุนชุมชนเพื่อยกระดับการพัฒนาเชิงพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม*
THE MANAGEMENT OF COMMUNITY CAPITAL TO UPGRADE AREA BASED
DEVELOPMENT IN KOSUMPISAI DISTRICT, MAHASARAKHAM PROVINCE

ศิลป์ ชื่นนิรันดร์¹, พัชรี ศิลารัตน์², พิพัฒน์ คันทา³, พระครูอนุกุลปริยัติการ⁴
Silpa Chuennirun, Patcharee Silarat², Pipat Kantha³, Prakruanukulpariyatikar⁴

วิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2,3,4}
Mahasarakarm Buddhist college
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.^{1,2,3,4}
Email : chusilp6@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทุนชุมชนด้านเศรษฐกิจกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน 2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการทุนชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการทุนชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ สมาชิกกลุ่มกองทุนชุมชน จำนวน 230 คน ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นผู้นำชุมชนและสมาชิกกองทุนชุมชนที่มีประสบการณ์ทำกิจกรรมชุมชน จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง-สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วยเทคนิคสถิติเชิงพรรณนา ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบอุปนัยแล้วจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ทุนชุมชนด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย กองทุนหมู่บ้าน กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกองทุนวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสาน มีลักษณะที่ทุกกองทุนต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน ภาระกิจที่สำคัญ คือ ให้สมาชิกออมเงิน กู้ยืมเงินและถือหุ้น มีการรวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ มีผลิตภัณฑ์ มีการจัดการด้านการตลาด ในแต่ละชุมชนจะมีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มหลายกลุ่มที่นอกเหนือจากกลุ่มทางการเงิน กองทุนเกิดจากชาวบ้านคิดกันเองและหน่วยราชการให้การสนับสนุนจัดตั้งขึ้น ลักษณะที่เป็นจุดเด่นของกองทุน คือ มีการจัดตั้งศูนย์จัดการทุนชุมชนประจำแต่ละชุมชน ทำให้สมาชิกร่วมมือกันทำงานอย่างต่อเนื่อง และมีเครือข่าย ส่วนลักษณะด้อย ได้แก่ ขาดการจัดทำฐานข้อมูลชุมชนและแผนชุมชนที่เข้มแข็ง 2. รูปแบบการจัดการทุนชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ประกอบด้วย 1.การจัดการกองทุนโดยคณะกรรมการบริหารกองทุน 2) มีการประเมินผลศักยภาพการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง 3) มีหลักเกณฑ์กำกับความสัมพันธ์ของคนกับคนและคนกับงานภายในกองทุน 4) เชื่อมโยงกองทุนชุมชนเป็น

เครือข่ายระดับตำบล 3. รูปแบบการจัดการทุนชุมชนแนวใหม่ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาบนฐานความรู้ 2) การจัดการทุนชุมชนอย่างเป็นระบบ และ 3) การพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนแบบองค์รวม

คำสำคัญ : 1. การจัดการทุนชุมชน 2. การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน 3. การพัฒนาเชิงพื้นที่

ABSTRACT

The objectives of this research 1) to analyze the characteristics of community capital in terms of economy and community economic development 2) To study the community capital management model and community economic development 3) To present the model of community capital management and community economic development in Kosum Phisai, District Maha Sarakarm Province. The research method was integrated research. The sample size of quantitative research consisted of 236 people from member of the community fund groups and the key informants for qualitative research were community leaders and community fund members who have experience in community activities or those working on the project activities to promote community economic development consisted of 18 persons. The research instruments were questionnaire and semi-structured interview. The quantitative research data analysis used descriptive analysis and qualitative research data analysis used inductive method and classified and grouped the data according to the research objectives, presenting the results of descriptive data analysis to find the findings

The results showed that 1. Economic community funds consist of Village funds, Production Saving Funds, and the Integrated Agricultural Community Enterprise Funds. The characteristic of the funds has many objectives for the community development which aim to have a stable income, have a supplementary occupation, have funds to lend in the community, and have a self-sufficient livelihood. Each fund has an important activity that is for members to save money. borrowing money and holding shares. There is a gathering to form professional groups, produce the productivity, marketing management. In each community a member can participate in various groups other than financial groups. The origin of the funds was both form the villagers think about themselves and those that were established by government agencies. The distinctive feature of the fund is the establishment of Community Fund Management Centers for each community to make members unity, working together continuously, and have a network. The inferior characteristics include the lack of a community database and the lack of a strong community plan. 2. Models of community fund management and community economic development, consisting of: 1. economic fund group management by the fund management committee 2) continuous

assessment of management potential 3) there are rules governing the relationship of people with people and people with work within the fund group 3. A new model of community capital management, consisting of 1) knowledge-based development, 2) systematic community capital management, and 3) holistic community economic system development.

Keywords : 1. Community capital management 2. Community economic development 3. Area Base development

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การผนึกพลังของชุมชนเพื่อแก้ปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชน รวมถึงปัญหาเศรษฐกิจชุมชนเกิดจากแนวคิดและความตั้งใจที่จะทำให้เศรษฐกิจชุมชนมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากเศรษฐกิจกระแสหลักหรือเศรษฐกิจแบบทุนเสรีนิยม กล่าวคือ เศรษฐกิจชุมชนเป็นระบบเศรษฐกิจที่มุ่งสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนที่มีลักษณะหรือกรอบแนวคิดเฉพาะของตนเองบนกระบวนการเรียนรู้และมีวิธีการจัดการแบบสหกรณ์โดยใช้เครื่องมือขับเคลื่อนด้วยองค์กรและเครือข่ายองค์กรชุมชนโดยการฟื้นฟูระบบการจัดการของชุมชน พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขึ้นมาใหม่ เพราะสังคมไทยมีองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนอยู่แล้ว คือ พุทธเศรษฐศาสตร์ เกษตรทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง และวิสาหกิจชุมชน จึงต้องพัฒนาแบบองค์รวมไม่แยกส่วนออกจากกันและต้องพัฒนาบนพื้นฐานของชุมชน 4 ด้าน คือ 1) ด้านฐานข้อมูลและข่าวสารความรู้ 2) ด้านฐานทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิต 3) ด้านความเป็นผู้นำชุมชนและการจัดการ และ 4) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (วิชิต นันทสุวรรณ, 2547)

ในการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ 3 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านแพง ชุมชนแห่เหนือ และชุมชนท่าเตื่อ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัย จากเหตุผลที่ว่า จังหวัดมหาสารคาม เป็นจังหวัดที่มีการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและการตลาดมาเป็นระยะเวลานานแต่พบว่า รายได้บุคคล คริวเรือน และชุมชนยังอยู่ในระดับต่ำ จากสถิติสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดทำข้อมูลตัวชี้วัดและลำดับที่ของตัวชี้วัดจากลำดับทั้งหมด 77 จังหวัด (สถิติ 2560) พบว่า จังหวัดมหาสารคาม มีอันดับนี้ครัวเรือนอยู่อันดับที่ 66 (สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม, 2561) และอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในเขตบริการของวิทยาลัยสงฆ์มหาสารคามและตั้งอยู่บริเวณลุ่มน้ำชี ประสบกับภาวะน้ำท่วมและแห้งแล้งทุกปี ประชากรมีปัญหาหนี้สินเช่นเดียวกับอำเภออื่น ๆ จากสภาพความเป็นจริงที่ผู้วิจัยได้ออกไปสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่ทำการวิจัย 3 ชุมชน พบว่าราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพหลักขอชาวบ้าน คือ เกษตรกร เช่น ทำนา ทำไร่ อ้อย ทำธุรกิจค้าขาย ใช้แรงงาน ประชากรส่วนใหญ่ประสบภาวะหนี้สิน ที่ทำกินไม่เพียงพอ รายได้ต่ำ นอกจากนี้ยังมีกลุ่ม องค์กรชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ปัจจุบันยังไม่มีการระดมทุนชุมชนที่มีอยู่มาแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชุมชนเท่าที่ควรยังเป็นการแก้ปัญหาแบบต่างคนต่างทำและต่างคิด เช่น มีกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาให้ชาวบ้านด้วยการส่งเสริมของ

หน่วยงานภาค รัฐ ภาคเอกชน รวมถึงกลุ่มของชาวบ้านเอง แต่กลุ่มต่างๆ เหล่านี้มีบทบาทอยู่จริงไม่มากนัก เนื่องจากชาวบ้านไม่ได้สัมพันธ์กับกลุ่มที่ตั้งมานั้นเพียงอย่างเดียวแต่ต้องสัมพันธ์กับกลุ่มภายนอกด้วยทั้งบุคคล กลุ่มบุคคลและสถาบันต่าง ๆ เช่น เป็นลูกค้าธนาคาร ลูกค้าสหกรณ์เพื่อกู้เงินในระบบนอกหมู่บ้าน จึงทำให้กลุ่มที่ตั้งขึ้นมาไม่มีพลังเพียงพอที่จะแก้ปัญหาของชุมชนได้ เพราะสมาชิกที่เข้าร่วมไม่ได้มีการระดมความคิด การแบ่งปันประสบการณ์ รวมถึงขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง

จากสภาพปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยร่วมกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม ได้ปรึกษาหารือถึงแนวทางการแก้ปัญหาชุมชนบ้านแพง ชุมชนแท้เหนือ และชุมชนท่าเตื่อเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางชุมชนเข้มแข็งที่มีระบบและรูปแบบการจัดการในระดับชุมชนของตนเองที่ชัดเจน โดยมีเป้าหมายที่การจัดการกลุ่มกองทุนให้เป็นระบบการพึ่งตนเองด้านทุน ให้เกิดขึ้นใน 3 ชุมชนดังกล่าว หากประสบความสำเร็จ จะได้นำรูปแบบวิธีการไปขยายต่อเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่น ๆ มาศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยเน้นไปที่ระบบและกระบวนการจัดการกองทุนชุมชน ซึ่งเป็นกองทุนในรูปของเงินตราหรือทุนชุมชนด้านเศรษฐกิจ ด้วยเหตุผลที่ว่า กองทุนชุมชนเป็นรูปแบบการจัดการที่นำเอาวิธีการหมุนเวียนทุนในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่มาพัฒนาระบบทุนของชุมชน หากมีระบบและกระบวนการจัดการที่ดีแล้วจะช่วยให้ชุมชนลดการพึ่งพาอาศัยทุนจากภายนอก ลดการสูญเสียทรัพยากรภายในชุมชน อันจะนำความมั่งคั่งให้กับชุมชนโดยภาพรวม ซึ่งจะ เป็นรูปแบบการจัดการที่คณะผู้วิจัยร่วมกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ สมาชิกกลุ่มกองทุนชุมชนและสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม ร่วมกันพัฒนาและสร้างขึ้น เพื่อให้เป็นรูปแบบการจัดการกองทุนด้านเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างแท้จริง โดยในระยะแรกจะเป็นการสรุปบทเรียนและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันเองจากการรวมกลุ่มอาชีพ มีผลผลิต และการขายผลผลิตร่วมกัน โดยพื้นฐานเดิมชุมชนถูกกดขี่ทรัพยากรจนเหลือน้อยจะพบปัญหาความขาดแคลนและความยากจนมีอยู่ทั่วไป ต่อมาชุมชนค่อย ๆ สะสมทุนของตนเองขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่มีอยู่ในชุมชน ระยะที่สอง ชุมชนพัฒนาสถาบันทางการเงินของชุมชนขึ้นมาเป็นสถาบันที่ยึดมั่นในแนวทางการออมเพื่อการพึ่งตนเองด้านทุนของชุมชนและผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น และระยะที่สาม สถาบันการเงินของชุมชนเป็นสถาบันที่เน้นการบริหารจัดการ การหมุนเวียน ทุน ผ่านกระบวนการตัดสินใจโดยกลุ่มหรือองค์กรชุมชนอย่างเป็นอิสระ โดยกองทุนชุมชนที่มีอยู่ในชุมชนปัจจุบัน มีชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารหมู่บ้าน และวิสาหกิจชุมชน ซึ่งรูปแบบการจัดการทุนชุมชนจะเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่างคนต่างคิดและต่างคนต่างทำ ขาดพลังการรวมกลุ่มซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของทั้ง 3 ชุมชนนี้ มีการติดตามประเมินผลการพัฒนาร่วมกันของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการจัดการทุนชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากฐานรากไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ต่อไป ฉะนั้น การจัดการทุนชุมชนด้านเศรษฐกิจ จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนให้มุ่งไปสู่การพัฒนาที่มีความสมดุล ด้วยกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ร่วมกันของกลุ่มและองค์กรชุมชน ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งด้านการจัดการและด้านปฏิบัติการ ตลอดจนความเป็นผู้นำที่มีความมุ่งมั่นในการนำแผนชุมชนไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง อันจะส่งผลต่อ

การพัฒนาเชิงพื้นที่โดยภาพรวมอันเป็นเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงจากฐานราก คือเปลี่ยนพฤติกรรมของคน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระดับครัวเรือน และชุมชน ก่อนที่จะขยายไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างที่ใหญ่ขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทุนชุมชนด้านเศรษฐกิจและการจัดการกับพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2.2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการทุนชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการทุนชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

3.1 ทำให้ได้องค์ความรู้ด้านการจัดการทุนชุมชนกับการพัฒนาเชิงพื้นที่ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากกลไกของสภาผู้นำชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

3.2 ทำให้ได้แนวทางการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการทางปัญญาในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3.3 ทำให้ได้รูปแบบการจัดการทุนชุมชนที่มีระบบและการจัดการเพื่อพัฒนารากฐานใหม่ในระดับชุมชน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็น 2 รูปแบบ คือ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 230 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structural Interview) ตามแบบสัมภาษณ์เจาะลึกที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นในบริบทที่ผู้วิจัยทำการศึกษาและตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key Informants) เลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลที่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนแล้ว จำนวน 18 คน เก็บรวบรวมข้อมูลเพียงครั้งเดียวแล้วนำไปวิเคราะห์หาข้อสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบและลักษณะองค์กรชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการประชุมกลุ่มย่อย(Focus group) ร่วมกับสมาชิกกลุ่มองค์กรชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เพื่อทราบถึงแนวทางการจัดการกลุ่มกองทุนด้านเศรษฐกิจและหาข้อสรุปกระบวนการเรียนรู้ ระบบการจัดการทุนชุมชน กับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามกรอบแนวคิดการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทุกข้อ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในรูปแบบการจัดการทุนชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยวิเคราะห์

ลักษณะทุนชุมชนด้านเศรษฐกิจและการจัดการทุนชุมชนในสภาพปัจจุบัน จากข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยลงไปสำรวจ พื้นที่เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ด้วยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแบบผสมผสาน และใช้แบบสำรวจชุมชนใช้เป็นคำถามนำในการหาข้อมูลทั่วไปของชุมชนทั้ง 3 ชุมชน ที่เป็นพื้นที่ทำการวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลหาข้อค้นพบ จุดเด่น -จุดด้อย และจุดที่ควรพัฒนาของกระบวนการจัดการทุนชุมชนในรูปแบบที่เป็นอยู่ขณะทำการวิจัย โดยใช้กรอบแนวคิด 3 แนวคิด คือ 1) แนวคิดเรื่องทุนชุมชน 2) แนวคิดขบวนการชุมชนใหม่ และ 3) แนวคิดเรื่องการจัดการทุนชุมชนเพื่อยกระดับการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยเชื่อมโยงแนวคิดดังกล่าวสร้างเป็นกรอบในการเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ได้ผลสรุปสภาพปัญหาและลักษณะทุนชุมชน รูปแบบการจัดการทุนชุมชน และแนวทางพัฒนาที่ชัดเจนมากขึ้นจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการที่เหมาะสม

การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เป็นการวิจัยและค้นหารูปแบบการจัดการทุนชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาและวิธีการพัฒนาคู่มือด้วยขบวนการชุมชนใหม่ บนฐานข้อมูลและข่าวสารความรู้ เพื่อนำมายกร่างกิจกรรมการเรียนรู้อันเป็นกระบวนการเพื่อสร้างทิศทางการพัฒนาชุมชน (แผนแม่บท) โดยวางแผนกิจกรรมร่วมกับสมาชิกกลุ่ม องค์กรชุมชน 3 ชุมชน ผู้นำชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคามและคณะผู้วิจัยช่วยกันร่างขึ้น แล้วนำเข้าเวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อร่วมกันพิจารณาความเหมาะสมและให้ความเห็นชอบเพื่อนำไปทดลองใช้จริงในขั้นต่อไป

การวิจัยระยะที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองรูปแบบที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 เพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ให้มีความเหมาะสมกับระบบชุมชนแนวใหม่ โดยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม สอบถามโดยวาจาและแบบสอบถาม ตรวจสอบข้อมูลเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) ประชากร ได้แก่ สมาชิกทุนชุมชนด้านเศรษฐกิจได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนสัจจะออมทรัพย์ และกองทุนวิสาหกิจชุมชนใน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านแพง ชุมชนแห่เหนือ และชุมชนท่าเตื่อ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 9 กลุ่ม รวมทั้งหมด 573 คน (ท้องถิ่นอำเภอโกสุมพิสัย, 2561)

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกทุนชุมชนด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนสัจจะออมทรัพย์ และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 235.56 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด มี 5 ตอน ส่วนตอนที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ และรายได้ต่อเดือน จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทุนชุมชนและการจัดการ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจชุมชนใช้สอบถามข้อมูลสมาชิกและสัมภาษณ์ข้อมูลทุนชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นสมาชิกกลุ่มกองทุนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้ ระดับ 5 คือ มากที่สุด ระดับ 4 คือ มาก ระดับ 3 คือ ปานกลาง ระดับ 2 คือน้อย และระดับ 1 คือ น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อการจัดการทุนชุมชนตามระบบชุมชนแนวใหม่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เหมือนตอนที่ 3

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มต่อการจัดการทุนชุมชนเพื่อยกระดับการพัฒนาเชิงพื้นที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เหมือนตอนที่ 3,4 และ 2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Groups)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้นำมาใช้เก็บข้อมูลตามสถานที่ สัมภาษณ์ และบรรยากาศของการสนทนาในแต่ละช่วงเวลาขณะนั้น และก่อนนำมาใช้ ได้นำเครื่องมือทั้งหมดไปตรวจคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ส่วนแบบสอบถามได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นคือชุมชนชาวมเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มที่จะทำการวิจัย เพื่อให้เครื่องมือมีความตรงตามเนื้อหาในการวิจัยและน่าเชื่อถือ ความตรงเชิงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ภาคสนาม (Field Survey) ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้าน เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพอดีตและปัจจุบัน รายได้ การถือครองที่ดิน แหล่งน้ำ ตลาดรับซื้อพืชผล การว่างงานในครัวเรือน การประกอบอาชีพเกษตร การออกไปทำงานต่างถิ่น การศึกษานอกหมู่บ้าน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณต้องมีสภาพที่สมบูรณ์และมีเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการยืนยัน และพยากรณ์ผลวิจัยที่ค้นพบ ต้องมีปริมาณตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ดังนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลกลับคืนมาในสภาพที่สมบูรณ์ และมีปริมาณเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ผลนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บด้วยตนเองและมอบหมายผู้ช่วยวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังขั้นตอนต่อไปนี้

(1) จัดเตรียมแบบสอบถามให้ได้ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 236 คน โดยดำเนินการแยกเป็นสองกรณี คือ

ผู้วิจัยได้ว่าจ้างนิสิตจำนวน 3 คน นำแบบสอบถามไปส่งกลุ่มตัวอย่างใน 3 ชุมชน พร้อมทั้งขอความร่วมมือให้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัยภายในระยะเวลาที่กำหนด

(2) เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด และคัดเลือกนำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนในกรณีที่พบว่าได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์น้อยกว่าร้อยละ 80 ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเองจนกว่าจะได้ข้อมูลตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

ผลจากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสรุปได้ว่า ผู้วิจัยต้องได้รับแบบสอบถามที่ความสมบูรณ์เพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 230 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95 เป็นจำนวนข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเฉพาะผลการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน ที่มีต่อการประเมินผลวิจัย

2) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเข้าภาคสนามด้วยวิธีการเปิดเผยบทบาทของผู้วิจัย โดยแจ้งไปยังผู้นำชุมชนให้ทราบวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย เพื่อแสดงความจริงใจในการทำงาน สร้างความเชื่อมั่น สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความคุ้นเคยกับชุมชน เพื่อจะได้ข้อมูลที่นำไปตามธรรมชาติและตรงตามสภาพความเป็นจริงมากที่สุด นอกจากนี้เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถอยู่ในชุมชนได้ และได้รับความร่วมมือจากชุมชนโดยผู้วิจัยสามารถเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แบบผสมกลมกลืน หลังจากนั้นจึงเริ่มเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ในการเก็บข้อมูลในช่วงแรกจะเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้านสภาพแวดล้อมและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน รวมถึงลักษณะทางกายภาพอื่น ๆ ของชุมชน เช่น สภาพบ้านเรือน รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อจะเข้าใจในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของชุมชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ศึกษาลักษณะโครงสร้างของประชากร คนในครัวเรือ มีใคร ทำอาชีพอะไร แต่งงานแล้วไปไหน สภาพเศรษฐกิจของชาวบ้าน โดยใช้การสังเกต จดบันทึก และคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้บริโภค ผู้อาวุโส กลุ่มกิจกรรม เป็นต้น

(2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจากผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ จำนวน 18 คน จาก 3 ชุมชน ๆ ละ 6 คน ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการควบคู่ไปกับการสังเกต เพื่อเก็บข้อมูลในช่วงที่สองเกี่ยวกับการจัดการทุนชุมชน กระบวนการหรือขั้นตอนในการส่งเสริมผลผลิต กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน การถ่ายทอด และสืบทอดกระบวนการจัดการทุนชุมชนในการดำรงชีพทั้งต่อตนเองและชุมชน ศึกษากระบวนการเชื่อเพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมและการตัดสินใจของคนในชุมชนว่าระบบความเชื่อดังกล่าวมีอิทธิพลหรือส่งผลอย่างไรบ้างต่อพฤติกรรมของคนในชุมชน ศึกษารายได้ แนวโน้มการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมทั้งการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมที่แพร่กระจายมาตามกระแสทุนนิยม เพื่อทำความเข้าใจชุมชนและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน จากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้เครื่องบันทึกเสียง แบบจดบันทึกภาคสนาม ถ่ายภาพ และแบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มกิจกรรม และตัวแทนสมาชิกกลุ่มกิจกรรม

(3) การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงที่สาม เพื่อตรวจสอบความตรงของข้อมูลที่ได้รับ แล้วศึกษาและพิจารณาความเข้าใจของชุมชนตามกรอบรูปแบบระบบชุมชนใหม่ที่สร้างขึ้นว่ามีความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด โดยดำเนินการวางแผนการสนทนา เวลา สถานที่ ผู้ร่วมสนทนา จัดเตรียมแนวคำถาม นัดหมาย เชิญสมาชิก จัดสนทนากลุ่มบันทึกเทป จดบันทึก โดยคัดเลือกผู้ร่วมสนทนากลุ่มที่มีลักษณะร่วม กล่าวคือ เป็นบุคคลผู้มีประสบการณ์ตรงในการจัดการทุนชุมชน ประธานและสมาชิกกลุ่มกิจกรรม ผู้ผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ ผู้นำชุมชน และเป็นผู้เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น รวม 12 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบอุปนัย แล้วจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อหาข้อค้นพบนำมาพัฒนาเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนในอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ (Data Analysis) ใช้สถิติในการวัดตามมาตรวัดนามบัญญัติ สถิติพื้นฐาน คือ แจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) การคิดอัตราร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean Score) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยเทคนิคสถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) ประกอบด้วย สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) โดยสถิติทั้งสองเทคนิคสามารถอธิบายแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง และวัดความแปรปรวนของชุดข้อมูลพร้อมไปในขณะเดียวกัน ดังนั้นสถิติเชิงพรรณนาที่ผู้วิจัยเลือกนำมาใช้ตอบคำถาม และวัตถุประสงค์วิจัยเพื่ออธิบายสภาพข้อมูล ประกอบด้วย สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะทุนชุมชนด้านเศรษฐกิจและการจัดการกับพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ลักษณะทุนชุมชนด้านเศรษฐกิจที่เป็นจุดเด่นและจุดด้อย มีดังนี้ คือ 1) ด้านจุดเด่น มีลักษณะที่สำคัญ คือ (1) สมาชิกมีความไว้วางใจและสามัคคีกัน (2) สมาชิกมีความร่วมมือกันและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม (3) มีการตั้งศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาชุมชน (4) มีการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานของกลุ่มภายในตำบล 2) ด้านที่เป็นจุดด้อย ประกอบด้วย (1) กลุ่มกองทุนยังขาดกระบวนการเรียนรู้ชุมชน (2) ขาดแผนแม่บทชุมชนที่เข้มแข็ง (3) ขาดสภาผู้นำแผนแม่บทชุมชนและกรรมการบริหาร (4) กองทุนด้านเศรษฐกิจมีเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก

5.2 รูปแบบการจัดการทุนชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ชุมชนบ้านแพง ชุมชนแห่เหนือ และชุมชนท่าเตื่อ มีทุนชุมชนทางด้านเศรษฐกิจและการจัดการ ประกอบด้วย กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแบบผสมผสาน ด้านการจัดการทุนชุมชนมีรูปแบบ ดังนี้ คือ (1) การวางฐานการทำงานในรูปแบบ

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเงินของชุมชนขับเคลื่อนโดยทรัพยากรมนุษย์ เช่น ผู้นำชุมชนและอาสาสมัคร จะทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็งเป็นเป้าหมายของการดำเนินงาน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนเงินล้าน กองทุนสัจจะออมทรัพย์ เป็นต้น (2) การประเมินศักยภาพในการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารเงิน และการบริหารคน รวมถึงการประเมินความสม่ำเสมอของการพัฒนาองค์กรด้วย (3) การพัฒนา เศรษฐกิจชุมชน

5.3 รูปแบบการจัดการทุนชุมชนตามแนวคิดขบวนการชุมชนแนวใหม่ ประกอบด้วย 1.การพัฒนาบนฐานความรู้ ประกอบด้วย ฐานข้อมูลชุมชน, การเรียนรู้ชุมชน, ทำแผนแม่บทชุมชน, 2.ระบบการจัดการทุนชุมชน ประกอบด้วย สมาชิกผู้นำชุมชน, กลุ่ม องค์กร กองทุนชุมชน, 3.การพัฒนา เศรษฐกิจแบบองค์รวม ประกอบด้วย ฐานข้อมูลข่าวสาร, ฐานทางวัฒนธรรม, ผู้นำชุมชนและการ จัดการสภาสภาผู้นำชุมชน, ฐานความสัมพันธ์ทางสังคม

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การจัดการทุนชุมชนเพื่อยกระดับการพัฒนาเชิงพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

6.1 ลักษณะทุนชุมชนและการจัดการผลการวิจัย พบว่า ลักษณะทุนชุมชนด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย กองทุนหมู่บ้าน กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต และ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแบบ ผสมผสาน การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ และการจัดการทุนชุมชนได้นำทุนชุมชนที่มีอยู่ นำมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมควบคู่กับการจัดการทุนชุมชนที่ได้อย่างเป็นระบบและได้รับการ สนับสนุนจากหลายภาคส่วน จนชุมชนได้รับการพัฒนาและทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนใน ชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นสามารถพัฒนารูปแบบการจัดการทุนชุมชนเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้ และ พบว่า ชุมชนบ้านแพง ชุมชนแห่เหนือ และชุมชนท่าเตื่อ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีทุน ชุมชนประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทาง เดียวกันระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ กล่าวคือ ลักษณะทุนชุมชนมีการรวมกลุ่ม ทำกิจกรรมในชุมชนของตนโดยมีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มหลายกลุ่มและมีการดำเนินกิจกรรม กลุ่มหลายด้าน ทั้งด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านการส่งเสริมอาชีพ และด้านการเงินโดยกลุ่มและกองทุน ในชุมชนได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการหรือหน่วยงานภาครัฐ และจากการริเริ่มของคนในชุมชน ก็มีซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำมาหาเลี้ยงชีพเพิ่มรายได้ในครัวเรือน เช่น กลุ่มร้านค้าชุมชน กลุ่มโรงสี ข้าวชุมชน กลุ่มจักสาน กลุ่มปลาร้าบอง เป็นต้น ส่วนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีใน ชุมชน คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมผ้าฝ้าย กองทุนแก้ไขปัญหา ความยากจน กองทุนเงินล้าน กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร กลุ่มอุตสาหกรรมชุมชน ด้วยการส่งเสริม และสนับสนุนอย่างเป็นแบบแผนในการดำเนินงานของกลุ่มภายในชุมชนด้วยการต่อยอดและยกระดับ คุณภาพผลิตภัณฑ์ ในชุมชน โดยใช้ศักยภาพทุนชุมชนที่มีอยู่เพื่อกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้นำและสมาชิก กลุ่มมีความรับผิดชอบ ร่วมมือกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย มีการพัฒนาต่อยอดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกภายในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มหลายกลุ่มและสามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่มหลาย ด้าน ทั้งด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านการส่งเสริมอาชีพ การรวมกลุ่มอาชีพ และการวางแผนด้าน

การตลาดด้วยซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่กรมการพัฒนาชุมชน ได้ส่งเสริม/สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดของสหกรณ์การเกษตรเครดิตยูเนียนและ สินเชื่อเพื่อการเกษตรโดยใช้ “เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน” เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้ของประชาชนในการพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมสอนให้คนรู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ด้วยการประหยัดและเก็บออมแล้วนำเงินมาสะสมรวมกันเป็นประจำสม่ำเสมอเพื่อเป็นทุนสำหรับ สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของ ครอบครัวโดยยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน, 2565) และสอดคล้องกับ แนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชน ที่กาหลง กลิ่นจันทร์ และคณะ ได้สรุปไว้ว่า ด้าน การผลิตเป็นอีกกิจกรรมที่ผู้ประกอบการใดก็ตามจะต้องวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามให้ได้ว่าองค์กรของ ตนเองจะผลิตอะไรการผลิตจะอย่างไรโดยวิเคราะห์อุปสงค์อุปทานรวมทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภค หรือผู้ใช้บริการว่ามีความต้องการอย่างไรที่สามารถพิจารณาวัตถุประสงค์และความสำเร็จในการ ผลิตและสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญตัวหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับต้นทุนในการผลิตซึ่งต้นทุนการ ผลิตไม่สูงทำให้สามารถปรับปรุงการทำงานที่มีคุณภาพที่ดีขึ้นมีมาตรฐานสามารถสร้างศักยภาพการ แข่งขันได้ดีหากปัจจัยทางการผลิตขาดคุณภาพก็อาจทำให้ธุรกิจประสบความล้มเหลวหรือหน่วยงาน ดำเนินงานที่ไร้ประสิทธิภาพได้เช่นกันที่สำคัญมากหากการผลิตนั้นเป็นการนำทรัพยากรที่เป็นของ ส่วนรวมเป็นของชุมชนที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมในการผลิตทำอะไรที่จะทำให้การใช้ทรัพยากร ของชุมชนมีความยั่งยืนมากที่สุดให้อยู่คู่กับสังคมชุมชนนั้นๆตลอดไป (กาหลง กลิ่นจันทร์ และคณะ, 2560)

6.2 รูปแบบการจัดการทุนชุมชนกับ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม พบว่า ลักษณะทุนชุมชนด้านเศรษฐกิจที่เป็นจุดเด่น และจุดด้อย มีดังนี้ คือ

1) ด้านจุดเด่น มีลักษณะที่สำคัญ คือ (1)สมาชิกมีความไว้วางใจและสามัคคีกัน (2)สมาชิกมีความร่วมมือกันและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม (3) มีการตั้งศูนย์การเรียนรู้และพัฒนา ชุมชน (4) มีการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานของกลุ่มภายในตำบล จากลักษณะเด่นดังกล่าว พิจารณาเห็นได้ว่าเป็นเพราะศักยภาพทุนชุมชนที่มีอยู่และถูกนำมาใช้ในการจัดการชุมชน ได้แก่ ทุน สังคม ทุนมนุษย์ และทุนทางวัฒนธรรม เป็นต้น สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของสุมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ ที่รายงาน ว่า ทุนชุมชน คือ สิ่งดีๆที่มีอยู่ในชุมชนประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคลหรือ ประชาชนชาวบ้าน เครือข่ายของการรวมตัวกันในรูปแบบต่างๆ ภายในประชาคม บรรทัดฐาน และความไว้วางใจ ซึ่งส่งผลให้ผู้มีส่วนร่วมสามารถกระทำการร่วมกันได้อย่างมี ประสิทธิภาพในการบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน โดยความร่วมมือจะสำเร็จก็ต่อเมื่อได้มีการเชื่อมต่อกัน และไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทุนชุมชนมีลักษณะเป็นสินค้าสาธารณะ เป็นผลพลอยได้ที่เกิดจาก กิจกรรมทางสังคม ทุนชุมชน เป็นสิ่งดั้งเดิมที่มีอยู่แล้วในแต่ละชุมชน ทุนชุมชนเป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อ ความไว้วางใจ ค่านิยมที่ตีร่วมกันของชุมชน รวมไปถึงเรื่องของวัฒนธรรม จารีตประเพณี ของชุมชนนั้นๆที่มีอยู่ ทุนชุมชนยังเป็นวิธีการในการจัดการชุมชน โดยที่ชุมชนร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายที่มีร่วมกัน เป็นพลังขับเคลื่อนให้ชุมชนนั้นมีการพัฒนาที่เข้มแข็งและยั่งยืน ทุนชุมชนนำสู่ ความเป็นกลุ่มก้อนให้แก่ชุมชนซึ่งความเป็นกลุ่มก้อนของสังคม เช่น การมีวัฒนธรรม การมีความ

ชื่อเสียงสุจริต การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีประสิทธิภาพในการทำงาน ทูทางสังคมมิใช่เรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยหากแต่เป็นคุณค่าเดิมที่สังคมไทย มีอยู่สังคมไทยมีคุณค่าที่เป็นทุนทางสังคมของตนเองมานานแล้วและมีอยู่อย่างมากมายเช่น ระบบคุณค่า อุดมการณ์ ความเชื่อ ที่วางอยู่บนพื้นฐานของความเคารพอ่อนน้อมต่อธรรมชาติ หรือกำหนดตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ อันมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสรรค์สร้างและสั่งสมมาเพื่อการดำรงชีพ เช่น ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม การแพทย์พื้นบ้าน การอยู่อาศัย ซึ่งเป็นความรู้ที่ไม่หยุดนิ่ง (Living Knowledge) เป็นองค์ความรู้ที่กลั่นกรองจากประสบการณ์ที่ละเอียดลึกซึ้งและแนบแน่นกับธรรมชาติอย่างแยกไม่ออกและ ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่มีลักษณะของระบบครอบครัวเครือญาติมีความเอื้อเพื่อเอื้อแก่กัน โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในแนวระนาบเอื้อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเติบโตเข้มแข็งของเครือข่ายทางสังคม มีความเชื่อว่า ทุนทางสังคมสามารถก่อให้เกิดพลัง เพื่อใช้ขับเคลื่อนชุมชนให้สามารถพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งได้ และสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้นำในด้านทุนมนุษย์ กลุ่มและองค์กรในชุมชนในด้านทุนทางสังคมเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าลักษณะของผู้นำ (ทุนชุมชน) ย่อมส่งผลต่อการรวมกลุ่มและจัดตั้งองค์กรในชุมชน (กระบวนการ มีส่วนร่วม) เพื่อจัดการกับผลผลิตในชุมชนให้ชาวบ้านมีรายได้ที่ดีขึ้น (สุมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ, 2550)

2) ด้านที่เป็นจุดด้อย ประกอบด้วย (1) กลุ่มกองทุนยังขาดกระบวนการเรียนรู้ชุมชน (2) ขาดแผนแม่บทชุมชนที่เข้มแข็ง (3) ขาดสภาผู้นำแผนแม่บทชุมชนและกรรมการบริหาร (4) กองทุนด้านเศรษฐกิจมีเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก จะเห็นได้ว่าจุดด้อยของกลุ่ม องค์กรชุมชนดังกล่าวยังขาดการจัดการที่ดีอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชน ที่วิจิต นันทสุวรรณ กล่าวไว้ว่า ในส่วนของเศรษฐกิจชุมชนจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกที่จะนำพาชุมชนให้หลุดพ้นจากปัญหาความยากจนให้ได้ คือ การฟื้นฟูระบบการจัดการของชุมชน พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนขึ้นมาใหม่ด้วยความรู้และองค์ความรู้ที่สังคมไทยมีอยู่ คือ เศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ และนโยบายวิสาหกิจชุมชน โดยหลักคิดทั้ง 3 ประการดังกล่าว มีเป้าหมายเหมือนกัน คือ เน้นการพึ่งตัวเองระดับครอบครัว ความพอเพียงระดับชุมชนและการพึ่งพิงกัน ด้วยขบวนการชุมชนแนวใหม่ (วิจิต นันทสุวรรณ, 2547) ด้านการจัดการทุนชุมชนมีรูปแบบ ดังนี้ คือ (1) การวางฐานการทำงานในรูปองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเงินของชุมชนขับเคลื่อนโดยทรัพยากรมนุษย์ เช่น ผู้นำชุมชนและอาสาสมัครจะทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็งเป็นเป้าหมายของการดำเนินงาน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนเงินล้าน กองทุนสัจจะออมทรัพย์ เป็นต้น (2) การประเมินศักยภาพในการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารเงิน และการบริหารคน รวมถึงการประเมินความสม่ำเสมอของการพัฒนาองค์กรด้วย (3) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

6.3 รูปแบบการจัดการทุนชุมชนตามแนวคิดขบวนการชุมชนแนวใหม่ ประกอบด้วย

1) การพัฒนาบนฐานความรู้ ประกอบด้วย ฐานข้อมูลชุมชน, การเรียนรู้ชุมชน, ทำแผนแม่บทชุมชน 2)ระบบการจัดการทุนชุมชน ประกอบด้วย สภาผู้นำชุมชน, กลุ่ม องค์กร กองทุนชุมชน 3) การพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม ประกอบด้วย ฐานข้อมูลข่าวสาร, ฐานทางวัฒนธรรม, ผู้นำชุมชนและการจัดการสภาสภาผู้นำชุมชน, ฐานความสัมพันธ์ทางสังคม จะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดการทุนชุมชนแนวใหม่ที่ได้จากการค้นพบ เกิดจากการพัฒนาจุดด้อยที่ขาดระบบและกระบวนการจัดการที่ดี จนนำมาสู่

รูปแบบการจัดการทุนชุมชนที่เป็นระบบและมีกระบวนการอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ 1) การเรียนรู้ชุมชน 2) การจัดเก็บข้อมูล 3) เวทีการเรียนรู้ชุมชน 4) แผนชุมชน (แนวทางปฏิบัติสำหรับครอบครัวชุมชน) และ 5. นำไปปฏิบัติ พัฒนาทักษะ และการประกอบการ ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวิชญ์ สุประดิษฐ์ ที่ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการดำเนินงานโดยใช้ทุนชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน” ซึ่งพบว่า แนวทางการพัฒนาจำเป็นต้องเข้าใจถึงการบริหารจัดการ เข้าใจทุนชุมชนที่มีอยู่นำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์ความรู้ชุมชน ด้านเครือข่าย และด้านเศรษฐกิจแบ่งปัน (ศิริวิชญ์ สุประดิษฐ์, 2565)

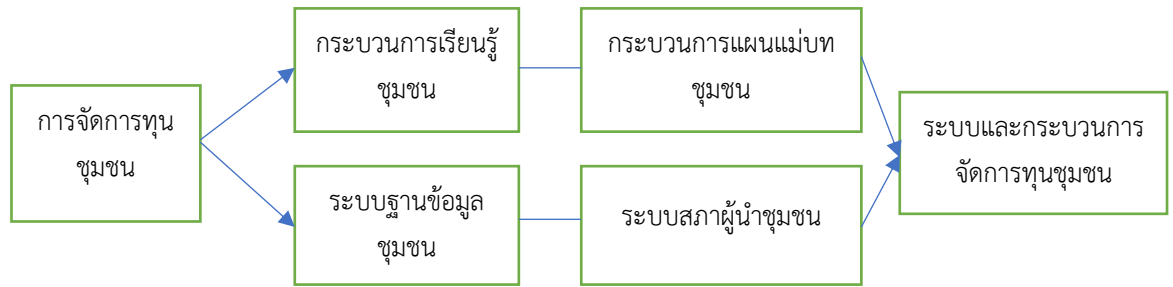
7. องค์ความรู้ใหม่

จากข้อค้นพบที่เป็นจุดอ่อนต้องมาพัฒนา คือ 1) กระบวนการเรียนรู้ชุมชน 2) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน นำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการทุนชุมชน ดังนี้

1) กระบวนการเรียนรู้ มีขั้นตอน คือ (1) เรียนรู้ตนเองและครอบครัวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลครัวเรือนละบัญชีรายจ่ายของทุกคนในครอบครัว 2) เรียนรู้ชุมชน โดยคณะทำงานที่เป็นผู้นำเป็นผู้รวบรวมข้อมูลทุกครัวเรือนและบัญชีรายจ่ายทุกครัวเรือนและปัญหาชุมชน (3) เรียนรู้โลกด้วยข้อมูลทางเศรษฐกิจสังคม ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ ข้อมูลผลผลิต และข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น (4) นำข้อมูลสู่เวทีการเรียนรู้ชุมชนเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ (5) เสนอแนวปฏิบัติให้กับครอบครัวชุมชน อันมี แผนชีวิตและครอบครัว, แบบแผนของระบบเศรษฐกิจระดับชุมชนหรือแผนแม่บทชุมชน เป็นยุทธศาสตร์ใหม่ในการพัฒนาชุมชน แผนชุมชนก็คือ ทิศทางของชุมชนที่จะพัฒนาต่อไปในด้าน การส่งเสริมอาชีพ การรวมกลุ่มอาชีพ รวมถึงการจัดการเรื่องการตลาด (6) เป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้ คือ เพื่อนำความรู้ไปปฏิบัติ (1) พัฒนาทักษะและเทคนิคการประกอบการ (2) การจัดการ

2) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน มีแนวทางการพัฒนา คือ (1) จัดตั้งสภาผู้นำชุมชน เป็นหน่วยรับผิดชอบการปฏิบัติตามแผนชุมชนบนฐานทางวัฒนธรรม คือ เลือกผู้นำจากความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความสัมพันธ์ทางสังคม ความเคารพ นับถือ (2) จัดการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน คือให้ทุกคนรู้จักตัวเอง รู้ข่าวสารบ้านเมือง เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่คนอื่นมาตัดสินใจให้หรือตามเป้าหมายความต้องการของคนอื่น

สรุป องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย เรื่อง การจัดการทุนชุมชนเพื่อยกระดับการพัฒนาเชิงพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม คือ กระบวนการเรียนรู้ชุมชน และ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน โดยแต่ละเรื่องมีองค์ประกอบ คือ 1. กระบวนการเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ 1) การเรียนรู้ชุมชน 2) การจัดเก็บข้อมูลชุมชน 3) เวทีการเรียนรู้ 4) สภาผู้นำชุมชน 2. ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน มีองค์ประกอบคือ 1)สภาผู้นำชุมชน 2)การจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบเหล่านี้จะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เป็นองค์ความรู้ในการจัดการทุนชุมชนแนวใหม่เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปรากฏตามโมเดลการจัดการทุนชุมชนที่มีระบบและกระบวนการดังนี้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการปกครอง สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่ม องค์กรกิจกรรมในทุนชุมชนให้สามารถดำเนิน กิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง และเน้นผลการปฏิบัติงานเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในชุมชน

8.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอนเพื่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อยู่ภายในชุมชนได้ รวมทั้งจำเป็นต้องมีกระบวนการฝึกอบรมสมาชิกในชุมชนภายในกลุ่มองค์กรในชุมชนในมิติต่าง ๆ ที่เป็นการต่อยอดศักยภาพของชุมชนให้สูงขึ้นโดยมีแผนการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องและชัดเจนต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรให้ความสำคัญกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และด้านภูมิปัญญา ราษฎรชาวบ้านที่อยู่ภายในชุมชนด้วยการส่งเสริมและจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีสภาผู้นำชุมชนเป็นกลไกในการจัดการชุมชน

8.2.2 ควรมีการทดลองนำรูปแบบการจัดการทุนชุมชนที่ค้นพบครั้งนี้ไปศึกษาวิจัยว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยเพื่อส่งเสริมให้เกิดรูปแบบของการพัฒนาเชิงพื้นที่ชุมชน ด้วยทุนวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ราษฎรชาวบ้าน ผู้รู้ทางด้านการถนอมอาหาร การแปรรูปอาหารต่าง ๆ และด้านสุขภาพของชุมชน

8.3.2 ควรส่งเสริมการวิจัยด้านงานศิลปหัตถกรรม งานจักสาน งานทอเสื่อกก เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

9. เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. (2551). *กระบวนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจ*. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2565. จาก <http://www.fda.mopa.go.th>

กระทรวงพาณิชย์. กรมการค้าภายใน. (2559). *คู่มือการดำเนินงาน โครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น “ตลาดต้องชม”*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงพาณิชย์.

- กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2530). การพึ่งตนเอง: ศักยภาพในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : สภาคหบดีแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- กาหลง กลิ่นจันทร์ และคณะ. (2560). แนวทางการบริหารจัดการทุนชุมชน กรณีพื้นที่ตรัง. กรุงเทพมหานคร : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- คณินิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. (2545). แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540: ปัญหา อุปสรรค และทางออก. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- ชมนาด แก้วนิมิต. (2542). บทบาทผู้นำชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐพล ชันธไชย.(2537). แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2527). การพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- ธเนศ ศรีวิชัยสัมพันธ์. (2552). เอกสารการสอนวิชาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. เชียงใหม่ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2541). วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นภาพรณ หะวานนท์, และพิสมัย รัตนโรจน์สกุล.(2548). การเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ประกอบ กรรณสูตร. (2542). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สุทธการพิมพ์.
- ประเวศ วะสี. (2534). การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- วิชิต นันทสุวรรณ. (2547). ขบวนการชุมชนใหม่. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ศิริวิชญ์ สุประดิษฐ์. (2565). รูปแบบการดำเนินงานโดยใช้ทุนชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2561 – 2565. มหาสารคาม : สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยเรื่อง การจัดการทุนชุมชนเพื่อยกระดับการพัฒนาเชิงพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์และความช่วยเหลือจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูลจนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและที่ลืมไม่ได้ก็คือท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงบทความวิจัยนี้ให้มีความสมบูรณ์และถูกต้องยิ่งขึ้น ผู้เขียนขอถือโอกาสขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด*
AN APPICATION OF SEVEN PRINCIPLES OF SAPPURISADHAMMA TO THE
DEVELOPMENT OF COMMUNITIES BY THE NONGWAENG SUBDISTRICT
ADMINISTRATION ORGANTZATION, MUANG ROI ET
DISTRICT, ROI ET PROVINCE

พระอธิการไพฑูรย์ กนต์สีโล (โปมิน)¹, พระครูกิตติวราทร²
Phra Atikarn Phaithun Kantaseelo (Pomin)¹, Phrakrukittiwathorn²
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}
Email : phaithun8789@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง 2) เพื่อศึกษากระบวนการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาชุมชนการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยครั้งนี้วิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง และตัวแทนพระสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้น 24 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. การประยุกต์ใช้นั้นทำให้บุคลากรได้นำหลักธรรมดังกล่าวไปปรับใช้ใน ชีวิตให้ดีขึ้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเขาเหล่านั้นให้เข้ากับชุมชนของตนเองอยู่นั้นให้ดีขึ้น 2. กระบวนการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มิติเศรษฐกิจ เป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน ให้มีความขยันหมั่นเพียรประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเอง มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พออยู่ พอประมาณและพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเอง มิติด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อุดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ตกเป็นทาสทางวัตถุมากเกินไปและบริโภคนิยมซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้เป็นสินเพิ่มมากขึ้น เกิดการทุจริตคอร์รัปชั่น เป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่ง ที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ 3) ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาชุมชนการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด การพัฒนาใด ๆ ก็ตามปัญหาและอุปสรรคนั้น ย่อมจะมีย่อมจะเกิดขึ้นเป็น

เงาตามตัวเลยทเดยว ไม่วาจะพัฒนาชุมชน พัฒนาสังคมประเทศชาติหรือแมแตจะพัฒนาดานวัตถุ ตาง ๆ ล้วนแตจะตองมปญญาและอุปสรรคดวยกันทั้งนั้น ดังนั้น การใชหลักสปปุริสธรรมขอ อัดตัญญูตา ความเป็นผูรูจักเหตุ รูกจักผล เขามาช่วยแกไขปญหาและอุปสรรคนั้น ๆ ยอมเป็นสิ่งทถูกตองตองตอง

คำสำคัญ : 1. การประกยูกต์ 2. หลักสปปุริสธรรม 7 3. การพัฒนาชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research article are 1) to study the concept of applying the Seven principles of Sappurisadhamma in community development. of the Nong Waeng Subdistrict Administrative Organization 2) to study the process of applying the Seven Sappurisadham principles in community development of the Nong Waeng Subdistrict Administrative Organization 3) To suggest guidelines for community development in the application of the Seven Sappurisadham principles of the Nong Waeng Subdistrict Administrative Organization. Mueang Roi Et District Roi Et Province This research is qualitative research. Data were collected through in-depth interviews. The informants included the management team, personnel, and subordinate officials. Nong Waeng Subdistrict Administrative Organization and representatives of monks' Local leaders, community leaders, a total of 24 figures/people. Data were analyzed by descriptive analysis.

The results of the research found that 1. The application made the personnel apply the said principles to their lives for the better, changing their behavior for the better and for their own community. 2. The process Apply the Seven principles of Sappurisadhamma in community development. of Nong Waeng Subdistrict Administrative Organization Mueang Roi Et District Roi Et Province's economic dimension is a self-sufficient economy. To have diligence and diligence in pursuing a career. to be self-reliant psychological dimension Sufficiency Economy focuses on the mind knowing enough, that is, just enough, living in moderation, and being satisfied with what one has. Be happy with what you get, don't be greedy. Sufficiency economy must start with yourself. Cultural dimension people's way of life The Sufficiency Economy aims to create a culture or way of life that is economical, frugal, has a simple life, is not extravagant, and is not too much a slave to material things and consumerism, which causes more debt. Corruption has occurred. It is one of the most serious social problems. that often undermines national security. 3) Suggestions for community development in the application of the Seven principles of Sappurisadhamma of the Nong Waeng Subdistrict Administrative Organization. Mueang Roi Et District Roi Et Province, any development has problems and obstacles. There will inevitably be a

shadow of it happening. Whether it is community development Developing society, the nation, or even developing various material aspects, there must be wisdom and obstacles as well. Therefore, using the principles of Sappuris Dhamma, Attanyuta, being one who knows cause and effect, comes in to help solve problems and obstacles. It is indeed a right and good thing.

Keywords : 1. Application 2. Seven principles of Sappurisadhamma 3. Community development

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันถูกกำหนดขึ้นในรัฐบาล นายชวน หลีกภัย โดยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลเป็น หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด มีบทบาทในการส่งเสริม ความเป็นอยู่และสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นในหลาย ๆ ด้าน และมีส่วนสำคัญในการตอบสนอง นโยบาย และแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ดำเนินการตามนโยบายของรัฐในเรื่องการกระจายอำนาจ เพื่อให้บริการสาธารณะดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และประชาชนได้รับประโยชน์มากที่สุด หน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบล คือดำเนินงานทั้งในด้านการพัฒนาตำบล และภารกิจที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลต้องทำภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมาย กล่าวคือ มาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านการปกครองท้องถิ่นเป็น การปกครองที่มีแนวคิดพื้นฐานมาจากการจัด เขตพื้นที่ในการปกครอง โดยชุมชนผู้จัดการปกครอง เหล่านี้ไม่มีอำนาจอธิปไตยของตนเอง แต่มีสิทธิใน การจัดการปกครองโดยกฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ชุมชนเหล่านี้มีสิทธิจัดตั้งองค์กรที่จำเป็นสำหรับจัดการ ภารกิจต่าง ๆ ของตัวเอง โดยนัยดังกล่าวนี้ การดำรงไว้ซึ่งอำนาจหน้าที่ในการปกครองท้องถิ่นจึงเป็น เงื่อนไขที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อการ ปกครองท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง อนึ่ง การปกครองท้องถิ่นต้อง ปลอดจากการควบคุมภายนอก เพื่อให้ ชุมชนท้องถิ่น (local community) สามารถบริหารกิจการของ ตัวเองได้อย่างอิสระ โดยความเป็น อิสระนี้ จะต้องครอบคลุมไปในทุกกิจกรรมของท้องถิ่นภายใต้เงื่อนไข แห่งกฎหมายของรัฐ และใน ฐานะที่ท้องถิ่นเป็นผู้ครอบครองอำนาจอธิปไตยส่วนหนึ่งของรัฐเอาไว้ ท้องถิ่นจึงต้องได้รับการดูแล ค้ำครองจากรัฐด้วย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเป็นไปไม่ได้ที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนิน กิจกรรมทางการปกครองของตัวเองตลอดเวลา ดังนั้น การใช้อำนาจของประชาชนใน การปกครอง ท้องถิ่นสามารถทำได้โดยผ่านการเลือกตั้ง และใช้มติข้างมากเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ เรื่องราวต่างๆ ของท้องถิ่น” (อุดม ทุมไธสิต, 2551)

การปกครองท้องถิ่นชุมชนส่วนมากจะมีปัญหาในด้านการบริการเรื่องทั่วไปของในตำบล ซึ่งจะแก้ปัญหายากยิ่งในด้านการให้บริการแก่ชุมชนในการลงพื้นที่ร่วมกิจกรรมกับองค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ชุมชนจึงมีนโยบายการแก้ไขปัญหา เช่น ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ด้านการกำจัดสารเคมี ด้วยเหตุนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จึงมีนโยบายในการจัดสรรเรื่องรถขนขยะในปีงบประมาณปี

2564 และในส่วนที่มีปัญหาในเรื่องน้ำประปาที่ไม่สะอาด ถนนทางเข้าในแต่ละหมู่บ้านมีความเป็นลูกรัง จำเป็นอย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหานั้นที่เราจะต้องแก้ไขให้กับตำบลและชุมชนให้มีความสะดวกสบายจึงต้องนำหลักธรรมเหล่านี้เข้าไปปรับและประยุกต์ให้เข้ากับการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ด้านการปรับปรุงแก้ไขกับปัญหาที่เพิ่มมากขึ้น ในฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด นอกจากนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลยังมีการจัดทำข้อเสนอแนะแผนพัฒนาล่วงหน้าเอาไว้เพื่อแก้ไขให้กับชุมชนที่เกิดปัญหาดังกล่าวด้วยแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565) ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการให้บริการสาธารณะแก่ ประชาชนในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล จึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มเติมแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผน โครงการ/กิจกรรมให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ ประชาชนโดยส่วนรวมและเพื่อตอบสนอง แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ ดังนั้น เพื่อให้ถูกต้องและเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างมีคุณธรรมโดยมีหลักพุทธธรรมนำชีวิตอันเป็นคุณลักษณะสามารถทำหน้าที่เผยแผ่เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณภาพชีวิตของประชาชนในเชิงบูรณาการวิชาการทั้งทางโลก ทางธรรมนำ หลักสัปปุริสธรรม 7 หมายถึง ธรรมที่ทำให้คนเป็นสัปปุรุช หรือ เป็นคนดี มี 7 ประการ คือ 1) ธัมมัญญาตา (การรู้จักเหตุ) คือ การรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์และความเป็นไปของชีวิตหรือรู้จักหลักความจริง จะคิด จะทำอะไรก็มีหลัก รู้ว่าเมื่อกระทำสิ่งนี้จะได้ผลตอบแทนเป็นความสุข เป็นต้น 2) อตถัญญาตา (การรู้จักผล) หมายถึง เมื่อมีเหตุก็ย่อมมีผล เมื่อมีปัญหาอันใดเกิดขึ้นเราจะต้องใช้หลักเหตุผลมาพิจารณาปัญหาเหล่านั้น เพราะผลเกิดจากเหตุเสมอ การรู้จักเปรียบเทียบเหตุและผล 3) อัตตัญญาตา (การรู้จักตน) ความเป็นผู้รู้จักตน คือรู้จักตนเองโดยฐานะ ภาวะ เพศ วัย ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมอื่นๆ มีศรัทธา ศิลสุตตะ จาคะ ปัญญา เป็นต้น 4) มัตตัญญาตา (การรู้จักประมาณ) หมายถึง ความพอดี ความพอเหมาะ พอสมควรการรู้จักประมาณ คือการรู้จักทำทุกสิ่งทุกอย่างหรือดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม เป็นต้น 5) กาลัญญาตา (การรู้จักกาล) หมายถึง การรู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่างๆ และรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกกับกาลเทศะ 6) ปริสัญญาตา (การรู้จักชุมชน) คือ การรู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมอื่นๆ 7) บุคคลปรปริญญาตา (การรู้จักบุคคล) ได้แก่ การรู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่ เป็นคนพาลหรือเป็นบัณฑิต (กถิน อรรถโยธิน, 2548)

ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะนำผลการวิจัยไปปรับใช้เป็นฐานข้อมูลในการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับสัตบุรุษในการปกครองในตำบลหนองแวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด และปลูกจิตสำนึกในการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการปกครองผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง ตำบลหนองแวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีบทบาทมากเพิ่มมากขึ้นกว่าเท่าที่เป็นอยู่ สามารถถ่ายทอดและนำไปปฏิบัติให้กับประชาชนในตำบลหนองแวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถเพิ่มพูนนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้จริงมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอย่างต่อเนื่องให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมือร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมือร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาชุมชนการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมือร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้บุคลากรได้ทราบแนวคิดการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 นำไปประยุกต์ใช้ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมือร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ทำให้บุคลากรได้ทราบการเปรียบเทียบการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 ไปใช้ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมือร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 ทำให้บุคลากรได้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 ไปประยุกต์ใช้ในการปกครองบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมือร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

3.4 ทำให้ได้ทราบการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศและส่งเสริมการนำหลักสัปปุริสธรรมไปประยุกต์ใช้ในการปกครองของหน่วยงานภาครัฐของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมือร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมือร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 17 กลุ่ม จำแนกเป็น คณะผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง และตัวแทนพระสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ตามความสำคัญของเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมือร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยได้กำหนดบุคคลไว้ 17 กลุ่ม แนวทางการสัมภาษณ์หน่วยงานในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง สังกัดละ 1 คน จำนวน 17 คน และแนวทางการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน จำนวน 7 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 24 รูป/คน และแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565) กระบวนการพัฒนาของ พิสันต์ ประทานชวโน และแนวคิดกระบวนการพัฒนาของ สรรเสริญ วงศ์อ่อน มาบูรณาการเป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้ กระบวนการพัฒนาชุมชน 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ 2) การวางแผน 3) การคาดการณ์ 4) การติดตามประเมินผล 5) การส่งเสริมความร่วมมือ 6) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นำเรียนผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาแนวความคิดการประยุกต์ใช้หลักสี่ปฐิธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การประยุกต์ใช้นั้นทำให้บุคลากรได้นำหลักธรรมดังกล่าวไปปรับใช้ในชีวิตให้ดีขึ้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเขาเหล่านั้นให้เข้ากับชุมชนของตัวเองอยู่ให้ดีขึ้นเพื่อให้เกิดความทัดเทียมกับสภาพปัจจุบันและชุมชนอื่นสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในองค์กรนั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพและค่านิยมของคนในสังคมให้มีกฎระเบียบแบบแผนสิทธิของกันและกันอย่างเสรีภาพอยู่ภายใต้ของกรอบกฎหมาย วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม นอกจากนี้ยังมีการสร้างระบบการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อบทบาทของท้องถิ่น องค์ของภาคเอกชน และประชาชนที่เป็นอยู่ในการพัฒนาแก้ไขปัญหาสังคมของชุมชนแบบองค์รวม และมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของบุคลากรขององค์กรต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน และภาครัฐ ภาคประชาชน ให้มีการพัฒนาศักยภาพให้มากขึ้นต่อองค์กรนั้น ๆ คือ ความเสมอภาคในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ระหว่างชุมชนต่าง ๆ ที่สังคมให้มีการพัฒนาอยู่เรื่อย ๆ ต่อไป

6.2 ผลการศึกษากระบวนการประยุกต์ใช้หลักสี่ปฐิธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มิติเศรษฐกิจ เป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน ให้มีความขยันหมั่นเพียรประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น มีชีวิตที่เป็นสุขตามสมควรแก่สภาพ พ้นจากการเป็นหนี้และความยากจน สามารถพึ่งตนเองได้ มีครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุข มีจิตด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พออยู่ พอประมาทและพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเอง โดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคงโดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอ เป็นการปฏิบัติตามทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุขสงบ ประชาชนมีความเมตตาเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกัน เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอาวัดเอาเปรียบกัน การมุ่งร้ายทำลายกัน มิติด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อุดม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสทางวัตถุมากเกินไปและบริโภคนิยมซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้เป็นสินเพิ่มมากขึ้น เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ

6.3 ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาชุมชนการประยุกต์ใช้หลักสี่ปฐิธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การพัฒนาใด ๆ ก็ตามปัญหาและอุปสรรคนั้น ย่อมจะมีย่อมจะเกิดขึ้นเป็นเงาตามตัวเลยที่เดียว ไม่ว่าจะพัฒนาชุมชน พัฒนาสังคม ประเทศชาติหรือแม้แต่จะพัฒนาด้านวัตถุต่าง ๆ ล้วนแต่จะต้องมีปัญญาและอุปสรรคด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้น การใช้หลักสี่ปฐิธรรมข้อ อุตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้น ๆ ย่อมเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เมื่อรู้ว่า ปัญหานี้เกิดขึ้นมาจากเหตุอันใด อุปสรรคนั้นเกิดขึ้นมาจากเหตุอันใด เมื่อรู้เหตุแห่งปัญหาและอุปสรรคนั้นแล้วก็หาทางแก้ไข หาทางยุติให้ได้อุดช่องปิดทางอย่าให้เกิดขึ้นอีก แล้วหาทางพัฒนาชุมชนสังคมนั้น ๆ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในทุก ๆ ด้าน ให้มีความสุข ความเจริญ และความสำเร็จทุกประการเป็นชุมชน เป็นสังคมที่เพียบพร้อมเป็นสังคมที่

ชุมชน อยู่เย็นเป็นสุขกันทั่วหน้า นี้คืออำนาจของหลักธรรมคือ “อัตตัญญูตา” ในสัปปริสธรรม 7 ประการดังกล่าวแล้ว การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนมีความจำเป็นที่จะนำหลักสัปปริสธรรม 7 นำมาใช้ในการแก้ปัญหาโดยเฉพาะข้อ “อัตตัญญูตา” คือ นักพัฒนาจะต้องมองว่าการพัฒนาแล้วเกิดประโยชน์ที่ให้กับชุมชนคืออะไร หลักสัปปริสธรรมที่ว่า “อัตตัญญูตา” ก็คือต้องรู้ว่าสิ่งที่นำมาซึ่งประโยชน์คืออะไร ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักธรรม อัตตัญญูตา ที่เห็นได้ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการรู้ผลที่ตนได้รับว่าดีหรือชั่ว เมื่อรู้จักโทษหรือคุณที่ทำให้เราก็กแก้ไขจากต้นเหตุผลร้ายก็จะออกไป 1) การที่มีปัญหาหรืออุปสรรคโดยแก้ไขที่ต้นเหตุ 2) ผู้ดำเนินการต้องรู้จักข้อมูลที่ดีกิจกรรมนั้น ๆ และก็แก้ไขตรงจุดที่มีเรื่องนั้น ๆ 3) จะต้องตรวจตราทรัพยากรที่นำไปใช้ประกอบนั้น ๆ ว่าดีหรือถูกลักษณะหรือไม่อย่างไร 4.เมื่อเหตุดีและถูกต้องก็ย่อมเกิดผลดีแน่นอน 1) รู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ที่ตามมาในอนาคต 2) รู้จักแยกแยะว่าสิ่งนี้ถูกหรือผิด 3) รู้จักใช้สติ และปัญญาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ใช้โดยการนำหลักธรรมมาปรับใช้เมื่อเกิดปัญหาเวลาอุปสรรค นอกจากนี้กระบวนการการพัฒนา ความขัดแย้งทรัพยากรนั้น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามแนวทางที่เราวิเคราะห์ไว้ต่อไป

6.4 การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม 7 โดยการใช้หลักธรรม (อัตตัญญูตา) ที่สำคัญนำไปใช้อะไรบ้าง การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนมีความจำเป็นที่จะนำหลักสัปปริสธรรม 7 นำมาใช้ในการแก้ปัญหาโดยเฉพาะข้อ “อัตตัญญูตา” คือ นักพัฒนาจะต้องมองว่าการพัฒนาแล้วเกิดประโยชน์ที่ให้กับชุมชนคืออะไร หลักสัปปริสธรรมที่ว่า “อัตตัญญูตา” ก็คือต้องรู้ว่าสิ่งที่นำมาซึ่งประโยชน์ที่เห็นได้ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการรู้ผลที่ตนได้รับว่าดีหรือชั่ว เมื่อรู้จักโทษหรือคุณที่ทำให้เราก็กแก้ไขจากต้นเหตุผลร้ายก็จะออกไป 1. การที่มีปัญหาหรืออุปสรรคโดยแก้ไขที่ต้นเหตุ 2. ผู้ดำเนินการต้องรู้จักข้อมูลที่ดีกิจกรรมนั้น ๆ และก็แก้ไขตรงจุดที่มีเรื่องนั้น ๆ 3. จะต้องตรวจตราทรัพยากรที่นำไปใช้ประกอบนั้น ๆ ว่าดีหรือถูกลักษณะหรือไม่อย่างไร 4. เมื่อเหตุดีและถูกต้องก็ย่อมเกิดผลดีแน่นอน

6.5 ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม 7 ในการพัฒนาท่านได้ อย่างไรก็ตาม โดยการนำหลักธรรม (อัมมัญญูตา) นำไปใช้ให้เป็นชุมชนที่สมบูรณ์แบบพื้นที่ชุมชนเมืองคือประชาชนในชุมชนยังมีบางส่วนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในด้านการจัดกิจกรรมในชุมชน ขาดความพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อชุมชน ส่วนพื้นที่อยู่ชุมชนเมืองยังมีที่อยู่อาศัยมีสภาพที่แออัดเพราะเกิดจากการขยายตัวของเมืองและแหล่งธรรมชาติ แหล่งเกษตรน้อยลงมีโรงงานบ้างในบางชุมชน ทำให้ชุมชนมีคนมาพักอาศัยมากขึ้นและประชาชนส่วนใหญ่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมชอบอยู่กับสิ่งเดิม ๆ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงเกิดภาวะขยชะงักในชุมชนที่ตนเองอยู่ และปล่อยน้ำเสียจากโรงงานและชุมชนลงในแม่น้ำลำคลอง ขาดการส่งเสริมในการอนุรักษ์ดูแลสิ่งแวดล้อม มีแต่นโยบายแต่ไม่มีการดำเนินการ น้ำประปาในชุมชนยังมีปัญหาน้ำไม่ไหลบ่อยครั้ง ถนนบางพื้นที่เช่นนอกเขตเมืองยังมีการชำรุดเสียหาย คนในชุมชนเมืองส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมการดำรงชีวิตท่ามกลางความตึงเครียด ขาดความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันในชุมชน การบุกรุกพื้นที่ในการทำมาหากินในชุมชนเมือง ทำให้พื้นที่สีเขียวในตัวเมืองน้อยลง ซึ่งเป็นสภาพที่แตกต่างจากชุมชนชนบท ส่วนชุมชนชนบทยังขาดการดูแลเอาใจใส่ในด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน ถนนหนทางในชุมชนยังมีปัญหาหลายจุด แหล่งน้ำธรรมชาติควรจะมีการพัฒนาให้เกิดการใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด การ

จัดการในชุมชนเป็นการจัดการที่กระจุกอยู่ที่กลุ่มบุคคลทำให้ประชาชนส่วนมากไม่ได้รับประโยชน์ยังขาดอาชีพและมีอาชีพที่ไม่แน่นอนต่อรายได้ ขาดการเอาใจใส่ประชาชนในชุมชนขาดจุดประชาสัมพันธ์ หรือพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารล่าช้า ปัญหาเศรษฐกิจคนในชุมชนบางส่วนขาดแรงจูงใจขาดความกระตือรือร้นต่อการพัฒนาตนเอง ส่วนมากยึดติดอาชีพเดิม ๆ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงขาดองค์ความรู้ความเข้าใจที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีแต่รอคอยเพื่อให้ทางภาครัฐเข้าไปช่วยเหลือ เพราะในตำบลหนองแวงอาชีพหลัก คือ ปลูกยาเตอร์กิช ทำนา ทำสวน อาชีพเสริม อุตสาหกรรมในครัวเรือน คือคนในชุมชนยังขาดความร่วมมือกัน

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

7.1 จากผลการศึกษาแนวความคิดการประยุกต์ใช้หลักสี่ปฐริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าการประยุกต์ใช้นั้นทำให้บุคลากรได้นำหลักธรรมดังกล่าวไปปรับใช้ในชีวิตให้ดีขึ้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเขาเหล่านั้นให้เข้ากับชุมชนของตนเองอยู่ให้ดีขึ้นเพื่อให้เกิดความทัดเทียมกับสภาพปัจจุบันและชุมชนอื่นสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในองค์กรนั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพและค่านิยมของคนในสังคมให้มีกฎระเบียบแบบแผนสิทธิของกันและกันอย่างเสรีภาพอยู่ภายใต้ของกรอบกฎหมาย วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามที่เป็นเช่นนี้เพราะนอกจากนี้ยังมีการสร้างระบบการรักษาสุขภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อบทบาทของท้องถิ่น องค์ของภาคเอกชน และประชาชนที่เป็นอยู่ในการพัฒนาแก้ไขปัญหาสังคมของชุมชนแบบองค์รวม และมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของบุคลากรขององค์กรต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน และภาครัฐ ภาคประชาชน ให้มีการพัฒนาศักยภาพให้มากขึ้นต่อองค์กรนั้น ๆ คือ ความเสมอภาคในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ระหว่างชุมชนต่าง ๆ ที่สังคมให้มีการพัฒนาอยู่เรื่อย ๆ ต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาพงษ์พัฒน์ ชวโน อภิชาติ แสงอำพร และวันชัย สุขตาม (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักสี่ปฐริสธรรม 7 ผลการวิจัยพบว่าสภาพทั่วไปของหลักการใช้หลักสี่ปฐริสธรรม 7 นำไปปรับใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของแต่ละบุคคลให้ดีขึ้นและทัดเทียมกันสภาพปัจจุบันและชุมชนให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

6.2 จากผลการศึกษากระบวนการประยุกต์ใช้หลักสี่ปฐริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ามีมิติเศรษฐกิจ เป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน ให้มีความขยันหมั่นเพียรประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มขึ้น มีชีวิตที่เป็นสุขตามสมควรแก่สภาพ

มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พออยู่ พอประมาทและพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเอง โดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคงโดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอ เป็นการปฏิบัติตามทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา

มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุขสงบ ประชาชนมีความเมตตาเอื้ออาทรช่วยเหลือช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกันเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอาใจเอาเปรียบกัน การมุ่งร้ายทำลายกัน

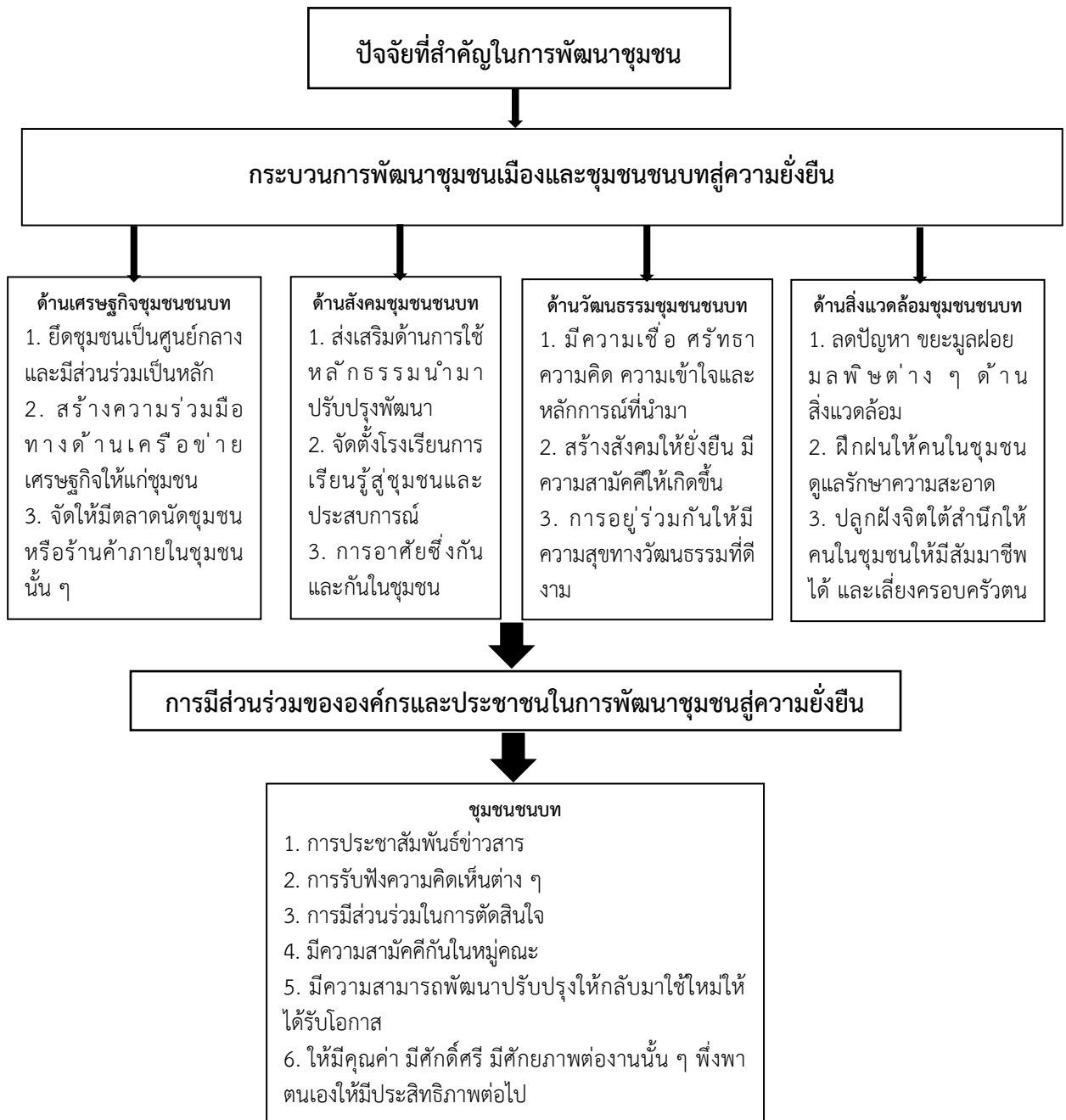
มิติด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ตกเป็นทาสทางวัตถุมากเกินไปและบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้เป็นสินเพิ่มมากขึ้นที่เป็นเช่นนี้เพราะชุมชนมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต แนวทางการปฏิบัติ จึงเป็นที่มาของการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหา การวางแผน กำหนดกลุ่มเป้าหมาย เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงมีส่วนประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมล ฉายะวัฒนะ (2554) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงเป็นการจัดแผนยุทธศาสตร์ เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายอย่างแท้จริง โดยอาศัยปัจจัย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการ จัดการ การนำหลักสี่ปฐิธธรรมมาบูรณาการในการบริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในการ บริหารงานของผู้บริหารต่อบุคลากรในองค์การให้เกิดประสพผลสำเร็จได้อย่างดีมีคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการวางแผนการพัฒนา ซึ่งเป็นการร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาอันไม่พึง ประสงค์ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม กล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมกระบวนการพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการพัฒนาทางเลือกใหม่ ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนทุกกลุ่มคนสามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งพาอาศัยกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้จากความมุ่งหมายหลักการพัฒนา

6.3 จากข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาชุมชนการประยุกต์ใช้หลักสี่ปฐิธธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนมีความจำเป็นที่จะนำหลักสี่ปฐิธธรรม 7 นำมาใช้ในการแก้ปัญหาโดยเฉพาะข้อ “อึดตัญญูตา” คือ นักพัฒนาจะต้องมองว่าการพัฒนาแล้วเกิดประโยชน์ที่ให้กับชุมชนคืออะไร หลักสี่ปฐิธธรรมที่ว่า “อึดตัญญูตา” ก็คือต้องรู้ว่าสิ่งที่นำมานั้น ประโยชน์คืออะไร ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักธรรม อึดตัญญูตา ที่เห็นได้ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการรู้ผลที่ตนได้รับว่าดีหรือชั่ว เมื่อรู้จักโทษหรือคุณที่ทำให้เราก็แก้ไขจากต้นเหตุผลร้ายก็จะออกไป 1) การที่มีปัญหาหรืออุปสรรคโดยแก้ไขที่ต้นเหตุ 2) ผู้ดำเนินการต้องรู้จักข้อมูลที่ดีกิจกรรมนั้น ๆ และก็แก้ไขตรงจุดที่มีเรื่องนั้น ๆ 3) จะต้องตรวจตราทรัพยากรที่นำไปใช้ประกอบนั้น ๆ ว่าดีหรือถูกลักษณะหรือไม่อย่างไร 4.เมื่อเหตุดีและถูกต้องก็ย่อมเกิดผลดีแน่นอน 1) รู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ที่ตามมาในอนาคต 2) รู้จักแยกแยะว่าสิ่งนี้ถูกหรือผิด 3) รู้จักใช้สติ และปัญญาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ใช้โดยการนำหลักธรรมมาปรับใช้เมื่อเกิดปัญหาเวลาอุปสรรค นอกจากนี้กระบวนการพัฒนา ความขัดแย้งทรัพยากรนั้น ๆ ที่เป็นเช่นนี้เพราะที่เห็นได้ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการรู้ผลที่ตนได้รับว่าดีหรือชั่ว เมื่อรู้จักโทษหรือคุณที่ทำให้เราก็แก้ไขจากต้นเหตุผลร้ายก็จะออกไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณัฐพงษ์กิจจสาโร (พลเวียง) (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสี่ปฐิธธรรม 7 ผลการวิจัยพบว่า 1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำคุณสมบัติของผู้นำตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไป ประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ แล้วเกิดมีผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด 2) ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ตามหลักสี่ปฐิธธรรม 7 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เช่น สัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกตการณ์โดยมีส่วนร่วม เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน 3) ควรศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร

8. องค์ความรู้ใหม่

ในการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำรูปแบบปัจจัยที่สำคัญนำมาศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนให้คนในชุมชนมีโอกาสได้รับประสบการณ์รูปแบบการพัฒนาที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ในการถอดบทเรียนให้กับชุมชนได้นำไปพัฒนาชุมชนต่อไป

9.1.2 ภาครัฐ ควรมีการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น วัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น การทอผ้าของกลุ่มโอท็อป การจักสาน กลุ่มวิสาหกิจ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ดำเนินการให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นระบบ และครอบคลุม เพื่อง่ายต่อการเรียนรู้และถ่ายทอดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ประชาชนควรมีเครื่องมือในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพเหมาะสม คุ่มค่าเพียงพอต่อความต้องการและได้ใช้เต็มประสิทธิภาพ

9.2.2 ประชาชนควรมีอาชีพที่มั่นคงและเสมอภาคทางสิทธิประโยชน์ในการทำมาหากิน มีรายได้เพียงพอต่อรายจ่าย

9.2.3 ประชาชนควรมีแหล่งน้ำใช้ในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้ให้เพียงพอต่อความต้องการ

9.3.4 ประชาชนเมื่อพบปัญหาควรมีวิธีแก้ไขปัญหา มีสติในการแก้ไขปัญหาได้ตามหลักคำสอนของศาสนา

9.4.5 บุคลากรในครอบครัวทุกคนควรมีความรักใคร่ ประองดอง กล่อมเกลียว และมีความรักสามัคคีซึ่งกันและกัน

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อสรุปที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

9.3.2 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมสร้างพลังของชุมชน ในกระบวนการพัฒนาชุมชนตามหลักพัฒนาที่ยั่งยืน ให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาชุมชนต่อไป

10. เอกสารอ้างอิง

กถิน อรรถโยธิน. (2548). **ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม**. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). **เรียนรู้: วิถีสู่ความสำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร :

ซีเคเอส มีเดีย.

ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. (2532). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**

ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน. สืบค้น

เมื่อ 3 กันยายน 2561. จาก [https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-](https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/article/download)

[Journal/ article/article/download](https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/article/download)

ธีรวุฒิ โศภิตกุล. (2550). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. ฉะเชิงเทรา : เอ็มเอ็นคอมพิวออฟเซท.

- ประทาน คงฤทธิศึกษาธิการ. (2535). **การปกครองท้องถิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภา.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2531). **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ อาศัยบุญ. (2551). **การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตตำบลไร่น้อย
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พงษ์ชัย พรสุโรจน์. (2550). **กิจกรรมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัด
สมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพระนคร.
- พระจำรัส ฐิตธมโม. (2554). **การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน
กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระณัด วฑฒโน (บุตรสวัสดิ์). (2551). **การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7**.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุสันต์ สุเมธี (ธรรมมา). (2560). **ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารส่วนตำบล
ทางขวาง อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น**. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 6(1). 551-560.

11. คำขอขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ สำเร็จได้เพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตาจากรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่ได้เปิดสอน
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ขออนุโมทนา
ขอบคุณคณะกรรมการทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย อีกทั้งเสียสละเวลาในการชี้แนะแนวทาง
ตลอดจนการตรวจแก้ไขจนสำเร็จ ผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และพระเทพวชิรวิมล, ดร.
เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ) พระครูสมุห์ ศิลาศักดิ์ สุเมธ, ดร.ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการร้อยเอ็ด
นายทรัพย์อนันต์ รัตนลัย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง นางริศร พงศ์สุวรรณ อาจารย์
ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ดร. ปิยะสุดา เพชรเวช อาจารย์ประจำ ที่ได้อนุเคราะห์เป็น
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และกรุณาให้ความรู้และคำแนะนำตลอดจนข้อคิดต่าง ๆ ใน
การวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณ พระเทพวชิรวิมล, ดร. เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ) และพระครูสุวรรณสรานุกิจ เจ้าคณะอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ที่ได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างยิ่ง

อนุโมทนาขอบคุณคณาจารย์ สาขาการปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ทุกท่านที่ได้สันทิประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาในสาขา ที่กรุณาให้กำลังใจรวมทั้งความหวังที่มอบให้ผู้วิจัยตลอดในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4
ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด*
PEOPLE'S ATTITUDES TOWARDS MANAGEMENT ACCORDING TO THE FOUR
SUBLIME STATES OF MIND OF SANCHAT SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION, CHANGHAN DISTRICT, ROI ET PROVINCE

พระนัฐชนพล โขสธมโม (ขาวหนู)¹, พระครูกิตติวรารท²
Phra Natthanapol Kosathammo (Khawnoo)¹, Phrakrukittiwathorn²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}
Email : khawnoo_nongpraman@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามหมู่บ้าน และ 3) เพื่อข้อเสนอแนะทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 346 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเอฟ การวิเคราะห์ความแปรปรวน และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ความพึงพอใจในระดับมาก 2) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามหมู่บ้าน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและในรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) เพื่อข้อเสนอแนะทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เพื่อเสนอแนะแนวทาง การวางแผนบริหารจัดการ การปฏิบัติต่อผู้มาติดต่อ คอยแนะนำผู้มาให้บริการด้วยความเอาใจใส่ต่อประชาชน

คำสำคัญ : 1. ทัศนคติ 2. การบริหารจัดการ 3. หลักพรหมวิหาร 4 4. องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study the level of People's attitudes towards management according to the four Sublime States of mind of Sanchat Subdistrict Administrative Organization, Changan District, Roi Et province. It is at a high level, both overall and individually, satisfaction is at a high level. 2) To compare People's attitudes towards management according to the four Sublime States of mind of Sanchat Subdistrict Administrative Organization, Changan District, Roi Et province. classified by village 3) To suggest People's attitudes towards management according to the four Sublime States of mind of Sanchat Subdistrict Administrative Organization, Changan District, Roi Et province. The sample group is the sample group, which is Saenchat Subdistrict Administrative Organization, Changan District, Roi Et Province. A total of 9 villages were divided into administrative areas, with a random sample of 346 people. The data collection tool used a 5-level estimation scale questionnaire, the statistics used in the research, including frequency, percentage, mean, standard deviation, F-test, variance analysis, and comparison of differences between means.

The results showed that: 1) The level of People's attitudes towards management according to the four Sublime States of mind of Sanchat Subdistrict Administrative Organization, Changan District, Roi et province. It is at a high level, both overall and in each aspect. This may be because the Saenchat Subdistrict Administrative Organization has performed its operations based on the four Brahma Viharas, namely Metta, Kura, Mutita, and Upekkha, thus helping people in the area to be treated well. and satisfaction until the attitude is at a high level. 2) To compare People's attitudes towards management according to the four Sublime States of mind of Sanchat Subdistrict Administrative Organization, Changan District, Roi et province. classified by village, it was found that people living in different villages. The attitude of the people towards the management according to the Four Sublime States of Mind of Saenchart Sub-district Administration Organization, Changan District, Roi Et Province, differed both overall and in each aspect, statistically significant at the level of 0.05. 3) To suggest People's attitudes towards management according to the four Sublime States of mind of Sanchat Sub-district Administrative Organization, Changan District, Roi et province. found that to suggest guidelines Management Planning Treatment of visitors to guide visitors with care to the public.

Keywords : 1. Attitude 2. Management 3. The Four Sublime States of Mind 4. Sub-district Administrative Organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าในหลายด้าน ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมไปถึงคุณค่าการใช้ประโยชน์ทางทรัพยากรทางการศึกษา และคุณภาพชีวิตของประชาชน มีการพัฒนาการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลาง ลงมาอย่างส่วนภูมิภาค และกระจายอำนาจสู่การปกครองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในการบริหารงานในระบบประชาธิปไตยได้มีระบบกระจายอำนาจในการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารตำบลแสนชาติ ตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด (อ้างถึง กองวิชาการและแผนงานองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ, 2559) พบปัญหาว่า มีการในการประเมินตามแผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565) จุดอ่อน (Weakness) 1) การรวมกลุ่มของกลุ่มอาชีพและเกษตรกรชาตผู้นำที่เข้มแข็งขาดเสถียรภาพ 2) การขาดแคลนความรู้เทคโนโลยี บุคลากรที่มีความรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของชุมชน 3) ประชาชนยังขาดความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่เป็นอยู่ และบางส่วนยังหลงอยู่กับอบายมุข และสิ่งมอมเมา 4) เกษตรขาดความรู้ ในการพัฒนา ด้านการเกษตรและการยกระดับคุณภาพการผลิตการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อการยกระดับจากองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็นเทศบาลตำบลในอนาคตโดยมีการพัฒนาเตรียมความพร้อมของการยกระดับครั้งนี้ กลายหลายด้านด้วยกัน ทั้งทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการสร้างรายได้ของประชาชนด้วยการพึ่งพาตนเองจากการประกอบอาชีพ (อ้างถึง แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ, 2558)

องค์การบริหารตำบลแสนชาติ ตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด มีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ตั้งอยู่บนพื้นที่ริมแม่น้ำชี ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ด้านเกษตรกรรม ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ มีพื้นที่ 8.5 ตร.กม. มีประชากรทั้งหมด 3,096 คน ความหนาแน่น 367.53 คน/ตร.กม. องค์การหน่วยงานที่ดินนอกจากจะต้องรู้หลักการการบริหารจัดการหน่วยงาน และด้านการพัฒนาแล้ว ยังควรต้องมีคุณสมบัติอื่นๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนที่ดี มีความเจริญก้าวหน้า ควรมีความรู้กว้างขวางและรอบด้าน เพื่อที่จะสามารถดึงหลักการที่เหมาะสมมาใช้ได้อย่างถูกที่ถูกเวลาและถูกกับคน คำสอนจากพุทธศาสนาหลักพรหมวิหาร 4 ก็เป็นอีกหนึ่งสิ่งที่ผู้บริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นพึงมี เพื่อใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนให้เกิดความสุขร่มเย็น ในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ประกอบไปด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา แต่ละส่วนนั้นสามารถนำมาปรับใช้ในการบริหารได้ดังต่อไปนี้ เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับความสุข ในยามที่ผู้อื่นมีความสุข หน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัวดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ก็ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้พวกเขาได้มีความสุข กับชีวิตอย่างยั่งยืน คอยหมั่นสังเกตและซักถามความเป็นอยู่ของชุมชน จะทำให้พวกเขาารู้สึกว่า ผู้นำชุมชนเอาใจใส่และห่วงใยชุมชนจากใจจริง เกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ดีที่จะช่วยส่งเสริมให้การบริหารเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้พ้นทุกข์ ในยามที่ชุมชนประสบปัญหา ไม่ว่าจะปัญหาได้รับความเดือดร้อน ผู้นำชุมชนก็ควรจะยื่นมือเข้าไปให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม บางเวลาและโอกาส ให้ขวัญและกำลังใจชุมชน จากปัญหาผู้ได้รับผลกระทบเดือดร้อนเสมือนว่าผู้นำชุมชนไม่ทอดทิ้งคนในชุมชน มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี อุเบกขา การรู้จักวางเฉย ใจเป็นกลาง ไม่ปฏิบัติเอนเอียงด้วยความรักหรือชัง อย่างไรก็ตาม ความหวังดีควรมีขอบเขตและตั้งอยู่บนความยุติธรรม ในยามที่ชุมชนเดือดร้อน ควรยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือตามเหตุและปัจจัย

นโยบายของชุมชน จะเห็นได้ว่าหลักพรหมวิหาร 4 นี้สามารถนำประยุกต์ใช้สำหรับผู้บริหาร ผู้จัดการ หรือหัวหน้างาน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างมีความสุขและเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ซึ่งจะเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และยังสามารถใช้หลักการนี้ในการดำเนินชีวิตได้ เช่นกัน หากต่างฝ่ายต่างอยู่ร่วมกันด้วยความปรารถนาดีต่อกันเช่นนี้ ที่ทำงานและสังคมของเราคงจะเป็นสถานที่ที่อบอุ่นด้วยความสามัคคี ปรองดอง มีความสุขกันทุกฝ่าย (อ้างถึง แผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ, 2558)

ดังนั้น การศึกษาถึงประเด็นทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นแนวทางการในการส่งเสริม และสนับสนุนการที่จะวางแผนการยกระดับจากองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ ขึ้นเป็นเทศบาลตำบลแสนชาติในอนาคต เพื่อทราบถึงทัศนคติของประชาชนตามพื้นที่หมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานด้านต่าง ๆ โดยนำหลักด้านการบริหารมาการบูรณาการตามหลักพรหมวิหาร 4 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการดำเนินงานวิจัย นำเสนอแนะต่อตำบลแสนชาติ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการวางแผนการจัดการ และพัฒนาสู่การยกระดับเป็นเทศบาลตำบล โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงทัศนคติ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการพัฒนาสู่ความเจริญและอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามหมู่บ้าน
- 2.3 เพื่อข้อเสนอแนะทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด
- 3.2 ทำให้ทราบถึงผลเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามหมู่บ้าน
- 3.3 ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ จำนวน 9 หมู่บ้าน อายุตั้งแต่ 18 ขึ้นไปที่มีอยู่ในทะเบียน

ราษฎรประชากรทั้งหมด 2,525 คน (จากแหล่งข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ, 2566) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ จำนวน 9 หมู่บ้าน (จากแหล่งข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ, 2566) ประกอบด้วยหมู่ 1 เขวาสีใหญ่, หมู่ 2 เขวาสีน้อย หมู่ 3 เขวาสี, หมู่ 4 แสนชาติ, หมู่ 5 บึงโดน, หมู่ 6 แสงแหลม, หมู่ 7 แสงแหลม, หมู่ 8 โนนสวรรค์ หมู่ 9 บึงโดน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 346 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close - ended) เกี่ยวกับปัจจัยส่วนตัวบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ และหมู่บ้าน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเรื่องทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นคำถามลักษณะปลายเปิด (Open-ended) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างตามกรอบที่จะได้ทำการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามลำดับ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด 2) นำเครื่องมือที่ได้สร้างขึ้นไปขอคำปรึกษาแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับกรอบที่กำหนดไว้ 3) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมตามแนวทางการสร้างเครื่องมือ 4) หาค่าเฉลี่ยความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้คะแนนตามดัชนีความสอดคล้อง 5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเสร็จเรียบร้อยแล้วให้นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข ส่วนวนและการใช้ภาษาให้ตรงตามวัตถุประสงค์และแนวคิด ทฤษฎีของการวิจัยครั้งนี้ 6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกมีค่ารายข้อเท่ากับ 0.909- 0.920 และหาความเชื่อมั่น (Reliability) 0.918 7) นำแบบสอบถามที่ทำการทดลองใช้และปรับปรุงแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้าย และขอคำแนะนำการจัดทำแบบสอบถามสำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาต่อไป

เก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ประสานงานกับงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยลัยมхамภฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยชเรยเอ็ด โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลถึงผู้นำในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลทำการวิจัย 2) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมด้วยผู้ช่วยในการวิจัย 3) ทำการแจกแบบสอบถาม โดยทำการชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟังโดยใช้เวลาในการ

ตอบแบบสอบถามและนัดหมายวันเวลารับแบบสอบถามกับคืนมาด้วยตัวเอง 4) เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ตอบแล้วทั้งหมดเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (Least Significant Difference)

5. ผลการวิจัย

5.1 ระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากทั้งโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1) ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78, SD = 0.735$) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ การวางแผนบริหารจัดการจัดสรรงบประมาณในการจัดทำโครงการต่างๆ ด้วยความปรารถนาดี รองลงมา คือ การวางแผนบริหารจัดการปฏิบัติต่อผู้มาติดต่อและแนะนำผู้มาใช้บริการด้วยความเมตตา การวางแผนบริหารจัดการมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติการวางแผนบริหารจัดการ สนับสนุนผลักดันความก้าวหน้าร่วมกับประชาชนตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2) ด้านการจัดองค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83, S.D. = 0.813$) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ การจัดองค์กรบริหารจัดการให้ความช่วยเหลือแก่พี่น้องประชาชนเมื่อเกิดข้อขัดแย้งด้วยความยุติธรรม และเที่ยงธรรม รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ การจัดองค์กรบริหารจัดการเอาใจใส่ต่อการบริหารจัดการ ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก เพื่อแก้ไขปัญหาของแก่พี่น้องประชาชนในการบริหารจัดการ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ การจัดองค์กรบริหารจัดการเมื่อประชาชนประสบความสำเร็จ ยื่นมือให้ความช่วยเหลือในการบริหารจัดการ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ การจัดองค์กรบริหารจัดการให้การช่วยเหลือประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามนโยบายในการบริหารจัดการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ การจัดองค์กรบริหารจัดการเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำงานส่วนรวมในการบริหารจัดการต่างๆ แก่พี่น้องประชาชนในการบริหารจัดการ ตามลำดับ

3) ด้านการนำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72, SD = 0.747$) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ การนำการบริหารจัดการยินดีที่ปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมตามนโยบายด้วยความเต็มใจในการบริหารจัดการ รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ การนำการบริหารจัดการความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติ การนำการบริหารจัดการให้บริการเหมือนกันทุกรายโดยไม่เลือกปฏิบัติในการบริหารจัดการ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ การนำการบริหารจัดการแสดงความยินดีส่งเสริมสนับสนุนแก่พี่น้องประชาชนเมื่อได้รับประสบผลสำเร็จส่วนตนและสังคม การนำการบริหารจัดการเอาใจใส่ต่องานที่ปฏิบัติจนเกิดความสำเร็จในการบริหารจัดการ การนำการบริหารจัดการรับฟังความคิดเห็นของ

ประชาชนในการบริหารจัดการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การนำการบริหารจัดการให้การสนับสนุนต่อความสำเร็จ ของพี่น้องประชาชนในการบริหารจัดการ ตามลำดับ

4) ด้านการควบคุม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79, SD = 0.778$) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติการควบคุมการให้ความยุติธรรมในการรับฟังความคิดเห็นของพี่น้องประชาชนในการบริหารจัดการ รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติสามารถแก้ไขข้อบกพร่องในในการบริหารจัดการ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติการควบคุมการบริหารจัดการมีการประเมินกระบวนการบริหารจัดการระหว่างเมื่อมีเหตุขัดข้อง องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติการควบคุมการบริหารจัดการการควบคุมการบริหารจัดการสามารถวินิจฉัยปัญหาต่างๆ ในการบริหารจัดการไปตามเหตุผลได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติการควบคุมการบริหารจัดการวางใจเป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติต่อพี่น้องประชาชนในการบริหารจัดการ ตามลำดับ

5.2 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามหมู่บ้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการ และด้านการนำ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่แตกต่างกัน จำนวน 20 คู่ และด้านการควบคุม ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่แตกต่างกัน จำนวน 15 คู่

5.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน ด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ประชาชนที่อาศัยในหมู่บ้านที่แตกต่างกัน มีทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ดแตกต่างกันทั้งในภาพรวม และในรายด้าน

5.4 ข้อเสนอแนะทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า 1) การวางแผนบริหารจัดการ การปฏิบัติต่อผู้มาติดต่อและคอยแนะนำผู้มาให้บริการด้วยความเอาใจใส่ เป็นกันเองต่อประชาชนมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติให้สำเร็จ และสนับสนุนการพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าด้วยความปรารถนาดีต่อพี่น้องประชาชน 2) การจัดการองค์การบริหารจัดการเมื่อชุมชนประสบความเดือดร้อนยื่นมือเข้าให้ความช่วยเหลือไม่เลือกปฏิบัติต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริการต่างๆ อย่างเต็มใจ ในการบริหารจัดการตามนโยบายปฏิบัติด้วยความหวังดีและความกรุณาต่อพี่น้องประชาชนโดยไม่ย่อท้อต่อความลำบาก มุ่งหวังให้ประชาชนในชุมชนเกิดความเข้าใจรักใคร่สามัคคีเชื่อมความสัมพันธ์สร้างขวัญกำลังใจให้กับพี่น้องประชาชนเพิ่มมากขึ้น 3) การนำการบริหารจัดการ การปฏิบัติงานเพื่อประชาชนตามนโยบายด้วยความเต็มใจในการบริหารจัดการปฏิบัติงานเอาใจใส่ โดยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วยความยินดี ส่งเสริมสนับสนุนแก่ประชาชนจนประสบความสำเร็จในการปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตไม่หวังสิ่งตอบแทน 4) การควบคุมการบริหารจัดการในการวินิจฉัยปัญหาต่างๆ และแก้ไขข้อบกพร่องในการบริหารจัดการด้วยความยุติธรรม รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตามเหตุตามผลของการบริหารจัดการตามกระบวนการจัดการ และแบบประเมินของประชาชน มีใจเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติต่อประชาชนหมู่ใดหมู่หนึ่งมุ่งเน้นถึงปัญหาความเดือดร้อนเป็นสำคัญในการบริหารจัดการต่อยอดตามนโยบาย เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความรักสามัคคีในเขตครองปกเพิ่มยิ่งขึ้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติมีการปฏิบัติงานโดยยึดหลักการบริหาร 4 ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม นำหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาบูรณาให้เข้ากับหลักการบริหารจัดการเป็นอย่างดี จึงช่วยสร้างให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับการปฏิบัติอย่างดี และเกิดความพึงพอใจจนมีทัศนคติที่อยู่ในระดับมาก โดยสอดคล้องกับ ปิยะนุช น้อยสุข (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานและกิจการสาธารณะของเทศบาลเมืองบึงยี่โถ ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานและกิจการสาธารณะของเทศบาลเมืองบึงยี่โถในภาพรวมของกลุ่ม ตัวอย่างมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ สุภาวดี ช่อสม (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานด้านการพัฒนาสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลสินเจริญ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อการบริหารงานด้านการพัฒนาสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลสินเจริญ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ศตพล พนิชศักดิ์พัฒนา (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนชาวจังหวัดสกลนครที่มีต่อการบริหารงาน การศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนชาวจังหวัดสกลนครที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร : ศึกษาในห้วงเวลา ปีพ.ศ. 2559” พบว่า ทัศนคติของประชาชนชาวจังหวัดสกลนครที่มีต่อการบริการงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครอยู่ในระดับมาก รวมถึงสอดคล้องกับ โสมจิราวดี จำปาสิทธิ์ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลเสาชอง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช* สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชอง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

6.2 จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่แตกต่างกัน มีทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ดแตกต่างกันทั้งในภาพรวม และในรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในแต่ละหมู่บ้านมีระยะทางที่ห่างไกลจากองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ จึงอาจเข้าถึงการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติได้แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่พบการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลด้านหมู่บ้านหรือที่อยู่อาศัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 แต่หากค้นพบแนวคิดลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน สามารถส่งผลให้ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการแตกต่างกันได้ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Chapromma (2017) อ้างอิงในบทความวิจัยของ ปภัค อุดมธรรมกุล (2563) ที่ระบุว่าประชากรศาสตร์ หมายถึง

กระบวนการศึกษาเกี่ยวกับประชากรและการเปลี่ยนแปลงของประชากรช่วยให้ทราบขนาดหรือจำนวนคนที่มีอยู่ในแต่ละสังคม แต่ละภูมิภาค อาจประกอบด้วยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไปจนถึงลักษณะที่อยู่อาศัย ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อทัศนคติของบุคคลที่แตกต่างกันออกไป

6.3 จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อข้อเสนอแนะทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเสนอแนะแนวทาง การวางแผนบริหารจัดการ การปฏิบัติต่อผู้มาติดต่อและคอยแนะนำผู้มาให้บริการด้วยความเอาใจใส่ และเป็นกันเองต่อประชาชน และมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติให้สำเร็จ การจัดการองค์การบริหารจัดการในการช่วยเหลือประชาชน เมื่อประสบความเดือดร้อน จึงได้ยื่นมือให้ความช่วยเหลือในการบริหารจัดการ โดยไม่ย่อท้อต่อความลำบาก และช่วยแก้ไขปัญหาของพี่น้องประชาชน ด้วยคุณธรรมและเที่ยงธรรม การนำการบริหารจัดการ การปฏิบัติงานเพื่อประชาชนตามนโยบายด้วยความเต็มใจ ในการบริหารจัดการเอาใจใส่ต่องาน โดยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วยความยินดี และส่งเสริมสนับสนุนแก่ประชาชนจนประสบความสำเร็จในการปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่หวังสิ่งตอบแทน และไม่หาผลประโยชน์ส่วนตน และการควบคุมการบริหารจัดการในการวินิจฉัยปัญหาต่างๆ และแก้ไขข้อบกพร่องในการบริหารจัดการ ด้วยความยุติธรรมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตามเหตุตามผลของการบริหารจัดการ ตามกระบวนการ การจัดการ และแบบประเมินของประชาชน โดยสอดคล้องกับ แนวคิดของ Zimbardo and Ebbesen (1970) องค์ประกอบทัศนคติ คือการแสดงออกทางด้านความคิด หรือ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวข้อง สัมพันธ์ กับ ความรู้สึกของบุคคล อาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกัน ทั้งในทางบวกและทางลบซึ่งขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ และการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง และส่วนร่วม และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2555) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ว่ากระบวนการบริหารควรประกอบด้วย 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงควรมีนโยบายส่งเสริมการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนมีความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 การวางแผนบริหารจัดการ การปฏิบัติต่อผู้มาติดต่อและคอยแนะนำผู้มาให้บริการด้วยความเอาใจใส่ และเป็นกันเองต่อประชาชน และมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติให้สำเร็จ

7.2.2 การจัดการองค์การบริหารจัดการในการช่วยเหลือประชาชน เมื่อประสบความเดือดร้อน จึงได้ยื่นมือให้ความช่วยเหลือในการบริหารจัดการโดยไม่ย่อท้อต่อความลำบาก และช่วยแก้ไข้ปัญหาของพี่น้องประชาชน ด้วยยุติธรรมและเที่ยงธรรม

7.2.3 การนำการบริหารจัดการ การปฏิบัติงานเพื่อประชาชนตามนโยบายด้วยความเต็มใจ ในการบริหารจัดการเอาใจใส่ต่องาน โดยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วยความยินดี และส่งเสริมสนับสนุนแก่ประชาชนจนประสบความสำเร็จในการปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่หวังสิ่งตอบแทน และไม่หาผลประโยชน์ส่วนตน

7.2.4 การควบคุมการบริหารจัดการในการวินิจฉัยปัญหาต่างๆ และแก้ไข้ข้อบกพร่องในการบริหารจัดการ ด้วยความยุติธรรมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตามเหตุตามผลของการบริหารจัดการ ตามกระบวนการ การจัดการ และแบบประเพณีของประชาชน 8.3 ผู้วิจัยควรศึกษาเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและแม่นยำถึงทัศนคติ เพื่อให้ทราบปัญหา และอุปสรรคที่แท้จริง และนำผลไปปรับปรุงอย่างตรงจุดมากยิ่งขึ้น และศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น การรับรู้หลักพรหมวิหาร 4 ของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ เพื่อนำผลมาพัฒนาให้บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติมีการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหาร 4 อย่างมีคุณภาพมากขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ผู้วิจัยควรศึกษาเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและแม่นยำถึงทัศนคติ เพื่อให้ทราบปัญหา และอุปสรรคที่แท้จริง และนำผลไปปรับปรุงอย่างตรงจุดมากยิ่งขึ้น

7.3.2 ผู้วิจัยควรศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น การรับรู้หลักพรหมวิหาร 4 ของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ เพื่อนำผลมาพัฒนาให้บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติมีการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหาร 4 อย่างมีคุณภาพมากขึ้น

8. บรรณานุกรม

จิระพงศ์ เรืองกุน. (2556). การเปลี่ยนแปลงองค์การ: แนวคิด กระบวนการ และบทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*. 5(1). 194-203.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาสน์ จำกัด. เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว. (2548). *ความหมายการบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นิวัฒนัพร.

ประสิทธิ์ชัย พิบูลรัตน์. (2552). อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของ การจัดการความรู้. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย*. 1(1). 111-132.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2544). *ความหมายการบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิกจำกัด.
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. (2537). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 111. ตอนที่ 53 ก. หน้า 11.
- พระราชวรมนี. (2538). **คุณธรรมของนักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวุฒิชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี), (2557). **ทฤษฎีการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิมุตตยาลัย.
- ไพศาล วรรค. (2554). **การวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124 หน้า 1-127
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). **พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.
- ศตพล พนิชศักดิ์พัฒนา. (2559). **ทัศนคติของประชาชนชาวจังหวัดสกลนครที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. **การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : การเมืองการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). **หาค่าเฉลี่ยเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้คะแนนตามดัชนีความสอดคล้อง**. ร้อยเอ็ด : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ. (2565). **ขัณฑ์นโยบายและแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ.
- สำนักงานอำเภอจังหาร. (2566). **ข้อมูลสารเทศตำบลชาติแสน อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานอำเภอจังหาร.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยมหามกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ สำเร็จได้เพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตาจาก พระเมธีวีชราภรณ์, ผศ.ดร. รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่ได้เปิดสอนหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ขออนุโมทนาขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ ประธานกรรมการและคณะกรรมการทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย อีกทั้งเสียสละเวลาในการชี้แนะแนวทางตลอดจนการตรวจแก้ไขจนสำเร็จ ผู้วิจัยขออนุโมทนาขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ และเป็นพี่ปรึกษาหลัก ที่ได้กรุณาให้แนวคิดข้อแนะนำหลายประการ ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

พระครูวิริยธรรมคุณ เจ้าคณะอำเภอธรรมยุต และอนุโมทนา/ขอบคุณ นายเหมราช สนศรี กำนันตำบลแสนชาติ นายวินัย โฆษรัตน์ อธิการบดีกองค้การบริหารส่วนตำบลชาติ ที่ได้กรุณารับ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยและตรวจสอบเนื้อหาวิจัยในครั้งนี้

อนุโมทนา/ขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ตอกจันทร์ พ.ต.ต.ดร.เพชรเดช เสมานู ดร.เวชสุวรรณ อัจฉิชัย ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า นางหงส์ แก้วกัณหา และนางบานชื่น บุญพรม และญาติโยมวัดป่าแขวงแหลมโนนสวรรค์ ที่คอยอุปถัมภ์ช่วยเหลือในการการศึกษาตลอดหลักสูตร ตลอดถึงชาวตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จในเวลาอันรวดเร็วและขอขอบคุณผู้ให้ความช่วยเหลืออีกหลายท่าน ซึ่งไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมดกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้แนวคิด ข้อเสนอแนะหลายประการ ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

อนุโมทนาขอบคุณคณาจารย์ สาขาการปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ทุกท่านที่ได้สิทธิประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาในสาขา ที่กรุณาให้กำลังใจรวมทั้งความหวังใจที่มอบให้ผู้ทำการวิจัยมาตลอดในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

การพัฒนากิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*

THE DEVELOPMENT OF GUIDANCE ACTIVITIES BASED ON MULTIPLE INTELLIGENCES
THEORY TO PROMOTE OF THE CAREER AWARENESS OF MATHAYOMSUKSA 5

อรุณกมล ศิริเวช¹, ฐิติวรดา พลเยี่ยม²
Arungamol Siriwat¹, Titiworada Polyiem²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 64010582030@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อพัฒนาความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพ (E_1 / E_2) ตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาผลการพัฒนาความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้กิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสตรีศึกษา จำนวน 40 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญา จำนวน 10 แผน 2) แบบวัดความตระหนักรู้ด้านอาชีพ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบวัดความตระหนักรู้ด้านอาชีพร่วมกับการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญา ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.29/82.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญา มีผลคะแนนความตระหนักรู้ด้านอาชีพ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญา มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.57 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การจัดกิจกรรมแนะแนว 2. แนวคิดทฤษฎีปัญญา 3. การตระหนักรู้ด้านอาชีพ

ABSTRACT

The objectives of the research were to 1) develop guidance activities based on the concept of multiple intelligences to develop students' career awareness; 2) study the results of developing career awareness of Mathayomsuksa 5 students from using guidance activities based on multiple intelligence concepts during pre-school and post-school activities. Study 3) to study the satisfaction of Mathayomsuksa 5 students towards learning guidance activities based on the concept of multiple intelligences to promote career awareness. The samples in this research were 40 students in Mathayomsuksa 5/1, Strisuksa School. Research tools are: 1) 10 plans for guidance activities based on the concept of multiple intelligences 2) Career awareness questionnaire 3) Satisfaction questionnaire affecting multi-intelligence guidance activities to promote career awareness. Statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The research results were as follows: 1) Occupational awareness form in conjunction with the management of guiding karma based on the concept of multiple intelligences The generated efficiency was 86.29/82.30, which was higher than the 80 percent criterion. 2) Mathayomsuksa 5 students studying with a plan for organizing guidance activities based on the concept of multiple intelligences Occupational Awareness Score After learning was higher than before learning at statistical significance at .05. 3) Mathayomsuksa 5 students who learned through guidance activities based on the concept of multiple intelligences Satisfaction with learning management. The overall average is 4.57, which is the highest level.

Keywords : 1. Guidance activities 2. Multiple intelligences 3. Career awareness

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันนี้ได้มีกระแสโลกโลกาภิวัตน์เกิดขึ้น ซึ่งได้ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง ทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยีการแพทย์ เทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์ ตลอดจนด้านอื่น ๆ ซึ่งกระแสที่เกิดขึ้นต่างส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในด้านของการทำงานและการประกอบอาชีพในหลากหลายประเทศ รวมไปถึงประเทศไทย ซึ่งมีผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก จึงส่งผลให้ทั้งภาครัฐและเอกชนตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมที่จะพัฒนาประเทศในทุกด้าน มีการเตรียมความรู้ เตรียมทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ การดำรงอยู่ให้ได้อย่างดีเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง เราจะพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับ ความถนัดและศักยภาพในทุกด้านให้รู้เท่าทัน โดยแต่ละบุคคลต้องมีการเตรียมข้อมูล ศึกษา ตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปสู่ยุคใหม่ ยุคเทคโนโลยี 4.0 เพื่อให้ได้ สัมผัสและเรียนรู้ทักษะอาชีพ การตระหนักรู้ในความสามารถของตนเอง เกี่ยวกับโลกของงานอาชีพซึ่ง

จะช่วยให้นักเรียนสามารถวางแผนและตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาการประกอบอาชีพในอนาคต ได้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัด ของนักเรียนส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะ ของนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน

แนวคิดพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของ ดร.โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) พหุปัญญา หมายถึง ความสามารถที่หลากหลายของนักเรียน แต่ละคน ซึ่งเป็น ความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างกันไป พหุปัญญาทุกด้านจะทำงานผสมผสานกันออกมาทำให้เกิด เป็นความถนัดและความสนใจของบุคคลที่มีความแตกต่างกันไป เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน โดย ความสามารถที่หลากหลายประกอบด้วย 8 ด้าน คือ ด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ด้าน ตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligence) ด้านมิติสัมพันธ์ (Visual – Spatial Intelligence) ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – Kinesthetic Intelligence) ด้าน ดนตรี (Musical Intelligence) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) ด้านการเข้าใจ ตนเอง (Intrapersonal Intelligence) และด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalist Intelligence) ซึ่ง นักเรียนแต่ละคนจะมีพหุปัญญาบางบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันออกไป การนำแนวคิดพหุปัญญา มา พัฒนานักเรียนสิ่งที่สำคัญคือ นักเรียนทุกคนมีความรู้ ทุกคนมีความสามารถที่แตกต่างกันและทุกคน มีวิธีในการเรียนรู้ที่ต่างกัน ซึ่งให้เห็นว่าพหุปัญญาแต่ละด้านมีความเป็นอิสระในการพัฒนาให้เจริญ งอกงามในขณะเดียวกันก็มีการบูรณาการเข้าด้วยกันพหุปัญญาเป็นองค์ประกอบหลักให้นักเรียน สามารถนำผลที่ได้รับจากการเรียนการสอนของครูไปใช้ได้อย่างถูกวิธี ทั้งในด้านการศึกษาต่อและ ประกอบอาชีพ แต่เดิมเชื่อกันว่า ความสามารถทางพหุปัญญาขึ้นอยู่กับพันธุกรรมเพียงอย่างเดียว แต่ ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าสิ่งแวดล้อมและการฝึกฝนก็มีอิทธิพลต่อความสามารถทางพหุปัญญาด้วย เช่นกัน (จิระพร จงศิริ, 2545) การที่จะทราบความสามารถของนักเรียนแต่ละคน เพื่อเป็นแนวทางใน การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน ทำได้โดยให้นักเรียนได้รู้จัก พหุปัญญาของตนเอง เพื่อที่นักเรียนจะได้เลือกเรียนในสาขาที่ตรงกับความสามารถ ความสนใจและ ความถนัดของตนเองเป็นสำคัญ เพราะความเชื่อว่่านักเรียนมีความแตกต่างกัน (ณัฐริธา นันสะอาจ, 2547)

ผู้วิจัยสอนกิจกรรมแนะแนวในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้สังเกตพฤติกรรมนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการรับรู้ความสนใจในอาชีพของตนเองหลาย ลักษณะ มีทั้งนักเรียนที่ยังไม่มีความสนใจในอาชีพใดเลย นักเรียนที่ยังไม่แน่ชัดว่าตนเองเหมาะสมกับ อาชีพใด และนักเรียนที่รับรู้ชัดเจนแล้วว่าตนเองเหมาะสมหรือสนใจอาชีพใด ซึ่งการตระหนักรู้ใน อาชีพเป็นขั้นตอนเริ่มแรกที่น่าไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพ และเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาชีวิต และการทำงานในอนาคต ที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง เกี่ยวกับความสนใจในอาชีพ ความถนัดใจอาชีพ นักเรียนรู้จักทักษะของอาชีพต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจอย่างลึกซึ้ง บุคคลที่จะเลือก อาชีพที่ตอบสนองความต้องการของเขามากที่สุดที่ทั้ง ในขณะปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น นักเรียนคน ใดที่รับรู้ได้ถึงความต้องการที่แท้จริงในอาชีพของตนแล้วคืออะไร นักเรียนยอมให้ความสนใจในอาชีพ นั้นมากเป็นพิเศษ เพื่อการเข้าสู่อาชีพที่ต้องการ และประกอบอาชีพตามที่ต้องการอย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จ ความถนัดในอาชีพเป็นอีกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้ด้านอาชีพ เพราะบุคคลใดที่ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างสอดคล้องกับความสามารถและความถนัดของตน จะมี

โอกาสสูงที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าหากบุคคลใดที่ยังตัดสินใจเลือกอาชีพที่ต่ำกว่าหรือสูงกว่าระดับความสามารถหรือไม่สอดคล้องความถนัดของตน ย่อมมีผลให้มีความเบื่อหน่ายท้อถอย ประสบอุปสรรค และไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพที่ควรจะเป็น การรับรู้ความสามารถ ความถนัดในอาชีพของตนเอง ย่อมได้เปรียบและเป็นผลดีต่อพัฒนาการด้านอาชีพของเขามากกว่าบุคคลที่มีความสามารถความถนัดในอาชีพเพียงเฉพาะในด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวทางการจะช่วยเหลือและพัฒนาให้นักเรียนให้มีการตระหนักรู้ด้านอาชีพทำได้หลายวิธี ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การจัดกิจกรรมแนะแนว เพราะเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของการศึกษา การจัดกิจกรรมแนะแนวประกอบไปด้วยแนวคิด วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการอุปกรณ์ และการประเมิน ช่วยให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการจัดกิจกรรมแนะแนวจัดทำเป็นในลักษณะของสื่อประสม ประกอบไปด้วย คู่มือครูและโปรแกรมการดำเนินกิจกรรม โดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เช่น การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมกลุ่ม การใช้เครื่องมือทางการแนะแนวเพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเองตลอดจนใช้สื่อและอุปกรณ์ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาหรือกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจการนำแนวคิดทฤษฎีปัญญามาเป็นแนวทางพัฒนาการตระหนักรู้ด้านอาชีพในการจัดกิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง การพัฒนากิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อพัฒนาความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนากิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อพัฒนาความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อศึกษาผลการพัฒนาความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้กิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ

3. ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

3.1 ได้ทราบผลการพัฒนากิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อพัฒนาความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3.2 ได้ทราบผลการศึกษาผลการพัฒนาความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้กิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3.3 ได้ทราบความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ

4. วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสตรีศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด นักเรียนจำนวน 40 คน จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากการทำการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ 1. แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ จำนวน 10 แผน 2. แบบวัดความตระหนักรู้ด้านอาชีพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ 3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเทคนิคของลิเคิร์ต (Likert) การหาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องในการใช้ภาษาและด้านอื่น ๆ โดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มขั้นแรกปฐมนิเทศชี้แจงข้อตกลงในการจัดการเรียนรู้ โดยการประยุกต์การจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ อธิบายถึงความสำคัญ จุดประสงค์ และข้อตกลงร่วมกันให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าใจ ขั้นที่สองทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบวัดการตระหนักรู้ด้านอาชีพแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ และหาค่าเฉลี่ยของคะแนนงาน ใบงานในกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นขั้นที่สามดำเนินการสอนตามแผนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และสุดท้ายทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบวัดการตระหนักรู้ด้านอาชีพแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ อีกหนึ่งครั้ง หลังจากใช้แผนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากได้รับการกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ และนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อสรุปผลการทดลองตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ (E_1 / E_2) ของแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ของคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความตระหนักรู้ด้านอาชีพระหว่างเรียนและหลังเรียน และวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์แปลผล ความพึงพอใจที่กำหนด และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5. ผลการวิจัย

5.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 โดยหาค่า E_1 / E_2

ผู้วิจัยวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ E_1/E_2 ของแบบวัดความตระหนักรู้ด้านอาชีพ ร่วมกับกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพหุปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80 โดยคำนวณหาประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) จากคะแนนเฉลี่ยร้อยละจากการทำแบบวัดความตระหนักรู้ด้านอาชีพก่อนเรียน และคำนวณหาประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) จากคะแนนเฉลี่ยร้อยละจากการทำแบบวัดความตระหนักรู้ด้านอาชีพหลังการทดลอง ปรากฏผลดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

ผลการจัดกิจกรรม	n	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1)	40	100	3560	89	2.65	86.29
ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2)	40	150	4938	123.45	4.49	82.30

หมายเหตุ. ประสิทธิภาพของ E_1 / E_2 มีค่าเท่ากับ 86.29/82.30

จากตารางที่ 1 พบว่า แบบวัดความตระหนักรู้ด้านอาชีพ ร่วมกับการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.29/82.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบแบบวัดความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ โดยใช้การเรียนรู้แบบประสบการณ์ก่อนเรียนและหลังเรียน

แบบวัดความตระหนักรู้ด้านอาชีพ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	40	150	95.67	5.38	30.50	.00*
หลังเรียน	40	150	123.45	4.49		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการจัดกิจกรรม
 แนวแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ มีผลคะแนนความตระหนักรู้
 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

5.2 ผลการความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหา
 เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อ
 ส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ

รายการประเมินความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
เนื้อหาสาระ			
1. นักเรียนคิดว่าเนื้อหาสาระ เรื่อง ตระหนักรู้ด้านอาชีพมี ความชัดเจน	4.67	0.49	มากที่สุด
2. นักเรียนได้รับความรู้จากการศึกษาใบความรู้ ใบงาน เกี่ยวกับอาชีพ	4.72	0.46	มากที่สุด
3. นักเรียนคิดว่าเนื้อหาเรื่องอาชีพมีสาระเหมาะสมกับเวลา	4.11	0.76	มาก
4. นักเรียนคิดว่าเนื้อหาสาระเรื่องอาชีพเหมาะสมกับ ระดับชั้นของนักเรียน	4.89	0.32	มากที่สุด
รูปแบบกิจกรรม			
1. นักเรียนคิดว่ากิจกรรมตามแนวทฤษฎีปัญหาที่จัดน่าสนใจ	4.61	0.50	มากที่สุด
2. นักเรียนคิดว่ากิจกรรมแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาที่ จัดมีความหลากหลาย	4.56	0.51	มากที่สุด
3. นักเรียนคิดว่ากิจกรรมแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหามี ความสนุกสนาน	4.83	0.38	มากที่สุด
4. นักเรียนคิดว่ากิจกรรมกิจกรรมแนวตามแนวคิดทฤษฎี ปัญหาที่จัดเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	4.78	0.43	มากที่สุด
การมีส่วนร่วม			
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมแนวตาม แนวคิดทฤษฎีปัญหา	4.17	0.79	มาก
2. นักเรียนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นด้านการพูด	4.72	0.46	มากที่สุด
3. นักเรียนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นด้วยการเขียน	4.28	0.75	มาก
4. นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มอย่างมี ความสุข	4.39	0.70	มาก
ประโยชน์และการนำไปใช้			

รายการประเมินความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. นักเรียนมีโอกาสแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากใบความรู้เรื่อง ความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาชีพ	4.06	0.94	มาก
2. นักเรียนได้รับความสนุกสนาน	4.89	0.32	มากที่สุด
3. นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านอาชีพไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	4.94	0.24	มากที่สุด
รวม	4.57	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.57 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อพัฒนาความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ด้านอาชีพ มีการตระหนักรู้ด้านอาชีพหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.29/82.30 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ด้านอาชีพ มีการตระหนักรู้ด้านอาชีพหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาสามารถพัฒนาการตระหนักรู้ด้านอาชีพให้สูงขึ้นได้ เนื่องจากผู้วิจัยใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและนำแนวคิดทฤษฎีปัญหามาใช้ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพของตนเองในการดำเนินกิจกรรม เช่น บทบาทสมมติ กิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม การใช้เครื่องมือทางการแนะแนวเพื่อให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ด้านอาชีพ ซึ่งในการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ด้านอาชีพ ผู้วิจัยได้สร้างอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง ครอบคลุมองค์ประกอบของตระหนักรู้ด้านอาชีพ 3 ด้าน คือ ด้านความสนใจในอาชีพ ด้านความถนัดในอาชีพ และด้านการวางแผนสู่อาชีพ โดยในการจัดกิจกรรมตามแผนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อพัฒนาความตระหนักรู้ด้านอาชีพ หลังจากการจัดกิจกรรมผู้วิจัยสังเกตพบว่า นักเรียนนำข้อมูลการเรียนมาวางแผนเข้าสู่อาชีพของตน วิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับการเลือกอาชีพที่ตนเองต้องการ รู้จักโลกกว้างของอาชีพมาก ขึ้นและมีความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ได้แสดงศักยภาพในการนำเสนอผลงานในการจัดนิทรรศการอาชีพของตนเอง แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมนี้ช่วยให้ นักเรียนได้รับรู้ถึง ความสนใจ ความถนัดเหมาะสมสำหรับอาชีพหนึ่งอาชีพใด และได้รับข้อมูลด้านอาชีพ จะสามารถวางแผนสู่อาชีพได้เหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญจน์ภัส เกตุโรจน์ (2558) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในภาวะด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต

ผลการวิจัยปรากฏว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในคุณลักษณะด้านอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกุ๊กแก้ววิทยาลัยในการรู้จักและเข้าใจตนเอง รับรู้ความสามารถ ที่เหมาะสมกับอาชีพ และรู้จักโลกกว้างทางอาชีพ อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับหุปัญญาของตนเอง 8 ด้าน ทั้งด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านร่างกายและการ เคลื่อนไหว ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเอง ด้านธรรมชาติวิทยา หลังจากการจัดกิจกรรมผู้วิจัย สังเกตพบว่าแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดหุปัญญาสามารถส่งเสริมความตระหนักรู้ด้าน อาชีพของนักเรียนได้

6.2 ผลการพัฒนาความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้ กิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพระหว่างก่อนเรียนและ หลังเรียน โดยการใช้แบบวัดความตระหนักรู้ด้านอาชีพ พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิด หุปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดหุ ปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แนวคิดหุปัญญา ในการพัฒนาการตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง ส่งเสริมให้นักเรียนในด้านความสนใจ ในอาชีพ ความถนัดในอาชีพ และวางแผนสู่อาชีพ เยาวพา เดชะคุปต์ (2551) โดยนักเรียนปฏิบัติ กิจกรรมแนะแนวอย่างมีสนุกสนานชีวิตชีวา (Active Learning) นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการ เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้สัมผัสกับผู้ประกอบการอาชีพจริงๆ ทดลองปฏิบัติอาชีพที่ต้องการโดยการสัมภาษณ์ อาชีพที่สนใจ และสวมบทบาทเป็นผู้ประกอบการอาชีพในแต่ละอาชีพ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมแนะ แนวเข้าร่วมกลุ่มที่มีหุปัญญาเหมือนกันและทำงานร่วมกัน (Cooperation Learning) เป็นกิจกรรม กลุ่มที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ มีส่วนร่วมในการทำงาน และเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน นักเรียนสามารถ วิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้(Analysis) รับรู้และวิเคราะห์ความรู้สึกและความสามารถของตนเอง ถึง ความสนใจในอาชีพ ความถนัดในอาชีพนักเรียนสามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (Constructivism) นำไปสู่การวางแผนสู่อาชีพ ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพที่ เหมาะสมกับตนเอง และนักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (Application) คือ การที่ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปวางแผนเข้าสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการตระหนักรู้ด้านอาชีพ กำหนดวัตถุประสงค์ และสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อช่วยให้เรียนรู้จัก ตนเองอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจนักเรียนรู้จักโลกของอาชีพ เน้นในการจัดกิจกรรมที่ หลากหลายด้านไปพร้อมๆ กัน ในการค้นพบตนเอง ค้นพบอาชีพโดยเฉพาะความสามารถหุปัญญา ทั้ง 8 ด้าน ตามแนวหุปัญญาของโฮวาร์ด การ์ดเนอร์ นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว แบบปกติ เมื่อหลังจากการวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยจะสร้างการตระหนักรู้ด้านอาชีพให้เกิดขึ้นกับ นักเรียนกับกลุ่มควบคุมให้มีการตระหนักรู้ด้านอาชีพสูงขึ้น โดยให้การปรึกษาเพื่อส่งเสริม ความสามารถการตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียน และจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างให้นักเรียนกลุ่ม ควบคุมได้ตระหนักรู้ด้านอาชีพ เพื่อนำไปใช้ให้ก่อประโยชน์กับตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณิศา ปลอดโปร่ง (2555) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ใน ตนเองในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนคริน ทรวิโรฒ ปทุมวัน การวิจัยพบผลที่สำคัญ คือ ในระยะหลังการทดลองกับระยะติดตามผลนักเรียนที่ ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนวมีการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนไม่แตกต่างกัน

6.3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.57 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ในการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนในข้อคำถามที่นักเรียนให้คะแนนมากที่สุดคือ นักเรียนคิดว่าเนื้อหาสาระเหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน และในข้อที่นักเรียนให้คะแนนน้อยที่สุดคือ นักเรียนมีโอกาสแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากใบความรู้ ซึ่งในเรื่องของใบความรู้อาจจะยังไม่ตรงประเด็นสำหรับนักเรียนในยุคปัจจุบัน ซึ่งนักเรียนจะชอบการลงมือทำกิจกรรมหรือหรือได้ฟังจากคลิปวิดีโอมากกว่าการอ่านใบความรู้ ซึ่งทันเหตุการณ์ในยุคปัจจุบันมากกว่า ประสาท อิศรปริดา (2547) ได้กล่าวถึงการสร้างเสริมความพึงพอใจ ด้านการเปลี่ยนแปลงความพึงพอใจที่ไม่ดีต่อการเรียน คือ พยายามให้เด็กได้ลงมือกระทำเองและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อส่วนนั้น เช่น การสอนโดยโครงงาน นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและในที่สุดนักเรียนมีความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนรู้ในวิชานั้น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตยา นัตครบุรี (2564) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีการเลือกอาชีพเพื่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2563 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีการเลือกอาชีพเพื่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.13/86.25 (2) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีการเลือกอาชีพเพื่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนการตั้งเป้าหมายหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 (3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีการเลือกอาชีพเพื่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการพัฒนากิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นการบูรณาการการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้แนวคิดพหุปัญญาเป็นแนวความคิดในการจัดกิจกรรมเพื่อที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถที่จะหลังจากร่วมกิจกรรมมาวางแผนเข้าสู่อาชีพของตน วิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับการเลือกอาชีพที่ตนเองต้องการ รู้จักโลกกว้างของอาชีพมากขึ้นและมีความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ได้แสดงศักยภาพในการนำเสนอผลงานในการจัดนิทรรศการอาชีพของตนเอง แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนได้รับรู้ถึง ความสนใจ ความถนัดเหมาะสมสำหรับอาชีพหนึ่งอาชีพใด และได้รับข้อมูลด้านอาชีพ จะสามารถวางแผนสู่อาชีพได้เหมาะสมต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การนำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพหุปัญญาไปใช้ครูผู้สอนควรมีความรู้พื้นฐานทางจิตวิทยาและมีความเข้าใจในแนวคิดพหุปัญญา ที่จะสามารถประยุกต์ใช้แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวให้เหมาะสม และหลังจากการใช้แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพหุปัญญาเพื่อการตระหนักรู้ด้านอาชีพแล้ว ควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า การนำแผนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพหุปัญญาไปใช้ครูผู้จะต้องคอยควบคุมกำกับดูแลให้นักเรียนทำกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัด และเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมต้องทบทวนให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ด้านอาชีพตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการทุกครั้ง ดังนั้นก่อนการจัดกิจกรรมจึงควรสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญในแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว แต่ละกิจกรรมเพื่อการตระหนักรู้ด้านอาชีพที่มีเพิ่มมากขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 จากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยเสนอว่า สามารถนำไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อค้นพบความสนใจความถนัด ที่เปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการด้านอาชีพของนักเรียน และสามารถให้นักเรียนวางแผนการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและการเข้าสู่อาชีพที่เหมาะสมอย่างแท้จริง

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ.
- กัญจน์ภัส เกตุโรจน์. (2558). **ผลการใช้การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ ในวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนภูเก็ทวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐจิรา นันสะอาจ. (2547). **การเปรียบเทียบความสามารถทางพหุปัญญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ธิตยา นัตครบุรี. (2564). ผลการจัดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีการเลือกอาชีพเพื่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและการเลือกอาชีพของเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประสาธ อิศรปรีดา. 2547. สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์.
- เยาวพา เดชะคุปต์ (2551). รายงานการวิจัยการพัฒนาหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับการจัดการการศึกษาในบริบทของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณิศา ปลอดโปร่ง. (2555). ผลการใช้การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Gardner, Howard. (1997). Multiple Intelligences as Partner in School Improvement. *Educational Leadership*. 55(1997). 20-21.

10. คำขอขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จและสมบูรณ์ได้ด้วยความเมตตากรุณาและได้รับความช่วยเหลือและแนะนำความรู้อันมีค่าอย่างยิ่งตลอดการทำวิทยานิพนธ์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวรา พลเยี่ยม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา วรพันธุ์ ประธานกรรมการสอบ ดร.กันยารัตน์ สอนสุภาพ กรรมการสอบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา กรรมการสอบ ที่ได้เสียสละเวลาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษา ชี้แนะ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ดร.อารยา ปิยะกุล ดร.พรพรรณ สีละมนตรี นางสนิตาภรณ์ พันธนาเหนือ นางสิริรัตน์ ฤทธิแสง และนางสาวชัชฎาภรณ์ พิรุณโสภาน ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ ให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนโรงเรียนสตรีศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ทั้งหลายของงานฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา บูรพาจารย์ ญาติสนิทมิตรสหายและผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความรู้ ความรัก ความเมตตา และสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยตลอดมา

การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายใน
สำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด*

DEVELOPMENT OF SUPERVISION MODEL USING PROFESSIONAL LEARNING
COMMUNITY TO STRENGTHEN INTERNAL SUPERVISION FOR PRIVATE SCHOOLS
UNDER ROI ET PROVINCIAL EDUCATION OFFICE

สุทัศน์ สังคะพันธ์¹

Suthat Sangkaphan¹

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด¹

Roi Et Provincial Education Office, Thailand.¹

Email : bigsuthat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง พัฒนา ศึกษาผล และประเมินรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยและ กลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน จำนวน 300 คน ระยะที่ 2 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและรับรองรูปแบบ จำนวน 12 คน ระยะที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน จำนวน 56 คน และระยะที่ 4 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 31 คน โดยการสอบถามและการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การ ประชุมระดมความคิด แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง แบบทดสอบ วัดความรู้ความเข้าใจ แบบประเมินการปฏิบัติงาน และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน PNI และสถิติทดสอบที (Paired t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยรวมโรงเรียนส่วนมากยังไม่มีระบบการนิเทศภายในที่เป็นรูปแบบที่ถูกต้องชัดเจน และผู้นิเทศไม่มีความรู้ในกระบวนการนิเทศ ไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากผู้รับการนิเทศ และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมครูและผู้บริหาร ต้องการพัฒนาองค์ความรู้ในกระบวนการนิเทศที่ถูกต้องให้กับผู้นิเทศ มีรูปแบบการนิเทศที่ชัดเจน เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่าย ผู้นิเทศมีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของผู้รับการนิเทศ มีความเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาการ เมื่อวิเคราะห์ถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียน และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ 2) รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ดที่พัฒนาขึ้นมีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี โดยการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3) การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด จากผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูหัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มทดลองใช้ 1) ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1/E_2) 88.25/86.43 4) ผลประเมินรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของการใช้ รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การพัฒนารูปแบบ 2. การนิเทศภายใน 3. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ABSTRACT

The purposes of this research were to draft, develop, study and evaluate the supervision model using the professional learning community to strengthen internal supervision for private schools under Roi Et Provincial Education Office by using research methodology as research and development. The target group in phase 1 was the 300 administrators, academic head teachers and teachers for private schools. Phase 2 the 12 experts were qualified the model. Phase 3, 56 Educational administrators, academic head teachers and teachers for private schools and phase 4, 31 experts and related research by questionnaires and unstructured interviews. The data were collected using brainstorming sessions, questionnaires, structured and unstructured interviews, cognitive test performance assessment form and satisfaction assessment form. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, PNI and Paired t-test.

The results showed that; 1) The study of the current and desirable conditions of internal supervision using professional learning community of administrators, teachers for private schools found that the present condition, overall, the most of school system did not have the internal supervision system and the supervisors did not follow up or coach the supervision process. The desirable conditions of internal supervision, the overall, teachers and administrators wanted to develop the internal supervision model. The supervisors had knowledge and abilities of supervision. The academic alliance that analyzing the essential needs (PNI) for the development of internal supervision, it was found that in terms of curriculum development, educational institutions of the first necessity, followed by the development of the learning process, educational supervision Innovative media development and measurement and evaluation aspect, respectively. 2) The internal supervision model using professional learning community for private schools under Roi Et Provincial

Education Office. The community and the developed model were theoretically reasonable by evaluating from 12 experts, the overall level was at the highest level.

3) The tryout of supervision model using professional learning community to strengthen internal supervision for 8 private schools under Roi Et Provincial Education Office from the administrators, school academic heads, and teachers who were in the experimental group the effectiveness of the supervision model for enhancing internal supervision by using the professional learning process for private schools. The efficacy was equal to $(E1/(E2)) 88.25/86.43$. 4) The evaluation of supervision model using professional learning community to strengthen internal supervision for private schools under Roi Et Provincial Education Office by evaluating the accuracy, suitability, feasibility was found that the supervision model for enhancing internal supervision using professional learning. The overall 4 aspects were at the highest level.

Keywords : 1. Model Development 2. Internal Supervision 3. Professional Learning Community

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดคุณภาพนั้น สิ่งหนึ่งที่เป็นคุณภาพของผู้เรียน ที่เชื่อมั่นว่าคุณภาพ ผู้เรียนจะเกิดได้และบรรลุหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 นั้น จะต้องมีการบูรณาการสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบและปัจจัย คือ คุณภาพของผู้เรียน ที่โรงเรียนต้องประกันคุณภาพต่อผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โรงเรียนต้อง ประกันคุณภาพต่อผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า ผู้เรียนจะต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตาม หลักสูตร มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจะต้องมีการบูรณาการสู่ความสำเร็จ ในการพัฒนา 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการ นิเทศการศึกษา ซึ่งกระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นภารกิจจำเป็นต่อการจัดการศึกษา (พงษ์ศักดิ์ ทองไชย, 2558)

การนิเทศการศึกษาคือกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคลากรเกี่ยวข้องกับ การศึกษา เพื่อการพัฒนา ปรับปรุง ประสิทธิภาพการศึกษาและการเรียนการสอน โดยการแนะนำ ช่วยเหลือจากผู้นิเทศ ไปสู่ผู้รับการนิเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ เพื่อพัฒนาและปรับปรุง คุณภาพของการศึกษา บุคลากรทางการศึกษาและมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน ดังนั้น การนิเทศการศึกษาจึงยังคงมีความจำเป็นที่ต้องดำรงอยู่ในระบบการศึกษา เพื่อช่วยให้เกิดความ เคลื่อนไหวทางการศึกษา ช่วยรักษามาตรฐานการศึกษาและเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลงในการเกิดขึ้น การศึกษา อันจะส่งผลให้การศึกษาก่อเกิดการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นส่วน หนึ่งของการนิเทศการศึกษา ซึ่งมุ่งเจาะลึกลงไปสู่การ ปรับปรุงการเรียนการสอนและปรับปรุง พฤติกรรมการสอนของครู รวมทั้งการพัฒนางานต่าง ๆ ภายในโรงเรียนโดยตรง การนิเทศภายใน

โรงเรียนจะช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอน และงาน พัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้นได้ด้วยการช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูผู้มีความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์สูงในโรงเรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552)

ผลการนิเทศของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โรงเรียนเอกชนจังหวัดร้อยเอ็ดไม่มีการนิเทศที่เป็นระบบซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาผู้บริหารและครูที่ต่อเนื่อง ดังนั้นกระบวนการนิเทศแบบชี้แนะให้สะท้อนคิด มีวิธีการนิเทศที่มีความแตกต่างจากการนิเทศอื่นๆ โดยมีกระบวนการตั้งแต่การวางแผน การสังเกต การสอน การชี้แนะนำพาปฏิบัติ การติดตามอย่างใกล้ชิด การสะท้อนคิดสรุปผล ไปจนถึง ติดตามผลหลังการนิเทศ โดยกระบวนการนิเทศเน้นการใช้คำถาม ในการกระตุ้นให้คิด ผู้นิเทศมี บทบาทเป็นผู้สนับสนุนไม่ใช่ผู้ประเมิน เป็นกรนิเทศที่ช่วยให้ผู้รับการนิเทศจัดการปัญหาในการ ทำงานโดยมุ่งความสนใจไปที่นักเรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่คาดหวัง และอธิบายในเชิง พฤติกรรมของผู้เรียน และการสะท้อนกลับจะทำให้ผู้รับการนิเทศได้ค้นพบศักยภาพที่ดีในการทำงาน เพื่อให้ครูสามารถแก้ปัญหา พัฒนาในด้านความรู้ ทักษะหรือความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และเชื่อมโยงความรู้ ทักษะที่ได้รับการพัฒนามาแล้ว ไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ในชั้นเรียนได้ มีงานวิจัยรองรับและสนับสนุนว่าการชี้แนะช่วยให้ถ้อยการเรียนรู้และทักษะใหม่ไปสู่การปฏิบัติได้ดี ทำให้บุคคลมีความรู้และทักษะใหม่ คงทนมากกว่าการใช้วิธีการอื่น ๆ กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการชี้แนะจะสามารถเข้าใจและจดจำสาระได้ถึงร้อยละ 90 ของความรู้ทั้งหมดที่จัดสรรให้และเมื่อเวลาผ่านไปจะยังคงจดจำความรู้ นั้นได้ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ถึงร้อยละ 90 ของความรู้ที่จัดให้ นอกจากนี้ ข้อดีที่แตกต่างจากวิธีการพัฒนาอย่างอื่น กล่าวคือ มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงการสอนของครูในระดับสูงสามารถทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาโรงเรียนหรือองค์กร (รายงานผลการนิเทศสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด, 2559)

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความสำคัญ กล่าวคือ เป็นกลยุทธ์ในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ หลายพื้นที่ได้นำแนวทางของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยเฉพาะช่วงแห่งการปฏิรูปการศึกษาของแต่ละประเทศ หรือช่วงแห่งการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นปัจจัยและเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มครู นักการศึกษา โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ ที่ได้นำกลยุทธ์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนดำเนินการจนเกิดผลที่น่าพึงพอใจ ทั้งนี้รวมถึงประเทศไทยที่มีการพัฒนาวิชาชีพครูในสถานศึกษาในลักษณะที่คล้ายคลึงกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เช่น ชุมชนการเรียนรู้ของสถาบันอาศรมศิลป์ และโรงเรียนรุ่งอรุณ (สุรพล ธรรมมณี และคณะ, 2553)

ผู้วิจัยเป็นศึกษานิเทศก์ดูแลรับผิดชอบโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด มีความมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ของครู โดยมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียน การใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นตัวจักรขับเคลื่อนการทำงานของโรงเรียน ด้วยเชื่อว่าหากโรงเรียนได้ยึดถือและปฏิบัติตามนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจนเป็นกิจวัตรแล้วจะเกิดเป็นพลวัตที่ต่อเนื่องและยั่งยืนจนเป็นวัฒนธรรมองค์กร สอดคล้องตามนโยบาย “2562 ปีทอง แห่งการนิเทศภายในห้องเรียนเป็นฐานเพื่อคุณภาพของ

ผู้เรียน” ขึ้นเพื่อสร้างความเข้มแข็งการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

2.3 เพื่อการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

2.4 เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนการบริหารจัดการการนิเทศภายในให้ถูกต้องเหมาะสม และเป็นข้อมูลมาใช้ในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

3.2 ได้รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน ที่เหมาะสมถือเป็นนวัตกรรมทางการนิเทศการศึกษา

3.3 ได้คู่มือการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ถือเป็นนวัตกรรมทางการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายใน โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศภายใน สำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยศึกษาข้อมูลจาก 2 แหล่ง ได้แก่ 1.1) ศึกษาเอกสารรายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเอกชนที่รายงานมายังสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ศึกษาเอกสารด้านแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ 1.2) สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานวิชาการ รวมถึงครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ที่อยากให้เกิดขึ้นในด้านการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ดกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้างานวิชาการ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 60 โรงเรียน ซึ่งมีจำนวนผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา

ทั้งสิ้น 300 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 60 คน ครูหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 60 คน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 180 คน ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการนำผลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้างานวิชาการ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด จากขั้นตอนระยะที่ 1 มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างารูปแบบและร่างคู่มือการนิเทศ แล้วตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยการเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบรูปแบบโดยใช้แบบประเมิน 2.2 การทดลองนำร่องใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ดจากผู้ทรงวุฒิ จำนวน 12 คน ในขั้นตอน 2.1 ที่ได้ร่างรูปแบบการนิเทศและร่างคู่มือการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด มาทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศ ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผ่านการทดลองนำร่องใช้เพื่อหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลและปรับปรุงระเบียบให้มีความสมบูรณ์ร้อยแล้วไปใช้ในสถานการณ์กับกลุ่มเป้าหมายจริง ในห้วงที่ดำเนินการใช้รูปแบบอยู่นั้น คณะผู้วิจัยจะประเมินผลของการใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พร้อมปรับปรุงแก้ไขไปด้วยเป็นระยะ และเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัยแล้วจึงจะประเมินด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความสามารถในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ ด้านความพึงพอใจของผู้ร่วมวิจัย และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยรวมหลังจากนำไปใช้ในขั้นสรุป กลุ่มเป้าหมายเป็นโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 โรงเรียน ได้มาโดยความสมัครใจ เพื่อความสบายใจและเต็มใจของผู้บริหาร ครู และผู้ร่วมวิจัย จะไม่เกิดความรู้สึกถูกบังคับหรือขืนใจให้ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการคิดและการทำงาน ซึ่งผู้ร่วมวิจัยเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัยตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด 4. ประเมินรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายจริง มาประเมินผลโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบไปใช้ในด้านคุณภาพตามมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ มาตรฐานด้านความเหมาะสมและมาตรฐานด้านความถูกต้อง

กลุ่มเป้าหมายแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบริหารการศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบไปใช้ จำนวน 16 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวมเป็น 8 คน และครูหัวหน้างานวิชาการโรงเรียนละ 1 คน รวมเป็น 8 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานงานวิจัยด้วยค่า t-test

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหาร ครูในโรงเรียนเอกชน พบว่า 1.1) ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวม เท่ากับ 0.06 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความต้องการจำเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ 1.2) ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐาน โดยรวมเท่ากับ 0.286 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำร่วมมีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านโครงสร้างสนับสนุน และด้านการเรียนรู้พัฒนาวิชาชีพ ตามลำดับ

5.2 สร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า 2.1) รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ หลักการของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการนิเทศ การประเมินรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จ 2.2) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานในการพัฒนางานของโรงเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านภาวะผู้นำร่วม ด้านการเรียนรู้พัฒนาวิชาชีพ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน 2.3) ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า รูปแบบการนิเทศภายในและคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด มีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีและด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความมีประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.72 ด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และด้านความมีประโยชน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92

5.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า 1) ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศ มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1/E_2) 88.25/86.43 ซึ่งรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) ความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารและครูในการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพก่อนอบรมและหลังอบรม มีคะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้จริงในทั้ง 8 โรงเรียน ภายหลังจากการอบรมพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนทั้ง 8 โรงเรียน จำนวน 40 คน ได้ร่วมปฏิบัติการดำเนินงานกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีผลการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาสูงขึ้นตามลำดับของการเข้าร่วมพัฒนา 3.4) การปฏิบัติการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน อยู่ในระดับยอดเยี่ยม แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนได้ร่วมปฏิบัติการดำเนินงานกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีผลการพัฒนาการนิเทศ

ภายในสถานศึกษาสูงขึ้นตามลำดับ 5) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนผู้ร่วมวิจัยต่อการนิเทศรูปแบบการนิเทศ โดยรวมผู้ร่วมวิจัยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 6) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน โดยรวมผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

5.4 ผลประเมินรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของการใช้ พบว่า รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนเอกชน พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนเอกชน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชาภัทร วิลเลียมส์, ฉลอง ชาตฤประชีวิน (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สภาพการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดเล็กไม่มีการวางแผนและไม่มีการประชุมเพื่อเลือกประเด็นก่อนการนิเทศ และขาดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงวิธีสอนเพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการคิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชุดา มาลาสาย (2567) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนพิบูลมังสาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น พบว่า การนิเทศภายในด้านการลงมือปฏิบัติมีดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุดจากทั้งหมด 5 ด้าน และ 2) สภาพปัจจุบันของกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น พบว่า กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตรมีดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุดจากทั้งหมด 6 ด้าน

6.2 ผลการสร้างและพัฒนาแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า แบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน ที่

ผ่านการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน ได้องค์ประกอบหลัก 5 ประการ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ เป็นกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบภายใต้วัฒนธรรมองค์กรแห่งความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลและศรัทธาซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักการกัลยาณมิตร หลักการมนุษยสัมพันธ์ หลักการมีส่วนร่วม หลักการทำงานเป็นทีม หลักการแบ่งปัน และหลักการบูรณาการและต่อเนื่องมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้และสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อพัฒนาผู้นิเทศให้สามารถนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการนิเทศ มี 5 ขั้นตอน คือ ที่เรียกชื่อว่า “AISER Model” มีขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อเตรียมความพร้อม (Assessing - A) ขั้นที่ 2 การวางแผนเพื่อสร้างการรับรู้ (Informing - I) ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการเพื่อนิเทศบูรณาการชุมชนทางวิชาชีพ (Supervising - S) ในส่วนกระบวนการนิเทศการสอน 3 ขั้น คือ (1) การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (2) การสังเกตการสอน (3) การประชุมหลังการสังเกตการสอน โดยบูรณาการกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีทั้งหมด 6 ขั้นตอน คือ (1) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) (2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) (3) ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) (4) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and development) (5) ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring Community) (6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive Structure) ขั้นที่ 4 การสะท้อนเพื่อประเมินผล (Evaluating - E) และขั้นที่ 5 การสรุปเพื่อรายงานผล (Reporting - R) โดยการประเมินความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ พฤติกรรมการสอน ความพึงพอใจ และความคิดเห็น องค์ประกอบที่ 4 การประเมินรูปแบบ โดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และองค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ได้แก่ กำหนดนโยบายและแผนการนิเทศที่ชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชาภัทร วิลเลียมส์, ฉลอง ชาตรูประชีวิน (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (1) ขั้นเตรียมการ ได้คัดเลือกโรงเรียนพ่อบุญมาเมืองอุบลราชธานีเป็นพื้นที่วิจัยและได้ทีมผู้ร่วมวิจัย จำนวน 7 คน ทีมผู้ร่วมวิจัยและครุมีความตระหนัก มีความรู้เรื่องการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (2) ขั้นปฏิบัติการ (Acting) ประกอบด้วยขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) จัดทำคู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Acting) ประชุมเชิงปฏิบัติการทีมผู้ร่วมวิจัย ครู โดยใช้กระบวนการพัฒนาบทเรียน (Lesson Study: LS) เพื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือการพัฒนาการนิเทศภายใน ขั้นที่ 3 การสังเกต (Observing) สังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูในประเด็นการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน สื่อการสอน ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting) ได้จุดแข็ง จุดอ่อนในการพัฒนาต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชิตา มาลาสาย (2567) ที่ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนพิบูลมังสาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่ารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษาใน

โรงเรียนพิบูลมังสาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การเตรียมการ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงและพัฒนา ส่วนกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานในการพัฒนางานของโรงเรียนประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วม การทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำร่วม การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ การเป็นชุมชนกัลยาณมิตร และโครงสร้างสนับสนุนชุมชน

6.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า 1) ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1/E_2) 88.25/86.43 ซึ่งรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) ความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารและครูในการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพก่อนอบรมและหลังอบรม พบว่า มีคะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน ทำให้ผู้บริหารและครูมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น 3) ผลการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้จริงในทั้ง 8 โรงเรียน ภายหลังจากการอบรมพัฒนาโดยใช้รูปแบบการนิเทศ เพื่อพัฒนากระบวนการร่วมดำเนินงานการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ได้เข้าสังเกตและเยี่ยมชั้นเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนทั้ง 8 โรงเรียน จำนวน 40 คน ได้ร่วมปฏิบัติการดำเนินงานกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีผลการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาสูงขึ้นตามลำดับของการเข้าร่วมพัฒนา 4) การปฏิบัติการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากการร่วมดำเนินงานการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอน ทั้ง 8 โรงเรียน พบว่า อยู่ในระดับยอดเยี่ยม ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการนิเทศ การประเมินรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จ ด้วยกระบวนการนิเทศมี 5 ขั้นตอน คือ ที่เรียกชื่อว่า “AISER Model” มีขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อเตรียมความพร้อม (Assessing - A) ขั้นที่ 2 การวางแผนเพื่อสร้างการรับรู้ (Informing - I) ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการเพื่อนิเทศบูรณาการชุมชนทางวิชาชีพ (Supervising - S) ในส่วนกระบวนการนิเทศการสอน 3 ขั้น คือ (1) การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (2) การสังเกตการสอน (3) การประชุมหลังการสังเกตการสอน โดยบูรณาการกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีทั้งหมด 6 ขั้นตอน คือ (1) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) (2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) (3) ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) (4) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and development) (5) ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring Community) (6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive Structure) ขั้นที่ 4 การสะท้อนเพื่อประเมินผล (Evaluating - E) และขั้นที่ 5 การสรุปเพื่อรายงานผล (Reporting - R) ที่เป็นระบบต่อเนื่อง สัมพันธ์กัน มีการกำหนดขอบข่ายการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติของครูกระบวนการในการพัฒนาที่เป็นระบบ ส่งผลให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการนำรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในโดยใช้

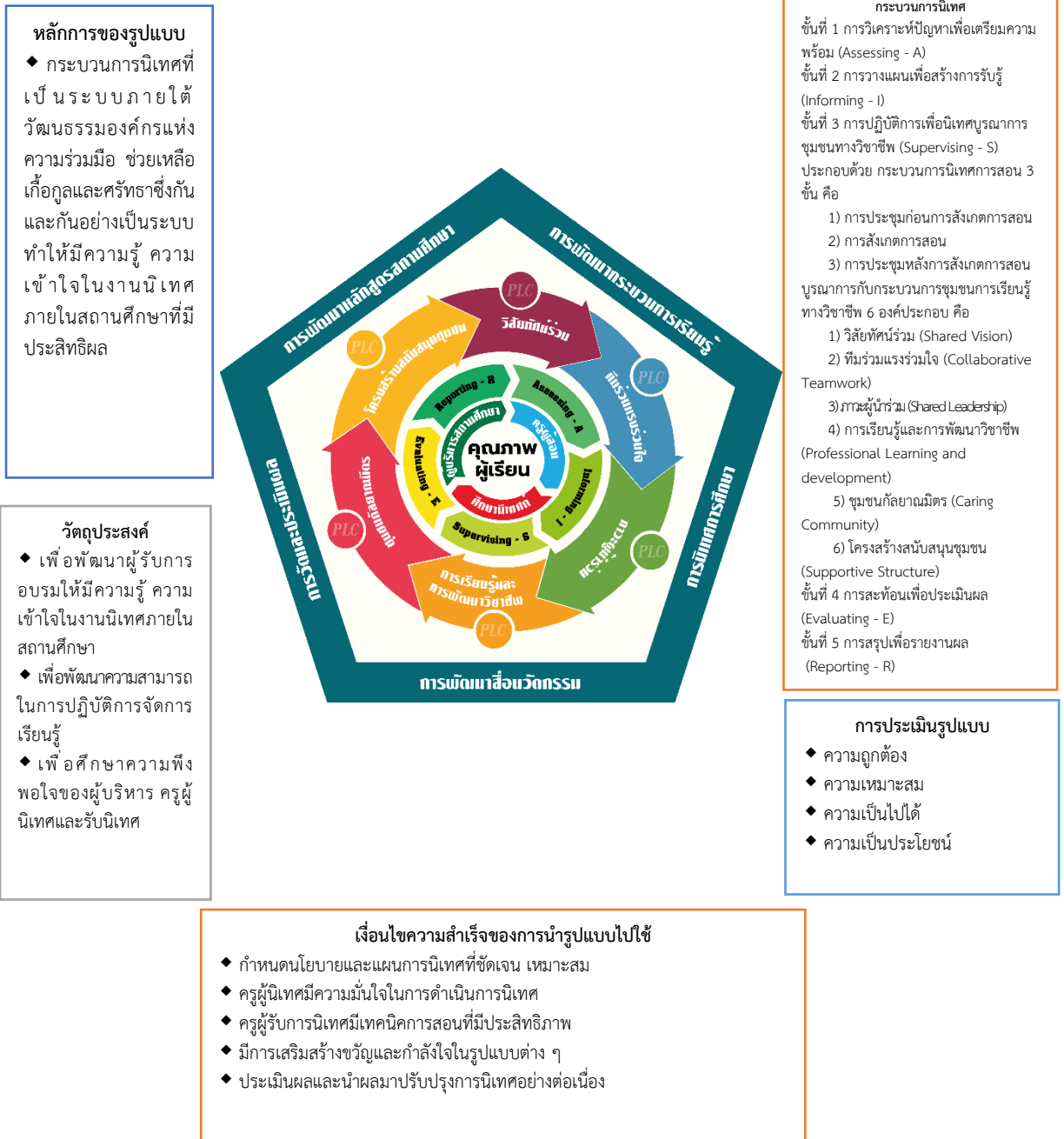

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้มาทดลองใช้ในครั้งนี้มีประโยชน์ จากการนิเทศภายใน พบว่า ครูผู้สอนมีความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียน เอกชน ที่ได้ทดลองใช้ในครั้งนี้ มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการนิเทศภายใน โรงเรียนให้เข้มแข็ง และพัฒนาคุณครูผู้สอนให้สามารถร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกลุ่มสำหรับการแก้ปัญหาผู้เรียนสู่การพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น และในการจัดการ เรียนรู้เพียงคุณครูผู้สอนคนเดียวอาจจะมีมุมมองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยังไม่กว้างพอที่จะ พัฒนาผู้เรียนซึ่งกระบวนการที่จะภายในและชุมชนการรัฐวิชาชีพเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้ครู ได้เปิดใจในการวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ลัม เจริญ (2563) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) ผลการทดลองใช้ รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการ เรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) พบว่า ผู้วิจัยร่วมกับโรงเรียนสามารถดำเนินตาม กระบวนการในคู่มือรูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริม ศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) คือ ครูผู้สอนมีการประเมิน ตนเองเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนทุกคน

6.4 ผลประเมินรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการ นิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า รูปแบบการนิเทศ เพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยผลการประเมินรูปแบบการนิเทศใน ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเรียงองค์ประกอบของคู่มือการใช้รูปแบบ พบว่า องค์ประกอบของคู่มือการใช้ รูปแบบที่มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ในระดับสูงสุด ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียน เอกชน พบว่า ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของการใช้ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กับรูปแบบการนิเทศภายในด้วยการนิเทศภายใน โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ หัตถ์, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2563) ที่ได้ศึกษาระบบการนิเทศภายใน ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ผลการประเมินระบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระบบมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ ความเป็นไปได้โดยรวมในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 1 รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายใน สำหรับโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานต้นสังกัด เช่น ควรมีการนำรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชน ไปใช้วางแผนในการพัฒนาครูเพื่อให้เกิดการพัฒนาบรรลุดูวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาอย่างแท้จริง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

โรงเรียนที่ต้องการนำรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชนนำไปใช้ควรพิจารณาถึงบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กรก่อนว่า มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการนำรูปแบบการนิเทศนี้ไปใช้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือในโรงเรียนในด้านการนิเทศการศึกษาให้มากขึ้น ควรนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางกับโรงเรียนเอกชนทุกแห่งในการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญญา ลิ้มเจริญ (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย). **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร.วิทยาเขตอีสาน**. 1(3). 23-37.
- เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. (2549). การพัฒนากระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการพี่เลี้ยงโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย**.
- นิชาภัทร วิลเลียมส์, ฉลอง ชาตรุประชีวิน. (2560). การพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 23(2). 120-136.
- พงษ์ศักดิ์ ทองไชย. (2558). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. **วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2538). **หลักการนิเทศการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : อารตกราฟิค.
- วิชุดา มาลาสาย. (2567). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนพิบูลมังสาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี. **Interdisciplinary Academic and Research Journal**. 4(3). 61-82.

สันติ หัตถ์, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2563). ระบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5(7). 227-240.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด. (2559). รายงานผลการนิเทศสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด. ร้อยเอ็ด : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สุรพล ธรรมร่มดี และคณะ. (2553). อาศรมศิลป์วิจัย: การวิจัยและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้แนวจิตตปัญญา โครงการเอกสารวิชาการการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ลำดับที่ 8. นครปฐม : เอมี่.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี สืบสิงห์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กชพร นานาผล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล จุฑาทงกูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อธิปปรัชญ์ ภัควัฒน์ ภัคตี ดร.นิคม ชมภูหลง นางสาวจิราวัลย์ ซาเหลา และดร.อนันต์ พันนีก ทรงคุณวุฒิในการสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ให้คำแนะนำต่อการยกกร่างรูปแบบในการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ จารัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังชรินทร์ ทองปาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ นาकिन ดร.พายุพงษ์ พายุหะ และบาทหลวง ดร.เชาวฤทธิ์ สาสาย ที่อนุเคราะห์การให้สัมภาษณ์ด้านการพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนเอกชนจนได้แนวทางการพัฒนาอย่างถูกต้องและเป็นรูปแบบที่ดีมีคุณภาพ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทจรจิตร ดร.รณชัย ศรีสุธัญญาวงศ์ ดร.สมหวัง พันธะลี ดร.นิคม สุวพงษ์ และนางสาวสมจิตร์ หวังทรัพย์ทวี ที่ให้ความเมตตาเป็นผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ดร.นิคม ชมภูหลง บาทหลวง ดร.เชาวฤทธิ์ สาสาย ดร.พัชรี ศีระษะภูมิ ดร.สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี ดร.เพิ่มพูล ร่มศรี ดร.นิคม สุวพงษ์ และดร.ธัญญาพร เกียวรัตน์ ให้ความเมตตาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ให้คำแนะนำ ชี้แนะ และรับรองการพัฒนารูปแบบของการวิจัยในครั้งนี้

กระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกคนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืน
บ้านสบป่อง ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน*
THE ENDEAVOR TO AUGMENT INDIVIDUALS' COGNIZANCE REGARDING
SUSTAINABLE COEXISTENCE WITH THE FOREST IN BAN SOP PONG,
SITUATED WITHIN THE SOP PONG SUB-DISTRICT OF
PANG MAPHA DISTRICT, MAE HONG SON PROVINCE

เกษมชัย ชนิตกานนท์¹, เดชรัต สุขกำเนิด²
Kasemchai Chanitkanon¹, Decharat Sukkamnerd²
สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน^{1,2}
Learning Institute for Everyone, Thailand.^{1,2}
Email : Kasemchai2515@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิธีการดำเนินชีวิตคนอยู่ร่วมกันกับป่าในอดีตจนถึงปัจจุบันของชาวบ้านสบป่อง 2) วิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการพื้นที่ป่าบ้านสบป่อง 3) กระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกคนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 46 รูป/คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสังเกตแบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีประชาคม และการอบรม ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. วิธีการดำเนินชีวิตคนอยู่ร่วมกันกับป่าในอดีตจนถึงปัจจุบันของชาวบ้านสบป่อง ดังนี้ 1) ด้านที่อยู่อาศัย ปัจจุบันเริ่มสร้างบ้านแบบสมัยใหม่ 2) ด้านอาหาร คือ (1) อาหารป่า (2) การทำเกษตร (3) ตลาดชาวเขา 3) เครื่องนุ่งห่มด้วยสีเสี้ยนสวยงาม 4) ยารักษาโรค ใช้ยาสมุนไพรและยาแผนปัจจุบัน 2. วิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการพื้นที่ป่า 1) สภาพปัญหาป่าลดลง 2) ผลกระทบ เกิดไฟป่า น้ำป่าไหลหลาก 3) ข้อจำกัดในการจัดการพื้นที่ป่า เกิดจากความยากจนและความเหลื่อมล้ำ 3. กระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกคนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืน โดยใช้กระบวนการ “KLIPS Model คือ กระบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมของปราชญ์ป่า” ดังนี้ 1) K = knowledge การสร้างองค์ความรู้ เรื่องป่าไม้และกฎหมาย 2) L = leadership การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) I = innovation เกิดนวัตกรรมจากผลผลิตปัจจัย 4) P = participation การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน 5) S = Social Networks เครือข่ายทางสังคมในการจัดการป่าอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : 1. การเสริมสร้างจิตสำนึก 2. คนอยู่ร่วมกันกับป่า 3. ความยั่งยืน

ABSTRACT

The objective of this participatory action research is to investigate the following: 1) the evolution of Sop Pong villagers' way of life in conjunction with the forest from past to present, 2) an analysis of limitations and problems related to managing Ban Sop Pong forest area, and 3) improving people's consciousness towards sustainable living alongside forests through community participation. A total of 46 key informants were surveyed using observation, interviews, and group discussions as data collection methods. Content analysis was utilized during community forums and training sessions.

The research results were as follows: 1. Sop Pong villagers' way of life in relation to the forest comprises modern housing construction, wild food consumption supplemented by agriculture and hill tribe markets for sustenance, colorful clothing choices, as well as herbal medicine usage complemented by modern medicine; 2. Limitations pertaining to forest area management include declining forest land areas due to fires or flash floods along with poverty-induced inequalities; and finally, utilizing KLIPS Model for creating collective awareness among villagers about their local environment proved effective via knowledge creation surrounding laws governing forests (K), developing transformational leadership strategies (L), generating innovative ideas from productive factors (I), promoting village-wide participation measures (P), while fostering social networks dedicated towards sustainable forestry practices (S), Social networks for sustainable forest management.

Keywords : 1. Strengthening consciousness 2. People live together with the forest 3. Sustainability

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์อื่นๆ เพราะป่าไม้มีประโยชน์ทั้งการเป็นแหล่งวัตถุดิบของปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคสำหรับมนุษย์ และยังมีประโยชน์ในการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม ถ้าป่าไม้ถูกทำลายลงไปมากๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น สัตว์ ป่า ดิน น้ำ อากาศ ฯลฯ เมื่อป่าไม้ถูกทำลายจะส่งผลไปถึงดินและแหล่งน้ำด้วย เพราะเมื่อเผาหรือถางป่าไปแล้ว พื้นดินจะโล่งขาดพืชปกคลุมเมื่อฝนตกลงมาก็จะชะล้างหน้าดินและความอุดมสมบูรณ์ของดินไป นอกจากนี้เมื่อขาดต้นไม้คอยดูดซับน้ำไว้ น้ำก็จะไหลบ่าท่วมบ้านเรือน และที่ลุ่มในฤดูน้ำหลากพอถึงฤดูแล้งก็ไม่มีน้ำซึมใต้ดินไว้หล่อเลี้ยงต้นน้ำลำธารทำให้แม่น้ำมีน้ำน้อย ส่งผลกระทบต่อมาถึงระบบเศรษฐกิจและสังคม เช่น การขาดแคลนน้ำในการชลประทาน ทำให้ทำนาไม่ได้ผลขาดน้ำมาผลิตกระแสไฟฟ้า (สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 13 (ชลบุรี), 2561) ปัญหาภัยคุกคามจากการลักลอบทำลาย

ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอย่างรุนแรง ซึ่งนับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทำให้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อความสมดุลทางธรรมชาติและระบบนิเวศ ตลอดจนถึงสร้างปัญหาด้านอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาภัยแล้ง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกิดอุทกภัยดินโคลนถล่ม และน้ำป่าไหลหลากดังเช่น การเกิดมหาอุทกภัยครั้งใหญ่ของประเทศ ในปีพ.ศ. 2554 ซึ่งสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและทางราชการเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากปัจจัยหลายด้าน เช่น การเพิ่มขึ้นของประชากรและต้องการใช้ที่ดินเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัยและทำกิน ตลอดจนนโยบายการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้ราษฎรเข้าไปบุกรุกแผ้วถางป่า เผาป่ายึดถือครอบครองพื้นที่ป่าไม้ นอกจากนี้ยังมีนายทุนและผู้มีอิทธิพลทำการจ้างวานให้ราษฎรเข้าไปบุกรุกทำลายป่าเพื่อเป็นที่ต้องการของตลาดภายในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศ รวมทั้งมีการจ้างราษฎรบุกรุกจับจองที่ดินและเปลี่ยนมือนำไปออกเป็นเอกสารสิทธิ์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อไปเป็นของนายทุน โดยทำเป็นบ้านพักตากอากาศ โรงแรมและรีสอร์ท ทำให้เกิดวงจรการบุกรุกทำลายป่าไม้หมุนเวียนไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (อำไพ บุษดาจันทร์, 2560)

ผลจากการพัฒนาประเทศการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการใช้ทรัพยากรต่างๆ เป็นวัตถุดิบเพื่อการผลิตจำนวนมาก เฉพาะทรัพยากรป่าไม้ ถูกใช้เกินกว่าศักยภาพ มีการบุกรุกแผ้วถางป่าเปลี่ยนพื้นที่ป่าไม้เป็นที่ดินเพื่อการทำเกษตร ทำให้สูญเสียป่าไม้อย่างถาวรเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรอื่นๆ เช่น ทำให้ขาดแคลนน้ำ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ในขณะที่ราษฎรในชนบทไทยจำนวนมาก ดำรงชีพด้วยการอาศัยพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ ส่งผลทำให้ราษฎรดังกล่าวที่พึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ มีอาชีพหลักด้านเกษตรกรรมโดยทำการเกษตรไม่ได้ผล ผลผลิตตกต่ำ คุณภาพชีวิตไม่ดี ส่งผลทำให้สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน สาเหตุจากการบุกรุกป่าเพิ่มมากขึ้นยังก่อให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงและบ่อยครั้ง ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติงานด้านป่าไม้กับราษฎรที่ต้องอาศัยทรัพยากรป่าไม้ในการยังชีพจนขาดความสงบสุข (สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้, 2557) หมู่บ้านสบป่อง หมู่ที่ 1 ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นหมู่บ้านของชนเผ่าพื้นเมืองภาคเหนือหรือคนล้านนา ผสมกับคนเผ่าไทยใหญ่ (ไต) และคนไทยภาคกลาง แต่เดิมพื้นที่บ้านสบป่องเป็นบริเวณที่มีป่าไม้สมบูรณ์มาก ไม่มีบ้านเรือน หรือผู้คนอาศัยอยู่ เป็นทางผ่านหรือจุดพักแรมของผู้คนที่เดินทางจากอำเภอปายไปยังตัวจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการเดินเท้า ต่อมาได้มีชาวบ้านอพยพมาอยู่พื้นที่บริเวณนี้ เนื่องจากมีภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกและอยู่อาศัย เป็นพื้นที่ราบกว้างและอยู่ใกล้แหล่งน้ำ รวมทั้งชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ชาวบ้านได้อยู่กับป่ามาตั้งแต่บรรพบุรุษ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร อาชีพการหาของป่า ยารักษาโรค แหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการพื้นที่ป่าบ้านสบป่อง พบว่า มีปัญหาด้านการเมือง คือ ผู้นำท้องถิ่นยังไม่สามารถเข้ามาตราสารขึ้นเด็ดขาดกับผู้ฝ่าฝืนกฎข้อบังคับของหมู่บ้านได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งการดำเนินงานของชาวบ้านนั้น ยังขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้การดำเนินการจัดการป่านั้นไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีความแตกต่างกันในด้านวิถีชีวิตการดำรงชีพของตน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานในการทำความเข้าใจกับชาวบ้าน และกฎหมายที่ใช้ในการจัดการพื้นที่ป่ายังไม่มี ความชัดเจน ชาวบ้านไม่สามารถเข้ามาจัดการปัญหาโดยใช้ข้อกฎหมายได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นเพื่อให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการจัดการพื้นที่ป่าบ้านสบป่อง หน่วยงานราชการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร ความรู้ต่างๆ รวมถึงการดำเนินการ

ให้ชาวบ้านได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการป่าที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ชาวบ้านจะได้ดำเนินการในการจัดการพื้นที่ป่าของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานการณ์ป่าไม้ของประเทศไทยในช่วงมากกว่า 30 ปีที่ผ่านมา คงปฏิเสธไม่ได้ว่า พื้นที่ป่าของประเทศอยู่ในสถานการณ์วิกฤตและมีพื้นที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง รวมถึงโครงการต่างๆ ที่คุกคามผืนป่าและสัตว์ป่าก็ปรากฏตามสื่อต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลเองได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกคนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืน บ้านสบป่อง ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อเป็นตัวเชื่อมประสานงานกับชาวบ้าน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้ของชุมชนในครั้งนี้ ด้วยการประยุกต์ใช้พระราชดำริการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อการอนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนา ควบคุมดูแล และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตคนอยู่ร่วมกันกับป่าในอดีตจนถึงปัจจุบันของชาวบ้านสบป่อง หมู่ที่ 1 ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.2 เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการพื้นที่ป่าของบ้านสบป่อง หมู่ที่ 1 ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.3 เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกคนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่ป่าบ้านสบป่อง หมู่ที่ 1 ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เกิดการร่วมกันจัดการป่าชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ควบคุมดูแล รักษา หรือบำรุงป่าพัฒนาสิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์ภายใต้กฎหมายและหลักความยั่งยืน

3.2 เกิดการบริหารจัดการป่าชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน หรือ “บวร” วัด บ้าน โรงเรียนและชุมชน”

3.3 ชุมชนทั่วไปสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ตามสภาพบริบทชุมชนของตนเองในการบริหารจัดการป่าชุมชน คนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืนได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory action research) โดยเน้นให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีส่วนร่วมมากที่สุดในทุกขั้นตอนของการวิจัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และยินดีเข้าร่วมกระบวนการวิจัย จำนวน 46 รูป/คน ดังนี้

1) ผู้นำชุมชน 2 คน 2) ผู้นำตามธรรมชาติ 5 คน 3) พระสงฆ์ 1 รูป 4)ชาวบ้านสบป่อง 30 คน 5) แกนนำเยาวชน 5 คน 6) เจ้าหน้าที่ อบต. 1 คน 7) เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ 2 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลทุติยภูมิ แบ่งออกเป็น 11 กลุ่มแนวคิด ดังนี้ 1) จิตสำนึก 2) ทรัพยากรป่าไม้

3) คนทำลายป่า 4) คนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน 5) ความยั่งยืน 6) การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 7) การมีส่วนร่วม 8) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 9) แผนปฏิบัติการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 10) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 11) กรอบแนวคิดในการวิจัย ส่วนข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามพื้นที่วิจัย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีประชาคม และการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีกิจกรรมการฟังการบรรยายให้ความรู้เรื่อง การจัดการป่าอย่างยั่งยืนและกฎหมายป่าไม้ การปฏิบัติการในกิจกรรม ได้แก่ การเซ็นไหว้ ฝึกอบรมบุรุษ การปลูกป่า การบวชป่า และการทำแนวกันไฟ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. ผลการวิจัย

5.1 เพื่อศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตคนอยู่ร่วมกันกับป่าในอดีตจนถึงปัจจุบันของชาวบ้าน สบป่อง หมู่ที่ 1 ตำบลสบป่อง อำเภอบางมะฝ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สรุปได้ดังนี้

5.1.1 วิถีการดำเนินชีวิตคนอยู่ร่วมกับป่าด้วยปัจจัย 4

1) ที่อยู่อาศัย ลักษณะบ้านเรือนของชาวลีซออาศัยอยู่บนพื้นที่สูงเนินเขา ความสูงไม่น้อยกว่า 800 เมตร มีน้ำใช้สะดวกและมีแม่น้ำลำธารไหลผ่าน ได้แก่ ลำน้ำกลางและลำน้ำแม่อุ่มอง พื้นที่สูงสุดของหมู่บ้านจะเป็นที่ตั้งของศาลเทพเจ้า ฝึกอบรมบุรุษที่เคารพนับถือ ชาวลีซอนิยมปลูกบ้านคร่อมบนดินเพราะป้องกันความหนาวได้ดี การจัดที่ในบ้าน ทำเป็นสัดส่วน กั้นเป็นห้องนอน และเก็บเครื่องมือการเกษตร มีชั้นไม้ไผ่สำหรับวางเครื่องครัว ปัจจุบันเริ่มพัฒนาไปตามยุคสมัยใหม่

2) อาหาร ชาวลีซอหาอาหารจากป่าธรรมชาติซึ่งมีอยู่ทุกฤดูกาล ทั้งสัตว์ พืชผักผลไม้ และสมุนไพรพื้นบ้าน อาหารหลักคือ ข้าวไร่หรือข้าวตอย เป็นข้าวเจ้า ส่วนข้าวเหนียวก็มีปลูกกันบ้างไม่มากนัก พืชเศรษฐกิจที่ปลูกเช่น เช่น กะหล่ำปี แครอท กระเทียม พริก ถั่วแดงหลวง เป็นต้น โดยสรุปแหล่งที่มาอาหารของชาวลีซอ 3 ประการ คือ 1) ตามธรรมชาติ 2) ผลผลิตทางการเกษตร 3) ตลาดนัดชาวเขา

3) เครื่องนุ่งห่ม ผู้หญิงลีซอทุกวัยแต่งกายด้วยผ้าสีสดใส สวมใส่เป็นเสื้อตัวหลวม แขนกระบอก ส่วนหน้าของเสื้อยาวถึงเข่าส่วนหลังยาวถึงนิมสีน้ำเงิน เขียว ฟ้า และม่วง คอเป็นผ้าสีดำ ตกแต่งลวดลายสวยงาม ส่วนผู้ชายลีซอทุกวัยแต่งกายเหมือนกัน โดยสวมใส่กางเกงที่มีความยาวเลยเข่าเล็กน้อย เป้ากว้างมาก สีน้ำเงิน สีเขียว ฟ้า เสื้อสีดำ แขนยาว คอป้ายตกแต่งกระดุมเงิน ติดรังคัมสีน้ำเงินที่ส่วนบนของตัวเสื้อ สวมปลอกขาสีดำ

4) ยารักษาโรค ส่วนสมุนไพร หาได้จากป่าชุมชน เป็นองค์ความรู้ศาสตร์และศิลป์ของการรักษาการเจ็บไข้ได้ป่วยของชุมชน ผ่านปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถ ส่งผล ทำให้ชุมชนได้รับรางวัลสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP เช่น ขิงผง ไวน์มะขามป้อม และสุรากลับสมุนไพร เป็นต้น

5.2 เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการพื้นที่ป่าของบ้านสบป่อง หมู่ที่ 1 ตำบลสบป่อง อำเภอบางมะฝ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สรุปได้ดังนี้

5.2.1 สภาพปัญหาที่ทำให้ป่าลดลง

1) สาเหตุโดยตรง สรุปลงได้ดังนี้ (1) การลักลอบตัดไม้ โดยเป็นไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้เต็ง สักทอง มะค่า เป็นต้น (2) การบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อการเกษตรและรีสอร์ท (3) ไฟป่าที่ขาดการควบคุม (4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2) สาเหตุโดยอ้อม สรุปลงได้ดังนี้ (1) ชุมชนขาดความรู้ ความตระหนัก ขาดจิตสำนึกอนุรักษ์ป่า และขาดองค์ความรู้เรื่องกฎหมายป่าไม้ (2) ความยากจนและการเพิ่มขึ้นของประชากร (3) ไม้บางชนิดมีราคาสูงเป็นสิ่งจูงใจในการลักลอบตัดไม้ (4) การบังคับใช้กฎหมาย ไม่เข้มแข็งพอ

5.2.2 ผลกระทบ สรุปลงได้ดังนี้ (1) ไฟป่า หมอกควันและฝุ่นละออง เป็นผลเสียต่อสุขภาพ (2) ดินถล่มและน้ำป่าไหลหลากเข้าท่วมชุมชนอย่างฉับพลัน (3) แม่น้ำลำธารใกล้แห้งขอด

5.2.3 ข้อจำกัดในการจัดการพื้นที่ป่าชุมชน สรุปลงได้ดังนี้ (1) ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ (2) ข้อจำกัดทางด้านกายภาพและสังคมของพื้นที่ ด้วยชุมชนเป็นภูเขาสลับซับซ้อน มีความยากต่อการจัดการป่า (3) ข้อจำกัดด้านที่ดินทำกิน (4) ข้อจำกัดการช่วยเหลือจากภาครัฐ

5.3 เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกคนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่ป่าบ้านสบป่อง หมู่ที่ 1 ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน กระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกคนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่ป่า มี 5 กระบวนการ เรียกว่า “KLIPS Model คือ กระบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมของปราชญ์ป่า” สรุปลงได้ดังนี้

5.3.1 K=knowledge แปลว่า ความรู้ เป็นกระบวนการให้ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ แก่ชาวบ้านชุมชนสบป่องของชนเผ่าลีซอ เนื่องจากชาวลีซอส่วนมากยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าไม้และกฎหมายป่าไม้ จึงต้องการเพิ่มเติมองค์ความรู้ดังกล่าว

5.3.2 L = leadership แปลว่า ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ป่าชุมชนลีซอ และบุคคลอื่นๆ ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชน

5.3.3 I = innovation แปลว่า นวัตกรรม คือกระบวนการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมในการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจัดการป่าชุมชน หรือชาวบ้านมีการคิดค้น ต่อยอดและพัฒนาจากภูมิปัญญาดั้งเดิมผสมผสานภูมิปัญญาสมัยใหม่ จนกลายเป็นนวัตกรรมของชุมชน

5.3.4 P= participation แปลว่า การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชุมชน ประกอบด้วย 1) การประชุมวางแผน 2) การปฏิบัติตามแผน 3) การประเมินผลและติดตามผล 4) การรับประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม

5.3.5 S = Social Networks แปลว่า เครือข่ายทางสังคม คือ กระบวนการสานสัมพันธ์เครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการป่าอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) เครือข่ายภาครัฐ 2) เครือข่ายภาคเอกชน 3) เครือข่ายชุมชน 4) เครือข่ายป่าชุมชน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 เพื่อศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตคนอยู่ร่วมกันกับป่าในอดีตจนถึงปัจจุบันของชาวบ้านสบป่อง หมู่ที่ 1 ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6.1.1 ด้านที่อยู่อาศัย ชาวลีซอหรือลีซออพยพเข้ามาอยู่ในชุมชนสงบ โดยมิมีปัญหาในการสร้างบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัย “บ้านเล็กในป่าใหญ่” ลักษณะการสร้างบ้านเรือนนิยมสร้างบ้านแบบक्रमดิน เป็นพื้นที่เรียบเสมอกัน ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิชาการของอภิชาติ ภัทรธรรม (2557) ได้กล่าวถึงการสร้างบ้านเรือนของชาวลีซอ มี 2 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะบ้านแบบक्रमดิน มักจะปลูกบ้านในพื้นที่เรียบเสมอกัน ส่วนวัสดุการก่อสร้างจะใช้ไม้ไผ่ ยกเว้น เสาบ้านต้องใช้ไม้เนื้อแข็งเพื่อความมั่นคง ฝากันด้วยฟากแบบสานขัดแตะ ส่วนหลังคามุงด้วยหญ้าคา ตัวบ้านจะไม่มีหน้าต่าง มีประตูเข้าเพียงด้านเดียว บ้านลักษณะนี้สามารถกันทั้งฝนและลมหนาวได้เป็นอย่างดี 2) ลักษณะบ้านยกพื้น บ้านปลูกบ้านจำเป็นต้องยกพื้นสำหรับพื้นที่ลาดเชิงเขา พื้นที่ราบมีน้อย ใต้ถุนสามารถทำประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น เล้าเลี้ยงสัตว์ เก็บของใช้ต่างๆ โดยทั่วไปจะไม่รั้วบ้าน ปลูกเรียงรายกันไป การสร้างบ้านนิยมทำให้เสร็จภายในวันเดียวเช้าถึงเย็น เหมือนลงแขกเกี่ยวข้าว ไม่เสร็จก็ไม่ยอมเลิก

6.1.2 ด้านอาหาร จำแนกออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ ประการแรกแหล่งอาหารตามธรรมชาติ อาหารป่า เช่น นก หนู แมลงต่างๆ เห็ด หน่อไม้ หน่อหวาย ผลไม้ป่า พืชผักและสมุนไพรต่างๆ ประการที่สองแหล่งอาหารจากพืชเศรษฐกิจ ข้าวไร่หรือข้าวตอย(ข้าวเจ้า)เป็นอาหารหลักของชาวลีซอโดยสอดคล้องกับงานวิจัยของฐปริญญ์ สีลอยอุ้นแก้ว, สิปปวิชัย ปัญญาตุ้ย และสุทธิกานต์ ใจกาวิล (2562) พบว่า “ข้าวไร่ เป็นข้าวที่ขึ้นได้ในที่ดอนหรือที่สูงตามไหล่เขาไม่ต้องมีน้ำขัง อาศัยเพียงน้ำค้าง น้ำฝนและความชื้นในดินก็สามารถเจริญเติบโตออกรวงให้ผลผลิตได้ พันธุ์ข้าวไร่ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่เป็นข้าวไวต่อช่วงแสง คือ สามารถปลูกได้แต่ฤดูนาปี พันธุ์ข้าวที่พบส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมือง สามารถแบ่งพันธุ์ข้าวตามความนิยมในการเลือกปลูกของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ โดยปลูกกระจายไปตามพื้นที่สูงครอบคลุมทุกอำเภอของจังหวัดแม่ฮ่องสอน” ประการสุดท้ายแหล่งอาหารตามตลาดนัดชาวเขา มีทั้งอาหารป่าตามฤดูกาล และผลผลิตที่ปลูกเอาไว้

6.1.3 ด้านเครื่องนุ่งห่ม ผู้ชายและผู้หญิงแต่งกายโดดเด่นสวยงามมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของทวิช จตุรพลฤกษ์ (2538) พบว่า ผู้ชายแต่งกายด้วยกางเกงขากว้างยาวเลยเข้าคล้ายกางเกงขาก้วย เสื้อคล้ายแจ็กเก็ตสีดำประดับด้วยโลหะเงินรูปครึ่งวงกลมเย็บติดกับตัวเสื้อทั้งข้างหน้าและข้างหลัง ส่วนผู้หญิงแต่งกายด้วยกางเกงสีดำยาวเลยเข้าเล็กน้อย มีเสื้อคลุมยาวที่มีสีสันสดใส ตกแต่งด้วยผ้าหลากสีเย็บติดกันเป็นแผ่น คาดเข็มขัดผ้าสีดำขนาดใหญ่ เมื่อมีงานฉลองหรือพิธีกรรมจะสวมเสื้อกั๊กผ้ากำมะหยี่ประดับด้วยโลหะครึ่งวงกลมเครื่องประดับของทั้งชายและหญิงทำจากผ้าหลากสีเย็บเป็นเส้นยาว มีไหมพรม ตัดเป็นรูปกลมติดอยู่ปลายด้านหนึ่ง ผู้ชายจะประดับไว้ด้านหน้า แต่ผู้หญิงจะประดับไว้ด้านหลัง

6.1.4 ด้านยารักษาโรค เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของบรรพบุรุษชาวลีซอที่ได้ถ่ายทอดและตกทอดมาถึงลูกหลานในปัจจุบัน ด้านยารักษาโรคจะใช้สมุนไพรพื้นบ้านรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วยที่ไม่เป็นอะไรมาก เช่น เป็นไข้ ไข้ใน ผื่นคัน บาดแผล ตาแดง อยู่ไฟหญิงพึ่งคลอด เป็นต้น แต่ถ้าเป็นโรคร้ายแรงต้องนำส่งหมอแผนปัจจุบันที่โรงพยาบาลทันที สอดคล้องกับงานวิจัยของชูศรี ไตรสนธิ และปริทรรศน์ ไตรสนธิ (2552) พบว่า พืชสมุนไพรที่สำรวจพบในชุมชนลีซอกลุ่มจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวน 9 ชนิด จัดอยู่ใน 10 สกุล 8 วงศ์ ดังนี้ 1) แตเป็ยะ เป็นพืชปลูก ใช้ใบตำผสมกับข้าวสารและเกลือ พอกบริเวณที่มีเลือดออกใต้ผิวหนัง 2) เสี้ยวเครือ(ป้อคว่าจับ) เป็นพืชป่า ใช้ใบตำพอกบาดแผล

เป็นยาห้ามเลือด 3) สาบร้างสาบกา (ปามูเซะ) เป็นพืชป่า ใช้ใบตำพอกบาดแผล เป็นยาห้ามเลือด และสมานแผล 4) ลูกควะ เป็นพืชปลูก ใช้ใบผสมน้ำลูบตัว เพื่อแก้ไข้ นิยมปลูกไว้รอบบ้าน เพื่อป้องกันหรือไล่ภูตผี 5) เชื้อร่า พืชปลูก ใช้ใบตำละเอียดพอกแก้ปวดเมื่อย เคล็ดขัดยอก 6) มะขามแป (จูแนซี) เป็นพืชป่า ใช้ใบต้มน้ำ ให้ผู้หญิงอยู่ไฟอบ 7) วาระหุ เป็นพืชปลูก ใช้ใบตำละเอียด พอกแผล เป็นยาสมานแผล 8) ลูฟุจีะ เป็นพืชป่า ใช้ใบต้มน้ำ ต้มแก้ไข้ใน ฟกซ้ำ 9) นางแย้มป่า (เพียะควาละ) เป็นพืชป่า ใช้ทั้งต้น ต้มน้ำให้ผู้หญิงอยู่ไฟอบ

6.2 เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา และข้อจำกัดในการจัดการพื้นที่ป่าของบ้านสบป่อง หมู่ที่ 1 ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน อภิปรายผลได้ดังนี้

6.2.1 สภาพปัญหาที่ทำให้ป่าลดลง สาเหตุโดยตรง อภิปรายผลได้ดังนี้

- 1) การลักลอบตัดไม้ มาจากสาเหตุน้ำมือของมนุษย์ไม่ว่าชนเผ่าลีซอและชนเผ่าอื่นๆ ยังคงมีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าอนุรักษ์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย
  - 2) การบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อการเกษตรและรีสอร์ท โดยภาครัฐให้สิทธิได้มีที่ทำกินไม่เกิน 25 ไร่ต่อคน อย่างไรก็ตามยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของชาวเขาบางครอบครัวที่ลักลอบบุกรุกแผ้วถางป่าเพิ่มเติม นอกจากนี้มีการสร้างบ้านพักตากอากาศ โรงแรมและรีสอร์ท
  - 3) ไฟป่าที่ขาดการควบคุม โดยที่มาของไฟป่า มาจาก 2 ปัจจัย คือ ไฟจากธรรมชาติ และไฟจากน้ำมือของมนุษย์ โดยการเผาป่าด้วยจุดประสงค์อะไรก็ตาม ต้องได้รับการอนุญาตจากผู้นำชุมชนอย่างเคร่งครัด
  - 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ความเจริญด้านวัตถุเข้ามาสู่ชุมชนสบป่องเมื่อไหร่ ป่าไม่มีโอกาสลดลงไปเรื่อย ๆ เมื่อมีการตัดไม้ไปทุกหน่วยงานต้องช่วยกันปลูกป่าเพิ่ม
- สาเหตุโดยอ้อม อภิปรายผลได้ดังนี้
- 1) ชุมชนขาดความรู้ ความตระหนัก และขาดจิตสำนึกอนุรักษ์ป่า ชุมชนสบป่อง และใกล้เคียง ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องป่าไม้ และกฎหมายป่าไม้ และที่สำคัญขาดจิตสำนึกที่ดี
  - 2) ความยากจนและการเพิ่มขึ้นของประชากร เมื่อประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นขยายครอบครัวจึงจำเป็นต้องหาที่ทำกินใหม่หรือเพิ่มขึ้น จึงลักลอบแผ้วถางป่าเพื่อทำการเกษตร
  - 3) ไม้บางชนิดมีราคาสูงเป็นสิ่งจูงใจในการลักลอบตัดไม้ เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ เช่น พะยูง ไม้สักทอง ไม้ชิงชัน ตะเคียนทอง ประดู่ป่า ไม้แดง เป็นต้น ไม้ที่ราคาแพงที่สุด คือ ไม้พะยูง
  - 4) การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มแข็งพอ กฎหมายป่าไม้มีหลายฉบับด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติป่าไม้ 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นต้น

6.2.2 ผลกระทบ อภิปรายผลได้ดังนี้

- 1) ไฟป่า หมอกควันและฝุ่นละออง เป็นผลเสียต่อสุขภาพ อากาศเป็นพิษ ฝุ่นละอองเกิน PM2.5 ชุมชนสบป่องและที่อื่นทั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีปัญหาเรื่องไฟป่ามายาวนาน
- 2) ดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก จากการที่ต้นไม้ถูกตัดไปมาก เป็นภูเขาหัวโล้น ชาวเขาแผ้วถางป่าเพื่อทำการเกษตร เมื่อถึงฤดูฝนน้ำป่าไหลหลากรุนแรงมาก เกิดน้ำท่วมฉับพลัน

3) แม่น้ำลำธารใกล้แหล่งขุด ยอมรับว่าป่าไม้มีประโยชน์ต่อระบบนิเวศเป็นอย่างมาก เมื่อป่าไม้ถูกทำลายไปมาก ผลกระทบตามมาคือ ฝนตกน้อยกว่าปกติ เกิดความแห้งแล้ง

6.2.3 ข้อจำกัดในการจัดการพื้นที่ป่าของชุมชนสบป่อง อภิปรายผลได้ดังนี้

1) ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ชาวลีซอมีพื้นที่ทำกินคนละไม่เกิน 25 ไร่ ซึ่งยังคงไม่เพียงพอต่อการทำเกษตร

2) ข้อจำกัดทางด้านกายภาพ และสังคมของพื้นที่ ชุมชนสบป่องมีสภาพพื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเล 800 เมตร พื้นที่ราบมีน้อยมาก พื้นที่เป็นทิวเขาสลับซับซ้อนไปมา การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้จึงกระทำได้อย่างยาก

3) ข้อจำกัดด้านที่ดินกฎหมาย ชุมชนสบป่องเป็นพื้นที่ทับซ้อนระหว่างกรมอุทยานและกรมป่าไม้ ชาวบ้านมาอาศัยอยู่ก่อน พรบ.ป่าสงวน พ.ศ.2541 จึงทำให้ชาวเขาอยู่ในที่เขตป่าอนุรักษ์ ไม่มีสิทธิในที่ดินทำกิน ภาครัฐไม่สามารถรับรองที่ดินให้ถูกต้องตามกฎหมายได้ คงต้องรอแม่ฮ่องสอนโมเดลมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ตำบลสบป่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราวุธ รักร่วม (2557)พบว่า กฎหมายที่ใช้ในการจัดการพื้นที่ป่ายังไม่มี ความชัดเจน ชาวบ้านไม่สามารถเข้ามาจัดการปัญหาโดยใช้ข้อกฎหมายได้อย่างเต็มที่

4) ข้อจำกัดการช่วยเหลือจากภาครัฐ เมื่อชุมชนสบป่องได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จากการนำโครงการแม่ฮ่องสอนโมเดลมาใช้ ภาครัฐพร้อมขับเคลื่อนผ่านโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ชาวบ้านจะได้รับสมุดประจำตัวในการจัดสรรที่ดินทำกินอย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถเข้าถึงโอกาสรับความช่วยเหลือจากภาครัฐได้

6.3 เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกคนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่ป่าบ้านสบป่อง ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน กระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกคนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการพื้นที่ป่า มี 5 กระบวนการ เรียกว่า “KLIPS Model คือ กระบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมของประชาชนป่า” อภิปรายผลได้ดังนี้

6.3.1 K=knowledge แปลว่า ความรู้ เป็นกระบวนการให้ความรู้ ทักษะและประสบการณ์แก่ชาวบ้านชุมชนสบป่อง เนื่องจากชาวลีซอส่วนมากยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้และพระราชบัญญัติป่าไม้ หลักการจัดการป่าอย่างยั่งยืน โดยมีเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ มาบรรยายพิเศษ การปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง ได้แก่ 1) ป่าไม้ใช้สอย 2) ป่าไม้กินได้ 3) ป่าไม้เศรษฐกิจ และประโยชน์อื่นที่ 4 คือ สามารถช่วยอนุรักษ์ดินและต้นน้ำลำธารสอดคล้องกับงานวิจัยของก้องเกียรติ เต็มตำนาน (2565) พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมการจัดการป่าชุมชนป่าโคกใหญ่ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการป่าชุมชน ดังนี้ (1) ภาครัฐและภาคเอกชนต้องร่วมมือสร้างระบบการอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างยั่งยืน (2) การส่งเสริมให้ประชาชนปลูกป่าตามทฤษฎีการพัฒนาพื้นที่ป่า อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (3) การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องป่าชุมชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และ (4) เจือปนไขการนำรูปแบบไปใช้

6.3.2 L=leadership แปลว่า ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในการเสริมสร้างจิตสำนึกคนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืน ผู้นำมีความสำคัญที่สุดในชุมชน ผู้นำที่ดี คือ “แนะให้น่า ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เย็นให้สัมผัส” ผู้นำในงานวิจัยฉบับนี้ แบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) ผู้นำที่เป็นเทพเจ้า เป็นที่พึ่งทางจิตใจของชาวลือชอ โดยชาวบ้านสร้างศาลเจ้าเมืองให้ท่านได้สิ่งสถิตบนยอดดอยสูงที่สุดของชุมชน และมีบรรพบุรุษต่างๆ ชาวลือชอส่วนมากนับถือพระพุทธศาสนาควบคู่กับการนับถือผี สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญชูลี เข้มเพ็ชร (2551) พบว่า ชาวลือชอที่ตำบลสบป่องจะนับถือเทพและผีบรรพชน มีบางส่วนที่นับถือศาสนาคริสต์จะมีการตั้งศาลเจ้าให้เคารพ มีหมอเมืองเป็นผู้ดูแลเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ มีวันศีลที่ชาวลือชอจะต้องหยุดงานและเช่นไหว้ที่ศาล นอกจากนี้ยังมีการนับถือผีตามความเชื่อของเผ่าลือชอ เช่น ผีบรรพบุรุษ ผีป่าไร่ ชาวลือชอมีการนับถือเทพเจ้าต่างๆ 1) หงูซาพะโหม่ ผู้ที่สร้างมนุษย์ให้มาเกิดและอาศัยอยู่บนโลก 2) อีตามา คือ เทพที่ดูแลทรัพยากรธรรมชาติบนโลกให้มีความอุดมสมบูรณ์ 3) อาปาโหม่ คือ เทพที่ดูแลความสุขของชุมชน นอกจากนี้ชาวลือชอยังมีการนับถือบรรพชน ตามสายตระกูลฝั่งพ่อ

2) ผู้นำจิตวิญญาณ ได้แก่ พระสงฆ์ ชาวลือชอนับถือพระพุทธศาสนาและนับถือผี การบวชป่าด้วยการนำผ้าเหลืองไปผูกมัดต้นไม้ใหญ่ เพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ว่า ต้นไม้นี้ได้บวชแล้ว ถ้าใครตัดทำลายก็จะมีโทษบาปกรรมติดตัวผู้นั้น

3) ผู้นำชุมชน เป็นตัวแทนสื่อสารกับเทพเจ้าและผีบรรพบุรุษ เรียกว่า หมอเมือง และยังมีหมอผีที่รักษาความเจ็บไข้ได้ป่วยของชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญชูลี เข้มเพ็ชร(2551) พบว่า ผู้นำหมู่บ้านลือชอจะเป็นหน้าที่ของผู้ชาย และเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมติดต่อกับเทพเจ้า ซึ่งแต่ก่อนจะมีการสืบทอดทางสายโลหิตแต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นการคัดเลือกจากความสามารถ โดยมีตำแหน่งดังนี้ 1) หม่าทู่ ทำหน้าที่ปกครองหมู่บ้าน ไกลเกลี้ยข้อพิพาท 2) มือหมือพะ เป็นผู้นำทางความเชื่อและเป็นผู้ดูแลอาปาโหม่ 3) หมี่พะ เป็นหมอผีซึ่งทำหน้าที่รักษาอาการเจ็บป่วย 4) โซโหม่ว เป็นผู้อาวุโสของชุมชน

4) ผู้นำอาสาสมัครพิทักษ์ป่าชุมชนสบป่อง จากกระบวนการทำวิจัย ได้เกิดการก่อตั้งกลุ่มขึ้นมา เรียกว่า “อาสาสมัครพิทักษ์ป่าชุมชนลือชอ” โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน มีกำนันและอดีตนาย ก อบต. สบป่อง เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เป็นที่ปรึกษา ที่เหลือเป็นชาวบ้านที่เป็นกรรมการฝ่ายต่างๆ รวมแล้ว 15 คน โดยมีกฎระเบียบและข้อบังคับ 10 บทบัญญัติของชุมชนร่วมกัน

5) เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เป็นผู้นำที่คอยดูแล ควบคุม ปรึกษาหารือ ให้ความสะดวก ความช่วยเหลือ มอบความรู้ความเข้าใจเรื่องทรัพยากรป่าไม้ หลักการจัดการป่าและอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืน

6.3.3 I = innovation แปลว่า นวัตกรรม คือ กระบวนการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมในการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจัดการป่าชุมชน หรือชาวบ้านมีการคิดค้น ต่อยอดและพัฒนาจากภูมิปัญญาดั้งเดิมผสมผสานภูมิปัญญาสมัยใหม่ จนเป็นนวัตกรรมของชุมชน เช่น สินค้า OTOP จากกระเป่าลือชอ ชิงผง ไวน์มะขามป้อม และสุราสมุนไพร เป็นต้น

1) ด้านการอนุรักษ์ กิจกรรมความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม การเช่นไหว้เทพเจ้าและผีบรรพบุรุษที่ท่านเหล่านั้นปกปักรักษาป่าชุมชน ได้แก่ ป่าอนุรักษ์ ป่าที่ทำมาหากิน และป่าเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการบวชป่า ด้วยการนำหลักทางพระพุทธศาสนาบาปบุญคุณโทษ มาจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สอดคล้องกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาของลือชอดังที่สุพจน์ หลีจา(ม.ป.ป.) พบว่า ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลป่า พิธีกรรมอีตามาหลีวะ เป็นพิธีกรรมคืนผืนป่าให้เทพเจ้า อีกนัยหนึ่งคือการสะท้อนถึงทัศนคติในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติให้มี

การเอื้ออาหารต่อกันอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน

2) ด้านการฟื้นฟู เป็นการปลูกจิตสำนึกในใจให้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ “รักษาป่าที่เหลืออยู่ ฟื้นฟูปลูกป่าเสื่อมโทรมให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง” ส่งเสริมให้เยาวชนลูกหลานเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ “ปลูกคน ปลูกป่า สืบชะตาแม่น้ำลำธาร”

3) ด้านการพัฒนา ควรส่งเสริมให้ชาวบ้าน หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น

4) ด้านการควบคุมดูแล กิจกรรมการทำแนวกันไฟต้องอาศัยความสามัคคีมีน้ำใจช่วยกัน เป็นการควบคุมดูแลเฉพาะโซนที่ต้องการเผาป่าไม่ให้ลุกลามไปทั่วยังจุดอื่นๆ

5) ด้านการใช้ประโยชน์จากป่า มีป่าอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจ ป่าสมุนไพร และป่าต้นน้ำลำธาร ชาวลิซอได้ใช้ประโยชน์จากป่าทุกประเภททั้งทางตรงและทางอ้อม จากองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านการจัดการป่าของชาวลิซอที่ตั้งสุพจน์ หลี่จา(ม.ป.ป.) ได้รวบรวมเอาไว้ ดังนี้ 1) ป่าอาปาโหมฮี คือ ศาลเจ้าประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นเทพที่คอยปกป้องคุ้มครองชุมชน และบริเวณป่าอาปาโหมฮีนี้จะมีกิจกรรมที่เป็นการทำลายไม่ได้ เช่น ห้ามล่าสัตว์หรือหาพืชพันธุ์ต่างๆ 2) ป่าอีต๋ามาเป็นป่าที่ใหญ่ที่สุดเพื่อทำพิธีกรรม ป่าอีต๋ามานิยมตั้งไว้บนสันเขาใหญ่เหนือหมู่บ้าน ชนเผ่าลิซอจะทำพิธีกรรมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง 3) ป่าบริเวณฝั่งศพ (หลี่จิว) ชนเผ่าลิซอไม่ฝังศพบริเวณสถานที่เดียวกัน 4) ป่าอนุรักษ์หรือป่าหวงห้าม (อาจาอู้ดัว) ส่วนใหญ่จะเป็นป่าต้นน้ำและมีความสูงชัน เนื่องจากชาวลิซอเชื่อว่าป่าในบริเวณดังกล่าวจะมีเทพอาศัยอยู่ 5) ป่าเพื่อการเกษตร (มู่วียู) ส่วนใหญ่จะเป็นป่าไผ่สำหรับปลูกข้าวและพริก 6) ป่าเพื่อหาอาหารและสมุนไพร 7) ป่าเพื่อการใช้สอย ชาวลิซอจะไม่นิยมใช้ต้นไม้ที่ถูกรักษาและต้นไม้ที่เคยถูกทำพิธีกรรมมาก่อน

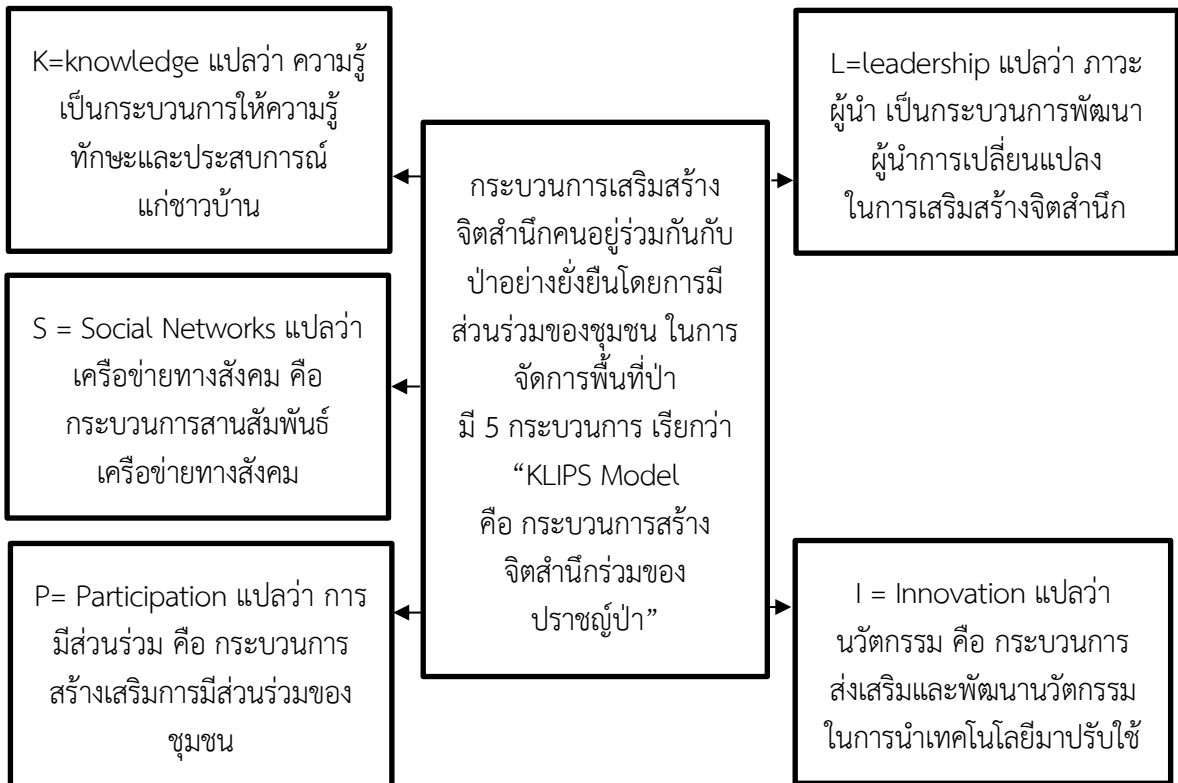
6.3.4 P= participation แปลว่า การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชุมชน ดังนี้ 1) การประชุมวางแผน มีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน โดยมีกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเช่นไหว้เทพเจ้า ฝึกโยธาตายาย การบวชป่า การปลูกป่า และการทำแนวกันไฟ 2) การปฏิบัติตามแผน โดยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด มอบหมายงานให้แต่ละคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ 3) การประเมินผลและติดตามผล หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้วมีการประชุมสรุปทบทวนประเมินผลการทำงานและติดตามผล 4) การรับประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม สอดคล้องกับการวิจัยของจิราวุธ รักร่วม (2557) พบว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการพื้นที่ป่าบ้านแม่อุ้มอง เช่น การประชุมวางแผน การเสนอข้อคิดเห็น การกำหนดแผนงาน การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในแต่ละฝ่ายการสนับสนุนงบประมาณ การร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ป่าของหมู่บ้าน การร่วมประเมินผลและติดตามผล การนำปัญหาวิเคราะห้และร่วมหาทางแก้ไข และมีการทำกิจกรรมการจัดการพื้นที่ป่าร่วมกับหน่วยงานภายนอกทั้งหน่วยงานราชการและเอกชนมาอย่างต่อเนื่อง

6.3.5 S = Social Networks แปลว่า เครือข่ายทางสังคม คือ กระบวนการสานสัมพันธ์เครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการป่าอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) เครือข่ายภาครัฐ สนธิกำลังในการควบคุมดูแลป้องกันและปราบปราม 2) เครือข่ายภาคเอกชน ภาครัฐควรเชิญเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่า CSR ความรับผิดชอบต่อทางสังคมและสิ่งแวดล้อม 3) เครือข่ายชุมชน วัด บ้าน โรงเรียนและชุมชน ต้องช่วยกันดูแลอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างยั่งยืน 4) เครือข่ายป่าชุมชน ควรมีการจัดสัมมนาอนุรักษ์ป่า

ปาร์กคน หรือรัฐได้ป่า ประชาได้ที่ทำกิน สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ ทูมอนันต์, อติศักดิ์ ทูมอนันต์ และฉัตรชัย ชมชาวี(2564) พบว่า การจัดการป่าแบบมีส่วนร่วมป่าชุมชนดงหั้น มีการวางโครงสร้างการบริหารการทำงานอย่างชัดเจน เน้นกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ผู้นำชุมชนและหน่วยงานเทศบาลตำบลท่าม่วง เป็นผู้บริหารงานหลัก มีการระดมคนในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน โรงเรียน วัด และหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนดงหั้น โดยมีการวางแผนล่วงหน้าในการจัดกิจกรรม ได้แก่ การปลูกป่า บวชป่าและมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชนดงหั้น

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษากระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกคนอยู่ร่วมกันกับป่าอย่างยั่งยืน บ้านสบป่อง ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถนำมาสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการป่าชุมชน ควรพิจารณาทบทวนองค์ความรู้ที่ได้ วิชิตคิด วิธีปฏิบัติว่าชุมชนต้องการอะไร วิธีการดำเนินชีวิตเป็นอย่างไร รัฐได้ป่า ประชาได้ที่ทำกิน ควร

ปฏิบัติอย่างไร และกฎหมายป่าไม้เอื้อประโยชน์แก่ชาวบ้านที่อาศัยในป่าไม้อย่างไร โดยพิจารณาจากแม่ฮ่องสอนโมเดล ซึ่งชาวบ้านต้องการมีสิทธิในที่ดินทำกินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

หน่วยงานหรือชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่กับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ต้องการนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในชุมชนของตนเอง ควรพิจารณาถึงสภาพทางกายภาพของพื้นที่ประเพณี และวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกัน และชาติพันธุ์ต่างๆ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรวิจัยเรื่อง รูปแบบแม่ฮ่องสอนโมเดล: การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าอย่างยั่งยืน

8.3.2 ควรวิจัยเรื่อง บทเรียนความล้มเหลวและความสำเร็จการจัดการป่าอย่างยั่งยืนของชุมชน

8.3.4 ควรวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการปลูกคน ปลูกป่าอย่างยั่งยืน

9. เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ทุมอนันต์, อติศักดิ์ ทุมอนันต์ และฉัตรชัย ชมชาลี. (2564). การจัดการป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ป่าชุมชนดงหัน บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์. 5(1). 33-41.

จิราวุธ รักร่วม. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่ป่าบ้านแม่อุ้มอง ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชูศรี ไตรสนธิ และปริทรรศน์ ไตรสนธิ. (2552). พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวลีซอหมู่บ้านลีซอลุ่มจังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฐปรภักดิ์ สีลอยอุ่นแก้ว, สิปปวิษณุ ปัญญาตุ้ย และสุทธิกานต์ ใจกาวิล. (2562). การใช้ประโยชน์ที่ดินความหลากหลายของพันธุ์ข้าว และความเหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร. 36(3). 23-33.

ทวิช จตุวรพฤษ. (2538). พิธีกรรมเพื่อสืบทอดความเป็นชาติพันธุ์ของชาวเขายากจน : การศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าลีซอในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธัญชูลี เข้มเพชร. (2551). วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุชาวเขาเผ่าลีซอที่มีอายุยืนยาว. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร). (2560). ปราชญ์ป่า : กระบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมในการจัดการป่าชุมชนต้นแบบ เขตลุ่มแม่น้ำมูลตอนบน. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 13 (ชลบุรี).(2561). ทรัพยากรป่าไม้. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2565. จาก <http://reo13.mnre.go.th/th/news/detail/9367>

- สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้. (2557). **ป่าชุมชน รูปแบบการพัฒนา และการบริหารจัดการป่าอย่างยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้.
- สุพจน์ หล้าจา. (ม.ป.ป.). **ป่ากับภูมิปัญญาชาวลีซู**. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2565. จาก <https://web.codii.or.th/wp-content/uploads/2022/01/30ป่ากับภูมิปัญญาชาวลีซู.pdf>
- อภิชาติ ภัทรธรรม.(2557). **ชนเผ่าลีซู. วารสารการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 8(15). 115-126.
- อำไพ บุษดาจันทร์. (2560). **การบูรณาการการปฏิบัติงานตามแผนแม่บท แก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน จังหวัดพิษณุโลก**. เชียงใหม่ : สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

10. คำขอบคุณ

งานฉบับนี้ประสบความสำเร็จ โดยได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.เดชรัตน์ สุขกำเนิด อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ท่านได้กรุณาเอาใจใส่เป็นอย่างดี โดยให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอบพระคุณผู้บริหาร พร้อมด้วยคณาจารย์บัณฑิตศึกษาทุกท่าน ที่ท่านประสิทธิ์ประสาทวิชาการองค์ความรู้เป็นอย่างดี ขอบพระคุณประธานและกรรมการสอบทุกท่าน ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พิศภูมิวิถิ (ประธาน) อาจารย์ ดร.ยศธร ทวีพล (ผู้ทรงคุณวุฒิ) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภการ สิริไพศาล (ผู้แทนบัณฑิตศึกษา) อาจารย์ดร.เดชรัตน์ สุขกำเนิด (อาจารย์ที่ปรึกษา) และอาจารย์อัญมณี ชุมณี (เลขานุการ)

ขอขอบคุณผู้นำชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ลีซูและเจ้าหน้าที่ภาครัฐทุกท่านในชุมชนสภอบ้องที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยจนประสบความสำเร็จในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณครูบาอาจารย์ บิดานายหล้า- มารดานางอะชะพะ ชนิดกานนท์ ครอบครวัชนิดกานนท์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ส่งเสริมสนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ส่งผลทำให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิตด้วยความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

ผลการศึกษาศึกษาการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*

THE EFFECTS OF FOOTBALL DRIBBLING SKILLS BY USING THE MODEL
OF FLIPPED CLASSROOM LEARNING MANAGEMENT
OF TENTH GRADE STUDENTS

ศุภานัน ภูธมดี¹, ธชา รุญเจริญ²

Suphanan Phoothomdee¹, Thacha Runcharoen²

มหาวิทยาลัยขอนแก่น^{1,2}

Khon Kaen University, Thailand.^{1,2}

Email : warnsweet1308@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน แบบทดสอบทักษะการเลี้ยงฟุตบอล แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าสถิติพื้นฐานโดย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละความก้าวหน้า

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลของการจัดการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 4.40 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 8.34 มีความก้าวหน้า 3.94 และร้อยละความก้าวหน้า 39.4 2. ผลของความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 อยู่ในระดับมากที่สุด สรุปผลการวิจัย การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน สามารถช่วยพัฒนาทักษะการเลี้ยงฟุตบอลของนักเรียนและนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนนอกเวลาเรียนได้ รวมทั้งนักเรียนสามารถเข้าไปดูเนื้อหาในการเรียนได้ตลอดเวลา นำไปสู่การปฏิบัติ มีความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

คำสำคัญ : 1. ผลการศึกษา 2. ทักษะการเลี้ยงฟุตบอล 3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the skills of football dribbling by using the Flipped Classroom Learning Management, 2) to study the satisfaction with learning football dribbling skills by using Flipped Classroom Learning Management. The samples were 35 students studying in grade 10 at Nong Bua Pittayakarn School, Muang District, Nong Bua Lamphu Province. The research tools consisted of 9 lesson plans, football dribbling skill test, and satisfaction assessment form. The data was analyzed by percentage (%), arithmetic mean, standard deviation, and progress percentage.

The results were found that: 1. The result of study the skills of football dribbling by using the Flipped Classroom Learning Management of Grade 10 students had a pre-learning average of 4.40 and a post-learning average of 8.34 higher than in the previous period. It was found that there was a progression of 3.94 and the percentage of progress was 39.4. 2. The results of study the satisfaction with learning football dribbling skills by using Flipped Classroom Learning Management of Grade 10 students had the average at 4.58 and the standard deviation at 0.56, which was the highest level. Learning football dribbling skills by using Flipped Classroom Learning Management can help students develop dribbling skills and the students are satisfied with the learning management. It provides students with the opportunity to study outside of school hours. Including students can access to view the course content at any time. This leads to a successful practice of learning and allows learners to apply the knowledge acquired in various situations.

Keywords : 1. Study Results 2. Football Dribbling Skills 3. Flipped Classroom Learning Management Model

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาไทยในปัจจุบันมีการจัดการศึกษาตามบริบทของการจัดการศึกษาอันเป็นไปตามแผนการศึกษาของชาติ คือ พัฒนาคคน พัฒนาครูอาจารย์ พัฒนาสังคม ในหลากหลายรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐและเอกชน มุ่งเน้นให้มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและระดับปริญญาตรี เพื่อเน้นการมีงานทำโดยอาศัยปัจจัยหลักในองค์กรหลักจากภายนอกหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านการปกครอง ด้านระบบราชการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งส่งผลให้การจัดระบบบริหารจัดการกระทรวงศึกษาธิการรูปแบบใหม่เป็นการกระจายอำนาจโดยให้มีการกำกับควบคุมดูแลกันอย่างเป็นระบบมากขึ้น (ประหยัด พิมพา, 2561) ซึ่งการศึกษาไทยในปัจจุบันยังคงต้องการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ เพราะเชื่อว่า หากบุคคลนั้นขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ บุคคลจะไม่ประสบความสำเร็จในการทำงาน หรือหากมีความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และ

คุณลักษณะต่าง ๆ ที่มีมาใช้ในการทำงานหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) และในอนาคตการจัดการศึกษาของไทยต้องอาศัยเทคโนโลยีและการสืบค้นด้วยตนเองมากกว่าใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้มาเป็นผู้กำกับดูแลและให้คำปรึกษาการสืบค้นข้อมูล การใช้ข้อมูลที่เหมาะสม อาศัยการศึกษาเรียนรู้จากสภาพจริงของสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าการเรียนรู้ในชั้นเรียน การวัดและประเมินผลใช้เทคโนโลยี ข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ นวัตกรรม สังคมจะปรับตัวตามเทคโนโลยีและนวัตกรรม การศึกษาในอนาคตจึงต้องปรับตัวตามเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประเทศไทย 4.0 (ประหยัด พิมพา, 2561) ดังนั้นระบบการศึกษาในปัจจุบันได้มีการนำเอาสื่อสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้เพื่องานด้านการศึกษาทุกระดับอย่างแพร่หลาย อำนาจความสะดวกให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทั้งในเรื่องเวลาและสถานที่ ส่งเสริมการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีรูปแบบและเป้าหมาย ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติทักษะด้านต่างด้วยตนเอง นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางสื่อสารที่ช่วยส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้อีกช่องทางหนึ่ง (วราพร คำจับ, 2562)

กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นโดยจัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ที่เป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ 20 ปี ต่อจากนี้ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ประเด็นสำคัญตามยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนคือ การเตรียมพร้อมกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศโดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัยเพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม การเตรียมความพร้อมกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต ตลอดจนยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร, 2562)

นอกจากนี้ การจัดการศึกษาของไทยยังต้องคำนึงถึงและเป็นไปในทางเดียวกันกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2562 โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้ ปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการการศึกษาอบรมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2562) และต้องสอดคล้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเตรียมความพร้อมคนให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนให้มีการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากการประกาศให้ทำการปรับปรุงหลักสูตรในปีการศึกษา 2560 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งเทคโนโลยี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยมอบหมายให้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดำเนินการปรับปรุง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และสาระเกี่ยวกับเทคโนโลยีในกลุ่ม สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานดำเนินการปรับปรุงสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งนี้ การดำเนินงานประกาศใช้หลักสูตรยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การปรับปรุงหลักสูตรยังคงหลักการและโครงสร้างเดิมหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ แต่มุ่งเน้นการปรับปรุงเนื้อหาให้มี ความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ คำนึงถึงการส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ เตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่ จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ พร้อมทั้งจะประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษาหรือสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สามารถแข่งขันและอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้ (โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร, 2562)

โรงเรียนหนองบัวพิทยาคารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยจัด การศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีวิสัยทัศน์ภายในปี 2565 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร เป็นผู้นำการ จัดการศึกษาที่มีคุณภาพ บูรณาการภูมิปัญญา ค่านิยมไทย และความเป็นมาตรฐานสากลบนหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การกำหนดจุดหมายที่เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษา และ หลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนหนองบัวพิทยาคารมี ความมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติในการสร้างเสริมสุขภาพพลานามัย ของตนเองและผู้อื่น การป้องกันและปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาพอย่างถูกวิธีและทักษะในการ ดำรงชีวิต ซึ่งได้ทำการเปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่หลากหลายวิชาตามสายหรือจุดเน้น ที่ผู้เรียนเลือก ตัวอย่างเช่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เปิดสอนรายวิชาพื้นฐาน คือ สุขศึกษา1 และพล ศึกษา1 ส่วนในรายวิชาเพิ่มเติม ได้แก่ พลศึกษาเพิ่มเติม วอลเลย์บอล บาสเกตบอล ฟุตบอล ฟุตซอล การตัดสินใจกีฬา1 และการตัดสินใจกีฬา 2 (โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร, 2562) และสำหรับการจัดการ เรียนรู้วิชาฟุตบอลในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร ผู้วิจัยซึ่ง เป็นครูผู้สอน ได้ทำการสำรวจ วิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคพบปัญหาว่าทักษะการเลี้ยงฟุตบอล นักเรียนมีคะแนนต่ำ ขาดทักษะในการเล่นฟุตบอลที่ดีเพราะขาดการฝึกที่สม่ำเสมอและมีความแตกต่าง

ทางด้านทักษะฟุตบอลค่อนข้างชัดเจน และเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนมีเวลาปฏิบัติน้อย เนื่องจากมีเวลาที่จำกัด คือ 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในกรอบเวลาผู้เรียนจะต้องเรียนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ทำให้ขาดคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ยังมีปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เข้ามาอีกทำให้สถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนจาก On Site มาเป็น On Line แทนในช่วงที่มีความรุนแรงการระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้เกิดผลกระทบในการสอนทักษะฟุตบอลของนักเรียนซึ่งไม่สามารถฝึกทักษะที่โรงเรียนได้จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำซึ่งเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยของผลการเรียนรายวิชาฟุตบอลภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร มีจำนวนนักเรียน 567 คน มีคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาฟุตบอลร้อยละ 75 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 มีคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาฟุตบอลร้อยละ 85 (กลุ่มงานบริหารวิชาการ, โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร) ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้สอนในรายวิชาฟุตบอลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนวิชาฟุตบอลเป็นอย่างดี และจากข้อมูลที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นปัญหาสำคัญของผู้เรียนโรงเรียนหนองบัวพิทยาคารในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของรายวิชาฟุตบอลในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทักษะหรือความพึงพอใจและทักษะการเล่นฟุตบอล โดยเฉพาะทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล อาจมีสาเหตุเกิดจากหลายปัจจัย ปัญหาหลักที่ผู้วิจัยประสบคือ ปัญหาในด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน เวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ (เวลาในการถ่ายทอดความรู้และทักษะ) พฤติกรรมของผู้เรียน การวัดและประเมินผล แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนมีปัญหาหลายด้าน และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยพบว่า ห้องเรียนกลับด้าน สามารถนำมาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของภาณุวัฒน์ เวททำ (2559), อาลาวิยะ สะอะ (2559), พราวเพ็ญธรรม เรืองศรี (2560), วรทยา มณีรัตน์ (2560), พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์ (2561), อติศร ภัคชลิษฐ์ (2561), พิมพ์ดาว นันต์กล้าณรงค์ฤทธิ์ (2562) และปัทวรรณ ประทุมดี (2564) ผลการศึกษาเมื่อนำห้องเรียนกลับด้านมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ และความพึงพอใจของนักเรียนดีขึ้น

ผู้วิจัยได้ไปศึกษารูปแบบการเรียนการสอนแล้วพบว่าห้องเรียนกลับด้านเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับธรรมชาติวิชาฟุตบอลและยังสามารถสอนทั้ง on site และ on line ได้ ส่งผลให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพได้ และพัฒนาความสามารถด้านทักษะฟุตบอลได้อย่างเต็มที่ เพราะผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงโดยตรง ฝึกบ่อยๆ จะเกิดทักษะและความชำนาญเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานระหว่งการจัดการเรียนรู้ ซึ่งห้องเรียนกลับด้านเป็นนวัตกรรมที่น่าสนใจทางการศึกษาที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะการค้นคว้า การเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลสารสนเทศเป็นนวัตกรรมที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่ง โดยให้ผู้เรียนเรียนที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของห้องเรียนกลับด้านคือ จากเดิมเคยทำในชั้นเรียนทำที่บ้าน และนำสิ่งที่เคยถูกมอบหมายให้ทำที่บ้านมาทำในชั้นเรียนแทน จึงถือได้ว่าห้องเรียนกลับด้านเป็นการเข้าใกล้การจัดการเรียนการสอนแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมากขึ้น โดยช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับความช่วยเหลือจากครูผู้สอนในเวลาที่ต้องการ (กนิษฐา บางภูมกร และธีรพงษ์ วิริยานนท์, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับของงานวิจัยของ Marlowe (2012) ได้จัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านกับนักเรียน Grade

11 จำนวน 19 คน ในสถาบันคูโบ อเมริกัน ประเทศคูโบ มีผลการเรียนเฉลี่ยสูงชันและระดับความเครียดลดลงและสุรศักดิ์ ปาเฮ (2556) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านนั้นจะมุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตามทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสติปัญญาของแต่ละบุคคลตามอัตราความสามารถทางการเรียน และเป็นลักษณะการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกชั้นเรียนอย่างอิสระ ทั้งด้านความคิดและวิธีปฏิบัติ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนแบบเดิมที่ครูจะเป็นผู้ป้อนความรู้ประสบการณ์ให้กับนักเรียนในลักษณะครูเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นการสอนแบบกลับด้านจะเป็นการเปลี่ยนบทบาทของครูโดยสิ้นเชิง กล่าวคือครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้แต่จะทำบทบาทเป็นติวเตอร์หรือโค้ชที่ทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำและสร้างความสนุกในการเรียน รวมทั้งเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนในชั้นเรียน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล ซึ่งคาดว่าจะช่วยสนับสนุนผู้เรียนให้มีการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ดีขึ้น รวมถึงสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาสนับสนุนการค้นคว้าของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านเข้ามาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านทักษะการเลี้ยงฟุตบอล โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคารสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ได้ทราบผลการศึกษาผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านทักษะการเลี้ยงฟุตบอล โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร

4.2 ได้ทราบความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผลการศึกษาการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ศึกษาสภาพปัญหา ทฤษฎี แนวคิด หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน แบบทดสอบทักษะวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจดำเนินการสอบเค้าโครงวิจัยทำการปรับปรุงเค้าโครงวิจัย และนำแผนการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน แบบทดสอบทักษะการเลี้ยงฟุตบอล และแบบสอบถามความพึงพอใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบนำแผนการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน แบบทดสอบทักษะการเลี้ยงฟุตบอล และแบบสอบถามความพึงพอใจ มาปรับให้สมบูรณ์ทำการยื่นเอกสารเพื่อขอการรับรองการเข้าโครงการจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทำการปรับปรุงแก้ไขเอกสารแล้วทำการยื่นขอการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นจัดการเรียนการสอนและเก็บข้อมูล เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง ทักษะการเลี้ยงฟุตบอล วิชาฟุตบอล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 4 แผน เวลา 4 ชั่วโมง ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การเลี้ยงฟุตบอลด้วยข้างเท้าด้านใน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การเลี้ยงฟุตบอลด้วยข้างเท้าด้านนอก แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การเลี้ยงฟุตบอลด้วยฝ่าเท้า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การเลี้ยงฟุตบอลด้วยหลังเท้า การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละความก้าวหน้า ก่อนเรียน-หลังเรียน ด้านทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน

ทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล	ก่อนเรียน ($\bar{X}$) (10คะแนน)	หลังเรียน ($\bar{X}$) (10คะแนน)	ความก้าวหน้า	ร้อยละความก้าวหน้า
1. การเลี้ยงฟุตบอลด้วยข้างเท้าด้านใน	4.60	8.14	3.54	35.4
2. การเลี้ยงฟุตบอลด้วยข้างเท้าด้านนอก	4.20	8.06	3.86	38.6

ทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล	ก่อนเรียน ($\bar{X}$) (10คะแนน)	หลังเรียน ($\bar{X}$) (10คะแนน)	ความก้าวหน้า	ร้อยละความก้าวหน้า
3. การเลี้ยงฟุตบอลด้วยฝ่าเท้า	4.31	8.00	3.69	36.9
4. การเลี้ยงฟุตบอลด้วยหลังเท้า	4.49	9.17	4.68	46.8
รวม	4.40	8.34	3.94	39.4

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลด้วยข้างเท้าด้านในโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 4.60 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 8.14 มีค่าคะแนนความก้าวหน้าเท่ากับ 35.4 คิดเป็นร้อยละ 35.43 ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลด้วยข้างเท้าด้านนอกโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 4.20 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 8.06 มีค่าคะแนนความก้าวหน้าเท่ากับ 38.6 คิดเป็นร้อยละ 38.57 ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลด้วยฝ่าเท้าโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 4.31 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 8.00 มีค่าคะแนนความก้าวหน้าเท่ากับ 36.9 คิดเป็นร้อยละ 36.86 ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลด้วยหลังเท้าโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 4.49 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 9.17 มีค่าคะแนนความก้าวหน้าเท่ากับ 46.8 คิดเป็นร้อยละ 47.14 สรุปได้ว่า คะแนนเฉลี่ยรวมทุกทักษะการเลี้ยงฟุตบอลก่อนเรียนเท่ากับ 4.40 มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนทุกทักษะการเลี้ยงฟุตบอลเท่ากับ 8.34 มีค่าคะแนนความก้าวหน้าทุกทักษะเท่ากับ 3.94 คิดเป็นร้อยละ 39.4

ตารางที่ 2 วิเคราะห์หาระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน

ข้อที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ด้านทักษะการเลี้ยงฟุตบอล				
1.	ทักษะที่เรียนเข้าใจง่าย	4.43	0.81	มาก
2.	เนื้อหาตรงกับความสนใจของผู้เรียน	4.69	0.53	มากที่สุด
3.	เนื้อหาที่เรียนแต่ละหัวข้อเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.30	0.67	มาก
4.	ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน	4.43	0.76	มาก
รวมด้านทักษะการเลี้ยงฟุตบอล		4.46	0.69	มาก

ข้อ ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้				
5.	กิจกรรมห้องเรียนกลับด้านมีความสนุกสนานและสร้างสรรค์	4.75	0.43	มากที่สุด
6.	กิจกรรมห้องเรียนกลับด้านสอดคล้องเข้ากับจุดประสงค์	4.62	0.49	มากที่สุด
7.	ผู้เรียนมีความสุขเมื่อทำงานร่วมกับเพื่อน	4.79	0.41	มากที่สุด
8.	ผู้เรียนมีโอกาสซักถาม ผู้สอนให้คำปรึกษาอย่างทั่วถึง	4.67	0.47	มากที่สุด
รวมด้านกิจกรรมการเรียนรู้		4.70	0.45	มากที่สุด
3. ด้านสื่อการสอน				
9.	ครูให้นักเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ	4.51	0.60	มากที่สุด
10.	สื่อการสอนช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น	4.57	0.50	มากที่สุด
11.	สื่อมีความสวยงาม น่าสนใจ	4.64	0.48	มากที่สุด
12.	สื่อช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้	4.70	0.46	มากที่สุด
รวมด้านสื่อการสอน		4.60	0.51	มากที่สุด
4. ด้านการวัดและประเมินผล				
13.	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน	4.59	0.59	มากที่สุด
14.	มีการวัดผลทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน	4.62	0.58	มากที่สุด
15.	ทราบเกณฑ์การวัดและประเมินผลล่วงหน้า	4.57	0.69	มาก
รวมด้านการวัดและประเมินผล		4.59	0.62	มากที่สุด
รวมทุกด้าน		4.58	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของโรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดย ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อด้านทักษะการเลี้ยงฟุตบอล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 พร้อมกับด้านสื่อการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 และด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 ตามลำดับ

7. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการศึกษาศึกษาการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีการนำเสนอและอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

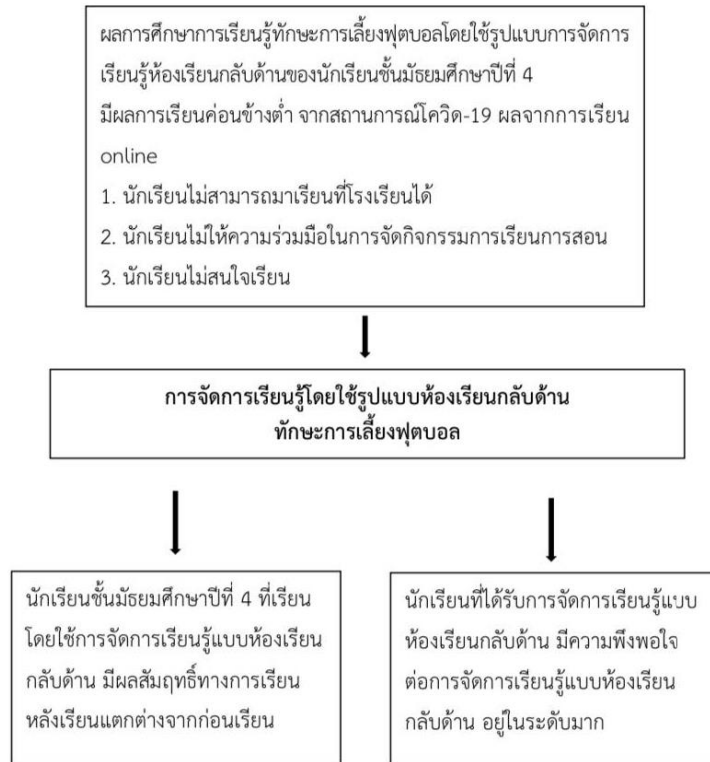
7.1 ผลการทดสอบทักษะการเลี้ยงฟุตบอล จากการที่นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการจัดการการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน มีทักษะการเลี้ยงฟุตบอล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยพบว่าผลการ ทดสอบทักษะการเลี้ยงลูกบอล รวมแต่ละคนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 คะแนน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.34 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับอมรรัตน์ รัชตะทวิกุล (2561) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อทักษะการเลี้ยงลูกบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบเดิม โดยที่ผู้เรียนสามารถศึกษาบทเรียนมาก่อนล่วงหน้า และสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ตามความสนใจเป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางกับการจัดการเรียนรู้แบบเดิม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติต่อการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการศึกษา 1. ผลการเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 2.ความพึงพอใจที่มีผลต่อการเรียนทักษะการเลี้ยงฟุตบอล โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร ซึ่งสอดคล้องกับจาตุรนต์ มหากนก (2562) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองแตกต่างกับก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มควบคุม มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลองแตกต่างกับก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 หลังการทดลอง เป็นเวลา 4 สัปดาห์กลุ่มทดลองที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะแตกต่างกับกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปว่าการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านสามารถยกระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่ เรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญ ปิกสมัย (2557) การพัฒนาทักษะการเคลื่อนที่ส่ง-รับบอล กีฬาแฮนด์บอลโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ประกอบการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าการใช้สื่อ วีดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอน เรื่อง การเคลื่อนที่ส่ง-รับบอล สามารถพัฒนาทักษะในการเล่นแฮนด์บอลให้สูงขึ้นโดยมีทักษะการเคลื่อนที่รับ-ส่ง แบบ 2 คนก่อนเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60 หลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85 แบบ 3 คนทดสอบก่อนเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55 ทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ80และแบบ 5 คนทดสอบก่อนเรียนได้คะแนน เฉลี่ยร้อยละ 50 ทดสอบหลังเรียนได้เฉลี่ยร้อยละ75 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐวรรณ สติราวิวัฒน์ (2561) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถนำมาปรับใช้ในวิชาพลศึกษาได้เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในชั้นเรียนมากกว่าการรับฟังบรรยายของครู ซึ่งการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบห้องเรียนกลับด้านยังช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เข้าใจมากขึ้น จากการที่ได้เห็นภาพเคลื่อนไหวในการปฏิบัติที่ชัดเจน และสามารถดูซ้ำได้หลายๆ ครั้ง นอกจากนั้นการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสดูวีดิทัศน์มาก่อนการเรียนในห้องเรียนนั้น เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และผู้เรียนยังสามารถทำการฝึกหัดทักษะที่ได้ดูจากวีดิทัศน์ได้ก่อนจากนอกห้องเรียน ทำให้เมื่อมาเรียนในชั้นเรียน

ปกติ จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และปฏิบัติทักษะได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนิชาภา บุรีกาญจน์ (2556) ที่ทำการศึกษารื่องผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้แนวคิดแบบห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ลดาวัลย์ กันธมาลา (2560) ที่ทำการศึกษารื่อง ผลการใช้วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านที่ส่งเสริมความรู้และทักษะการแก้ปัญหาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนด้านความรู้และทักษะการแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้อง กิตติชัย สิธาสีโนบล (2558) ที่กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านช่วยให้ผู้เรียนเรียนไวล่องหน้าหรือเรียนตามชั้นเรียนได้ง่ายขึ้น รวมทั้งเป็นการฝึกนักเรียนให้รู้จักการจัดการเวลาของตนเอง แต่ถึงกระนั้นทั้ง 2 กลุ่มได้รับการตอบกลับหรือแก้ไขทักษะจากผู้วิจัยผ่านกล่องแสดงความคิดเห็นของวิดีโอบนสื่อโซเชียลมีเดีย รวมไปถึงมีการแก้ไขทักษะของนักเรียนในชั้นเรียนปกติโดยผู้วิจัย ซึ่งได้ทำการแก้ไขทักษะของผู้เรียนผ่านแบบบันทึกการฝึกปฏิบัติทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเหมือนกัน ด้วยเหตุผลนี้เองจึงทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน แต่สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนพลศึกษาแบบปกติ ผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านในทักษะการเลี้ยงฟุตบอลซึ่งสามารถพัฒนาการเลี้ยงฟุตบอลด้วยหลังเท้าสูงสุดตั้งเห็นได้จากคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.17 ซึ่งสูงที่สุดของทักษะการเลี้ยงฟุตบอลด้วยด้วยทำอื่นๆ ดังนั้นจึงเหมาะที่จะพัฒนาทักษะการเลี้ยงด้วยหลังเท้า

7.2 ผลของความพึงพอใจของผู้เรียน ผลของความพึงพอใจของผู้เรียนทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการที่นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน 1.ด้านทักษะการเลี้ยงฟุตบอลมีค่าเฉลี่ย 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 อยู่ในระดับมาก 2.ด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45 อยู่ในระดับมากที่สุด 3.ด้านสื่อการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 อยู่ในระดับมากที่สุด 4.ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 อยู่ในระดับมากที่สุด รวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ย 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชาภา บุรีกาญจน์ และ เอ็มอัชมา วัฒนบุรานนท์ (2557) ที่สำรวจความพึงพอใจของนักเรียนหลังได้จัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะวิธีการนี้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้านทักษะการเลี้ยงฟุตบอล มีอยู่ 3 ด้าน ที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1.ทักษะที่เรียนเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนยังไม่เข้าใจทักษะที่เรียนมากพอจึงต้องปรับเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น 2.เนื้อหาที่เรียนแต่ละหัวข้อเหมาะสมกับเวลาเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าหัวข้อการเรียนใช้เวลามากเกินไปควรปรับปรุงหัวข้อให้กระชับเวลามากขึ้นไปอีก 3. ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าเนื้อหามีความยากเกินไปจึงต้องปรับเนื้อหาการเรียนรู้ให้ง่ายลงกว่านี้ ด้านการวัดและประเมินผล มีอยู่ 1 ด้าน ที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1.ทราบเกณฑ์การวัดและประเมินผลล่วงหน้า มี

ค่าเฉลี่ย 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ได้ทราบเกณฑ์การวัดและประเมินผลล่วงหน้าดังนั้นก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องแจ้งเกณฑ์ให้นักเรียนทราบก่อนการประเมินผล

8. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 ผลการศึกษาการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

จากภาพที่ 1 ผลการศึกษาการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ 1) นักเรียนไม่สามารถมาเรียนที่โรงเรียนได้ 2) นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) นักเรียนไม่สนใจเรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านทักษะการเลี้ยงฟุตบอล 4) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียน 5) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน อยู่ในระดับมาก

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าผลการศึกษาศึกษาการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านสื่อการสอน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่องทักษะการเลี้ยงฟุตบอล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาศึกษาการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ควรจัดเนื้อหาที่เรียนแต่ละหัวข้อให้เหมาะสมกับเวลาในการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น

9.2.2 จากผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาศึกษาการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงฟุตบอลโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ควรจัดกิจกรรมให้มีความสนุกสนานและสร้างสรรค์เพื่อให้นักเรียนคิดสร้างสรรค์ความรู้สู่การปฏิบัติ มีความสุขเมื่อทำกิจกรรม มีโอกาสซักถาม ครูผู้สอนให้คำปรึกษาอย่างทั่วถึงและใช้สื่อช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรทำการวิจัยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ ห้องเรียนกลับด้าน รายวิชา พลศึกษาในระดับชั้นอื่นๆ

9.3.2 ควรมีการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ เพื่อหาความแตกต่างแล้วนำมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของวิชาที่สอน

10. เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย สุราสีโนบล. (2558). ห้องเรียนกลับด้าน. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ฉบับที่ 50. 116-128.
- กนิษฐา บางภู่มร และธีรพงษ์ วิริยานนท์. (2562). การพัฒนารูปแบบการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 10(2). 41-50.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา. (2564). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมปลายของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563. หนองบัวลำภู : กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร.

- จตุรนต์ มหากนก. (2562). ผลของการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา. คณะพลศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประหยัด พิมพ์. (2561). การศึกษาไทยในปัจจุบัน. วารสารมหาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 7(1). 242-289.
- ปัทวรรณ ประทุมดี. (2564). พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับบทเรียนบนเว็บ เรื่อง การเคลื่อนที่ 2 มิติ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภาณุวัฒน์ เวท่า. (2559). การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา และการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร. (2562). หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร พุทธศักราช 2562 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). หนองบัวลำภู : โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). ห้องเรียนกลับทาง: ห้องเรียนมิติใหม่ในศตวรรษที่ 21 เอกสารประกอบการประชุมผู้บริหารโรงเรียน.แพร่ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). แนวทางการพัฒนาผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อมรรัตน์ รัชตะทวีกุล. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาลาวิยะ สะอะ. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการคิดวิเคราะห์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Maslow, A.H. (1962). *Toward a Psychology of Being*. New York : Harper & Row Publishers.

11. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีเพราะได้รับความเมตตา กรุณา ให้ความช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธชา รุญเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำแนะนำในทุกขั้นตอนในการทำวิจัย ทั้งตรวจสอบความถูกต้อง แก้ไขปรับปรุงเครื่องมือและข้อบกพร่องต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จนสามารถเก็บข้อมูลในการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีที่สำคัญท่านได้ปลูกฝังจรรยาบรรณของการเป็นนักวิจัยที่ดี ตลอดจนให้ข้อคิดและกำลังใจจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณประธานกรรมการสอบและกรรมการสอบทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในครั้งนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุกท่านที่ให้ความกรุณาอบรมสั่งสอนวิชาความรู้ และต้องขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ปีการศึกษา 2563 ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีมาตลอดขอขอบพระคุณ ดร.สุขเกษม พาพิณิจ ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร ที่กรุณาอนุญาตให้ทดลองใช้เครื่องมือ ตลอดจนการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณะครูโรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร ที่ได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ รวมไปถึงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร ปีการศึกษา 2565 ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งตลอดการทดลองวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์สุดท้ายนี้ คุณูปการหรือประโยชน์อันใดก็ตามจากการวิจัยครั้งนี้ ขอนอบน้อมด้วยจิตคารวะบูชาแต่คุณพ่อคุณแม่ที่ให้การสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาแก่บุตร

คุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลลาดแร้ง
อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ*
QUALITY OF LIFE OF DISABLED PEOPLE WHO RECEIVE LIVING ALLOWANCES IN
TALAT RAENG SUBDISTRICT MUNICIPALITY BAN KHWAO DISTRICT
CHAIYAPHUM PROVINCE

จิรภัทร อธิติกุล¹, สมปอง สุวรรณภุมมา², ณัฐดนัย แก้วโพนงาม³
Jirapat Ittkul¹, Sompong Suwanphuma², Nutdanai Kaewponngam³
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ^{1,2,3}
Chaiyaphum Rajaphat University, Thailand.^{1,2,3}
Email : bluejade55@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตคนพิการในตำบลลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิและ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิและหาแนวทางแก้ไข เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ จำนวนทั้งสิ้น 260 คน และกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 10 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ค่าสหสัมพันธ์แบบพหุคูณถ้อย ใช้วิธี พรรณนาแบบสรุปความ ดีความ และการพรรณนาวิเคราะห์ จากข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า 1) จากการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตด้านร่างกายรายข้อทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และนอกจากนี้มี 2 ข้อ ซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ความพอใจกับสุขภาพ ให้ค่าเฉลี่ยในระดับต่ำและการมีคุณภาพชีวิต ระดับชีวิตความเป็นอยู่ ให้ค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง 2) ตัวแปรด้านร่างกาย (X_1) และตัวแปรด้านจิตใจ (X_2) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวน ของระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ด้านร่างกาย ได้ร้อยละ 8.1 โดยที่ตัวแปรด้านจิตใจ มีอิทธิพลในทางบวก ในขณะที่ตัวแปรด้านร่างกายอิทธิพลในทางลบ โดยที่ตัวแปรด้านตัวแปรด้านร่างกายและตัวแปรด้านจิตใจ มีอิทธิพลต่อสภาพทั่วไปของคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดมากที่สุด ($Beta=.284$) 3) การไม่ได้รับการเอาใจใส่จากบุตรหลานในครอบครัว การไม่ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาพร่างกายของผู้พิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยเอาใจใส่ในการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง การจัดการให้มีการจัดกิจกรรมการตรวจสุขภาพประจำเดือนหรือประจำปีให้กับผู้พิการยังไม่มีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย

ไม่ทั่วถึง ภาครัฐเครือข่ายเขามาพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้พิการไม่มากเท่าที่ควร การแนะนำเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพโดยเฉพาะในการออกกำลังอาจจะทำให้ไม่สบายได้จึงควรจัดให้มีแพทย์ประจำตำบลมาคอยดูแลประจำเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค โดยการจัดกิจกรรมโครงการสร้างความสุขชีวิตแจ่มใส และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : 1. คุณภาพชีวิตของคนพิการ 2. เบี้ยยังชีพ 3. เขตเทศบาลตำบลลาดแร้ง

ABSTRACT

This research has the following objectives: 1) to measure the quality of life of people with disabilities in Talat Raeng Subdistrict. Ban Khao District Chaiyaphum Province 2) To analyze factors affecting the quality of life of disabled people who receive living allowances in Talat Raeng Subdistrict Municipality Ban Khao District Chaiyaphum Province and 3) to study problems and obstacles in improving the quality of life of people with disabilities who receive living allowances in Talat Raeng Subdistrict Municipality. Ban Khao District Chaiyaphum Province and find solutions It is a mixed quantitative and qualitative research using questionnaires and interviews. The sample group used in the research included disabled people who received living allowances in Talat Raeng Subdistrict Municipality. Ban Khao District Chaiyaphum Province There was a total of 260 people and a group of 10 interviewees. The statistics used in the research were frequency and percentage values, multiple regression values. Use the descriptive method of summarizing interpretation and descriptive analysis from suggestions.

The research found that: 1) from the analysis of the quality of life in every physical aspect, it was found to be at a moderate level. And in addition, there are 2 items which are not included in the 4 components: satisfaction with health provides a low average and quality of life level of living provides a moderate average. 2) Physical variables (X_1) and psychological variables (X_2) can together explain the variation in the quality of life of people with disabilities who receive living allowances in Talat Raeng Subdistrict Municipality. Ban Khao District Chaiyaphum Province, the physical aspect received 8.1 percent, with the psychological variable Have a positive influence while physical variables have a negative influence where the physical variables and the mental variables It has the greatest influence on the general condition of the quality of life of the people in Roi Et Province (Beta=.284). 3) Not being cared for by children in the family Failure to improve the quality of life and physical health of people with disabilities relevant agencies pay little attention to improving the quality of life of people with disabilities to be physically healthy.

Organizing monthly or annual health check-up activities for people with disabilities is not yet effective. Strengthening the development of quality of life regarding physical health is not comprehensive. His network partners come to improve the quality of life for people with disabilities, not as much as they should Advice on maintaining health, especially exercise, may cause discomfort. Therefore, a Subdistrict doctor should be arranged to take care of them regularly to solve problems and obstacles by organizing project activities to create happiness and bright life and solve concrete problems.

Keywords : 1. Quality of life of people with disabilities 2. Living allowance 3. Talad Raeng Subdistrict Municipality

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

คุณภาพชีวิตเป็นการรับรู้ความพึงพอใจและสถานะของบุคคลในการดำรงชีวิตทางสังคม โดยจะมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายและความคาดหวังของตนเองภายใต้บริบทของวัฒนธรรม ค่านิยม มาตรฐานของสังคมและสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (พิศโสภาก ที่ฆาวงค์, 2560) ซึ่งทางองค์การอนามัยโลกได้กำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต โดยประกอบไปด้วย คุณภาพชีวิตด้านร่างกายของบุคคลที่มีความรู้สึกเจ็บปวดและไม่สุขสบาย ความมีกำลังวังชา ด้านเพศสัมพันธ์ การนอนหลับและพักผ่อนและสามารถรับรู้ความรู้สึกต่าง ๆ ได้ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจเป็นความรู้สึกด้านบวก ความคิด การเรียนรู้ ความจำ สมาธิ อึดทนโน้ทน ภัยลักษณะ รูปร่างและความรู้สึกด้านลบ คุณภาพชีวิต ด้านระดับความเป็นอิสระไม่พึ่งพา เป็นความสามารถของบุคคลในการเคลื่อนไหว การทำกิจวัตรประจำวัน การใช้ยา และอุปกรณ์การแพทย์ ความจำเป็นในการพึ่งพาสิ่งเสพติด สมรรถนะทางสังคมและสมรรถนะในการทำงานและคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ในสังคมเป็นการรับรู้เรื่องความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การสนับสนุนทางสังคมและกิจกรรมด้านที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมไปถึงคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม โดยสิ่งแวดล้อมภายในบ้านความพึงพอใจในสถานที่ทำงาน แหล่งเงินทุน คุณภาพของระบบการบริการสุขภาพ การสนทนาและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มลภาวะและระบบขนส่งมวลชน ตลอดจนคุณภาพชีวิตด้านจิตวิญญาณ ศาสนาและความเชื่อส่วนบุคคล (WHO, 1993)

คุณภาพชีวิตมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา ทั้งในส่วนบุคคล ครอบครัว จึงต้องมีการพัฒนาเพื่อให้มีแนวคิดเจตคติที่ดี รู้จักในการบริหารคุณภาพชีวิตและกลไกการสร้างรายได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมให้เกิดขึ้นในการพัฒนาตัวเองในการดำรงชีวิตอย่างปกติสุข ด้วยความอยู่ดี กินดี มีสุข (สำราญ จุช่วย, 2555) ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยได้เริ่มวางระบบการพัฒนาประเทศ ได้มีบทบาทที่เน้นการเพิ่มรายได้ของประชาชนตามแนวทางของธนาคารโลก โดยหวังว่าถ้ารายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้น ประชาชนก็จะมีการอยู่ดีกินดีมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นให้ความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนจนถึงได้ให้ความสำคัญที่คนยึดคนเป็นศูนย์กลาง มุ่งสร้างศีลธรรมและคุณธรรมในสังคมและครอบครัว ตลอดจนการสร้างศักยภาพการพัฒนาให้สูงขึ้นและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการปรับเปลี่ยนวิธีการคิดจากเดิมที่คิดแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการ ซึ่งเชื่อว่าจะนำไปสู่การพัฒนาที่

ยั่งยืน ปัจจุบันนี้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับภาวะการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว คุณภาพชีวิตของคนไทยในเมืองใหญ่โดยรวมแล้วไม่ดีกว่าเดิมเท่าใดนัก จึงเป็นที่มาของการพัฒนา คุณภาพชีวิตช่วยทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่ดีขึ้น มีความสงบสุข กระตุ้นให้บุคคลมีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ คุณภาพชีวิตจึงเป็นกลไกทางสังคมที่มนุษย์กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จะส่งผลให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนาให้มีการดำรงชีวิตในแนวทางที่ดี ใช้วิธีการอันชอบธรรมในการตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ของตน จนเป็นที่ยอมรับในคุณค่าและความสำคัญของตนเองผู้อื่นและสังคมและสิ่งแวดล้อม (Gusky, O, 1996)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่ได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึงเป็นปัจจัยหลักที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศในทุกระดับ ประเทศชาติใดมีมนุษย์ที่พร้อมด้วยศักยภาพทั้งร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์กับสังคม และสิ่งแวดล้อม ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ถือว่าประเทศนั้นเป็นประเทศที่พัฒนาและประสบผลสำเร็จ คนพิการจึงนับเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งของสังคมที่กำลังเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาศักยภาพ (ฐิตินัน บุคภาพ คอมมอน, 2556) ความสามารถของตนมาพัฒนาชุมชน สังคมและดำเนินชีวิตร่วมอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข ซึ่งการช่วยเหลือคนพิการให้สามารถอยู่ในสังคมถือเป็นหน้าที่ของทุกคน ดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 9 ทรงพระราชทาน ไว้เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า “งานช่วยเหลือคนพิการนี้ ก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่าผู้พิการไม่ได้อยากพิการและอยากช่วยตัวเอง ถ้าเราไม่ช่วยเขาให้สามารถที่จะปฏิบัติงานอะไร เพื่อชีวิตและเศรษฐกิจของครอบครัว จะก่อให้เกิดสิ่งที่ตระหนักในครอบครัว หนักแก่ ส่วนรวม ฉะนั้นนโยบายที่จะทำก็คือช่วยเขาให้ช่วยตัวเองได้ เพื่อจะทำให้เขาสามารถเป็นประโยชน์ต่อ ส่วนรวม” ซึ่งมคความสอดคล้องกับปฏิญญาสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ผู้พิการควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตคนพิการที่ดีขึ้นสามารถพัฒนาตนเองได้โดยการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ความเป็นมนุษย์ และความเป็นพลเมืองไทย มีส่วนร่วมทางการเมืองในการกำหนดนโยบาย รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน สังคม และรัฐในทุก ๆ ด้าน (กันญาณี ศรีสุรรักษ์, 2559) แต่ผลการพัฒนาพบว่า คนพิการยังมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีเท่าที่ควรบริการและกิจกรรมที่จัดให้มีขึ้นซึ่งไม่เพียงพอกับความต้องการ และพบว่าบริการบางอย่างไม่ตรงกับความต้องการของคนพิการ อีกทั้งยังประสบปัญหาในการที่จะเข้าถึงหรือใช้บริการ ถูกละเมิดสิทธิและการถูกเลือกปฏิบัติ ซึ่งยังคงพบเห็นได้ทั่วไปจากความไม่เท่าเทียมกันด้านต่าง ๆ นอกจากนี้สังคมไทยยังขาดความเข้าใจเรื่องคนพิการ คนพิการจึงถูกมองว่าเป็นคนไร้สมรรถภาพเป็นภาระของสังคม เป็นกลุ่มบุคคลที่ประสบกับความหวังในความสุขและความสำเร็จในชีวิตได้ยาก ประกอบกับในปัจจุบันจำนวนของคนพิการมีแนวโน้มมากขึ้นทั้งจากสาเหตุการเจ็บป่วยและการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ จึงมีผลทำให้ปัญหาที่มีอยู่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น (ปกรณ วชิรคกุล, 2541)

จากสภาพการณ์ของคนพิการดังกล่าวข้างต้น เทศบาลตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการบริหารกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ เป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีข้อมูล มีความรอบรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางประชากรของชุมชน และเป็นผู้รู้ปัญหาของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้เทศบาลตำบลยังมีอำนาจอิสระในการกำหนดทิศทางการวางแผนการตัดสินใจในการที่สนับสนุนงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ

อนามัย มีกฎหมายและอำนาจของข้อบัญญัติตำบลต่าง ๆ และสามารถบังคับใช้กับราษฎร มีการดำเนินการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนอย่างเป็นระบบที่มีความสอดคล้องต่อความต้องการของประชาชนยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควรนั้นจึงเป็นปัญหาหลักที่จะต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เทศบาลตำบลตลาดแร้งถูกจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในงานสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้รับเบี้ยยังชีพคนพิการให้มีประสิทธิภาพให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้บริการในท้องถิ่น ทั้งจำเป็นด้วยว่าระดับคุณภาพชีวิตคนพิการในตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ อยู่ระดับใด ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ มีอะไรบ้าง ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข ควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อเพื่อนำเอาข้อมูลมาปรับใช้ในการแก้ไขปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้รับเบี้ยยังชีพคนพิการในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตคนพิการในตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบระดับคุณภาพชีวิตคนพิการในตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ
- 3.2 ได้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ
- 3.3 ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ จำนวนทั้งสิ้น 789 คน โดยการวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง จำนวน 260 คน โดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเครซซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาเป็นคำถามปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง

อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิด โดยแยกออกเป็น 2 ตอน มีเนื้อหาและรูปแบบดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนพิการในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ เป็นคำถามแบบมาตราประมาณค่า จำนวน 26 ข้อ ตามแบบประเมินของ องค์การอนามัยโลก 1) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านคุณภาพชีวิตของคนพิการ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนี ความสอดคล้อง เมื่อแน่ใจข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เมื่อไม่แน่ใจข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไข และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ จำนวน 40 คน กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เทศบาลเมืองชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิ จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสังคมศาสตร์โดยใช้วิธีของ ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ .875 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ ที่สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ซึ่งเป็นทั้งเพศชายและหญิง 2) การเก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้นำหมู่บ้าน เพื่อสอบถามคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ทั้งเพศชายและหญิง และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลแล้วก็จะนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง เพื่อนำ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ดำเนินการหาค่าทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเรื่องคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขต เทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้วิธีการหาค่าความถี่ของตัวเลือกในแต่ละข้อ และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่อวัดค่าเฉลี่ยและกระจายตัวของข้อมูล ในรูปแบบตารางพร้อมกับพรรณนาประกอบ ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบพหุคูณ ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข ใช้วิธีพรรณนา แบบสรุปความตีความ และการพรรณนาวิเคราะห์ จากข้อเสนอแนะ

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวัดระดับคุณภาพชีวิตคนพิการในตำบลตลาดแร่ อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ คุณภาพชีวิตด้านร่างกายรายข้อทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และนอกจากนี้มี 2 ข้อ ซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ความพอใจกับสุขภาพ ให้ค่าเฉลี่ยในระดับต่ำและการมีคุณภาพชีวิต ระดับชีวิตความเป็นอยู่ ให้ค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง

5.2 ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร่ อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ตัวแปรด้านร่างกาย (X_1) และตัวแปรด้านจิตใจ (X_2) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวน ของระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร่ อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ด้านร่างกาย ได้ร้อยละ 8.1 โดยที่ตัวแปรด้านจิตใจ มีอิทธิพลในทางบวก ในขณะที่ตัวแปรด้านร่างกายอิทธิพลในทางลบ โดยที่ตัวแปรด้านตัวแปรด้านร่างกายและตัวแปรด้านจิตใจมีอิทธิพลต่อสภาพทั่วไปของคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดมากที่สุด (Beta=.284)

5.3 ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร่ อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข พบว่า การไม่ได้รับการเอาใจใส่จากบุตรหลานในครอบครัว การไม่ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตสุขภาพร่างกายของผู้พิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยเอาใจใส่ในการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง การจัดการให้มีการจัดกิจกรรมการตรวจสุขภาพประจำเดือนหรือประจำปีให้กับผู้พิการยังไม่มีประสิทธิผล การเสริมสร้างในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายไม่ทั่วถึง ภาครัฐเครือข่ายเขามาพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้พิการไม่มากเท่าที่ควร การแนะนำเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพโดยเฉพาะในการออกกำลังอาจจะทำให้ไม่สบายได้จึงควรจัดให้มีแพทย์ประจำตำบลมาคอยดูแลประจำเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค โดยการจัดกิจกรรมโครงการสร้างความสุขชีวิตแจ่มใสและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม การส่งเสริมความพันธ์ที่ดีให้กับประชาชนในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการและแนวทางแก้ไขยังบกพร่องอย่างมาก บริบทของสังคมมีสภาพแวดล้อมไม่ดีมีปัญหและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ ที่อยู่อาศัยมีน้ำสะอาดไม่มีสำหรับอุปโภคเป็นปัญหาอย่างมาก เนื่องจากบุตรหลานต้องไปทำงานต่างพื้นที่ปล่อยให้คนพิการต้องใช้ชีวิตตามลำพังและไม่มีรายได้เพียงพอในการดำรงชีวิต

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากการวิจัยคุณภาพชีวิตด้านร่างกายรายข้อทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และนอกจากนี้มี 2 ข้อ ซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ความพอใจกับสุขภาพ ให้ค่าเฉลี่ยในระดับต่ำและการมีคุณภาพชีวิต ระดับชีวิตความเป็นอยู่ ให้ค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิฑูรณ ทินนบุตรา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ไชรณเซ็นในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบดังนี้ 1. คุณภาพชีวิตของคนพิการที่ไชรณเซ็นในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านการสนับสนุนทางสังคมทุกด้าน ซึ่งประกอบด้วยด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการเป็นสวนหนึ่ง

ของสังคม ด้านการยอมรับ และด้านสิ่งของและบริการ โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

6.2 จากผลวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร่ อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ตัวแปรด้านร่างกาย (X_1) และตัวแปรด้านจิตใจ (X_2) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของ ระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร่ อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ด้านร่างกาย ได้ร้อยละ 8.1 โดยที่ตัวแปรด้านจิตใจ มีอิทธิพลในทางบวก ในขณะที่ตัวแปรด้านร่างกายอิทธิพลในทางลบ โดยที่ตัวแปรด้านตัวแปรด้านร่างกายและตัวแปรด้านจิตใจมีอิทธิพลต่อสภาพทั่วไปของคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดมากที่สุด (Beta=.284) ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของทับทิม ศรีวิไล, ภมร ชันชะหัด และธนิศร ยืนยง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารการ พัฒนาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการโดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในเขตภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในเขตภาคกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2) ด้านการประกอบอาชีพ และด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ควรส่งเสริมให้ผู้พิการเข้าถึงประโยชน์ สิทธิต่าง ๆ การคุ้มครองผู้พิการ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการให้ดียิ่งขึ้น

6.3 จากผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลตลาดแร่ อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข พบว่าการไม่ได้รับการเอาใจใส่จากบุตรหลานในครอบครัว การไม่ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาพร่างกายของผู้พิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยเอาใจใส่ในการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง การจัดการให้มีการจัดกิจกรรมการตรวจสุขภาพประจำเดือนหรือประจำปีให้กับผู้พิการยังไม่มีประสิทธิผล การเสริมสร้างในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายไม่ทั่วถึง ภาครัฐเครือข่ายเข้ามาพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้พิการไม่มากเท่าที่ควร การแนะนำเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพโดยเฉพาะในการออกกำลังกายจะทำให้ไม่สบายได้จึงควรจัดให้มีแพทย์ประจำตำบลมาคอยดูแลประจำเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค โดยการจัดกิจกรรมโครงการสร้างความสุขชีวิตแจ่มใสและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม การส่งเสริมความพันธ์ที่ดีให้กับประชาชนในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการและแนวทางแก้ไขยังบกพร่องอย่างมาก บริบทของสังคมมีสภาพแวดล้อมไม่ดีมีปัญหและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ ที่อยู่อาศัยมีไม่น้ำสะอาดไม่มีสำหรับอุปโภคเป็นปัญหาอย่างมาก เนื่องจากบุตรหลานต้องไปทำงานต่างพื้นที่ปล่อยให้คนพิการต้องใช้ชีวิตตามลำพังและไม่มีรายได้เพียงพอในการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวินัย อินเสมียน (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเห็นตามหลักทฤษฎี 4 ของสมาคมคนตาบอดเขาสวนกวาง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า หลักทฤษฎี 4 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท: เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สภาพของคนพิการทางการเห็นของสมาคมคนตาบอดเขาสวนกวาง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น: คนพิการทางการเห็นส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในการพัฒนา เนื่องจากคนพิการไม่

ยอมรับและเปิดโอกาสที่จะมาพัฒนาตัวเอง แม้ว่าจะมีกฎหมายจะเอื้อต่อการพัฒนาก็ตาม ในขณะที่เดียวกันคนพิการทางการเห็นมักให้เหตุผลที่ต่างกันในการฟื้นฟูและฝึกอาชีพการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเห็นตามหลักภาวนา 4 ของสมาคมคนตาบอดเขาสวนกวาง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น: การนำหลักภาวนา 4 ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเห็นพบว่า พวกเขามีความสุขเพิ่มขึ้นสามารถลดความทุกข์ทางใจลงน้อยลง เป็นผู้ที่มีเหตุผลในการรับฟังคนอื่นมากขึ้น

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตซึ่งความพอใจกับสุขภาพและการมีคุณภาพชีวิต ระดับชีวิตความเป็นอยู่ ตัวแปรด้านร่างกายและตัวแปรด้านจิตใจ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพ การไม่ได้รับการเอาใจใส่จากบุคลากรในครอบครัว การไม่ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตสุขภาพร่างกายของผู้พิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยเอาใจใส่ในการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง การจัดการให้มีการจัดกิจกรรมการตรวจสุขภาพประจำเดือนและการบริหารจัดการที่มีความเสมอภาค

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์และควรลดขั้นตอนในการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงบริการได้มากยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาแก่คนพิการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งด้านองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับคนพิการและสภาวะโลกในปัจจุบัน รวมถึงงบประมาณที่เพียงพอในการสนับสนุนการศึกษา

8.2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมเรื่องอาชีพและการมีงานทำของคนพิการ โดยกระตุ้นให้นายจ้างและองค์กรต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีการจ้างคนพิการทำงานมากขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของตัวแปรอื่น ๆ เช่น ภาวะสุขภาพ พลังอำนาจของคนพิการ จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการหรือไม่

8.3.2 ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถอ้างอิงไปสู่ประชากรส่วนใหญ่ได้มากขึ้น

8.3.3 ควรมีการศึกษาคูณภาพชีวิตเพิ่มในกลุ่มคนพิการประเภทอื่น ๆ ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ เพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปพร้อม ๆ กัน และพื้นที่อื่น ๆ ที่ยังมีความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีความเท่าเทียมทางสังคมต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- กันญาณี ศรีสุรภัท. (2559). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
พลูตาหลวงวิทยา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน. (2556). บทบาทของสื่อใหม่ในการสร้างค่านิยมทางสังคมและอัตลักษณ์
ของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ทับทิม ศรีวิไล, ภิรมย์ ชันระหัดต์ และ ธนิศร ยืนยง. (2565). การบริหารการพัฒนาที่ส่งผลต่อคุณภาพ
ชีวิตคนพิการโดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในเขตภาคกลาง. *วารสาร
รัฐศาสตร์*. 16(49). 371-385.
- ปกรณณ์ วชิรกุล. (2541). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการในจังหวัดพิษณุโลก.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิศโสภณ ทีฆาวงศ์. (2560). คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัด
เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุข
ศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วิชูพรรณ ทินนบุตรา. (2559). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ไชรภะเซ็นในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*. 26(1). 207-232.
- วินัย อินเสมียน. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเห็นตามหลักภาวะนา 4 ของสมาคม
คนตาบอดเขาสวนกวาง อำเภอกเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารสหวิทยาการ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 4(2). 399-416.
- สำราญ จูช่วย. (2555). วิธีชีวิตคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อยตอนบนจังหวัดนนทบุรีที่สอดคล้อง
กับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- Gusky, O. (1996). *Leading mind: an anatomy of leadership*. New York : Basic Book.
- WHO. (1993). *Training on Management of Human Resource for Health*. Geneva :
Publication Part A.

10. คำขอบคุณ

บทความเรื่อง “คุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลลาดแร้ง
อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากที่ปรึกษา
คือ ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา และ ผศ.ว่าที่ร้อยเอก ดร.ณัฐดนัย แก้วโพนงาม ที่ได้อนุเคราะห์ให้
ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้
ข้อมูลในการทำวิจัยและบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและแก้ไข
ข้อบกพร่องต่าง ๆ ของปัญหาเพื่อให้ความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและ
การเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ
(ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ*

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF COFFEE SHOP MANAGEMENT TOWARDS
GOVERNMENT ASSISTANCE MEASURES OF ENTREPRENEURS (COFFEE SHOPS)
IN CHAIYAPHUM MUNICIPALITY CHAIYAPHUM PROVINCE

ธันนรพีพิมพ์ นัธยา¹, สมปอง สุวรรณภุมมา², ณัฐดนัย แก้วโพนงาม³
Thananphim Natthayai¹, Sompong Suwanphuma², Nutdanai Kaewponngam³
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ^{1,2,3}
Chaiyaphum Rajaphat University, Thailand.^{1,2,3}
Email : mauree_fon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษามาตรการช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ และ 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จำนวน 286 คน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาครัฐ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่รัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน มาใช้หาข้อมูลในการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้นและการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) มาตรการช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า มาตรการช่วยเหลือของ ภาครัฐจากผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านมาตรการนโยบายดูแลควบคุมราคาสินค้าและวัตถุดิบ ด้านมาตรการความช่วยเหลือจากภาครัฐ และด้านมาตรการบริหารจัดการต้นทุน ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .585 และ .025 ตามลำดับ 3) รัฐควรสร้างความพึงพอใจต่อการช่วยเหลือและสามารถแสดงความคิดเห็นผ่านหลากหลายช่องทางในการดำเนินธุรกิจด้วยการใส่ใจ

สิ่งแวดล้อมผ่านความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มลูกค้าและให้ความร่วมมือประสานงานเครือข่ายธุรกิจกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กาแฟ โดยมีการสำรวจความพึงพอใจของลูกค้า ร่วมกันกับภาคีเครือข่ายและมีการประชุมคณะกรรมการประจำร้าน มาตรการบริหารจัดการต้นทุนในเรื่องมาตรการบริหารจัดการต้นทุน และควรมีการปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องของธุรกิจอย่างมีคุณภาพ

คำสำคัญ : 1. แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการ 2. ร้านกาแฟ 3. มาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ 4. ผู้ประกอบการร้านกาแฟ

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study government assistance measures from the impact of Kovic-19 of entrepreneurs (coffee shops) in Chaiyaphum municipality 2) to study factors influencing coffee shop management on government assistance measures of entrepreneurs (coffee shops) in Chaiyaphum municipality. Chaiyaphum Province and 3) to find ways to develop coffee shop management against government assistance measures of entrepreneurs (coffee shops) in Chaiyaphum municipality. Chaiyaphum Province It is a combination of quantitative research and qualitative research. The sample group used in the research consisted of 286 entrepreneurs (coffee shops) in Chaiyaphum municipality. Group of informants from the group of government informants a group of 10 informants from government officials and stakeholders were used to gather information for the interview. The research tools were questionnaires and interview form Statistics used in data analysis were frequency, percentage, multiple regression analysis using hierarchical variable selection methods.

The research found that: 1) Government assistance measures from the impact of Kovic-19 of entrepreneurs (coffee shops) in Chaiyaphum municipality Chaiyaphum Province, the dependent variable overall, it was found that the government's assistance measures from the impact of Kovic-19 of entrepreneurs (coffee shops) at a moderate level. In descending order as follows: Policy measures to control prices of goods and raw materials, measures for government assistance and cost management measures were at a moderate level, respectively. 2) Factors influencing the development of coffee shop management on government assistance measures of entrepreneurs (coffee shops) in Chaiyaphum municipality. Chaiyaphum Province Overall all aspects significantly include the (X_1) product side. On the distribution channel side (X_3) the two independent variables had predictor coefficients in raw score (b) of .585 and .025, respectively. 3) The government should create satisfaction in helping and be able to express opinions through various channels in conducting business with care for the

environment through opinions, participation of the people, customer groups and cooperation in coordinating business networks with entrepreneurs concerning coffee products There is a survey of customer satisfaction together with network partners and a meeting of the store committee. Cost management measures on cost management measures. And there should be improvements to fix the flaws of the business with quality.

Keywords : 1. Guidelines for development management 2. Coffee shops 3. Government assistance measures 4. Coffee shop operators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและรายได้ของภาคธุรกิจไทยหยุดชะงัก และได้ส่งผลให้การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศยังคงชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าโดยภาพรวมประเทศจะมีสัดส่วนในการฉีดวัคซีนให้แก่ประชาชนในประเทศสูงขึ้นแล้วก็ตาม ความรุนแรงของผลกระทบทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับสองปัจจัย ได้แก่ ระยะเวลาของการจำกัดการเคลื่อนย้ายของผู้คน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศและประสิทธิภาพของการตอบสนองทางการเงินในช่วงวิกฤตการณ์ โดยการให้ความสำคัญกับการใช้จ่ายด้านสุขภาพเพื่อควบคุมการแพร่กระจายของโรค และการสนับสนุนรายได้แก่ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการระบาดใหญ่จะช่วยลดโอกาสที่เศรษฐกิจจะถดถอยลงได้ ในด้านกลุ่มสินค้า การผลิต และการส่งออก สินค้าบริการ และการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการหดตัวลง ทำให้มีการคาดการณ์ว่าอาจจะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกของประเทศ (แก้วยาศรี กายสิทธิ์ และบุญมา สุนทรวิรัตน์, 2564)

ผลกระทบจากมาตรการต่าง ๆ ที่ภาครัฐที่ออกมาไม่ว่าจะเป็นมาตรการ หรือการหยุดชะงักลง แม้ว่าจะมีการใช้จ่ายภาครัฐผ่านมาตรการเยียวยาเพื่อประคับประคองเศรษฐกิจก็ตาม ซึ่งการระบาดของโรคโควิด - 19 กระทบต่อการจ้างงานแรงงานใน 9 สาขาการผลิต ครอบคลุมแรงงานมากกว่า 8 ล้านคน ซึ่งยังไม่รวมผลกระทบแรงงานในภาคเกษตรอีกหลายล้านคน โดยแรงงานในภาคการท่องเที่ยวและภาคบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น การค้าภัตตาคารและโรงแรม ค่อนข้างได้รับผลกระทบที่รุนแรง โดยแรงงานส่วนใหญ่อยู่ปิดเมือง มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม การจำกัดเวลาปิด - เปิด และนั่งในร้านอาหารส่งผลให้ธุรกิจหลายประเภทต้องนอกระบบ นอกจากนี้จากรายงานการสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 พบว่าได้รับผลกระทบด้านอาชีพและการจ้างงาน อีกทั้งผู้ประกอบการรายเล็กได้รับผลกระทบโดยยอดขายลดน้อยลงร้อยละ 21.8 และร้อยละ 12.6 ต้องปิดกิจการอย่างไม่มีกำหนด (พัชรี หล้าแหล่ง, 2555) จึงทำให้ภาครัฐมีมาตรการช่วยเหลือในมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังขาดมาตรการความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จากหน่วยงานหรือกระทรวงที่เกี่ยวข้อง มาตรการความช่วยเหลือจากรัฐ มาตรการนโยบายดูแลควบคุม ราคาสินค้าและวัตถุดิบ มาตรการบริหารจัดการต้นทุน ด้านผลิตภัณฑ์ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคลหรือพนักงาน และด้านเงินทุน และจะ

เห็นว่าธุรกิจร้านกาแฟเป็นธุรกิจที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมักมีอยู่โดยทั่วไปตามย่านเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนร้านกาแฟอย่างรวดเร็วนี้เป็นผลมาจากพฤติกรรมผู้บริโภคกาแฟของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้น และเพื่อเป็นการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ตามมาตราการช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการที่แสดงออกถึงค่านิยม จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญของภาครัฐและภาคีเครือข่ายจะต้องเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือผู้ประกอบการอย่างเร่งด่วน (กานดา เสือ จำศีล, 2000)

เขตเทศบาลเมืองจังหวัดชัยภูมิมีผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จำนวน 1,027 คน ได้รับผลกระทบจากปัญหาของการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ทั้งในด้านคมนาคม ด้านเศรษฐกิจ การค้าขาย การดำรงชีวิตในสังคมจึงเกิดปัญหาอย่างมาก โดยเฉพาะการที่ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพเป็นวัน ๆ ซึ่งจะต้องตงงาน สูญเสียรายได้ซ้ำร้ายยังไม่สามารถเข้าถึงบริการเท่าที่ควรมากนักจึงทำให้เกิดปัญหาอย่างมาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้จึงจำเป็นต้องมีมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ จึงได้ศึกษาหาแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิเพื่อใช้ข้อมูลเป็นแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ ประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยจึงศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิและแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษามาตราการช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

2.3 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบมาตราการช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

3.2 ได้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

3.3 ได้ทราบแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ได้แก่ ผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขต เทศบาลเมืองชัยภูมิ จำนวน 1,027 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จำนวน 1,027 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน ครอบคลุม และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตร ทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมือง ชัยภูมิจำนวน 286 คน ผู้วิจัยใช้การสุ่มที่อาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามสัดส่วน เพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ ให้มีความเหมาะสมตามจำนวนของสัดส่วนประชากรในการหาสัดส่วนที่เหมาะสม ประชากรกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารทำให้ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยแยกเป็น 1 กลุ่ม ๆ 10 คน เป็นจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ของแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการร้านกาแฟที่เหมาะสมต่อ มาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรตามของแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ แบ่งออกเป็น 1 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของ ภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ใน

เขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ หลังจากนั้นรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงานเพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทาง โทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่ โดยแยกเป็น 1 กลุ่ม เป็นจำนวน 10 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริง ที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ในการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ข้อมูล ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบการอภิปรายผล 2. การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล 3. การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อ มาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรณข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือ ของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรณข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็น รายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย 2)การวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาเป็นกรอบแนวคิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ การตีความและนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษามาตรการช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า มาตรการช่วยเหลือของภาครัฐจาก

ผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการ (ร้านค้าแพ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.05$ S.D.=.28) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านมาตรการนโยบายดูแลควบคุมราคาสินค้าและ วัตถุดิบ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.06$ S.D.=.32) ด้านมาตรการความช่วยเหลือจากภาครัฐ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.04$ S.D.=.36) และด้านมาตรการบริหารจัดการต้นทุน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.03$ S.D.=.34) ตามลำดับ

5.2 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบริหารจัดการร้านค้าแพต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านค้าแพ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .585 และ .025 ตามลำดับ

5.3 แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านค้าแพต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านค้าแพ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า รัฐควรสร้างความพึงพอใจต่อการช่วยเหลือและสามารถแสดงความคิดเห็นผ่านหลากหลายช่องทางในการดำเนินธุรกิจด้วยการใส่ใจสิ่งแวดล้อมผ่านความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มลูกค้าและให้ความร่วมมือประสานงานเครือข่ายธุรกิจกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กาแพ โดยมีการสำรวจความพึงพอใจของลูกค้าร่วมกันกับภาคีเครือข่ายและมีการประชุมคณะกรรมการประจำร้าน มาตรการบริหารจัดการต้นทุนในเรื่องมาตรการบริหารจัดการต้นทุน และควรมีการปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องของธุรกิจอย่างมีคุณภาพ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการศึกษามาตรการช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบโควิด-19 ของผู้ประกอบการ (ร้านค้าแพ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่าตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านมาตรการนโยบายดูแลควบคุมราคาสินค้าและ วัตถุดิบ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านมาตรการความช่วยเหลือจากภาครัฐ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านมาตรการบริหารจัดการต้นทุน อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธร อิทธิมนต์ชัย (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการร้านค้าแพของวิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ซึ่งผลจากการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบบริหารจัดการร้านค้าแพของวิทยาลัย อาชีวศึกษาชลบุรีโดยผู้ใช้งานระบบจำนวน 20 คน สามารถสรุปได้ว่า ผู้ใช้งานระบบบริหารจัดการร้านค้าแพของวิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรีมีความความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากและสามารถใช้งานระบบได้จริง

6.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบริหารจัดการร้านค้าแพต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านค้าแพ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัว พยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .585 และ .025 ตามลำดับ ทั้งนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบริหารจัดการร้านค้าแพต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ ด้านผลิตภัณฑ์และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อาจจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบริหารจัดการร้าน

กาแฟในด้านผลิตภัณฑ์และช่องการจัดจำหน่ายอย่างชัดเจน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิกาญจน์ ธีระนาวัน (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของการประกอบธุรกิจกาแฟและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพตราสินค้าและการรับรู้คุณค่าของธุรกิจกาแฟท้องถิ่นขนาดเล็กในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการประกอบธุรกิจกาแฟท้องถิ่นขนาดเล็กในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเป็นไปได้ในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากใช้เงินลงทุน 236,000 บาท มูลค่าปัจจุบันสุทธิ 2,753,235.20 บาท อัตราผลตอบแทนภายในร้อยละ 111 ระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 2 เดือน หมายความว่า เป็นธุรกิจที่ได้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุนและมีความเป็นไปได้ทั้งด้านการเงิน และปัจจัยด้านบุคลิกภาพตราสินค้ามีอิทธิพลทางบวกต่อการรับรู้คุณค่าของผู้บริโภค โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุจากค่าสัมประสิทธิ์ (B) ของบุคลิกภาพตราสินค้าด้านความจริงใจ ด้านความตื่นเต้น ด้านความสามารถและด้านความซับซ้อน มีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณค่าของผู้บริโภคในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้เมื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระโดยใช้ค่าความคลาดเคลื่อนยินยอมและองค์ประกอบการขยายความแปรปรวน พบว่า ผลการวิเคราะห์ของตัวแปรอิสระทุก ๆ ตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง 1.34 – 2.80 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 5.00 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีระดับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

6.3 แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ รัฐควรสร้างความพึงพอใจต่อการช่วยเหลือและสามารถแสดงความคิดเห็นผ่านหลากหลายช่องทางในการดำเนินธุรกิจด้วยการใส่ใจสิ่งแวดล้อมผ่านความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มลูกค้าและให้ความร่วมมือประสานงานเครือข่ายธุรกิจกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กาแฟ โดยมีการสำรวจความพึงพอใจของลูกค้าร่วมกันกับภาคีเครือข่ายและมีการประชุมคณะกรรมการประจำร้าน มาตรการบริหารจัดการต้นทุนในเรื่องมาตรการบริหารจัดการต้นทุน และควรมีการปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องของธุรกิจอย่างมีคุณภาพซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณปภัช ชัยเมือง และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ระบบบริหารจัดการร้านคาเฟ่บ้านปากดง กรณีศึกษาร้านคาเฟ่บ้านปากดง พบว่า ร้านปากดงคาเฟ่ อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ซึ่งรูปแบบร้านจะดำเนินการเกี่ยวกับการขายเครื่องดื่มประเภทกาแฟ ชา นม โกโก้ โชดา โดยร้านจะสั่งซื้อวัตถุดิบ เช่น น้ำตาล น้ำผึ้ง ซ็อกโกแลต น้ำแข็ง เพื่อมาทำเครื่องดื่มขายให้กับลูกค้า โดยใช้วิธีจัดบันทึกออเดอร์ของลูกค้า รายจ่าย การสั่ง ลงในสมุดบันทึก ทำให้ค้นหาข้อมูลได้ยาก ข้อมูลกระจัดกระจาย ข้อมูลสูญหาย และเกิดการซ้ำซ้อนของข้อมูล จากกระบวนการดำเนินการดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาหลายด้าน จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการดำเนินงานภายในร้าน จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาระบบการจัดการร้านเครื่องดื่ม กรณีศึกษาร้านปากดงคาเฟ่ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวและช่วยให้การดำเนินงานภายในร้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาระบบร้านร้านปากดงคาเฟ่ โดยได้เลือกโปรแกรมที่นำมาใช้คือ Microsoft Access 2019 ใช้เป็นฐานข้อมูล Microsoft Visual Studio 2019 เขียนโปรแกรม Diagrams.net ในการออกแบบ Context Diagram , Data Flow Diagram ของระบบมาดำเนินการออกแบบระบบงานใหม่ ออกแบบส่วนติดต่อกับผู้ใช้งาน ออกแบบโครงสร้างของระบบจัดการข้อมูลพื้นฐาน การส่งสินค้า การรับเข้าสินค้า การปรับปรุงวัตถุดิบ การขายเครื่องดื่ม

ข้อมูลรายจ่าย การออกรายงาน โดยได้กำหนดในเรื่องความปลอดภัย กระบวนการทำงาน เพิ่ม งบประมาณ ค่าใช้จ่าย คำนวณตามเงื่อนไข

7. องค์ความรู้ใหม่

มาตรการช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบโดยเกิดมาตรการนโยบายดูแลควบคุมราคาสินค้าและวัตถุดิบ มาตรการความช่วยเหลือจากภาครัฐและด้านมาตรการบริหารจัดการต้นทุน ทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลไม่ว่าจะเป็นด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายรัฐควรสร้างความพึงพอใจต่อการช่วยเหลือและสามารถแสดงความคิดเห็นผ่านหลากหลายช่องทางในการดำเนินธุรกิจด้วยการใส่ใจสิ่งแวดล้อมผ่านความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มลูกค้าและให้ความร่วมมือประสานงานเครือข่ายธุรกิจกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กาแฟ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ให้หน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายควรจัดทำแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) โดยเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรที่จะต้องยึดหลักการให้ความรู้ความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ให้มีประสิทธิภาพ

8.1.2 ควรสร้างความร่วมมือประสานงานกับทุก ๆ ฝ่าย โดยมีการยึดถือหลักการมีส่วนร่วมและประโยชน์ส่วนรวมในแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) อย่างมีประสิทธิภาพ

8.1.3 หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานท้องถิ่นควรมีการกำหนดนโยบายและมีแบบแผนในแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) อย่างชัดเจน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 รมรณรงค์ให้ผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำนโยบายแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ไปปฏิบัติภายในการค้าขายอย่างจริงจัง

8.2.2 ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ควรกำหนดแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) โดยมีแบบแผนอย่างชัดเจน

8.2.3 ควรให้บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายในจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) อย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.4 ควรให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ในจังหวัดลงมือปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เต็มความสามารถในการนำแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงลึกโดยการลงสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม ถึงกระบวนการ รูปแบบวิธีการดำเนินงานในการนำแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ ของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) โดยเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม

8.3.2 ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ควรจะเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้นทั้งด้านขนาด พื้นที่ทำการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรการประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ประกอบการอย่างจริงจัง

9. เอกสารอ้างอิง

- แก้วยศรี ภายสิทธิ์ และสุนทรวิรัตน์ บุญมา. (2564). แนวทางการดำเนินงานและผลกระทบจากโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส (โควิด-19) จังหวัดเลย. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน. 7(1). 16–34.
- กานดา เสือจำศีล. (2555). พฤติกรรมการเข้าใช้บริการร้านกาแฟสดสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2565. จาก <http://www.repository.rmutt.ac.th/>
- ชลธร อธิมณฑลชัย. (2563). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการร้านกาแฟของวิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ. 8(3). 24–32.
- ณปภัช ชัยเมือง และคณะ. (2565). ระบบบริหารจัดการร้านกาแฟบ้านปากดง กรณีศึกษาร้านกาแฟบ้านปากดง. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ. คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พัชรี หล้าแหล่ง. (2556). การศึกษาคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศศิกานัญจน์ อีระนาวิน. (2565). การศึกษาความเป็นไปได้ของการประกอบธุรกิจกาแฟและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพตราสินค้าและการรับรู้คุณค่าของธุรกิจกาแฟท้องถิ่นขนาดเล็กในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ชลบุรี : คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการร้านกาแฟต่อมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐของผู้ประกอบการ (ร้านกาแฟ) ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา และ ผศ. ว่าที่ร้อยเอก ดร.ณัฐดนัย แก้วโพนงาม ที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการทำวิจัยและบุคลากรใน

หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลค่าปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของปัญหาเพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง
อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี*

THE APPLICATION OF THE PRINCIPLE OF INDHIBAT 4 IN THE PERFORMANCE OF
DUTIES OF ADMINISTRATIVE ORGANIZATION PERSONNEL THAP KUNG
SUBDISTRICT, NONG SAENG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

พระสถิรวัดน์ ปภากรโ (ศรีธรรมวงศ์)¹, พระครูพิศาลสารบัณฑิต²,
สมเดช นามเกต³

Phra Satirawat Paphakaro (Srithummawong)¹, Phrakhruphisalsarbunhit²,
Somdet Namket³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2,3}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.^{1,2,3}

Email : satirawat3250@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) อิทธิบาท 4 มีองค์ประกอบ คือ ฉันทะ สร้างความพอใจในกุศล คือ ประสงค์จะทำยิ่งขึ้น วิริยะ การปรารถนา ความเพียรทางใจ สัมมาวาจา จิตตะ ความเพียรที่มุ่งมั่น ไม่ทอดทิ้งภาระ และวิมังสา ปัญญาที่รู้ชัด ความไม่หลง 2) สภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี มีการมอบหมายงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น บุคลากรมอบหมายงานในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ประสานงานตามนโยบายและระเบียบของหน่วยงาน จัดทำนโยบายให้เป็นไปในทิศทางที่ดีสามารถทำได้ตามแผนที่ผู้บริหารได้ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความโปร่งใสเพื่อความ เป็นอยู่ของประชาชนให้เป็นไปตามระเบียบของหน่วยงานอย่างครบวงจรตรงตามนโยบายของหน่วยงาน สร้างการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่แบบมีส่วนร่วมในหน่วยงานแต่ละฝ่ายทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ มีการทำงานร่วมกันเอื้อเพื่อต่อกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 3) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความรักใคร่สมัคสมานกันในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในหน่วยงาน มีการจัดการในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย สร้างความพอใจ มีความเอาใจใส่ สร้างความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่องาน

ที่รับผิดชอบ ปลูกฝังความเพียรพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรอยู่เสมอ ขยันไม่ย่อท้อกับอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในงานที่ได้รับมอบหมาย มีความอดทน มีความมุ่งมั่นจดจ่อในการปฏิบัติหน้าที่อย่างรอบด้าน มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ พิจารณา ไตร่ตรองหาเหตุผล วิเคราะห์หาเหตุผล นำมาไตร่ตรอง พิจารณาความผิดพลาดแล้วปรับปรุงในการปฏิบัติหน้าที่ วิเคราะห์ ไตร่ตรองพิจารณาหลักการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเข้มงวดและพิจารณาในหน้าที่อย่างระมัดระวังในยามที่เกิดปัญหาอย่างรอบครอบ ใช้หลักเหตุผล คิด แก้ไข ปรับปรุงอยู่เสมอ ศึกษาปัญหา วิเคราะห์ ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ และใช้สติในการทำงานพร้อมทั้งความรอบครอบ พิจารณาสິงนั้นให้ดีที่สุดตามหลักอิทธิบาท 4

คำสำคัญ : 1. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 2. การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร 3. องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1. to study the principles of Indhibat 4 as appeared in Buddhist scriptures; 2. to study the 4 current conditions and performance of personnel of Thap Kung Subdistrict Administrative Organization, Nong Saeng District, Udon Thani Province, and 3. To apply the principles of Indhibat 4 in the performance of duties of personnel of Thap Kung Subdistrict Administrative Organization, Nong Saeng District, Udon Thani Province. It is a qualitative field research. The research tool used was an interview form, descriptive data analysis.

The results showed that: 1) There are four elements of iddhipāda: desire to create satisfaction in meritorious That is, the desire to do more, persistence, desire, mental stamina, right speech, citta, striving. not abandoning the burden and vimansa, clear manners of wisdom, non-delusion. 2) There should be a serious assignment for the preparation of local development plans in relation to government work, policies and plans for disaster prevention and public health work. Personnel assign tasks to perform their duties with the intention to perform their duties seriously and take responsibility. Coordinate according to the policies and regulations of the agency. Policy making in a good direction can be done according to the plan that the executives have set effectively Transparency for the well-being of the people in accordance with the regulations of the agency completely in accordance with the policy of the agency. Create participatory work of the staff in each department. 3) Officers should have solidarity in performing their duties together in the agency Organized on duty to build a love for the assigned tasks. Satisfy have attentiveness Create satisfaction in performing duties for personnel to benefit the work they are responsible for. and always strive to develop Have a passion for their own duties that have been assigned to develop the organization for the better that has been

assigned Always instill perseverance in performing duties to personnel. Diligent and indomitable with obstacles in performing duties in assigned tasks, having patience, determination and focus in performing duties in all aspects. Have determination to achieve the objectives. Consider, ponder, and find reasons. Analyze, find reasons, take into consideration, consider mistakes, and then improve in the performance of duties. Analyze, reflect on the principles of work that have been rigorously assigned, and carefully consider the duties when problems arise. Use reasoning, think, solve, always improve, study problems, analyze in performing various duties and use consciousness to work with prudence to consider that as best as possible.

Keywords: 1. Application of the principles of Indhibit 4 2. Performance of personnel duties 3. Subdistrict Administrative Organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2475 ทำให้ประเทศไทยได้จัดระเบียบการบริหารราชการเป็นราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้จำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจหลักการประชาธิปไตยให้ประชาชนมีความรู้ด้านหลักการปกครองท้องถิ่น (พงษ์เมธิ ไชยศรีหา, 2561) รูปแบบขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตลอดมาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของแต่ละช่วงเวลา ซึ่งปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การปกครองท้องถิ่นไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่ตามวัตถุประสงค์ในการปกครองประเทศโดยเฉพาะวัตถุประสงค์หลักในการปกครองท้องถิ่น คือการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองโดยมีตัวแทนของประชาชนในรูปของกรรมการชุมชนที่ทำหน้าแทนประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการปรับปรุงบทบาทให้มีประสิทธิภาพและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะส่งเสริมการบริหารจัดการให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมกับโลกาภิวัตน์แก่ประชาชนในการดูแลชะตาชีวิต (อับดุลเลาะ สะดะ, 2550)

การปฏิบัติงานของพนักงานหน่วยงานท้องถิ่นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้สติปัญญาอย่างเต็มความสามารถ มีความมุ่งมั่นจริงใจที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ พร้อมเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และรู้จักควบคุมอารมณ์และจิตใจของตนเองให้มุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ได้ประสบความสำเร็จ เมื่อบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ได้ดังกล่าวมานี้แล้วจะทำให้ผู้นั้นมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน และเป็นผู้มีความมุ่งมั่นในการทำงานต่อไป การปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ ศาสตร์ คือ การศึกษาหาความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ เทคนิควิธีทำงานต่างๆ ศิลป์ คือ การที่จะนำเอาความรู้ หลักการและทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับคน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมตลอดจนขอบเขตจำกัดของทรัพยากรให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของตำแหน่งงานต่างๆ ที่กำหนดขึ้นในหน่วยงาน (ณิรณูช นรินทร์, 2557)

จากคำกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การที่บุคลากรของหน่วยงานท้องถิ่นจะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวมาแล้วได้ก็เท่ากับว่าได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกรอบแห่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติธรรม คือการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งหลักธรรมที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ในโลกของการทำงานต่างก็เฝ้าหาทฤษฎีแห่งความสำเร็จมากมายมาใช้แก้ปัญหาและหาหนทางเจริญก้าวหน้า แต่ก็เชื่อว่าทำได้และเจอประตูสู่ความสำเร็จ ธรรมะที่ใช้ในการทำงานเพื่อให้คุณประสบความสำเร็จในการทำงาน ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ นั่น คือ หลักอิทธิบาท 4 คำว่าอิทธิบาท 4 นั้น หมายถึงธรรมะที่ใช้ในการทำงาน สู่ความสำเร็จเพื่อให้สามารถยึดเอาผลสำเร็จสูงสุดอันเป็นที่หมายไว้ได้ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่บุคลากรทุกคนควรวางใจ ซึ่งมี 4 ประการ คือ 1) ฉันทะคือ ความรักงานพอใจกับงานที่ทำอยู่ 2) วิริยะ คือ ขยันหมั่นเพียรกับงาน 3) จิตตะ คือ ความเอาใจใส่รับผิดชอบงาน 4) วิมังสา คือ การพินิจพิเคราะห์ หรือความเข้าใจทำ(พระมหาบรรจง ตีสรโณ (ศรีสุข), 2560)

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาว่าประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรหน่วยงานท้องถิ่น มีความรักงาน-พอใจกับงานที่ทำอยู่ในประสิทธิผล โดยใช้ขยันหมั่นเพียรกับงานอย่างเต็มความสามารถ มีความเอาใจใส่รับผิดชอบงาน ที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ พร้อมเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และรู้จักการพินิจพิเคราะห์ หรือความเข้าใจทำของตนเองให้มุ่งมั่นในประสิทธิผลได้ประสบความสำเร็จมีอยู่ในระดับใด มีมีปัจจัยอะไรบ้าง และมีแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรหน่วยงานท้องถิ่นอย่างไร ซึ่งการปฏิบัติงานดังกล่าวมานี้ สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี จึงต้องศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี” ซึ่งงานวิจัยนี้ จะนำไปพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี และหน่วยงานท้องถิ่นในอำเภออื่นๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี
- 2.3 เพื่อประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
- 3.2 ได้ทราบสภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี
- 3.3 ได้ทราบประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี

2.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรหน่วยงานท้องถิ่นในเขตตำบลและอำเภออื่นๆ ได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ เอกสารทางวิชาการที่ได้นำเสนอไว้ในแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิเช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏทางเอกสารและบทความงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้ ศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา สภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ 1) ด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย 2) ด้านนโยบายและการบริหาร 3) ด้านเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา 4) ด้านการมีส่วนร่วม และ 5) ด้านความรับผิดชอบ และการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี 4 ประการ ได้แก่ 1) ด้านฉันทะ 2) ด้านวิริยะ 3) ด้านจิตตะ 4) ด้านวิมังสา ประชากรกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 124 คน กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ เอกสารทางวิชาการที่ได้นำเสนอไว้ในแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิเช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏทางเอกสารและบทความงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง 2) สภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ (1) ด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย (2) ด้านนโยบายและการบริหาร (3) ด้านเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา (4) ด้านการมีส่วนร่วม และ (5) ด้านความรับผิดชอบ (3) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี 4 ประการ ได้แก่ (1) ด้านฉันทะ (2) ด้านวิริยะ (3) ด้านจิตตะ และ (4) ด้านวิมังสา 4) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่ โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม เป็นจำนวน 20 คน การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ เอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย ด้านเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ เอกสารทางวิชาการที่ได้นำเสนอไว้ในแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิเช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏทางเอกสารและบทความงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การสรุปความ การตีความ และนำเสนอ ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ 2) การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรม ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา พบว่า อิทธิบาท 4 มีองค์ประกอบ คือ ฉันทะ สร้างความพอใจในกุศล คือประสงค์จะทำยิ่งขึ้น วิริยะ การปรารถนา ความเพียรทางใจ สัมมาวาจา จิตตะ ความเพียรที่มุ่งมั่น ไม่ทอดทิ้งภาระ และวิมังสา ปัญญาที่รู้ชัด ความไม่หลง คุณค่าของอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จแก่ผู้นำไปปฏิบัติที่ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากจะเป็นคุณธรรม นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานแล้ว ยังเป็นอายุวัฒนธรรม คือความเป็นเหตุ ให้คนมีอายุยืนยาวด้วย นอกจากนั้น อิทธิบาท 4 ยังมีสาระที่เกื้อหนุนการปฏิบัติ เมื่อเกิดฉันทะมีใจรัก แล้วก็ให้พากเพียร เมื่อพากเพียรแล้วก็เอาใจใส่เสมอ และเปิดช่องให้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างมี กระบวนการในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี มีการมอบหมายงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น บุคลากรมอบหมายงานในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ประสานงานตามนโยบายและระเบียบของหน่วยงาน จัดทำนโยบายให้เป็นไปในทิศทางที่ดีสามารถทำได้ตามแผนที่ผู้บริหารได้ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความโปร่งใสเพื่อความเป็นอยู่ของประชาชนให้เป็นไปตามระเบียบของหน่วยงานอย่างครบวงจรตรงตามนโยบายของหน่วยงาน สร้างการปฏิบัติ หน้าที่ของเจ้าหน้าที่แบบมีส่วนร่วมในหน่วยงานแต่ละฝ่ายทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ มีการทำงาน ร่วมกันเอื้อเฟื้อต่อกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีการปลูกฝังความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ในด้าน ต่าง ๆ ส่งเสริมในการปฏิบัติหน้าที่แบบมีความรับผิดชอบของบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมี ประสิทธิภาพอย่างจริงจังของแต่ละสำนักและฝ่ายต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของ บุคลากรให้ดีที่สุด เพื่อความก้าวหน้าและทันต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ การประยุกต์ใช้ หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความรักใคร่สมัคสมานกันในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันใน หน่วยงาน มีการจัดการในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย สร้างความ พื่อใจ มีความเอาใจใส่ สร้างความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่องาน ที่รับผิดชอบ ปลูกฝังความเพียรพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรอยู่เสมอ ขยันไม่ย่อท้อกับ อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในงานที่ได้รับมอบหมาย มีความอดทน มีความมุ่งมั่นจดจ่อในการปฏิบัติ หน้าที่อย่างรอบด้าน มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ พิจารณา ไตร่ตรอง หาเหตุผล วิเคราะห์หาเหตุผล นำมาไตร่ตรอง พิจารณาความผิดพลาดแล้วปรับปรุงในการปฏิบัติ หน้าที่ วิเคราะห์ ไตร่ตรองพิจารณาหลักการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเข้มงวดและพิจารณาใน

หน้าตัวอย่างระมัดระวังในยามที่เกิดปัญหาอย่างรอบครอบ ใช้หลักเหตุผล คิด แก้ไข ปรับปรุงอยู่เสมอ ศึกษาปัญหา วิเคราะห์ ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ และใช้สติในการทำงานพร้อมทั้งความรอบครอบ พิจารณาสິงนั้นให้ตีมากที่สุดตามหลักอิทธิบาท 4

5.3 การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรักใคร่สมัคสมานกันในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในหน่วยงาน มีการจัดการในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย สร้างความพอใจ มีความเอาใจใส่ สร้างความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่องานที่รับผิดชอบ ปลูกฝังความเพียรพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรอยู่เสมอ ขยันไม่ย่อท้อกับอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในงานที่ได้รับมอบหมาย มีความอดทน มีความมุ่งมั่นจดจ่อในการปฏิบัติหน้าที่อย่างรอบด้าน มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ พิจารณา ไตร่ตรองหาเหตุผล วิเคราะห์หาเหตุผล นำมาไตร่ตรอง พิจารณาความผิดพลาดแล้วปรับปรุงในการปฏิบัติหน้าที่ วิเคราะห์ ไตร่ตรองพิจารณาหลักการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเข้มงวดและพิจารณาในหน้าที่อย่างระมัดระวังในยามที่เกิดปัญหาอย่างรอบครอบ ใช้หลักเหตุผล คิด แก้ไข ปรับปรุงอยู่เสมอ ศึกษาปัญหา วิเคราะห์ ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ และใช้สติในการทำงานพร้อมทั้งความรอบครอบพิจารณาสິงนั้นให้ตีมากที่สุดตามหลักอิทธิบาท 4

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา พบว่า อิทธิบาท 4 มีองค์ประกอบ คือ ฉันทะ สร้างความพอใจในกุศล คือประสงค์จะทำยิ่งขึ้น วิริยะ การปรารภ ความเพียรทางใจ สัมมาวาจา จิตตะ ความเพียรที่มุ่งมั่น ไม่ทอดทิ้งภาระ และวิมังสา ปัญญาที่รู้ชัด ความไม่หลง คุณค่าของอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จแก่ผู้นำไปปฏิบัติที่ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากจะเป็นคุณธรรม นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานแล้ว ยังเป็นอายุวัฒนธรรม คือความเป็นเหตุให้คนมีอายุยืนยาวด้วย นอกจากนั้น อิทธิบาท 4 ยังมีสาระที่เกื้อหนุนการปฏิบัติ เมื่อเกิดฉันทะมีใจรักแล้วก็ให้พากเพียร เมื่อพากเพียรแล้วก็เอาใจใส่เสมอ และเปิดช่องให้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีกระบวนการในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระถวิล ยสินธโร (แสงสุด) (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล หนองพอก อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียง ลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหาร และด้านลักษณะงานและความรับผิดชอบ 2) ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล หนองพอก อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความสำคัญคือ งานที่ได้รับมอบหมาย ไม่เป็นความ

รับผิดชอบโดยตรง ผู้บริหารควรพิจารณาว่างานนั้นมีความจำเป็นต้องดำเนินการต่อหรือควร โอนกลับไปให้ผู้มีหน้าที่โดยตรงรับผิดชอบตามเดิม และการได้ศึกษาวิทยาการใหม่ๆ จะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรกำหนดโครงสร้างองค์การให้สอดคล้องกับภารกิจ รวมทั้งกำหนดสายการบังคับบัญชาและมอบหมายงานให้เหมาะสมและชัดเจน และผู้บริหารควรเป็นผู้ที่สนใจและเอาใจใส่ในงาน คอยตรวจดูแลงานทุกขณะสิ่งใดที่บกพร่องควรปรับปรุงแก้ไข ไม่ปล่อยให้งานเป็นไปตามยถากรรม

6.2 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี มีการมอบหมายงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น บุคลากรมอบหมายงานในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้รับมอบหมาย ประสานงานตามนโยบายและระเบียบของหน่วยงาน จัดทำนโยบายให้เป็นไปในทิศทางที่ดีสามารถทำได้ตามแผนที่ผู้บริหารได้ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความโปร่งใสเพื่อความเป็นอยู่ของประชาชนให้เป็นไปตามระเบียบของหน่วยงานอย่างครบวงจรตรงตามนโยบายของหน่วยงาน สร้างการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่แบบมีส่วนร่วมในหน่วยงานแต่ละฝ่ายทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ มีการทำงานร่วมกันเอื้อเฟื้อต่อกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีการปลูกฝังความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมในการปฏิบัติหน้าที่แบบมีความรับผิดชอบของบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพอย่างจริงจังของแต่ละสำนักและฝ่ายต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรให้ดีที่สุด เพื่อความก้าวหน้าและทันต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักขณา สรวิวัฒน์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูระดับประถมศึกษา. ผลการวิจัยพบว่า การ ประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแยกตามด้านวิริยะ, จิตตะ, วิมังสา และโดยรวมทั้ง 4 ด้านของครูระดับประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านฉันทะอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอนพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวม และแต่ละด้าน ยกเว้นด้านวิริยะของครูเพศหญิงอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านฉันทะตามประสบการณ์ การสอนที่อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรทั้ง ๓ ตัวแปรพบว่า ครูปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี และครูมีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 25 ปีและ 25 ปีขึ้นไป มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 โดยรวมและรายด้านในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน ส่วนครูเพศชาย และเพศหญิงไม่แตกต่างกันในรายด้านแต่แตกต่างกันโดยรวมที่ครูเพศหญิงมีการประยุกต์ใช้มากกว่าครู เพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรักใคร่สมัครสมานกันในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในหน่วยงาน มีการจัดการในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย สร้างความพอใจ มีความเอาใจใส่ สร้างความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่องานที่รับผิดชอบ ปลูกฝังความเพียรพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรอยู่เสมอ ชยันไม่ย่อท้อกับอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในงานที่ได้รับมอบหมาย มีความอดทน มีความมุ่งมั่นจดจ่อในการปฏิบัติหน้าที่อย่างรอบด้าน มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ พิจารณา ไตร่ตรองหาเหตุผล วิเคราะห์หาเหตุผล นำมาไตร่ตรอง พิจารณาความ

ผิดพลาดแล้วปรับปรุงในการปฏิบัติหน้าที่ วิเคราะห์ ไตร่ตรองพิจารณาหลักการงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเข้มงวดและพิจารณาในหน้าที่อย่างระมัดระวังในยามที่เกิดปัญหาอย่างรอบครอบ ใช้หลักเหตุผล คิด แก้ไข ปรับปรุงอยู่เสมอ ศึกษาปัญหา วิเคราะห์ ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ และใช้สติในการทำงานพร้อมทั้งความรอบครอบพิจารณาสิ่งนั้นให้ดีมากที่สุดตามหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกนาฏ ยิ่งอุการ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิชกร จังหวัดนครศรีธรรมราช. ผลการวิจัยพบว่า 1. ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและ ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค สามารถเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนจากแบบวัดความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคภายหลังการทดลองสูงกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค สามารถเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคกับนักเรียนกลุ่มทดลองได้มากกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยครั้งนี้ หลักอิทธิบาท 4 มีองค์ประกอบ คือ ฉันทะ สร้างความพอใจในกุศล คือประสงค์จะทำดียิ่งขึ้น วิริยะ การปรารถนา ความเพียรทางใจ สัมมาวาจา จิตตะ ความเพียรที่มุ่งมั่นไม่ทอดทิ้งภาระ และวิมังสา ปัญญาที่รู้ชัด ความไม่หลง คุณค่าของอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จแก่ผู้นำไปปฏิบัติที่ทันสมัยอยู่เสมอ การปฏิบัติหน้าที่ที่มีการมอบหมายงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำนโยบายให้เป็นไปในทิศทางที่ดีสามารถทำได้ตามแผน ส่งเสริมในการปฏิบัติหน้าที่แบบมีความรับผิดชอบของบุคลากร ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความรักใคร่สมัครสมานกันในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในหน่วยงาน มีการจัดการในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย สร้างความพอใจ มีความเอาใจใส่ สร้างความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึง

8. ข้อเสนอแนะการวิจัย

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ในการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อปฏิบัติหน้าที่เพื่อสังคมหรือการปฏิบัติหน้าที่บริการนั้น ผู้บริหารเจ้าหน้าที่พนักงานของรัฐควรที่จะต้องยึดหลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารจัดการต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย

8.1.2 ในด้านการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อปฏิบัติหน้าที่ควรร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีการเลือกความสำคัญของบุคลากรสายงานใดสายงานหนึ่ง ไม่ยึดติดกับประเพณีที่ติดต่อกันมาทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ความทุกข์ของประชาชนเป็นส่วนหนึ่งที่บุคลากรเจ้าหน้าที่ต้องให้ความสำคัญ

8.1.3 ผู้บริหารหรือบุคลากรควรกำหนดนโยบาย มีแผนในการพัฒนาอย่างชัดเจนซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสม และสามารถนำนโยบายนั้นๆ ไปปฏิบัติเป็นรูปร่างตามความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวมขององค์กร และสามารถประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างจริงจัง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านฉันทะ (ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรใช้ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่พิจารณาในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นอย่างรอบครอบและทำการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.2 ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรมีความจริงจังในการบริหารจัดการท้องถิ่นและสร้างเสริมความรับผิดชอบในตัวบุคลากรโดยอาศัยความเพียร พยายามในส่วนของแต่ละบุคคลตามสายงานที่ได้รับมอบหมายในการบริหารจัดการ

8.2.3 ด้านจิตตะ (ความตั้งใจในสิ่งที่ทำอยู่) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรมีความเสียสละ ตั้งใจในการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ขององค์กรเสริมศักยภาพในการบริหารจัดการเสริมสร้างความเข้าใจและจิตสำนึกในตัวของบุคลากร

8.2.4 ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรองหาเหตุผล) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรใช้สติกำกับ ในการควบคุมอารมณ์ในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมาย รับผิดชอบร่วมกัน สร้างความรับผิดชอบในส่วนของแต่ละบุคคลตามสายงานที่ได้รับมอบหมายเสริมสร้างลักษณะนิสัยในทางบวก

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาในเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์เชิงรูปแบบวิธีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

8.3.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการท้องถิ่นต่อบุคคลปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากร

8.3.3 ควรศึกษาในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ เช่น หลัก อธิษฐานธรรม 4, หลักสังคหวัตถุ 4, หลักสาราณียธรรม 6 เป็นต้น มาใช้ร่วมกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

ชนกนาฏ ยิ่งอุปกการ. (2561). ผลของกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิชการ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 29(2). 76-85.

ณิรนุช นรินทร์. (2557). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ปริญญา สัตยธรรม. (2550). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานกรณีศึกษา : บริษัท วาย เอช เอส อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พงษ์เมธี ไชยศรีหา. (2561). แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 5(2). 243-262.
- พระถวิล ยสินธุ์ (แสงสุด). (2564). การประยุกต์ใช้อธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาบรรจง ตีสโร (ศรีสุข). (2560). ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปริยัติคุณรสวิทยา อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2559). การประยุกต์ใช้อธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูระดับประถมศึกษา. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัปดุลเกาะ สะตะ. (2550). การพัฒนารูปแบบการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

10. คำขอขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเขตอำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ได้กรุณาให้ข้อมูล คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้ความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงาน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี*
HUMAN RESOURCE MANAGEMENT PROCESS AFFECTING THE PERFORMANCE
EFFECTIVENESS OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN
NONG WUA SO DISTRICT, UDON THAINI PROVINCE

สุป็น สมสาร¹, ดนัย ลามคำ²
Supan Somsa¹, Danai Lamkham²
วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต^{1,2}
Pitchayabundit College, Thailand.^{1,2}
Email : namedanai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับของกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างคือ คณะผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานจ้าง ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 258 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิแบบและการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาตามลำดับ คือการวางแผนอัตรากำลังคน การจ่ายค่าตอบแทน การประเมินผลการปฏิบัติงาน การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และการธำรงรักษาบุคลากร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สำหรับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีผลการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมาคือมีการบริหารจัดการ 2) กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา มีความสัมพันธ์ในรูปเชิงเส้นและสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับสูงที่ค่า $r = .89$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) มีตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปรที่มีอิทธิพลพยากรณ์ตัวแปรตาม

ประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทน การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร และการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ

คำสำคัญ : 1. ทรัพยากรมนุษย์ 2. กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 3. ประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The purposes of the research were to studying The Level of Human Resource Management Process Affecting The Performance Effectiveness of Local Administrative Organization in Nong Wua So District, Udon thani Province, to investigating the relationship between the Human Resource Management Process and The Performance Effectiveness of Local Administrative Organization in Nong Wua So District, Udon thani Province, and to studying the Influences of the Human Resource Management Process towards the Performance Effectiveness of Local Administrative Organization in Nong Wua So District, Udon thani Province, Population was composed of administrators, councilors, civil servants, employees, mentor of childhood centers and caregivers of childhood centers of Local Administration in Nong Wua So District, Udon thani Province, The sample were 258 persons chosen with the techniques of stratified random sampling and simple random sampling. The research tools were composed of a questionnaire. The statistics employed were frequency, percentage, mean, standard deviation, pearson correlation coefficient and multiple regression analysis.

The research findings showed that the 1) For level of The Human Resource Management Process include the average values were in “High” level. Considering the order of average value, found that the first in highest level of average value, assignment of responsibility. The second order was, manpower planning, compensation, performance evaluation, recruitment and selection of personnel, human resource development. For the aspect with lowest level of average value, it was Maintenance of personnel. The Performance Effectiveness of Local Administrative Organization in Nong Wua So District, Udon thani Province, include the average values were in “High” level. Considering the order of average value, found that the first in highest level of average value, Personnel management and council affairs Dimension. The second order was Management Dimension. 2) The relationship between the Human Resource Management Process and the Performance Effectiveness on Management Dimension and Personnel Management and Council Affairs of Local Administrative Organization in Nong Wua So District, Udon thani Province, were correlated in the same direction

($r=0.89$) at 0.01 level of significance. 3) Four direct effects of factors affecting the Performance Effectiveness, ranking in order were as follows: performance evaluation, compensation, recruitment and selection of personnel, and responsibility.

Keywords : 1. Human resource 2. The human resource management process 3. The performance effectiveness of local administrative organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประสิทธิผลขององค์การ(Organizational Effectiveness) หมายถึง ความสามารถขององค์การในการดำเนินงานให้สำเร็จเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่องค์การกำหนดไว้ ซึ่งก็คือประสิทธิผลการดำเนินงาน(Performance Effectiveness)ขององค์การนั่นเอง (Gibson et al., 2006) ซึ่งสอดคล้องกับที่ Daff (2008) ; Gordon (1998) ; Robbins (2005) และ Schermerhorn et al. (2005) ที่กล่าวว่า ประสิทธิผลขององค์การเป็นระดับความสามารถขององค์การที่จะดำเนินการเพื่อให้เกิดผลสำเร็จของงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การที่จะทราบว่าองค์การจะมีประสิทธิผลการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด จำต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานหรือวัดผลการดำเนินงานเพื่อดูความสอดคล้องระหว่างผลผลิต(Out Puts) กับเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Dejnozka, 1983) และรูปแบบการประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์การต่างๆมีหลากหลายรูปแบบ ดังเช่น Thibodeaux and Favilla (1996) ได้เสนอรูปแบบการประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์การไว้ 5 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) รูปแบบที่ให้ความสำคัญกับเป้าหมาย(Goal Model) 2) รูปแบบที่เคารพกฎระเบียบ(Legitimacy Model) 3) รูปแบบที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการ(Process Model) 4) รูปแบบที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มบุคคล(Constituency Model) และ 5)รูปแบบที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรเชิงระบบ (System Resource Model) สอดคล้องกับที่ Dessler (1986) ; Bowditch and Buono (2005) และ Hoy and Miskel (2008) กล่าวไว้เช่นกัน อนึ่ง การวัดหรือการประเมินประสิทธิผลขององค์การเป็นหัวใจของการบริหารและการพัฒนาองค์การเพื่อเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงระดับหรือขอบเขตของความสำเร็จในการวิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาองค์การ โดยประสิทธิผลองค์การหรือผลการปฏิบัติงานจะเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงอะไรต่ออนาคตอันมาในการประเมินประสิทธิผลเป็นเครื่องมือในการตอบคำถามดังกล่าว ซึ่งแนวทางในการประเมินประสิทธิผลองค์การนั้นมีอยู่หลากหลาย และมีตัวแปรในการประเมินที่แตกต่างกันในแต่ละมิติ จึงมีผลทำให้เกิดความคิดที่แตกต่างกันต่อวิธีการในการปรับปรุงประสิทธิผลองค์การให้ดีขึ้น ซึ่งองค์การแต่ละองค์การจะมีรูปแบบการประเมินที่แตกต่างกันแล้วแต่ว่าองค์การเหล่านั้นจะนำรูปแบบใดมาใช้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ในการวัดประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 กรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกด้านตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยมีหลักเกณฑ์การประเมินแบ่งเป็นเกณฑ์ชี้วัด 7 ประเด็น ได้แก่ 1) การบริหารภารกิจเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน 2) การบริหารงานเพื่อให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจขององค์การปกครองส่วน

ท้องถิ่น 3) การบริหารภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจ 4) การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน 5) การปรับปรุงภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6) การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน และ 7) การประเมินผลการปฏิบัติงาน และต่อมา ในปี พ.ศ. 2556 กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำแบบประเมินมาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2556 ขึ้นมาเพื่อเป็นตัวชี้วัดประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา 3) ด้านการบริหารงานการเงินและการคลัง และ 4) ด้านการบริการสาธารณะ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2556) และพัฒนารูปแบบเครื่องมือชี้วัดให้ครอบคลุมเหมาะสมและทันสมัยเรื่อยมา จนกระทั่งล่าสุด ปี 2559 กระทรวงมหาดไทย ได้ใช้แบบประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment : LPA) ประจำปี 2559 มาเป็นแบบประเมิน โดยยังคงตัวชี้วัด 4 ด้าน ของปี 2556 ไว้ และกำหนดตัวชี้วัดเพิ่มขึ้นอีก 1 ด้าน คือ ด้านธรรมาภิบาล (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นที่จะศึกษาประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ (Management) 2) ด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา (Personnel Management and Council Affairs) กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management Process) เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารด้านทรัพยากรมนุษย์ใช้ในการจัดการบุคลากรในองค์กร ตั้งแต่การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหา การคัดเลือก การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ การบริหารค่าตอบแทน การให้สวัสดิการ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน การบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงผลการดำเนินงานระดับองค์กรและระดับบุคคล (ธีรพงศ์ บูรณวรศิลป์, 2556; Prowse & Prowse, 2010)

เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ปฏิบัติงานกับองค์กรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรตั้งไว้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีส่วนช่วยให้บุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กรมีขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความจงรักภักดีต่อองค์กรที่ตนปฏิบัติงาน ช่วยพัฒนาให้องค์กรเจริญเติบโต (ณัฐพันธ์ เขจรนันท์, 2551; สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, 2549; Mondy et al., 2002) จากการศึกษา ทบทวน วรรณกรรมเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้คัดเลือกองค์ประกอบของกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย กำหนดหน้าที่รับผิดชอบ การวางแผนอัตรากำลังคน การจ่ายค่าตอบแทน การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การธำรงรักษาบุคลากร และการประเมินผลการปฏิบัติงาน มาเป็นตัวแปรอิสระในการวิจัย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับของกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

2.3 เพื่อศึกษาอิทธิพลของกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบระดับของกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

3.2 ได้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

3.3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ และใช้ประกอบการตัดสินใจในกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดนโยบายเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนท้องถิ่น และการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาด้านภาระค่าใช้จ่ายด้านบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานจ้าง ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ดูแลเด็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลตำบล จำนวน 6 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 แห่ง ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 724 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยคณะผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานจ้าง ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ดูแลเด็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 9 แห่ง จำนวน 258 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2547) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Koul, 1984) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) โดยลักษณะของคำถามจะมีข้อความที่มีคำตอบเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ลักษณะเป็นมาตราส่วนแบบลิเคอร์ท (Likert's five rating scale) เพื่อสอบถามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ตอนที่ 3 เป็นมาตราจำแนกความหมาย (The Semantic Differential Scaling) โดยลักษณะของคำถามจะมีข้อความที่มีคำตอบเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ลักษณะเป็นมาตราส่วนแบบลิเคอร์ท (Likert's five rating scale) เพื่อสอบถามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดสำหรับข้อเสนอแนะทางการสร้างประสิทธิผลการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษากระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ	4.23	0.68	มาก
2. การวางแผนอัตรากำลังคน	4.21	0.67	มาก
3. การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร	4.16	0.68	มาก
4. การพัฒนาบุคลากร	4.12	0.66	มาก
5. การจ่ายค่าตอบแทน	4.20	0.65	มาก
6. การธำรงรักษาบุคลากร	4.07	0.71	มาก
7. การประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.17	0.68	มาก
โดยรวม	4.17	0.58	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.68) รองลงมาตามลำดับ คือ การวางแผนอัตรากำลังคน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.67) การจ่ายค่าตอบแทน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.65) การประเมินผลการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.68) การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.68) การพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.66) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การธำรงรักษาบุคลากร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.71)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. มิติการบริหารจัดการ	4.12	.62	มาก
2. มิติการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา	4.24	.62	มาก
โดยรวม	4.18	.60	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .60) โดยมิติการบริหารงานบุคคลและกิจการสภามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .62) และมิติการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .62) ตามลำดับ

5.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า คู่ตัวแปรกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา มีความสัมพันธ์ในรูปเชิงเส้นและสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน ในระดับสูงที่ค่า $r = .89$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร(Variables)	กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์	ประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์	1	.89**
ประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.89**	

** $P < .01$

5.3 ผลการศึกษาอิทธิพลของกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จากการทดสอบอิทธิพลพยากรณ์ของตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปร คือ ตัวแปรการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ ตัวแปรการสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร ตัวแปรการจ่ายค่าตอบแทน และตัวแปรการประเมินผลการปฏิบัติงาน ว่ามีอิทธิพลต่อตัวแปรตามประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภาหรือไม่และทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่มีต่อตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรอิสระเหล่านี้มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภาได้ประมาณร้อยละ 81 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเรียงลำดับจากอิทธิพลมากไปหาน้อย ดังนี้ ตัวแปรการประเมินผลการปฏิบัติงานมีอิทธิพลพยากรณ์ประมาณร้อยละ 38 รองลงมาตามลำดับ คือ ตัวแปรการจ่ายค่าตอบแทน มีอิทธิพลพยากรณ์ประมาณร้อยละ 34 ตัวแปรการสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร มีอิทธิพลพยากรณ์ประมาณร้อยละ 18 และตัวแปรการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบมีอิทธิพลพยากรณ์ประมาณร้อยละ 12 ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวนี้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภาสามารถอธิบายได้ถึงประมาณร้อยละ 90 ของการผันแปรของ ประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถเขียนสมการความถดถอยเชิงพหุ(สมการพยากรณ์) ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา = $0.118(\text{การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ}) + 0.180(\text{การสรรหา}$

หาและการคัดเลือกบุคลากร) + 0.338 (การจ่ายค่าตอบแทน) + 0.381 (การประเมินผลการปฏิบัติงาน)
ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุทดสอบอหิทธิพลพยากรณ์ขององค์ประกอบตัวแปรอิสระ
กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อตัวแปรตาม ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบอหิทธิพล
พยากรณ์ของตัวแปรอิสระกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อตัวแปรตาม
ประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและ
กิจการสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวแปรพยากรณ์ (Predict Variables)	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std.	β			Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	.347	.120		2.880	.004		
การกำหนดหน้าที่ รับผิดชอบ	.105	.037	.118	2.840	.005	.437	2.287
การสรรหาและ การคัดเลือก บุคลากร	.159	.041	.180	3.853	.000	.348	2.873
การจ่ายค่า ตอบแทน	.314	.042	.338	7.494	.000	.374	2.675
การประเมินผล การปฏิบัติงาน	.337	.037	.381	9.123	.000	.435	2.299
R = .899 R ² = .808 R ² _{Adj} = .805 F = 265.530 Sig. 000							

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ
1) การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ 2) การวางแผนอัตรากำลังคน 3) การสรรหาและการคัดเลือก
บุคลากร 4) การพัฒนาบุคลากร 5) การจ่ายค่าตอบแทน 6) การธำรงรักษาบุคลากร และ 7) การ
ประเมินผลการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากร
มนุษย์ในภาพรวมอยู่ในระดับระดับมาก สอดคล้องกับ กรสรรรค์ เอนกศัทยพงศ์ (2556) ได้วิจัยเรื่อง
กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอุตสาหกรรมยานยนต์
และชิ้นส่วน พบว่า 1) ระดับความคิดเห็นด้านกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ อยู่ในระดับ ปาน
กลางถึงสูง 2) ด้านความสัมพันธ์ของปัจจัย พบว่า ตัวแปรทั้งหมดมีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง
($r=0.752$) และ 3) แบบจำลองโครงสร้างของการบริหารทรัพยากรมนุษย์และขวัญและกำลังใจในการ
ปฏิบัติงานมีผลต่อประสิทธิภาพ มีค่า Chi-square = 53.339, p-value = 0.031, df = 36, GFI =

0.977, RMSEA = 0.036 นอกจากนี้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยมีค่าน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.36 ($p=0.041$) และ 0.61 ($p=0.001$) ตามลำดับ ส่วนประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ 1) มิติการบริหารจัดการ และ 2) มิติการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาพรวมอยู่ในระดับระดับมาก สอดคล้องกับ อนงค์ อาจจงทอง (2559) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า 1) ระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน 2) ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .493 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.2 กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา มีความสัมพันธ์ในรูปเชิงเส้นและสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับสูง สอดคล้องกับ ชัญญร เสริมศรี (2558) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรบริษัทแห่งหนึ่ง ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี พบว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในทัศนะของบุคลากรบริษัทแห่งหนึ่งในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับดี และความผูกพันต่อองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทั้ง 8 ด้าน ล้วนมีความสัมพันธ์เชิงบวก (แปรผันตรง) กับความผูกพันต่อองค์การ โดยพบว่ามี ความสัมพันธ์กันระดับสูงอยู่ 2 ด้าน ตามลำดับ ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการวางแผน ทรัพยากรมนุษย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าที่มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง มีอยู่ 5 ด้าน ตามลำดับ ได้แก่ การธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ การให้รางวัลและผลตอบแทน การควบคุม/ประเมินผล การสรรหา/คัดเลือกทรัพยากรมนุษย์และการวิเคราะห์งาน/ออกแบบงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังพบว่าที่มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำมาก ได้แก่ ด้านความปลอดภัยและสุขภาพ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการจ่ายค่าตอบแทน ด้านการสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร และด้านการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบมีอิทธิพล พยากรณ์ต่อประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารงานบุคคลและ กิจการสภาได้ประมาณร้อยละ 81 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ จันทนา ครบ แคล้ว (2555) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูของสถานศึกษาเอกชน ในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า 1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยด้านการสรรหาและคัดเลือก อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการพัฒนา ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้าน แรงงานสัมพันธ์และด้านการจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการ 2) สมรรถนะครู โดยภาพรวมและรายข้อ

อยู่ในระดับมาก โดยด้านสมรรถนะประจำสายงานอยู่ในอันดับสูงสุดรองลงมาคือสมรรถนะหลัก 3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะครู ในภาพรวมมี 4 ด้าน คือ ด้านการสรรหาและคัดเลือก ด้านการพัฒนา ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ร่วมกันส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับสมรรถนะครูโดยภาพรวมเท่ากับ 0.771 มีประสิทธิภาพในการทำงาน ร้อยละ 59.40 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำงาน เท่ากับ 22.515

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกรอบอัตรากำลัง 3 ปี ของพนักงานส่วนท้องถิ่นและพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.1.2 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาด้านภาวะค่าใช้จ่ายด้านบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.1.3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนท้องถิ่น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ควรชี้แจงให้บุคลากรได้ทราบและมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและอิทธิพลของกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.2.2 ควรมีการวางแผนอัตรากำลังคน การจ่ายค่าตอบแทน การประเมินผลการปฏิบัติงาน การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และการธำรงรักษาบุคลากร สร้างบรรยากาศในการทำงานให้บุคลากรเกิดความรักสามัคคี มีความกลมเกลียวกันส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเด็นอื่นที่แตกต่างออกไป เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในขั้นตอนกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร โดยจะต้องทำเป็นรูปธรรม มีการสรรหาและคัดเลือกโดยใช้ระบบคุณธรรม มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เพื่อจะได้คนที่มีความรู้ ความสามารถมาปฏิบัติงานให้ตรงกับตำแหน่งงานนั้น ๆ

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). **แบบประเมินประเมินประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment : LPA) ประจำปี 2561**. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2565. จาก <http://www.thailocalmeet.com/index.php?topic=65823.0>
- กรสรรรค์ เอนกศัภัยพงศ์. (2556). **กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จันทนา ครบแคล้ว. (2555). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ชัยยุทธ เสริมศรี. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรบริษัทแห่งหนึ่ง ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ธีรพงศ์ บุรณวารศิลป์. (2556). **ผลการดำเนินงานการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามการรับรู้ของบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี**. วารสารวิทยบริการ. 21(3). 15-37.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. (2547). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : เฮาส์ออฟเคออร์มีสท์.
- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. (2549). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์ : หลักการและแนวคิด**. กรุงเทพมหานคร : วิลดเทรต.
- อนงค์ อัจจงทอง. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2**. วารสารบัณฑิตศึกษา. 10(1). 38-48.
- Daff, R.L. (2008). **New Era of Management**. 2nd ed. Mason, OH : Thomson Souyh – Western.
- Dejnozka, E.L. (1983). **Education administration glossary**. Westport. Connecticut : Greenwood.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Donnelly J. H., Jr. (2003). **Organization : Behavior, Structure, Processes**. 11th ed. New York : McGraw - Hill.
- Hoy, W. K. & Miskel, C.G. (2005). **Educational Administration Theory, Research, and Practice**. 7th ed. New York : McGraw -Hill.
- Koul, L. (1984). **Methodology of Educational Research**. New Delhi : Vikas Publishing House Pvt. Ltd.
- Mondy, R.W., Noe, R.M., & Premeaux, S.R. (2002). **Human Resource Management**. UK : Pearson Education Limited.

Prowse, P., & Prowse, J. (2010). Whatever happened to human resource management performance?. **International Journal of Productivity and Performance Management.** 59(2). 145-162.

Schermerhorn, J. R., Jr., Hunt, J. G., Osborn, R. N., & Uhl-Bien, M. (2010). **Organizational Behavior.** 11th ed. Hoboken, NJ : John Wiley & Sons.

Yamane, T. (1973). **Statistics an introduction analysis.** New York : Harper & Row.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงด้วยความกรุณาของ ผศ.ดร.ชาญยุทธ หาญชนะ อธิการบดีและอาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต รศ.ดร.พิชัยรัฐ หมั่นด้วง รองอธิการบดีและอาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ผศ.ดร.บุญเหลือ บุพผามาลา รองอธิการบดีและอาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ที่รับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้คำปรึกษาตลอดจนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านรวมทั้งกลุ่มตัวอย่างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ที่กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลต่างๆ ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ประโยชน์และคุณค่าทั้งหมดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอให้เป็นวิทยาทานแก่การศึกษาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์หรือใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าแก่นักศึกษา บัณฑิตและผู้สนใจต่อไป

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้รับใบอนุญาต ท่านผู้บริหารวิทยาลัยพิชญบัณฑิต ที่เห็นความสำคัญและส่งเสริมให้คณาจารย์ทำการวิจัยโดยให้การสนับสนุนเงินทุนวิจัยทุกปี ทำให้คณาจารย์มีความเชี่ยวชาญรอบรู้เรื่องการวิจัย และถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่นักศึกษาให้สามารถทำการวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

DISCOURSE MODES AND IDEOLOGICAL CONTESTATION IN MARK TWAIN'S THE ADVENTURES OF HUCKLEBERRY FINN*

Todsapon Suranakkharin¹, Payung Cedar²
Naresuan University, Thailand.^{1,2}
Email : todsapons@nu.ac.th

ABSTRACT

This study investigates the use of discourse modes in the portrayal of contesting ideologies of racism and anti-racism in Mark Twain's *The Adventures of Huckleberry Finn*. Using Robert Sutherland's framework of inherent ideologies in children's literature, this study specifically focuses on examining the persuasive strategies employed by these ideologies. Through comprehensive qualitative analysis, it becomes evident that the novel navigates between advocating anti-racism and subtly reinforcing racial ideologies, depicted primarily through portrayals of racial disparities and variations in discourse modes such as attack, advocacy, and assent. A significant revelation of this study is the influential role played by different discourse modes in shaping the reader's interpretation and interaction with the ideological dimensions within the novel, highlighting the complex interplay of ideologies in literary texts.

Keywords : 1. Discourse modes 2. Ideologies 3. Racism 4. Anti-racism

1. Background and Problem Statement

The dynamic relationship between literature and ideology has long been a topic of considerable interest in literary criticism. Authors, through literature, convey their beliefs, ideas, or ideologies to readers. Even children's literature embodies certain ideas while suppressing or omitting others, holding the power to shape readers' attitudes and opinions towards particular beliefs (Eagleton, 1991; Jameson, 2007; Nodelman & Reimer, 2003; Stephens & Watson, 1994; Oatley, 2012).

Mark Twain's *The Adventures of Huckleberry Finn* serves as a critical example of this complex relationship between literature and ideology. Although the novel was notable for its radical anti-racist message at the time, as evident in its gripping plot and memorable characters, it has long been criticized for perpetuating racist stereotypes and reinforcing white supremacy through the frequent inclusion of racial slurs and

---

*Received: September 31, 2023; Revised: January 9, 2024; Accepted: January 29, 2024

portrayal of black characters (Fishki, 1993; Gribben, 2011; Railton, 2003; Rush, 2003). This controversy exemplifies the complexity of the relationship between literature and ideology in which both explicit and implicit ideologies can manifest within the same text, and the distinction between the two is not always clear-cut (Lazar, 2000; Hinkins, 2007).

2. Research Objectives

This study seeks to examine the controversy surrounding *The Adventures of Huckleberry Finn* by analyzing how three different modes of persuasive discourse, including attack, advocacy, and assent operate within the text to either promote or challenge racist ideologies. Using Robert Sutherland's framework of inherent ideologies in children's literature, the analysis focuses on characterization, the use of racial slurs, and the portrayal of black characters in comparison to their white counterparts.

3. Research Benefits

The nuanced insights uncovered by this study aim to encourage readers to engage with texts in a more conscious and reflective manner, promoting a broader understanding that challenges racial biases, fostering a more inclusive and appreciation of diverse perspectives in literature and beyond.

4. Research Methodology

Employing a close reading approach based on Sutherland's framework, this study systematically explores the ideologies embedded within *The Adventures of Huckleberry Finn*. Sutherland (1985) classifies political ideologies into three categories based on their mode of persuasion as follows:

The first category, known as the discourse of advocacy, aims to persuade readers to believe the idea it supports by promoting or defending a specific concept or viewpoint. This strategy is frequently employed to support social norms, beliefs, and ideas that are widely held by society as a whole. The second category, the discourse of attack, is generated when an author encounters an idea that contradicts their own. This approach does not explicitly challenge or criticize the idea, but rather employs irony and satire to criticize or challenge it. The third category, the discourse of assent, is more challenging to discuss than the first two as it advocates for something indirectly. Its role is not to attack or overtly support a concept, but rather to affirm something that already exists. It indirectly informs readers of the existence of an idea embraced by society, even if that idea is not entirely accurate.

Each mode of persuasion offers a lens through which the novel's subtle and overt ideologies, particularly concerning race and racism, can be critically examined and understood. By exploring these persuasive discourses, this methodology reveals the complex ideological presentations within Twain's narrative, encouraging a profound engagement with the text's portrayals of race and racism.

5. Research Results

5.1 The Adventures of Huckleberry Finn as an Anti-Racist Novel

Through the lens of attack discourse, Mark Twain's *The Adventures of Huckleberry Finn* can be considered an anti-racist novel. In an overt way, the novel denounces racial prejudice and promotes anti-racism, asserting that racial inequality should not exist. With the use of attack discourse, Twain exposes the racist ideology that was prevalent in his time and critiques the social and political systems that upheld it.

To begin with, *The Adventures of Huckleberry Finn* addresses racial prejudice through a nuanced exploration of morality and ethics among its characters. One method the novel employs to reinforce the idea of white supremacy is by introducing the concept of "white trash" through the character of Pap, Huck's father. Despite the fact that he is a white individual with a lower social standing than other whites, Pap holds prejudiced views towards black people. This dynamic exposes the fallacy of the belief that all white people are inherently superior to people of other ethnicities, as even the poorest white person can hold racist views. Consequently, Pap's character serves not only as a representation of corrupt and immoral white characters but also as an illustration of how white trash can perpetuate racist attitudes. For instance, when Pap insists that black people should not be granted any rights, he demonstrates a refusal to acknowledge their potential for knowledge or deserving treatment equal to that of white people: "They said he was a p'fessor in a college, and could talk all kinds of languages, and knowed everything. And that ain't the wust. They said he could vote when he was at home. Well, that let me out. Thinks I, what is the country a-coming to?" (Twain, p.29). Pap's resentment and refusal to recognize the rights of black people reveal the pervasive racism of the time.

Additionally, the novel also portrays seemingly good white characters, such as the King and the Duke, who are ultimately revealed to be immoral and exploitative. In one scene, the King and Duke devise a plan to impersonate the deceased William's brother to defraud his family of their inheritance. As part of their plan, they suggest

that Jim be restrained and hidden away so that he does not arouse suspicion. Later, they sell Jim to Silas Phelps and falsely inform him that the slave is tied up in the woods. The actions of the King and the Duke are portrayed in a satirical manner, which highlights their hypocrisy and immorality as Huck remarks: “It didn’t take me long to make up my mind that these liars warn’t no kings nor dukes at all, but just low-down humbugs and frauds” (Twain, p.127). By depicting the King and Duke in this way, Twain underscores the idea that immoral behavior is not exclusive to any particular race and that white people can be just as untrustworthy and manipulative as they may perceive black people to be.

Furthermore, the novel challenges the idea that white people are morally superior by depicting violent acts committed by white characters. For example, when Colonel Sherburn kills Boggs despite Boggs pleading for his life: “Boggs throws up both of his hands and says, “O Lord, don’t shoot!” Bang! goes the first shot, and he staggers back, clawing at the air-bang! goes the second one, and he tumbles backwards on to the ground, heavy and solid, with his arms spread out” (Twain, p. 146). The fact that Sherburn shoots him without hesitation prompts readers to question the moral superiority of white people. Similarly, Buck’s violent behavior is evident in his explanation of a feud: “It’s a feud,” says he. “A feud is this way: A man has a quarrel with another man, and kills him; then that other man’s brother kills him; then the other brothers, on both sides, goes for one another; then the cousins chip in—and by and by it’s pretty much a free fight, and it spreads and spreads, and at last everybody does kill somebody else if they kin get a chance; and they keep this up till they’s a hundred ’n’ fifty ’n’ two hundred of ’em killed; and they don’t ever stop—’cept once in a while, like to-day, and eat a while” (Twain, p. 111). Buck’s participation in this senseless and irrational violence suggests that white people are capable of such behavior. These scenes imply that whites are not inherently more moral than blacks, and may even be more prone to violent behavior.

In addition to acts of violence, the novel depicts multiple instances of white people attending church and being taught about the significance of love and brotherhood. However, the novel also depicts white people as slave owners who treat black people harshly, highlighting the hypocrisy of white people’s supposed beliefs and actions. Twain notes the contrast in religious teachings and reality through characters like Miss Watson, who instructs Huck on the “good place” and “bad place” and then sells her slave Jim down the river, demonstrating a clear disparity between her professed Christian morals and her actions. Furthermore, Twain, through Huck, provides a critique of religious hypocrisy: “Then she [Miss Watson] told me all about

the bad place, and I said I wished I was there. She got mad then, but I didn't mean no harm. All I wanted was to go somewheres; all I wanted was a change, I warn't particular" (Twain, p.3). This critique of people's false superiority complex clearly reveals that their actions often contradict the values they claim to hold, prompting readers to consider how prejudice and discrimination continue to impact our society today.

Turning to the portrayal of black characters, it is notable that they are portrayed more positively than their white counterparts. This approach is grounded in the discourse of advocacy, which seeks to combat discriminatory attitudes and behaviors towards marginalized groups. Twain's use of positive portrayals of black characters works to challenge the widespread racial prejudices of his time and serves as a strong critique of the social and political systems that perpetuate such prejudices. This positive representation is exemplified by Jim, a black slave who travels with Huck. Jim is portrayed as a decent man who surpasses Huck's own father in terms of loyalty, trustworthiness, and protectiveness towards Huck. Jim's affection for his family compels him to flee from Miss Watson in order to avoid being separated from them; he not only desires his own freedom but also intends to free his family. The depth of Jim's feelings towards his family is expressed by Huck: "He was thinking about his wife and his children, away up yonder, and he was low and homesick; because he hadn't ever been away from home before in his life; and I do believe he cared just as much for his people as white folks does for their'n" (Twain, p. 158).

The novel's major theme of interracial friendship also suggests that the relationship between blacks and whites can be strengthened to bridge the racial divide. Huck and Jim's relationship exemplifies overcoming racial prejudices and cooperating for a better future. This theme is emphasized by Huck's realization that Jim, a black man, is just as good and moral as white people, and in some ways even superior. From two strangers who run away from their society, come across each other, grow their relationship, and finally become true friends, they trust each other despite their different races. Jim taught and cared for Huck as if he were a parent, and Huck trusted Jim as much as he trusted other white people. Twain illustrates this point when Huck reflects, "I knowed he was white inside, and I reckoned he'd say what he did say - so it was all right now, and I told Tom I was a-going for a doctor" (Twain, p.278).

By depicting black characters in a positive light, Twain challenges the pervasive racial prejudices of his time and offers a powerful critique of the social and political systems that uphold such prejudices. By doing so, he creates an anti-racist novel that encourages readers to reconsider their attitudes towards race and racism.

The positive portrayal of black characters is crucial in the novel's attempt to advocate the idea that whites are not inherently moral and blacks are not inherently immoral. Overall, *The Adventures of Huckleberry Finn* is an important literary work that confronts issues of race, prejudice, and discrimination, and continues to inspire critical thinking and discussion about these issues. Through the use of attack discourse and the positive portrayal of black characters, Twain effectively challenges the racial prejudices of his time, exposing the hypocrisy and immorality of a society that upholds racist ideologies.

5.2 The Adventures of Huckleberry Finn as a Racist Novel

The novel's portrayal of race and racism is multi-layered and complex. Although the novel seems to denounce racial prejudice, it also implies that racist ideologies have been deeply rooted in society and will persist in the future. By examining this novel through the lens of the assent discourse, it becomes apparent that two levels of racial ideology are at play: institutionalized racism and internalized racism. Institutionalized racism is manifest in the laws, policies, and practices that support racial discrimination while internalized racism refers to the internalization of racist attitudes and beliefs by members of marginalized groups. The experiences of black characters demonstrate how these two levels of racial ideology interact and perpetuate each other. Despite the fact that some readers may view the novel's depiction of institutionalized and internalized racism as typical of the genre, it is crucial to recognize the harmful impact that these beliefs may have on real people. The novel's depiction of race and racism can thus be seen as evidence of its status as a racist novel, revealing the accepted beliefs of society and the potential for such beliefs to sustain the status quo or convince readers that they are normal.

To illustrate the novel's institutionalized racism, it is worth exploring the restricted opportunities and discriminatory treatment of black individuals in society. Although the novel does not explicitly address the issue of education for blacks, it hints to their lack of educational opportunities. One example of this can be seen in Jim's superstitious beliefs and the way he interprets the world around him as he lacks the necessary knowledge to distinguish between fact and fantasy. This is illustrated when Jim believes that witches put him in a trance and rode him all over the state after Tom slips his hat off and ties him up while he's sleeping: "Jim was monstrous proud about it, and he got so he wouldn't hardly notice the other niggers. Niggers would come miles to hear Jim tell about it, and he was more looked up to than any nigger in that country....Jim always kept that five-center piece round his neck with a string, and said it was a charm the devil give to him with his own hands, and told him

he could cure anybody with it and fetch witches whenever he wanted to just by saying something to it” (Twain, p.7). Jim’s tendency to accept supernatural explanations for events highlights the oppressive nature of the society he lives in, where opportunities for growth and self-improvement are systematically denied to black individuals.

In addition, the novel shows how white characters often unknowingly supported a system that treated black individuals unfairly. This is clear when Aunt Sally casually dismisses a black person’s death when Huck recounts a steamboat explosion to Aunt Sally: “Anybody hurt?” “No’ m. Killed a nigger.” “Well, it’s lucky; because sometimes people do get hurt” (Twain, p.223). Aunt Sally’s response, finding it “lucky” that only a black person was killed, starkly illustrates a complete lack of concern for the value of black lives. Even if some black people fought to achieve freedom and professional success, society at large refused to acknowledge that black individuals were capable of aspiring to anything servitude. The novel includes a black professor in Ohio who enjoys privileges typically reserved for white people, but this concept is met with resentment from characters like Pap: “There was a free nigger there from Ohio; a mulatter, most as white as a white man... And what do you think? They said he was a p’fessor in a college, and could talk all kinds of languages, and knowed everything... They said he could VOTE when he was at home. Well, that let me out. Thinks I, what is the country a-coming to?” (Twain, p.28). This reveals the resistance of white characters like Pap resist the idea of racial equality, thus further emphasizing the theme of racial prejudice in the novel.

Moreover, institutionalized racism is present within justice system and this is evidently reflected in the character of Jim, who is immediately labeled a criminal, without any due process, simply because of his status as a runaway slave. In stark contrast, the white characters in the novel are rarely suspected of any wrongdoing, mainly because of their race. This systemic bias is exposed when Jim decides to run away after hearing Miss Watson’s plans to sell him. Instead of being treated as a man fearing separation from his family and desperately seeking freedom, Jim is automatically assumed to be a law-breaker. When Huck finds out that Jim has run away, he decides to keep it a secret, understanding the grave consequences Jim would face if caught: “I ain’t going to tell, and I ain’t going back there, anyways” (Twain, p.45). The readiness of society to label Jim a criminal for seeking freedom highlights the deeply entrenched racial prejudices of the time. Moreover, Jim’s continual state of fear and desperation emphasizes the oppressive reality of institutionalized racism: “I didn’ k’yer no’ mo’ what become er me en de raf’. En when I wake up en fine you back ag’in, all safe en soun’, de tears come, en I could a got down on my knees en

kiss yo' foot, I's so thankful..." (Twain, p.89). The novel, therefore, powerfully illustrates the endemic racial bias within the era's justice system and the profound impacts of such institutionalized racism.

Another aspect of the novel contributing to its racist messaging is its use of offensive language, which illustrates the extent of institutionalized racism. The frequent use of racial slurs, particularly the use of the n-word, is jarring and offensive, and serves to reinforce the pervasive racism of the novel's setting period. This language normalizes and perpetuates harmful stereotypes about black individuals, thus contributing to the larger systems of institutionalized racism. While some argue this language accurately reflects the era and character attitudes, the negative impacts it causes arguably outweigh any historical accuracy. Over the years, the novel's racially offensive language has sparked controversies, leading to recurring challenges and bans from school curriculums across the United States (Rani & Singh, 2018). Responding to this, a revised version of the novel was published in 2011 by New South Books, substituting the n-word with "slave" (Schultz, 2011). Despite these attempts, debates regarding Twain's novel and its appropriateness in educational settings continue, indicating the enduring complexities of representing race and racism in literature.

In addition to institutionalized racism, internalized racism manifests in the novel prominently in Jim's behavior and choices. This refers to the self-acceptance of beliefs of inferiority forced upon black individuals by a white-dominant society. Fearing the harsh conditions in New Orleans and the potential separation from his family, Jim decides to run away upon overhearing Miss Watson's plan to sell him. His choice reflects a perceived lack of power and agency to resist or challenge his white owner's decisions. As he confesses, "Well, you see, it 'uz dis way. Ole missus—dat's Miss Watson—she pecks on me all de time, en treats me pooty rough, but she awluz said she wouldn' sell me down to Orleans...I never waited to hear de res". I lit out mighty quick, I tell you" (Twain, p.45). Furthermore, his cautious measures to avoid detection, like traveling by night and hiding during the day, underscore his pervasive fear of being accused or captured. Therefore, through Jim, the novel portrays the systemic and internalized racism of the time that not only devalues and marginalizes black individuals but also instills in them a sense of powerlessness and diminished self-esteem.

Another instance of internalized racism in *The Adventures of Huckleberry Finn* is highlighted in Jim's interactions with Tom Sawyer during his captivity. Tom, drawing inspiration from the adventure novels he enjoys, devises an elaborate and unnecessarily complex plan for Jim's escape. In one part of the plan, Tom suggests

that Jim should maintain a flower garden while in captivity. Despite seeing the unreasonableness of this suggestion, Jim responds, “I doan know but maybe I could, Mars Tom; but it’s tolabable dark in heah, en I ain’ got no use f’r no flower, nohow, en she’d be a pow’ful sight o’ trouble” (Twain, p.265). While he notes the difficulties, he does not directly refuse. This incident demonstrates that Jim, influenced by the societal racism of his era, accepts his inferior position and feels that he cannot contradict a white boy’s instructions, regardless of how absurd they seem. This compliance clearly illustrates the extent of internalized racism that Jim, like many black individuals of that time, has absorbed.

In addition, internalized racism is manifested through Jim’s attitudes and behaviors towards Huck. During their time on Jackson’s Island, Jim expresses deep gratitude towards Huck for not turning him in as a runaway slave. He says to Huck, “Pooty soon I’ll be a-shout’n’ for joy, en I’ll say, it’s all on accounts o’ Huck; I’s a free man, en I couldn’t ever ben free ef it hadn’ ben for Huck; Huck done it. Jim won’t ever forgit you, Huck; you’s de bes’ fren’ Jim’s ever had; en you’s de only fren’ ole Jim’s got now” (Twain, p.92). His heartfelt appreciation, although genuine, implies that Jim has internalized the racial prejudices of his society, perceiving kindness from a white person as unusual and remarkable. This sentiment underscores his unconscious acceptance of the societal racial hierarchy. These various instances exemplify the profound effect internalized racism can have on the self-perception and interpersonal relationships of black individuals within a racially prejudiced society.

Overall, it is worth noting that while the novel may denounce racial prejudice in some instances, its overall portrayal of race and racism ultimately reinforces the status quo and perpetuates harmful beliefs and assumptions. By depicting black people as inferior and uneducated, the novel contributes to harmful stereotypes that continue to influence societal attitudes toward black people. Additionally, the use of racial slurs and language further normalizes and perpetuates harmful beliefs about black individuals. Ultimately, the novel’s status as a racist work highlights the pervasiveness of racism and the ways in which it can be perpetuated even in works that are intended to critique it.

6. Research Discussion

Analyzing *The Adventures of Huckleberry Finn* necessitates an exploration of the complex and dynamic interplay of racist and anti-racist ideologies within the text. Recent scholarship, such as Shalabi (2016), illuminates the novel’s strong social criticism, particularly regarding race and class. Echoing these insights, this current study

unveils the subtle and overt manifestations of racism, facilitated through complex discursive strategies. Different ideological stances employ distinct modes of discourse such as attack, advocacy, and assent, contributing profoundly to the textual portrayal of race and racism.

Anti-racist ideologies within the novel often utilize attack and advocacy discourses. The attack discourse reveals the devastating effects of racism, promoting a forceful critique of racial injustices. Concurrently, advocacy discourses support beliefs that challenge racial disparities, promoting equality. Contrastingly, racist ideologies subtly perpetuate racial biases through the assent discourse, subtly reinforcing discriminatory views and practices without overt endorsement or objection.

These nuanced discourses coexist within Twain’s text, significantly influencing readers’ engagement and interpretation. For instance, attack and advocacy discourses may resonate with readers inclined towards anti-racist ideologies, spurring them towards supporting equality-promoting initiatives. Conversely, the assent discourse may subtly affirm and perpetuate the racial prejudices of readers who harbor racist ideologies.

The exploration of these discourses, augmented by recent scholarship, enriches our understanding of the ideological complexity within *The Adventures of Huckleberry Finn*. Recognizing these variegated discursive strategies allows for a nuanced interpretation of the text’s portrayal of race and racism, facilitating a comprehensive and critical engagement with Twain’s seminal work.

7. New Knowledge Gained

Ideological Types	Modes of Discourse	Outcomes	Reader’s Influence
Racist Ideologies	Attack	Not Prominent	
	Advocacy	Not Prominent	
	Assent	Prominent: Subtly perpetuates racial biases	<ul style="list-style-type: none"> - Shaped Perceptions: Supports biases - Critical Engagement: Less likely - Promotion of Social Justice: Not promoted

Ideological Types	Modes of Discourse	Outcomes	Reader's Influence
Anti-racist Ideologies	Attack	Prominent: Challenges racial biases	- Shaped Perceptions: Encourages critique - Promotion of Social Justice: Actively promoted
	Advocacy	Prominent: Promotes anti-racist views	- Critical Engagement: Encourages active questioning and reassessment of texts - Promotion of Social Justice: Actively promoted
	Assent	Not Prominent	

Racist Ideologies: These primarily use the assent discourse to subtly perpetuate racial biases.

Anti-racist Ideologies: These majorly apply attack and advocacy discourses to challenge racial prejudices and promote anti-racist views.

Interplay with Readers: Different modes of discourse under each ideological type influence readers differently, affecting their perceptions, level of critical engagement, and attitudes towards social justice.

8. Research Recommendations

8.1 Policy Recommendations

8.1.1 Educational Curriculum: Encourage the incorporation of diverse literary texts that provoke critical thought and discussion about racism and other social injustices in school.

8.1.2 Guidelines for Literary Analysis: Establish guidelines that promote a critical and analytical approach towards interpreting ideologies, including those related to race, within literary texts.

8.2 Implementation Suggestions

8.2.1 Teacher Training: Design and implement training programs for teachers that equip them with the skills and knowledge necessary to guide students in critically analyzing literary texts, particularly those addressing complex social issues like racism.

8.2.2 Student Engagement: Foster active student engagement in literary analysis by encouraging critical examination and questioning of ideologies presented in texts, creating an environment that supports open discussion and diverse viewpoints.

8.3 Suggestions for Further Research

8.3.1 Expanding Literary Analysis: Explore the application of ideological discourse analysis in the examination of other literary works across various genres and historical contexts in order to gain more comprehensive insights into how ideologies, especially related to race, are perpetuated or challenged through literature.

8.3.2 Interdisciplinary Approaches: Investigate the potential of combining literary analysis with insights from other disciplines such as sociology and psychology to attain a more nuanced understanding of the impact of ideological discourses on societal beliefs and attitudes.

9. References

- Eagleton, T. (1991). **Ideology: An introduction**. New York : Verso.
- Fishkin, S. F. (1993). **Was Huck black? Mark Twain and African-American voices**. New Zealand : Oxford University Press.
- Gribben, A. (2011). **Mark Twain’s racial ideologies and the teaching of Huckleberry Finn**. In J. R. Le Master, J. D. Wilson, & C. H. Salamo (Eds.). **The Routledge Encyclopedia of Mark Twain**. UK : Routledge.
- Hinkins, J. (2007). “Biting the hand that feeds”: Consumerism, ideology, and recent animated film for children. **Papers: Explorations into Children’s Literature**. 17(1). 43-50.
- Jameson, F. (2007). **The political unconscious: Narrative as a socially symbolic act**. Cornell University Press : Routledge.
- Lazar, M. (2000). Gender, discourse, and semiotics: The politics of parenthood representations. **Discourse & Society**. 11(3). 373-400.
- Nodelman, P., & Reimer, M. (2003). **The pleasures of children’s literature**. Boston : Allyn and Bacon.
- Oatley, K. (2012). **Such stuff as dreams: The psychology of fiction**. Wiley : Blackwell.
- Railton, S. (2003). **Jim and Mark: The racial pedagogy of Huckleberry Finn**. In S. F. Fishkin (Ed.), **A Historical Guide to Mark Twain**. New Zealand : Oxford University Press.
- Rani, M., & Singh, N. (2018). Why “The Adventure of Huckleberry Finn” was banned in schools & colleges. **Quest Journals Journal of Research in Humanities and Social Science**. 6(9). 33-35.

- Rush, S. E. (2003). Emotional segregation: Huckleberry Finn in the modern classroom. **Michigan Journal of Law Reform**. 36. 305-366.
- Schultz, M. (2011). **Upcoming New South 'Huck Finn' eliminates the 'N' word**. Publishers Weekly. Retrieved 3 January 2022. From <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/publisher-news/article/45645-upcoming-newsouth-huck-finn-eliminates-the-n-word.html>
- Shalabi, I. (2016). Social Criticism in Mark Twain's The Adventures of Huckleberry Finn. **International Journal on Studies in English Language and Literature**. 4(12). 7-12.
- Stephens, J., & Watson, K. (Eds.). (1994). **From picture book to literary theory**. Sydney : St. ClairPress.
- Sutherland, R. D. (1985). Hidden persuaders: political ideologies in literature for children. **Children's Literature in Education**. 16(3). 143-157.
- Twain, M. (2004). **The Adventures of Huckleberry Finn**. Florida : Dover Publications.

10. Acknowledgement

We would like to express our gratitude to the reviewers for their insightful comments and valuable suggestions, which have contributed to enhancing the quality of this manuscript.

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์*
DEVELOPMENT GUIDELINES OF LEARNING MANAGEMENT TO ENHANCE
ANALYTICAL THINKING SKILLS FOR THAI TEACHERS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SURIN

สงกรานต์ พรไชยา¹, พชรวิทย์ จันทศิริสิริ²
Songkran Ponchaiya¹, Pacharawit Chansirisira²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 65010581058@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 2) เพื่อสร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำนวน 197 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.932 และ 0.908 ตามลำดับ ระยะที่ 2 สร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับมากที่สุด ตามลำดับ และเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรม ด้านหลักสูตรการบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และด้านการใช้รูปแบบและเทคนิค วิธีการสอนอย่างหลากหลาย ตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาการ

จัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสุรินทร์ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน มีแนวทาง 25 แนวทาง ประกอบด้วย หลักสูตรการบูรณา
การเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ มี 6 แนวทาง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
มี 5 แนวทาง การใช้รูปแบบและเทคนิค วิธีการสอนอย่างหลากหลาย มี 5 แนวทาง การพัฒนาสื่อ
และนวัตกรรม มี 4 แนวทาง และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มี 5 แนวทาง ซึ่งผลการประเมิน
แนวทางโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. แนวทางการพัฒนา 2. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 3. การจัดการเรียนรู้ที่เน้น
ทักษะการคิดวิเคราะห์

ABSTRACT

This research aimed to; 1) study current conditions, desirable conditions, and the needs assessment of development of learning management to enhance analytical thinking skills for Thai teachers under the Secondary Educational Service Area Office Surin 2) create and evaluate guidelines of learning management to enhance analytical thinking skills for Thai teachers under the Secondary Educational Service Area Office Surin The research method was divided into 2 phases : Phase 1 was to study the current conditions, desirable conditions, and the needs assessment of development of learning management to enhance analytical thinking skills for Thai teachers. The samples were 197 Thai teachers under the Secondary Educational Service Area Office Surin selected through stratified random sampling. The research instrument was a scaling questionnaire. The reliability current conditions and desirable conditions of the questionnaire are 0.932 และ 0.908. Phase 2 was to create and evaluate guidelines of learning management to enhance analytical thinking skills for Thai teachers under the Secondary Educational Service Area Office Surin And evaluating the program by experts selected through the purposive sampling technique. The research instruments were an interview form and an evaluation form on the appropriateness, and the possibility of the Programs of Thai Learning Management for Teachers. Data were analyzed by using mean, standard deviation, and modified priority index.

The results showed that; 1. The current state and desirable state of learning management to enhance analytical thinking skills for Thai teachers under the Secondary Educational Service Area Office Surin overall were at the moderate level. and the highest level respectively. And the needs assessment of the learning management to enhance analytical thinking skills for Thai teachers for Teachers was ordered from most to least; Development of learning media and innovation, The curriculum integrates content in subject areas, Student-centered learning, Authentic

Assessment, and Teaching styles and techniques, teaching methods, respectively. 2. Development Guidelines of learning Management to Enhance Analytical Thinking skills for Thai teachers under the Secondary Educational Service Area Office Surin consisted of 5 components and 25 guidelines : 6 guidelines for The curriculum integrates content in subject areas, 5 guidelines for Student-centered learning, 5 guidelines for Teaching styles and techniques, teaching methods, 4 guidelines for Development of learning media and innovation and 5 guidelines for Authentic Assessment. The overall evaluation Guidelines result was appropriate at the highest level and possible at the highest level.

Keywords : 1. Development Guidelines 2. Development Guidelines of learning management 3. Management to Enhance Analytical Thinking skills

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมความคิดให้กับเยาวชนของประเทศ โดยเฉพาะในโลกของศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและการคิดค้นพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่กล่าวได้ว่าการอ่านและการรู้หนังสือ (Reading & Literacy) เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต เนื่องจากการอ่านและการรู้หนังสือทำให้เกิดความรู้ ความสามารถ และส่งเสริมให้เกิดทักษะ การคิดวิเคราะห์ แยกแยะประยุกต์ใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต (สำนักการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา, 2559) ทักษะสำคัญสำหรับทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ และควรส่งเสริมและพัฒนาให้มีจิตสาธารณะควบคู่กันไป เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทางสังคม จากผลการศึกษาพบว่า เกรดเฉลี่ยของผู้เรียนในโรงเรียนแปรผกผันกับการมีจิตสาธารณะ เช่นเดียวกับทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนต้องส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมบูรณาการประยุกต์ ใช้ความรู้ด้านคิดวิเคราะห์กับการมีจิตสาธารณะให้ผู้เรียนมากขึ้น และมีการวัดผลและประเมินจากกิจกรรมโดยใช้ตัวชี้วัดทั้งด้านการคิดวิเคราะห์และจิตสาธารณะร่วมกัน และไม่เน้นการท่องจำ (Thailand Research Fund, 2016)

โลกแห่งการศึกษาได้ก้าวหน้าและพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย โดยผู้เรียนจะมีการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สร้างสรรค์ และท้าทาย มองเห็นปัญหาเป็นโจทย์ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแก้ไข ทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นการคิดที่นำไปสู่การตัดสินใจ จึงครอบคลุมแทบทุกเรื่องที่เข้ามาปะทะชีวิตประจำวัน ความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ที่เป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงและเป็นพื้นฐานในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จำเป็นต้องพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน คือ ครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน (มนตรี วงษ์สะพาน, 2557)

ผลการศึกษาความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ มีความสัมพันธ์กับทักษะในการดำรงชีวิตอื่น โดยผลการศึกษาของ World Economic Forum (WEF) พบว่า ทักษะที่จำเป็นอย่างมากในศตวรรษ

ที่ 21 ที่เพิ่มเติมออกมาอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับโลกยุคเก่าก็คือ ทักษะการเข้าสังคมและอารมณ์ (Social & Emotional Skills) โดยข้อมูลนี้เกิดจากผลการวิเคราะห์แนวโน้มของอาชีพต่าง ๆ ในรอบ 20 กว่าปีที่ผ่านมา และพบว่า อาชีพที่ต้องใช้ ทักษะทางสังคม (social skill) มีจำนวนมากขึ้น เช่นเดียวกับความต้องการมากขึ้น บทบาทของครูที่เป็น ผู้ถ่ายทอดความรู้ (Lecturer) จึงต้องถูกเปลี่ยนเป็น ผู้สร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ (Facilitator) โดยหน้าที่ของครูนั้นจะไม่ใช้การแค่มาสอนหน้าห้องอีกต่อไปแต่จำเป็นต้องใช้กระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนผ่านการลงมือทำจริง โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ และแนะแนวทางแทนที่น่าสนใจของทักษะเหล่านี้ ถึงจะสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างทักษะทางสังคมและอารมณ์ (social & emotional skill) ที่นำไปสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 (Maytwin P, 2023)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 85 โรงเรียน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดของมนุษย์เป็นเรื่องที่ทุกประเทศให้ความสำคัญ และในประเทศไทยมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบริหารจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์เกิดขึ้นอย่างมาก ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาได้ข้อสรุปว่า เด็กไทยคิดไม่เป็นไม่ว่าจะเป็นการคิดแบบเหตุผล การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับการทดสอบ “PISA” ซึ่งประเมิน 3 ด้าน คือ การอ่าน วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ผลการประเมินพบว่า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนนตั้งแต่การประเมิน ปีการศึกษา 2563-2565 ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ไม่เปลี่ยนแปลง ในขณะที่ด้านการอ่านมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง และมีค่าเฉลี่ยรวมต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งถือว่ายังไม่บรรลุเป้าหมายตามนโยบาย เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการอ่านคิดวิเคราะห์ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านในการทดสอบ PISA ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ให้สูงขึ้น (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์, 2565)

การพัฒนาครูให้มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์เป็นหนึ่งในการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน การที่ครูประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนกล่าวคือ ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการคิดวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ รวมทั้งรูปแบบวิธีการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากครูประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ เน้นการวิเคราะห์ปัญหาเป็นรายบุคคล (ทิตินา แคมมณี, 2557) ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็กได้ฝึกคิด และการสอนให้ผู้เรียนทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะและองค์ประกอบที่สำคัญของทักษะแห่งศตวรรษ ที่ 21 (21st-Century Skills) เป็นทักษะแห่งโลกยุคใหม่ (Anand Kulpiyavaja, 2018)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ทำให้ได้แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตาม

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด ภายใต้บริบทของสถานศึกษา และให้ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์แก่ผู้เรียนอย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2.2 เพื่อสร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3.2 ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3.3 เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย และสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 307 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 197 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.932 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์

เท่ากับ 0.908 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 สร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยการศึกษาแนวทางเกี่ยวกับพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์จากครูผู้สอนวิชาภาษาไทยที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ใช้เป็นแนวทางยกร่าง ตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีรายละเอียดดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. หลักสูตรการบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.38	0.47	ปานกลาง	4.83	0.36	มากที่สุด	0.43	2
2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.45	0.42	ปานกลาง	4.70	0.45	มากที่สุด	0.36	3
3. การใช้รูปแบบและเทคนิค วิธีการสอนอย่างหลากหลาย	3.47	0.53	ปานกลาง	4.57	0.45	มากที่สุด	0.32	5
4. การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม	3.25	0.59	ปานกลาง	4.74	0.38	มากที่สุด	0.46	1
5. การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	3.70	0.48	มาก	4.90	0.24	มากที่สุด	0.33	4
ค่าเฉลี่ย	3.45	0.50	ปานกลาง	4.75	0.38	มากที่สุด	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ารายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้านและอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรม ลำดับที่ 2 ด้านหลักสูตรการบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ลำดับที่ 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลำดับที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และลำดับที่ 5 ด้านการใช้รูปแบบและเทคนิค วิธีการสอนอย่างหลากหลาย

5.2 ผลการสร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่าได้แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย มีองค์ประกอบ 5 ด้าน มีแนวทางทั้งหมด 25 แนวทาง ประกอบด้วย หลักสูตรการบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ มี 6 แนวทาง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 5 แนวทาง การใช้รูปแบบและเทคนิค วิธีการสอนอย่างหลากหลาย มี 5 แนวทาง การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม มี 4 แนวทาง และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มี 5 แนวทาง

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน มีรายละเอียดดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวม และรายด้าน

แนวทางการนิเทศแบบสอนแนะ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักสูตรการบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.90	0.23	มากที่สุด	4.90	0.23	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.92	0.18	มากที่สุด	4.84	0.22	มากที่สุด
3. การใช้รูปแบบและเทคนิค วิธีการสอนอย่างหลากหลาย	5.00	0.00	มากที่สุด	4.84	0.22	มากที่สุด
4. การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.96	0.08	มากที่สุด	4.92	0.13	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรม ลำดับที่ 2 ด้านหลักสูตรการบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ลำดับที่ 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลำดับที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และลำดับที่ 5 ด้านการใช้รูปแบบและเทคนิค วิธีการสอนอย่างหลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็น เพราะครู ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดสื่อและนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์แก่ผู้เรียน การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในหลักสูตรยังขาดการให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ การวัดและประเมินผลไม่ตอบสนองการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนตามสภาพจริง ครูขาดความเข้าใจในกระบวนการ ขั้นตอน เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ และครูขาดการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนรู้ ยังคงใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่เน้นเพียงการท่องจำ ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ จุฬารัตน (2549) กล่าวถึง ความสำคัญของทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้ว่าช่วยให้รู้ข้อเท็จจริง ช่วยให้ไม่ด่วนสรุปสิ่งได้ง่าย ๆ ช่วยในการพิจารณาสาระสำคัญอื่น ๆ ช่วยพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกต ช่วยหาเหตุผลที่สมเหตุสมผล และช่วยประมาณการความน่าจะเป็นจะเห็นได้ว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์มีประโยชน์เป็นอย่างมาก เช่น ช่วยให้รู้ข้อเท็จจริง ช่วยให้ไม่ด่วนสรุปสิ่งได้ง่าย ๆ ช่วยในการพิจารณาสาระสำคัญอื่น ๆ ช่วยพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกต ช่วยหาเหตุผลที่สมเหตุสมผล ช่วยประมาณการความน่าจะเป็นและช่วยให้เกิดปัญญา เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ นาถชนก ภูมั่ง (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

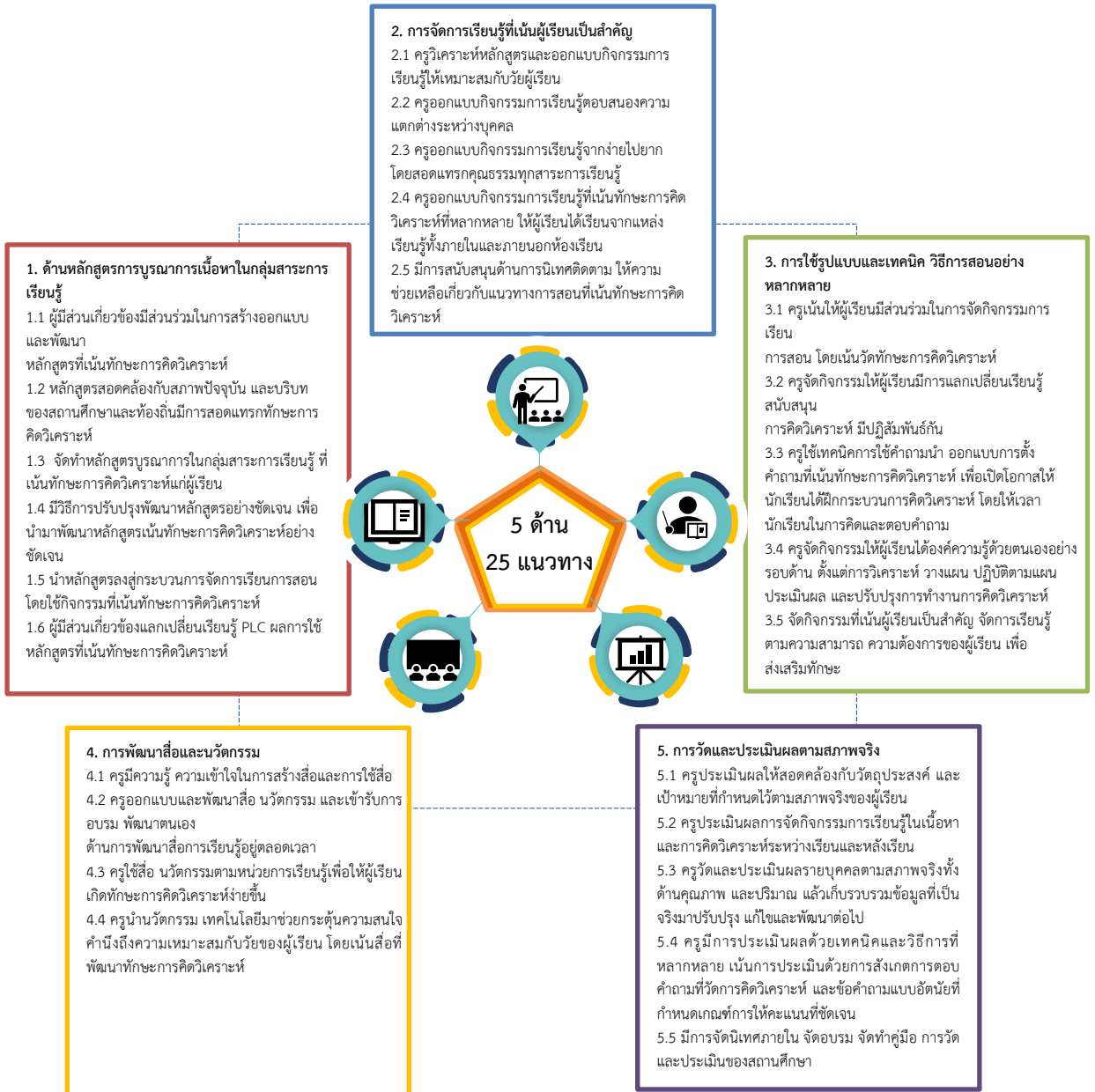
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมและแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน มีแนวทางทั้งหมด 25 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย ต้องเน้นการพัฒนาที่ตัวครูผู้สอนเป็นหลัก ครูผู้สอนต้องพัฒนารูปแบบ เทคนิค วิธีการสอน พัฒนาสื่อและนวัตกรรม ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ และการดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบทั้งผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้เสนอความสำคัญของการพัฒนาครูไว้ว่า หัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือคุณภาพของผู้เรียน คือ คุณภาพครู เพราะครูต้องรับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตรจัดการเรียนการสอนให้เด็กมีคุณภาพ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเร่งรัดการพัฒนาครูเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) อีกทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาสาขาหลักสูตรและการสอนการสอนภาษาไทย และผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารและจัดการเรียนรู้และซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และความเข้าใจในเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดี และเมื่อพิจารณาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนั้น พบว่า ผู้วิจัยมีการนำข้อมูลจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ผสมกับผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมาเป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติยา ไชยคำภา (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 30 แนวทาง พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มี 5 ด้าน 25 แนวทาง ดังนี้

**แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์**

ภาพที่ 1 องค์ความรู้แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์
สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละแห่งควรมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยกำหนดเป็นแนวทางหรือโปรแกรมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

8.2 ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้

8.2.1 จากผลการวิจัยพบว่าครูภาษาไทยมีความจำเป็นที่จะได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น ครูควรศึกษารายละเอียดและวางแผนการดำเนินการก่อนนำแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ไปประยุกต์ใช้จึงจะเกิดประสิทธิผลและประสิทธิผลโดยเฉพาะด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรม ซึ่งจากผลการวิจัยแล้วมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด

8.2.2 ควรมีการจัดทำแนวทางหรือโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย หรือรายวิชาอื่น ๆ หรือพัฒนาในแต่ละด้านให้กับครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูมีแนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

8.2.3 ครูควรมีความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ และการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายในปัจจุบัน และให้ผู้บริหารมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาครู หรือจัดให้มีการนิเทศการจัดการเรียนรู้และจัดให้มีครูพี่เลี้ยงที่มีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์มาแนะนำครูที่ต้องการพัฒนา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในสังกัดอื่น ๆ หรือวิชาอื่น เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

8.3.2 ควรจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเพิ่มเติม เพื่อการศึกษาในเชิงลึก เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นต้น โดยนำเอาผลการวิจัยนี้ เป็นข้อมูลและแนวทางเพื่อนำผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติยา ไชยคำภา. (2561). **แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุฑามาศ เจริญธรรม. (2549). **การจัดการเรียนรู้กระบวนการคิด**. นนทบุรี : สุรัตน์การพิมพ์.

- ทีศนา แชมมณี. (2557). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นาถชนก ภูมิ่ง. (2563). **การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มนตรี วงษ์สะพาน. (2557). กระบวนการคิดวิเคราะห์ Analytical Thinking Processes. **วารสารการบริหารและพัฒนา**. 6(2). 11-13.
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. (2565). **แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2565 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์**. สุรินทร์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.
- Anand Kulpiyavaja. (2018). **21st Century Skill**. Retrieved 25 April 2023. From <https://medium.com/base-the-business-playhouse/criticalthinkingd1d624142278.html>
- Maytwin P. (2023). **Instructional Designer CEO & Co-Founder BASE Playhouse**. Bangkok : Entrepreneur in Gamification, Coaching, and Business.
- Thailand Research Fund. (2016). **Research Result Thailand Indicates that Thai Students have good score but low skills of Analytical Thinking and Public Mind**. Retrieved 26 April 2023. From <http://www.trf.or.th.html>

10. คำขอบคุณ

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ได้รับความอนุเคราะห์และความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันท์ศิริสิริ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร.ธรินธร นามวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี กรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้ให้ข้อคิดคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และตรวจสอบข้อบกพร่อง พร้อมกับชี้แนะวิธีการปรับปรุงพัฒนาในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษาและผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ต่อไป

การพัฒนาแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3*
THE DEVELOPMENT OF A LEARNING AND INNOVATION SKILLS SCALE IN THE 21st
CENTURY FOR PRATHOMSUKSR 6 STUDENTS UNDER THE UDON THANI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE ARER OFFICE 3

ชินทัย บุญรอด¹, พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ²
Chinothai Boonrod¹, Patcharin Chompuwiset²
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี^{1,2}
Udon Thani Rajabhat University, Thailand.^{1,2}
Email : chinobum2532@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อสร้างและหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) เพื่อสร้างคู่มือแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 355 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นแบบวัดประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 43 ข้อได้ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรง อำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น และสร้างเกณฑ์ปกติในรูปคะแนนที่ปกติ (Normalized T-score)

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม จำนวน 12 ข้อ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา จำนวน 22 ข้อ การสื่อสารและการร่วมมือ จำนวน 9 ข้อ รวม 43 ข้อ คุณภาพของแบบวัดมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของ คำนียามของทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกทั้ง 3 องค์ประกอบ มีค่า 0.40 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ มีค่า 0.95 ซึ่งมีค่าอยู่ในระดับสูง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวมีค่าเป็นบวก ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 0.41 - 0.75 2) เกณฑ์ปกติของแบบวัดด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม T ปกติ มีค่าระหว่าง T22 -T74 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา T ปกติ มีค่าระหว่าง T42 – T57

ด้านการสื่อสารและการร่วมมือ T ปกติ มีค่าระหว่าง T33 - T65 และแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้ และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ทั้งฉบับ T ปกติ มีค่าระหว่าง T21-T66 3) ผลการสร้างคู่มือแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : 1. การสร้างแบบวัด 2. การหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(IOC) อำนาจจำแนก (r_{xy})และความเชื่อมั่น (α) 3. แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This research has the research objectives: 1) to create and determine the quality of content validity, discriminatory power, and reliability of the learning and innovation skills measure in the 21st century for Grade 6 students under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office, Area 3 2) To create normal criteria (Norm) of the learning skills and innovation test in the 21st century for Grade 6 students under Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3 3) To create a manual to measure learning and innovation skills in the 21st century for 6th grade primary school students. The sample group used in this research were primary school students. Year 6 study under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office, Area 3, academic year 2023, totaling 355 students, obtained by multi-stage sampling (Multi-stage Sampling). The tool was created as a measure of learning and innovation skills in the 21st Century is a 5-level rating scale with 43 items that have been examined for quality in terms of validity, discriminatory power, and confidence. and create normal criteria in the form of normalized T-scores

The results of the research found that 1) The 21st Century Learning and Innovation Skills Test for Grade 6 students is a 5-level rating scale consisting of 3 components: creative thinking and innovation, 12 items, thinking in There are 22 items of judgment and problem solving, 9 items of communication and cooperation, a total of 43 items. The quality of the measure is content validity. The definition of learning and innovation skills in the 21st century has a value between 0.60 - 1.00. The content validity of the learning and innovation skills measure in the 21st century has a value between 0.60 - 1.00. The discriminatory power of all 3 components. has a value of 0.40. The results of the entire confidence analysis have a value of 0.95, which is at a high level. The component weights of all observed variables are positive. which has a scale ranging from 0.41 - 0.75 2) Normal criteria for the learning and innovation measure in the 21st century, creativity and innovation, T normal, has a value between T22 -T74, critical thinking and problem solving, T normal. Has a value between T42 - T57 in communication and cooperation. T Normal has a value between T33 - T65. And the

21st Century Learning and Innovation Skills Test for Grade 6 students, both versions, T Normal has a value between T21. -T66 3) Results of creating a manual to measure learning and innovation skills in the 21st century.

Keywords : 1. Creating a measurement model 2. Find quality in terms of content validity (IOC), discriminatory power (r_{xy}), and confidence (α) 3. Measurement of learning and innovation skills in the 21st century

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันประเทศไทยก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยมีการกระจายอำนาจ การบริหารและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และการดำเนินชีวิต จะต้องรู้จักปรับตัวให้อยู่กับเหตุการณ์ปัจจุบัน มีการใช้ชีวิตที่มีอยู่อย่างมีคุณภาพ และจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะในการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ (ทิศนา แคมณี, 2560) ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องที่ได้ได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่งในวงการ การศึกษาในประเทศไทย นับตั้งแต่ช่วงเวลาในการเปลี่ยนผ่านจากศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 หรือ The 21st Century คือ ช่วงเวลาร้อยปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 ถึง ค.ศ. 2100 (พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2643) ศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในหลากหลายเรื่องราว จนกระทบต่อการทำงานและการใช้ชีวิตของพลโลก และก่อให้เกิดความเสี่ยงเรียกร้องให้เตรียมความพร้อม พลโลกเพื่อรองรับต่อการทำงาน (จริยา พิชัยคำ, 2559) การศึกษานั้นเป็นเครื่องมือสำคัญในการ พัฒนาค้นหาที่มีคุณภาพ การเรียนมีบทบาทสำคัญในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะสิ่งต่างๆ นั้น ได้เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพต่างๆ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการดำรงชีวิตเพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจโลกธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) จากหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง 2560 เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนา ผู้เรียน ให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็น จุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน คือมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ เทคโนโลยีและทักษะชีวิต มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) ทักษะที่มีการกำหนดไว้อยู่แล้วในกรอบแนวคิดหลักสำหรับทักษะ แห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่ สำคัญของกรอบแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 หรือที่เรียกว่า Knowledge and skills rainbow ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยทั้งด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ด้านการ สื่อสาร และการร่วมมือ และด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (พิชญา ตีมี, 2559) ทั้งนี้ ทักษะการเรียนรู้และ นวัตกรรม ถือว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่สุด ถูกนำมาใช้พัฒนาการทำงานในตำแหน่งต่างๆ จึงต้องออก แบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และการสร้างผลการเรียนรู้ที่มีผล ต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 (กัลยา สร้อยสิงห์, 2563)

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา แบบวัดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน เป็นทักษะที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถประกอบอาชีพ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในการพัฒนาแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ตลอดจนพร้อมที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดี เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสร้างและหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อำนาจจำแนก (r_{xy}) และความเชื่อมั่น (α) ของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

2.2 เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ(Norm)ของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

2.3 เพื่อสร้างคู่มือแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้เครื่องมือแบบในการวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการประเมินและพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ดียิ่งขึ้น

3.2 ได้เกณฑ์ปกติ (Norm) คะแนนสำหรับการประเมินทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อำนาจจำแนก (r_{xy}) และความเชื่อมั่น (α) ของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม และทำการสังเคราะห์นิยามและองค์ประกอบของทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ตามแนวคิดขององค์กรและวิชาการ
- 2) สังเคราะห์นิยามองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมแนวคิดขององค์กรและนักวิชาการมาสร้างเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ จำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบหลัก 9

องค์ประกอบย่อย 3) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบวัด โดยเลือกสร้างแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เพื่อใช้ในการประเมินตนเองตามการรับรู้ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามนิยามองค์ประกอบของทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 4) สร้างแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 โดยออกเป็นสถานการณ์ ตามนิยามศัพท์เฉพาะขององค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 3 องค์ประกอบหลัก 9 ตัวชี้วัด 5) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.40-1.00 ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน 6) แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 43 ข้อ 7) การหาคุณภาพของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 ระยะที่ 2 การสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบวัดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนต่อไปนี้ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 2) ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2565 ทั้งหมด 203 โรงเรียน จำนวน 3,190 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลจริง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 209 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) 3) ขั้นตอนการสร้างเกณฑ์ปกติ(Norms) โดยนำผลคะแนนจากแบบวัดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 209 คน มาสร้างเป็นเกณฑ์ปกติและได้ทำการขยายคะแนน โดยอาศัยการสร้างสมการพยากรณ์แล้วทำการแปลคะแนนโดยอาศัยเกณฑ์วัดความสามารถ 5 ระดับ ได้แก่ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับพอใช้ ระดับน้อย ระดับปรับปรุง (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ และคณะ, 2554) ระยะที่ 3 การสร้างคู่มือการใช้แบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ มีรายละเอียดดังนี้ 1) เขียนความหมายของแบบวัดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 2) เขียนจุดมุ่งหมายของแบบวัด โดยเขียนวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการสร้างแบบวัด ที่กำหนดขึ้น 3) เขียนรูปแบบของแบบวัดโดยบอกรูปแบบของแบบวัดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น 4) เขียนคุณภาพของแบบวัด โดยเขียนค่าที่ได้จากการวิเคราะห์แบบวัดที่สร้างขึ้น คือค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) ค่าความเชื่อมั่น (α) 5) ระบุวิธีดำเนินการสอบ โดยบอกวิธีการเตรียมตัวก่อนสอบและวิธีดำเนินการขณะสอบ 6) ระบุเกณฑ์การตรวจสอบให้คะแนน 7) อธิบายวิธีการสร้างเกณฑ์ปกติ โดยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดทั้งฉบับ ซึ่งอยู่ในรูปแบบของคะแนนดิบ มาแปลงเป็นคะแนนมาตรฐานที่ปกติ 8) อธิบายการแปลผลจากคะแนนดิบเป็นคะแนนปกติ การแปลผลของคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดและ 9) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประเมินคู่มือการใช้แบบวัดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 โดยประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการสร้างและหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรง อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น ของแบบวัด ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 ได้แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และ

นวัตกรรมในศตวรรษ ที่ 21 จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบวัดมาตราส่วน 5 ระดับ ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามของแบบวัดตามพฤติกรรมบ่งชี้ จำนวน 3 องค์ประกอบ 9 พฤติกรรมบ่งชี้ จำนวน 43 ข้อ ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา 3) การสื่อสารและการร่วมมือ แต่ละด้านมีจำนวนข้อเป็น 12 , 22 และ 9 ข้อ ตามลำดับ รวม 43 ข้อ

5.1.1 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item - Objective Congruence) มีค่า อยู่ระหว่าง 0.40 - 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์จำนวน 71 ข้อ ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 15 ข้อ คือข้อที่ 4, 8, 18, 19, 20 , 23 , 24 , 25 , 32 , 34 , 41 , 48 , 60 , 64 และข้อที่ 74 แสดงว่า แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจำนวน 71 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและตามความเหมาะสมเพื่อนำไปทดลองกับกลุ่มทดลองเครื่องมือครั้งที่ 1 จำนวน 46 ข้อ ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination : r) ของแบบวัดทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ข้อที่เหลือผ่านเกณฑ์ IOC รวม 71 ข้อ มีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.04 - 0.69 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผ่านเกณฑ์จำนวน 43 ข้อ ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 3 ข้อ คือข้อที่ 23 , 27 และข้อที่ 32 แสดงว่า แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นี้ มีอำนาจจำแนกตามเกณฑ์จำนวน 43 ข้อ แสดงว่า ผลการสร้างแบบวัดทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา(Critical Thinking and Problem Solving และองค์ประกอบที่ 3 ด้านการสื่อสารและการร่วมมือ(Communication and Collaboration) แต่ละด้านมีจำนวนข้อเป็น 12 , 22 และ 9 ข้อ ตามลำดับ รวม 43 ข้อ

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21		ความเชื่อมั่น
องค์ประกอบที่ 1	ด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	0.881
องค์ประกอบที่ 2	ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา	0.924
องค์ประกอบที่ 3	ด้านการสื่อสารและการร่วมมือ	0.881
ทั้งหมด		0.946

จากตารางที่ 1 ผลปรากฏว่า ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 43 ข้อ พบว่า มีความเชื่อมั่นทั้งหมดเท่ากับ 0.946 เมื่อพิจารณา ความเชื่อมั่นในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.881 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.924 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการสื่อสารและการร่วมมือ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.881

5.2 การสร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งฉบับ ในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา องค์ประกอบที่ 3 ด้านการสื่อสารและการร่วมมือ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เกณฑ์ปกติ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินในแต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบที่ 1		องค์ประกอบที่ 2		องค์ประกอบที่ 3		การแปลผล
คะแนนดิบ	คะแนน T ปกติ	คะแนนดิบ	คะแนน T ปกติ	คะแนนดิบ	คะแนน T ปกติ	
52-60	66-74	95-110	55-57	35-45	56-65	มากที่สุด
48-51	45 -64	83-94	53-54	31-34	53-55	มาก
40-47	38-44	66-82	50-52	22-30	45-52	พอใช้
36-39	35 -37	36-65	45-49	13-21	37-44	น้อย
21-35	28-34	24-35	24-44	10-12	17-36	ปรับปรุง

จากตารางที่ 2 ผลปรากฏว่า องค์ประกอบที่ 1 ด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีค่า T ปกติ อยู่ระหว่าง T28-T74 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา มีค่า T ปกติ อยู่ระหว่าง T24-T57 และองค์ประกอบที่ 3 ด้านการสื่อสารและการร่วมมือ มีค่า T ปกติ อยู่ระหว่าง T17-T65 ทั้งสามองค์ประกอบสามารถแปลผลคะแนนออกได้เป็น 5 ระดับ (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์และคณะ,2554) ได้แก่ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับพอใช้ ระดับน้อย ระดับปรับปรุง

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เกณฑ์ปกติ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ทั้งฉบับ)

คะแนนดิบ	คะแนน T ปกติ	การแปลผล
167-188	61-66	มากที่สุด
140-166	55 -60	มาก
134-149	45-54	พอใช้
117-133	35 -44	น้อย
72-116	21-34	ปรับปรุง

จากตารางที่ 3 ผลปรากฏว่า มีค่า T ปกติ อยู่ระหว่าง T21-66 ของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 43 ข้อ คะแนนเต็ม 215 คะแนน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 209 คน มีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 72 - 188 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 129.78 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 28.47 คะแนน มีค่า T-score อยู่ระหว่าง 21-66 ซึ่งยังไม่ครอบคลุมคะแนนทั้งหมด จึงทำการขยายคะแนน Tปกติ โดยอาศัยสมการพยากรณ์ โดยเมื่อมีคะแนนดิบ 167 คะแนนขึ้นไป หมายถึง ผู้ทำแบบวัดมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนดิบอยู่ในช่วงระหว่าง 140-166 คะแนน หมายถึง ผู้ทำแบบวัดมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก คะแนนดิบอยู่ในช่วงระหว่าง 134-149 คะแนน หมายถึง ผู้ทำแบบวัดมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม อยู่ในระดับพอใช้คะแนนดิบอยู่ในช่วงระหว่าง 119-133 คะแนน หมายถึง ผู้ทำแบบวัดมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมอยู่ในระดับน้อย และคะแนนดิบ 116 คะแนนลงไป หมายถึง ผู้ทำแบบวัดมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม อยู่ในระดับปรับปรุง

5.3 การสร้างคู่มือการใช้แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) เขียนความหมายของแบบวัดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 2) เขียนจุดมุ่งหมายของแบบวัด โดยเขียนวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการสร้างแบบวัด ที่กำหนดขึ้น 3) เขียนรูปแบบของแบบวัด โดยบอกรูปแบบของแบบวัด ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น 4) เขียนคุณภาพของแบบวัด โดยเขียนค่าที่ได้จากการวิเคราะห์แบบวัดที่สร้างขึ้น คือค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) ค่าความเชื่อมั่น (α) 5) ระบุวิธีดำเนินการสอบ โดยบอกวิธีการเตรียมตัวก่อนสอบและวิธีดำเนินการขณะสอบ 6) ระบุเกณฑ์การตรวจสอบให้คะแนน 7) อธิบายวิธีการสร้างเกณฑ์ปกติ โดยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดทั้งฉบับ ซึ่งอยู่ในรูปแบบของคะแนนดิบ มาแปลงเป็นคะแนนมาตรฐานที่ปกติ 8) อธิบายการแปลผลจากคะแนนดิบเป็นคะแนนปกติ การแปลผลของคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัด และ 9) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ประเมินคู่มือการใช้แบบวัดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 โดยประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.00

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของนิยามทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 จากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ แล้วพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป (Pinyoanuntapong, 2002) จากการวิจัยพบว่า ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving และองค์ประกอบที่ 3 ด้านการสื่อสารและการร่วมมือ (Communication and Collaboration) โดยแต่ละองค์ประกอบมีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 มีพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การคิดอย่างสร้างสรรค์ 2) การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ 3) การนำเอานวัตกรรมมาสู่การปฏิบัติ ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถาม

ตามพฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณาจำนวน 12 ข้อ องค์กรประกอบที่ 2 การคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ และการแก้ปัญหา มีพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การใช้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ 2) การใช้วิธีคิดเชิงระบบ 3) ประสิทธิภาพในการตัดสินใจ 4) การแก้ไข ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามตามพฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณาจำนวน 22 ข้อ องค์กรประกอบที่ 3 การสื่อสารและการร่วมมือ พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การสื่อสารได้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ 2) การทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามตามพฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณาจำนวน 9 ข้อ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 เหล่านี้สอดคล้องกับกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ด้านผู้สร้างสรรค่นวัตกรรมของนักเรียนในระดับชั้น ประถมศึกษา “ผู้เรียนจะต้องมีทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการสื่อสาร รอบรู้ข้อมูลสารสนเทศและดิจิทัลเพื่อแก้ปัญหา การคิดวิจรรย์ญาณ คิดสร้างสรรค่นำความคิดสู่การสร้างผลงาน” ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เช่น ความหมายของคำจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการสังเคราะห์นิยามขององค์กรประกอบ และตัวบ่งชี้ของทักษะสร้างสรรค่นวัตกรรม โดยนำคำนิยามที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่างองค์กรประกอบ/พฤติกรรมบ่งชี้กับคำนิยาม และได้มีการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่างข้อคำถามกับคำนิยามโดยผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง จากนั้นนำไปทดลองกับนักเรียนเพื่อหาคุณภาพอื่น ๆ ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น และสุดท้ายคือการสร้างเกณฑ์ปกติ จากที่กล่าวมาจึงทำให้แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นี้มีคุณภาพ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ ด้านคุณภาพของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบบวัดนี้เป็นแบบวัดมาตราส่วน 5 ระดับ ซึ่งได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่างข้อคำถามกับนิยามโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.40 – 1.00 และผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Item-Objective Congruence Index: IOC) ของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน จำนวน 86 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์ IOC ควรมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 (ไพศาล วรคำ ,2554) ผ่านเกณฑ์จำนวน 71 ข้อ ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 15 ข้อ คือข้อที่ 4, 8, 18, 19, 20 , 23 , 24 , 25 , 32 , 34 , 41 , 48 , 60 , 64 และข้อที่ 74 แสดงว่าแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจำนวน 71 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและตามความเหมาะสมเพื่อนำไปทดลองกับกลุ่มทดลองเครื่องมือครั้งที่ 1 จำนวน 46 ข้อ ผลการวิเคราะห์อำนาจจำแนกมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.04-0.69 ซึ่งผ่านเกณฑ์จำนวน 43 ข้อ ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 3 ข้อ คือข้อที่ 23 ,27 และข้อที่ 32 แสดงว่า แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอำนาจจำแนกตามเกณฑ์จำนวน 43 ข้อ ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.946 แสดงว่าแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

6.2 ผลการสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) ของคะแนนแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อวิเคราะห์แบบวัดในแต่ละ

องค์ประกอบ และแบบวัด พบว่าองค์ประกอบที่ 1 การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เมื่อทำการขยาย คะแนน T ปกติ มีค่า T-score อยู่ระหว่าง T10 - T71 องค์ประกอบที่ 2 การคิดอย่างมีวิจรรณญาณและการแก้ปัญหา เมื่อทำการขยาย T ปกติ มีค่า T-score อยู่ระหว่าง T11 -T69 องค์ประกอบที่ 3 การสื่อสารและการร่วมมือ เมื่อทำการขยาย T ปกติ มีค่า T-score อยู่ระหว่าง T12 - T69 และแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ทั้งฉบับ จำนวน 43 ข้อ ซึ่งมีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 72 - 188 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 129.78 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 28.47 คะแนน มีค่า T-score อยู่ระหว่าง 21-66 แต่พบว่าคะแนนดิบยังไม่ครอบคลุม จึงทำการขยาย T ปกติ ทำให้มีค่า T-score อยู่ระหว่าง 17 - T71 เกณฑ์แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยเมื่อมีคะแนนดิบ 167 คะแนนขึ้นไป หมายถึง ผู้ทำแบบวัดมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนดิบอยู่ในช่วงระหว่าง 140-166 คะแนน หมายถึง ผู้ทำแบบวัดมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก คะแนนดิบอยู่ในช่วงระหว่าง 134-149 คะแนน หมายถึง ผู้ทำแบบวัดมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม อยู่ในระดับพอใช้คะแนนดิบอยู่ในช่วงระหว่าง 119-133 คะแนน หมายถึง ผู้ทำแบบวัดมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมอยู่ในระดับน้อย และคะแนนดิบ 116 คะแนนลงไป หมายถึง ผู้ทำแบบวัดมีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม อยู่ในระดับปรับปรุง ซึ่งเทียบกับ สำนักทดสอบทางการศึกษา ได้กำหนดคะแนนการประเมินค่า T ปกติ ออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ค่า T65 ขึ้นไปแปลว่า อยู่ในระดับดีมาก ค่า T55 - T65 แปลว่า อยู่ในระดับดี ตั้งแต่ T45 - T55 แปลว่า อยู่ในระดับพอใช้ ค่า T35 - T45 แปลว่า อยู่ในระดับยังไม่พอใช้ ค่า T35 และต่ำกว่า แปลว่า อยู่ในระดับอ่อน และเมื่อพิจารณาค่า T ปกติ พบว่า ผลการวิจัย มีการกระจายของคะแนน T ปกติครอบคลุมทั้ง 5 ระดับ ทั้งเป็นเพราะว่าในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ สอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) กล่าวว่า การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ต้องมีขนาดมากพอที่จะเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร หากสุ่มกลุ่มตัวอย่างมาจากประชากร ให้มีจำนวนมากๆ คะแนนดิบจะกระจายจากสูงสุดไปต่ำสุดเข้าลักษณะโค้งปกติ และแบบวัดนี้จะสามารถเทียบคะแนนดิบกับ T ปกติ ได้ทุกคะแนน หรือเกือบทุกคะแนน

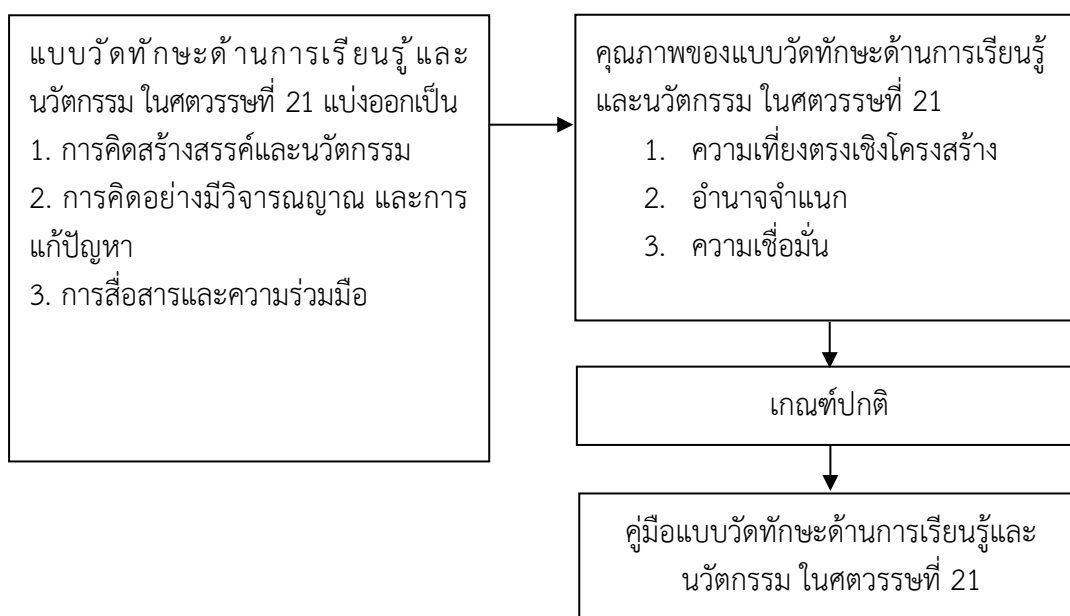
6.3 คู่มือการใช้แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการหลายท่าน พบว่า งานวิจัยส่วนมากมีองค์ประกอบของคู่มือการใช้แบบวัดซึ่งมีองค์ประกอบ คือ ความหมายของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 โครงสร้างของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 คุณภาพของแบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 วิธีการดำเนินการทดสอบ การตรวจให้คะแนน อธิบายวิธีการสร้างเกณฑ์ปกติ และการแปลความหมายคะแนนที่ปกติ ซึ่งคู่มือการใช้แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ซึ่ง เดวิส (Davis, 1992) กล่าวว่า ดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของคู่มือการใช้แบบวัดและกระบวนการด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 โดยเกณฑ์คุณภาพคือ 0.80 ขึ้นไป และมีคู่มือการใช้แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ได้สอดคล้องงานวิจัยของ ปณิชา ชัยกุลภัทรโชติ (2563) แบบวัดทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา คู่มือการใช้แบบวัดซึ่งประกอบด้วย

จุดมุ่งหมายของแบบวัด โครงสร้างของแบบวัด คุณภาพของ แบบวัด วิธีการดำเนินการทดสอบ และการตรวจให้คะแนน

7. องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม และทำการสังเคราะห์นิยามและองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม จากการศึกษาสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 หลายองค์กรพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นองค์ประกอบตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของ Partnership for 21stCentury Skill ผู้วิจัยจึงนำกรอบความคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21stCentury Skills.2011) มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้สามารถสรุปจำนวนองค์ประกอบและตัวชี้วัดทักษะศตวรรษที่ 21 ได้ 3 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตระหนักถึงการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ทักษะในศตวรรษที่ 21 กำหนดนโยบายในด้านการใช้เทคโนโลยี และการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูผู้สอนสามารถนำแบบทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้กับนักเรียนได้ เพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม

8.2.2 ครู หรือผู้ที่นำแบบวัดนี้ใช้ไปกับนักเรียน ควรชี้แจงรายละเอียดของแบบวัดให้

ชัดเจน และให้นักเรียนตอบระดับพฤติกรรมบ่งชี้ ให้ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อที่จะสามารถวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 ให้มีความถูกต้อง และแม่นยำมากที่สุด

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยถัดไป

8.3.1 แบบวัดนี้เป็นแบบวัดสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนั้นควรมีการศึกษา วิจัยทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อให้สามารถวัดระดับทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมของบุคคลนั้นได้อย่างแม่นยำมากที่สุด

8.3.2 อาจมีการพัฒนาแบบวัดโดยเพิ่มการวัดอื่นๆควบคู่ไปด้วย เช่น การสังเกต การวัดชิ้นงาน เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาน้อมนำศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน** กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมกิจการศึกษา.
- กัลยา สร้อยสิงห์. (2563). ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม: คุณลักษณะสำคัญของพลโลกในยุคเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี**. 15(3). 166-170.
- จรรยา พิชัยคำ. (2559). ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมพัฒนาได้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์**. 11(1). 3-6.
- ทิตนา แชมมณี. (2560). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณิชา ชัยกุลภัทรโชติ. (2563). **การพัฒนาแบบวัดทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา**. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิชญา ตีมี. (2559). **การพัฒนาแนวทางการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียนตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ไพศาล วรคำ. (2559). **การวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ และคณะ (2554). **การวัดและประเมินผลการศึกษา เล่ม 2**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

Davis. (1992). **Validity and Reliability in Qualitative Research on Second Language Acquisition and Teaching: Another Researcher Comments.** Retrieved 10 June 2022. From <https://doi.org/10.2307/3587190>

Partnership for 21st Century Skills. (2011). **21st century skills, education & competitiveness. A resource and policy guide.** Retrieved 10 June 2022. From http://www.p21.org/storage/documents/21st_Century_SkillsEducation_and_Competitiveness_Guide.pdf

Pinyoanuntapong. (2002). **Criterion-referenced evaluation: Concept and method.** 2nd ed. Bangkok : Wattana Panit Printing & Publishing.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสำเร็จสมบูรณ์ และให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอดจนสำเร็จเรียบร้อย ขอขอบคุณ ครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ทุกท่าน ไว้ ณ โอกาสนี้

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร*
PROCESS OF CULTURAL CHANGE AMONG ETHNIC GROUPS
IN THE AREA OF SAKON NAKHON PROVINCE

บุญเพ็ง สิทธิวงษา¹, ศุภกิจ ภักดีแสน², ทรงพล โชติกเวชกุล³,
ไชยพร สมานมิตร⁴

Boonpeng Sittivongsa¹, Suphakit Phakdeesaen², Songphon Choutikavatchagul³,
Chaiporn Samanmit⁴

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ¹,
Northeastern University, Thailand.¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{2,3,4}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.^{2,3,4}

Email : boonpeng.sit@neu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร และเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรมและด้านสังคม ตามลำดับ 2) องค์ประกอบที่ส่งผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ (X2) และด้านการเคลื่อนไหวทางสังคม (X4) ตามลำดับ

คำสำคัญ : 1. กระบวนการเปลี่ยนแปลง 2. วัฒนธรรม 3. กลุ่มชาติพันธุ์

ABSTRACT

This research article has the objective to study the process of cultural change among ethnic groups in Sakon Nakhon Province and to study the elements that affect the cultural change process of ethnic groups in Sakon Nakhon Province using quantitative research. The tools used in the research were a two-question questionnaire, a sample population of 400 people, and statistics used in the research included the mean and standard deviation. Multiple regression analysis.

The results of the research found that: 1) the process of cultural change among ethnic groups in Sakon Nakhon Province. Overall, every aspect is at a moderate level. They are arranged in descending order as follows: economic, cultural, and social, respectively. 2) Components affecting the cultural change process of ethnic groups in Sakon Nakhon Province. Overall every aspect Significant at the .05 level are economic development (X_2) and social movement (X_4) respectively.

Keywords : 1. Change Process 2. Culture 3. Ethnic Group

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันถือเป็นยุคที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งการสื่อสารและการคมนาคมที่ทั้งสะดวกและทันสมัย ส่งผลให้ประชากรในจังหวัดสกลนครได้รับประสบการณ์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในรูปแบบใหม่ ๆ มาผสมผสานกับวิถีดั้งเดิมของตนในอดีตที่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปเพื่อปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนทั้งทางด้านเชิงบวกและเชิงลบ เช่น ทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ (Wolman, Benjamin B., 1973) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมค่อย ๆ เปลี่ยนไปหรือบางอย่างอาจสูญหายไปตามกาลเวลาในที่สุด โดยทั้งหมดทั้งหลายต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างถูกหลักวิธีการเพื่อประสานกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในท้องถิ่นนั้น ๆ (บุญเพ็ง สิทธิวงษา, 2567)

ลุ่มน้ำโขงตอนล่างของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความมั่งคั่งและอุดมสมบูรณ์มาอย่างยาวนาน ก่อให้เกิดการตั้งถิ่นฐานกระจายเข้าครอบครองผืนแผ่นดินในอนุภูมิภาคจนเกิดลักษณะร่วมทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมแทบเป็นหน่วยเดียวกัน ครั้งหนึ่งเคยอยู่อย่างโดดเดี่ยวและมีความเป็นอยู่ของตนอย่างอิสระ ต่อมาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านช้างและสยามหรือรัฐไทยในภายหลังสำหรับที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บรรดากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แม้ว่าจะมีความแตกต่างทางกลุ่มภาษาไม่น้อยกว่า 82 ภาษา แต่รูปแบบทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในลาวและไทยยังคงเป็นอันเดียวกันมีระบบความเชื่อในเรื่องธรรมชาติและวิญญาณ ปรากรูปแบบพิธีกรรมที่เน้นการบูชาดินฟ้าอากาศและผีบรรพบุรุษ โดยมักมีผู้หญิงเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม

เพื่อนำมาสู่ความอุดมสมบูรณ์ของชุมชนแม้ระยะหลังอิทธิพลทางพระพุทธศาสนามีบทบาทมากขึ้นในกลุ่มน้ำโขง แต่ความเชื่อในเรื่องดังกล่าวยังแทรกซึมอยู่ในพิธีกรรมทางศาสนา เห็นได้จากการเช่นไหว้บูชาผีที่เป็นอารักษ์ที่ต่าง ๆ พร้อมกันนี้ยังมีนิทานกำเนิดมนุษย์หรือพงศาวดารเมืองแกลง เป็นวรรณกรรมร่วมของผู้คนในในตระกูล “ไท – กะได” และตระกูลออสโตรเอเชียติก หรือมอญ – เขมร โดยระบุว่าทั้ง 2 กลุ่ม เป็นเครือญาติกันหรือเป็นพี่น้องท้องแม่เดียวกัน (ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์, 2557)

สกลนครเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติและมีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาทิ ลาวหรือไทอีสาน ผู้ไทหรือภูไท ญ้อ ไส้ โย้ยและกะเลิง รวมไปถึงกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาภายหลัง คือ ชาวจีน ชาวเวียดนาม การที่บ้านเมืองมีความเจริญสืบมาในปัจจุบันก็ด้วยอาศัยหยาดเหงื่อแรงกาย ภูมิปัญญาของเหล่าบรรพชนที่สั่งสมมาหลายยุคหลายสมัย ปัจจุบันในท่ามกลางกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่นบ้านเมืองและวัฒนธรรมแห่งความเป็นชาติพันธุ์นั้น มักถูกมองว่าเป็นเรื่องเก่าล้าสมัย แต่ตรงกันข้ามว่า การศึกษารากเหง้าความเป็นมาของท้องถิ่นนับเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งอันจะก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจ เกิดสำนึกความเห็นคุณค่า ความภูมิใจและศักดิ์ศรีของสิ่งที่ตนเองมีอยู่ที่เป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษในท้องถิ่น ความภูมิใจนี้ทำให้คนเรามีความเชื่อมั่นในตัวเองว่ามีของดีอยู่ สู่การพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญในอนาคต (ธวัชชัย ไพไธล, 2552)

ปัจจุบันจังหวัดสกลนครให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองจึงได้กำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในแผนยุทธศาสตร์จังหวัดสกลนคร ตามที่คณะทำงานการพัฒนาสมรรถนะองค์กรของจังหวัดสกลนคร กล่าวว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ธรรม จังหวัดสกลนคร เน้นพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกด้านเพื่อผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลอดทั้งปี จึงได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว 3 ธรรม ได้แก่ การท่องเที่ยวทางธรรมะ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและส่งเสริมและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในชุมชนตามวิถีเดิม ซึ่งเปิดโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ แต่ก็ยังมีปัญหาเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัด เพราะเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้มีบทบาทในการดำรงชีวิตของกลุ่มชนชาติพันธุ์อย่างมากและส่งผลกระทบต่อการเล่นหายไปของวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก (บัวริน วังศิริ, 2554)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนครไปสู่การปฏิบัติ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร และหาองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนครเพื่อความยั่งยืน ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร

2.2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้เข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร

3.2 ได้รับรู้และเข้าใจองค์ประกอบที่ส่งผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดสกลนคร จำนวน 912,776 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดสกลนคร ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน ครอบคลุม และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดสกลนคร จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตามของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือเชิงปริมาณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม 2) กำหนดขอบเขตของคำถาม และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ 3) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่า IOC เข้าใกล้ 1.00 ถ้าต่ำกว่า 0.6 ควรจะปรับปรุงข้อคำถามใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ได้ค่า IOC 1.00 ทุกข้อ 4) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไข และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ จำนวน 40 คน กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดนครพนม จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสังคมศาสตร์ โดยใช้วิธีของ คอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ .803 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่จังหวัดสกลนคร หลังจากนั้น

รวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติทางสังคมศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยเรื่อง “กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร” ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล 2. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 องค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ จังหวัดสกลนคร นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการ คัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของ กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 1 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านเศรษฐกิจ	3.09	.17	ปานกลาง
ด้านสังคม	3.05	.28	ปานกลาง
ด้านวัฒนธรรม	3.08	.27	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.09	.18	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ จังหวัดสกลนคร โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.09$ S.D.=.18) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.09$ S.D.=.17) ด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.08$ S.D.=.27) และด้านสังคมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.05$ S.D.=.28) ตามลำดับ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 องค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 2 องค์ประกอบที่ส่งผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร

ลำดับตัวแปรที่ได้รับ ภาคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P- value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.237	.695		1.780	.000	-.129	2.604
ด้านสภาพแวดล้อม ธรรมชาติและ ประชากร (X ₁)	.405	.179	.122	2.268	.074	.054	.756
ด้านการพัฒนา เศรษฐกิจ (X ₂)	.738	.078	.807	9.513	.000*	.585	.891
ด้านทัศนคติ/ความ เชื่อของคนในสังคม (X ₃)	.119	.106	.086	1.123	.262	-.089	.326
ด้านการเคลื่อนไหว ทางสังคม (X ₄)	-.602	.139	-.465	-4.328	.000*	-.876	-.329
ด้านกระบวนการทาง วัฒนธรรม (X ₅)	-.237	.229	-.072	-1.035	.301	-.688	.213
ด้านการประดิษฐ์ คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ (X ₆)	-.045	.002	-.027	-24.992	.560	-.049	-.042
SE _{est} = ±.02133 R = .683; R ² =.663 ; Adj. R ² =.663; F = 4254.287; p-value =0.01							

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ (X₂) และด้านการเคลื่อนไหวทางสังคม (X₄) ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร มาลีสัย (2560) การเงินทุนทางสังคมและทุนทาง

วัฒนธรรมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนพหุชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนคร ผลวิจัยพบว่า สำนักบุญนิยมได้เข้ามาสร้างทุนนิยมทางศาสนาในจังหวัดสกลนคร โดยมุ่งเน้นด้านการรับบริจาคทรัพย์สินจำนวนมาก ลักษณะเช่นนี้ขัดแย้งต่อความเชื่อและวัฒนธรรมดั้งเดิมของพหุชาติพันธุ์ในชุมชน พหุชาติพันธุ์จึงรวมกลุ่มสร้างเครือข่าย เพื่อช่วงชิงพื้นที่ความเชื่อและปฏิเสธทุนนิยมทางศาสนาโดยการนำทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมดั้งเดิมมาฟื้นฟูและเผยแพร่แก่คนภายในและคนภายนอกชุมชน ได้แก่ การส่งเสริมระบบเครือข่ายที่เข้มแข็ง ประเพณีขึ้นเขาสร้างน้ำพระ การเรียนจารและการอ่านคัมภีร์โบราณ การสร้างพิพิธภัณฑสถาน พิธีกรรมเหยา ความเชื่อเรื่องผี นอกจากนี้สิ่งเหล่านี้จะเป็นการต่อต้านการขยายอำนาจของสำนักบุญนิยมแล้ว ยังส่งผลให้ชุมชนพหุชาติพันธุ์เกิดการพัฒนาทางการเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

6.2 องค์ประกอบที่ส่งผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ (X_2) และด้านการเคลื่อนไหวทางสังคม (X_4) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พลนิตา ศุภนะสิงห์ (2559) ส่วยบ้านเปือยใหม่กับการดำรงชาติพันธุ์ท่ามกลางการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นในจังหวัดศรีสะเกษ ผลวิจัยพบว่า รัฐกำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น โดยการส่งเสริมให้ชุมชนรวมกลุ่มอาชีพทอผ้าและตัดเย็บ “เสื้อผ้าเก็บย้อมมะเกลือ” สินค้านี้ได้มีการจำหน่ายเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) นโยบายดังกล่าวส่งเสริมให้ชาวส่วยได้สร้างสินค้าที่แสดงถึงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ตนเองให้สื่อสารออกไปสู่คนภายนอก ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น นอกจากนี้ชาวส่วยยังดำรงอัตลักษณ์ผ่าน “รำสะเอ็ง” ซึ่งเป็นพิธีกรรมสำคัญที่มีความเชื่อและประเพณีของชาวลาวร่วมอยู่ด้วย ทั้งยังเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชน

7. องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์จำเป็นอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรมและด้านสังคม ตลอดถึงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างมาก คือ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและด้านการเคลื่อนไหวทางสังคมที่บ่งบอกถึงทั้งหมดนี้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคและสมัย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายให้คงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงานนี้ให้มีการสืบทอดและส่งเสริมให้มีความยั่งยืนในสังคมต่อไป

8.1.2 ภาครัฐควรมีการวางแผนและบรรจุเข้าเป็นนโยบายเพื่อคงไว้ซึ่งประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อการสูญหายไปในอนาคต

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ชุมชนควรนำกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมาปรับใช้ในการเปลี่ยนแปลงที่สามารถกำหนดแนวทางการดำรงชีวิตในหมู่บ้านที่ทำให้หมู่บ้านมีความสงบสุข ร่มเย็น ชุมชนมีความรัก ความสามัคคี มีวิถีการดำรงชีวิตไปในแนวทางเดียวกัน

8.2.2 จะเห็นได้ว่า “การพัฒนาเศรษฐกิจและการเคลื่อนไหวทางสังคม” ส่งผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องการจะดำเนินงานนโยบายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนผ่านความร่วมมือของผู้นำชุมชนทำให้การดำเนินนโยบายนั้นเป็นไปเพื่อรักษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ให้ดำรงอยู่อย่างภาคภูมิใจของกลุ่มชาติพันธุ์

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ในอีกแง่มุมที่ควรศึกษามากคือบทบาทและกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีต่อการพัฒนาในประเทศ ทั้งประเด็น ด้านเศรษฐกิจ ด้านท่องเที่ยว และด้านสังคม ที่จะมีประเด็นชน้อย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

- ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์. (2557). การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการศึกษาเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ พิมพ์ดี จำกัด.
- ธวัชชัย ไพไหล และคนอื่นๆ. (2552). การพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา หมู่บ้านรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นิภาพร มาลีสัย. (2560). การใช้ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนพหุชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาลุ่มแม่น้ำโขงศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บัวริน วงศ์ศรี. (2554). สำนักทวิลักษณ์ อัตลักษณ์ทับซ้อนและความอ่อนแอในความเป็นไทยของคนไทยเชื้อสายลาวหลวงพระบางในประเทศไทย. วารสารภาษาไทยและวรรณกรรมไทย. 1(1). 113-138.
- บุญเพ็ง สีทธิวงษา. (2567). การบริหารจัดการเมืองอัจฉริยะศูนย์กลางการค้าการลงทุนการท่องเที่ยวและไมซ์อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน 4 จังหวัดประเทศไทย. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ. 2(1). 1-18.
- พจณิชา ศกุนะสิงห์. (2559). ส่วยบ้านเปื่อยใหม่กับการดำรงชาติพันธุ์ท่ามกลางการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นในจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Wolman, Benjamin B. (1973). *Dictionary of Behavioral Science*. Van Nostrand : Reingeld Company.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง “กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาและการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากท่าน ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช ที่ได้กรุณาตรวจสอบแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจทานเครื่องมือรวมทั้งให้กำลังใจและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ขอกราบขอบพระคุณประชาชน เจ้าหน้าที่ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาถอน อำเภอรามัญ จังหวัดนครพนม*
DEVELOPMENT GUIDELINES FOR COMMUNITY BASED TOURISM OF NA THON
COMMUNITY, THAT PHANOM DISTRICT, NAKHON PHANOM PROVINCE

จิรภาส หลอดเงิน¹, สามารณ อัยกร²
Jirapart Lordngoen¹, Samart Aiyakorn²
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร^{1,2}
Sakonkakhon Rajabhat University, Thailand.^{1,2}
Email : jirapartmsu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของชุมชนนาถอนในการพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยว 2) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการท่องเที่ยวชุมชนนาถอน อำเภอรามัญ จังหวัดนครพนม 3) เพื่อสร้างแนวทางและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาถอน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล ได้แก่ ข้าราชการส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นของจังหวัดนครพนม ผู้ประกอบการ ประชาชนชาวบ้าน และประชาชนในพื้นที่ตำบลนาถอน อำเภอรามัญ จังหวัดนครพนม ทั้งหมด 10 คน และในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม โดยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงทั้งหมด 12 คน รวมทั้งสิ้น 22 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทและศักยภาพของชุมชนนาถอน ในการฟื้นฟูและความร่วมมือหน่วยงานภาครัฐยังขาดความเชื่อมโยงและร่วมมือกับชุมชนนาถอนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ด้านแหล่งหรือกิจกรรมการท่องเที่ยว ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกเช่นห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง และเส้นทางการเดินทางเข้าชุมชนไม่เอื้ออำนวยให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง ด้านการบริหารการท่องเที่ยว ชุมชนมีศักยภาพและมีความพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว ทั้งที่พัก อาหาร การแสดงต้อนรับแหล่งท่องเที่ยว และด้านการตลาดการท่องเที่ยว ขาดการประชาสัมพันธ์ในภาพรวมของจังหวัดเพื่อเพิ่มกลุ่มของนักท่องเที่ยวให้ใหญ่ขึ้น 2) วัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าไทกวน อาหารที่มีรสชาติอร่อย โดยใช้วัตถุดิบจากชุมชน ที่พักแบบโฮมสเตย์ แหล่งท่องเที่ยวพร้อมให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม คือจุดแข็ง (Strengths) ของชุมชนนาถอน ผู้นำเที่ยวที่ขาดองค์ความรู้ด้านต่างๆ และการเดินทางเข้ามายังชุมชน การประสานงานระหว่างภาครัฐ คือจุดอ่อน (Weaknesses) ของชุมชนนาถอน การผลักดันนโยบาย Soft Power ของรัฐบาล รถไฟรางคู่ที่กำลังดำเนินการสร้างและตัดผ่านท้ายชุมชน และทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชนนาถอน คือ โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ของชุมชนนาถอนคือ ขาดผู้นำเที่ยวภาษาต่างประเทศ และงบประมาณในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน 3) การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาถอน อำเภอรามัญ จังหวัดนครพนม มุ่งสู่วิสัยทัศน์ที่ว่า “มุ่งสู่การ

เป็นชุมชนท่องเที่ยวในการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ” ประกอบไปด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ชุมชนเข้มแข็ง ยุทธศาสตร์ที่ 2 ผู้คนสามัคคี ยุทธศาสตร์ที่ 3 เทียวดีที่นาถ่อน และ ยุทธศาสตร์ที่ 4 เชิดชูอนุรักษ์วัฒนธรรม

คำสำคัญ : 1. การท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนนาถ่อน 3. การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ABSTRACT

The purpose of this study is 1) to examine the context and potential of Na Thon community to develop into a tourism community, 2) to analyze the strengths, weaknesses, opportunities, and threats of tourism in Na Thon community, Nakhon Phanom Province 3) and develop policies and strategies for community tourism development in Nathon communities That Phanom Nakhon Phanom Province. A target group of 10 people was employed using individual in-depth interviews. Participants included central government and Nakhon Phanom local officials, entrepreneurs, local philosophers, and people from Nakhon subdistrict, That Phanom district, and Nakhon Phanom province. Group discussion methods were used to collect data to analyze strengths, weaknesses, opportunities, and threats. The samples were purposely selected of 12 individuals to formulate tourism development guidelines. Total 22 people.

The research findings are as follows: 1) Regarding the context and potential of the Na Thon community in terms of restoration and cooperation: Government agencies still lack connectivity and collaboration with the Na Thon community in tourism development. In terms of tourist attractions or activities, there is a lack of amenities such as toilets at some tourist sites, and the transportation routes to the community do not adequately accommodate tourists traveling by public buses. In terms of tourism management, the community shows potential and readiness to welcome tourists, including accommodations, food, and hospitality. However, there is a lack of overall provincial publicity to attract a larger tourist demographic. 2) The distinctive culture of the Tai Kuan tribe, delicious local food sourced from the community, homestay accommodations, and tourist attractions are strengths of the Na Thon community. Weaknesses include tour leaders lacking various knowledge, accessibility to the community, and coordination between government agencies. Opportunities include leveraging the government's Soft Power policy, the ongoing construction of a dual-track railway passing through the community, and the

community's tourism resources. Threats include a lack of foreign tour leaders and budget for community tourism development. 3) The presentation of guidelines for tourism development by the Na Thon community, That Phanom District, Nakhon Phanom Province, aims to achieve the vision of becoming a recognized tourist community promoting and developing quality tourism products and services at the national level. This includes four strategies: Strategy 1: Strengthening the community. Strategy 2: Community solidarity. Strategy 3: Quality tourism in Na Thon. Strategy 4: Promoting cultural conservation.

Keywords : 1. Community Based Tourism 2. SWOT Analysis of Na Thon community
3. Community tourism development

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การท่องเที่ยว เป็นหนึ่งในนโยบายและเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารของรัฐบาลหลายประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้อย่างมากให้กับประเทศ รายได้จากการท่องเที่ยวจึงมีส่วนสำคัญในการผลักดันประเทศให้เดินหน้า โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2564) ได้สรุปรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในปี พ.ศ. 2558 ถึงปี พ.ศ. 2563 ไว้ว่า รายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมดมีมูลค่า 9,041,704.71 ล้านบาท จากนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดประมาณ 179 ล้านคน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน เป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม รวมทั้งมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม มีเอกลักษณ์โดดเด่น โดยหนึ่งในจุดหมายหลักของนักท่องเที่ยวคือจังหวัดนครพนม โดยในปี พ.ศ. 2561 จังหวัดนครพนม มีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวน 2,106.51 ล้านบาท มีนักท่องเที่ยวมาเยือน จำนวน 1.131 ล้านคน โดยแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนม (2563) จะส่งเสริมและพัฒนาความพร้อมของแหล่งและกิจกรรมการท่องเที่ยว 3 ธรรม ซึ่งประกอบด้วย ธรรมมะ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม โดยมีหลักการอยู่ 5 ข้อดังนี้ 1) ยกย่องส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 2) ยกย่องและพัฒนา กิจกรรมการเดินทางเข้ามาในจังหวัดตามเส้นทางพญานาค 3) การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ไว้ในวิถี ความเป็นอยู่ของความหลากหลายของชาติพันธุ์ 4) การส่งเสริมแหล่งและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง กีฬาและนันทนาการ 5) การส่งเสริมให้มีแหล่งและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มมากขึ้น โดยหนึ่งในชุมชนที่น่าสนใจ และกำลังทำการเร่งพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัด นครพนม คือ ชุมชนนาถ่อน ตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ชุมชนนาถ่อน หรือชุมชนชาวชนเผ่าไทกวน เป็นชุมชนโบราณ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้เป็นเวลาหลายชั่วอายุคน จุดที่ตั้งของชุมชนอยู่กึ่งกลางระหว่างอำเภอธาตุพนม และอำเภอเมืองนครพนม เหมาะแก่การแวะท่องเที่ยวและยังมีการสืบทอดภูมิปัญญาการตีเหล็กแบบ โบราณของชนเผ่าไท และยังมีการแสดงทางวัฒนธรรม คือฟ้อนตีเหล็ก ซึ่งเป็นการแสดงที่มีเอกลักษณ์

โดดเด่น มีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าไททกวน รวมไปถึงยังมีบ่อเกลือสินเธาว์โบราณที่นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมได้ (ณัฐชนันท์ ปลายเนตร และศุภชัย ปลายเนตร, 2546)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ชุมชนนาถ่อนถือเป็นชุมชนที่มีความพร้อม ในการพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบของจังหวัดนครพนม เนื่องจากมีความพร้อมทั้งทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางธรรมชาติ และทรัพยากรทางวัฒนธรรม แต่ยังไม่สามารถพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวได้เต็มรูปแบบจึงเป็นปัญหาของชุมชน การวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาเพื่อหาคำตอบว่า บริบทและศักยภาพของชุมชนนาถ่อนอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นอย่างไร จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของการท่องเที่ยวชุมชนนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นอย่างไร และหาแนวทางและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ว่าควรไปในทิศทางใด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 บริบทและศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นอย่างไร

2.2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการท่องเที่ยวชุมชนนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นอย่างไร

2.3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาถ่อน ควรไปในทิศทางใด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงบริบทและศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

3.2 ได้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการท่องเที่ยวชุมชนนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

3.3 ได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารปฐมภูมิ (primary data) ได้แก่ เอกสารราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วารสาร บทความ และเว็บไซต์ต่างๆ

4.2 ศึกษาเอกสารทุติยภูมิ (secondary data) ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาไว้ดังนี้

4.2.1 กำหนดแบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารราชการ งานวิจัย บทความ วารสาร และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว

4.2.2 คำถามในแบบสอบถามนั้นได้กำหนดให้มีความเหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม

4.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การถอดความจากการจดบันทึก

4.3 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group)

4.4 การวิเคราะห์ swot analysis และ tows matrix

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ส่วน ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักการเมืองและข้าราชการในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลนาถ่อน อำเภochaตุพนม จังหวัดนครพนม กลุ่มที่ 2 ข้าราชการในสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครพนม กลุ่มที่ 3 ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน ผู้ประกอบการในชุมชนนาถ่อน อำเภochaตุพนม จังหวัดนครพนม กลุ่มที่ 4 นักวิชาการ อาจารย์จากวิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม จำนวนรวม 13 ท่าน 2) จัดทำสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group) ซึ่งประชากรที่เลือกในครั้งนี้ ล้วนเป็นผู้ให้ข้อมูล ผู้ประกอบการ และผู้อาศัยในชุมชนนาถ่อน อำเภochaตุพนม จังหวัดนครพนม ซึ่งประเด็นในการอภิปรายนั้น จะมุ่งหา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาถ่อน อำเภochaตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวนรวม 12 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย สมุดบันทึก เครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง และแบบสัมภาษณ์ โดยมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านความร่วมมือและการฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยว ด้านที่ 2 ด้านแหล่งหรือกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านที่ 3 ด้านบริการการท่องเที่ยว ด้านที่ 4 ด้านการตลาดการท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย 1) ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครพนม สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครพนม องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภochaตุพนม จังหวัดนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม และภาคเอกชนในพื้นที่ตำบลนาถ่อน อำเภochaตุพนม จังหวัดนครพนม 2) เมื่อได้นัดหมายกับหน่วยงานต่างๆแล้ว จึงเข้าดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะเฉพาะ 3) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะเฉพาะ 4) นำข้อมูลที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและนำมาจัดหมวดหมู่ และ แยกประเด็น เพื่อเตรียมดำเนินการในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลต่างๆที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้วนำมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วนำข้อมูลต่างๆที่ได้มาอธิบายถึงความเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มาประเมินศักยภาพของชุมชน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ swot analysis เพื่อวิเคราะห์หา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาโดยชุมชนนาถ่อน และ นำประเด็นที่ได้มาแยกประเด็น เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ตามเครื่องมือ tows matrix เพื่อนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาออกแบบแนวทางการพัฒนาโดยชุมชนนาถ่อน และกำหนดยุทธศาสตร์ในการท่องเที่ยวของชุมชนนาถ่อน เพื่อเป็นต้นแบบชุมชนท่องเที่ยว ต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 บริบทและศักยภาพของชุมชนนาถ่อนในการพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยว มีผลการวิจัยที่สำคัญดังนี้ 1) ด้านความร่วมมือและการฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยว มีการสนับสนุนจากภาครัฐแต่ไม่มาก

นัก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนมีส่วนสำคัญในการจัดสรรงบประมาณ สำหรับภาคเอกชนก็มีส่วนในการช่วยสนับสนุนในช่วงเทศกาลเท่านั้น นอกจากนี้การฟื้นฟู ดูแลแหล่งท่องเที่ยวจะทำโดยคนในชุมชนเอง 2) ด้านแหล่งหรือกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวและป้ายบอกทางเพื่อความสะดวกในการเดินทาง และยังต้องเพิ่มเติมในด้านของห้องน้ำ จุดทิ้งขยะ และลานกิจกรรม 3) ด้านการบริการการท่องเที่ยว ในความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว มีการจัดเวรยามกันของคนในชุมชน อีกทั้งยังมีโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานไว้คอยบริการ ผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น คือ อุปกรณ์งานบ้าน งานครัว งานสวนจากเหล็ก และผ้าทอพื้นเมือง อาหารที่นำมาบริการนักท่องเที่ยวล้วนมาจากผลิตภัณฑ์ในชุมชน และประเพณีที่สำคัญในชุมชน ได้แก่ งานบวงสรวงปู่ตาแสง แห่งเทียนเข้าพรรษา และงานลอยกระทง 4 ซึ่งเทศกาลที่กล่าวมานี้ จะมีการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชนเผ่าไททวน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์อัตลักษณ์ของชุมชน ในช่วงเวลาปกติแล้ว หากมีนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่มา ทางชุมชนจะมีการพอรำต้อนรับและมีพิธีบายศรีสู่ขวัญให้กับนักท่องเที่ยวอีกด้วย ซึ่งในการต้อนรับนักท่องเที่ยว คนในชุมชนที่มาต้อนรับจะแต่งกายด้วยชุดชนเผ่าไททวน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ในการจัดให้มีหรือสนับสนุนบริการด้านสารสนเทศแก่นักท่องเที่ยวนั้น ทางชุมชนได้รับการสนับสนุนจาก 3 หน่วยงานหลักๆคือ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครพนม สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครพนม และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครพนม ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีหน้าที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสิ่งที่ชุมชนได้รับหลักๆจะเป็นในด้านของเอกสาร แผ่นพับข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวต่างๆในชุมชน ซึ่งในปัจจุบันชุมชนนากล่อนมีการตั้งเพจเฟซบุ๊กของชุมชน คือเพจ ชุมชนไททวน ท่องเที่ยววัฒนธรรมข้าวเหนียวแห่งลุ่มน้ำโขง ซึ่งสามารถติดต่อสื่อสาร ขอข้อมูลจากชุมชนได้โดยตรง ในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวชุมชนนากล่อนเดินทางมาได้ 2 ทางหลักๆ คือรถยนต์ส่วนตัว หรือรถโดยสารประจำทาง แต่ต้องนัดหมายล่วงหน้ากับชุมชนให้มารับที่ปากทางเข้าตัวชุมชน ซึ่งภายในชุมชนการเดินทางสามารถจ้างเหมารถรับจ้างพ่วงข้างของคนในชุมชนได้ ซึ่งในการเดินทางเข้ามายังชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่มีรถส่วนตัว ยังต้องได้รับการพัฒนา และภายในอนาคต จะมีรถไฟรางคู่ตัดผ่านที่ท้ายชุมชน จึงต้องวางระบบการขนส่งในชุมชนให้ดีและพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะมาท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มขึ้นด้วย ในด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีการจัดทำแผนการตลาดการท่องเที่ยวนั้น ชุมชนนากล่อนให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างมาก นั่นคือเสร็จหน้านานา ผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายตีเหล็ก ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลนากล่อนก็ได้จัดทำเป็นแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ แต่ยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก ในด้านการจัดให้มีหรือสนับสนุนการสร้างเส้นทางหรือกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนที่น่าสนใจในชุมชนหลายจุด ซึ่งเส้นทางท่องเที่ยวหลักๆจำนวน 9 จุด คือ วัดศรีมงคลนากล่อน ศาลปู่ตาแสง โฮมสเตย์ ศูนย์วัฒนธรรมชนเผ่าไททวน ดอนชุมชน ปล่องพญานาค ไบเสมาพันปี บ่อเกลือสินเธาว์ และป่าชุมชน ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ จะมีกิจกรรมต่างๆในนักท่องเที่ยวได้ร่วมด้วย ในด้านการจัดให้มีหรือสนับสนุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวใน ปัจจุบันช่องทางในการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนนั้นมีการจัดทำเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับแนะนำสถานที่และเส้นทางท่องเที่ยว และมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลลงเว็บไซต์ของสำนักงานต่างๆและของทางจังหวัดนครพนม อีกทั้งยังมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครพนม ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน อีกทั้ง

ยังมีเพจของทางชุมชนเอง คือ ชุมชนไทกวน ท่องเที่ยววัฒนธรรมข้าวเหนียวแห่งลุ่มน้ำโขง ซึ่งจะเป็นการแจ้งข่าวสารจากชุมชนโดยตรงซึ่งผู้ดูแลเพจเป็นคนในชุมชนเอง

5.2 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน นักวิจัยได้วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในการจัดทำสารสนเทศในกลุ่มเฉพาะ ดังรายละเอียดดังนี้

5.2.1 จุดแข็ง (Strengths) พบว่า ชุมชนนาถ่อนมีวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาที่โดดเด่นและหลากหลาย เพราะมีการอนุรักษ์รักษาวินัยชีวิตดั้งเดิมของตนเองไว้ มีการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรในการท่องเที่ยวต่างๆอยู่เสมอ การเดินทางในหมู่บ้านสามารถเดินทางได้อย่างสะดวกสบาย เพราะเป็นถนนลาดยางทั้งหมด ไปมาหาสู่กันง่าย มีป้ายบอกทาง มีป้ายบอกเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน คนในชุมชนมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี มีความสามัคคีกัน และให้ความร่วมมือในการผลักดันชุมชนท่องเที่ยว ผู้นำในชุมชน มีทักษะในการเป็นผู้นำสูง และสามารถนำพาคนในชุมชนพัฒนาชุมชนไปสู่ชุมชนท่องเที่ยวได้ อาหารประจำถิ่นทำมาจากผลิตภัณฑ์ปลอดภัยในชุมชน มีรสชาติอร่อยและมีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีโฮมสเตย์พร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว มีเส้นทางท่องเที่ยวที่ชัดเจน น่าสนใจ และมีกิจกรรมในการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงวิถีชาวนาถ่อน

5.2.2 จุดอ่อน (Weaknesses) พบว่า ชุมชนขาดการจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบทำให้แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งทรุดโทรม ยังไม่ได้รับการดูแลรักษาฟื้นฟูจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ยังขาดการประสานงานในการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชน ซึ่งในการต้อนรับนักท่องเที่ยว จะเป็นหน้าที่ของชุมชนเป็นหลัก แต่ภาครัฐยังไม่ได้ร่วมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร จังหวัดยังไม่ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ชุมชนนาถ่อนในการท่องเที่ยวเท่าที่ควร ชุมชนยังมีโฮมสเตย์จำนวนไม่เพียงพอต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยว เมื่อมีงานเทศกาลประเพณีของจังหวัด ของที่ระลึกของชุมชนยังไม่มีมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ ทำให้มีของที่ระลึกจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ งบประมาณในการสนับสนุนทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวด้านต่างๆมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ขาดแคลนบุคลากรในการดูแลเรื่องเทคโนโลยี ขาดบุคลากรนำเที่ยวที่อยู่อาศัยในชุมชนตลอดเวลา ไม่มีจุดขายสินค้าของฝากของชุมชน แหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง เป็นพื้นที่ของเอกชน ทำให้ไม่สามารถดูแลบริหารจัดการได้เท่าที่ควร และสถานที่จอดรถทัวร์ไม่เพียงพอ

5.2.3 โอกาส (Opportunities) พบว่า ชุมชนนาถ่อนตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างอำเภอเมืองนครพนม และอำเภอธาตุพนม ซึ่งเหมาะแก่การเป็นจุดแวะพักของนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์มีดพร้า จอบ เสียม จากเหล็กชั้นดี ขึ้นชื่อของจังหวัดนครพนม ถนนในหมู่บ้านลาดยาง และสามารถเชื่อมต่อไปยังชุมชนต่างๆได้สะดวก และเชื่อมต่อไปยังถนนสายนครพนม - สกลนคร และถนนสายนครพนม - ธาตุพนมได้สะดวก เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้ตัวเมือง จึงมีที่พักโฮมสเตย์ที่มีราคาไม่สูงมาก ซึ่งสามารถสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนนาถ่อนได้ จะได้สัมผัสกับวัฒนธรรม ประเพณีของชนเผ่าไทกวน ซึ่งมีอัตลักษณ์โดดเด่นเป็นของตนเอง ชุมชนนาถ่อนมีทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว มีลำน้ำบังฮวก มีอ่างเก็บน้ำ ซึ่งมีความสวยงามพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว นโยบายของรัฐบาลที่ผลักดัน Soft Power ซึ่งชุมชนพร้อมที่จะดำเนินแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเป็น Soft Power ของประเทศไทย การก่อสร้างรถไฟรางคู่ สายขอนแก่น-นครพนม ที่จะตัดผ่านชุมชนนาถ่อน เป็นการเพิ่ม

ช่องทางในการเดินทางของนักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดมาดำเนินโครงการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครพนม สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครพนม สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครพนม ควรมีการพัฒนาความรู้ของชุมชนท่องเที่ยว และมีการพาศึกษาดูงานนอกสถานที่ของชุมชน

5.2.4 อุปสรรค (Threats) พบว่า ชุมชนมีการพัฒนาเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนในหมู่บ้านลดน้อยถอยลง และไม่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนรุ่นหลังเท่าที่ควร การเดินทางเข้าสู่ชุมชนโดยรถประจำทางไม่สะดวกอย่างมาก เพราะต้องลงรถที่ทางเข้าชุมชน และเดินทางเข้ามาในหมู่บ้าน ซึ่งจะไม่ได้รับความไม่สะดวกสบายในการท่องเที่ยว ในชุมชนไม่มีรถพานักท่องเที่ยวเที่ยวในชุมชน มีเพียงแค่รถพ่วงข้างเท่านั้น ซึ่งบางครั้งไม่เพียงพอต่อความต้องการในแหล่งท่องเที่ยวบางที่ ไม่มีการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร เช่น บริเวณตีเหล็กแบบโบราณ ไม่มีการกำหนดเขตการเข้าชมให้ชัดเจน ซึ่งอาจเกิดอันตรายจากความร้อนแก่นักท่องเที่ยวได้ ขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ขาดผู้นำเที่ยวที่เชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศในการนำเที่ยว เช่น ภาษาอังกฤษ การกำหนดราคาต่อหัวของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเมื่อแบ่งสันปันส่วนแล้ว ไม่เพียงพอให้กับสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนยังมีไม่มากพอ ทำให้บางครั้งสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยว ต้องเตรียมการอย่างหนักในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

5.3 แนวทางและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาถ่อน

หลังจากผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ swot matrix การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนนาถ่อน ตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม แล้วนั้น ซึ่งประกอบด้วย จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการระบุสถานการณ์จากการประเมินการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกโดยการนำจุดแข็งและจุดอ่อนภายในมาเปรียบเทียบกับโอกาสและอุปสรรคภายนอก เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางและยุทธศาสตร์ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาถ่อน ตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จากการวิเคราะห์ swot matrix ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัด ดังต่อไปนี้

5.3.1 วิสัยทัศน์ คือ “มุ่งสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยวในการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ”

5.3.1.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 ชุมชนเข้มแข็ง มีกลยุทธ์ดังนี้ 1) การใช้กลไกของชุมชนในการร่วมกันบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวนาถ่อน 2) สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนหวงแหนชุมชนของตนเอง และให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม 3) สร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่ ในการให้บริการสินค้าและบริการแก่นักท่องเที่ยว

5.3.1.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ผู้คนสามัคคี มีกลยุทธ์ดังนี้ 1) ภาครัฐจัดกิจกรรมที่แสดงถึงความสามัคคีของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกิจกรรมเข้ากับหน่วยงานภาครัฐเพื่อส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาครัฐและชุมชน 2) ในการจัดทำแผนการท่องเที่ยวชุมชน ต้องมุ่งเน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยว 3) เสริมเสริมให้สร้างการรับรู้เรื่องคุณธรรม จริยธรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แก่คนในชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

5.3.1.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 เทียวดีที่นำถ่อน มีกลยุทธ์ดังนี้ 1) ปรับกลยุทธ์การท่องเที่ยวด้วย “ท่องเที่ยว 5 ดี” คือ กินดี เทียวดี นอนดี ปลอดภัยดี สิ่งแวดล้อมดี เพื่อสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวแบบใหม่ให้กับชุมชน 2) จัดทำแผนเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวจากอำเภอข้างเคียง เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด และปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนให้มีความน่าเยี่ยมชมมากยิ่งขึ้น 3) ปรับปรุงป้ายบอกทาง ป้ายประชาสัมพันธ์ โคมสแตร์ ถนน ห้องน้ำ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว 4) จัดอบรมผู้นำเที่ยวของชุมชน เน้นองค์ความรู้ในการท่องเที่ยว และภาษาต่างประเทศ

5.3.1.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 เชิดชูอนุรักษ์วัฒนธรรม มีกลยุทธ์ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้การฟ้อนบวงสรวงปู่ตาแสง เพื่อให้เยาวชนได้ใช้ในการฟ้อนรำในเทศกาลของชุมชน 2) ส่งเสริมการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ 3) ปลูกฝังและเผยแพร่วัฒนธรรม ตำนาน ประเพณีชนเผ่าไทกวนให้เด็กและเยาวชน ให้รับรู้ความตระหนักถึงคุณค่าของชุมชน

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนำถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ การลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ และการดำเนินการจัดทำสนทนากลุ่มเฉพาะ ซึ่งผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ โดยขอเสนอการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

ชุมชนนำถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวท่องเที่ยวอย่างมาก ด้วยความมีทุนทางวัฒนธรรมที่เต็มเปี่ยมไปด้วยเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชน รวมถึงความเป็นชาติพันธุ์ที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาด้านศักยภาพด้านการท่องเที่ยวยังมีความสำคัญ เช่น การปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว การนำเที่ยวที่มีองค์ความรู้มาใช้ประโยชน์กับชุมชน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากเอกชนในการสนับสนุนเรื่องงบประมาณในการพัฒนา และการประชาสัมพันธ์ชุมชนท่องเที่ยวในเชิงรุก เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชน ในทางกลับกัน คนในชุมชนเอง ต้องมีจิตสำนึกร่วมและตระหนักถึงคุณค่าของการท่องเที่ยวชุมชน และมีความรู้สึกรักพัฒนาชุมชนของตนเองร่วมด้วย โดยใช้ประโยชน์จากเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ตนเอง ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หรือบริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และสิ่งเหล่านี้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เพชรภรณ์ จันโหวาส และคณะ (2566) ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนชนมแปลก จังหวัดจันทบุรี พบว่าสิ่งดึงดูดใจ คือ ชุมชนชนมแปลกริมคลองหนองบัว มีภูมิปัญญาชาวบ้าน เอกลักษณ์ และวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันเก่าแก่ที่น่าสนใจมีความโดดเด่นที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่งดงาม แหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ที่น่าสนใจพร้อมกับกิจกรรมที่มีทั้งความสนุก และความรู้ของชาวบ้านในชุมชน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนนำถ่อน (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค) ในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนำถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ชุมชนนำถ่อนมีวิถีวัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นชนเผ่าไทกวน ซึ่ง

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญก็มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม ซึ่งสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย มีป้ายบอกทางชัดเจน ซึ่งผู้นำในชุมชนและคนในชุมชนเองก็ต่างเห็นถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวชุมชน ทำให้การดำเนินการของชุมชนสามารถดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย โดยอาศัยความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชนเอง รวมไปถึงที่พัก อาหาร และเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนเองก็มีความโดดเด่น พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ จุดอ่อน (Weaknesses) แหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ยังคงต้องได้รับการดูแลมากขึ้น เพราะบางแห่งยังมีความทรุดโทรม ซึ่งยังต้องอาศัยการประสานงานจากภาครัฐและชุมชน ซึ่งในการประสานงานของทั้งสองยังไม่ดีนัก รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ของจังหวัดที่ยังไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์บ้านนาถ่อนเท่าที่ควรในเรื่องของที่พักในชุมชนยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการในช่วงเทศกาลประเพณีของชุมชนและจังหวัด ซึ่งมีความต้องการอย่างมาก ของที่ระลึกในชุมชนยังไม่มีมีความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์และจุดขายสินค้าที่ระลึกยังไม่มีในชุมชน ต้องได้รับการพัฒนาในส่วนนี้ และที่สำคัญชุมชนนาถ่อนยังขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการนำเที่ยว ทั้งทักษะในการนำเที่ยวและทักษะทางภาษาต่างประเทศ โอกาส (Opportunities) นโยบายของรัฐบาลที่ผลักดัน Soft Power ทำให้ชุมชนต้องปรับตัวให้การท่องเที่ยวรองรับนโยบายของรัฐบาล ซึ่งอาศัยทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่มีอยู่ อีกทั้งชุมชนนาถ่อนมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ ทำให้เหมาะแก่การท่องเที่ยวอย่างมาก ในด้านของที่ตั้งของชุมชนนาถ่อนนั้นก็เป็นที่ตั้งของชุมชนอื่นๆ ซึ่งมีถนนลาดยางที่สามารถเชื่อมต่อกับชุมชนอื่นๆได้โดยง่าย ทำให้สามารถที่จะเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเข้ากับชุมชนโดยรอบได้โดยง่าย และภายในอนาคตจะมีรถไฟรางคู่ผ่านท้ายชุมชน ก็เป็นการสร้างโอกาสในการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว อีกทั้งชุมชนนาถ่อนมีหน่วยงานราชการต่างๆเข้ามาดำเนินโครงการอยู่เรื่อย ๆ ทำให้เป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในการท่องเที่ยวชุมชนด้วย และอุปสรรค (Threats) ชุมชนนาถ่อนเหมือนกับชุมชนอื่นๆ ที่แต่ละชุมชนพัฒนาเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน กับชุมชนข้างนอกออกไปไม่ได้รู้สึกรักและหวงแหนในทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่มีอยู่ ทำให้ผู้ที่มามีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ และอีกอย่างที่เป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยวชุมชนนั้นคือการเดินทางเข้าสู่ชุมชน ซึ่งผู้ที่เดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง ก็จะไม่ได้รับความสะดวกสบาย อีกทั้งที่พักนักท่องเที่ยว ที่เที่ยวโดยรอบในชุมชนยังเป็นรถพ่วงข้างอยู่ ซึ่งบางครั้งทำให้ไม่ได้รับความสะดวกสบายในการท่องเที่ยวชุมชนเมื่อมีนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่เข้ามาในชุมชน และอีกหนึ่งสิ่งคือความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งบางแห่งไม่ได้มีมาตรการการรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วงศ์ระวิทย์ น้อมทรัพย์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนปทุมอโศก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และได้วิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (threats) ของการท่องเที่ยวชุมชนปทุมอโศก พบว่าชุมชนต้องมีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชน และต้องอาศัยกระบวนการพูดคุยปรึกษาหารือ การรับฟังปัญหาที่มีอยู่นำไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขในอนาคต และสอดคล้องกับ ธวัช เลหาอรุณไธย (2565) ได้ศึกษา การศึกษา SWOT Analysis ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในอ.บางเลน จ.นครปฐม เพื่อการออกแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในรูปแบบใหม่ พบว่า รายได้จากการทำแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชน สามารถจะสร้างผลประโยชน์และให้

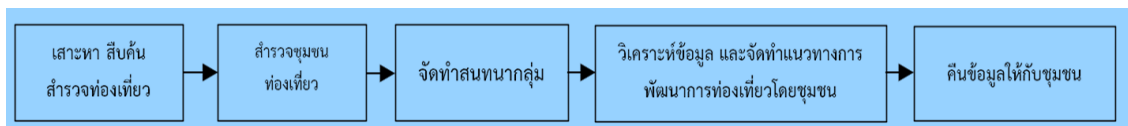
เกิดรายได้แก่คนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นการจ้างงาน คนพาชม การรับจ้างถือสัมภาระนักท่องเที่ยว ชุมและรายได้จากการขายอาหาร สินค้าและผลิตภัณฑ์ในชุมชน

จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (threats) เพื่อนำมากำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาก่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยมุ่งสู่วิสัยทัศน์ที่ว่า “มุ่งสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยวในการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ” มีประเด็นยุทธศาสตร์จำนวน 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบไปด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 ชุมชนเข้มแข็ง ยุทธศาสตร์ที่ 2 ผู้คนสามัคคี ยุทธศาสตร์ที่ 3 เทียวดีที่นาก่อน ยุทธศาสตร์ที่ 4 เชิดชูอนุรักษ์วัฒนธรรม

ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2559) ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2559 - 2568 (ASEAN Tourism Strategic Plan) ดังนี้ ทิศทางยุทธศาสตร์ที่ 1 : การยกระดับการแข่งขันของอาเซียนให้เป็นจุดหมายเดียวกันด้านการท่องเที่ยว (Single Tourism Destination) ซึ่งสอดคล้องในข้อ 1.4 การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของทุนมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว กล่าวคือ การเตรียมความพร้อมทางด้านพัฒนาคนที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวในทุกๆด้าน ทิศทางยุทธศาสตร์ที่ 2.1 : การยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นภาครัฐและเอกชนในห่วงโซ่คุณค่าของการท่องเที่ยว (Tourism Value Chain) ซึ่งสอดคล้องในข้อ 2.1.1 พัฒนาและดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว และการสร้างความปลอดภัยและส่งเสริมการรักษาความปลอดภัย ตลอดจนการให้ความสำคัญในการดูแลและบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวมรดก (Heritage Sites) ซึ่งสอดคล้องในข้อ 2.2.1 ร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องใน การสนับสนุนด้านความปลอดภัย การรักษาความปลอดภัย และการคุ้มครองจุดหมายปลายทางหลักของอาเซียน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาก่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ กล่าวคือ กระบวนการสร้างแนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐ หรือ ผู้วิจัยสามารถประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมตามแผนภาพดังนี้

7.1 การเสาะหา สืบค้น สำรวจชุมชนที่มีความพร้อมทางทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อเตรียมสำรวจในเชิงพื้นที่ต่อไป

7.2 เมื่อได้ชุมชนเป้าหมายที่มีความพร้อมในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยต้องดำเนินการลงพื้นที่จริง เพื่อสำรวจชุมชน ว่ามีความพร้อมจริงหรือไม่ เหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวหรือไม่

7.3 เมื่อสำรวจชุมชนเรียบร้อยแล้ว ต้องนัดหมายผู้นำชุมชน รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียในชุมชน มาสนทนากลุ่มเฉพาะ (focus group) เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของชุมชน เพื่อจัดเตรียมข้อมูลในการจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

7.4 ผู้วิจัยต้องดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากที่ได้จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ มาสร้างแนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนให้มากที่สุด

7.5 เมื่อผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเรียบร้อยแล้ว จำเป็นต้องส่งต่อข้อมูลที่ได้ให้กับชุมชน เพื่อนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดนครพนม ยังไม่ให้การสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ชุมชนมาก่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เท่าที่ควร ผลดังกล่าวเป็นข้อมูลให้ หน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัด ต้องเร่งเสริมสร้างและบูรณาการ รวมถึงสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชนมาก่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 บริบทและศักยภาพของชุมชนน่าก่อนมีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว แต่ยังไม่สมบูรณ์มากนัก ชุมชนต้องร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการประสานกับหน่วยงานในระดับจังหวัด เพื่อพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น

8.2.2 ชุมชนน่าก่อนมีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว แต่ยังไม่ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง ชุมชนต้องร่วมกันบริหารจัดการที่มีการประสานความร่วมมือจากภาครัฐ เพื่อให้มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์ และพร้อมที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวจากหลายหลายกลุ่มนักท่องเที่ยวในอนาคต

8.2.3 ชุมชนน่าก่อนต้องมีความตระหนักรู้และร่วมแรงร่วมใจกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรในการท่องเที่ยวของชุมชนตนเอง รวมไปถึงต้องมีจิตสำนึกในการอาสาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและความกระตือรือร้นในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนน่าก่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาให้ตรงต่อความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว

8.3.2 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มเติม เพื่อสร้างแนวทางในความร่วมมือของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

8.3.3 ควรมีการศึกษาถึงประสิทธิผลของแผนการท่องเที่ยวของชุมชนนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขแผนการท่องเที่ยวของชุมชนในการจัดทำแผนงานในโอกาสต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). **จำนวนและรายได้นักท่องเที่ยวต่างชาติ รายเดือนปี 2558-2563P (ปรับปรุงจำนวนและรายได้ 2562)**. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2566. จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=625
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). **แผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2559 - 2568 (ASEAN Tourism Strategic Plan)**. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2566. จาก <https://www.mots.go.th/download/PolicyStrategy/2568-2559AseanTourismStrategicPlan.pdf>
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (2563). **แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2561-2565**. นครพนม : สำนักงานจังหวัดนครพนม.
- ณัฐชนันท์ ปลายเนตร และศุภชัย ปลายเนตร. (2546). **เอกสารรวบรวมข้อมูลและประวัติชุมชนบ้านนาถ่อน ตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม**. นครพนม : วิทยาลัยธาตุพนม มหาวิทยาลัยนครพนม.
- เพชรภรณ์ จันโหวาส, สุพาณี พ่วงก้อน, อมรรัตน์ กลิ่นสุมาลี, อธิป จันทรสุริย์ และ ขวัญฉัตร ขนออนคราม. (2566). **แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนชนมแปลงจังหวัดจันทบุรี**. วารสารมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 1(1). 65-77.
- วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์ เบญจรัตน์ ปฐมชัยวาลย์ อิศารัตน์ ราชสิงห์ สิริภิญญา ลิสม และสุภิญญา ทองแย้ม (2561). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนปฐมอโศก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม**. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2566. จาก <https://publication.npru.ac.th/jspui/handle/123456789/126>

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณา เมตตา และความอนุเคราะห์จากหลายๆท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการศึกษาวิจัยอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะคณาจารย์คณะวิทยาการจัดการ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และขอขอบคุณชุมชนนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ทั้งในส่วนของภาครัฐและคนในชุมชนที่กรุณาให้เก็บข้อมูลและช่วยเหลือในขณะลงพื้นที่ภาคสนาม ขอขอบพระคุณบิดา มารดาที่คอยสนับสนุนและส่งเสริมจนประสบความสำเร็จและขอบใจเพื่อนๆจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครพนม และจังหวัดร้อยเอ็ด ที่คอยให้กำลังใจเสมอมา

ผลการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสต่อทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
นาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*

EFFECTS OF DAVIES' PRACTICE INSTRUCTION ON PERFORMANCE SKILL AND
ACHIEVEMENT IN THAI DANCE CLASSIC OF GRADE 6 STUDENTS

ชัยดำรงค์ อินทวงษ์¹, วิไล พลพวก²

Chaidamrong Aintawong¹, Witai Phonpuak²

วิทยาลัยพิชญบัณฑิต^{1,2}

Pitchayabundit College, Thailand.^{1,2}

Email : katachai0852@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนและ
หลังเรียน 2) ศึกษาทักษะการฝึกปฏิบัติกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการ
จัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิสของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองน้อย
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 20 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความยากง่าย
ระหว่าง 0.30 - 0.59 มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.27 - 0.67 และค่าความเชื่อมั่น 0.87 3) แบบประเมิน
ทักษะการฝึกปฏิบัติ ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน RAI = 0.85 4)
แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และการทดสอบค่าที แบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดย
ใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส วิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อน
เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลการศึกษาทักษะการฝึกปฏิบัติ วิชานาฏศิลป์ไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของเดวิส สูงกว่า
เกณฑ์ร้อยละ 75 3) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส วิชานาฏศิลป์
ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. ทักษะปฏิบัติ 3. นาฏศิลป์ไทย

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) compare the achievement between before and after learning 2) study practice skills with the 75 percent and 3) to study of satisfaction with learning management results thai dance class using Davies' practical skills of Grade 6 students at Ban Nong Noi School semester 1, academic Year 2023 groups of 20, were random cluster random sampling. The research instruments were 1) lesson plans 2) the achievement test There was a difficulty value between 0.30 - 0.59, a power of discrimination between 0.27 - 0.67, and a confidence value of 0.87. 3) the practice skill assessment forms the result of the analysis of the consistency index between assessors RAI = 0.85 4) the satisfaction questionnaire. The statistics for data analysis comprised; mean, standard deviation, percentage, and t-test for dependent samples.

The results of this research found that; 1) The achievement of grade 6 students learning management was results thai dance class using Davies' practical skills after learning is higher than before statistically significant at the .01 level 2) The results of the study of practice skills of grade 6 students with a learning management results thai dance class using Davies' practical skills above the threshold of 75 percent 3) The satisfaction with the learning management was results thai dance class using Davies' practical skills of grade 6 students overall was at a high level.

Keywords : 1. Learning achievement 2. Performance Skill 3. Thai Dance Classic

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในหมวดที่ 4 มาตรา 22 ระบุว่าจัดการศึกษาต้องยึดหลักการว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นในการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะแห่งการละคร ฟ้อนรำ และดนตรี ที่แสดงถึงความเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองด้านวัฒนธรรม แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทยที่สืบทอดกันมา ตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน นับเป็นมรดกประจำชาติที่มีประโยชน์ ต่อการพัฒนาผู้คนในสังคม ทั้งประโยชน์ต่อตนเองและประโยชน์ต่อประเทศชาติ ช่วยพัฒนาทางด้าน ร่างกาย สร้างบุคลิกภาพ ท่าทางทรวดทรง ทำให้อารมณ์ดี อายุยืน บุคลิกดี และสามารถยึดเป็นอาชีพได้ ส่วนคุณค่าทางจิตใจและทัศนคติ ช่วยให้ มีจิตใจ ร่าเริง แจ่มใส กล้าแสดงออก มีความจำและปฏิภาณที่ดี ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตาม ความพร้อมเพรียง ความสวยงาม ตลอดจนฝึกความอดทน ความขยันหมั่นเพียร รู้จักถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก จินตนาการทำให้เป็นผู้มีสุนทรียะในความงาม นาฏศิลป์เป็นศิลปะ ที่เกี่ยวข้องกับภาษา ท่าทางและดนตรี ทั้งยังรวมศิลปะแขนงอื่น ๆ ไว้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรม ประติมากรรม และนาฏกรรม ฉะนั้น การแสดงนาฏศิลป์จึงเป็นพฤติกรรมที่หล่อหลอมรวมสิ่งที่ดีงาม ที่เกี่ยวข้องกับ กาย วาจา ใจ ที่แสดง ออกถึงความ เป็นมนุษย์ได้อย่างชัดเจน (วิมลศรี อุปรมย์, 2555)

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงได้มีการนำนาฏศิลป์ไทย มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน โดยหลักสูตรแกนกลางศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชานาฏศิลป์สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ 1) สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวและการแสดงโดยเน้น การถ่ายทอดลีลาหรืออารมณ์ 2) ออกแบบเครื่องแต่งกาย หรืออุปกรณ์ประกอบการแสดงอย่างง่าย ๆ 3) แสดงนาฏศิลป์ และละครง่าย ๆ 4) บรรยายความรู้สึกของตนเองที่มีต่องานนาฏศิลป์ และการ ละครอย่างสร้างสรรค์ 5) แสดงความคิดเห็นในการชมการแสดง 6) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง นาฏศิลป์ และการละครกับสิ่งที่ประสบในชีวิตประจำวัน 7) อธิบายสิ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดง นาฏศิลป์ และละคร 8) ระบุประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงหรือการชมการแสดงนาฏศิลป์ และละคร

จากรายงานแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองน้อย ศูนย์ เครือข่ายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 1 อำเภอเจริญศิลป์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการ เรียนรู้ศิลปะ ในปีการศึกษา 2564 และปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 70.46 และร้อยละ 71.35 ตามลำดับ ซึ่งยังไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของโรงเรียนที่ตั้งไว้ เนื่องจาก ทักษะในการปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ไทยมีความยากและซับซ้อนโดยเฉพาะในเรื่อง การฝึกหรือการ ปฏิบัติเครื่องดนตรีต่าง ๆ นักเรียนไม่สามารถรู้หลักการปฏิบัติ วิธีการปฏิบัติ เทคนิคการปฏิบัติของ เครื่องดนตรีชนิดนั้น ๆ ได้ด้วยตนเองและฝึกจนมีความคล่อง (โรงเรียนบ้านหนองน้อย, 2565)

ผู้วิจัยจึงพิจารณาเลือกที่จะนำรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์ ซึ่งประกอบ ไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการ กระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม ทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ 2) ขั้นสาธิต และให้ผู้เรียนปฏิบัติ ทักษะส่วนย่อยทีละส่วนอย่างช้าๆ 3) ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย โดยไม่มีการสาธิตหรือการแสดง แบบอย่างให้ดู 4) ขั้นให้เทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนนั้นทำงานได้ดีขึ้น 5) ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยง ทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ (ทศนา แคมมณี, 2555) ซึ่งรูปแบบการสอนตามแนวคิดของเดวีส์ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ได้ก่อน ค่อยเชื่อมโยงต่อไปเป็นทักษะใหญ่ จะ ช่วยแก้ไขปัญหาการปฏิบัติทักษะทางด้านนาฏศิลป์ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ ได้ดีและรวดเร็ว ยิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจ ผลการจัดการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ไทย โดยการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และกระบวนการสอนในรายวิชานาฏศิลป์ เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมความเป็นไทยและมีความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของไทยมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์

2.2 เพื่อศึกษาทักษะการฝึกปฏิบัติ เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์กับเกณฑ์ร้อยละ 75

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

4.1 ได้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์ เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพ

4.2 เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการฝึกปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของครู นักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อนครู

4.3 เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในนาฏศิลป์และการละคร ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design โดยมีรูปแบบการทดลอง ดังตารางที่ 1 (พิสุทธา อารีราษฎร์, 2550)

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design

กลุ่ม	Pre-test	Treatment	Post-test
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

T₁ หมายถึง ทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test)

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดทักษะปฏิบัติของเดวิส

T₂ หมายถึง ทดสอบหลังการทดลอง (Post-test)

5.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 1 อำเภอเจริญศิลป์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 15 โรงเรียน นักเรียนจำนวน 244 คน ส่วนกลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านหนองน้อยจำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม จัดชั้นเรียนแบบคละความสามารถ

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผน เวลา 16 ชั่วโมง โดยอิงจากสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปะ (ฉบับปรับปรุง 2560) และหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

5.2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของ เดวิส เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

5.2.3 แบบประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยอิงจากเกณฑ์ แบบ รูปริคสเกอร์ โดยเกณฑ์การให้คะแนนตัดสินคุณภาพ 3 ระดับ ดังนี้

คะแนน	ระดับคุณภาพ
1 - 9	1 (พอใช้)
10 - 18	2 (ดี)
19 ขึ้นไป	3 (ดีมาก)

5.2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเด วิส เรื่อง นาฏศิลป์และการละครของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกำหนดรายการสอบถามและ สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจตามโครงสร้าง ของแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก

- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ ปานกลาง
 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อย
 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

6. ผลการวิจัย

6.1 จากกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน ที่มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก คะแนนเต็ม 30 คะแนน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 15.25 คิดเป็นร้อยละ 50.83 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 25.15 คิดเป็นร้อยละ 83.83 จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	20	30	15.25	1.58	24.161**	0.000
หลังเรียน	20	30	25.15	0.93		

**p ≤ .01

6.2 ผลการศึกษาทักษะการฝึกปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน การวัดผลโดยการให้คะแนนตัดสินคุณภาพ 3 ระดับ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังจากการฝึกปฏิบัติ เท่ากับ 2.45 คิดเป็นร้อยละ 81.77 แสดงว่า คะแนนทักษะการฝึกปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาทักษะการฝึกปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิสกับเกณฑ์ร้อยละ 75

การทดสอบ	n	ระดับคุณภาพ	$\bar{X}$	ร้อยละ
หลังเรียน	20	3	2.45	81.77

6.3 นักเรียนจากกลุ่มตัวอย่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอนโดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส ($\bar{X}=3.88$) รองลงมา คือ ครูมีการเตรียมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส ($\bar{X}=3.84$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส ($\bar{X}=3.52$)

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทยโดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

7.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนเต็ม 30 คะแนน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 15.25 คิดเป็นร้อยละ 50.83 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 25.15 คิดเป็นร้อยละ 83.83 จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้วิจัยได้นำเอาทักษะปฏิบัติ 5 ขั้นตอนของเดวิสมาใช้เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นทักษะให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ เกิดทักษะที่เกิดจากการลงมือทำ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึก ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักการของเดวิส เรียนรู้จากการปฏิบัติเชื่อมโยงสู่กระบวนการทักษะปฏิบัติ คิดสร้างสรรค์ กระบวนการทางนาฏศิลป์ และเน้นความรู้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน นำมาประยุกต์สู่ประสบการณ์ใหม่ โดยวิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และผู้เรียนฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ จนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีความมั่นใจ แสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติตามศักยภาพของผู้เรียน ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา สุโพธิ์พัฒน์ (2562) ที่ได้ทำการศึกษาทักษะนาฏศิลป์ไทย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบำ นพรัตน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD พบว่า 1.ทักษะนาฏศิลป์ไทย เรื่อง ระบำ นพรัตน์ ของกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบำ นพรัตน์ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤเบศน์ ระดาเขต (2565) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาทักษะปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทักษะ ปฏิบัติของเดวิสร่วมกับมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด

ทักษะปฏิบัติของเดวิสพร้อมกับมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 74.11 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

7.2 ผลการศึกษาทักษะการฝึกปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.45 คิดเป็นร้อยละ 81.77 แสดงว่า คะแนนทักษะการฝึกปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์และการละคร สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ทั้งนี้ เนื่องจาก แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติ นาฏศิลป์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนั้น ถูกต้อง และสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอน ทักษะปฏิบัติของเดวิส ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอนทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิต ทักษะที่ผู้สอนสาธิตทักษะการปฏิบัติในภาพรวม ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการเมื่อเรียน ปฏิบัติได้แล้ว ผู้สอนแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์และฝึกปฏิบัติหลายๆ ครั้ง จนกระทั่งสามารถปฏิบัติ ทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ (ทิตนา แชมมณี, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรายุทธ มะปะ ทัง (2563) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ ตามแนวคิดของเดวิส เรื่อง พื้นฐานนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลการจัดกิจกรรม การ เรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวิส เรื่อง พื้นฐานนาฏศิลป์ มีค่าเท่ากับ 0.7191 และนักเรียนมี ทักษะปฏิบัติหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ ตามแนวคิดของเดวิส เรื่อง พื้นฐาน นาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในร้อยละ 84.04

7.3 จากกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน มีความพึงพอใจต่อ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจาก การจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวิส เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกทำท่าย ในการเรียน นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะจากง่ายไปยาก สามารถเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่ สมบูรณ์และชำนาญได้ด้วยตนเอง มีทักษะทางนาฏศิลป์เพิ่มมากขึ้น ได้พัฒนานตนเองตามศักยภาพ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดาวัลย์ วิริยะสวัสดิ์ (2555) ที่ได้ศึกษาค้นคว้าการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดของเดวิส เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวิส เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ในระดับที่มากที่สุด และงานวิจัยของ ศศิณา นิยมสุข (2565) ได้ทำการศึกษา พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน โดยใช้ รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับแอปพลิเคชัน TikTok สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ตามแนวคิดของเดวิส ร่วมกับแอปพลิเคชัน TikTok อยู่ในระดับมากที่สุด

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้ คือ การจัดการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของเดวิส ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งทางด้านทฤษฎีที่วัดผลได้จากการทำแบบทดสอบ ซึ่งการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.1 ทางด้านทักษะปฏิบัติที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งนำมาสู่ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ดังแผนภาพ

ผลการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสต่อทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ออกแบบแผนการสอน โดยอิงจากตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. แผนการสอนมีความสมบูรณ์ มีรูปแบบที่ชัดเจน และสอดคล้องกับตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. การจัดเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน และสามารถวัดประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้จริง
3. ผู้สอนสามารถจัดการเวลา และดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ตามแบบแผนทุกขั้นตอน สมบูรณ์

**ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะปฏิบัติของเดวิส

1. ชั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ภาพรวมทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ และควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกต ซึ่งแนะจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ
2. ชั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยแต่ละส่วน อย่างช้า ๆ
3. ชั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย โดยไม่มีการสาธิตหรือการแสดงแบบอย่างให้ดู
4. ชั้นให้เทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนทำงานได้ดีขึ้น
5. ชั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ โดยฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง จนสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 สำหรับสถาบันการศึกษา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะปฏิบัติทั้งทางด้านนาฏศิลป์ หรือแม้แต่ดนตรี และศิลปะ ควรมีนโยบายในการนำเอารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของเดวิสมาปรับใช้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่อไป

9.1.2 นอกจากผู้เรียนแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ผู้สอน ควรมีการจัดอบรม และพัฒนาหลักสูตรการสอน เพื่อพัฒนาเทคนิค วิธีการในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียนให้มากขึ้น และเป็นการพัฒนาทักษะทางการสอนของผู้สอน หรือคุณครูอีกด้วย

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของเดวิส ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะทางนาฏศิลป์ ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้น ควรส่งเสริมรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส และครูควรปูพื้นฐานด้านทักษะทางนาฏศิลป์ เช่น ฝึกปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาท่าทำให้คล่อง ก่อนที่จะเรียนเรื่องอื่นๆต่อไป

9.2.2 การนำแนวคิดทักษะปฏิบัติของเดวิสไปใช้ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมและองค์ประกอบการสอนอื่น ๆ ด้วย เช่น ความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึง ความเหมาะสมในการเลือกสรรเพลง การนำรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของเดวิสมาใช้ในแต่ละเพลงนั้น ควรมีการแบ่งชั้นตอนให้ดี เพื่อไม่ให้เกินระยะเวลา และสามารถสอนได้ตามเวลาที่กำหนด

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรศึกษาและพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับเทคนิควิธีการสอนรูปแบบอื่นๆ เช่น เดวิส ซิมพ์ซัน STAD TAI เป็นต้น

9.3.2 ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลกระทบของการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสกับวิธีสอนแบบอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

10. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ทิตินา แคมมณี. (2560). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นฤเบศน์ ระดาเขต. (2565). **การพัฒนาทักษะปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทักษะ ปฏิบัติของเดวิสร่วมกับมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พิสุทธา อารีราษฎร์. (2550). **การพัฒนาซอฟต์แวร์ทางการศึกษา.** มหาสารคาม : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- ลดาวัลย์ วิริยะสวัสดิ์. (2555). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวีส์ เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระนาฏศิลป์) เรื่อง แข็งท่าเมียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรายุทธ มะปะหัง. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ ตามแนวคิดของเดวีส์ เรื่อง พื้นฐานนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิมลศรี อูปรมย์. (2555). นาฏกรรมและการละคร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิณา นิยมสุข. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ เรื่องร่ำวงมาตรฐาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ร่วมกับ แอปพลิเคชัน TikTok สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพัตรา สุโพธิ์พัฒน์. (2562). ทักษะนาฏศิลป์ไทยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระเบียบพรีตัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้น ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

10. คำขอบคุณ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล พลพวง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความกรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ข้อคิดเห็น เสนอแนวทางวิจัยอิสระ ตลอดทั้งให้ความช่วยเหลือ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดี ยิ่งตลอดมา ขอกราบขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย พาชอบ ดร.เกียรติศักดิ์ ชารีโคตร และ คุณครูนิรุทธ์ คำภีเนตร์ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบ แก้ไข ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อีกทั้ง ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนหนองน้อย ทุกท่าน ตลอดจนกัลยาณมิตรผู้ ซึ่งให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน คอยให้กำลังใจสร้างความอุ่นใจให้กับผู้วิจัยตลอดมา และมีได้กล่าววาม ณ ที่นี้

โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*
DEVELOPMENT PROGRAM FOR ATTRIBUTE EXECUTIVES OF THE ROI-ET PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

พิมพ์พร มงคลชู¹, สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ²
Pimporn Mongkolchoo¹, Suttipong Hoksuwan²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 64010581032@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อออกแบบสร้างและประเมินโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 335 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 45 คน และครูผู้สอน จำนวน 290 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามแบบตั้งโครงสร้าง แล้วแบบประเมินความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก องค์กรประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์และด้านทักษะการสื่อสารที่ดี ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์กรประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการสื่อสารที่ดี รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์และด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ ตามลำดับ และความ

ต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เรียงลำดับความสำคัญตามความจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ และด้านทักษะการสื่อสารที่ดี ตามลำดับ 2. โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การวางแผนและเนื้อหาสาระ 4) วิธีการปฏิบัติ และ 5) การประเมินผล และขอข่ายเนื้อหา แบ่งออก 3 Module ได้แก่ 1) Module 1 การมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ 2) Module 2 ความคิดสร้างสรรค์ และ 3) Module 3 ทักษะการสื่อสารที่ดี และผลการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. โปรแกรม 2. คุณลักษณะ 3. ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The aims of the present study were 1) to investigate the current state, desirable conditions, and necessary requirements of the school administrators' characteristics under the Roi-Et Primary Educational Service Area Office 2; 2) to design and construct the program in evaluating the development of the school administrators' characteristics under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2. This study employed a mixed-methods research approach, which conducted in two phases. Phase 1 involved studying the current state, desirable conditions, and necessary requirements of the school administrators' characteristics under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2. The study included 335 samples comprising of 45 school administrators and 290 teachers affiliated with the Roi-Et Primary Educational Service Area Office 2. The research instruments employed for this study were the questionnaires. The statistics used to analyze the data were specifically percentages, means, standard deviations, and PNI modified. Phase 2 was the designing and the construction of the program to evaluate the development of the school administrators' characteristics under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2. The information was gathered from a group of 5 qualified experts. The data collection utilized a structured questionnaire and an evaluation form for the program's feasibility. Statistical analysis was performed using mean and standard deviation.

The research results were as follows: 1) The results that related to the current state and necessary requirements of the school Administrators' Characteristics

under the Roi-Et Primary Educational Service Area Office 2 revealed that the current state of the school administrators' characteristics is generally at a high level. The components with the lowest average scores were vision, and ideology, followed by creativity, and communication skills. In terms of desirable characteristics of the school administrators shown that overall was rated at the highest level. The communication skills were the highest average scores, followed by creativity, vision, and ideology. As for the necessary requirements for developing the program to evaluate the characteristics of the school administrators, which ordered from the highest to the lowest importance were creativity, vision and ideology, and effective communication skills. 2) The development of the program for enhancing the characteristics of the school administrators under the Roi-Et Primary Educational Service Area Office 2 consisted of five components, which are 1) Principles, 2) Objectives, 3) Planning and Contents, 4) Methods, and 5) Evaluation, along with content boundaries. The program is structured into three modules as follows; 1) Vision and Ideology, 2) Creativity, and 3) Effective Communication Skills. The assessment of appropriateness and feasibility of the program for developing the characteristics of school administrators in the Roi-Et Primary Educational Service Area Offices 2, revealed that it was highly suitable and the highest feasible.

Keywords : 1. Program 2. Characteristics 3. School administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคมไทยอยากเห็นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์สมกับเป็นผู้บริหารมืออาชีพแล้ว ผู้บริหารยุคใหม่ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการ “การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน” ซึ่งหมายถึง ความสามารถที่จะประสานการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ความสามารถในการใช้ทรัพยากรเพื่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

ผู้นำในการบริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ทั้งด้านประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษา และประสิทธิผลขององค์การทางการศึกษา นักวิชาการ หลายท่านมีความเห็นตรงกันว่าความสำคัญและความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ผู้บริหารนับว่าเป็นตัวแปรสำคัญ โดยเฉพาะสังคมไทย คุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษามักแปรปรวนไปตามผู้นำเสนอ (รุ่ง แก้วแดง, 2546) ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการศึกษาภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันมากในปัจจุบัน คือ แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นทฤษฎีภาวะ

ผู้นำแนวใหม่หรือเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ไปสู่ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ความต้องการของผู้ตามให้สูงขึ้นต่อเนื่อง จากการใช้ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนที่ต้องการระหว่างกัน เพื่อให้ผู้ตามปฏิบัติตามอันเป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน ตามทฤษฎี มาสโลว์ ภาวะผู้นำทั้ง 2 ประเภทนี้ ผู้นำคนเดียวกันอาจใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันหรือในเวลาที่แตกต่างกันเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่จำเป็นต้องมีปฏิกริยาต่อสภาพแวดล้อมโดยพยายามที่จะเป็นผู้นำในสถานการณ์ (Avolio and Bass, 1994)

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มากที่สุด (ภารดี อนันต์นาวิ, 2549) ดังนั้น การพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งสำคัญต่อคุณภาพของสถานศึกษา จากแนวปฏิบัติที่ผ่านมาหลักสูตรการพัฒนา คุณลักษณะของผู้บริหารค่อนข้างล่าสมัย ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อีกทั้งยังมีตัวแปรของ สถานการณ์ที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาอีกด้วย กิจกรรมการพัฒนา ผู้บริหารที่ส่วนมากให้น้ำหนักของการสังสรรค์เชิงสังคมมากกว่าการพัฒนาศักยภาพบุคคลให้มีขีด ความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และขาดเครื่องมือในการประเมินคุณลักษณะที่ บ่งชี้ถึงระดับประสิทธิภาพของการบริหารเพื่อวินิจฉัยว่าควรมีทิศทางในการพัฒนาอย่างไร สถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จและมีความก้าวหน้าไปได้ด้วยดีต้องอาศัยคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหาร สถานศึกษานั้นเอง ฉะนั้น ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง และการเปลี่ยนแปลง องค์กรครั้งใหญ่ เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหาร สถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และ ความสมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญ และมี อิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารและ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่าน มีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความ ล้มเหลวทางการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการ จัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหาร การศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) ดังที่กล่าวมา คุณลักษณะมีความ จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องนำไปประพฤติปฏิบัติ ในปัจจุบันมีผู้บริหารจำนวน ไม่น้อยที่ปฏิบัติงานและปฏิบัติตนตามคุณลักษณะ คุณธรรม จริยธรรมย่อหย่อนไป ไม่ประพฤติตน เป็นแบบอย่างที่ดี จึงส่วนหนึ่งที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโปรแกรมการพัฒนา คุณลักษณะผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญ ในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และ มีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมี คุณลักษณะเหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมและประสบการณ์ทางการ บริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จสามารถสนองต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อออกแบบ สร้าง และประเมินโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ได้ทราบเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3.2 ได้โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และเพื่อออกแบบสร้างและประเมินโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีวิธีดำเนินการวิจัยแบบออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ขั้นตอนการดำเนินการ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการนำผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา มาใช้ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประชากรของการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 2,540 คน จากสถานศึกษาจำนวน 334 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 339 คน ครูผู้สอน จำนวน 2,201 คน กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 335 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 45 คน และครูผู้สอนจำนวน 290 คน โดยวิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ลักษณะของเครื่องมือ คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน

สภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) 5 ระดับ เพื่อสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด 2) การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ คือ ศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม IOC (Index of Item-Objective Congruence) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ โดยมีเกณฑ์ พบว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ มีค่าระหว่าง 0.80 - 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โรงเรียนจตุรพักตรพิมาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จากนั้นนำผลการทดลองใช้แบบสอบถามมาหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discriminant Power) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน โดยดูจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า 0.20 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) อย่างมีนัยสัมพันธ์ที่สถิติที่ระดับ .05 พบว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบัน อยู่ระหว่าง 0.73 - 0.91 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.663 - 0.934 และนำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้มาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยกำหนดความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่นำไปใช้ได้ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.988 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.987 3) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ขั้นตอนการดำเนินการ 1) นำผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้สัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีผู้บริหารวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์จากผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและเป็นต้นแบบวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) โดยการสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ จัดกลุ่มเนื้อหา สรุปวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปใจความสำคัญและนำเสนอเป็นความเรียง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนะโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา 2) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ในการตรวจสอบยืนยัน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะ

ผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทหารดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยหากมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นชอบในคุณภาพของโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้เกณฑ์ในการให้คะแนนและแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยใช้คำถามที่ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป และความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2) เครื่องมือที่ใช้ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าเฉลี่ยดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น โดยรวมของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

คุณลักษณะผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNImodified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1.ด้านการมีวิสัยทัศน์ และอุดมการณ์	4.27	0.05	มาก	4.57	0.07	มากที่สุด	0.066	2
2.ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.31	0.10	มาก	4.65	0.06	มากที่สุด	0.073	1
3.ด้านทักษะการสื่อสารที่ดี	4.40	0.05	มาก	4.69	0.07	มากที่สุด	0.062	3
รวม	4.33	0.06	มาก	4.64	0.07	มากที่สุด	0.067	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะการสื่อสารที่ดี รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์และด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะการสื่อสารที่ดี รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์และด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ ตามลำดับ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เรียงลำดับความสำคัญตาม

ความจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ และด้านทักษะการสื่อสารที่ดี ตามลำดับ

5.2 ผลพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การวางแผนและเนื้อหาสาระ 4) วิธีการปฏิบัติ และ 5) การประเมินผล และ ขอบข่ายเนื้อหา แบ่งออก 3 Module ได้แก่ 1) Module 1 การมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ 2) Module 2 ความคิดสร้างสรรค์ และ 3) Module 3 ทักษะการสื่อสารที่ดี และผลการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปราย ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการสื่อสารที่ดี รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์และด้านการมี วิสัยทัศน์และอุดมการณ์ รองลงมา คือ ตามลำดับ ซึ่งแสดงที่ปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีทักษะการสื่อสารที่ดี ในการบริหารงาน ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากทักษะการสื่อสารของผู้บริหารมีส่วนสำคัญและความจำเป็น เนื่องจากทักษะการสื่อสาร เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษานั้นประสบความสำเร็จ และเป็นรากฐานสำคัญ ของการพัฒนากระบวนการบริหาร การสั่งการ การดำเนินการต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะการ สื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาดีและมีคุณภาพสูงเพียงใดก็ย่อมที่จะส่งผลต่อการดำเนินงานเช่นนั้น นั่นก็เพราะการใช้ทักษะการสื่อสารที่มีความชัดเจน ความถูกต้อง เหมาะสม ความสมบูรณ์ และมี คุณภาพ ย่อมส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้ ความเข้าใจเกิดความเข้าใจที่ตรงกันเป็นแนวทาง เดียวกัน ไม่เกิดข้อผิดพลาด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องและส่งผลต่อสถานศึกษา ดังที่ สาริต วิมลคุณารักษ์ และประยงค์ เนาวบุตร (2554) ได้กล่าวว่า กิจกรรมต่าง ๆ ของผู้บริหาร สถานศึกษาล้วนเกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารทั้งสิ้น การติดต่อสื่อสารจึงมีความสำคัญต่อผู้บริหาร สถานศึกษา สอดคล้องกับแพมาลา วัฒนเสถียรสินธุ์ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารเป็นเครื่องมือ สำคัญในการบริหารงานและจัดการองค์กร เป็นปัจจัยกระบวนการที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่างๆ ระหว่างกันสร้างความเข้าใจในกฎระเบียบต่างๆ นโยบาย และเป้าหมายร่วมกันในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ ศิลป์ไพบุลย์พานิช (2558) ได้ทำ การวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการ ทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต

3 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มี วาทศิลป์ในการพูดมีการอภิปรายอย่างมีเหตุผลมีความสามารถในการชักจูงใจผู้ร่วมงาน พูดด้วยความ เชื่อมั่น มีความรู้ที่จะพูด ทำให้ผู้บังคับบัญชาเกิดความเคารพเชื่อถือในตัวผู้บังคับบัญชา สามารถ วิเคราะห์ทบทวนการทำงานเสมอ ผู้บริหารต้องพัฒนาตัวเองให้นำเชื่อถือต้องไว้วางใจผู้ร่วมงานเพื่อ สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างทีมงานขณะเดียวกันตัวผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมสนับสนุน กระบวนการทำงานโดยอาศัยช่องทางการสื่อสารหลายหลายรูปแบบ ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการรวมทั้งอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของณัฐ มะลิซ้อน (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ Tyler (2016) ได้วิจัย เรื่อง พฤติกรรมการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาในเวอร์จิเนีย ด้านความเป็นผู้นำ การสื่อสารและความพยายามในการเปลี่ยนแปลงองค์กร พบว่า พฤติกรรมด้านการสื่อสารของ ผู้อำนวยการกับครูผู้สอน มีส่วนช่วยให้ครูผู้สอนพัฒนาสมรรถนะที่ดีขึ้น และทักษะการสื่อสารเป็นสิ่งที่ จำเป็นในการสร้างความเชื่อใจระหว่างผู้อำนวยการและครูผู้สอนด้วย ความสัมพันธ์ในความเชื่อใจ สามารถทำให้ครูผู้สอนทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การอบรมความเป็นผู้นำองค์กรให้สามารถ สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในหน่วยงานที่ต้องใช้การสื่อสารที่ดีในการปฏิบัติ ซึ่งจะสามารถนำโรงเรียนไปสู่โรงเรียนที่มีคุณภาพ

ผลการศึกษาสภาพพึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า สภาพพึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการสื่อสารที่ดี รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์และด้านการมี วิสัยทัศน์และอุดมการณ์ ตามลำดับ ซึ่งแสดงที่ปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะผู้บริหาร สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีทักษะการสื่อสารที่ดีในการ บริหารงานประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ ความตระหนักในเรื่องของการสื่อสาร ทั้งนี้ เนื่องจากการสื่อสารระหว่างบุคคลค่อนข้างจะเป็นปัญหา มากจึงต้องมีการฝึกฝนจนเกิดความเชี่ยวชาญ และมีผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารที่ดีที่สุด คือ ผู้ที่ สามารถสื่อสารได้ดี การสื่อสารที่ดีมีความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ เช่น สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ทำให้ การร้องทุกข์มีน้อยลงทำให้มีความคิดหลากหลายในการปรับปรุงวิธีการทำงานตลอดจนสามารถ เสริมสร้างสัมพันธ์ภาพในการทำงานให้ดีขึ้นได้ และนอกจากนี้ยังสามารถช่วยให้เกิดความพึงพอใจใน ตนเองได้ด้วย ดังที่ Magnuson (2007) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของโรงเรียนที่ประสบ ความสำเร็จในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนด้านอาชีพและด้าน ส่วนตัว พบว่า คุณลักษณะด้านวิชาชีพ มีดังนี้ มีความสามารถติดต่อและเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีความรู้ใน สาขาอาชีพเป็นอย่างดี รู้จักมอบหมายงานให้ผู้อื่นทำ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วม ในการวินิจฉัยสั่งการเป็นผู้ที่เข้าใจและใช้เวลาสำหรับผู้ร่วมงาน มีความสนใจในบุคคลอื่น ๆ มี

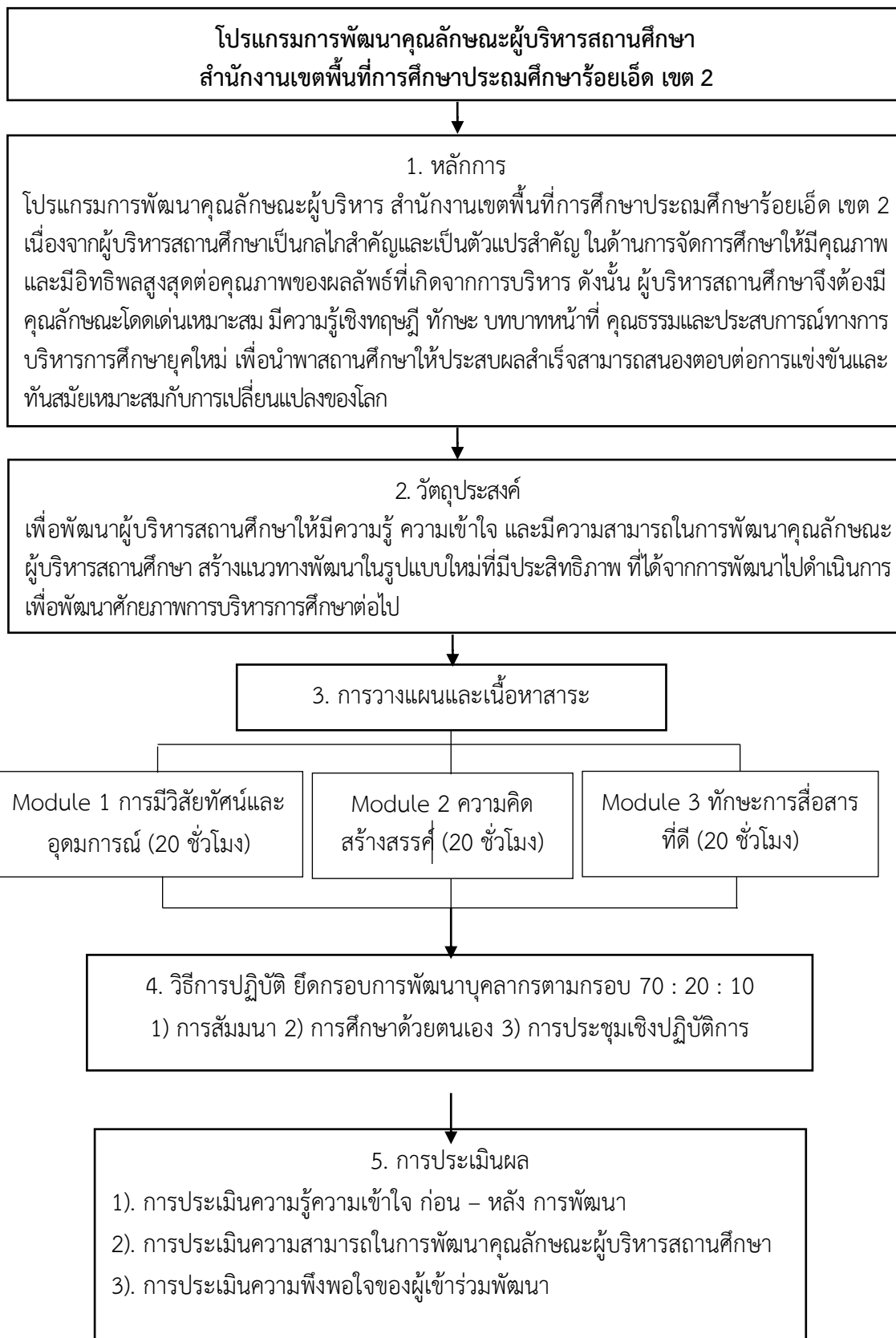
ความสามารถในการวางแผน และจัดระเบียบงาน รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น ๆ รู้จักขอบเขตอำนาจและหน้าที่ส่วนคุณลักษณะส่วนตัว ดังนี้ มีวิจรรย์ญาณ และมีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ และมองการณ์ไกล เป็นผู้ที่มีสติและมีเหตุผลไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน มีมนุษยสัมพันธ์ มีวาจาเป็นมิตร มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส มีจิตใจโอบอ้อมอารี ใจกว้างเปิดเผย กล้าได้กล้าเสีย มีความเมตตาเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จริงใจต่อคนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับ ศราวดี สิทธิราช (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดสกลนคร พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยทักษะการสื่อสารของผู้บริหาร ประกอบด้วยท่าทาง การใช้ภาษา น้ำเสียง ส่งผลถึงองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพ ซึ่งมีส่วนทำให้ครูมีความเชื่อมั่นในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ ซึ่ง George and Jones (2005) กล่าวว่า การสื่อสารทำหน้าที่สำคัญ คือ 1) ควบคุมพฤติกรรมบุคคลกรในสายบังคับบัญชาทุกองค์กร 2) จูงใจบุคลากร 3) เป็นสิ่งที่บุคลากรใช้สำหรับพูดคุยแสดงความรู้สึกต่าง ๆ รวมไปถึงปรับใช้ทุกซุซซกัน 4) แลกเปลี่ยนข่าวสารที่เกี่ยวกับหน่วยงานเพื่อนร่วมงานสิทธิประโยชน์และข้อมูลข่าวสารอื่นและ 5) ให้ความรู้แก่สมาชิกกรทบทวนวรรณกรรมพบว่า เมื่อองค์กรอยู่ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ผู้นำต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมหลายช่องทางเลือกใช้ภาษาที่ง่ายและเข้าใจการตั้งใจรับฟัง และสอดคล้องกับอิทธิศักดิ์ ศิริจันทร์ (2562) ผลการวิจัย เรื่อง ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบและระดับของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาทักษะการสื่อสารเป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้นำและผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเลือกใช้รูปแบบและระดับของการสื่อสารให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้สามารถใช้ทักษะการสื่อสารอย่างเชี่ยวชาญ เพื่อลดปัญหาดังกล่าว ตลอดจนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และความเชื่อมั่นให้กับผู้บุคลากรในสถานศึกษา เกิดความร่วมมืออย่างแข็งขันในการดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสพผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สามารถยืนหยัดได้อย่างมั่นคงต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ และด้านทักษะการสื่อสารที่ดี ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน เพราะเป็นทักษะสำคัญของการเป็นผู้นำที่จะต้องมีความกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้องค์กรพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดวงมล กลิ่นเจริญ (2545) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการคิดรวบรวมเหตุการณ์ หรือแก้ปัญหาได้มาก กว้างไกลหลายทิศทางแปลกใหม่ และมีคุณค่าโดยสามารถดัดแปลง ปรับแต่ง ยืดหยุ่น ผสมผสาน แนวคิดเดิมให้เกิดเป็นสิ่งแปลกใหม่และเป็นประโยชน์ รวมทั้งการมีความคิดอิสระในการตัดสินใจหรือ พิจารณาส่งต่าง ๆ จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำกรเรียนรู้ด้าน

ความคิดสร้างสรรค์ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุลศักดิ์ ก๊อกพิมพ์ (2561) ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาวิชาชีพครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้เป็นทีม ความยืดหยุ่น สภาพแวดล้อมที่ทรงพลังเอื้อต่อการเรียนรู้ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหาร การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และการบูรณาการ จะเห็นว่าภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัว บ่งชี้ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 32 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) ความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ 2) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 3) การบูรณาการ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 4) การนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการปฏิบัติงาน จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ 5) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ และ 6) การเรียนรู้เป็นทีม จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ Joshi (2013) จากผลการวิจัย พบว่า กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงจะต้องมีกระบวนการ โดยควรเริ่มจากการวิเคราะห์ กระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการออกแบบหลักสูตรการพัฒนา ในลักษณะของการกระตุ้นและสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาโรงเรียน มีกิจกรรมการพัฒนาที่เน้นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน มีกระบวนการพัฒนาในการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้สถานการณ์ให้เกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่นเดียวกับผลการศึกษาลำดับความ ต้องการจำเป็น เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์

6.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การวางแผนและเนื้อหาสาระ 4) วิธีการปฏิบัติ และ 5) การประเมินผล และ ขอบข่ายเนื้อหา แบ่งออก 3 Module ได้แก่ 1) Module 1 การมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ 2) Module 2 ความคิดสร้างสรรค์ และ 3) Module 3 ทักษะการสื่อสารที่ดี และผลการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ ศิลป์ไพบูลย์พานิช (2558) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีนโยบายการพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษาและการเสริมสร้างทักษะให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา (Educational and Skills) ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ผ่านโปรแกรมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการบริหารสถานศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น สามารถพัฒนาไอดีแก้ไขปัญหาสังคม เรียนรู้กระบวนการพัฒนาคนเพื่อสังคม และวางแผนสำหรับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐควรส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อปลดล็อกการนำงานวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สนับสนุนทุนวิจัยให้กับนักวิจัยโดยตรงเพื่อสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรมทางธุรกิจเพื่อพัฒนาการศึกษา รวมถึงส่งเสริมงานวิจัยและการเผยแพร่องค์ความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของสถานศึกษา ตลอดจนการพัฒนาฐานข้อมูลตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ และด้านทักษะการสื่อสารที่ดี ผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักหรือให้ความสำคัญกับด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ให้มากขึ้น โดยส่งเสริมปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและจัดสรรความพร้อมในสถานศึกษา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ผู้วิจัยเห็นว่า ระยะเวลาในการพัฒนาโปรแกรม สามารถปรับได้ตามความเหมาะสมตามบริบท โดยอาจเพิ่มระยะเวลา หรือเพิ่มเนื้อหาของกรอบแต่ละโมดูลย่อมสามารถทำได้ และสามารถสอดแทรกกิจกรรมที่เป็นจุดเด่น จุดเน้นของสถานศึกษาไปบูรณาการได้

8.3.2 ผู้วิจัยเห็นว่า ในการศึกษาครั้งถัดไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาระดับอื่น เช่น ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา เป็นต้น และควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในประเด็นองค์ประกอบอื่น ๆ เพิ่มเติมที่สำคัญ และมีส่วนในการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหาร และออกแบบโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในรูปแบบที่หลากหลายยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2558). **ผู้บริหารในยุคปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- จุฑามาศ ศิลป์ไพบุลย์พานิช. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- จุลศักดิ์ ก๊อภิมพ์. (2561). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 : การวิเคราะห์หุ้ทุระดับ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐ มะลิซ้อน. (2557). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์.
- ดวงกมล กลิ่นเจริญ. (2545). “ผู้นำ:ความคิดสร้างสรรค์”ในการพัฒนาเทคนิค. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2566. จาก http://library.uru.ac.th/rps-db/list_new.asp?ld_new=N436
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์.
- แพมมาลา วัฒนเสถียรสินธุ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการสื่อสารภายในองค์กร กรณีศึกษาบริษัท ยูไนเต็ด แสตนด์อาร์ด เทอร์มินัล จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาวดี อนันต์นาวิ. (2549). การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา และบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ดีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา. 18(1). 89-102.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). โรงเรียนนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ศราวดี สิทธิราช. (2554). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สาธิต วิมลคุณารักษ์ และประยงค์ เนาวบุตร. (2554). ประสบการณ์วิชาชีพประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 13(2). 169-182.
- อิทธิศักดิ์ ศิริจันทร์. (2562). ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 13(2). 136-144.

- Bass, B. M. and Avolio, B. J. (1994). **Improving Organizational Effectiveness through Transformational Leadership**. Thousand Oaks, C.A. : Sage.
- George, J.M., and Jones, G.R. (2005). **Understanding and Managing Organizational Behavior**. 4th ed. New Jersey : Pearson Education.
- Joshi, S. (2013). **Leadership**. Retrieved 31 October 2022. From <https://yoursmusingly.wordpress.com/tag/leadership/>
- Magnuson, W. C. (2007). **The Characteristic of Successful School Business Managers**. Doctoral Dissertation. University of Southern California, Los Angeles.
- Tyler, Dawn E. (2016). Communication Behaviors of Principals at High Performing Title I Elementary Schools in Virginia School Leaders, Communication, and Transformative Efforts. **Journal of Interdisciplinary Leadership**. 2(2). 2 - 16.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ รศ.ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และเสียสละเวลาให้กับผู้ศึกษามาเป็นอย่างดี ตลอดทั้งให้ความอนุเคราะห์ตรวจทานแก้ไขด้วยความเอาใจใส่ขอขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ และขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ทุกท่าน ไว้ ณ โอกาสนี้

วุฒิภาวะทางอารมณ์ (EMOTIONAL MATURITY) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี*

EMOTIONAL MATURITY OF SCHOOL ADMINISTRATORS AS PERCEIVED BY
TEACHERS UNDER PATHUM THANI SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE

ประไพศรี ดำรงสิริวัฒนกุล¹, อุไร สุทธิรัมย์²
Prapaisri Damrongsiriwattanakul¹, Urai Suthiyam²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง^{1,2}
Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand.^{1,2}
Email : 6514470065@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี และ 2) เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทาง อารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีปี การศึกษา 2566 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของโคเฮน ได้กลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอารมณ์ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม เท่ากับ 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การ ทดสอบค่าที การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's post Comparison)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของ ผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดย ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่าง ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ วุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้

ตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ : 1. วุฒิภาวะทางอารมณ์ 2. ผู้บริหารสถานศึกษา 3. การรับรู้

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study Emotional Maturity of School Administrators As Perceived by Teachers Under Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office, and 2) to compare the Emotional Maturity of School Administrators as Perceived by Teachers Under Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office as classified by academic degree, work experience and school size. The research sample is teachers under Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office in the academic year 2023. The sample was determined by using Cohen's table of 322 teachers Under Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office, through stratified random sampling, simple random sampling, and comparative proportions by school sizes. The instrument was a questionnaire querying teachers' opinions about Emotional Maturity of School Administrators as Perceived by Teachers Under Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office. The questionnaire was found to be couched at a reliability level of 1.00. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and Scheffe's multiple comparison method.

The research findings were as follow: 1. Results of the study of emotional maturity of school administrators according to the perception of teachers under the Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office Overall and each aspect at a high level 2. Emotional maturity comparison results of educational institution administrators according to the perception of teachers under the Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office. It was found that teachers with different educational levels. Have an opinion on emotional maturity of school administrators according to the perception of teachers under the Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office Overall, there is no difference. Teachers with different working experiences. Have an opinion on emotional maturity of school administrators according to the perception of teachers under the Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office Overall and individually, these include self-awareness. The difference is statistically significant at 0.05 and teachers belong to different

educational institution sizes. Have an opinion on emotional maturity of school administrators according to the perception of teachers under the Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office Overall and individually, these include self-awareness. Statistically significant difference 0.05.

Keywords : 1. Emotional Maturity 2. School administrators 3. Perception

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพและเกิดความเจริญงอกงามของสังคม โดยผ่านการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสาน ทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ ซึ่งเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคมที่จะทำให้คนในสังคมมีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการหล่อหลอมให้คนสามารถประ พุทธิปฏิบัติตน พัฒนาตนเพื่อประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษาในยุคปัจจุบันจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมให้กับคนเพื่อเป็นพลังในการพัฒนาประเทศโดยมีเป้าหมายหลักที่สำคัญเพื่อมุ่งเน้นประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับตัวบุคคล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

วุฒิภาวะทางอารมณ์เป็นรากฐานสำคัญของการประสบความสำเร็จในชีวิต ของแต่ละบุคคล โดยเกิดจากความสามารถเรียนรู้สภาวะอารมณ์ของตนเองอย่างถูกต้อง สามารถจัดการกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ และสามารถควบคุมอารมณ์ให้มีความมั่นคง มีความเข้าใจสภาวะอารมณ์ของผู้อื่นจนสามารถมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2554, หน้า 19) บุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงหรือมีทักษะทางอารมณ์ที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดีจะเป็นบุคคลที่สามารถรับรู้เข้าใจ สามารถจัดการกับความรู้สึกของตนเองได้พร้อมทั้งเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น จึงค่อนข้างจะประสบความสำเร็จ มีเป้าหมายในชีวิต สามารถสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ได้เสมอ ซึ่งตรงกันข้ามกับคนที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ก็จะเต็มไปด้วยความขัดแย้งภายในจิตใจ ส่งผลให้ขาดสมาธิในการทำงานและมีความคิดที่หมกมุ่น กังวลไม่ปลอดโปร่ง ดังนั้น ผู้บริหารที่มีการศึกษาสูงอาจไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานถ้าระดับวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำและปรากฏว่าวุฒิภาวะทางอารมณ์มีความสำคัญเป็นสองเท่าของความสามารถทางสติปัญญาและความชำนาญ ด้วยเหตุนี้วุฒิภาวะทางอารมณ์ จึงกลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของผู้บริหารในแต่ละองค์การ (Goleman, Daniel, 1998)

ในการบริหารสถานศึกษา อารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการบริหารจัดการอารมณ์ ส่งผลให้บรรยากาศในโรงเรียนไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ไม่มีประสิทธิภาพ การบริหารงานไม่สัมฤทธิ์ผลหน่วยงานเกิดความไม่มั่นคง และไม่สามารถดำรงอยู่ได้

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เพื่อจะได้

ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาวุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

2.2 เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษานำมาใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนะ และเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาตนเองให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม เพื่อบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3.2 เป็นสารสนเทศสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการฝึกอบรม ให้ความรู้หรือเสริมสร้างเทคนิคในด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) เพื่อส่งเสริมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วางแผนปรับการทำงานในหน่วยงานให้เกิดประสิทธิผล

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง วุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ มีวิธีดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,102 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีปีการศึกษา 2566 จำนวน 322 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของโคเฮน (Cohen, Manion and Morrison, 2011) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับ วุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ตามองค์ประกอบที่ได้สังเคราะห์ไว้ 4 ด้าน โดยจำแนกมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ โดยค่าแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับ	มากที่สุด
4 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับ	มาก
3 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับ	ปานกลาง
2 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับ	น้อย
1 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การดำเนินการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนและรายละเอียดในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามให้ครอบคลุมตรงตามเนื้อหาของเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

2) ศึกษาการสร้างแบบสอบถามในเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตัวแปรทุกตัวตามกรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย โดยการสร้างคำถามต้องอยู่ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำไปใช้สอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อบุคลิกภาพทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

4) นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำเพิ่มเติม และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruency: IOC) โดยกำหนดระดับความสอดคล้อง (ไพศาล วรคำ, 2561, หน้า 269) ดังนี้

+1 หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

-1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

6) นำค่าคะแนนของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อมารวมกัน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruency: IOC) โดยคัดข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องอีกครั้งและพิมพ์เป็นแบบสอบถาม

7) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ที่ไม่ใช่ตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .989

8) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปมอบให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์โดยใช้ Google Form ในการสร้างและรวบรวมแบบสอบถามระหว่างวันที่ 24 - 31 ตุลาคม 2566

3) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 322 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 300 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.17 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ลำดับต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	วุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็นของครู			
		$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
1	ด้านการตระหนักรู้ตนเอง	4.07	0.66	มาก	3
2	ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง	4.10	0.72	มาก	2
3	ด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง	4.21	0.64	มาก	1
4	ด้านการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น	4.06	0.79	มาก	4
	รวม	4.11	0.65	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า วุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างแรงจูงใจในตนเอง ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมาคือ การควบคุมอารมณ์ของตนเอง ($\bar{X} = 4.10$) และการตระหนักรู้ตนเอง ($\bar{X} = 4.07$) และด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น ($\bar{X} = 4.06$)

5.2 ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีโดยภาพรวมไม่แตกต่าง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการตระหนักรู้ตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเปรียบเทียบด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's post Comparison) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านการตระหนักรู้ตนเอง พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5 - 10 ปี โดยครูที่ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหาร ต่ำกว่ากว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5 - 10 ปี ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง และด้านการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น ไม่พบความแตกต่าง ส่วนด้านการตระหนักรู้ตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเปรียบเทียบด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's post Comparison) พบว่า ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านการตระหนักรู้ตนเอง พบว่า ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน 2 คู่ คู่ที่ 1 ครูสังกัดสถานศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างกับครูสังกัดสถานศึกษาขนาดกลาง โดยครูสังกัดสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นสูงกว่าครูสังกัดสถานศึกษาขนาดกลาง คู่ที่ 2 ครูสังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกับครูสังกัดสถานศึกษาขนาดกลาง โดยครูสังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นสูงกว่าครูสังกัดสถานศึกษาขนาดกลาง ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง กล่าวคือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับการรับรู้ ความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี สูงกว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนขนาดกลาง และครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับการรับรู้ ความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์

(Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีสูงกว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนขนาดกลาง

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า ครูมีความคิดเห็น ต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง รองลงมาคือ การควบคุมอารมณ์ของตนเอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำที่สุด คือ การรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีความเชื่อมั่นในผลสำเร็จของงาน มองโลกในแง่ดี มีความสุขใน การทำงาน อีกทั้งเป็นผู้ที่ยึดถือหลักคุณธรรม มีความเมตตาในการปฏิบัติงานรู้จักใช้เหตุผลในการ พุดคุย รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง และรู้จักเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น มีความสุขในการทำงาน และมองอุปสรรคให้เป็นโอกาสในการแก้ปัญหาการ จึงทำให้ ครูมีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทาง อารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา บุศยรัตน์ (2565) และ ธีญญารัตน์ ทับทิม (2557) ศึกษาว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถ อภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1.1 ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง พบว่า อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหาร สถานศึกษามีความเข้าใจอารมณ์ ความคิด และความต้องการของตนเอง สามารถวิเคราะห์ จุดบกพร่องของตนเองได้ตามความเป็นจริง มีความมั่นใจ เชื่อมั่น สามารถควบคุมการแสดงออกทาง อารมณ์ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีสติรู้เท่าทันความคิด รู้สาเหตุและผล สามารถประเมินตนเอง และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา บุศยรัตน์ (2565) และ กนกพร โพธิมณี (2562) ศึกษาว่า การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ระดับความฉลาดทางอารมณ์ ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

6.1.2 ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง พบว่า อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหาร สถานศึกษา พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ อุดหนุนอดกลั้น ควบคุม ระวังอารมณ์ ไม่แสดง พฤติกรรมรุนแรง หลีกเลี่ยงการโทษผู้อื่น สามารถปรับเปลี่ยนความรู้สึกลบ ปรับตัวตาม สถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม เป็นผู้น่าเชื่อถือ ไม่เรียกร้องผลประโยชน์ใด ๆ จากตำแหน่งหน้าที่ จึงทำ ให้ครูมีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม การรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านการควบคุมอารมณ์ของ

ตนเอง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญารัตน์ ทับทิม (2557) และ สุรีย์พร รุ่งกำลัง (2556) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงาน ด้านบุคคลของสถานศึกษา อำเภองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่า ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง อยู่ในระดับมาก

6.1.3 ด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง พบว่า อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ตั้งเป้าหมาย วางแผนสู่ความสำเร็จ พัฒนาตนเอง มีความกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อ มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองโดยปราศจากการสั่งการ มองความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นประสบการณ์ คิดบวก สร้างแรงผลักดันที่ดีในการทำงาน ภาคภูมิใจ เชื่อมมั่นในผลสำเร็จของงาน มองโลกในแง่ดี มีความสุขในการทำงาน และให้รางวัลกับตนเอง จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญารัตน์ ทับทิม (2557) และ สุรีย์พร รุ่งกำลัง (2556) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงาน ด้านบุคคลของสถานศึกษา อำเภองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่า ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง อยู่ในระดับมาก

6.1.4 ด้านการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น พบว่า อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนด้วยความรัก เมตตา ห่วงใยความรู้สึกของผู้อื่น รับรู้อารมณ์ก่อนมอบหมายงาน รับฟังปัญหา พร้อมไกล่เกลี่ย ยุติข้อพิพาท ตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่ให้รู้สึกเสียหน้า มีความยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญารัตน์ ทับทิม (2557) และ สุรีย์พร รุ่งกำลัง (2556) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงาน ด้านบุคคลของสถานศึกษา อำเภองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัย พบว่า ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง อยู่ในระดับมาก

6.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

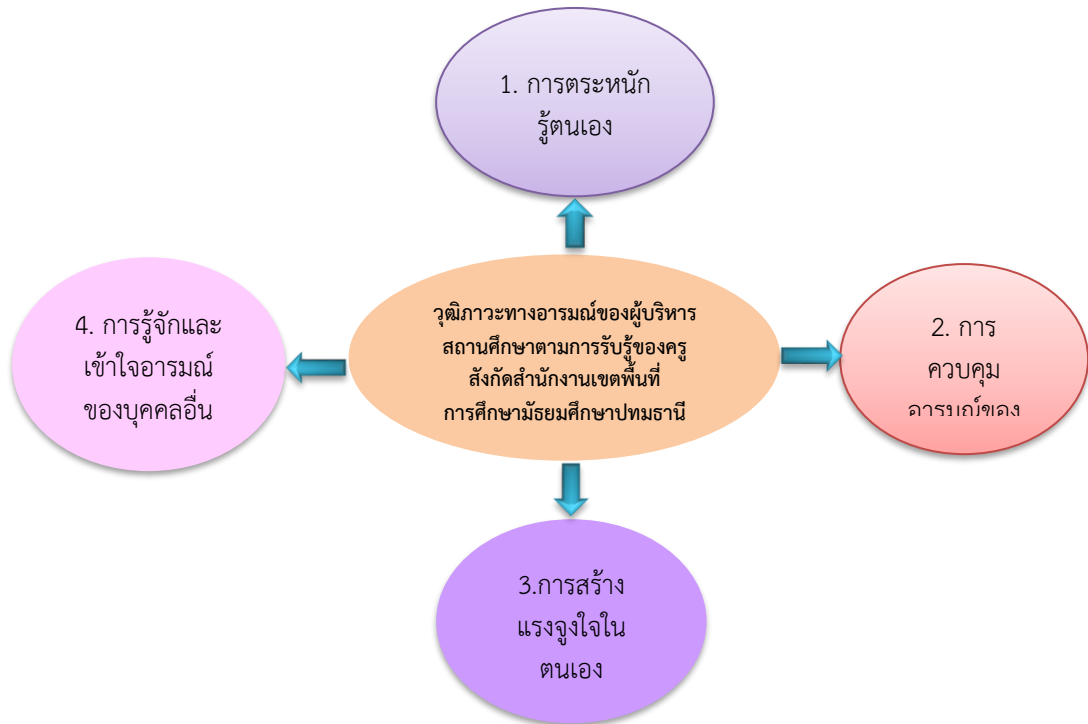
6.2.1 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ตั้งเป้าหมาย วางแผนสู่ความสำเร็จ พัฒนาตนเอง มีความกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อ มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองโดยปราศจากการสั่งการ มองความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นประสบการณ์ คิดบวก สร้างแรงผลักดันที่ดีในการทำงาน ภาคภูมิใจ เชื่อมมั่นใน

ผลสำเร็จของงาน มองโลกในแง่ดี มีความสุขในการทำงาน และให้รางวัลกับตนเอง จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีญญารัตน์ ทับทิม (2557) และสุรีย์พร รุ่งกำจัด (2556) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงาน ด้านบุคคลของสถานศึกษา อำเภอลำดวนบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง อยู่ในระดับมาก

6.2.2 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจอารมณ์ ความคิด และความต้องการของตนเอง สามารถวิเคราะห์จุดบกพร่องของตนเองได้ตามความเป็นจริง มีความมั่นใจ เชื่อมมั่น สามารถควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีสติรู้เท่าทันความคิด รู้สาเหตุและผล สามารถประเมินตนเอง และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา บุศยรัตน์ (2565) และ กนกพร โพธิมณี (2562) ศึกษาว่า การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตราด โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกัน

6.2.3 ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจอารมณ์ ความคิด และความต้องการของตนเอง สามารถวิเคราะห์จุดบกพร่องของตนเองได้ตามความเป็นจริง มีความมั่นใจ เชื่อมมั่น สามารถควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีสติรู้เท่าทันความคิด รู้สาเหตุและผล สามารถประเมินตนเอง และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา บุศยรัตน์ (2565) และกนกพร โพธิมณี (2562) ศึกษาว่า การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตราด โดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกัน

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 วุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

จากภาพที่ 1 วุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ได้แก่ 1) ด้านการตระหนักรู้ตนเอง 2) ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง 4) ด้านการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า วุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษา ตั้งเป้าหมาย วางแผนสู่ความสำเร็จ พัฒนาตนเอง มีความกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อ มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองโดยปราศจากการสั่งการ มองความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นประสบการณ์ คิดบวก สร้างแรงผลักดันที่ดีในการทำงาน ภาคภูมิใจ เชื่อมมั่นในผลสำเร็จของงาน มองโลกในแง่ดี มีความสุขในการทำงาน และให้รางวัลกับตนเอง เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า การรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ควรวิเคราะห์จุดบกพร่องของตนเอง ควรจะพิจารณาสภาพจิตใจและอารมณ์ของบุคคลอื่นก่อนมอบหมายงานให้มองโลกในแง่ดี มีความสุขในการทำงาน ยึดถือหลักคุณธรรม มีความเมตตาในการปฏิบัติงาน รู้จักใช้เหตุผลในการพูดคุย รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็น และรู้จักเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น เพื่อพัฒนาและส่งเสริมวุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาระหว่างผู้บริหารและครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8.2.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ควรส่งเสริมให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาวุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยแบบผสมผสานมาใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

8.3.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมวุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาระหว่างผู้บริหารและครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8.3.3 ควรทำการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนในเขตพื้นที่อื่นๆ เพื่อยืนยันผลการวิจัยให้มีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- กนกพร โพธิ์มณี. (2562). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2554). การคิดเชิงสังเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : บริษัทซัคเซส มีเดีย.
- ธัญญารัตน์ ทับทิม. (2557). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ปวีณา บุศยรัตน์. (2565). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ไพศาล วรคำ. (2561). การวิจัยทางการศึกษา. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.

สุริย์พร รุ่งกำจัต. (2556). **ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานด้าน บุคคลของสถานศึกษา** อำเภอองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหาร การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Goleman, D. (1998). **Working with Emotional Intelligence**. New York : Bantam Book.

10. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อุไร สุทธิแย้ม อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ให้ความอนุเคราะห์และสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้ ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ให้คำปรึกษาทุกขั้นตอนของการค้นคว้าด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท. ดร.ศิริพงษ์ เศาภายน ที่ให้เกียรติเป็นประธาน กรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ และคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาและอุดมศึกษาทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าอิสระและการทำงาน ด้วยความเมตตาเสมอมา

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว มิตรสหายและผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจสำคัญในการค้นคว้าอิสระให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี จนได้รับความสำเร็จในการศึกษา ตามความมุ่งหมาย

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยรามคำแหง สถาบันการศึกษาอันทรงเกียรติที่ให้โอกาสทางการศึกษา ความสำเร็จในครั้งนี้ มีเกียรติและคุณค่ายิ่งในการพัฒนาตนเอง วิชาชีพและสังคมต่อไป ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

แนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*
GUIDELINES FOR APPLYING INNOVATION TO IMPROVE PEOPLE'S QUALITY OF LIFE
ACCORDING TO THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY IN THE UPPER
NORTHEASTERN REGION

สุรชัย ชูคง¹, พระธนาวุฒิ สานากุลชัย²
บุญช่วย กิตติวิชญกุล³, ไกรสร เดชสิมมา⁴, บุญเพ็ง สิทธิวงษา⁵
Surachai Chukong¹, Phra Thanawut Sanakulchai²,
Boonchiuay Kittiwichayakul³, Kraisor Dessimma⁴, Boonpeng Sittivongsa⁵
วิทยาลัยพิชญบัณฑิต¹
Pitchayabundit College, Thailand.¹
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{3,4,5}
Northeastern University, Thailand.^{3,4,5}
Email : boonpeng.sit@neu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 400 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จำนวน 20 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์ การประสานงานร่วมกัน และการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยรวม พบว่า ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย (X_3) ด้านบทบาทท้องถิ่น (X_2) และ

ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425, .164 และ -.411 ตามลำดับ และ 3) ควรมีการประสานงานกับงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการอย่างเป็นรูปแบบเป็นระบบ โดยที่ภาครัฐควรประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นเกษตรกรรมมีการประสานงานกับเครือข่ายภาคีทุกภาคส่วนให้ความช่วยเหลือ และผู้นำชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าให้การช่วยเหลือด้านนวัตกรรม โดยต้องใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการกับนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนอย่างจริงจัง โดยการใช้นวัตกรรมผสมผสานกับหลักทฤษฎีอย่างเป็นรูปธรรม โดยนำเทคโนโลยีสื่อประชาสัมพันธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน และหน่วยงานภาครัฐควรมานวัตกรรมด้านสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนมาปรับใช้อย่างจริงจัง

คำสำคัญ : 1. การประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต 2. ประชาชน 3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study the application of innovations to improve people's quality of life according to the Sufficiency Economy Philosophy in the upper northeastern region 2) to study the factors influencing the application of innovations to develop people's quality of life according to the philosophy. Sufficiency Economy in the Upper Northeastern Region 3) To study the application of innovation to improve people's quality of life according to the Sufficiency Economy Philosophy in the Upper Northeast Region by quantitative and qualitative research The sample groups used in this research are: There are 400 people eligible to vote in the upper northeastern region and 20 people from the group giving information in interviews Statistics used in research include: Using frequency distribution statistics, percentage values, and standard deviations Multiple regression analysis using a hierarchical variable selection method. Selective descriptive data analysis and classify information Organize information systematically Prepare data editors and analyze data Then take the information and write it into a report according to the objective.

The results of the research found that 1) The application of innovations to improve people's quality of life according to the Sufficiency Economy Philosophy in the upper northeastern region was overall at a moderate level, arranged in descending order. can be as follows: Strengthening media and public relations, joint coordination, and promoting folk wisdom, respectively 2) Factors that influence the application of innovations to improve people's quality of life according to the Sufficiency Economy Philosophy in the upper northeastern region. Overall, it was found that assistance from partners in the (X_3) network Local roles (X_2) and government support (X_5) The coefficients of the predictors in the raw scores (b) were

.425, .164, and -.411, respectively and 3) there should be coordination with other related works to proceed in a systematic manner. The government sector should coordinate with local agencies; farmers should coordinate with networks of all sectors to provide assistance. And community leaders should coordinate with relevant agencies to provide assistance with innovation Local wisdom must be used to integrate with innovation to promote innovation and local wisdom to seriously develop the quality of life of the community. By using innovation combined with concrete theoretical principles by using public relations media technology to develop the quality of life of the community and government agencies should seriously apply innovations in public relations communications to develop the quality of life of communities.

Keywords : 1. Application of innovation to improve quality of life 2. People 3. Sufficiency Economy Philosophy

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ต้องการพัฒนาจึงทำให้โครงสร้างของประเทศยังคงต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงและจำเป็นต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่องเสมอ ทั้งในด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านคมนาคมขนส่ง ด้านพลังงาน ด้านการศึกษา ด้านอสังหาริมทรัพย์ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น ทำให้ในระบบเศรษฐกิจจึงมีบทบาทอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยเงินทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งแหล่งเงินทุนที่สำคัญของประเทศมีอยู่ 2 แหล่งด้วยกัน คือ แหล่งเงินทุนภายในประเทศและแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ การพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศจะได้อาจมาจากการกู้ยืม ซึ่งจะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศขาดเสถียรภาพ (กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐสิน และธาดา วิมลวัตรเวที, 2553)

ผลกระทบต่อผลผลิตทำให้รายได้จากการขายผลผลิตไม่แน่นอนและไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายราคาพืชทางการเกษตรขายไม่ได้ตามที่คาดหวังหรือคาดการณ์ตามที่นโยบายรัฐบาลสนับสนุนทางการเกษตรแต่ยังไม่ทั่วถึง โดยอาจมีความรู้ในการทำการเกษตรไม่ดีพอ จึงทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตลดต่ำลง ถึงแม้ภาครัฐจะมีโครงการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องก็ตามทั้งนี้ขึ้นอยู่กับยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ (บุญเพ็ง สิทธิวงษา, 2562) ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มุ่งชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ครัวเรือน ชุมชน จนถึงรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทิศทางสายกลาง เพื่อประยุกต์ให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงจึงบ่งบอกถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในที่จำเป็นต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ หรือศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้เป็นแนวทางการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบที่จะต้องสร้างพื้นฐานจิตใจของประชากรในชาติ เพื่อให้เกิดความสมดุลพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง (กชกร

ชำนาญกิตติชัย และคณะ, 2554) อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและทันสมัยอย่างมาก การถ่ายทอดสื่อทางการเกษตรจึงมีความหลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อนิทรรศการ โมเดลจำลอง สื่อวีดีโอ สื่ออินโฟกราฟิก แต่ในหลักความเป็นจริงตรงกันข้ามการเรียนรู้ทางการเกษตรยังไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควรในยุคปัจจุบันนี้ ซึ่งอาจมองได้ว่าเทคโนโลยีเสมือนจริงนั้นเป็นสื่อที่มีความเหมาะสมแก่กระบวนการนำมาปรับใช้ทั้งนี้เพื่อเพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาปรับใช้ในการทำการเกษตร เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ หรือเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานแก่ราษฎรทั้งนี้เพื่อช่วยในการทำการเกษตร โดยเฉพาะหนึ่งในโครงการที่พระองค์ทรงพระราชทานในการแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของราษฎร ได้แก่ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยวิธีการและกลยุทธ์ด้านการบริหารน้ำและพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรและฝึกหัดให้ชาวบ้านได้ช่วยเหลือพึ่งพาตนเองทั้งมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีพื้นฐานของชีวิตที่มีความมั่นคง มีความอยู่ดี กินดี มีสุขและยั่งยืน (จรัส โคตะยันต์ และวิไลวรรณ สมโสภณ, 2554)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี, หนองคาย, บึงกาฬ, และ เลย เป็นพื้นที่ที่มีประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 90 ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักตามลักษณะของภูมิประเทศ และมีการประยุกต์วิธีการทำการเกษตรในรูปแบบที่หลากหลายแต่ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ แนวทางเลือกยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนจึงได้นำหลักการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในพื้นที่เกษตรเป็นการสร้างระบบการผลิตเพื่อในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เป้าหมายของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้เพื่อการกักเก็บน้ำฝนที่ตกลงมาในพื้นที่โดยอาศัยการจัดการที่ดินที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการปรับพื้นที่เป็นเศรษฐกิจพอเพียง แต่ในหลักความเป็นจริงเกษตรกรในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการทำการเกษตรแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมาก ทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีความตื่นตระหนกต่อปัญหาการดำรงชีวิตที่มีการพัฒนาไปสู่โลกาภิวัตน์มากกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การพักผ่อนส่วนมากของประชาชนจะมีความผูกพันเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นแบบวิถีชีวิตการผ่อนคลายอย่างหนึ่งและมีความสนิทสนมกับลูกหลานภายในครัวเรือน แต่ปัญหาหลักของประชาชนยังมีการใช้กำลังในการออกแรงทำการเกษตรทุกพื้นที่จึงทำให้สุขภาพมีความอ่อนล้า ส่งผลให้ประชาชนกลุ่มเกษตรกรต้องหันมาพึ่งพานวัตกรรมเพื่อประยุกต์ใช้ให้เข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ปิยะนุช แก้วเรือง และอันพารม ศิริโต, 2550)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน วิถีชีวิตกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำมาเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่และมีความคุ้นเคยกับวิถีชีวิตคนภูมิภาคนี้ มีคำถามหลักในการวิจัยว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีอะไรบ้าง ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือไม่อย่างไร ใช้วิธีการแจกแบบสอบถามและวิธีการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาครั้งนี้ จะทำให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้เข้าใจและทราบการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
- 3.2 ได้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
- 3.3 ได้ความรู้และแนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และแนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่ระดับความเชื่อมั่น 80% และจำนวนทั้งหมดนี้ได้มาจากการเลือกสุ่มแบบหลายขั้นตอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี, หนองคาย, บึงกาฬ, และ เลย ทั้งหมดจำนวน 2,500,506 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี, หนองคาย, บึงกาฬ, และ เลย ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถ

จำแนกออกเป็นชั้นภูมิ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน ครอบคลุมและคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี, หนองคาย, บึงกาฬ, และเลย จำนวน 400 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยการสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาจากความสามารถในการให้ความรู้ และประสบการณ์ ประกอบด้วยพิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี, หนองคาย, บึงกาฬ, และเลย โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม จำนวน 20 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเป็นแนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี, หนองคาย, บึงกาฬ, และเลย โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม เป็นจำนวน 20 คน โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามคุณสมบัติดังนี้ (1) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (2) เป็นผู้บริหารการระดับหัวหน้าขึ้นไป หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านแนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัยซึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอนและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้ช่วยวิจัย 2) การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลนำเสนอผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ 4) แจกจ่ายและเก็บแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 5) รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิดทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจงวัตถุประสงค์การของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์ จำนวน 20 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามหลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล 2) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล 3) การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

การประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การประสานงานร่วมกัน	3.07	.17	ปานกลาง
การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน	3.04	.69	ปานกลาง
การสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์	3.10	.37	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.06	.38	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า การประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง

($\bar{X}$ =3.06,S.D.=.38) โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์ ($\bar{X}$ =3.10,S.D.=.37) การประสานงานร่วมกัน ($\bar{X}$ =3.07,S.D.=.17) และการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ($\bar{X}$ =3.04,S.D.=.69) ตามลำดับ

5.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (Multiple Regression analysis)

ลำดับตัวแปรที่ได้ รับการคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P- value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.820	1.363		1.336	.182		
ด้านการมีส่วนร่วม ของชุมชน (X_1)	.335	.525	.437	.638	.524	.002	5.342
ด้านบทบาทท้องถิ่น (X_2)	.213	.795	.251	.268	.789	.001	4.252
ด้านความช่วยเหลือ จากภาคีเครือข่าย (X_3)	.425	.090	.629	4.730	.000*	.062	6.075
ด้านบทบาทของ พัฒนาการจังหวัด (X_4)	.164	1.271	.202	.129	.000*	.000	2.926
ด้านการสนับสนุนจาก ภาครัฐ (X_5)	-.411	.863	-.363	-.476	.000*	.002	7.403
$SE_{est} = \pm .20576$ $R = .797$; $R^2 = .636$; $Adj. R^2 = .629$; $F = 96.218$; $p\text{-value} = 0.001$							

* statistically significant at the .05 level.

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยรวม พบว่า ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย (X_3) ด้านบทบาทท้องถิ่น (X_2) และ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425, .164 และ -.411 ตามลำดับ

5.3 แนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ควรมีการประสานงานกับงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการอย่างเป็นรูปแบบเป็นระบบ โดยที่ภาครัฐควรประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นเกษตรกรรมมีการประสานงานกับเครือข่ายภาคีทุกภาคส่วนให้ความช่วยเหลือ และผู้นำชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าให้การช่วยเหลือด้านนวัตกรรม โดยต้องใช้อนุมัติปัญหาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการกับนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนอย่างจริงจัง โดยการใช้นวัตกรรมผสมผสานกับหลักทฤษฎีอย่างเป็นรูปธรรม โดยนำเทคโนโลยีสื่อประชาสัมพันธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน และหน่วยงานภาครัฐควรนำนวัตกรรมด้านสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนมาปรับใช้อย่างจริงจัง

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์ การประสานงานร่วมกัน และการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิพัฒน์ ชารี (2562) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการประยุกต์ใช้เกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรจังหวัดสกลนคร เพชรบุรีและฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้พัฒนาและสร้างแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บ ข้อมูลโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ และคำถามในการวิจัยรวมทั้งกรอบแนวคิดในการศึกษาเป็นพื้นฐาน โดยทำการกำหนดประเด็นต่าง ๆ ของคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่จะตอบคำถามของการวิจัยในครั้งนี้ รวมถึงข้อจำกัดในการพัฒนาการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ที่ต้องมีการเพิ่มพูนความรู้ ศึกษาหาแนวทางการเกษตรที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ควบคู่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ได้อย่างยั่งยืน

6.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยรวม พบว่า ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย ด้านบทบาทท้องถิ่น และ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425, .164 และ -.411 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศรุตฯ ทองแกมแก้ว และชนินทร์ จักรภพโยธิน (2559) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างนโยบายรัฐกับการแก้ปัญหาวิกฤตยางพาราภาคใต้. ผลการศึกษาพบว่า 1) นโยบายรัฐไม่มีอิทธิพลต่อการแก้วิกฤตยางพาราภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = .060$, NS) 2) การเกษตรทฤษฎีใหม่มีอิทธิพลต่อการแก้วิกฤตยางพาราภาคใต้ โดยมีความสัมพันธ์สอดคล้องในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = .160$, p)

6.3 แนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ควรมีการประสานงานกับงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการอย่างเป็นรูปแบบเป็นระบบ โดยที่ภาครัฐควรประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นเกษตรกรรมมีการประสานงานกับเครือข่ายภาคีทุกภาคส่วนให้ความช่วยเหลือ และผู้นำชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าให้การช่วยเหลือด้านนวัตกรรม โดยต้องใช้อนุมัติ

ปัญหาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการกับนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนอย่างจริงจัง โดยการใช้นวัตกรรมผสมผสานกับหลักทฤษฎีอย่างเป็นรูปธรรม โดยนำเทคโนโลยีสื่อประชาสัมพันธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน และหน่วยงานภาครัฐควรนำนวัตกรรมด้านสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนมาปรับใช้อย่างจริงจัง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวีญตา มุลซารี, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2562) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. ผลการศึกษาพบว่า 1) เกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 53.57 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.95 มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 2.53 คน เกษตรกรทั้งหมดมีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง เฉลี่ย 11.46 ไร่ มีรายได้ภาคการเกษตร เฉลี่ย 46,000 บาท ต่อปี และมีรายได้ต่อปี เฉลี่ย 82,798 บาทต่อปี 2) การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 94.9 สามารถทำการเลี้ยงปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ในสระเพื่อบริโภคและสร้างรายได้ มีการจัดสรรพื้นที่ ประมาณร้อยละ 30 เพื่อปลูกข้าว ร้อยละ 96.3 สามารถแบ่งพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ในพื้นที่ทำการเกษตร 3) ร้อยละ 61 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 89 ได้รับความรู้จากการฝึกอบรม ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 83 ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และร้อยละ 6 ได้รับความรู้จากเพื่อนบ้าน 4) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ พบว่า รายได้ภาคการเกษตร ราย ได้ต่อปี จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 5) เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.6 ประสบปัญหาปัญหาภัยธรรมชาติ รองลงมาคือ ปัญหาขาดแคลนแรงงานและโครงการภาครัฐมีน้อยไม่ถึง

7. องค์ความรู้ใหม่

การประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์อย่างหลากหลาย ทั้งการประสานงานร่วมกันของกลุ่มและการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยังค้นพบว่าความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย หรือบทบาทท้องถิ่น และการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาประยุกต์ใช้กับนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการกับนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การประสานงานร่วมกันควรร่วมประสานงานโดยการใช้เวทีประชาพิจารณ์แบบสร้างสรรค์ และนำเสนอประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

8.1.2 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านควรมีการไปปฏิบัติอย่างมีแบบแผนโครงสร้างการประเมินติดตามในการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในกลุ่มที่จะนำมาเป็นตัวอย่งในการส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ

8.1.3 การสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์ควรให้ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและส่วนท้องถิ่นในการทำงานที่มีการกำหนดประชาสัมพันธ์เชิงรุกร่วมมือกันอย่างเป็นระบบในเชิงบูรณาการอย่างมีระบบและแบบแผนตามยุคสมัยในปัจจุบัน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 รมรณรงค์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจในแผนโครงสร้างในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกันอย่างมีแนวทางการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมในท้องถิ่น

8.2.2 ควรให้บุคลากรเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำงานร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยยึดหลักการและวิธีการนโยบายนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.3 ควรให้บุคลากรเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยร่วมติดตามประเมินผล สร้างสรรค์ลักษณะนิสัยพัฒนาในเชิงบวก โดยการปฏิบัติหน้าในความรับผิดชอบให้กับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาในเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ถึงรูปแบบวิธีการ และนำแบบแผนที่มีโครงสร้าง ที่ชัดเจนประกอบกับการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนมาประยุกต์ใช้ในการรณรงค์เรื่องของการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีประสิทธิภาพ

8.3.2 ศึกษาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรเน้นการขับเคลื่อนที่มีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนอย่างจริงจัง

8.3.3 ควรศึกษาในการนโยบายนโยบายเกี่ยวกับนวัตกรรมของภาครัฐเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ อย่างมีแบบแผน ทั้งยังสามารถนำไปเป็นแนวทางบรรทัดฐานในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่ภาคอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

กชกร ชำนาญกิตติชัย และคณะ. (2554). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐสิน และธาดา วิมลวัตรเวที. (2553). **การพัฒนารูปแบบการออมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการดำเนินชีวิตของนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. กรุงเทพมหานคร : คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). **การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window**. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดตา.
- ขวัญตา มุลซารี, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และบำเพ็ญ เขียวหวาน. (2562). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. **วารสารแก่นเกษตร**. 47(ฉบับพิเศษ 1). 1059-1064.
- จำรัส โคตะยนต์ แล ะวิไลวรรณ สมโสภณ. (2554). ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข”. **วารสารการบริหารท้องถิ่น**. 4(3). 63-73.
- นิธิพัฒน์ ชารี. (2562). **การศึกษาการประยุกต์ใช้เกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรจังหวัดสกลนคร เพชรบุรีและฉะเชิงเทรา**. นครปฐม : วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญเพ็ง สิทธิวงษา. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดอุดรธานี. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 9(2). 636-646.
- ปิยะนุช แก้วเรือง และอันพาร์ม ศิริโต. (2550). **การดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชมรมดอกคำดวน ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วิศรุตดา ทองแกมแก้ว และชนินทร์ จักรภพโยธิน. (2559). การเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะตัวแปรกำกับระหว่งนโยบายรัฐกับการแก้ปัญหาวิกฤตยางพาราภาคใต้. **วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. 3(7). 128-148.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยวิจัยเรื่อง “แนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาและการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาขัดเกลาหัวข้องานวิจัยและยังเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจทานเครื่องมือรวมทั้งให้กำลังใจและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ขอกราบขอบพระคุณประชาชน เจ้าหน้าที่ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1*
THE DEVELOPMENT OF INTERNAL SUPERVISION GUIDELINES FOR SCHOOLS UNDER
THE MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

วิจิตราภรณ์ เพ็ชรทอง¹, ลักขณา สรีวัฒน์²
Wijitraporn Petkong¹, Lakkana Sariwat²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : viewwi9@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 303 คน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน สภาพปัจจุบันของการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนา พบว่า ด้านบุคลากรผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีความต้องการพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ ด้านวิธีการนิเทศ และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ และ 2) ผลการพัฒนาแนวการนิเทศภายในของสถานศึกษา โดยใช้การบริหารงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ทั้ง 4 ด้าน ต้องดำเนินการ (1) การวางแผนการดำเนินงาน (2) การปฏิบัติตามแผน (3) การตรวจสอบและประเมินผล (4) การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน ส่วนผลการประเมินแนวการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้การบริหารงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาแนวทาง 2. การนิเทศภายในสถานศึกษา 3. สถานศึกษา

ABSTRACT

This research consists purposes were This research has the objectives: 1) Study the current condition. Desired conditions and necessary needs 2) To develop guidelines for internal supervision of educational institutions. Under the jurisdiction of the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office, Area 1, the sample group was school administrators. Academic supervisors and teachers, a total of 303 people, was a combined method research. Research tools include questionnaires, assessment forms, and statistics used in data analysis include percentages, averages, and standard deviations. and the index of essential needs.

The results of this study were as followings: 1) Results of the current study Desired conditions and necessary needs of the internal supervision operations of educational institutions under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office, Area 1, in all 4 areas, found that the current conditions of the internal supervision operations of educational institutions Overall and each aspect is at a moderate level. As for the desired conditions of the internal supervision of the educational institution. Overall and each aspect is at the highest level. and necessary needs for development, it was found that in the area of supervisory personnel and those receiving supervision There is the greatest need for development, followed by technology and information systems. Supervision methods and tools used in supervision and 2) results of the development of internal supervision guidelines for educational institutions. Using management according to the quality cycle (PDCA), it was found that all 4 areas must be implemented: (1) operational planning, (2) implementation of the plan, (3) inspection and evaluation, (4) operational improvement. As for the results of the evaluation of the internal supervision guidelines of the educational institution. Under the jurisdiction of the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office, Area 1, using management according to the quality cycle (PDCA) is appropriate and feasible at the highest level.

Keywords : 1. Developing Guidelines 2. Internal Supervision in Schools 3. Schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและพัฒนาทุนของประเทศที่มีอยู่ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาทุนมนุษย์หรือคนให้เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ระบุถึงการจัดการศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในความเป็นชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน

สังคมและประเทศชาติ และได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยในยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาที่หลากหลาย การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ที่กำหนดกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rocks) มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับคุณภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคตั้งแต่ระดับปฐมวัย การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนบทบาทครู ให้เป็นครูยุคใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับ ตระหนักถึงพหุปัญญา โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

การพัฒนาการศึกษาให้เกิดคุณภาพนั้น สิ่งสำคัญหนึ่งคือคุณภาพของผู้เรียน จำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนา คือกระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการนิเทศที่ต้องร่วมกันสนับสนุนส่งเสริมไปด้วยกัน ในลักษณะของ “เกลียวเชือก” กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุง กระบวนการเรียนการสอนของครู โดยมุ่งให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการนิเทศการศึกษาช่วยทำให้เกิดการพัฒนาคนพัฒนางาน สร้างการประสานสัมพันธ์และขวัญกำลังใจ ซึ่งต้องดำเนินงานให้ประสานสัมพันธ์กับกระบวนการอื่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนถาวร ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า “การจัดการที่ดีเป็นกุญแจนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร การนิเทศที่ดีนำไปสู่การจัดการที่ดี” จะเห็นได้ว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาในระดับสถานศึกษา คือ การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกิจกรรมสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน และครูได้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภายในชั้นเรียนและโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งเป็นกระบวนการประกันคุณภาพของโรงเรียนว่า โรงเรียนสามารถบริหารจัดการภายในโรงเรียนจนถึงเป้าหมายสุดท้ายคือ คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานหลักสูตรและเป้าหมายที่ตั้งไว้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

การนิเทศการศึกษาถือเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลโดยตรงต่อมาตรฐานการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีนโยบายมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงทำให้การนิเทศภายในสถานศึกษามีความจำเป็นมากขึ้น และจำเป็นต้องมีรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

ดี เพราะการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาและเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการช่วยพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพในการทำงานของตนให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะการนิเทศเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับผู้นิเทศ เพื่อให้ครูมีขวัญกำลังใจสามารถพัฒนาการทำงานของตนเองได้ และมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนต่อไปในที่สุด และในการดำเนินการนิเทศต้องอาศัยรูปแบบการนิเทศ หลักการพื้นฐานการนิเทศ ทักษะการนิเทศ ใช้กิจกรรมการนิเทศที่หลากหลายและใช้ขั้นตอนการนิเทศตามกระบวนการที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ซึ่งในการดำเนินการตามภารกิจการนิเทศ หากควบคุมไปกลับวงจรคุณภาพสี่ขั้นตอนของเดมมิง (Deming's cycle) คือ การวางแผน (plan-P) การปฏิบัติ (do-D) การตรวจสอบ (check-C) และการปรับปรุงแก้ไข (act-A) ก็จะช่วยทำให้การปฏิบัติการนิเทศดังกล่าวดำเนินไปอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนและมีประสิทธิภาพ ซึ่งวงจรคุณภาพ Deming มีความสำคัญเพราะเป็นสิ่งที่ใช้กำหนดทิศทาง กระบวนการในการจัดการศึกษา ผู้บริหารที่ได้นำ PDCA มาใช้ในการบริหารคุณภาพในสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะช่วยทำให้สถานศึกษานั้นมีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ได้ผลงานที่มีมาตรฐานตรงตามเป้าหมายกำหนด (คณน สิริโชคเจริญ, 2565)

ในสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในยังมีปัญหาอยู่ค่อนข้างมาก แม้โรงเรียนจะมีการจัดทำโครงการนิเทศภายในบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับขอบข่าย ภารกิจ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ แต่ยังไม่สามารถดำเนินการ และสร้างระบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีอุปสรรคและข้อจำกัดบางประการของโรงเรียน เช่น ความรู้ความสามารถของผู้นิเทศ งานวิชาการในการวางแผนการนิเทศภายในที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน หรือขาดเทคนิค ขั้นตอน วิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพและบริบทของโรงเรียน และครูส่วนใหญ่จะมีการรับรู้ในด้านลบ ในลักษณะว่าการนิเทศเป็นการออกคำสั่งให้ปฏิบัติและประเมินผลการปฏิบัติงาน ผลที่ตามมาคือครูมักจะต่อต้าน หรือพยายามหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมในโครงการนิเทศต่าง ๆ ที่ถูกจัดขึ้น ดังนั้นกระบวนการนิเทศภายในจึงไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วัชรภา เล่าเรียนดี, 2556) ประกอบกับปัญหาคุณภาพการศึกษาของไทยอยู่ในระดับต่ำ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ปี พ.ศ.2564 ส่วนใหญ่ได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 50 โดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดแข็งที่สำคัญคือ หน่วยงานมีจำนวนมากทั่วประเทศ มีเทคโนโลยีในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สื่อสารนโยบายได้รวดเร็ว เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคประเทศไทย 4.0 และการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังมีความต้องการให้มีการพัฒนาระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็งและต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 เป็นเขตพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบโรงเรียนสังกัดประถมศึกษาจำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย อำเภอบรบือและอำเภอแกลง สภาพบริบทมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่อีกทั้งจำนวนศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีจำนวนจำกัด เป็นต้นว่า การ

นิเทศไม่เป็นไปตามแผนกระบวนการที่วางไว้และเนื่องด้วยระยะทางที่มีความห่างไกลทำให้สามารถออกไปนิตศการศึกษาได้ไม่บ่อยครั้งและเมื่อศึกษากระบวนการในการดำเนินงานของแต่ละโรงเรียนพบว่า ครูส่วนหนึ่งไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่มีความมั่นใจในตัวเอง ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดทุกโรงเรียน เพื่อให้การบริหารงานในด้านต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวการศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีการปรับบทบาทของการนิเทศเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (พลพิศิษฐ์ ตาละซอน, 2564)

จากความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศภายในของสถานศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนและปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าสายชั้นโรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จึงเห็นความสำคัญและมีความประสงค์จะทำการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา คุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืนสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.2 เพื่อสร้างและประเมินแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จะเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ได้แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 อย่างเหมาะสมและเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ต่อคณะผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ แนวคิดของ Harris (1975) ชารี มณีศรี (2542) กรองทอง จิรเดชากุล (2550) รัชณี สุวรรณเกษร (2552) จำนง อภัย (2552) ขวลิต จันทร์ศรี (2556) เพิ่มพูน ร่มศรี (2558) และจุไรรัตน์ สุดรุ่ง (2559) ซึ่งได้กำหนดและสังเคราะห์ขอบข่าย การนิเทศภายในของสถานศึกษาไว้ โดยได้กำหนดในการวิจัยครั้งนี้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บุคลากร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 2) วิธีการนิเทศ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ และ 4) เทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ

2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการ ดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2566 ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่ง มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) แล้วใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่ง ชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 303 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในของสถานศึกษา มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยศึกษาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา จาก สถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครู โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 3 โรงเรียน รวมจำนวน 9 คน ซึ่ง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวม แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวม

องค์ประกอบ การนิเทศภายใน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านบุคลากรผู้ นิเทศและผู้รับการ นิเทศ	2.53	0.61	ปาน กลาง	4.93	0.26	มาก ที่สุด	0.948	1
2. ด้านวิธีการนิเทศ	3.14	0.61	ปาน กลาง	4.57	0.52	มาก ที่สุด	0.415	3
3. ด้านเครื่องมือที่ใช้ ในการนิเทศ	3.23	0.62	ปาน กลาง	4.54	0.56	มาก ที่สุด	0.406	4
4. ด้านเทคโนโลยี และระบบข้อมูล สารสนเทศ	3.00	0.61	ปาน กลาง	4.58	0.46	มาก ที่สุด	0.527	2
รวม	3.14	0.61	ปาน กลาง	4.66	0.45	มาก ที่สุด	0.484	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ($\bar{x}=3.23$) รองลงมาคือ ด้านวิธีการนิเทศ ($\bar{x}=3.00$) และด้านเทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ ($\bar{x}=3.00$) ตามลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านบุคลากรผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ($\bar{x}=2.53$)

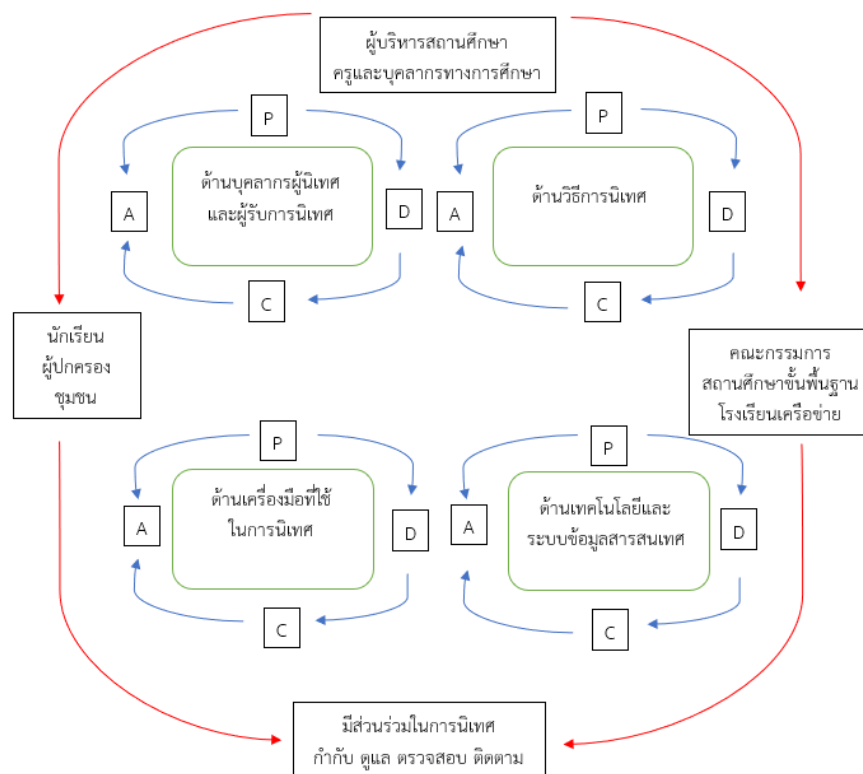
สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคลากรผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ($\bar{x}=4.93$) รองลงมาคือ ด้านเทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ ($\bar{x}=4.58$) และด้านวิธีการนิเทศ ($\bar{x}=4.57$) ตามลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ($\bar{x}=4.54$)

ส่วนความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อ 1. ด้านบุคลากรผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ (PNI_{modified}=0.95) ข้อ 4. ด้าน

เทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ ($PNI_{\text{modified}}=0.53$) ข้อ 2. ด้านวิธีการนิเทศ ($PNI_{\text{modified}}=0.42$) และข้อ 3. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ($PNI_{\text{modified}}=0.41$) ตามลำดับ

สรุปผลคือ สภาพปัจจุบันของการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนา พบว่า ด้านบุคลากรผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีความต้องการพัฒนา มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ ด้านวิธีการนิเทศ และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา แล้วดำเนินการร่างแนวทางการนิเทศ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดทำการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ฉบับสมบูรณ์ แสดงผลดังนี้

ภาพที่ 1 กลไกการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและมีคุณภาพในการพัฒนาการนิเทศในสถานศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการประเมินแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวทางการนิเทศภายใน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการและเหตุผล	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3. กลไกการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
4. กระบวนการนิเทศภายใน	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
ด้านบุคลากรผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
ด้านวิธีการนิเทศ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
ด้านเทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
5. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.58	0.55	มากที่สุด	4.67	0.11	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.58$) และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.67$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ รองลงมาคือ ด้านวิธีการนิเทศ ด้านเทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ และด้านบุคลากรผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสุรียา สุนาอาจ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ที่ปรากฏผลดังกล่าวเนื่องมาจากการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนในปัจจุบันยังไม่มีกระบวนการนิเทศภายในที่ชัดเจนและไม่มีความรู้ การนิเทศภายในให้ศึกษา ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการนิเทศภายใน อีกทั้งความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้บริหาร ครูและบุคลากร มีความแตกต่างกัน การนิเทศยังขาดความต่อเนื่องและความเป็นเอกภาพที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ การนิเทศไม่เป็นไปตามแผน

กระบวนการที่วางไว้ ครูส่วนหนึ่งไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่มีความมั่นใจในตนเอง

ผลการศึกษาพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิธีการนิเทศ รองลงมาคือ ด้านเทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ ด้านบุคลากรผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศและด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ตามลำดับและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรียา สุนาอาจ (2562) ได้ ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ เรียงลำดับคะแนน เฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ด้านบุคลากร การวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายใน ด้านการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน และด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ที่ปรากฏผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากสถานศึกษาต้องการมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อ 1. ด้านบุคลากรผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ข้อ 4. ด้านเทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ ข้อ 2. ด้านวิธีการนิเทศ และ ข้อ 3. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวรรณ เอมนิล (2555) ได้ศึกษาการใช้กระบวนการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอน โรงเรียนบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่า เกิดปัญหาในขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายใน เนื่องจากในขั้นตอนการใช้ระบบการนิเทศ ผู้นิเทศยังขาดทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติ การนิเทศภายในตามระบบใหม่ คือ ไม่สามารถนำขั้นตอนการนิเทศทั้งหมดมาปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพได้เท่าที่ควร มีการปฏิบัติที่ข้ามขั้นตอน ไม่ต่อเนื่อง และไม่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการนิเทศ ทำให้ผู้นิเทศขาดความมั่นใจในการให้การนิเทศ จึงต้องนำไปพัฒนาในขั้นตอนการใช้ระบบ พบว่า ผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาระบบการนิเทศภายในพบว่า ผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายใน ปฏิบัติตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง มีทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติการนิเทศภายในมากขึ้น สร้างความมั่นใจและสามารถปฏิบัติการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง สามารถจัดระบบการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสถานศึกษาทั้งด้านระบบงานและบุคลากร และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้นตามลำดับ

6.2 แนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งได้ศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) แล้วนำมาสังเคราะห์ ยกร่างเป็นแนวทางทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ซึ่งผลการประเมินแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่าความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้
 แนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา พบว่า ผู้วิจัยมีการนำเอาข้อมูลจากผลการศึกษาในระยะที่
 1 ระยะที่ 2 ผนวกกับผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมาเป็นข้อมูลใน
 การสร้างแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 มหาสารคาม เขต 1 พบว่าความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่
 ในระดับมากที่สุด ซึ่งควรให้ความสำคัญ ความจำเป็นของการนิเทศภายใน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ด้าน
 บุคลากรผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ บุคลากรทุกคนควรสร้างความตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็น
 ของการนิเทศภายใน เพราะการนิเทศภายในจะส่งผลต่อกระบวนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ
 อย่างเป็นระบบ สร้างข้อตกลงระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศก่อนการดำเนินการนิเทศ เกี่ยวกับ
 เรื่องผลของการนิเทศว่ามีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างไร โดยผู้นิเทศเองต้องไม่นิเทศแบบ
 จับผิดแต่ต้องเป็นการนิเทศเพื่อหาข้อดีของผู้ถูกนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญที่จะ
 ดำเนินการนิเทศภายใน มีการนิเทศครูในสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ
 ผลงานวิจัยของ จิรภัทร เหมืองทอง (2555) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาชั้น
 พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผล การศึกษาพบว่า
 1) สภาพปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย
 เขต 2 จำแนกตามสภาพ ขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับ
 ปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการ
 นิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต
 2 จากประเด็นที่มีค่าความถี่สูงสุดของแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินความต้องการ ความจำเป็น
 ในการพัฒนา ควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้ารับการอบรมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ
 เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนา
 และส่งเสริมศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

จากองค์ประกอบดังกล่าวยังใช้การบริหารงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงดำเนินการ ให้เหมาะสม (Act) โดยการมีส่วนร่วม กำกับ ดูแล ตรวจสอบจากทุกภาคส่วน ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียนเครือข่าย โดยแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 1. ด้านบุคลากรผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยใช้การบริหารงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) มี 7 แนวทาง ได้แก่ 1) สถานศึกษาประชุมผู้บริหารและบุคลากรทุกคนเพื่อวางแผน สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็น เป้าหมายของการนิเทศภายในและกำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกัน 2) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนงาน โครงการนิเทศ ภายในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม 3) สถานศึกษามีหลักเกณฑ์ประเมิน คัดเลือกบุคลากรนิเทศอย่างเป็นมาตรฐาน แต่งตั้งผู้นิเทศตรงตามความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการทำงานและเป็นที่ยอมรับ 4) ประชุมชี้แจง เพื่อกำหนดขอบข่ายการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับองค์ความรู้และเตรียมพร้อมในการดำเนินการนิเทศให้เป็นไปตามกระบวนการพัฒนาของขั้นตอนการนิเทศ 5) มีการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 6) ต้องมีระบบการนิเทศที่ให้ทุกคน ทุกฝ่ายทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศ มีการอบรม เพื่อพัฒนาทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในให้กับบุคลากร 7) มีการขอความร่วมมือการองค์กรภายนอก ผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเฉพาะตัวมาเป็นผู้นิเทศ 2. ด้านวิธีการนิเทศ โดยใช้การบริหารงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) มี 7 แนวทาง ได้แก่ 1) สถานศึกษามีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา มีการจัดทำแผนการนิเทศที่ชัดเจน การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานในโรงเรียน (MOU) วางแผนการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอน 3) จัดประชุมชี้แจงกรอบในการนิเทศการจัดการจัดการเรียนการสอน มีการจัดทำแผนการนิเทศที่ชัดเจน 4) ดำเนินการนิเทศติดตามการปฏิบัติงาน นิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและเป็นกัลยาณมิตร 5) มีวิธีการนิเทศที่หลากหลาย ควรมีทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ โดยดูจากบริบทของสถานศึกษา 6) การสร้างเครือข่ายการนิเทศและการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศ 7) การนิเทศทุกครั้งควรมีการรายงานผลการนิเทศติดตาม การสรุปผลการนิเทศและสะท้อนผลการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศทราบนำผลการนิเทศมาใช้ปรับปรุงการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป 3. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ โดยใช้การบริหารงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) มี 7 แนวทาง ได้แก่ 1) สถานศึกษาประชุมบุคลากรเพื่อสังเคราะห์เครื่องมือนิเทศที่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ตามนโยบาย กลยุทธ์และอื่น ๆ ตามหน่วยงานต้นสังกัดกำหนด 2) มีการกำหนดเครื่องมือการนิเทศไว้สำหรับการนิเทศแต่ละครั้ง ไว้ในแผนการนิเทศให้ชัดเจน 3) จัดทำคู่มือหรือจัดหาเตรียมสื่อ แหล่งการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศภายในให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศ 4) มีสื่อ แหล่งการเรียนรู้และเครื่องมือนิเทศที่หลากหลาย จัดไว้ให้ครบและพร้อมใช้งาน 5) ควรมีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือ การพัฒนาเครื่องมือ 6) จัดทำทะเบียนสื่อ แหล่ง การเรียนรู้และเครื่องมือ ที่ใช้ในการนิเทศ 7) ประชุมเพื่อวิพากษ์เครื่องมือ โดยให้ภาคเครือข่ายมีส่วนร่วม เพื่อ

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีการสรุปผลจากการใช้เครื่องมือทุกครั้ง นำผลมาใช้ปรับปรุงเครื่องมือสำหรับการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป 4. ด้านเทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้การบริหารงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) มี 9 แนวทาง ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการนิเทศ มีการสำรวจความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ 2) วางแผนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้สำหรับการนิเทศภายในสถานศึกษา 3) แต่งตั้ง กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้รับผิดชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศไว้อย่างชัดเจน 4) มีการใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย กระจับ อำนวยความสะดวก 5) จัดทำระบบข้อมูลในรูปแบบทะเบียนเพื่อใช้จัดเรียงอย่างเป็นระบบ 6) พัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับระบบข้อมูลสารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีสืบค้นข้อมูล และพัฒนาเกี่ยวกับการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูล 7) มีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมแอปพลิเคชันต่าง ๆ มาใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา 8) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ช่วยในการดำเนินการนิเทศ 9) ประเมินผลการนิเทศผ่านแอปพลิเคชัน ประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสืบค้นข้อมูล มีการสรุปผลจากการใช้แอปพลิเคชันทุกครั้ง นำผลมาใช้ปรับปรุงแอปพลิเคชันสำหรับการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ควรศึกษาบริบท ความพร้อม ตลอดจนสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา แล้วจึงนำแนวทางไปปรับและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อการพัฒนาการนิเทศภายใน เพื่อให้สามารถพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพที่เพิ่มสูงขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การนำแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ไปใช้ในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำความเข้าใจและดำเนินการบริหารจัดการตั้งแต่การเตรียมผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ การวางแผนวิธีการนิเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ และจัดหาเทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศมาใช้สำหรับการนิเทศ ตามลำดับ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทและปัจจัยในการบริหารที่แตกต่างกัน

9. เอกสารอ้างอิง

กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร : ธารอักษร.

- คณน สิริโชคเจริญ. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จำนง อภัย. (2552). การดำเนินการนิเทศภายในของผู้บริหาร สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จิรภัทร เมืองทอง. (2555). สภาพปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จุไรรัตน์ สุตรุ่ง. (2559). การนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ชวลิต จันทศรี. (2556). การนิเทศภายในโรงเรียน. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2566. จาก http://supervisorteacher.blogspot.com/2013/07/blog-post_4.html
- ชารี มณีศรี. (2542). การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : ศิลปบรรณาการ.
- ดาวรรณ เอมนิล. (2555). การใช้กระบวนการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอน โรงเรียน บ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พลพิศุษฐ์ ตาละซอน. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีความเหมาะสมเชิงพื้นที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เพิ่มพูน ร่มศรี. (2558). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รัชณี สุวรรณเกษร. (2555). องค์ประกอบของการนิเทศภายในสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/192681>
- วัชรา เล่าเรียนดี. (2556). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). นโยบายและจุดเน้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2567. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2566. จาก <http://www.obec.go.th>

สุริยา สุณาอาจ. (2562). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). การพัฒนาเครือข่ายการนิเทศการศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีเขตตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สืบค้นเมื่อ วันที่ 12 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.esdc.name/esdc2022/pages/index.php>

Harris, B.M. (1975). *Supervision behavior in education*. 2nd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.

Krejcie, R. V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activity. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

10. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา สริวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้ความอนุเคราะห์และสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้ ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ให้คำปรึกษาทุกขั้นตอนของการค้นคว้าด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว มิตรสหายและผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี จนได้รับความสำเร็จในการศึกษาตามความมุ่งหมาย

ศึกษาผลการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment)
ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*

THE STUDY OF RESULTS OF LEARNING ENVIRONMENT BASED ON
CONSTRUCTIVISM TO PROMOTE GRADE 3 STUDENTS'
PROBLEM SOLVING IN MATHEMATICS

สุนิสา สุวรรณฉาย¹, นภาพร วรเนตรสุดาทิพย์², พุทธชาติ ชุมแวงวาปี³
Sunisa Suwannachai¹, Naphaporn Woranetsudathip², Puttachat Chumwangwapee³
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา^{1,2,3}
Khon Kaen University Demonstration Elementary School, Thailand.^{1,2,3}
Email : Suniuk@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวคิดของโพลยา 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ ด้านสื่อบนเครือข่าย และด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อม กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามความคิดเห็นการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหา ตรงประเด็นเรื่องที่เรียน 2) สื่อบนเครือข่าย มีความน่าสนใจ เข้าถึงง่าย 3) การออกแบบสิ่งแวดล้อม สถานการณ์ปัญหา ภารกิจในบทเรียน ยาก ง่าย น่าสนใจ เหมาะสม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ มีการนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางและบรรยายข้อมูลในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการใช้สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 20.29 คะแนน และ 23.97

คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน คะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพบว่า มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 97.38 ของนักเรียนทั้งหมด 3) ผลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเหมาะสม ด้านสื่อบนเครือข่ายคิดเป็นร้อยละ 94 ด้านเนื้อหาการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 92 และด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 86 ตามลำดับ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้ ช่วยให้ผู้เรียนสนุกและมีความสุขกับการเรียน ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา อีกทั้งยังสามารถสื่อสารกับอาจารย์ที่ปรึกษาได้ตลอดเวลาผ่านแพลตฟอร์ม EDULEARN สามารถจดจำข้อมูลที่ซับซ้อน และแก้ปัญหาเหล่านั้นได้เป็นอย่างดีเป็นระบบ

คำสำคัญ: สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่าย, การคิดแก้ปัญหา, ชั้นเรียนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา

Abstracts

The purposes of the study were to 1) study problem-solving skill of Prathomsuksa 3 students in mathematics class based on Polya, 2) study students' learning achievement towards Constructivist learning environment, and 3) study students' opinions on learning environment management on lesson, media, and environment design. The target group was 38 Prathomsuksa 3 students of Khon Kaen University Demonstration Elementary School (Suksasart). The tools used were learning environment based on Constructivist Theory, achievement test in learning environment with 4-multiple choice and 30 items based on Constructivist Theory, and questionnaire on learning environment based on Constructivist Theory including 1) lesson learned detail, 2) interesting and accessible media, 3) environment design, problem situation, lesson objective. The data was analyzed in qualitative and quantitative methods and the statistics used were average and percentage presented in table and description.

The findings of the study revealed as follows: 1) The result of employing Constructivist learning environment emphasizing on learning mathematics problems of Prathomsuksa 3 students showed that the result of pre-test and post-test of the students were at 20.29 and 23.97 respectively in which pre-test and post-test were statistically different at a 0.5 level of significant. 2) The result of employing achievement test in learning environment showed that there were 37 students (97.38%) who passed the test. 3) The result of questionnaire was appropriate in which there were 94% from the media, 92% from the lesson learned, and 86% from the environment design. The recommendation was declared that well-planned learning

environment helped students learn contentedly and search for interesting information by themselves at anywhere and anytime, as well as communicate to their counselor through the platform called EDULEARN which could recognize complex details and solve the problem systematically.

Keywords : 1. Constructivist Web-Based Learning Environment 2. problem solving 3. Prathomsuksa mathematics class

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม รวมถึงด้านเทคโนโลยีที่มีการแข่งขันกันสูง โลกกำลังก้าวเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ 21 (ค.ศ.2000 – 2100) นานาประเทศได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมคนให้พร้อมกับการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลง การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการเตรียมคนให้ออกไปเป็นคนที่ใช้ความรู้ (Knowledge worker) และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (Learning person) ไม่ว่าจะประกอบสัมมาชีพใด (วิจารณ์ พาณิช, 2555) กระแสการจัดการศึกษาของโลกในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ให้เกิดกับผู้เรียนซึ่งได้แก่ Literacy (การรู้หนังสือ) Numeracy (การรู้เรื่องจำนวน) Reasoning (การใช้เหตุผล) Creative problem solving skills (ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์) Critical thinking skills (ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ) Collaborative skills (ทักษะการทำงานอย่างร่วมพลัง) Communicative skills (ทักษะการสื่อสาร) Computing skills (ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์) Career and life skills (ทักษะอาชีพและทักษะการใช้ชีวิต) Cross-cultural skills (ทักษะการใช้ชีวิตในวัฒนธรรมข้ามชาติ) (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2558) ซึ่งประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเตรียมคนให้พร้อมสำหรับการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่มีความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และกล่าวถึงแนวการจัดการศึกษาใน มาตรา 22 ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งคณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ปัญหาได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แม้ว่าวิชาคณิตศาสตร์จะมีความสำคัญก็ตาม แต่จากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในรอบแรกพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนทั่วประเทศอยู่ใน

ระดับปรับปรุง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) สอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนทั่วประเทศได้คะแนนเฉลี่ยเพียง 35.88 คะแนนจาก 100 คะแนนเต็ม (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2553) จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ คือการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (ประเวศ วะสี, 2547) คือวิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ (วัฒนาพร รัชภัทก์, 2542)

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้และส่งเสริมการคิดมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) ซึ่งแนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง (สมาลี ชัยเจริญ, 2551) โดยหลักการจัดการการเรียนรู้ตามแนว ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา (Cognitive Constructivism) ซึ่งมาจากพื้นฐานแนวคิดของเพียเจต์ ที่เชื่อว่าเมื่อผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหา (Problem Based) ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญาจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเสียสมดุลทางปัญญา (Disequilibrium) ผู้เรียนจะพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญาให้เข้าสู่สภาวะสมดุล โดยการดูดซึม (Assimilation) หรือการปรับโครงสร้าง (Accommodation) เมื่อผู้เรียนปรับเข้าสู่สภาวะสมดุล คือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งหลักการที่จะนำมาใช้คือ การใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นเสมือนประตูเข้าสู่เนื้อหาการเรียนรู้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนั้นต้องเป็นปัญหาที่ใกล้เคียงกับสภาพบริบทจริง ทำให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา จะทำให้ผู้เรียนไปสืบเสาะแสวงหาสารสนเทศในแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อแก้ปัญหา รวมถึงในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ยังได้นำหลักการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนตามหลักการ Open Learning Environments (OLEs) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นการคิด ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า โดยสามารถแสดงออกได้หลายแบบ และหลายวิธี และแนวคิดที่หลากหลาย

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา -19 ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นอย่างมากจึงทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้นโดย “UNESCO” ได้คาดการณ์ว่าขณะนี้ มีนักเรียนนักศึกษา ประมาณ 363 ล้านคนทั่วโลกซึ่งได้รับผลกระทบจากวิกฤตการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา - 19 และประมาณการว่ามีสถาบันการศึกษาใน 15 ประเทศทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงยุโรปและอเมริกาเหนือได้ปิดการเรียนการสอนที่โรงเรียนและมหาวิทยาลัยขณะที่สถาบันการศึกษาในหลายประเทศได้นำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้เพื่อเปิดการเรียนการสอนผ่านออนไลน์ (สิริพร อินทสนธิ์, 2563) National Council of Teachers of Mathematics (NCTM) (2000) ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ผ่านการแก้ปัญหาจากปัญหาทางคณิตศาสตร์ (mathematical tasks) ที่ท้าทายความสามารถในการเข้าใจและการพัฒนาแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการแก้ปัญหา จะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ดี และยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในคณิตศาสตร์ เพราะคำตอบของปัญหาที่ได้จากกระบวนการแก้ปัญหาจะทำให้ได้ข้อค้นพบใหม่และเป็นวิธีการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับปัญหา

อื่น ๆ (สมเดชมุญษประจักษ์, 2540) การแก้ไขโจทย์ปัญหา การวิเคราะห์ความหมายของปัญหา การทำความเข้าใจโจทย์ปัญหาเป็นเรื่องที่ยากสำหรับนักเรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบรูปแบบหรือวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ ที่จะศึกษาผลการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหานักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยนำรูปแบบการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา 4 ขั้นตอนคือขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจโจทย์ปัญหา ขั้นที่ 2 วางแผนการแก้ปัญหามาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวคิดของโพลยา (Polya)

2.2 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหานักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหานักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ ด้านสื่อบนเครือข่าย และด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 12 หมื่นถ่านแจ้หนองมั่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้สารสนเทศเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 12 หมื่นถ่านแจ้หนองมั่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

3.2 โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 12 หมื่นถ่านแจ้หนองมั่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้แนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ (One Group Pretest-Posttest Design) โดยมีรูปแบบวิจัย ดังนี้

กลุ่ม	Pretest	Treatment	Posttest
E	T1	X	T2

กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2565 จำนวน 35 คน เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย หน่วยที่ 4 ตารางและแผนภูมิ ระยะเวลาและสถานที่ทำวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย : มกราคม - กันยายน 2565 สถานที่ในการศึกษาวิจัย : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรต้น การจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตัวแปรตาม 1) กระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวคิดของโพลยา (Polya) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ 3) ความคิดเห็นของผู้เรียนด้านเนื้อหา สื่อบนเครือข่าย และการออกแบบสิ่งแวดล้อมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย (1) ด้านเนื้อหา ตรงประเด็นเรื่องที่เรียน (2) สื่อบนเครือข่าย มีความน่าสนใจ เข้าถึงง่าย (3) การออกแบบสิ่งแวดล้อม สถานการณ์ปัญหา ภารกิจในบทเรียน ยาก ง่าย น่าสนใจ เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) มีการทดสอบก่อนเรียน จัดการเรียนรู้โดยใช้สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) จัดการเรียนรู้โดยใช้สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 3) ทดสอบหลังเรียน และทำแบบสอบถามความคิดเห็นการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา วิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษา 4) นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็นการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา สื่อบนเครือข่าย และการออกแบบสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Excel เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียน (t-test dependent samples) (ปกর্ণ ประจัญบาน, 2552) โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการใช้สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 20.29 คะแนน และ 23.97 คะแนนตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 ผลจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพบว่านักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 97.38 ของนักเรียนทั้งหมด

5.3 ผลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเหมาะสม ด้านสื่อบนเครือข่ายคิดเป็นร้อยละ 94 ด้านเนื้อหาการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 92 และด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 86 ตามลำดับ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้ ช่วยให้ผู้เรียนสนุกและมีความสุขกับการเรียน ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา อีกทั้งยังสามารถสื่อสารกับอาจารย์ที่ปรึกษาได้ตลอดเวลาผ่านแพลตฟอร์ม EDULEARN สามารถจดจำข้อมูลที่ซับซ้อน และแก้ปัญหาเหล่านั้นได้เป็นอย่างดีเป็นระบบ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องศึกษาผลการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

คะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การเรียนเรื่องตารางและแผนภูมิด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ที่คงทน สามารถจดจำและแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดให้ได้ ทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนมีความแตกต่างกัน ซึ่งค่าเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 20.29 และหลังเรียนอยู่ที่ 23.79 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเรียนด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์มุ่งเน้นให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อนำไปสู่กระบวนการหาคำตอบที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของรูปแบบการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) โดยใช้ระบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ “Edulearn” ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) ปัญหา/ภารกิจภารกิจ การเรียนรู้ในแต่ละคาบรูปแบบของโจทย์ หรือ สถานการณ์ปัญหา หรือคลิปวิดีโอ เกี่ยวกับตารางและแผนภูมิ ที่มีเนื้อหาชวนคิด ชวนให้สงสัย และจะปรากฏช่องส่งภารกิจ ที่สามารถแนบไฟล์งานหรือรูปถ่ายงานเพื่อส่งงานทางออนไลน์ ช่องคำตอบ เพื่อสำหรับให้นักเรียนตอบคำถามหรือพิมพ์สอบถามการส่งงานกับครู 2) แหล่งเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ในรูปแบบของการแนบลิงก์หรือสามารถสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อเข้าสู่คลิปวิดีโอ การสอนที่มีการแสดงแนวคิดต่างๆ อธิบายขั้นตอน แนว

ทางการแก้ปัญหา ประกอบเสียงบรรยายและการเคลื่อนไหวของแต่ละขั้นตอน 3) ฐานความช่วยเหลือ ฐานความช่วยเหลือประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ฐานความช่วยเหลือด้านความคิดรวบยอด และฐานความช่วยเหลือด้านกลยุทธ์ โดยฐานความช่วยเหลือด้านความคิดรวบยอดเป็นการแสดงแนวคิดพื้นฐานของภารกิจนั้นๆ ส่วนฐานความช่วยเหลือด้านกลยุทธ์ จะเป็นการแสดงแนวคิดอื่นๆที่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้ 4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในส่วนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะเป็นการที่นักเรียนสามารถโพสข้อความ หรือข้อสงสัย และสามารถแนบไฟล์ประกอบคำถามได้ 5) ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ในช่องการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ มีการแนบอีเมลที่สามารถติดต่อผู้สอนได้ ซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง อันนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กฤตยาณี กองอิม, 2548; สมปอง ศรีภรณ์, 2549; จรัสศรี จินรักษ์, 2554) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าของสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ฯ โดยจากผลการศึกษาพบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

จากการวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการเรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาที่มีการประสานร่วมกันระหว่างสื่อ กับวิธีการ โดยการนำทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบประสานร่วมกับสื่อ ซึ่งมีคุณลักษณะของสื่อและระบบสัญลักษณ์ของสื่อที่ช่วยสนับสนุนการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิด การเสาะแสวงหาความรู้อย่างอิสระ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและหาคำตอบจากภารกิจในสถานการณ์ปัญหาที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของโพลยา โดยใช้หลักการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเปิด (OLEs) สนับสนุนเพิ่มพูนหรือขยายการคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ได้ตามต้องการและค้นหาสารสนเทศมาตอบภารกิจของสถานการณ์ปัญหานั้น ๆ ได้อย่างไม่จำกัด ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นและส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากนโยบายทางการศึกษามุ่งเน้นให้บุคคลพร้อมสำหรับการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในศตวรรษที่ 21 ซึ่งควรมีการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในด้านอื่น ๆ ที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียน เช่น ด้านการคิด ด้านการใช้ชีวิต

7.1.2 ในการดำเนินงานพัฒนาผู้เรียนยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการพัฒนา และข้อจำกัดด้านบุคลากรเนื่องจากบุคลากรมีจำนวนภาระงานมากจึงจำเป็นต้องบริหารจัดการภาระงานบุคลากรให้เหมาะสมเพื่อให้บุคลากรมีเวลาในการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 บุคลากรทางการศึกษาสามารถนำงานวิจัยชิ้นนี้ไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้เข้ากับระดับชั้นที่สอนเพื่อความเหมาะสมกับผู้เรียนได้

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 การอัปโหลดวิดีโอที่มียกขนาดใหญ่เกินไปอาจจะอัปโหลดไฟล์ไม่ได้เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูล การแก้ปัญหาเบื้องต้นจึงทำการจัดเก็บใน google drive แล้วส่งลิงก์เว็บ และคิวอาร์โค้ดเพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าไปศึกษาวิดีโอได้

8. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤตยาณี กองอิม. (2548). ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จรัสศรี จินรักษ์. (2554). การศึกษาความเข้าใจโน้มน้าและการคิดวิเคราะห์ ที่เรียน ด้วยมัลติมีเดียที่พัฒนาตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง แรงและกฎ การเคลื่อนที่ของนิวตัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปกรณ ประจัญบาน (2552). สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยและประเมิน (Advanced Statistics for Research and Evaluation). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2558). **คู่มือปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มเดช บุญประจักษ์. (2540). การพัฒนาศักยภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษา. (2553). **คู่มือดำเนินการสอบแบบทดสอบความถนัดทางการเรียน**. กรุงเทพมหานคร : สภาลาดพร้าว.
- สมปอง ศรีภิรมย์. (2549). ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิริพร อินทสนธ์. (2563). โควิด – 19 : กับการเรียนการสอนออนไลน์ กรณีศึกษา รายวิชาการเรียนโปรแกรมเว็บ. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์. 22(2). 203-213.

สุภิญญา พิทักษ์กาดากร. (2541). การสอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหาของโพลยาในโรงเรียนปริมัสรอยแยลส์วิทยาลัย. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุมาลี ชัยเจริญ. (2551). เทคโนโลยีการศึกษา หลักการ ทฤษฎี สู่การปฏิบัติ. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

National Council of Teachers of Mathematics (NCTM). (2000). **Principles and Standards for School Mathematics**. Reston, Virginia : NCTM.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาและเมตตาจาก ศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี ชัยเจริญ ที่คอยสร้างแรงบันดาลใจ ให้คำแนะนำ เอาใจใส่เพื่อให้งานวิจัยชิ้นนี้เกิดขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศราวุธ จักรเป็ง ที่คอยเป็นที่ปรึกษา ให้ความช่วยเหลือเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานวิจัยและชี้แนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจ สนับสนุน และขอขอบใจนักเรียนยุนิทซี 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ทุกคนที่ให้ความร่วมมือ

ท้ายสุดขอขอบคุณครอบครัวที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*
PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT PLAN MAKING OF NONG KHON
KWANG SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

สมเกียรติ วงษ์สิงห์¹, ดนัย ลามคำ², ชิตพล วิลางาม³
Somkiat Wongsing¹, Danai Lamkham², Chittphon Wilaingam³
วิทยาลัยพิชญบัณฑิต^{1,2,3}
Pitchayabundit College, Thailand.^{1,2,3}
Email : namedanai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นหัวหน้าครัวเรือนในตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 355 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามประกอบไปด้วย 3 ส่วน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนาได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมานได้แก่ t-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ประชาชนเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญของชุมชน รองลงมา คือ ประชาชนมีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนและความต้องการของชุมชน เทศบาลตำบลมีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและประเมินผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามลำดับ และเทศบาลตำบลมีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนด้านการบริการในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา เพศไม่มีความแตกต่างกันกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชน ส่วนอายุ และระดับการศึกษามีความแตกต่างกันกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขา อาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น

คำสำคัญ : 1. การมีส่วนร่วม 2. ประชาชน 3. แผนพัฒนาท้องถิ่น 4. เทศบาล

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the level on participation of people in the local development plan making in the area of Nong Khon Kwang Subdistrict of Muang District in Udon Thani Province, 2) to compare the level on participation of people in the local development plan making in the area of Nong Khon Kwang Subdistrict of Muang District in Udon Thani Province by dividing on gender, age and educational level and 3) to study the guidelines on participation of people in the local development plan making in the area of Nong Khon Kwang Subdistrict of Muang District in Udon Thani Province. The samples using for study were 355 persons from the chiefs of families in Nong Khon Kwang Subdistrict of Muang District in Udon Thani Province. The instruments using for the study were 3 rating scales questionnaires. The statistics using for data analysis were descriptive statistics included mean, percentage and standard deviation. The estimating statistics included t-test and F-test.

The results of findings were as follows: 1) for overall on participation of people in the local development plan making was in high level. Considering on each point, it was founded that the highest level was on the meeting of people for joining on decision of important problems for communities. The next were on performance of lining the important problems on priority and the needs of communities. And, the least levels were on using of system of information for planning and estimation of local administrative organization and for overall of estimation for satisfaction of people on services. 2) the result of comparative analysis on participation of people for local development plan making of communities in the area of Nong Khon Kwang Subdistrict municipality in Muang District of Udon Thani Province by dividing on gender, age and educational level was not different. But the age and educational level were different from the level on participation of people for local development plan making of communities at the statistical significance for 0.05 level. 3) Guidelines for public participation in local development include: Encouraging people to participate in policy making and planning for economic and social development at both the national and local levels. Support public participation in political decisions Planning for economic

and social development, including the provision of public services and public participation to examine the use of state power at all levels in the form of professional organizations or sectors. Various careers or other forms.

Keywords : 1. Participation 2. People 3. Local development plan 4. Municipality

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

นับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตย ในปี พ.ศ.2475 และมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักในการปกครองประเทศ บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริงนั้นส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ส่วนประชาชนซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีเพียงจำนวนน้อยที่มีความรู้ความเข้าใจในรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง ประชาชนส่วนใหญ่นอกจากจะขาดความรู้ความเข้าใจแล้ว ยังไม่เห็นถึงความสำคัญของรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุด หรือเป็นหลักในการปกครองประเทศ หรือก่อให้เกิดผลกระทบหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางการเมืองการปกครอง โดยอาจกล่าวได้ว่าประชาชนชาวไทยยังขาดคุณภาพ ขาดความสำนึกทางการเมืองที่ดี การร่างรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับของประเทศไทยที่ผ่านมา ประชาชนไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงทั้งที่บทบาทของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบต่างๆ ทั้งการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การแสดงประชามติ การดูแลเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนของตนในองค์กรทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองของประเทศในลักษณะต่างๆ ล้วนแต่เป็นพื้นฐานสำคัญของพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย (บรรเจิด ชุนตระกูล, 2556) เนื่องจากจะช่วยให้ประชาชนเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง ตลอดจนเกิดความสำนึกและเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องของสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะใช้สิทธิหรือปฏิบัติตามหน้าที่ของตนให้ถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด โดยเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

เทศบาล ถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนหรือชุมชน เป็นหน่วยงานที่สามารถตอบสนองหรือให้บริการกับประชาชนหรือชุมชนในท้องถิ่นได้ เนื่องจาก เทศบาลมีงบประมาณ พนักงาน เป็นของตนเอง อีกทั้งกฎหมายยังกำหนดอำนาจหน้าที่ให้เทศบาลสามารถ บริหารงานได้ด้วยคามอิสระ (บรรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, 2552) ดังนั้นการบริหารงานของเทศบาลจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นเองจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ตำบลหนองขอนกว้างอยู่ในเขตปกครองของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง ซึ่งเทศบาลมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เทศบาลตำบล จะเป็นกลไกการบริหารจัดการในเขตตำบลเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง แต่ปัจจุบันเทศบาลตำบลหลายแห่งประสบปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนมากยังขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และขาดสำนึกความเป็น

พลเมือง เนื่องมาจากนักการเมืองเมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้ว จะไม่เข้าถึงประชาชน ไม่ชี้แจงการทำงาน หรือไม่ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี นั้นเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการของการพัฒนาท้องถิ่นในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและโครงการพัฒนาท้องถิ่นต่างๆ ล้วนต้องอาศัยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาทุกขั้นตอนโดยตระหนักดีว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นในการประสานโครงการในการพัฒนาท้องถิ่นตามแผนงานต่างๆให้ตรงกับความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด และเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการมีสมรรถนะทางการเมืองของประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น บทบาทของประชาชนในโครงการพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนจะเป็นผู้ริเริ่ม ผู้เสนอแนะ ผู้ค้นหาปัญหา รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น และการวางแผนแก้ไขปัญหาตลอดจนประเมินผลโครงการด้วยตัวประชาชนเอง ประชาชนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับทราบเป้าหมายหรือผู้กระทำการตามที่รัฐบาลกำหนดไว้เท่านั้น การสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านต่างๆ นั้นเป็นการเสริมสร้างประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานในระดับท้องถิ่นและนำไปสู่การมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระดับประเทศต่อไปได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- 3.2 ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 3.3. ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมี

วิธีการดำเนินการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูเรือนในตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 3,459 ครูเรือน (ข้อมูลจากแผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี (2566 – 2570) ของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครูเรือนในตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 355 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1967) ซึ่งหลังจากได้กลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีจับฉลากในหมู่บ้านเพื่อให้ได้บุคคลที่เป็นหัวหน้าครูเรือนที่อาศัยอยู่จริง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ เอกสารงานทางวิชาการเพื่อนำมาเป็นการวิเคราะห์ และข้อมูลปฐมภูมิซึ่งได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกเป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อเสนอแนวการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี โดยการจัดเวทีประชาคม (The Community forum) มีเครื่องมือ โดยใช้แบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list) ประกอบด้วย เพศ และระดับการศึกษา ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ผลงานวิจัย และสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำหนดกรอบเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถาม 2) จัดทำแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามที่ต้องการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนและครอบคลุมเนื้อหา 3) ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบเครื่องมืออีกครั้งหนึ่งในขั้นตอนนี้ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความเข้าใจของภาษา ความเข้าใจตรงกันของคำถาม 4) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ 5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของข้อความ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญมีจำนวน 3 ท่านนำเครื่องมือที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยคำนวณหาค่า IOC โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 เป็นต้นไป เป็นข้อที่นำไปใช้ได้ 6) นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลตำบลหนองนาคำ อำเภอมือง จังหวัดหนองอุดรธานี จำนวน 30 คน 7) วิเคราะห์แบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ทองใบสุดชาติ, 2549) ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลได้ค่าเท่ากับ 0.95 8) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สถิติพรรณนา หรือค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลทั่วไปและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 2) สถิติเชิงอนุมาน t-test และF-test และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Sheffe's Method) สำหรับเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

5. ผลการวิจัย

5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= .70) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ประชาชนเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญของชุมชน ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= .51) รองลงมาคือประชาชนมีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนและความต้องการของชุมชน ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= .73) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือเทศบาลมีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและประเมินผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-plan) ($\bar{X} = 3.85$, S.D.= .77) และเทศบาลมีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนด้านการบริการในภาพรวม ($\bar{X} = 3.89$, S.D.= .74)และวิเคราะห์ออกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= .62) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ประชาชนเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญของชุมชน ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= .51) รองลงมาคือประชาชนมีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนและความต้องการของชุมชน ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= .73) รองลงมาคือ และน้อยที่สุดคือเทศบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการชุดต่างๆ เพื่อพิจารณาติดตามและประเมินผลการทำงานของเทศบาล ($\bar{X} = 4.04$, S.D.= .63) และเทศบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการชุดต่างๆ เพื่อพิจารณาโครงการในแผนพัฒนาชุมชนมาบรรจุในแผนพัฒนาสี่ปี ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= .60)

ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= .76) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ศาลาอเนกประสงค์ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= 1.18) รองลงมาคือประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการดำเนินงานตามโครงการ หรือกิจกรรมของเทศบาลตำบล ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= .60) และน้อยที่สุดคือเทศบาลมีการประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาได้อย่างถูกต้องตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= .83) และเทศบาลมีการวางแผนการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี ($\bar{X} = 4.01$, S.D.= .70)

ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= .75) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่เทศบาลได้ร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับงาน ด้านการแก้ไขปัญหาคความยากจน เช่น การส่งเสริมอาชีพและการฝึกอบรมอาชีพให้กับประชาชน ($\bar{x} = 4.23$, S.D.= .71) รองลงมาคือเทศบาลได้ร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานด้านการศึกษา ศาสนา กีฬา และกิจกรรมเยาวชนให้กับประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= .68) และน้อยที่สุดคือเทศบาลได้ให้เงินหรือจ่ายค่าตอบแทนหรือมอบของรางวัลให้แก่ประชาชนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 4.05$, S.D.= .74)

ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผลพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D.= .68) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่เทศบาลมีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานในแต่ละยุทธศาสตร์ ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= .65) รองลงมาคือเทศบาลได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนประจำปี ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= .67) และน้อยที่สุดคือเทศบาลมีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและประเมินผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-plan) ($\bar{X} = 3.85$, S.D.= .77)

5.3 แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นจากข้อคำถามปลายเปิด ในแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น 2) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ 3) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขา อาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการ ดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่าย ทุกรูปแบบ ให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ 5) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= .70) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ประชาชนเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญของชุมชน ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= .51) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือเทศบาลมีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและประเมินผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-plan) ($\bar{X} = 3.85$, S.D.= .77) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นาถนภา กอบวิยะกรณ (2560) ที่พบว่าปัจจัยในการจัดทำแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ความรู้ความเข้าใจ การจัดเวทีประชาคม วิเคราะห์กระบวนการ การสื่อสาร และการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน (SWOT) 3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ บรรเจิด ฮุนตระกูล(2556) ที่พบว่าพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลลานหอย อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านมีส่วนร่วม

ร่วมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในอันดับที่ 1 คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน อันดับรองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และอันดับท้ายสุดคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

6.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามอายุและระดับการศึกษา พบว่าอายุและระดับการศึกษามีความแตกต่างกันกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระกิตติชัย ปญญาธโร (2557) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่าประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่องค์การบริหารส่วนตำบล จัดขึ้น เพราะขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการจัดทำแผนให้มีความรู้ความเข้าใจ สร้าง จิตสำนึกการรักท้องถิ่น ความสามัคคีในชุมชน ให้เห็นความสำคัญของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อ สร้างแรงจูงใจให้มาร่วมตัดสินใจในแผนต่างๆ ของ อบต. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการวางแผนกับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดระเบียบหรือ หลักเกณฑ์การปฏิบัติที่ชัดเจนไว้สำหรับให้ องค์การบริหารส่วนตำบลถือปฏิบัติ หรือการที่จะ ดำเนินงานในเรื่องใดนั้นต้องให้ประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยกระบวนการประชาคม ประชาพิจารณ์ หรือประชาคมติ เพื่อให้การวางแผนมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับปัญหา ความ ต้องการของประชาชน ปัญหา ประชาชนในพื้นที่มีการแบ่งข้างกัน มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ไม่ เหมือนกันจึงไม่ให้ความร่วมมือในการ ทากิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ของ อบต.และยังสอดคล้องกับการศึกษาของนาถนภา กอบวิยะภรณ์ (2560) ที่พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ อาชีพ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 สถานภาพ และอายุ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 5.ปัจจัยในการจัดทำแผนชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

6.3 แนวการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรสำรวจปัญหา ความเดือดร้อน ความต้องการของประชาชน ลงมติเสียงส่วนมากในการเสนอโครงการต่างๆ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และจัดประชุมหรือเปิดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนพัฒนาท้องถิ่นของ

เทศบาลตำบล ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ควรจัดประชุมหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบ แผนฯและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เสนอปัญหา ความต้องการ แสดงความคิดเห็นเสนอแนะระหว่างดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบล ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ควรหาแนวทางให้คนในชุมชนให้มีรายได้ ให้มีงานทำ ให้มีอาชีพ เสริม สร้างความรักความสามัคคีกันในชุมชน ดูแลผลประโยชน์ของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ ประชาชนทุกคน และพัฒนาด้านสาธารณสุขภาค และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ควรให้ประชาชน ร่วมประเมินผลและติดตามแผนฯ จัดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมประเมินผล จัดกิจกรรมพบปะกัน ประชาชนกลุ่มย่อย แบบสอบถามความพึงพอใจ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาแผน ยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลครั้งต่อไปอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจาก การมีส่วนร่วม เป็น กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับ โครงการที่ เหมาะสมและเป็น ที่ ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ตั้งแต่แรก จนถึงติดตาม และประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย โดยมี รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การ ปรีกษาหารือ (Public Consultation) และการประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระกิตติชัย ปญญารโธ (สินคง) (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วน ร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบล จะสามารถบรรลุ เป้าหมายได้นั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ วางแผน ดำเนินการ และ ติดตามประเมินผล เพราะโครงการแต่ละโครงการ ก็ล้วนมาจากความต้องการของ ประชาชนในพื้นที่ การดำเนินการโครงการต่างๆของ อบต. ไม่สามารถจัดทำได้เต็มที่อันเนื่องมาจาก งบประมาณที่มีอยู่จำกัดในแต่ละปีความต่อเนื่องของโครงการเพราะมีการเปลี่ยนแปลงของการเมือง ท้องถิ่น บุคลากรที่ มีไม่เพียงพอภัยธรรมชาติ

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาผู้วิจัยได้เห็นบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมโครงการพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนจะเป็นผู้ริเริ่ม ผู้เสนอแนะ ผู้ค้นหาปัญหา รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น และการวางแผนแก้ไขปัญหา ตลอดจนประเมินผลโครงการด้วยตัวประชาชนเองประชาชนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับทราบเป้าหมายหรือ ผู้กระทำการตามที่รัฐบาลกำหนดไว้เท่านั้น การสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นด้านต่างๆ นั้นเป็นการเสริมสร้างประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานในระดับท้องถิ่นและ นำไปสู่การมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระดับประเทศต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรเป็นผู้ที่สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้นำชุมชนในการประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจกับประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในบทบาทหน้าที่และ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน

ว่าแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นหน้าที่ที่ต้องร่วมกันคิดร่วมตัดสินใจ เพื่อกำหนดอนาคตและหาทางเลือกที่ดีที่สุดของหมู่บ้านร่วมกัน ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานหรือส่วนราชการเพียงฝ่ายเดียว

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรเป็นผู้ที่เปิดโอกาสและสร้างเวทีสำหรับการแสดงความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะผู้นำชุมชนให้มากขึ้นและมีความครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทุกระดับ

8.2.2 ควรสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างประชาชน ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ในการจัดทำแผนงาน โครงการ การจัดสรรงบประมาณและบุคลากร เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ลดความเสี่ยงด้านผลกระทบต่างๆ และช่วยลดปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อน

8.2.3 ควรมีการแก้ไขปรับปรุงแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อให้มีการกำหนดแนวทางการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาปัญหา อุปสรรค ปัจจัย ทักษะคติและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น

8.3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นระหว่างเทศบาลตำบลหนองขอนกว้างกับเทศบาลตำบลอื่นๆ ที่มีขนาดใกล้เคียงกัน เพื่อให้เห็นข้อแตกต่างและนำข้อแตกต่างที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไข ให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- บรรเจิด ฮุนตระกูล. (2556). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล ตำบลลานหอย อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย. สุโขทัย : เทศบาลตำบลลานหอย อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย.
- บวรศักดิ์ อวรรณโณ และคณะ. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้าและมูลนิธิเอเชีย.
- พระกิตติชัย ปัญญาธโร. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลศึกษาเปรียบเทียบเทศบาลนครขอนแก่นกับเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- Bloom. B. S. (1968). *Mastery learning*. UCLA – CSEIP Evaluation Comment. Losangeles : University of California at Los Angeles.

Parker, M. (1971). A program of Scheffe's method. *Educational and Psychological Measurement*, 3(3), 761.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

10. คำขอขอบคุณ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากคณาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของปัญหาเพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน
สำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต*

THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL PACKAGES USING COOPERATIVE
LEARNING ON DIGITAL MULTIMEDIA FOR INSTRUCTION FOR STUDENTS' FACULTY
OF EDUCATION PITCHAYABUNDIT COLLEGE

สมชาย พาชอบ¹, จิรวรรณ พาชอบ²
Somchai Pachob¹, Jirawan Pachob²
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต¹

Faculty of Education Pitchayabundit College, Thailand.¹

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี²

Thailand National Sports University Udon Thani Campus, Thailand.²

Email : nn.pachob@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 26 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.47 - 0.78 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25 - 0.85 และค่าความเชื่อมั่น 0.89 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 การทดสอบค่าที แบบไม่อิสระ และทดสอบค่าที เปรียบเทียบคะแนนกับเกณฑ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพ 82.76/83.85 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนด้วยชุดการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. ชุดการสอน 2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ 3. วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to develop the instructional packages using cooperative learning with an effectiveness criterion of 80/80 2) to compare the students' learning achievement between before and after studying through the instructional packages using cooperative learning 3) to compare achievement of students after learning with the instructional packages using cooperative learning with the criteria of 80 percent and 4) to study the satisfaction of students towards learning with the instructional packages using cooperative learning. The sample group consists of 26 students from the faculty of education, cluster random sampling. The research instruments consisted of: 1. the instructional packages using cooperative learning 2. learning achievement assessment test with difficulty level during 0.47 - 0.78 and discrimination index during 0.25 - 0.85 with a reliability of 0.89 3) the satisfaction questionnaire. The statistics for data analysis comprised percentage, mean, standard deviation, E_1/E_2 , dependent t-tests and one samples t-test.

The research found that: 1) The development of instructional packages using cooperative learning was 82.76/83.85 as the defined criterion of 80/80. 2) The students' learning achievement after studying through the instructional packages using cooperative learning was higher than before at the .01 level of statistical significance. 3) The students' learning achievement with the instructional packages using cooperative learning on digital multimedia for instruction is higher than the percentage criteria 80 statistically significant at the .01 level and 4) The students' satisfaction who studied through the instructional packages using cooperative learning was at the high level.

Keywords : 1. Package 2. Cooperative learning 3. Digital multimedia for instruction

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สภาวะบริบทสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันและสังคมโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ในการดำรงชีวิตสำหรับโลกในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการสร้างนวัตกรรมเป็นของตนเอง และการจัดการศึกษาจึงต้องเร่งดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อให้มีความทันต่อโลกที่ไร้ขอบเขต มีทักษะในด้านต่างๆ ในการเรียนรู้ อาทิเช่น ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงต่อทันสังคมโลกในปัจจุบันและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ

สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและมาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือ ทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน และบทบาทของผู้สอนกับการเรียนรู้แบบใหม่ โดยการเรียนรู้สมัยใหม่ต้องปรับจากเดิม ที่เน้นการเรียนรู้ความรู้จากชุดความรู้ที่ชัดเจนเน้นการพิสูจน์เป็นหลัก ไปสู่ความรู้อีกชุดหนึ่ง ก็คือ ความรู้ที่ไม่ชัดเจน การศึกษาไม่ว่าประเทศใดต้องก้าวจากที่เรียกว่าสิ่งที่ เป็นทฤษฎี ไปสู่การปฏิบัติ ความรู้ที่อยู่ใน การปฏิบัติเป็นความรู้ที่ไม่ชัดเจนแต่ปฏิบัติได้ ทำแล้ว ได้ผลหรือบางที่ไม่ได้ผล แต่เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่สุด ซึ่งการเรียนสมัยใหม่ ต้องไม่ใช่แค่เพื่อให้ได้ความรู้แต่ต้องได้ทักษะที่จำเป็น (วิจารณ์ พานิช, 2556) หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของ วิทยาลัยพินิจบัณฑิต เป็นหลักสูตรที่ผลิตนักพัฒนาหลักสูตร นักศึกษาและนักวิจัยทางการศึกษาที่ ปฏิบัติงานด้านการสร้างและพัฒนานวัตกรรมด้านหลักสูตรและการสอนได้อย่างสร้างสรรค์ มีความรู้คู่ คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณตามหลักวิชาการและวิชาชีพ ในโครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วยหมวดวิชาสัมพันธ์ หมวดวิชาเสริมการศึกษาค้นคว้าอิสระ และหมวดวิชาเฉพาะซึ่งมีวิชา บังคับที่สำคัญหลายวิชา เช่น การพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สัมมนาการพัฒนาหลักสูตรและการสอนระดับท้องถิ่นฯ (คณะศึกษาศาสตร์, 2562)

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านมา พบว่า วิชา สื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน มีนักศึกษาสอบได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 80 จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 24.13 ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนจากทั้งหมด 58 คน ซึ่งยังไม่ถึงเกณฑ์ที่รายวิชา กำหนด (งานทะเบียนและประมวลผล, 2565) และจากการศึกษาประมวลการสอนรายวิชาดังกล่าว พบว่า ผู้สอนใช้วิธีการบรรยายและใช้สื่อประกอบการสอนในรูปของ Power point และการนำเสนอผลงาน ในชั้นเรียน และการทำงานร่วมกัน ซึ่งอาจจะ เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์รายวิชาสื่อผสม ดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนมีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือก็เป็นการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ จัดให้ผู้เรียนได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกัน ออกเป็นกลุ่มเล็กๆซึ่งเป็นการรวมกลุ่มที่มีโครงสร้างชัดเจน มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและ ส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ, 2552) สอดคล้องกับ Arends (1994) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือที่ จัดให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็กประมาณ 2-6 คน ให้ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน เช่น ผู้เรียนที่เก่งจะช่วยเหลือผู้เรียนที่ไม่เก่งทำให้ผู้เรียนที่เก่งมีความรู้สึกภูมิใจ รู้จักเสียสละ มีความเป็นกันเอง กล้าซักถามข้อสงสัยมากขึ้นจึงง่ายต่อการทำความเข้าใจเรื่องที่เรียน ที่สำคัญผู้เรียน ในกลุ่มได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำงานจนสามารถหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุดได้ ถือว่าเป็นการสร้าง

ความรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ความรู้ที่ได้รับเป็นความรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงจึงมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระเดช จิราธนทัต (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักศึกษาโดยใช้ชุดการสอนที่เน้นวิธีสอนแบบให้ฝึกปฏิบัติ วิชาหลักการศึกษาศาสตร์และปรัชญาการศึกษาผลการวิจัย พบว่า 1) หลังเรียนด้วยชุดการสอนที่เน้นวิธีสอนแบบให้ฝึกปฏิบัติ นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) หลังเรียนด้วยชุดการสอนที่เน้นวิธีสอนแบบให้ฝึกปฏิบัติ นักศึกษามีพฤติกรรมการตั้งใจเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ชุดการสอนที่เน้นวิธีสอนแบบให้ฝึกปฏิบัติมีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.54/86.86 และ 4) นักศึกษามีความพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอนที่เน้นวิธีสอนแบบให้ฝึกปฏิบัติโดยรวมและทุกหน่วยการเรียนรู้ในระดับมาก กับ สินีเนตรนาโควงศ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ เรื่อง การประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ ของแฮร์โรว์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.51/81.82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 80/80 2. ชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับร้อยละ 64.88 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 50 3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. ทักษะปฏิบัติการประดิษฐ์ท่ารำของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งผลให้เกิดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียนและผู้สอน อีกทั้งพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อพัฒนาชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 2.3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างหลังเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80
- 2.4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ชุดการสอน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต

3.2 เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน และผู้สนใจในการพัฒนากระบวนการโดยใช้ชุดการสอน ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือวิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน สำหรับผู้เรียนที่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สำหรับเนื้อหาอื่น ๆ หรือวิชาอื่น ๆ

4.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Design) แบบที่มีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) (ไพศาล หวังพานิช, 2545) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 56 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 26 คน จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1. ชุดการสอน จำนวน 6 ชุด รวม 18 ชั่วโมง เนื้อหาประกอบด้วย 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อประสม 2) ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับสื่อประสม 3) หลักการออกแบบสื่อประสมดิจิทัล 4) กระบวนการนำสื่อประสมดิจิทัล 5) การประยุกต์ใช้สื่อประสมดิจิทัล 6) การประเมินสื่อประสมดิจิทัล เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 แล้วปรับปรุงตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ นำชุดการสอนไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ครั้งแรกแบบ 1 : 1 จำนวน 3 คน ครั้งที่สองแบบ 1: 9 จำนวน 9 คน และแบบภาคสนาม จำนวน 20 คน ปรับปรุงแก้ไขทั้งเนื้อหา เวลาที่ใช้จัดกิจกรรม และแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนของหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วยเพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบรายข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งแบบทดสอบมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนแล้ว ได้ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.47 - 0.78 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25 - 0.85 และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้วิธีของ Kuder-Richardson จากสูตร KR-20 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.88 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์สถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1. หาประสิทธิภาพของชุดการสอนโดยหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) 2.เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test for

dependent samples) 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยใช้การวิเคราะห์ค่าที (One Samples t-test) 4.วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ซึ่งมีผลการวิจัย ดังนี้

5.1 ผลการพัฒนาชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 แสดงค่าประสิทธิภาพชุดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือตามเกณฑ์ 80/80

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	เกณฑ์ 80/80
(E ₁)	26	60	1291	49.65	0.24	82.76	สูงกว่าเกณฑ์
(E ₂)	26	40	872	33.54	1.33	83.85	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลรวมคะแนนจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน เท่ากับ 49.65 จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.76 มีคะแนน ผลรวมคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน เท่ากับ 33.54 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 83.85 นั่นคือชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.76/83.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

5.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	26	40	25.12	3.42	11.408**	0.00
หลังเรียน	26	40	33.54	1.33		

**p ≤ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80

คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	t	p-value
คะแนนตามเกณฑ์	32.00	-	80	5.882**	0.000
คะแนนหลังเรียน	33.54	1.33	83.85		

**p < .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังที่เรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 33.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.33 คิดเป็นร้อยละ 83.85 แสดงว่า คะแนนหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.4 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องการพัฒนาชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต ซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

6.1 นักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือวิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน มีผลรวมคะแนนจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน เท่ากับ 49.65 จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.76 มีคะแนน ผลรวมคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน เท่ากับ 33.54 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 83.85 นั่นคือชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.76/83.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากมีกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัด มีการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ ผ่านการทดลองใช้ แก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง โดยระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งมีเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะ เอกสารแนะนำแนวทาง ใบงาน และ

แบบทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียน เมื่อผู้เรียนได้ทำการศึกษาและทำกิจกรรมเนื้อหาย่อยๆในบทเรียน ทำให้นักเรียนได้มีความรู้สึกชื่นชอบและเข้าใจง่ายต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาจริย์ เจริญวงศ์ (2560) ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 87.17/82.99 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 กับงานวิจัยของ สินีเนตร นาโควงศ์ (2565) ศึกษา การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ เรื่อง การประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.51/81.82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 80/80

6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน ของนักศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ที่มีความสามารถแตกต่างกัน ให้ร่วมมือ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกทุกคนเข้าใจเนื้อหาและชุดการสอนเป็นระบบของการวางแผนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของเนื้อหา นั้นๆ ช่วยให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ที่ซับซ้อนมีลักษณะเป็นนามธรรมสูง ซึ่งผู้สอนไม่สามารถสอนด้วยการบรรยายได้ดี ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนที่กำลังศึกษา เพราะชุดการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมอีกทั้งช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอน เพราะแยกการสอนเป็นหมวดหมู่สามารถหยิบใช้ได้ทันที ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ผู้สอน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2538) สอดคล้องกับงานวิจัยของปาจริย์ เจริญวงศ์ (2560) ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของธีรภัทร์ สุขสบาย (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการสอนรายวิชาการสอนการเขียนภาษาไทย สำหรับนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัย พบว่าผู้เรียน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับงานวิจัย สมฤทัย หาญนาดง สมชาย พาชอบและเกียรติศักดิ์ ชารีโคตร (2566) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD เสริมด้วยแบบฝึกทักษะที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาบัญชีเบื้องต้น 1 ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน ของนักศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังที่เรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมมุ่งเน้นให้ผู้เรียน

ได้มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของแต่ละชั้นตอนรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ แบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมแนะนำและอธิบายส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขของผู้เรียนในการทำกิจกรรมทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ลดา สิ้นธนาวา คงรัฐ นวลแปง และ เวชฤทธิ์ อังกะนภัทรขจร (2559) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับงานวิจัยของประจักษ์ พัฒนพงษ์ศักดิ์ (2560) ศึกษาการพัฒนาชุดการสอนที่เน้นวิธีเรียนแบบร่วมมือเทคนิค (STAD) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลิมิตและอนุพันธ์ของฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1.ประสิทธิภาพของชุดการสอนที่เน้นวิธีเรียนแบบร่วมมือเทคนิค (STAD) เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลิมิตและอนุพันธ์ของฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.10/81.33 2.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนที่เน้นวิธีเรียนแบบร่วมมือเทคนิค (STAD) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลิมิต และอนุพันธ์ของฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนที่เน้นวิธีเรียนแบบร่วมมือเทคนิค (STAD) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลิมิต และอนุพันธ์ของฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

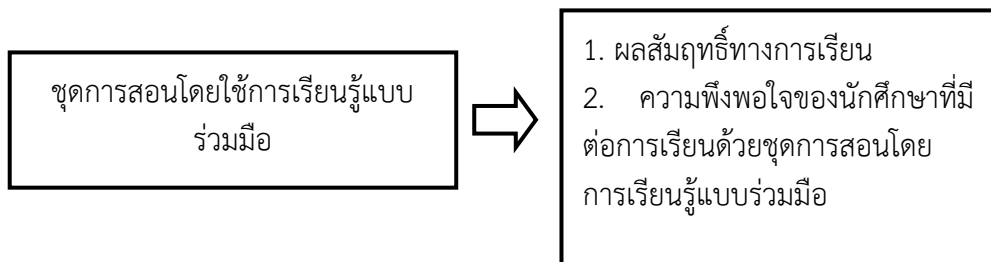
6.4 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง สมาชิกทุกคนในกลุ่มเกิดความภูมิใจในตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กันเองภายในกลุ่ม และภายในชั้นเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของปาจริย์ เจริญวงศ์ (2560) ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก กับงานวิจัยของปิยну ธรรมสุทธิ (2566) ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ มีผลความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น แบบที่มีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) โดยการพัฒนาชุดการสอนโดยใช้

การเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยนำข้อมูลงานวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งผลให้เกิดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียนและ ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้รับผลการเรียนที่ดี มีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยนำชุดการสอนมาใช้เป็นนวัตกรรมและแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัว และส่วนรวม เพื่อให้กลุ่มได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

ภาพที่ 1 องค์ความรู้แนวคิดการพัฒนาชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ
วิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้ององค์กรมีนโยบายส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมในการจัดการเรียนสอน โดยพัฒนาชุดการสอนจากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยครูควรสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ซึ่งกระบวนการนี้อาจจะเกิดขึ้นทั้งในชั้นเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นและเกิดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียนและผู้สอน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนดผู้สอนควรเตรียมความพร้อมโดยการศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และศึกษาเนื้อหาแบบทดสอบตลอดจนการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนแต่ละครั้งให้พร้อมและในการทำกิจกรรมควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า

8.2.2 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาวิชาสื่อผสมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาผลการพัฒนาชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ กับการพัฒนาชุดกิจกรรมต่างๆให้สอดคล้องต่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

8.3.2 ควรมีการเปรียบเทียบการสอนระหว่างการใช้ชุดการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับเทคนิควิธีการสอนรูปแบบอื่นๆ เช่น STAD Jigsaw TGT TAI เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3)**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสยาม สปอร์ตซินดิเคทจำกัด.
- คณะศึกษาศาสตร์. (2562). **หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนหลักสูตรใหม่ พ.ศ.2562**. นนทบุรี : วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต.
- งานทะเบียนและประมวลผล. (2565). **รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2565**. นนทบุรี : วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2538). **การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 1 – 5**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีรภัทร์ สุขสบาย. (2561). **การพัฒนาชุดการสอนรายวิชาการสอนการเรียนภาษาไทยสำหรับ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**. วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพณิชยธรรมศน์. 13(2). 15-21.
- ธีระเดช จิราชนันท์. (2562). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักศึกษาโดยใช้ชุดการสอนที่เน้นวิธีการสอนแบบให้ฝึกปฏิบัติวิชาหลักการศึกษาศาสตร์และปรัชญาการศึกษา**. วารสารศึกษาศาสตร์. 13(2). 161-172.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประจักษ์ พัฒนพงษ์ศักดิ์. (2560). **การพัฒนาชุดการสอนที่เน้นวิธีเรียนแบบร่วมมือเทคนิค (STAD) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลิมิตและอนุพันธ์ของฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6**. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 14(27). 133-140.
- ปาจริย์ เจริญวงศ์. (2560). **การพัฒนาชุดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปิยนุช ธรรมสุทธิ. (2566). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- พิมพ์ลดา สิ้นธนูวา คงรัฐ นวลแปง และเวชฤทธิ์ อังคนะภัทรขจร. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 18(4). 238-250.
- ไพศาล หวังพานิช. (2545). **การวัดและประเมินผลการเรียน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สมฤทัย หาญนาตง, สมชาย พาชอบ และเกียรติศักดิ์ ชารีโคตร. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1. **วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 5(3). 22-35.
- สินเนตร นาโควงค์ (2565) **การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ เรื่อง การประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2552). **19 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- Arends, R.I.. (1994). **Learning to teach**. 3rd ed. Singapore : McGraw-Hill Books.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ ได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักวิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ ในการให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหางานวิจัยในฉบับนี้ จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณคณาจารย์ และนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ คุณค่า และประโยชน์ของงานวิจัยนี้ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา มารดาและครอบครัว ตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความรู้อบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ TAI ผสานยุทธวิธี STAR*
DEVELOPMENT MATHEMATICAL PROBLEM-SOLVING ABILITIES OF MATTHAYOMSUKSA
1 STUDENTS BY USING TAI LEARNING TECHNIQUES COMBINED WITH STAR
STRATEGIES

ศรัญญา ปะนะภูเต¹, วิทยา วรพันธุ์²
Sarunya Panaphute¹, Wittaya Worapun²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : Sarunya8841@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR ที่มีต่อความสามารถการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน โรงเรียนธัญญาพัฒน์วิทย์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสอบถาม และแบบทดสอบวัดความสามารถ สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่ามัชฌิมเลขคณิต สถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR ที่มีต่อความสามารถแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.17/89.97 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนความสามารถแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. เทคนิคการเรียนรู้ TAI 2. ยุทธวิธี STAR 3. การแก้ปัญหาคณิตศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research article are: 1. To develop learning activities using TAI techniques combined with STAR strategies that have an effect on mathematical problem-solving abilities. of Matthayomsuksa 1 students to be effective according to the 70/70 criterion. 2. To compare the mathematics problem solving abilities of Matthayomsuksa 1 students who studied using learning activities using the TAI technique together with the STAR strategy with the hundredth criterion. 70 each and 3. To study satisfaction with learning activities using TAI techniques combined with STAR strategies of Matthayomsuksa 1 students. The sample group was 40 Matthayomsuksa 1 students at Thanyapattanawit School. Kalasin Province The tools used in the research include learning management plans. Ability tests and questionnaires. Statistics used include: Arithmetic mean, t-test.

The results of this study were as followings: 1) Cooperative learning activities using TAI techniques combined with STAR strategies that affect mathematical problem-solving abilities. of Matthayomsuksa 1 students had efficiency (E1/E2) equal to 86.17/89.97, higher than the specified criteria. 2) Matthayomsuksa 1 students had a score of ability to solve mathematics problems. After studying higher than the specified criteria Statistically significant at the .05 level and 3) Matthayomsuksa 1 students had the highest level of overall satisfaction

Keywords : 1. TAI learning techniques 2. STAR strategies 3. Mathematical Problem-Solving

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในยุคแห่งศตวรรษที่ 21 เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล ข่าวสารและความรู้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทำให้การเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ เป็นเรื่องง่ายและรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านการศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างบุคลากร สร้างสังคม และสร้างประเทศชาติ เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ หนึ่งในเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมความรู้คือคณิตศาสตร์ เนื่องจากมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาค้นคว้าในศาสตร์อื่น ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติและเศรษฐกิจให้เป็นเสมือนเทียมกับระดับนานาชาติ การพัฒนาคณิตศาสตร์จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่เข้ากับการพัฒนาของเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วในยุคของเศรษฐกิจระบบโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

แม้วิชาคณิตศาสตร์จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่การจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่ผ่านมาก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร พิจารณาจากผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล หรือ PISA (Programme for International Student Assessment) ซึ่งผลการประเมิน PISA 2022 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ 394 คะแนน โดยด้านคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยลดลง 25 คะแนน ซึ่งผลการประเมินของประเทศไทยตั้งแต่ PISA 2000 จนถึง PISA 2022 พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์มีแนวโน้มลดลง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) ประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในปี 2563-2565 มีแนวโน้มค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเป้าหมาย (ร้อยละ 70) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่มีการกำหนดไว้ การเรียนรู้คณิตศาสตร์จึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (โรงเรียนธัญญาพัฒน์วิทย์, 2566) จากการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ดังกล่าว ผู้สอนจะต้องหาวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ และผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการคิด วิเคราะห์ ค้นหาคำตอบ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมและเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันคือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ที่ได้ร่วมมือกัน ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกัน มีความรับผิดชอบ มีทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และทักษะกระบวนการกลุ่ม (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545) โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือกันมีเทคนิควิธีการที่หลากหลาย หนึ่งในนั้นคือเทคนิค TAI ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ และการเรียนการสอนแบบรายบุคคลเข้าด้วยกัน เหมาะกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์ โดยจัดนักเรียนเป็นกลุ่มที่มีระดับความสามารถใกล้เคียงกัน นักเรียนทุกคนจะเรียนรู้และทำงานของตนเอง เมื่อทำงานในส่วนของตนเองเสร็จแล้วจึงจะไปเข้ากลุ่มทำงาน (เกศราภรณ์ บำรุงภักดี, 2563) การสอนในลักษณะนี้เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถของตนเอง กระตุ้นให้เกิดการช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนในกลุ่ม ช่วยแบ่งเบาภาระครูในการสอนข้อเท็จจริงและปลูกฝังนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมตลอดจนความรับผิดชอบในการเรียนของตนเองมากขึ้น (Slavin, 1995) อีกทั้งจะช่วยให้เกิดแรงจูงใจ และกระตุ้นให้เกิดความช่วยเหลือกันและกันในกลุ่มของนักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกันและส่งเสริมการเรียนรู้ของความสามารถแตกต่างของแต่ละบุคคลได้ การสร้างแรงจูงใจโดยให้มีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีต่อการเรียนรู้ต่อผู้เรียนได้

อย่างไรก็ตาม เทคนิคการสอนแบบ TAI เป็นเทคนิคการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่อาศัยการเรียนรู้รายบุคคลและอาศัยความร่วมมือภายในกลุ่ม ช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียน (ทีศนา แคมมณี, 2558) การเรียนรู้โดยใช้เทคนิคดังกล่าวจึงพัฒนาทั้งเด็กเก่ง กลาง และเด็กอ่อน เมื่อผู้เรียนที่เสร็จงานแล้วสามารถจับคู่ช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนได้ ส่วนยุทธวิธี STAR (The STAR strategy) เป็นกระบวนการสอนเฉพาะทางคณิตศาสตร์ที่ให้นักเรียนแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้กลวิธีการจำตัวอักษรตัวแรกของชื่อลำดับขั้น (First-letter mnemonic strategy) ของการคิดแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดย Maccini & Hughes (2000) และ Maccini & Ruhl (2000) ได้เสนอว่า ยุทธวิธี STAR ช่วยนักเรียนให้สามารถแก้ไขปัญหา และเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยให้

นักเรียนจดจำยุทธวิธี เช่น กลวิธีการจำตัวอักษรตัวแรกของชื่อลำดับชั้น ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา เช่น การวิเคราะห์ในการแก้ปัญหา โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย S การศึกษาโจทย์ปัญหา T การแปลงข้อมูลที่มีอยู่ในโจทย์ปัญหาไปสู่สมการในรูปแบบภาพหรือสมการทางคณิตศาสตร์ A การหาคำตอบของโจทย์ปัญหา และ R การทบทวนคำตอบ การใช้กลวิธีดังกล่าวจึงช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์โจทย์เพื่อหาคำตอบได้ อีกทั้งยังสามารถความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ซึ่งเป็นเนื้อหาสาระที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์และสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานในการเรียนเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ต่อไปได้

ยุทธวิธี STAR จึงมีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TAI เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนในกลุ่มเก่ง กลาง อ่อน ได้เรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นำไปสู่ความสำเร็จ โดยกลวิธีและเทคนิคดังกล่าวข้างต้นจึงสามารถนำมาบูรณาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการใช้กลวิธีการสอนแบบ STAR ในการพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ เอมฤดี สิงหะกุ่มพล (2563) วาสนา ปิ่นทอง (2563) ผกามาศ เรืองจรัส (2564) ปิยะนุช ตรีปัดสา (2564) ซึ่งพบว่า การใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TAI และการใช้ยุทธวิธี STAR ในการจัดการเรียนการสอนแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้กับผู้เรียน ช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงยุทธวิธี STAR ยังช่วยให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงเห็นถึงจุดเด่นของการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว และนำกระบวนการจัดการเรียนรู้มาบูรณาการร่วมกัน และปรับปรุงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค TAI และยุทธวิธี STAR ให้มีความเหมาะสม เพื่อพัฒนาและส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ TAI ผสานยุทธวิธี STAR เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR ที่มีผลต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน ร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อันจะเป็นประโยชน์สำหรับครูในการนำเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR ไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนรวมถึงครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้แนวทางในการพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR ที่มีต่อความสามารถการแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพ

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR มีความสามารถการแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบกลุ่มเดียว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนธัญญาพัฒน์วิทย์ อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ซึ่งได้มาโดยวิธีได้มาแบบการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR ที่มีต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน ร้อยละ จำนวน 12 แผน 12 ชั่วโมง มีผลการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.68-4.75 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกแผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบทดสอบชนิดอัตนัย จำนวน 12 ข้อ มีผลการประเมินความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และผลการหาค่าความยาก อยู่ระหว่าง 0.57-0.83 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.27-0.40 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.78 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ ชนิดมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งสามารถใช้ได้ทุกข้อ และมีผลการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.54-0.89 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR ที่มีต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน ร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 โดยใช้สูตรการหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 ของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) 2) วิเคราะห์ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน ร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การทดสอบค่าที (One sample t-test) และ 3) วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI

ผลสายนุทวิธี STAR โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามสูตรของ บุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผลสายนุทวิธี STAR ที่มีต่อความสามารถแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน ร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผลสายนุทวิธี STAR ที่มีต่อความสามารถแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

ผลการเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1)	96	82.73	0.68	86.17
ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2)	96	86.38	8.09	89.97
ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.17/89.97				

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 86.17 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 89.97 ดังนั้น ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผลสายนุทวิธี STAR ที่มีต่อความสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.17/89.97

5.2 ผลการวิเคราะห์ความสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผลสายนุทวิธี STAR สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบความสามารถแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผลสายนุทวิธี STAR สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

	N	คะแนนเต็ม	Mean	S.D.	% of Mean	t	Sig. (1-tailed)
หลังเรียน	40	96	86.38	8.09	89.97	14.99*	0.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบความสามารถแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR หลังเรียนของผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 86.38 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.97 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบของผู้เรียน หลังเรียน พบว่า คะแนนทดสอบของผู้เรียนหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความพึงพอใจสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านห้องเรียน			
1. ฉันนั่งเรียนได้สบายไม่เบียดกับเพื่อนขณะที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์	4.70	0.46	มากที่สุด
2. ฉันชอบการจัดที่นั่งที่ครูจัดให้ขณะเรียนวิชาคณิตศาสตร์	4.50	0.60	มากที่สุด
3. ฉันมองเห็นการจัดการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของครูได้อย่างชัดเจน	4.83	0.38	มากที่สุด
4. ฉันชอบการจัดมุมต่าง ๆ ในห้องเรียนวิชาคณิตศาสตร์	4.73	0.55	มากที่สุด
5. ฉันคิดว่าห้องเรียนมีส่วนที่ทำให้ฉันเกิดการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์	4.65	0.58	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.68	0.52	มากที่สุด
ด้านการจัดการเรียนรู้			
6. ฉันเข้าเรียนวิชาคณิตศาสตร์ตรงตามเวลา	4.55	0.64	มากที่สุด
7. ฉันเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในวิชาคณิตศาสตร์ตามที่ครูให้เตรียมมาทุกครั้ง	4.78	0.42	มากที่สุด
8. ฉันชอบฟังครูในห้องพูดเกริ่นเนื้อหาที่จะเรียน ก่อนที่ให้เรียนวิชาคณิตศาสตร์	4.73	0.45	มากที่สุด
9. ฉันไม่รู้สึกร่างงอนขณะเรียนวิชาคณิตศาสตร์	4.75	0.44	มากที่สุด
10. ฉันตั้งใจฟังครูสอนขณะเรียนวิชาคณิตศาสตร์	4.53	0.60	มากที่สุด
11. ฉันชอบกิจกรรมวิชาคณิตศาสตร์ที่ครูให้ทำ	4.65	0.48	มากที่สุด
12. ฉันชอบที่ได้มีส่วนร่วมในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ร่วมกับเพื่อนนักเรียน	4.30	0.69	มาก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
13. ฉันชอบสื่อการสอนของครูที่นำมาให้เรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์	4.48	0.64	มาก
14. ฉันกล้าตอบคำถามของครูขณะเรียนวิชาคณิตศาสตร์	4.75	0.44	มากที่สุด
15. ฉันชอบที่ได้รับการเอาใจใส่จากครูในห้องขณะที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์	4.68	0.57	มากที่สุด
16. ฉันอยากเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในแต่ละครั้งมากกว่า 1 ชั่วโมง	4.53	0.55	มากที่สุด
17. ฉันมีความสุขที่ได้เรียนวิชาคณิตศาสตร์	4.73	0.45	มากที่สุด
18. ฉันอยากเรียนวิชาคณิตศาสตร์ทุกวัน	4.63	0.49	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.63	0.52	มากที่สุด
ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้			
19. ฉันชอบทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์	4.55	0.60	มากที่สุด
20. ฉันส่งแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ตรงตามเวลา	5.00	0.00	มากที่สุด
21. ฉันคิดว่าสามารถทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ได้	4.68	0.47	มากที่สุด
22. ฉันมั่นใจในความถูกต้องของแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ที่ทำส่งครู	4.80	0.41	มากที่สุด
23. ฉันชอบเวลาที่ครูเฉลยคำตอบเมื่อนำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ถูก	4.63	0.63	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.73	0.42	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาการเรียนรู้			
24. ฉันอยากให้ครูจัดการสอนเสริมวิชาคณิตศาสตร์	4.73	0.51	มากที่สุด
25. ฉันเต็มใจเรียนเสริมในวิชาคณิตศาสตร์	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.86	0.25	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม 4 ด้าน	4.67	0.10	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาการเรียนรู้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.86$, S.D.=0.25) ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.42) และด้านห้องเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.52) ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR ที่มีต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน ร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.17/89.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 70/70 ทั้งนี้สืบเนื่องจากการสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยผ่านกระบวนการตรวจ พิจารณาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบเหมาะสมของเครื่องมือ มีความถูกต้องชัดเจนของเนื้อหา เวลาที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และรูปแบบที่เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน และผ่านกระบวนการทดลองใช้ (Try Out) กับผู้เรียนที่มีความใกล้เคียงกัน จึงทำให้ได้กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม ส่งเสริมการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียน ประกอบกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TAI เป็นการจัดการเรียนรู้ที่อาศัยความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจของผู้เรียน ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ผึกคิด วิเคราะห์ร่วมกัน ช่วยให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนผู้เรียนและทำให้เข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น ดังที่ ทิศนา เขมมณี (2558) และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561) ได้เสนอไว้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI เป็นเทคนิคที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการสอนรายบุคคลเข้าด้วยกัน ได้เรียนรู้ร่วมกัน จะช่วยกันเรียนและมีการตรวจสอบร่วมกัน มีการร่วมมือให้ความช่วยเหลือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายในการเรียน รวมถึง กลวิธีการสอน STAR เป็นแนวคิดที่ช่วยพัฒนาการคิดแก้ไขปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ผู้เรียนได้ทำแบบฝึกหัดที่มีโจทย์หลากหลายมากขึ้นและได้รับคำชี้แนะจากครูอย่างเหมาะสม จนส่งผลให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง (Maccini & Gagnon, 2006) จากการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางคณิตศาสตร์และส่งผลต่อคะแนนประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของกิจกรรมการเรียนรู้ได้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลลดา ทองคำ (2566) ที่ได้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือยุทธวิธี STAR ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และพบว่า ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือยุทธวิธี STAR ของนักเรียน มีประสิทธิภาพ 80.02/79.09 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ รวมถึง ผลการศึกษาของ ปิยะนุช ตรีปัดสา (2564) ซึ่งพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI เรื่อง เส้นขนาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.53/74.40 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เช่นเดียวกัน

6.2 ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR โดยพบว่า ผลการทดสอบความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR หลังเรียนของผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 86.38 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.97 และเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบของผู้เรียน หลังเรียน พบว่า คะแนนทดสอบของผู้เรียนหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ สืบเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน ร้อยละ เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ค้นพบตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนมีอิสระใน

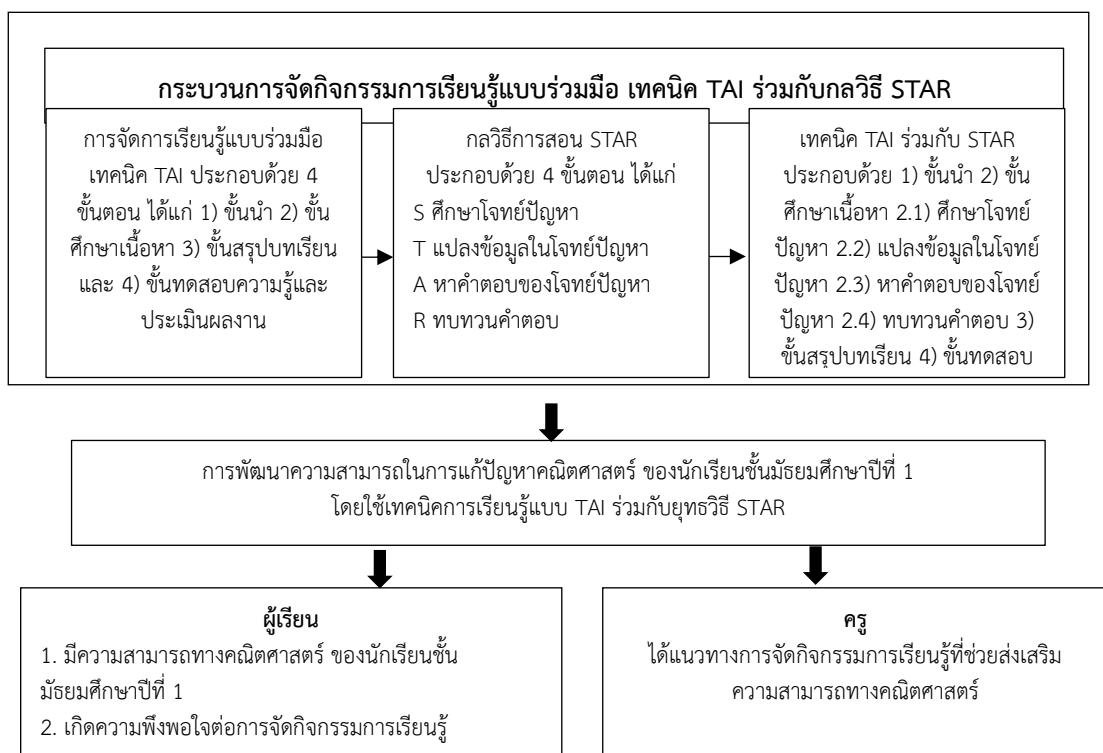
ความคิด ได้เรียนรู้และ ปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือกันภายในกลุ่มทำให้เกิดการพัฒนาทักษะในการคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนสามารถที่จะอภิปรายซักถาม มีการปรึกษาหารือภายในกลุ่ม ระหว่างการเรียนรู้ได้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการทบทวนอยู่ตลอดเวลาโดยการทำใบงาน แบบฝึกทักษะและแบบทดสอบ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนอันจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้นและใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ รวมถึง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TAI จะช่วยให้เกิดแรงจูงใจ และกระตุ้นให้เกิดความช่วยเหลือกันและกันในกลุ่มของนักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน และส่งเสริมการเรียนรู้สองความแตกต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งมีการเตรียมบทเรียนและสื่อที่เหมาะสมให้กับนักเรียน (ทิพยา นิลดี, 2553) อีกทั้งผู้วิจัยยังให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนโดยใช้ยุทธวิธี STAR ซึ่งเป็นกลวิธีการสอนเฉพาะสำหรับการพัฒนาการคิดแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยมีกระบวนการสอนผ่านการแก้ไขปัญหา การสอนให้มีการแก้ปัญหา และสอนให้ผู้เรียนรู้จักกระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัมพร ม้าคะนอง, 2554) นอกจากนี้ การวัดความสามารถของผู้เรียน ผู้วิจัยยังได้เลือกใช้เป็นแบบทดสอบชนิดอัตนัยที่ผ่านกระบวนการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ และแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ที่มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมกับการวัดความสามารถของผู้เรียน เพราะแบบทดสอบชนิดอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่ (สมนึก ภัททิยธนี, 2551) จึงแสดงให้เห็นว่ามีกระบวนการวัดความสามารถของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอมฤติ สิงหะกมล (2563) ที่ได้พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผลานยุทธวิธี STAR สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ A. Shater and Z. A. Shana (2023) ได้ค้นพบว่า การใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ STAR ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการค้นหา แพล ทอบ และทบทวน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ความสามารถที่วัดได้จากความไวของปัญหา ความคล่องแคล่ว ความยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และการอธิบายรายละเอียด ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เช่นเดียวกัน

6.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ผลานยุทธวิธี STAR สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาการเรียนรู้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด) ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ และด้านห้องเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ทั้งนี้ สืบเนื่องจากการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ผลานยุทธวิธี STAR เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน ร้อยละ ทำให้นักเรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหาได้อย่างถูกต้อง เมื่อนักเรียนเข้าใจปัญหาแล้ว จึงสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหาและทำการวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ได้ถูกต้อง อีกทั้งการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ผลานยุทธวิธี STAR นักเรียนได้มีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็น อธิบาย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ ภายในกลุ่มได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากกิจกรรมนี้ครูจะเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ ทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์การเรียนรู้และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งยังได้ร่วมมือกันฝึกคิด ฝึกแก้ปัญหากัน ภายในกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจมากขึ้น สามารถแก้ปัญหาและหาคำตอบได้อย่างถูกต้องและเป็นขั้นตอน มีความมั่นใจและสนุกกับการแก้ปัญหา ดังที่สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2542) และอารี พันธมณี (2546) ซึ่งได้เสนอไว้ในทิศทางเดียวกันว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับในสิ่งที่ต้องการและเป็นไปตามความรู้สึกของตนเอง นำสู่เป้าหมายที่ต้องการและหาสิ่งที่ต้องการมาตอบสนอง (สุรงค์ โค้วตระกูล, 2556) การเรียนรู้ของผู้เรียนจึงมีความสุขสนุกสนาน ผู้เรียนเกิดความพอใจและมีความสุข สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เอกธรรณ บำรุงภักดี (2563) และ สิริยากร มีดอนตู (2563) และเอมฤดี สิงหะกมลพล และคณะ (2563) ซึ่งทำให้พบว่า การนำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค TAI และยุทธวิธี STAR มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่องนี้ ช่วยพัฒนาและส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสามารถทางคณิตศาสตร์เพิ่มสูงขึ้น แสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ TAI ผสานยุทธวิธี STAR

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สถานศึกษาที่มีความสนใจในการนำแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR มาเป็นแนวการพัฒนาคุณภาพทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อยกระดับความสามารถของผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ผู้สอนต้องเป็นผู้คอยชี้แนะและสนับสนุนการเรียนรู้ ตลอดจนให้คำปรึกษา ยกตัวอย่างแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และเข้าใจขั้นตอนการเรียนรู้ได้ถูกต้อง

8.2.2 การจัดการเรียนรู้เทคนิค TAI ผสานยุทธวิธี STAR เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ จนนำมาสู่ความเข้าใจในปัญหาทางคณิตศาสตร์

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผสานยุทธวิธี STAR ให้มีขั้นตอนที่เหมาะสม ไม่มากจนเกินไป เพราะอาจทำให้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอ

8.3.2 การวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการตรวจสอบความคงทนในการเรียนรู้ และความคงทนในการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (เล่มที่ 1)**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เกศราภรณ์ บำรุงภักดี. (2563). **การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ชลดา ปานสมบุญ. (2565). **ผลการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหา เกี่ยวกับสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยยุทธวิธี STAR ร่วมกับสื่อประสมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. **วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. 50(2). 2-11.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). **การทดสอบการทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน**. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 5(1). 7-19.

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). **แปดสิบนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. นนทบุรี : พีบาลานซ์ ไซต์แอนพริ้นติ้ง.
- ทิพยา นิลดี. (2553). **การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความพึงพอใจในการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก การลบ การคูณ การหารเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 5E กับการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือกลุ่ม เพื่อนช่วยเพื่อนรายบุคคล TAI**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ทิตนา แคมมณี. (2558). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ปิยะนุช ดรปัดสา. (2564). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI เรื่อง เส้นขนาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. **วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. 19(1). 131-140.
- ผกามาศ เรืองจรัส. (2564). **การพัฒนาชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ยุทธวิธี STAR ร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกที่มีผลต่อความสารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์**. 16(3). 247-257.
- โรงเรียนธัญญาพัฒน์วิทย. (2566). **รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนธัญญาพัฒน์วิทย**. กภาพสินธุ์ : กลุ่มบริหารงานวิชาการ.
- วาสนา ปิ่นทอง. (2563). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยยุทธวิธี STAR วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). **รายงานผลการประเมิน PISA 2022 ในระดับนานาชาติ**. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2566. จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/>
- สมนึก ภัททิยธนี. (2551). **การวัดผลการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2542). **การวัดจิตพิสัยของมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สิริยากร มีดอนตู. (2563). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับโมเดลภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนหาดอมราอักษรลักษณ์วิทยา**. **วารสารวิชาการครุศาสตร์สวนสุนันทา**. 4(2). 49-56.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2556). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). **19 วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.

- อัมพร ม้าคนอง. (2554). **ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ : การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี พันธุ์มณี. (2546). **จิตวิทยาสร้างสรรค์การสอน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทม์เอ็ดดิเคท.
- เอมฤดี สิงหะกมล. (2563). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผสานยุทธวิธี STAR ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **ศึกษาวารสารศึกษาศาสตร์.** 7(1). 73-82.
- Maccini, P. and K. L. Ruhl. (2000). Effects of a graduated instructional sequence on the algebraic subtraction of integers by secondary students with learning disabilities. **Education and Treatment of Children.** 23(4). 465-489.
- Maccini, P., Gagnon, J. (2006). **Mathematics Strategy Instruction (SI) for Middle School Students with Learning Disabilities.** Retrieved 4 December 2023. From <http://www.ldonline.org>.
- Maccini, P.; & Hughes, C. A. (2000). Effects of a problem-solving strategy on the introductory algebra performance of secondary students with learning disabilities. **Learning disabilities research & practice.** 15(1). 10-21.
- Shater and Z. A. Shana. (2023). **The Effectiveness of Star Strategy Learning on Gifted Students' Mathematical Creative Thinking Ability.** Al-Ain University : United Arab Emirates.
- Slavin, R. E. (1995). **Cooperative Learning Theory Research and Practices.** Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก ผศ.ดร.วิทยา วรพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.กัญญารัตน์ โคจร ประธานกรรมการ ผศ.ดร.ฐิติวรดา พลเยี่ยม และ รศ.ดร.วนิดา ธาระนัต คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จด้วยดี ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้ความกรุณาชี้แนะในการเรียนรู้มาโดยตลอด รวมถึงขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมีวิจัย และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนธัญญาพัฒน์วิทย์และคณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ที่ให้ความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษา และขอขอบคุณกัลยาณมิตรที่ดี คุณครูธนกิจ ฤทธิ์ศรี ที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัย ตลอดจนกัลยาณมิตรทุกท่าน คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชา พระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ สติปัญญาและประสบความสำเร็จในชีวิต

การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*

ANALYZE THE COMPONENTS OF VISIONARY LEADERSHIP BASED ON FOUR PATHS TO
ACCOMPLISHMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

มยุรี สรรพโกชน¹, สุเทพ เมย์ไธสง²

Mayuree Suppooch¹, Suthep Maythaisong²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}

Email : krUYUY17km@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างโมเดลเชิงยืนยันของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน จำนวน 500 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.265-0.639 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .948 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การหาความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเพิ่มพลังอำนาจ การทำงานเป็นทีม การเป็นแบบอย่างที่ดี การมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ และการสร้างวิสัยทัศน์ 2. ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ทั้ง 5 องค์ประกอบ 17 ตัวบ่งชี้อันดับที่ 1 และ 83 ตัวบ่งชี้อันดับที่ 2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จัดเรียงอันดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (λ) จากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) องค์ประกอบด้านการเพิ่มพลังอำนาจ ($\lambda = 0.791$) 2) องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม ($\lambda = 0.656$) 3) องค์ประกอบด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\lambda = 0.611$) 4) องค์ประกอบการมี

ความคิดเชิงสร้างสรรค์ ($\lambda = 0.573$) 5) การสร้างวิสัยทัศน์ ($\lambda = 0.544$) ตามลำดับ จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โมเดลมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง เที่ยงตรง (Construct Validity) ซึ่งพิจารณาจาก ค่า $\chi^2 = 17.441$, $df = 12$, P-Value = 0.165, CFI = 0.955, TLI = 0.960, SRMR = 0.030, RMSEA = 0.003, $\chi^2/df = 1.453 < 2$ และความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability : R^2) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.544-0.791 ซึ่งมีค่าตามเกณฑ์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ : 1. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ 2. หลักอิทธิบาท 4 3. ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of these research were to 1) study the components and indicators of visionary leadership based on Four Paths to accomplishment of school administrators under Roi Et Primary Educational Service Area office 2 2) examine the validity and structural confidence of the affirmative model of Visionary leadership based on Four Paths to accomplishment of school administrators under Roi Et Primary Educational Service Area office 2. The sample group was 500 of administrators and teachers. The research tools were a 5-level estimation scale questionnaire with content validity between 0.67 – 1.00, the power of each clause was between 0.265 – 0.639, and a reliability value for the entire issue was 0.948. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. Verify model consistency and suitability with empirical data and finding structural confidence.

The results showed that: 1. The components and indicators of Visionary leadership, Overall, it was appropriate at a high level. When considering side by side: there was a high level of suitability in all 5 aspects, sorted from the highest side to the lowest by average were empowerment, teamwork, being a role model, creative thinking, and vision creation. 2. Structural validity verification results and the structural confidence of the constituents and indicators of visionary leadership based on Four Paths to accomplishment of school administrators under Roi Et Primary Educational Service Area office 2, all 5 components, 17 indicators ranked 1 and 83 indicators ranked 2, were statistically significant at the .05 level. They were ranked according to the component weight (λ) in descending order as follows: 1) Empowerment component ($\lambda = 0.791$) 2) Teamwork component ($\lambda = 0.656$) 3) Exemplary component ($\lambda = 0.656$) good ($\lambda = 0.611$) 4) creative thinking component ($\lambda = 0.573$) 5) vision formation ($\lambda = 0.544$), respectively. From checking the structural integrity visionary leadership based on Four Paths to accomplishment of school administrators under Roi Et Primary

Educational Service Area office 2, the model had construct validity which was considered from $\chi^2/2 = 17.441$, $df = 12$, $P - Value = 0.165$, $CFI = 0.955$, $TLI = 0.960$, $SRMR = 0.030$, $RMSEA = 0.003$, $\chi^2/df = 1.453 < 2$ and construct reliability (R2) was between 0.544 - 0.791 which was the criteria value. It showed that the model was consistent and suitable for the empirical data.

Keywords : 1. Visionary Leadership 2. Four Paths to Accomplishment 3. School administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันที่เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร (Information society) มากขึ้นการบริหารในสถานการณต่าง ๆ ต้องมีผู้นำที่ประสบความสำเร็จการพัฒนาภาวะผู้นำ ต้องทำให้ผู้นำมีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ พร้อมทั้งจะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากปัจจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงในองค์การโดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จขององค์การในปัจจุบันและอนาคต (วรลักษณ์ ชูกำเนิด, 2557) ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำในอนาคตจึงต้องมีมุมมองที่กว้างไกลระดับโลก (Global perspective) ต้องชาญฉลาดและเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อปัจจัยทางวัฒนธรรมรวมถึงต้องเข้าใจองค์กรในรูปแบบใหม่จากมุมมองที่เป็นองค์รวม เพื่อการปฏิบัติงานของทุกกลไกเห็นได้จากองค์การสมัยใหม่ที่ได้นำหลักการเกี่ยวกับการบูรณาการ ความยืดหยุ่นและเปิดกว้างเพื่อรองรับสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นดังนั้นผู้นำจึงต้องขอความช่วยเหลือและการทดลองใหม่รู้จักลดข้อจำกัดของตนและองค์การให้น้อยลง และมีความกล้าเสี่ยงอย่างรอบคอบในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ให้มาก (Kotter, 1988)

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการแสดงภาพลักษณ์ทางความคิดในอนาคตขององค์การได้อย่างชัดเจน แนวคิดภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) ได้ถูกพัฒนาจากแนวคิดของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้จะครอบคลุมแนวคิดของภาวะผู้นำเชิงบารมี (Charismatic Leadership) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) รวมทั้งภาวะผู้นำเชิงวัฒนธรรม (Cultural Leadership) จากทัศนะนักวิชาการหลายท่านต่างก็มีแนวคิดที่สอดคล้องกันนั่นคือผู้นำจะตระหนักถึงการสร้างวิสัยทัศน์ที่แหลมคมและมีสภาพที่ดีขึ้นจากปัจจุบันอย่างไร องค์การที่จะประสบความสำเร็จทุกองค์การมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์

จากแนวคิดของนักวิชาการดังที่กล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ นั้นต้องเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ดีเพราะเป็นพลังที่สร้างความหมายและวัตถุประสงค์ของการทำงานในองค์การ อย่างไรก็ตามจากการรายงานสภาวะการณการศึกษาไทยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัดในภาพรวมให้ความสำคัญกับวิสัยทัศน์ของหน่วยงานค่อนข้างน้อยขาดการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษามีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่ไม่เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ไม่ให้ความสำคัญกับบทบาทการนำในเชิงวิสัยทัศน์และขาดแนวทางการนำ

วิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติที่ชัดเจนนอกจากนี้จากการประเมินคุณภาพด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีข้อมูลบ่งชี้สำคัญอย่างหนึ่งคือการแสดงออกในการนำเชิงวิสัยทัศน์หรือภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ชัดเจนซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากขาดแนวทางหรือตัวชี้วัดที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ซึ่งประเด็นเหล่านี้มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552- 2561) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาทางวิชาการโดยเฉพาะด้านคุณภาพของผู้เรียนครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาและด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการพบว่ามีสถานศึกษาจำนวนมากที่ไม่ได้มาตรฐานผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำขาดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ทั้งการคิดวิเคราะห์ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องรวมทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหารและยังไม่มีมีการกระจายอำนาจในการบริหารสู่สถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งของสังคมไทย เป็นรัตนชาติที่มีค่าสูงยิ่ง โดยมีหลักพุทธธรรมซึ่งเป็นคำสั่งสอนอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธองค์ที่นำมาพัฒนาให้มนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าและจัดสรรความเป็นอยู่ของมนุษย์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุกในสังคมไทย เพราะโลกทัศน์ของพระพุทธศาสนามองว่า สังคมในฐานะที่เป็นตัวเชื่อมสำคัญที่ให้สมาชิกในสังคมมีปฏิสัมพันธ์กันหรือมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ถ้าหากสังคมมีความเจริญ มีความถูกต้องมีความเหมาะสมและเป็นธรรมสังคมจะเป็นเสมือนเครื่องมือหรือเป็นองค์ประกอบที่มีส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนามนุษย์เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่มีความรู้มีคุณธรรมและมีศักยภาพในอันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมอีกระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานให้สำเร็จจึงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลหรือผู้ปฏิบัติงานควรจะต้องเลือกหัวข้อธรรม หรือหลักธรรมที่เหมาะสมกับการบริหารสถานศึกษา และการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จด้วยเหตุนี้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ควรมีหลักธรรมในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ คือหลักพุทธธรรมซึ่งมีคุณสมบัติทั้ง 4 ประการ ที่เรียกว่าอิทธิบาท 4 หรือ มูลฐานแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 4 อย่างประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ ในสิ่งนั้น) วิริยะ (การกระทำบ่อยๆ ในสิ่งนั้น) จิตตะ (การคิดสิ่งนั้น) และวิมังสา (ประเมิน นิเทศ ทบทวน) ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความมุ่งหมายให้เกิดผลสำเร็จจึงควรยึดหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักในการปฏิบัติงานซึ่งช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นหน่วยงานในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ.2562) และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ.2562) มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีหน้าที่ประสานงานให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อย่างมีคุณภาพทุกระดับได้แก่ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษาดูแลรับผิดชอบสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 8 อำเภอ ประกอบด้วย 1) เมืองเกษตรวิสัย

2) ปทุมรัตน์ 3) พนมไพร 4) สุวรรณภูมิ 5) เมืองสรวง 6) โพนทราย 7) อาจสามารถ และ 8) หนองฮี มีจำนวนโรงเรียนในสังกัด 334 โรงเรียน มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาชาติและผลสะท้อนดังกล่าวสิ่งสำคัญที่สุดก็คือการพิจารณาถึงสาเหตุแห่งความไม่มีคุณภาพของสถานศึกษาที่รับผิดชอบจัดการศึกษาประกอบกับความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนการศึกษา

ดังนั้น ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งเป็นวิธีการที่จะทำให้ได้ทราบถึงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 นำมาประยุกต์ใช้ ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จให้มีประสิทธิภาพและใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง แก้ไขการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างโมเดลเชิงยืนยันของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผลการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ทราบถึงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งเป็นประโยชน์ในการบริหารงานของสถานศึกษา

3.2 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้รูปแบบที่เหมาะสม เป็นแนวทางในการบริหารงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3.3 ผลการวิจัยทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ โดยนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 334 แห่ง จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 180 คน ครูผู้สอน จำนวน 2,360 รวมจำนวนทั้งหมด

2,540 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากในการวิจัยใช้สถิติขั้นสูง(Advanced Statistics)เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน(Confirmatory Factor Analysis หรือ CFA) และขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีขนาดใหญ่การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามที่ คอมเลย์และ เอ ลี (Comrey and Lee, 1992) ได้เสนอแนะขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ควรมีจำนวน 500 คนขึ้นไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้จากกลุ่มผู้บริหาร ครูผู้สอน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) อย่างเป็นทางการที่ใช้อยู่ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการศึกษาจากแนวคิด หลักการ งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเติมคำ ได้แก่ โรงเรียน และอำเภอ แบบตรวจสอบรายการ(Check List) ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และอายุ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลในการวัดระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 การเก็บรวบรวม ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์หนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นำเรียนผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ แจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล ในพื้นที่หน่วยงาน ตามวัน เวลาที่กำหนดไว้จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 คน การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) นำแบบสอบถามมาตรวจสอบแล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ 2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ 3) คำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป 4) การตรวจสอบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) โดยตรวจสอบทั้งองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 (First Order) และอันดับที่ 2 (Second Order)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน องค์ประกอบการภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและองค์ประกอบ

องค์ประกอบการภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	4.27	0.70	มาก	5
2. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	4.38	0.63	มาก	3
3. ด้านการมีความคิดเชิงสร้างสรรค์	4.28	0.71	มาก	4
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.41	0.65	มาก	2
5. ด้านการเพิ่มพลังอำนาจ	4.46	0.64	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.40	0.66	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ได้แก่ ด้านการเพิ่มพลังอำนาจด้านการการทำงานเป็นทีมด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการมีความคิดเชิงสร้างสรรค์และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ เมื่อแยกเป็นรายด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านการเพิ่มพลังอำนาจตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการเพิ่มพลังอำนาจตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 15 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารรับฟังปัญหาการทำงานของผู้ร่วมงานที่เกิดขึ้นส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือผู้บริหารเอาใจใส่ในบทบาท หน้าที่ของบุคลากร

2) ด้านการทำงานเป็นทีมตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการทำงานเป็นทีมตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 20 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารหมั่นตรวจสอบข้อบกพร่องในการทำงานของตนเองอยู่เสมอส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรยึดคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ดเขต2 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 15 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารภูมิใจในความสามารถของตนเองเมื่อแก้ไขปัญหาหรือพบความสำเร็จในการทำงานส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือผู้บริหารสื่อสารให้บุคลากรยึดมั่นและร่วมสานฝันต่อวิสัยทัศน์ขององค์การ

4) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 15 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสามารถคิดนอกกรอบแต่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือผู้บริหารนำความรู้ ประสบการณ์ที่สะสมไว้มารประยุกต์ใช้

5) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 18 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการสำรวจบริบท และความต้องการ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือผู้บริหารกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนทำงานเพื่อเป้าหมายของโรงเรียน

5.2 การตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของโมเดลการวัด (Measurement Model) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ทั้ง 5 องค์ประกอบและ 17 ตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จัดเรียงอันดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (λ) จากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) องค์ประกอบด้านการเพิ่มพลังอำนาจ ($\lambda = 0.791$) 2) องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม ($\lambda = 0.656$) 3) องค์ประกอบด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\lambda = 0.611$) 4) องค์ประกอบการมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ ($\lambda = 0.573$) 5) การสร้างวิสัยทัศน์ ($\lambda = 0.544$) ตามลำดับ จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โมเดลมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง เที่ยงตรง (Construct Validity) ซึ่งพิจารณาจากค่า $\chi^2 = 17.441$, $df = 12$, $P\text{-Value} = 0.165$, $CFI = 0.955$, $TLI = 0.960$, $SRMR = 0.030$, $RMSEA = 0.003$, $\chi^2/df = 1.453 < 2$ และความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability : R^2) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.544-0.791 ซึ่งมีค่าตามเกณฑ์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 มีผลการวิจัยบางประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีไคค่าสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 17.441 มีดีซีนิวต์ระดับความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ 0.165 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 12 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องและเหมาะสมของโมเดลเชิงเปรียบเทียบโดยวิธีของ Schumacker & Lomax เท่ากับ

0.955 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องและเหมาะสมของโมเดลเชิงเปรียบเทียบโดยวิธีของ Tucker & Lewis เท่ากับ 0.960 ค่าดัชนีวัดระดับมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ SRMR เท่ากับ 0.030 และค่าดัชนีวัดระดับความแตกต่างโดยประมาณของโมเดล RMSEA เท่ากับ 0.003 ซึ่งค่าสถิติมีความเหมาะสมผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน มีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.544-0.791 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกค่า โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ 1) องค์ประกอบด้านการเพิ่มพลังอำนาจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.791 2) องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.656 3) องค์ประกอบด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.611 4) องค์ประกอบการมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.573 และ 5) การสร้างวิสัยทัศน์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.544 ตามลำดับ ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โมเดลมีความเชิงเที่ยงตรงโครงสร้าง (Construct Validity) หรือความเที่ยงตรงเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติ ดังนี้ 1) ไคค่าสแควร์ (χ^2) มีค่ามากกว่า .05 หรือไม่มีระดับนัยสำคัญ 2) ค่าสถิติไคค่าสแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.453 มีค่าน้อยกว่า 2 3) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องและเหมาะสมของโมเดลเชิงเปรียบเทียบโดยวิธีของ Schumacker & Lomax (CFI) มีค่ามากกว่า 0.950 4) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องและเหมาะสมของโมเดลเชิงเปรียบเทียบโดยวิธีของ Tucker & Lewis (TLI) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.950 และ และความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability : R^2) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.544-0.791 ซึ่งมีค่าตามเกณฑ์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1) ด้านการเพิ่มพลังอำนาจตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมระดับมากที่สุดนี้เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์หลักอิทธิบาท 4 มีคุณลักษณะของการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้บริหารค้นหาจุดเด่นของตนเอง ครูผู้สอนในสถานศึกษา เชื่อมั่นในศักยภาพของทุกคน สร้างความเชื่อมั่น เพื่อเป้าหมายและประโยชน์ของสถานศึกษาสู่ความสำเร็จได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Meredith (2008) ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การที่ไม่หวังผลกำไร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารในองค์การที่ไม่หวังผลกำไร กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารองค์การไม่หวังผลกำไรในโคโลราโด ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำในระดับสูง

2) ด้านการทำงานเป็นทีมตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมระดับมากที่สุดนี้เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์หลักอิทธิบาท 4 การทำงานเป็นทีม เป็นความสามารถของผู้บริหารในการนำกลุ่มบุคคลปฏิบัติงานร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกัน การสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน การกำหนดบทบาทของสมาชิก การมอบหมายงาน การวางแผนงานร่วมกัน การติดต่อสื่อสารประสานงานกัน การตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโรบินสัน (Robinson, 2007)

กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม เป็นการทำงานของกลุ่มบุคคลผู้ซึ่งมีเป้าหมายร่วมกันและต้องการที่จะทำงานร่วมกันจนสำเร็จ คลอดจนแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมายทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับงานวิจัยของ

3) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์หลักอิทธิบาท 4 คือการแสดงผลพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถการประพุดิตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้ตามยึดมั่นในวิสัยทัศน์มีการประพุดิตนตีปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมให้กำลังใจแก่บุคลากรในการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2553) ที่กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีหมายถึงพฤติกรรมของผู้นำในการเป็นแบบอย่างที่ดีมีความน่าเชื่อถือให้กำลังใจกับทุกคนบทบาทของผู้นำจึงอยู่ที่ได้ใจของผู้ร่วมงานผู้นำต้องมีความคิดดีเป็นที่ศรัทธาของทุกคนที่เกี่ยวข้องผู้นำต้องดูแลเอาใจใส่ผู้ร่วมงานและสอดคล้องกับงานวิจัยของเทพสุดา พงษ์จันทร์ศรี (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาล พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ มีองค์ประกอบย่อย 11 องค์ประกอบ และมีตัวบ่งชี้ 55 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบหลักด้านพฤติกรรมเชิงวิสัยทัศน์ มีองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ มีตัวบ่งชี้ 25 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านคุณลักษณะเชิงวิสัยทัศน์ มีองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบมีตัวบ่งชี้ 15 ตัวบ่งชี้ และ องค์ประกอบหลักด้านการสร้างวัฒนธรรมเชิงวิสัยทัศน์ มีองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบมีตัวบ่งชี้ 15 ตัวบ่งชี้ โดยพบว่า องค์ประกอบหลักที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด คือ องค์ประกอบหลักด้านพฤติกรรมเชิงวิสัยทัศน์

4) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์หลักอิทธิบาท 4 การมีความคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถของผู้บริหารในการสร้างมโนภาพที่เด่นชัดไว้ในจิตใจ มีเหตุผล มีการแสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มีความคล่องแคล่วในการคิด มีความยืดหยุ่น มาใช้ในการบริหารและส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน กระตุ้นครูและบุคลากรให้เกิดความกล้าที่จะริเริ่มสร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ โดยการระดมพลังสมองหรือวิธีการอื่นอยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิวกัญชลา ลั่นเหลือ (2554) ได้วิจัยเรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ศึกษาระดับพฤติกรรมแสดงออกภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์เป็นผู้บริหาร และระดับสถานศึกษา และเพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553 จำนวน 1,080 คน ผลการศึกษาพบว่าระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกปัจจัยได้แก่ ปัจจัยความคิดสร้างสรรค์และปัจจัยบรรยากาศองค์การ

จำแนกตามเพศ ปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ ปัจจัยความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยการสื่อสารและปัจจัยบรรยากาศองค์การ จำแนกตามอายุปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ และปัจจัยการสื่อสาร จำแนกตามประสบการณ์ ปัจจัยความคิดสร้างสรรค์ และปัจจัยการสื่อสารและปัจจัยบรรยากาศองค์การ จำแนกตามระดับสถานศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์จากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยบรรยากาศองค์การ ปัจจัยการสื่อสาร ปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ และปัจจัยความคิด

5) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์หลักอิทธิบาท 4 การสร้างวิสัยทัศน์เป็นพฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการเก็บรวบรวม การจัดทำวิเคราะห์ข้อมูลการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ของตนออกมาเป็นถ้อยคำได้อย่างชัดเจนการประเมินผล ทั้งภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sashkin (1988) อธิบายถึงการสร้างวิสัยทัศน์ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างภาพในอนาคตของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนว่า ประสิทธิภาพที่ดีที่สุดของสถานศึกษาที่ต้องการอย่างแท้จริงคืออะไร ทั้งนี้โดยอาศัยทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลและการสังเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษาและสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนียา ชื่นเจริญ (2561) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้านประกอบด้วยการสร้างวิสัยทัศน์การเผยแพร่วิสัยทัศน์และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ตามลำดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้านประกอบด้วยการมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกันอยู่ในลำดับสูงสุดรองลงมาได้แก่การทำงานอย่างสร้างสรรค์ระบบสนับสนุนในโรงเรียนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วมตามลำดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วยการเผยแพร่วิสัยทัศน์การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์และการสร้างวิสัยทัศน์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนโดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 61.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรพิจารณาถึงผลการวิจัยไปวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน พัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ เพื่อการกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจในภาระและหน้าที่ รวมถึงการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารสถานศึกษา

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายกาในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้

7.2.2 ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักธรรมด้านอื่นทางพระพุทธศาสนาไปกำหนดนโยบาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอภิปาธ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดอื่นๆ

7.3.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักธรรมด้านอื่นทางพระพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดอื่นๆเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน

8. เอกสารอ้างอิง

- ทัศนียา ชื่นเจริญ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎฐิบัณตติต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณตติตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เทพสุดา แพงจันทรศรี. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎฐิบัณตติต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณตติตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นิกัญชลา ลันเหลือ. (2554). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุขฎฐิบัณตติต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณตติตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2553). ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิต. (2557). โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 25(1). 93-102.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). ระบบฐานข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2564. จาก <https://data.bopp-obec.info/personal/login.php>
- Comrey and Lee. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. 2nd ed. New York : Psychology Press.
- Kotter. (1988). *The Leadership Factor*. New York : Free Press.
- Meredith. (2008). The Relationship of Emotional Intelligence and Transformational Leadership Behavior in Non-Profit Executive Leaders. *Dissertation Abstracts International*. 68(11). 810-A.
- Robinson. (2007). *The Principle of Creative Leadership*. New York : McGraw-Hill.

Sashkin. (1988). *The visionary leader*. In J. A. Conger & R. N. Kanungo, *Charismatic leadership: The elusive factor in organizational effectiveness*. New York : Jossey-Bass.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ เมย์ไธสง อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้เมตตาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของงานวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณผู้บริหาร และครูผู้สอน ในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการทดลองเครื่องมือในการวิจัย และการตอบแบบสอบถาม การวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้เมตตาอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เพื่อนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และให้ กำลังใจด้วยดีเสมอมา สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณบิดา มารดาและญาติมิตร อันเป็นที่เคารพรักรยิ่งของผู้วิจัยซึ่งวางรากฐานการศึกษาที่ดี และเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งของผู้วิจัย

แนวทางการกระจายอำนาจรูปแบบองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ
กรณีศึกษาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการภูเก็ต*
GUIDELINES FOR DECENTRALIZATION IN SPECIAL FORM OF LOCAL
AUTHORITATIVE ORGANIZATION: PHUKET GOVERNOR ELECTION

วีรภัทร์ พันธุ์หาญ¹
Verapat Phanhan¹
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น¹
Western University, Thailand.¹
Email : verapat.western@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมของจังหวัดภูเก็ตในการปรับรูปแบบการปกครองไปเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญทางด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้นำชุมชนจำนวน 15 คน โดยใช้การเก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การประชุมกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดภูเก็ตมีความพร้อมในการปรับรูปแบบการปกครองไปเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษอยู่ในระดับมาก ในด้านลักษณะพิเศษของพื้นที่ ด้านรายได้ของพื้นที่ ด้านความเข้มแข็งในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ด้านลักษณะพิเศษในการให้บริการสาธารณะ

คำสำคัญ : 1. จังหวัดจัดการตนเอง 2. จังหวัดภูเก็ต 3. การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

ABSTRACT

This qualitative study aims to study the readiness of Phuket Province in changing its administration model into a special form of local authoritative organization. There are 15 key informants including provincial and local government administration executives, experts in political science and public administration and community leaders using data collected from focus group meetings and analyze the data using content analysis.

The findings reveal that Phuket is ready to change its administration model into a special form of local authoritative organization at a high level in terms of the Special characteristics of the area, Income of the area, Strength of management of local authoritative organizations and Special characteristics of public services.

Keywords : 1. Self-managed province 2. Phuket 3. Special form of local authoritative organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเลือกตั้งท้องถิ่น (Local Election) หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เข้าไปบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรือรัฐบาลท้องถิ่น (Local Government) โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะเป็นพลเมืองซึ่งอาศัยอยู่ในเขตปกครองท้องถิ่น ตั้งแต่ในระดับเมืองหรือจังหวัดต่ำลงมา โดยมีชื่อเรียกเขตการปกครองท้องถิ่นแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีเขตการปกครอง ตัวอย่างเช่น เคาน์ตี (County) เทศบาล (Municipal) ทาวน์/ทาวน์ชิพ (Town/Township) (เอกพลณัฐ ญัฐพิทักษ์นันท์, ม.ป.ป.) ประเทศฝรั่งเศสจะมีการจัดโครงสร้างแบบ 3 ชั้น ประกอบด้วย ภาค (Région) จังหวัด (Département) และเทศบาล (Commune) นอกจากนี้ ยังมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ซึ่งประกอบด้วยเขตนครปารีส และเขตเมืองใหญ่ (เมือง Lyon และเมือง Marseille) การปกครองนอกแผ่นดินใหญ่ ประกอบด้วย เกาะ Cosica จังหวัดโพ้นทะเล (DOM) และดินแดนโพ้นทะเล (TOM) (โชคสุข กรกิตติชัย, 2560)

สำหรับประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป จัดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดตั้งขึ้น โดยมีลักษณะหรือองค์ประกอบที่มีความคล้ายคลึงกันทั่วประเทศ แต่ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป อาจจะมีหลายประเภทก็ได้ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปของประเทศไทยจะมีอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท ได้แก่ (โชคสุข กรกิตติชัย, 2560) 1.1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้นำกำกับดูแล 1.2) เทศบาล มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้นำกำกับดูแล (โดยแบ่งออกเป็นเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล) 1.3) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีนายอำเภอเป็นผู้นำกำกับดูแล

2)การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จัดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีลักษณะหรือองค์ประกอบบางประการแตกต่างไปจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่ว ๆ ไป ความแตกต่างนี้สืบเนื่องมาจากลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นนั้น ๆ เอง เช่น เป็นท้องถิ่นที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจมาก เป็นท้องถิ่นที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น หรือเป็นท้องถิ่นที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (กทม.) มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาเมืองพัทยา นายกเมืองพัทยา (ไชยสุข กรกิตติชัย, 2560)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นโดยมีลักษณะพิเศษบางประการที่แตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ด้วยผลสืบเนื่องมาจาก ลักษณะเฉพาะ ของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปที่ใช้กับพื้นที่ทั่วประเทศไม่มีความเหมาะสมกับการดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะในพื้นที่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ขึ้น เพื่อให้รับผิดชอบภารกิจนี้ ลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ, 2541) (1) การมีโครงสร้างการบริหารที่แตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยการมีโครงสร้างที่แตกต่างไปนี้อาจเป็นกรณีที่มีการจัดรูปแบบการบริหารจัดการที่ต่างไปจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น เช่น รูปแบบการบริหารเมืองพัทยาตามกฎหมายเดิม ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 ที่มีการนำเอารูปแบบสภา-ผู้จัดการ (City – Manager) ซึ่งเป็นการนำรูปแบบการบริหารเทศบาลในประเทศสหรัฐอเมริกาเข้ามาใช้ (2) การกำหนดที่มาของผู้บริหาร ผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญที่จะเป็นผู้ผลักดันให้พื้นที่ที่มีความเจริญ ประชาชนอยู่ดีมีสุข ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ โดยทั่วไปมักจะมีการกำหนดที่มาของผู้บริหารที่แตกต่างไปจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป เช่น ผู้บริหารที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรง ในกรณีของกรุงเทพมหานคร ตามกฎหมายเดิม ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 และผู้บริหารที่มาจาก การว่าจ้างมืออาชีพ ในกรณีของเทศบาลเมืองพัทยา ตามกฎหมายเดิม ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 เป็นต้น (3) การมีอำนาจหน้าที่ในทางการบริหารกิจการสาธารณะที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินการต่าง ๆ เช่น กรณีเมืองพัทยา เนื่องจากเมืองพัทยามีลักษณะเป็นเมืองท่องเที่ยว การกำหนดอำนาจหน้าที่ให้กับเมืองพัทยาจึงมีการกำหนดให้เมืองพัทยามีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวซึ่งไม่มีกำหนดไว้ในท้องถิ่นอื่น เป็นต้น (4) รายได้ประการที่สำคัญที่สุดในการพิจารณาว่า ท้องถิ่นใดควรที่จะบริหารจัดการในรูปแบบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ นั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือประเด็นเรื่องรายได้ขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่จะต้องมีความพอที่จะบริหารจัดการเองได้ ทั้งนี้เพราะหากท้องถิ่นไม่มีศักยภาพทางรายได้ที่พอเพียงในการนำมาใช้จัดบริการสาธารณะต่าง ๆ ให้กับประชาชนแล้ว ท้องถิ่นนั้นก็ต้องยังพึ่งพารัฐบาล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นหมายความว่าท้องถิ่นดังกล่าวก็จะยังขาดอิสระในด้านการคลังจึงไม่มีความเหมาะสมเพียงพอที่จะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (5) การมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานบุคคลที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่น มีการจัดตั้งองค์กรบริหารงานบุคคลที่แตกต่างจากองค์กรท้องถิ่นอื่น คือ กรุงเทพมหานครมี คณะกรรมการ

บริหารงานบุคคลของกรุงเทพมหานคร (ก. กทม.) และคณะกรรมการบริหารงานบุคคลของเมืองพัทยา (ก.เมืองพัทยา) ทำหน้าที่เป็นองค์กรการบริหารงานบุคคลของหน่วยการปกครองดังกล่าว เพื่อให้มีความคล่องตัว ในการบริหารมากขึ้น (6) ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้มีส่วนากำกับดูแลมีความแตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ในบางประเทศได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกับผู้มีส่วนากำกับดูแลให้ต่างไปจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เช่น กรุงโซล ในประเทศเกาหลีใต้ จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล กล่าวคือ กรุงโซลจะขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีโดยตรง เป็นต้น หรือในกรณีของไทยเองนั้น กรุงเทพมหานครก็อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยตรงของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั่นเอง

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษนั้น เป็นการปกครองที่เน้นหนักในด้านของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือการแก้ไขสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ โดยลักษณะที่พบเห็นโดยทั่วไปได้แก่การปกครองในพื้นที่ ๆ มีลักษณะ ดังต่อไปนี้ (สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ, 2546) (1) เขตนครหลวงหรือเขตพื้นที่ที่เป็นเมืองหลวง โดยทั่วไปแล้ว การปกครองในเขตนครหลวงของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ต่างก็มีลักษณะที่พิเศษแตกต่างจากการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบปกติทั่วไป เนื่องด้วยสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ โครงสร้างสังคม อาชีพ จำนวนประชากร ภารกิจหน้าที่ที่ต้องดำเนินการ ทำให้เขตการปกครองในนครหลวงมักจะแตกต่างจากเขตการปกครองในรูปแบบอื่น ๆ ยกตัวอย่างสำหรับในประเทศไทยเอง คือ กรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างองค์กรที่แตกต่างจากการปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ กล่าวคือ มีสภากรุงเทพมหานคร (โดยมีสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร) มีสภาเขต (สมาชิกสภาเขต) มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจากกาเลือกตั้งโดยตรง โดยเขตพื้นที่ที่เป็นเมืองหลวงของประเทศจะเป็นบริเวณที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นศูนย์รวมของส่วนราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ จึงทำให้มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อพยพโยกย้ายเข้ามาเป็นประชากรแฝง (มิได้แจ้งย้ายที่อยู่กับสำนักทะเบียนราษฎร) ไม่ว่าจะเป็นเหตุผลทางด้านการทำงาน การศึกษา (ในเขตกรุงเทพมหานคร) ทำให้การจัดรูปแบบการบริหารจัดการต้องแตกต่างไปจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ เพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาได้ การจัดรูปแบบการบริหารจัดการเมืองหลวงจึงต้องคำนึงถึงศักยภาพในการจัดการกับปัญหาของเมืองหลวงได้ดี ต้องเป็นรูปแบบที่มีความคล่องตัวสูง เมืองหลวงที่มีการจัดรูปแบบเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เช่น กรุงเทพมหานคร กรุงปารีส (ประเทศฝรั่งเศส) และมหานครโตเกียวของประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น (2) เขตพื้นที่ชายแดน เขตพื้นที่หรืออาณาบริเวณที่เป็นชายแดน เป็นพื้นที่ที่มักจะเสี่ยงต่อการประสบกับปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาด้านความมั่นคง ดังนั้น ในการบริหารปกครองพื้นที่ส่วนนี้จึงมีความละเอียดอ่อนเป็นพิเศษ กล่าวคือ หน่วยงานที่เข้าไปดูแลในพื้นที่ควรมีอำนาจบางประการที่จะสามารถตัดสินใจในการดำเนินการที่ทันท่วงทีเมื่อเกิดวิกฤติการณ์บางอย่างขึ้น เพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ ในกรณีการบริหารจัดการเขตพื้นที่ในลักษณะดังกล่าวนี้ มีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดและอาจสามารถนำมาปรับใช้ในเขตบริเวณพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยได้ก็คือ การปกครองแบบ “เขตแขวง” หรือ “ภาค” (Regions) ในประเทศอิตาลี ซึ่งมีตัวอย่างเช่น เขตเกาะซิซิลี ซึ่งมีปัญหาในด้านของการก่อความไม่สงบเกี่ยวกับการแยกตัวเป็นเอกราช หรือในกรณีของเขตวัลเด ดาโฮสตา ที่มีเขตปลอดศุลกากร มีพลเมืองที่พูดภาษาฝรั่งเศส

และภาษาฝรั่งเศสกับภาษาอิตาลีใช้ได้เท่ากันในโรงเรียนและในทางการบริหาร เป็นต้น (3) แหล่งท่องเที่ยว เขตพื้นที่บริเวณที่เป็นเมืองท่องเที่ยว นั้น มักจะมีการกระจุกตัวของประชากรอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์รวมการบริการการท่องเที่ยว หรือในพื้นที่ที่มีสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งในพื้นที่ส่วนนี้ จะมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าส่วนอื่นของพื้นที่ ลักษณะของการดำเนินชีวิตของประชาชนก็จะมี ความแตกต่างจากในพื้นที่ส่วนอื่น ทำให้ความต้องการในการบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน ก็ต่างกันไปด้วยกับพื้นที่ส่วนอื่น ด้วยเหตุนี้ เมืองท่องเที่ยวหลายแห่งจึงมักมีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษขึ้นเพื่อให้ดูแลพื้นที่นี้เพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่มีเขตพื้นที่ดังกล่าวนี้ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม (4) พื้นที่เกาะและชนบท เกาะและพื้นที่ชนบทที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ห่างไกล ความเจริญนั้น มักจะเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาค ทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในเรื่องการให้บริการกับประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว นอกจากนี้ ความต้องการในเรื่องของการบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานยังมีอยู่มาก การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นให้มีหน้าที่รับผิดชอบจัดทำบริการสาธารณะนอกเหนือไปจากราชการส่วนกลาง และราชการส่วนภูมิภาค จึงเป็นเรื่องที่สมควรอย่างยิ่ง แต่ทั้งนี้ ความแตกต่างในเรื่องลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ การดำเนินชีวิตของประชาชน จำนวนประชากร จึงมักจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งเป็นจังหวัดเดียวที่มีสภาพเป็นเกาะตั้งอยู่ในทะเลอันดามันและถือว่าเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทย โดยได้ชื่อว่า เป็น “ไข่มุกแห่งอันดามัน” กล่าวคือ เป็นจังหวัดที่มีความสวยงาม หาดทรายขาวสะอาดตัดกับน้ำทะเลอย่างชัดเจน และขณะเดียวกันภูเก็ตถือได้ว่าเป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นเป็นของตนเอง โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส และได้ชื่อว่าเป็นเมือง East Meet West ที่ซึ่งตะวันออกพบตะวันตก นั่นคือภูเก็ตมีลักษณะของความทันสมัยและเป็นเมืองนานาชาติในขณะเดียวกันก็ดำรงศิลปะและวัฒนธรรมเป็นของตนเองได้อย่างเด่นชัด สำหรับสภาพทั่วไปจังหวัดภูเก็ต มีพื้นที่ทั้งหมด 543.034 ตารางกิโลเมตร หรือ 356,271.25 ไร่ มีประชากรทั้งสิ้น 432,011 คน จากการสำรวจพบว่านอกจากประชากรในทะเบียนราษฎรแล้ว จังหวัดภูเก็ตยังมีชาวต่างชาติที่มาอยู่อาศัยและทำงานเป็นจำนวนมาก จังหวัดภูเก็ตประกอบไปด้วย อำเภอ 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอกะทู้ และอำเภอถลาง นอกจากนี้ยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดอีก 19 แห่ง เป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 12 แห่ง และ องค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่ง (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต, 2566)

จากกระแสการกระจายอำนาจการปกครอง โดยการยกระดับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นเทศบาลตำบล และการส่งมอบการบริหารจัดการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.)ให้อยู่ในอำนาจการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพร้อมของจังหวัดภูเก็ตในการปรับรูปแบบการปกครองไปเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมของจังหวัดภูเก็ตในการปรับรูปแบบการปกครองไปเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 การศึกษานี้มีประโยชน์เพื่อทราบความพร้อมของจังหวัดภูเก็ตในการปรับปรุงแบบการปกครองไปเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้บริหารราชการส่วนภูมิภาคจังหวัดภูเก็ต จำนวน 3 คน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต จำนวน 3 คน นักธุรกิจนออุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน และ ผู้นำชุมชนในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 3 คน โดยใช้การประชุมกลุ่ม (Focus Group) เป็นเครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

5. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในความพร้อมของจังหวัดภูเก็ตในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

จังหวัดภูเก็ต ตั้งอยู่ในภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศ เป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ มีเกาะบริวาร 33 เกาะ โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ 17 ตำบล 96 หมู่บ้าน มีประชากรตามทะเบียนราษฎร รวม 417,885 คน อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 59.59 รองมาเป็นอำเภอถลางร้อยละ 26.79 และอำเภอกะทู้ร้อยละ 13.62 ตามลำดับ ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน อายุ 26 – 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.96 รองลงมาเป็นวัยเด็ก ร้อยละ 24.85 วัยสูงอายุ ร้อยละ 12.77 และวัยเยาวชน (อายุ 18 – 25 ปี) ร้อยละ 10.41 ประชากรในจังหวัดนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด รองมาเป็น อิสลาม คริสต์ และอื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าจังหวัดภูเก็ต มีความโดดเด่นด้านประเพณี และวัฒนธรรม ประเพณีที่ขึ้นชื่อของจังหวัดคือประเพณีถือศีลกินผัก และจังหวัดภูเก็ตยังได้รับคัดเลือกให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านวิทยาการอาหาร (City of Gastronomy) จากองค์การยูเนสโก ซึ่งเป็นหนึ่งใน 18 เมืองทั่วโลก ทั้งยังมีภาษา อาคารบ้านเรือน และการแต่งกาย ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ด้านสาธารณสุข ในจังหวัดภูเก็ตมีโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและเอกชน รวม 8 แห่ง มีโรงพยาบาลวชิระภูเก็ตที่มีสถานะเป็นโรงพยาบาลศูนย์ในการดูแลคนในพื้นที่จังหวัดอันดามัน โรงพยาบาลรัฐสังกัดกระทรวงมหาดไทย 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลอบจ.ภูเก็ต สาเหตุการตาย 5 อันดับแรกจาก โรคต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ต พบว่า มีผู้เสียชีวิตด้วยสาเหตุโรคนี้เองร้ายที่สุด โดยเสียชีวิตจำนวน 276 คน คิดเป็นอัตรา 66.16 รายต่อประชากรแสนราย รองลงมาเป็นโรคปอดบวม จำนวน 106 ราย คิดเป็นอัตรา 25.41 รายต่อประชากรแสนราย ลำดับ 3 และ 4 โรคหัวใจขาดเลือด และ โรคหลอดเลือดสมองจำนวน 103 ราย คิดเป็น อัตรา 24.69 รายต่อประชากรแสนราย และ ลำดับ 5 โรคติดเชื้อในกระแสเลือดจำนวน 77 ราย คิดเป็นอัตรา 18.46 ราย ต่อประชากรแสนราย

ด้านการศึกษา จังหวัดภูเก็ต มีสถานศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบรวม 320 แห่ง ครอบคลุมทั้งที่เป็นสถานศึกษาสำหรับนักเรียนทั่วไปทั้งในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ โรงเรียนเฉพาะความพิการ ซึ่งมีจำนวน 1 แห่ง และศูนย์การศึกษาพิเศษ 1 แห่ง นอกจากนี้ยังมี

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา 5 แห่ง สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม 4 แห่ง โดยในปีการศึกษา 2564 มีนักเรียน นักศึกษาที่อยู่ในระบบ การศึกษาระดับต่าง ๆ ทั้งหมด จำนวน 92,716 คน โดยอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 36.15 หรือประมาณหนึ่งในสามของจำนวนนักเรียนนักศึกษาทั้งหมด

ด้านแรงงาน ประชากรและกำลังแรงงานจากข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัดภูเก็ต ที่ได้ ดำเนินการสำรวจสภาพการทำงานของประชากรในจังหวัดภูเก็ตไตรมาสที่ 1 ปี 2565 (มกราคม - มีนาคม) พบว่าจังหวัดภูเก็ต มีประชากรทั้งสิ้น 605,705 คนเป็นผู้อยู่ในวัยทำงาน (อายุ 18 ปีขึ้นไป) จำนวน 487,279 คน (คิดเป็นร้อยละ 80.45 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ขณะที่ผู้มีอายุต่ำกว่า 15 ปี มีจำนวน 118,426 คน (คิดเป็นร้อยละ 19.55 ของจำนวนประชากรทั้งหมด) เป็นผู้ที่อยู่ในกำลัง แรงงานจำนวน 320,789 คน จำแนกเป็นผู้มีงานทำ 304,329 คน (ร้อยละ 94.89 ของผู้อยู่ในกำลัง แรงงานทั้งหมด) และผู้ว่างงาน จำนวน 16,462 คน (ร้อยละ 5.13) ผู้มีงานทำจำนวน 304,327 คน ทำงานในภาคเกษตรกรรม จำนวน 9,532 คน (ร้อยละ 3.13) และทำงานนอกภาคเกษตรกรรม จำนวน 294,795 คน (ร้อยละ 96.87) โดยทำงานในสาขาการขนส่ง การขายปลีกมากที่สุด จำนวน 72,315 คน (ร้อยละ 25.18) รองลงมาคือ สาขาโรงแรมและอาหาร จำนวน 70,190 คน (ร้อยละ 23.06) อัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน เมื่อเทียบกับประชากรวัยแรงงานทั้งหมด โดยคำนวณ จากกำลังแรงงานซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้มีงานทำ ผู้ว่างงาน และผู้รอฤดูกาล เปรียบเทียบ กับประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปในจังหวัดภูเก็ต ปี 2564 พบว่าอัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานมี อัตราร้อยละ 69.68 มีสัดส่วนลดลงจากปีที่แล้วร้อยละ - 0.07 และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 - 2564 พบว่าอัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานมีแนวโน้มลดลง

ด้านเศรษฐกิจและรายได้ในปี 2563 จังหวัดภูเก็ตมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคา ประจำปี (Gross Provincial Product : GPP) เท่ากับ 134,616 ล้านบาท และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวล รวม จังหวัด (Gpp per capita) เท่ากับ 226,158 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งสูงเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ และ อยู่ในลำดับที่ 14 ของประเทศ ในขณะที่ปี 2562 จังหวัดภูเก็ต มี GPP เท่ากับ 248,716 ล้านบาท และมี Gpp per capita เท่ากับ 423,082 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งสูงเป็นอันดับ 1 ของภาคใต้ และลำดับ ที่ 7 ของประเทศ มีอัตราการชะลอตัวร้อยละ 46.5 ซึ่งชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่องจากปี 2562 ที่มีการ อัตราการขยายตัวร้อยละ 3.9

ภาคีเครือข่าย เครือข่ายด้านสังคมที่เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ ตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 จำนวน 26 แห่ง โดยในรอบปี 2564 มีมูลนิธิสมาคม และ องค์กรภาคเอกชน ยื่นจดทะเบียนรับรององค์กรสาธารณประโยชน์ทั้งหมดจำนวน 3 แห่ง ซึ่งอยู่ ระหว่างการรอการประกาศในราชกิจจานุเบกษา องค์กรสวัสดิการชุมชน 20 แห่ง สภาดั้งและ เยาวชน 22 องค์กร ศูนย์บริการคนพิการทั่วไป 7 แห่ง ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริมอาชีพ ของผู้สูงอายุ 6 แห่ง ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนครบ 18 แห่ง อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ จำนวน 4,038 คน โครงการบ้านมั่นคง 6 เมือง 13 ชุมชน และมีคลังปัญญาผู้สูงอายุ จำนวน 216 คน

1. ด้านลักษณะพิเศษของพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ (ร้อยละ 100) ว่า ภูเก็ตมีลักษณะพิเศษที่เป็นพื้นที่เกาะและพื้นที่ชนบทที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ห่างไกลจากราชการส่วน

ภูมิภาค ทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในเรื่องการให้บริการกับประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว นอกจากนี้ ความต้องการในเรื่องของการบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานยังมีอยู่มาก การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษให้มีหน้าที่รับผิดชอบจัดทำบริการสาธารณะนอกเหนือไปจากราชการส่วนกลาง และราชการส่วนภูมิภาคจึงเป็นเรื่องที่สมควรอย่างยิ่ง เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยเกาะจำนวนมาก การติดต่อสื่อสารระหว่างเกาะยังใช้การเดินทางด้วยเรือเป็นหลัก รวมถึงการดำเนินชีวิตของประชาชนในเกาะต่าง ๆ ยังมีความแตกต่างจากราชการส่วนภูมิภาคอื่น ๆ รวมถึง เขตพื้นที่ที่เกิดขึ้นเป็นเมืองท่องเที่ยวเกือบทั้งจังหวัด มีการกระจุกตัวของประชากรอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์รวมการบริการการท่องเที่ยว หรือในพื้นที่ที่มีสถานที่ท่องเที่ยว ลักษณะของการดำเนินชีวิตของประชาชนก็จะมี ความแตกต่าง ทำให้ความต้องการในการบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานก็ต่างกันไปด้วยกับพื้นที่ส่วนอื่น ด้วยเหตุนี้ จึงสมควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่มีเขตพื้นที่ดังกล่าวนี้ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม

2. ด้านรายได้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.67) ให้ความเห็นว่าจังหวัดภูเก็ตมีรายได้ต่อหัวของประชากรอยู่ในระดับต้น ๆ ของประเทศ โดยในปี 2562 ประชากรมีรายได้ต่อหัวประมาณ 400,500 บาท/คน และลดลงในช่วงสถานการณ์โควิด เหลือประมาณ 220,000 บาท/คน และหลังจากภูเก็ตกลับมาเปิดประเทศอีกครั้งหลังจากสถานการณ์โควิดคลี่คลาย รายได้ของประชาชนในปี 2565 อยู่ที่ประมาณ 334,000 บาท/คน นอกจากนี้ภูเก็ตยังมีรายได้ทางด้านภาษีและอากรต่าง ๆ จากการให้บริการโรงแรม และการท่องเที่ยวซึ่งเป็นรายได้หลักของภูเก็ต โดยรายได้จากการจัดเก็บภาษีของภูเก็ตอยู่ในลำดับที่ 6 ของประเทศ ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการใช้ภาษีที่จัดเก็บจากพื้นที่ภูเก็ตมาใช้ในการบริการสาธารณะของภูเก็ตได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งพาเงินงบประมาณของราชการบริหารส่วนกลาง

3. ด้านความเข้มแข็งในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.33) มีความเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูเก็ตมีความเข้มแข็งมากในการให้บริการสาธารณะ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูเก็ตมีความพร้อมและมีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนที่มีทะเบียนราษฎรในพื้นที่ ประชาชนที่มาทำงาน และนักท่องเที่ยว ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ เช่น การให้บริการด้านสาธารณสุข การให้บริการด้านสาธารณสุข การให้บริการด้านการคมนาคมในพื้นที่ การให้บริการด้านการศึกษา การให้บริการด้านความปลอดภัย

4. ด้านลักษณะพิเศษในการให้บริการสาธารณะ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.00) มีความเห็นว่าการให้บริการสาธารณะของภูเก็ตมีความพิเศษแตกต่างจากพื้นที่อื่น เนื่องจากพื้นที่จังหวัดภูเก็ตทั้งจังหวัด รวม 33 หมู่เกาะนั้น เป็นพื้นที่ที่เน้นการท่องเที่ยวเป็นหลักประกอบด้วย (1) การบริการสาธารณะที่ตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของประชาชน ได้แก่ การสาธารณสุข และสาธารณสุขบริการต่างๆ การประปา ไฟฟ้า ถนนสะพาน การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล การรักษาพยาบาล การจัดการศึกษา (2) การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงปลอดภัยในชุมชน การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ การจัดระเบียบสังคม การรักษาความสงบ การรักษาความปลอดภัย การคุ้มครองผู้บริโภค การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การดับเพลิง การ

กัญภัย (3) การจัดสวัสดิการสังคมและการประชาสัมพันธ์ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อบุคคลด้อยโอกาส ยากไร้ พิંગพาทนเองไม่ได้ ได้แก่ การรักษาพยาบาล อาคารสงเคราะห์ สถานธนาบาล การสงเคราะห์ คนพิการเด็กกำพร้า คนชรา เนื่องจากการจัดทำกิจกรรมประเภทนี้จะมีค่าใช้จ่ายสูง จำเป็นต้องใช้ งบประมาณของราชการส่วนกลางตามนโยบายรัฐบาลมาประกอบด้วย (4) การจัดการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การแก้ไขปัญหาภาวะในท้องถิ่น (ขยะ อากาศเสีย น้ำ เสีย ฝุ่น) รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งเป็นบริการสาธารณะที่ ภูเก็ตให้ความสำคัญมากเนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวทำให้มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาใช้บริการ พื้นที่ภูเก็ตทำให้เกิดขยะ ฝุ่นจากการก่อสร้าง และยานพาหนะ และน้ำเสียเป็นจำนวนมาก ซึ่ง จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ในขนาดใหญ่ระดับจังหวัด (5) การส่งเสริมและอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีหน้าที่ในการส่งเสริมเผยแพร่ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี อนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งภูเก็ตมีโบราณสถาน และ พื้นที่อนุรักษ์จำนวนมาก เช่น เขตพื้นที่เมืองเก่า โบราณสถาน และสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีส และ (6) การอำนวยความสะดวกและบริการประชาชนเพิ่มเติมตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่ แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม เช่น การให้บริการขนส่งมวลชน (รถแท็กซี่ รถเมล์ หรือ การขนส่ง สาธารณะอื่นๆ) ห้องสมุด สนามเด็กเล่น สนามกีฬาทางบกและทางน้ำ รวมถึงการจัดการแข่งขันกีฬา ระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับโลก เป็นต้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าจังหวัดภูเก็ตมีความพร้อมในการปรับรูปแบบการปกครองไปเป็น การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษอยู่ในระดับมาก ในด้านลักษณะพิเศษของพื้นที่ ด้านรายได้ของ พื้นที่ ด้านความเข้มแข็งในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ด้านลักษณะพิเศษ ในการให้บริการสาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิทักษ์ เชาววัฒนาพร ยุทธพร อิสระชัย และ ชนศักดิ์ สายจำปา, 2562) ศึกษาเรื่อง รูปแบบที่เหมาะสมในการปกครองตนเองของจังหวัดภูเก็ตสรุป ได้ว่าสภาพแวดล้อมของจังหวัดภูเก็ตที่มีความเหมาะสมต่อการปกครองตนเอง เนื่องจากมีรายได้มาก เพียงพอสำหรับการพัฒนาจังหวัด โดยมีความพร้อมหลายด้านได้แก่ 1.ด้านการเมืองภาคประชาชน 2. ด้านระบบเศรษฐกิจ 3.ด้านสังคม 4.ด้านการศึกษาและสุขภาพ 5.ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม (2) รูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสม คือรูปแบบ การปกครองตนเองภูเก็ตอย่างยั่งยืนด้วย พลเมือง เป็นโครงสร้างที่ขึ้นโดยตรงกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ไม่ขึ้นกับการบริหารราชการ ส่วนภูมิภาคแบบเดิม ซึ่งโครงสร้างใหม่ จะมีการบริหารงานจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย (2.1) ผู้ว่า ราชการจังหวัดมาจากการเลือกตั้งของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยมีวาระ 4 ปี (2.2) สภาจังหวัด ภูเก็ตมาจากการเลือกตั้งของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 24 คน มีวาระ 4 ปี (3) สภา ผู้ทรงคุณวุฒิมาจากการเลือกตั้งของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 10 คน มีวาระ 6 ปี (พิทักษ์ เชาววัฒนาพร ยุทธพร อิสระชัย และ ชนศักดิ์ สายจำปา, 2562)

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ได้แก่ จังหวัดที่มีความพร้อมที่จะปรับรูปแบบการปกครองไปเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจะต้องมีลักษณะพิเศษของพื้นที่ เช่น เป็นเกาะ เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นสถานที่แข่งขันกีฬาประจำปีในระดับสากล มีรายได้ของพื้นที่เพียงพอในการดูแลพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรในพื้นที่ มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีลักษณะพิเศษในการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ เช่น มีรถประจำทางในเส้นทางทุกอำเภอ มีรถ Taxi บริการ หรือ มีรถไฟบริการทุกอำเภอ เป็นต้น ผู้วิจัยได้จัดทำองค์ความรู้ให้ในรูปแบบของจังหวัดจัดการตนเองดังภาพที่ 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้ว่าราชการจังหวัดควรนำเสนอนโยบายการปรับรูปแบบการปกครองของจังหวัดไปยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อขอรับฟังความเห็น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.1.2 สำนักงานปกครองจังหวัดควรนำผลการศึกษาค้นคว้าจัดทำแนวทางการเป็นจังหวัดจัดการตนเอง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.1.3 ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดภูเก็ตเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

โชคสุข กรกิตติชัย. (2560). การเลือกตั้งท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : รัฐสภา.

พิทักษ์ เชาว์วัฒนาพร ยุทธพร อิศระชัย และ ธนศักดิ์ สายจำปา. (2562). การศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการปกครองตนเองของจังหวัดภูเก็ต. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ. (2541). การจัดการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ: ศึกษากรณีจังหวัดภูเก็ต, รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย.

สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ. (2546). การศึกษาสภาพปัญหาแนวทางการปรับปรุงรูปแบบการบริหารและแนวทางการพัฒนาพื้นที่เกาะสมุย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานจังหวัดภูเก็ต. (2566). ข้อมูลจังหวัดภูเก็ต. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2566. จาก https://www.phuket.go.th/webpk/file_data/intropk/dataPK59.pdf

10. คำขอขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการกระจายอำนาจรูปแบบองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรณีศึกษาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการภูเก็ต” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาและการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ที่ได้กรุณาตรวจสอบแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจทานเครื่องมือรวมทั้งให้กำลังใจและข้อเสนอแนะต่าง ๆ และขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

เทคโนโลยีเสมือนจริงที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต*
VIRTUAL TECHNOLOGY THAT WILL INFLUENCE THE THAI TOURISM BUSINESS
IN THE FUTURE

สุพรรณษา เทียมประสิทธิ์¹
Supansa Thiampasit¹
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์¹
Kasetsart University, Thailand.¹
Email : lekblack03102525@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการรับรู้ที่มีอิทธิพลต่อเทคโนโลยีเสมือนจริง 2) เพื่อศึกษาเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ ซูแมคเกอร์ และโลแมกซ์ ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ความเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การรับรู้ที่มีอิทธิพลต่อเทคโนโลยีเสมือนจริงอยู่ในระดับมาก พบว่า ร้อยละ 81.4 ($R^2 = 0.814$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \text{ value} = <0.000$) 2. เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต พบว่า ร้อยละ 87.4 ($R^2 = 0.874$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \text{ value} = <0.000$) จากการวิจัยนี้เป็นการช่วยทำให้ทราบถึงการนำเทคโนโลยีเสมือนจริงมาประยุกต์ใช้กับสถานที่ท่องเที่ยว โดยทำวิจัย โดยทำให้ผู้ใช้งานรู้สึกเสมือนอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวจริงและสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสถานที่ท่องเที่ยวได้

คำสำคัญ : 1. การรับรู้ของผู้ใช้งานเทคโนโลยี 2. เทคโนโลยีเสมือนจริง 3. ธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต

ABSTRACT

The objectives of this research article are (1) to study perceptions influencing virtual reality technology (2) to study virtual reality technology influencing Thailand's tourism business in the future. The population used in this research is Thai tourists. The sample group was determined according to the concept of Sumacker and Lomax. The sample group was 400 people by simple random sampling (Simple Random) and analyzed the data by descriptive statistics such as frequency, mean, standard deviation. and test the hypothesis with statistics Multiple regression analysis.

The results showed that 1. Perception that influenced virtual reality technology was at a high level, found that 81.4 percent ($R^2 = 0.814$) was statistically significant (p value = <0.000). 2. Virtual reality technology that will influence the Thai tourism business in the future was found at 87.4 percent ($R^2 = 0.874$) with statistical significance (p value = <0.000). From this research, it helps to know the application of virtual reality technology to tourist attractions by doing research by making users feel like they are in real tourist attractions and able to interact with tourist attractions.

Keywords : 1. Technology user perception 2. Virtual technology 3. Future Thai tourism business

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

Virtual Reality (VR) เป็นเทคโนโลยีที่มีศักยภาพในการสร้างประสบการณ์เสมือนใหม่ ๆ และปรับปรุงวิธีการใช้งานในอุตสาหกรรมต่าง ๆ จากการเชื่อมต่อกับเทคโนโลยีอื่น ๆ อย่าง Hololens 2 และ Vuforia Studio ไปจนถึงการประยุกต์ใช้ในธุรกิจ, การศึกษา, และความบันเทิง VR ยังสามารถสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจและความสามารถในการสื่อสาร ในขณะที่ช่วยลดความต้องการในการเดินทางและใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับอนาคต VR มีโอกาสในการเปลี่ยนแปลงวิธีที่เรามองเห็นโลก และทำให้ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการปรับตัวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ด้วยความสามารถในการนำเสนอข้อมูลและสื่อสารที่เข้าใจง่าย รวมถึงความสามารถในการสร้างสิ่งแวดล้อมเสมือนที่น่าสนใจ ทำให้เทคโนโลยี VR มีศักยภาพในการสร้างความสำเร็จในอุตสาหกรรมต่าง ๆ และสังคมในอนาคต ในที่สุด VR ไม่เพียงแต่เป็นเทคโนโลยีที่น่าสนใจเพียงอย่างเดียว แต่ยังเปิดโอกาสให้คนทั่วโลกสามารถสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เราสามารถเชื่อมโยงกันได้ดีขึ้น และสร้างสังคมที่มีความเข้าใจและร่วมมือกันเพื่อสร้างสิ่งที่ดีขึ้นให้กับทุกคน ดังนั้นการตามติดและนำ VR ไปใช้ในชีวิตประจำวันของเรา จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในอนาคต (Quick ERP, 2023)

ปัจจุบันนี้เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) ถูกใช้เป็นหลักในการเล่นวิดีโอเกม และเริ่มนำมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้ว โดยภาคการท่องเที่ยวอาจได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบจาก VR ในทางบวก คือ การใช้เทคโนโลยี VR เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้มีประสบการณ์สถานที่ท่องเที่ยว

ล่วงหน้า ส่วนความท้าทายคืออาจมีนักเที่ยวบางกลุ่ม ที่หากสามารถได้รับประสบการณ์ในสถานที่ท่องเที่ยวได้ โดยไม่จำเป็นต้องลุกขึ้นจากโซฟาที่บ้านก็อาจจะไม่เดินทางไปจริงก็ได้ (สถาบันอนาคตไทยศึกษา, 2564)

ปัจจุบันเทคโนโลยี Virtual Reality (VR) เป็นเทคโนโลยีการจำลองสภาพแวดล้อมเสมือนจริงขึ้นใหม่โดยอาจคล้ายคลึงหรือต่างจากความเป็นจริงอย่างสิ้นเชิง ผ่านทางภาพ เสียง และการสัมผัส แม้กระทั่งการได้กลิ่น เป็นการนำผู้รับสารจากสภาพแวดล้อมปัจจุบันไปสู่สภาพที่จำลองขึ้นมาเพื่อตอบโจทยการใช้งาน ยกตัวอย่างเช่นการจำลองสถานที่ Google Street View, การฝึกผ่าตัดเสมือนจริง, การฝึกขับเครื่องบินผ่าน Simulation และการแข่งขันบังคับ Drone เสมือนจริง (Srifar, D., 2020) ปัญหาคือ VR มีประโยชน์ต่อธุรกิจท่องเที่ยวแต่ยังมีการนำไปใช้น้อย ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา ถึงวิธีการนำเทคโนโลยี VR มาใช้ในธุรกิจท่องเที่ยว จากการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับธุรกิจเป็นการเพิ่มทางเพิ่มรายได้ในการสร้างโอกาสให้กับภาคธุรกิจการท่องเที่ยวไทย ควบคู่กับการยกระดับมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อให้มีศักยภาพที่จะสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก เทคโนโลยีเสมือนจริง จึงน่าจะเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของธุรกิจการท่องเที่ยวไทย จึงนับเป็นโอกาสที่ดีที่ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวจะได้ปรับตัว ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเสมือนจริง ในการเข้าถึงตัวลูกค้าให้มากขึ้น และยังเป็นการพัฒนาให้ธุรกิจการท่องเที่ยวไทย ให้มีความพร้อมอีกครั้ง (ดลพร ศรีฟ้า, 2563) รูปแบบของเทคโนโลยีเสมือนจริงในปัจจุบันมีทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ (สถาบันอนาคตไทยศึกษา, 2564) 1) Virtual reality หรือ (VR) หรือ ความเป็นจริงเสมือน เป็นเทคโนโลยีที่คอมพิวเตอร์จำลองสภาพแวดล้อมเสมือนขึ้นโดยส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับการมองเห็น แสดงทั้งบนจอคอมพิวเตอร์ หรือ อุปกรณ์แสดงผลสามมิติโดยผู้ใช้สามารถโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อมเสมือนได้ทั้งการใช้อุปกรณ์นำเข้ามาตราฐานเช่น แป็นพิมพ์ หรือเมาส์ สภาพแวดล้อมจำลองยังสามารถทำให้คล้ายกับโลกจริงได้ เช่น การจำลองสำหรับการฝึกนักบิน หรือในทางตรงกันข้ามมันยังสามารถทำให้แตกต่างจากความเป็นจริงได้อีกด้วย 2) Augmented reality หรือ AR เป็นเทคโนโลยีใหม่ ที่ผสมผสานเอาโลกแห่งความเป็นจริง (Real) เข้ากับโลกเสมือน (Virtual) โดยผ่านทางอุปกรณ์ Webcam กล้องมือถือ Computer รวมไปถึงการใช้ Software ต่าง ๆ ทำให้สามารถมองเห็นภาพที่มีลักษณะเป็นวัตถุ เช่น คน สัตว์สิ่งของ สัตว์ประหลาด ยานอวกาศ เป็นต้น แสดงผลในจอภาพกลายเป็นวัตถุ 3 มิติลอยอยู่เหนือพื้นผิวจริง 3) Mixed Reality หรือ MR คือการผสมผสานจุดเด่นของเทคโนโลยี Virtual Reality (VR) และ Augmented Reality (AR) เข้าด้วยกัน และต่อยอดให้เหนือขึ้นไปอีกขั้นด้วยการสร้างภาพจำลองที่ผู้ใช้งานสามารถมีปฏิสัมพันธ์ตอบโต้ในสภาพแวดล้อมที่ผสมผสานโลกจริงและโลกเสมือนจริงเป็นหนึ่งเดียว โดยเมื่อลูกค้าเข้าเยี่ยมชมห้องตัวอย่างดิจิทัล ลูกค้าจะต้องสวมอุปกรณ์ Holographic computing devices ที่ถูกออกแบบมาเป็นพิเศษเพื่อให้สามารถแสดงผลของภาพเสมือนจริงหรือภาพ Hologram ได้โดยไม่ต้องเชื่อมต่อกับอุปกรณ์ใด ๆ ทั้งยังออกแบบให้ควบคุมได้ง่ายด้วยมือเปล่า ซึ่งจะทำให้ผู้สวมใส่เสมือนกำลังเดินอยู่ในสถานที่จริง

ทฤษฎีความจริงเสมือน Virtual Reality หรือ (VR) โลกเสมือนจริง เป็นการจำลองวัตถุหรือองค์ประกอบเสมือนภายใต้บรรยากาศเสมือนโดยที่ต้องผ่านอุปกรณ์สารสนเทศ ที่ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องอยู่บนสถานที่หรือเกี่ยวเนื่องใด ๆ กับพื้นที่นั้น ขณะที่ใส่แว่น Virtual Reality ผู้ใช้จะให้เห็นสถานที่ต่าง ๆ เสมือนจริงมาอยู่ในแว่น เช่น ใต้ท้องทะเลลึก หรือ อวกาศนอกโลก จะมีการจำลองบรรยากาศ

รอบข้าง รวมถึงการเล่นเกมส์เสมือนจริง ได้ทั้ง 360 องศาที่หันได้รอบทิศทาง ความเป็นจริงเสมือน หรือที่รู้จักกันในชื่อ VR (Virtual Reality) เป็นเทคโนโลยีการจำลองภาพเสมือนของสถานที่ กิจกรรม หรือบทบาทจำลองในสถานการณ์ต่าง ๆ ผ่านซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ที่ถูกออกแบบมาเฉพาะ โดยเทคโนโลยี วีอาร์นั้นเป็นสิ่งที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อทำงานร่วมกับประสาทสัมผัสการมองเห็นและการได้ยิน ของมนุษย์ เป็นตัวช่วยจำลองภาพและเสียงเพื่อส่งมอบประสบการณ์เสมือนจริงในรูปแบบต่าง ๆ ที่ ผู้ใช้งานต้องการ (Kamarulzaman, 2014) ดลพร ศรีฟ้า (2562) ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างสื่อเสมือนจริงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะพะงันโดยเน้นการเก็บรวบรวมภาพบรรยากาศของเกาะพะงันโดย สื่อเสมือนจริง ในงานวิจัยนี้จะ เป็น ประเภท Immersive Systems เป็นเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนสำหรับส่วนบุคคล โดยใช้จอภาพสวมศีรษะในการแสดงภาพและเสียงของโลกเสมือน ซึ่งจะให้ นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจได้เห็นภาพ 360 องศา ของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเกาะพะงัน Israel, Zerres and Tscheulin (2019) ทำการวิจัย เรื่อง การนำเสนอโรงแรมในความจริงเสมือน :มีอิทธิพล ต่อความตั้งใจในการจองหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้สึกจากการแสดงทางไกลช่วยเพิ่มความ เพลิดเพลินและประโยชน์ที่รับรู้ของผู้มีโอกาสเป็นลูกค้า นอกจากนี้ความอยากรู้อยากเห็นของผู้ใช้ยัง ถูกกระตุ้นด้วยการนำเสนอทางไกล ซึ่งยังเพิ่มความเพลิดเพลินในการรับรู้และประโยชน์ที่ได้รับอย่างมี นัยสำคัญอีกด้วย คุณค่าทางความคิดและประโยชน์ของประสบการณ์โรงแรมเสมือนจริงช่วยเพิ่มความ น่าจะเป็นที่ลูกค้าจะจองที่พักสำหรับการเดินทาง

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการรับรู้ของผู้ใช้งาน เทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อเทคโนโลยีเสมือนจริง เพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้ใช้งานเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อเทคโนโลยีเสมือนจริง
- 2.2 เพื่อศึกษาเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทราบถึงการรับรู้ของผู้ใช้งานเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อเทคโนโลยีเสมือนจริง
- 3.2 ทราบถึงเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เทคโนโลยีเพื่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิจัยเชิง ปริมาณ (Quantitative Research) จากการสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้ทำการรวบรวมแบบสอบถามจน ได้จำนวน 400 ชุด ดังนี้ โดยมีรายละเอียดกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้ ประชากรจากนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ที่มีผลการประเมินตามโครงการประเมิน ประสิทธิภาพ (Local Performance Assessment: LPA) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ การประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของ ชู W.G. Cochran โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ ระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549) ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม

กับการวิเคราะห์ด้วยสถิติวิเคราะห์ Path Analysis โดยใช้โปรแกรม สำเร็จรูปทางคณิตศาสตร์ ivo อย่างน้อย 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้แก่ (1) เพศ (2) อายุ (3) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (4) สถานภาพ ส่วนที่ 2 สอบถาม เกี่ยวกับปัจจัยด้านการรับรู้ของผู้ใช้งานเทคโนโลยีของผู้ใช้งานเทคโนโลยี ได้แก่ (1) การง่ายต่อการใช้งาน (2) มีประโยชน์ต่อการเดินทาง (3) มีคุณค่าต่อความต้องการทางด้านการเดินทาง (4) เป็น เทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่าเทคโนโลยีเดิม (5) ความสนุกในการใช้งาน ส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับ เทคโนโลยีเสมือนจริง ได้แก่ (1) Virtual reality หรือ (VR) (2) Augmented reality หรือ AR (3) Mixed Reality หรือ MR ส่วนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต ได้แก่ (1) สร้างรายได้ (2) เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น (3) เพิ่มมูลค่า การหาความเที่ยง (Reliability) จาก แบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงแก้ไขตาม คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับ ประชากรแต่ไม่ใช่ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของ แบบสอบถาม จากสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเที่ยงหรือความ เชื่อถือได้ของแบบสอบถาม ได้ค่า 0.8 สามารถถือได้ว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้สามารถนำไป เก็บข้อมูลจริงต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์หาค่าความมากกว่าหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้วิธีการหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) โดยให้พิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า CVI ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไป ทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ที่เข้าร่วมโครงการภาครัฐ “เราเที่ยวด้วยกัน” ที่มีได้เป็นตัวแทนกลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยวิธีการของ Cronbach's วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรง หรือ ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient alpha) โดยค่าความเชื่อมั่นจะต้องอยู่ที่ระดับ 0.70 เพื่อแสดงว่า เป็นแบบสอบถามที่สามารถยอมรับได้ (Hair, Anderson, & Tatham, 1987; Hair, Black, Cabin, & Anderson, 2009) และมีความเชื่อมั่น จึงสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป (ไพฑูริย์ โปธิสว่าง, 2556) โดยงานวิจัยนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.941

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษารับรู้ของผู้ใช้งานเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อเทคโนโลยีเสมือนจริง

ตารางที่ 1 การรับรู้ของผู้ใช้งานเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อเทคโนโลยีเสมือนจริง

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t - value	P value
1. การง่ายต่อการใช้งาน	0.352	0.411	9.742	0.000*
2. มีประโยชน์ต่อการเดินทาง	0.332	0.415	9.540	0.000*
3. มีคุณค่าต่อความต้องการทางด้านการเดินทาง	0.395	0.395	6.520	0.000*
4. เป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่าเทคโนโลยีเดิม	0.318	3.345	6.071	0.000*

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t - value	P value
ค่าคงที่	0.470		3.276	0.021*
R = 0.900 R ² = 0.814 F = 401.216 p value = <0.000				

จากตารางที่ 1 พบว่า การรับรู้ของผู้ใช้งานเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อเทคโนโลยีเสมือนจริง พบว่า ร้อยละ 81.4 (R² = 0.814) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p value = <0.000) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังต่อไปนี้

(การรับรู้) = 0.470 + -0.352 (การง่ายต่อการใช้งาน) + -0.332 (มีประโยชน์ต่อการเดินทาง) + 0.395 (มีประโยชน์ต่อการเดินทาง) + -0.318 (เป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่าเทคโนโลยีเดิม)

5.2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สมมุติฐานข้อที่ 2 เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t - value	P value
1. Virtual reality หรือ (VR)	0.444	0.421	9.540	0.000*
2. Augmented reality หรือ AR	0.434	0.433	9.355	0.000*
3. Mixed Reality หรือ MR	0.420	0.451	7.247	0.000*
ค่าคงที่	0.449		4.284	0.000*
R = 0.870 R ² = 0.874 F = 421.414 p value = <0.000				

จากตารางที่ 2 พบว่า เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต พบว่า ร้อยละ 87.4 (R² = 0.874) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p value = <0.000) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังต่อไปนี้

(เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน) = 0.449 + -0.444 (Virtual reality หรือ (VR)) + -0.434 (Augmented reality หรือ AR) + 0.420 (Mixed Reality หรือ MR)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การรับรู้ของผู้ใช้งานเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อเทคโนโลยีเสมือนจริง พบว่า ร้อยละ 81.4 (R² = 0.814) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p value = <0.000) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lu และ Su (2009) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจในการใช้งานเว็บไซต์ขายสินค้าออนไลน์ทางโทรศัพท์โดยปัจจัยความสนุกในการใช้งาน ความมีประโยชน์และความสอดคล้องต่อคุณค่าประสบการณ์ในอดีตและความต้องการเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้งานเว็บไซต์ขายของทางอินเทอร์เน็ตบนโทรศัพท์มือถือ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hong Thong Chasalow และ Dhillon (2011) ที่ได้ศึกษาการยอมรับในระบบสารสนเทศยุคใหม่ของผู้ใช้งาน พบว่าการยอมรับของ

ผู้ใช้งานเกิดจากปัจจัยความพึงพอใจในการใช้งานและการรับรู้ในควมมีประโยชน์โดยทั้ง 2 ปัจจัยส่งผลต่อการยืนยันในเทคโนโลยีและทำให้ผู้ใช้งานมีความต้องการที่จะใช้งานต่อไป อีกทั้งยังต้องการที่จะใช้งานระบบสารสนเทศที่สูงขึ้นไป

6.2 เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต พบว่าร้อยละ 87.4 ($R^2 = 0.874$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \text{ value} = <0.000$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ A. Kampliw et al. (2019) ที่มีการนำเทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) มาประยุกต์ใช้กับสถานที่ท่องเที่ยว โดยทำวิจัยเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชันแนะนำ สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน โดยที่ผู้วิจัยเรื่องนี้ได้สร้างโมเดล 3 มิติ ทำให้ผู้ใช้งานรู้สึกเสมือนอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวจริงและสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสถานที่ท่องเที่ยวได้ และสอดคล้องกับ D. Srifar (2019) ที่ทำงานวิจัยเรื่อง การสร้างสื่อเสมือนจริงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะพะงัน โดยเน้นการเก็บรวบรวมภาพบรรยากาศของเกาะพะงันโดยสื่อเสมือนจริงในงาน วิจัยนี้จะเป็นประเภท Immersive Systems เป็นเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนสำหรับส่วนบุคคล โดยใช้จอภาพสวมศีรษะในการแสดงภาพ และเสียงของโลกเสมือน ซึ่งจะให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจได้เห็นภาพ 360 องศาของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเกาะพะงัน

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัยนี้ได้แก่รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง (VR)

องค์ความรู้นี้จะทำให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว หรือ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวเสมือนจริงเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวและจูงใจ

ให้มาท่องเที่ยวด้วยตัวเองในอนาคต ประกอบด้วย การง่ายต่อการใช้งาน มีประโยชน์ต่อการเดินทาง มีคุณค่าต่อความต้องการทางด้านการเดินทาง และเป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่าเทคโนโลยีเดิม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรจัดอบรมการจัดใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงกับแผนการท่องเที่ยวเพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ให้นักท่องเที่ยว

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวสามารถสร้างแผนการท่องเที่ยว หรือ คลิปการท่องเที่ยวด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้ทดลองประสบการณ์การท่องเที่ยวนี้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ได้มีประสบการณ์การท่องเที่ยวด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) และในการศึกษาเป็นการศึกษาเทคโนโลยีเพื่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต หากมีการศึกษาครั้งต่อไปสามารถศึกษาเพิ่มเติมในตัวแปรอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากนี้เช่น ความพึงพอใจในการใช้งาน เป็นต้น เข้าใจในความต้องการที่แตกต่างกัน

9. เอกสารอ้างอิง

- ไพฑูริย์ โปธิสว่าง. (2556). การทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ หลักการ วิธีปฏิบัติ สถิติ และคอมพิวเตอร์ (E-book). ชลบุรี : ฝ่ายนวัตกรรมการเรียนการสอน สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักงานพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดลพร ศรีฟ้า. (2563). การเดินทางข้ามกาลเวลาผ่านความจริงเสมือนในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติฟินแลนด์. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร. พระนคร*. 5(2). 99-107.
- สถาบันอนาคตไทยศึกษา. (2564). **Virtual Reality (VR) กับการท่องเที่ยวแห่งอนาคต**. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2565. จาก <https://www.thailandfuture.org/post/virtual-reality-vr-%E0%B8%81-%E0%B8%9A%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97-%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%97-%E0%B8%A2%E0%B8%A7%E0%B9%81%E0%B8%AB-%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%95>
- Hong, W., Thong, J.Y.L., Chasalow, L.C. and Dhillon, G. (2011). User Acceptance of Agile Information Systems: A Model and Empirical Test. *Journal of Management Information Systems*. 28(1). 235-272.

- Israel, K., Zerres, C., & Tscheulin, D. K. (2023). Virtual Reality-Substitute for a Real Experience? The Role of User Motivation, Expectations and Experience Type. **International Journal of Innovation and Technology Management**. 20(03). 2350018-1-2350018-30.
- Kamarulzaman Ab. Aziz, & Tan Gek Siang. (2014). Virtual reality and augmented reality combination as a holistic application for heritage preservation in the UNESCO world heritage site of Melaka. International. **Journal of Social Science and Humanity**. 4(5). 333-338.
- Kampliw, S., & Monthatong, M. (2019). Loop mediated isothermal amplification (LAMP) for *Nosema bombycis* diagnosis by small subunit ribosomal RNA (SSU rRNA) gene. **Indian Journal of Agricultural Research**. 53(4). 447-452.
- Quick ERP. (2023). VR คืออะไร สิ่งที่คุณควรรู้ และนวัตกรรมที่ไม่ควรพลาด. สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2566. จาก <https://quickerpthailand.com/blog-2023-what-is-vr/>
- Srifar, D. (2020). **Virtual reality for tourism promoting of koh pha-ngan**. Rajamangala Bangkok : University of Technology Phra Nakhon.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง เทคโนโลยีเสมือนจริงที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในอนาคต” สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาและการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ที่ได้กรุณาตรวจสอบแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจทานเครื่องมือรวมทั้งให้กำลังใจและ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ และขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

รูปแบบการเป็น SMART FARMING ที่ยั่งยืนในชุมชนเมือง*
SUSTAINABLE SMART FARMING MODEL IN URBAN COMMUNITY

เอกลักษณ์ กาญจนนิยม¹

Eakgalak Kanjananiyom¹

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์¹

National Institute of Development Administration, Thailand.¹

Email : eakgalak.smart@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษากิจกรรมของ Smart Farming ในชุมชนเมืองในระบบการผลิตและการตลาด การบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด ความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า ความปลอดภัยของผู้บริโภค ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร และนำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อน Smart Farming ที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนเมือง การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แนวคิดการประเมินอย่างเป็นระบบ CIPP-I รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการ Smart Farming จำนวน 10 กรณีศึกษา โดยใช้การพิจารณาจากคุณสมบัติของการเป็น Smart Farming ตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (พ.ศ. 2561) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ประเด็นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการทำเกษตรอัจฉริยะในชุมชนเมืองจะช่วยให้เรื่องของการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน นวัตกรรมและมีการติดตามผลเพื่อจัดการให้ผลิตภัณฑ์และวัสดุหมุนเวียนอยู่ในระบบ ทำให้ลดการเกิดของเสีย ผลิตได้มากขึ้น โดยใช้ทรัพยากรพลังงานน้อยลง และสนับสนุนให้เกษตรกรแต่ละรายมีการเก็บข้อมูลการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์มอย่างเหมาะสม การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา พบว่ารูปแบบการขับเคลื่อน Smart Farming ที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนเมืองประกอบไปด้วยบริบท ด้านนโยบาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า บุคลากร ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิทยาการความก้าวหน้าของเกษตรอัจฉริยะ ด้านงบประมาณควรรวมกลุ่มขอทุนสนับสนุนจากภาครัฐ วัสดุอุปกรณ์ควรเน้นการใช้อุปกรณ์ระบบ IOT (Internet of Thing) การรับรู้เกี่ยวกับ Smart Farming ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมทางออนไลน์ ความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าต้องมีการร่วมมือกันให้ผลผลิตมีมาตรฐาน กระบวนการ ควรมีการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เลือกเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมต่อสภาพสิ่งแวดล้อม การติดตามและประเมินผล การพัฒนาปรับปรุงมีเป้าหมายที่จะให้เป็นเกษตรกรที่มีความพร้อม ด้านผลผลิต ในเรื่องรายได้เน้นเรื่องการตลาดและการตลาดออนไลน์ ควรนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเพิ่มผลผลิต และด้านผลกระทบ ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมควรมีกระบวนการผลิตที่ยั่งยืนเน้นการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ความยั่งยืนจากคุณสมบัติทั้ง 6 ข้อของเกษตรอัจฉริยะ ควรมีการใช้เทคโนโลยีที่มีความ

เหมาะสม ด้านสิ่งแวดล้อมต้องปรับตัวให้มากขึ้นตามสภาพอากาศ เน้นทำการเกษตรปลอดภัย (Good Agriculture Practices: GAP) และด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน ต้องตระหนักรู้คุณค่าสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว

คำสำคัญ : 1. เกษตรอัจฉริยะ 2. รูปแบบที่เหมาะสม 3. ชุมชนเมือง

ABSTRACT

This research aims to examine the activities of Smart Farming in urban communities in production and marketing systems, product management and marketing awareness of product quality consumer safety, social and environmental responsibility, pride in being a farmer and presents a model to drive sustainable Smart Farming for urban communities. This study was qualitative research using the CIPP-I systematic evaluation concept. Data were collected by in-depth interviews with Smart Farming entrepreneurs, 10 case studies, by considering the qualifications of Smart Farming according to the criteria of Ministry of Agriculture and Cooperatives (2018). Data were analyzed by content and factor analysis.

The findings revealed that smart farming models in urban communities would help promote a circular economy, innovation and follow-up to manage product and material circulation in the system to reduce the occurrence of waste produce more using less energy resources and encourage each farmer to collect appropriate environmental management data on the farm. Lessons learned from the case study, it was found that the model for driving sustainable Smart Farming for urban communities consists of context, policy, economy, environment. In terms of inputs, personnel should develop their knowledge on the advancement of smart agriculture. In terms of budget, groups should be gathered to request funding from the government. Equipment should focus on the use of IOT (Internet of Thing) equipment. Smart Farming awareness should find more information online, awareness of product quality. There must be collaboration to produce standardized products. Production processes should be planned in accordance with market demands. Choose the technology that is suitable for the environment. Monitoring and Evaluation and the improvement aims to be farmers who are ready in terms of productivity, in terms of income, focusing on marketing and online marketing. Technology should be used to help increase productivity and impact Social and environmental responsibility should include sustainable production processes focusing on producing quality products. Sustainability from 6 characteristics of smart agriculture, Technology should be used that is appropriate. The environment has to

adjust more according to the weather emphasized on safe farming (Good Agriculture Practices: GAP) and circular economy must be aware of the value of things around.

Keywords : 1. Smart Farming 2. Optimum Model 3. Urban Community

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จำนวนผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรในประเทศไทย ประกอบไปด้วย เกษตรกร 9,202,664 คน และมีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งสิ้น 8,037,932 ครัวเรือน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) ซึ่งถือเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศ ในอดีตมีการทำการเกษตรที่อาศัยสภาพอากาศเป็นอาชีพหลักและเกษตรกรต้องปลูกพืชตามฤดูกาลและส่วนใหญ่ต้องใช้แรงงานสัตว์เป็นกำลังหลักในกระบวนการผลิต จนปัจจุบันมีการทำฟาร์มแบบสมาร์ท (Smart Farming) ที่มีกระบวนการทำฟาร์มที่แตกต่างกันไป มีการนำอุปกรณ์ เครื่องมือ ข้อมูลและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิต ในการพัฒนาสินค้าเกษตรทั้งห่วงโซ่อุปทานเพื่อยกระดับผลผลิตให้ได้มาตรฐานสินค้าและลดต้นทุน โดยพัฒนาการเกษตร 4 ด้าน ได้แก่ 1) การลดต้นทุน 2) การปรับปรุงคุณภาพการผลิตและมาตรฐานสินค้า 3) การลดความเสี่ยงจากศัตรูพืชและภัยธรรมชาติ และ 4) การบริหารจัดการ และการถ่ายทอดความรู้ มีขั้นตอนการดำเนินการที่ช่วยให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในผลผลิตที่มีคุณภาพได้ง่ายขึ้น มีมาตรฐานและปลอดภัยต่อสุขภาพทั้งเกษตรกร ผู้ผลิต และผู้บริโภค เป็นเกษตรปลอดภัย (Good Agriculture Practices : GAP) (กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560) เป้าหมายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ Smart Farming คือ ให้คนที่เป็ Smart Farming มีความรู้อย่างถ่องแท้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกร สามารถวางแผนโดยรู้ความต้องการของตลาดและเตรียมการผลิตให้สอดคล้องและสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วด้วยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้าน เพื่อเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจตามหลักการและรู้จักประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีด้านการเกษตรในด้านการเพิ่มผลผลิต Smart Agriculture (Smart Farming) จะเน้นการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพสูง ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในด้านรายได้ Smart Farming จะให้เกษตรกรมีรายได้น้อยเท่ากับหรือสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ คุณสมบัติทั้งหมดนี้จะสามารถส่งเสริมให้เกษตรกรที่

ทำการเกษตรแบบอัจฉริยะ (Smart Farming) สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2561) ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอัจฉริยะที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการผลิตวัสดุอุปกรณ์ที่มีความสะดวกในการใช้งาน ส่งผลให้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี IOT เพื่อช่วยในการเพิ่มผลผลิตให้ได้คุณภาพที่ได้มาตรฐานมีความปลอดภัยและลดการใช้แรงงานคนเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย โดยที่ผ่านมามีการศึกษารูปแบบนวัตกรรมการเพาะปลูกเกษตรอินทรีย์ตามศาสตร์พระราชาสู่เกษตรอัจฉริยะสำหรับเกษตรกรรายย่อย จังหวัดอุบลราชธานี Achinee Polsawat, Apirat Siritaratiwat (2021) พบว่าสามารถลดค่าไฟฟ้าลงคิดเป็น 59 เปอร์เซ็นต์ ระบบควบคุมอัจฉริยะในโรงเรือนเพาะปลูกสามารถดูข้อมูลและสั่งงานได้ผ่าน Smart Phone ผลการทำงานของระบบ พบว่า ระบบจะสั่งงานปั้มน้ำทำงานเมื่อความชื้นต่ำกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ หยุดทำงานเมื่อความชื้นสูงถึง 200 เปอร์เซ็นต์ และระบบจะสั่งงานให้พัดลมระบายอากาศทำงานอุณหภูมิสูงเกิน 30 องศาเซลเซียส

ความสำคัญที่ต้องมีการศึกษารูปแบบเกษตรอัจฉริยะในชุมชนเมืองนั้นก็เพื่อที่จะช่วยให้สามารถเพิ่มผลผลิตที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพและความปลอดภัยในระดับที่สูงขึ้นโดยใช้การประมวลผลข้อมูลระบบเซ็นเซอร์อัจฉริยะและการใช้เทคนิคทางพันธุศาสตร์ เกษตรอัจฉริยะ Smart Farming สามารถควบคุมและปรับปรุงกระบวนการเพาะปลูก การใส่ปุ๋ย การจัดการน้ำ และการควบคุมศัตรูพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดการใช้ทรัพยากรเกษตรอัจฉริยะ Smart Farming ลดการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูก การประหยัดพลังงาน การใส่ปุ๋ยและสารเคมีในปริมาณที่เหมาะสม การลดการใช้ทรัพยากรสามารถช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างเกษตรกรรมที่ยั่งยืนมากขึ้น ช่วยในการบริหารการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เกษตรอัจฉริยะ Smart Farming ช่วยให้เกษตรกรจัดการพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบและปรับปรุงดิน น้ำ แสงอาทิตย์ และสถานะอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของพืช การจัดการที่ถูกต้องช่วยลดความเสี่ยงของโรคพืช และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน เกษตรอัจฉริยะ Smart Farming ช่วยสร้างระบบการทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืนที่สามารถปรับตัวและทำงานในสภาวะที่เปลี่ยนแปลง เช่น สภาพภูมิอากาศที่ผันผวนที่เปลี่ยนแปลง ความต้องการของตลาดและการเพิ่มขึ้นของประชากร การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการทำการเกษตรแบบอัจฉริยะช่วยให้เกษตรกรสามารถดำเนินกิจกรรมการเกษตรได้ในระยะยาว ในลักษณะที่ยั่งยืน นอกจากนี้เกษตรอัจฉริยะยังช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเกษตรอัจฉริยะ Smart Farming ช่วยสร้างโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ มีการเพิ่มผลิตภาพและมูลค่าการผลิตในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง การสร้างงานที่ดีในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรมีส่วนช่วยเพิ่มขีดความสามารถเศรษฐกิจของประเทศ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อถอดบทเรียน 10 กรณีศึกษา Smart Farming ในชุมชนเมือง
- 2.2 เพื่อเสนอรูปแบบการเป็น Smart Farming ที่ยั่งยืนของเกษตรกรในชุมชนเมือง

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 เพื่อได้ทราบบทเรียน 10 กรณีศึกษา Smart Farming ในชุมชนเมือง
- 3.2 เพื่อได้รูปแบบการเป็น Smart Farming ที่ยั่งยืนของเกษตรกรในชุมชนเมือง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ โดยทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเรื่องของคุณสมบัติที่สำคัญของเกษตรอัจฉริยะ Smart farming ซึ่งประกอบไปด้วย 6 คุณลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือ การมีความรู้เรื่องเกษตรกรรม การมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล และใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการได้ การมีความรู้และเข้าใจในการบริหารจัดการการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน การมีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค การมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม และการมีความภูมิใจในเกษตรกร (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2562) เศรษฐกิจหมุนเวียน Circular Economy โดยมีการศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องสภาพเศรษฐกิจ นโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการที่เกี่ยวข้อง หลักการสำคัญของเศรษฐกิจหมุนเวียน แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน 4 ด้าน ได้แก่ การผลิต การบริโภค การจัดการขยะหรือของเสีย และการใช้วัตถุดิบรอบสอง (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558) และ รูปแบบการประเมิน CIPPI Modal (Stufflebeam, 1971) และในส่วนของ ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชนเกี่ยวกับการทำเกษตรอัจฉริยะ Smart Farming ในชุมชนเมือง และได้มีการลงพื้นที่ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก 10 หน่วยธุรกิจ ในเรื่องของรูปแบบแนวคิด แรงบันดาลใจในการทำธุรกิจ Smart Farming พื้นฐานความเชี่ยวชาญในวิชาชีพเกษตรกรรม ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับ Smart Farming in urban การบริหารจัดการธุรกิจของเกษตรอัจฉริยะ Smart Farming ผลผลิตที่ได้ รายรับผลตอบแทน และกำไร การให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม โดยได้มีการศึกษาถึง ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การรับรู้ smart farming ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักถึงคุณภาพผลผลิต กระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล การพัฒนาปรับปรุงด้านผลผลิต ได้แก่ รายได้ ผลผลิต และด้านผลกระทบ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืน คุณภาพชีวิตและด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อหารูปแบบที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรอัจฉริยะในชุมชนเมือง

โดยการลงพื้นที่สำรวจฟาร์ม Smart Farming 10 กรณีศึกษา และใช้กรอบแนวคิดของ Smart Farming ดังแสดงในรูปที่ 1 ที่มีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ แนวคิด ความคิดเห็น ความรู้สึก และความรู้เกี่ยวกับอาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยสนใจโดยใช้การสัมภาษณ์รายบุคคลเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จของการทำ Smart Farming การประยุกต์ใช้นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการผลิต การจัดการ การเพิ่มประสิทธิภาพ การกำหนดความสำเร็จเป้าหมายในการทำเกษตรอัจฉริยะ และ สรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จในการทำ Smart Farming นวัตกรรม การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการผลิต การขยายความสำเร็จ ความตั้งใจในการทำงานด้านการเกษตร สรุปการทำ Smart Farming ที่ผ่านมาของ 10 กรณีศึกษา Smart Farming และได้เชิญให้เกษตรอัจฉริยะทั้ง 10 กรณีศึกษา เข้าร่วมการประชุมออนไลน์เพื่อ

นำเสนอผลการวิจัยที่ได้ให้ได้รับทราบ โดยที่ในการประชุมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้ นำมาวิเคราะห์ หาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของ Smart Farming ในชุมชนเมือง อีกทั้งยังได้เสนอรูปแบบ Smart Farming ที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงข้อมูลเชิงลึกและข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่ได้รับจากเกษตรกรอัจฉริยะทั้ง 10 กรณีศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ประเด็น

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษากิจกรรมของ Smart Farming ในชุมชนเมืองในระบบการผลิตและการตลาด การบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด ความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า ความปลอดภัยของผู้บริโภค ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร พบว่าจากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์เกษตรกรอัจฉริยะ 10 กรณีศึกษา โดยใช้กรอบแนวคิดของเกษตรกรอัจฉริยะ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2562) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสกัดปัจจัย จึงได้ร่างตัวแบบที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ในชุมชนเมืองประกอบไปด้วย การมีความมุ่งมั่นและความตั้งใจจริง (Commitment & Determination) การมีความสามารถในการใช้เครื่องมือสารสนเทศ (Ability to use IT devices) การมีความสามารถด้านการวางแผนการตลาด และตลาดออนไลน์ (Ability to plan marketing and online marketing) การเข้าร่วมอบรมความรู้เพิ่มเติม (Training attendance for additional knowledge) การจดบันทึก ทำบัญชี รายรับรายจ่าย (Recording, income-expenditure accounting) การทำเกษตรแนวเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรอินทรีย์และเกษตรผสมผสาน (Sufficiency Economy Farming, Organic Farming and Integrated Farming) การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคเอกชน (Support from the public business and private sector) การมีความรู้เรื่องการทำเกษตรจากบรรพบุรุษ (Knowledge of farming from ancestors) ผลผลิตที่ได้มีมาตรฐาน GAP (Output certified with G.A.P. standard) และการรวมกลุ่มเกษตรกรมาทำเกษตรร่วมกัน (Forming of farmer groups for joint farming practice)

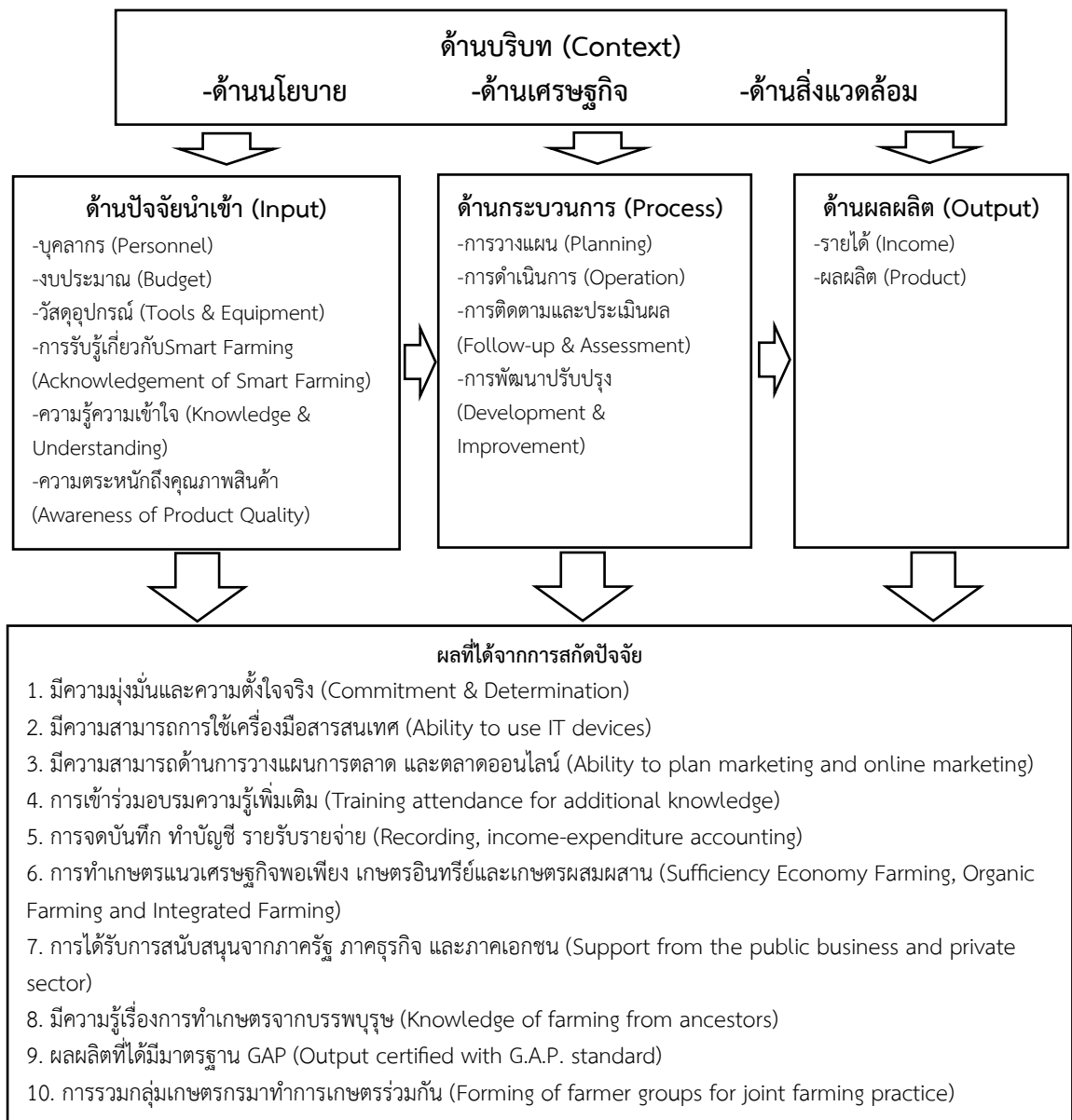
5.2 รูปแบบการขับเคลื่อน Smart Farming ที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนเมือง การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แนวคิดการประเมินอย่างเป็นระบบ CIPP-I พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรอัจฉริยะในชุมชนเมือง ต่อมาได้นำปัจจัยนั้นมาสกัดปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จได้เป็นจำนวนรวม 10 ปัจจัยประกอบไปด้วย การมีความมุ่งมั่นและความตั้งใจจริง (Commitment & Determination) การมีความสามารถในการใช้เครื่องมือสารสนเทศ (Ability to use IT devices) การมีความสามารถด้านการวางแผนการตลาด และตลาดออนไลน์ (Ability to plan marketing and online marketing) การเข้าร่วมอบรมความรู้เพิ่มเติม (Training attendance for additional knowledge) การจดบันทึก ทำบัญชี รายรับรายจ่าย (Recording, income-expenditure accounting) การทำเกษตรแนวเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรอินทรีย์และเกษตรผสมผสาน (Sufficiency Economy Farming, Organic Farming and Integrated Farming) การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคเอกชน (Support from the public business and private sector) การมีความรู้เรื่องการทำเกษตรจากบรรพบุรุษ (Knowledge of farming

from ancestors) การมีผลผลิตที่ได้มีมาตรฐาน GAP (Output certified with G.A.P. standard) และการรวมกลุ่มเกษตรกรมาทำเกษตรร่วมกัน (Forming of farmer groups for joint farming practice) โดยผ่านการประชุมออนไลน์ (Online) ของผู้ประกอบการที่เป็น Smart Farming 10 กรณีศึกษา และได้มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming)

รูปแบบการเป็น Smart Farming ที่ยั่งยืนของเกษตรกรในชุมชนเมือง ทั้งนี้จากผลของการประชุมออนไลน์ร่วมกันกับเกษตรกร 10 กรณีศึกษาที่ได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนโดยใช้ทฤษฎี CIPP-I Model ข้อมูลที่ได้ประกอบไปด้วยรูปแบบของปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินการ ผลผลิต และผลกระทบ เพื่อนำเสนอเป็นรูปแบบการเป็น Smart Farming ที่ยั่งยืนในชุมชนเมืองต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ร่างตัวแบบ Smart Farming สำหรับชุมชนเมือง

ด้านปัจจัยนำเข้า

บุคลากร : ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิทยาการความก้าวหน้าของเกษตรอัจฉริยะ และจัดไปทัศนศึกษาผลงานของเกษตรอัจฉริยะต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ การจัดประชุมออนไลน์ให้ความรู้เพิ่มเติม

งบประมาณ : ควรมีการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ หรือ วิสาหกิจชุมชนเพื่อขอรับทุนสนับสนุนจากสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ หรือ สำนักงานวิจัยแห่งชาติ วช.

วัสดุอุปกรณ์ : เน้นการใช้อุปกรณ์ระบบ IOT (Internet Of Thing) มาช่วยในเรื่องกระบวนการผลิตให้มากขึ้นเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร

การรับรู้เกี่ยวกับ Smart Farming : หาข้อมูลเพิ่มเติมทางออนไลน์ ภาครัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจน

ความรู้ความเข้าใจ : ควรมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ประสบการณ์องค์ความรู้ของเกษตรอัจฉริยะ(Smart Farming) ซึ่งกันและกันในพื้นที่ใกล้เคียง

ความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า : ต้องมีการร่วมมือกันให้ผลผลิตมีมาตรฐาน แต่ยังคงมีความวิตกกังวลใจในเรื่องอันตรายจากสารเคมี ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐมีการตรวจสอบที่เข้มข้นขึ้นซึ่งปัจจุบันมีตรวจสอบมาตรฐานความปลอดภัยอยู่เพียงแค่ 6 ชนิด

กระบวนการดำเนินการ

การวางแผน : มีการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับฤดูกาลและความต้องการของตลาดลูกค้าผู้บริโภค ต้องหลีกเลี่ยงช่วงเวลาที่มึนแมลงศัตรูพืชจำนวนมาก

การดำเนินงาน : ต้องพิจารณาเลือกเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมต่อสภาพสิ่งแวดล้อม ที่สามารถนำมาสร้างคุณประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ที่ไม่เกินความจำเป็นและความสามารถในการใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ และไม่ต้องเป็นภาระเรื่องต้นทุน

การติดตามและประเมินผล : ต้องพิจารณาในระยะยาวถึงความเหมาะสมในการคำนวณถึงจุดคุ้มทุนไม่ใช่เป็นการพิจารณาเพียงแค่ว่าในระยะเวลานั้น ๆ

การพัฒนาปรับปรุง : มีเป้าหมายที่จะให้เป็นเกษตรกรที่มีความพร้อมมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรตลอดห่วงโซ่คุณค่าการผลิตทางการเกษตรที่ดำเนินการสอดคล้องกับวิถีชีวิตและลักษณะการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคล

ผลผลิต

รายได้ : เน้นเรื่องการตลาดและการตลาดออนไลน์ให้ความสำคัญกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานมีความปลอดภัย

ผลผลิต : ควรมีการพัฒนากระบวนการผลิตให้มีมาตรฐานและความปลอดภัย และควรที่จะนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเพิ่มผลิต เพราะปัจจุบันค่าแรงงานค่าจ้างในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรอยู่ในอัตราที่สูงมาก

ผลกระทบ

ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม : ควรสนับสนุนให้มีกระบวนการผลิตที่ยั่งยืน เน้นกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพและเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดโดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพ นั่นคือ การใช้วัตถุดิบให้เกิดประโยชน์สูงสุดลดการเกิดของเสีย รวมถึงการหาทางแปรรูปของเสียนำกลับมาใช้ใหม่เพื่อให้สอดคล้องกันกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของฟาร์มดำเนินกิจการภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดีโดยรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกฟาร์ม

ความยั่งยืน : คุณสมบัติทั้ง 6 ข้อของเกษตรกรอัจฉริยะ ควรมีการใช้เทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมกับแนวทางในการทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ของเกษตรกร โดยเกษตรกรต้องมีความรู้และมีความสามารถในการพัฒนาการปรับปรุงเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการนำมาใช้งานสามารถต่อยอดให้งานของตนหรือเพื่อนสมาชิกในกลุ่มสหกรณ์ให้สามารถประสบความสำเร็จได้ ไม่ใช่การนำมาใช้งานแล้วไม่เหมาะสมกับการทำงานจะเป็นการสิ้นเปลืองและไม่คุ้มค่ากับการใช้งานเป็นความสิ้นเปลืองในเรื่องของต้นทุนในการทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming)

สิ่งแวดล้อม : เกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ต้องปรับตัวให้มากขึ้นทั้งในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของสภาพอากาศ และ ศัตรูพืชก็มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปมาจากเดิม สารเคมีที่ตกค้าง เกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ก็ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของตนเองด้วยว่าพื้นที่ใกล้เคียงมีการใช้สารเคมีมากน้อยแค่ไหน ต้องมีการออกแบบพื้นที่สร้างแนวกันชนไม่ให้สารเคมีเหล่านั้นมารบกวน หรือ ปนเปื้อนกับผลผลิตของตน เกษตรกรต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่และสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในแปลงของตนเอง

คุณภาพชีวิต : ให้ความสำคัญกับการมีความรู้ความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับการรับรู้เรื่อง Smart Farming และด้านการวางแผนการผลิต การวางแผนการตลาด และ การตลาดออนไลน์ ในการทำเกษตรอัจฉริยะที่มีคุณภาพมาตรฐาน มีความปลอดภัยเน้นทำการเกษตรปลอดภัย (Good Agriculture Practices: GAP) และสามารถจำหน่ายสินค้าออกไปยังผู้บริโภคได้เต็มจำนวน หากต้องมียieldผลิตสินค้าตกค้างเหลือจากการจำหน่าย ก็ต้องมีการเตรียมการวางแผนการรองรับไว้ ให้สามารถแปรรูปผลผลิตสินค้า และการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอัจฉริยะเพื่อที่จะทำให้เกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farming) ได้มีรายได้ที่ดีจากการขายผลผลิตและสินค้า

เศรษฐกิจหมุนเวียน : ต้องตระหนักรู้คุณค่าสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว การใช้ซ้ำ การซ่อมแซม การผลิตใหม่ รวมถึงการพัฒนาแบบธุรกิจ นวัตกรรมและมีการติดตามผลเพื่อจัดการให้ผลิตภัณฑ์ และ วัสดุหมุนเวียนอยู่ภายในระบบทำให้ลดการเกิดของเสียและผลิตได้มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรและพลังงานน้อยลงควรสนับสนุนให้เกษตรกรแต่ละรายมีการเก็บข้อมูลการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์มของตนเองนำไปจัดการดำเนินการเรื่องคาร์บอนเครดิต

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ในส่วนของปัจจัยนำเข้าในด้านของ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การรับรู้เกี่ยวกับ Smart Farming ความรู้ความเข้าใจ และ ความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีแนวคิดหลักของ Smart Farm คือการใช้เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และ คอมพิวเตอร์ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพัฒนาทั้งห่วงโซ่อุปทาน สินค้าเกษตรเพื่อยกระดับ ผลผลิต มาตรฐานสินค้า และลดต้นทุน โดยการพัฒนาเกษตรกรรมใน 4 ด้านได้แก่ 1) ลดต้นทุน 2) เพิ่มคุณภาพการผลิตและมาตรฐานสินค้า 3) ลดความเสี่ยงจากศัตรูพืชและภัยธรรมชาติ และ 4) การ จัดการและส่งผ่านความรู้ ส่วนแนวคิด Smart Farmer ในมุมมองของกระทรวงเกษตรฯ หมายถึง เกษตรกรที่มีความรู้อย่างถ่องแท้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมสามารถวางแผนโดยรู้ถึง อุปสงค์ ตลาดและเตรียมการผลิตให้สอดคล้อง รวมทั้งมีความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และในการแก้ปัญหา อย่างรวดเร็ว โดยการวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้านเป็นองค์ประกอบในการ ตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนหลักการ ตลอดจนรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเกษตร ในมิติของผลผลิต Smart Farmer จะเน้นการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพสูง ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม ในด้านรายได้การก้าวสู่ Smart Farming นั้น เกษตรกรจะมีรายได้อย่างน้อยในระดับ เดียวกับหรือมากกว่าค่าแรงขั้นต่ำ คุณสมบัติทั้งหมดนี้จะส่งเสริมให้เกษตรกรที่เป็น Smart Farmer สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2561) ในส่วนของกระบวนการ ดำเนินการ ในด้านของ การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล และการพัฒนา สอดคล้องกับหลักการแนวคิดของและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเกษตรกร (ศุภลักษณ์ ทองจีน, 2558) คือ กระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวรอันเนื่องมาจาก ประสบการณ์ โดยจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้เพื่อสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตาม วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กระบวนการทำงานทั้งให้เกิดประสิทธิภาพ เช่น ความผิดพลาดลดลง ปรับปรุง พัฒนาการกระบวนการให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ให้เกิดประสิทธิผล การลดต้นทุน และให้เกิด นวัตกรรม เช่น พัฒนาการระดมความคิด การนำแนวความคิดใหม่มาใช้จริง พัฒนาค้น เพื่อให้บุคลากร เกิดการเรียนรู้ มีความคล่องตัวในการทำงาน และบุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ผลผลิต ใน ส่วนของรายได้ และผลผลิต สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร มี เป้าหมาย คือ 1) รายได้เฉลี่ยของเกษตรกร 390,000 บาท/คน 2) เกษตรกรทุกคนเป็น Smart Farmer 3) สถาบันเกษตรกรมีความเข้มแข็งในระดับ 1 และ 2 ร้อยละ 95 โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร Smart Farmer, Smart Group, Smart Enterprise 2) เสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรรม 3) บริหาร จัดการแรงงานภาคเกษตรโดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ซึ่งมีตัวชี้วัด ได้แก่ 1) รายได้ ต่อหัวของเกษตรกร (บาท/คน) 2) ร้อยละของเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต่อเกษตรกรในวัย แรงงาน (อายุ 18 - 64 ปี) 3) ร้อยละของสถาบันเกษตรกรที่มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐาน 4) จำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร (เฉลี่ยกลุ่มละ 15 คน) และ 5) ดัชนีชี้วัดความ ผาสุกของเกษตรกร ในส่วนของผลกระทบ ในด้านของ ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืน สิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และ เศรษฐกิจหมุนเวียน สอดคล้องกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG

ซึ่งเป็นแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจใน 3 รูปแบบควบคู่กัน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว ด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน เน้นใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ใน 3 แนวทาง คือ การใช้งานผลิตภัณฑ์เต็มวงจร (reuse) การแปรสภาพเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ (recycle หรือ upcycle) และการออกแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตเพื่อให้เกิดของเสียน้อยที่สุด (Zero-waste) โดยอาศัยฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของ ประเทศอันประกอบด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม พร้อมกับการใช้ ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อผลักดันให้ประเทศมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และสามารถกระจายรายได้ โอกาส และ ความมั่งคั่งได้อย่างทั่วถึง

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษารูปแบบการเป็น Smart Farming ที่ยั่งยืนในชุมชนเมืองเพื่อการเรียนรู้ และสามารถเผยแพร่ต่อไปได้ในอนาคต ดังนั้นแนวทางที่เหมาะสมต่อการจัดการด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้ประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืน ต้องประกอบไปด้วย ความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมต้องสนับสนุนกระบวนการผลิตที่ยั่งยืนโดยเน้นการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและหาวิธีแปรรูปขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ด้านความยั่งยืนควรสนับสนุนเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับ Smart Farming ควรมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาและปรับปรุงเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อใช้และต่อยอดให้สอดคล้องกับ Smart Farming ด้านสิ่งแวดล้อม ต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและศัตรูพืช คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมในการออกแบบแปลงเพื่อหลีกเลี่ยงสารเคมีปนเปื้อนกับผลผลิต สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในแปลงให้สอดคล้องกับเกษตรอัจฉริยะ ด้านคุณภาพชีวิตควรสร้างความเข้าใจและความรู้ที่เพิ่มขึ้นในด้านการเกษตรอัจฉริยะและการวางแผนการผลิตและการตลาด ใส่ใจในความปลอดภัยและคุณภาพในการผลิต และมีแผนรองรับผลิตภัณฑ์ที่เหลือใช้ให้สามารถแปรรูปและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ด้านเศรษฐกิจหมุนเวียนต้องตระหนักถึงคุณค่าของวัสดุและวัสดุ ใช้ซ้ำ ซ่อมแซม และพัฒนารูปแบบธุรกิจที่มีเป้าหมายเพื่อให้ผลิตภัณฑ์และวัสดุหมุนเวียน ลดของเสีย ใช้ทรัพยากรพลังงานน้อยลง ด้วยแนวทางเหล่านี้ จะทำให้เกิดการพัฒนาเกษตรอัจฉริยะ Smart Farming ในชุมชนเมืองได้อย่างยั่งยืน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานภาครัฐภาคธุรกิจและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ควรมีการประสานงานร่วมกันในการให้การส่งเสริมงานวิจัยด้านการทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ในชุมชนเมือง

8.1.2 ควรมีการศึกษาการทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ในชุมชนเมืองเพื่อนำไปต่อยอดการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ในชุมชนเมือง ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

จากผลการศึกษาระบบเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของกระบวนการผลิต และการวางแผนการตลาดและการตลาดออนไลน์ ภาครัฐจึงควรมีการดำเนินการ ดังนี้

8.2.1 จัดการอบรมเชิงปฏิบัติให้ความรู้เพิ่มเติมแก่เกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farming) ให้มีองค์ความรู้และความเข้าใจที่ดีในเรื่องกระบวนการผลิต โดยต้องมีการวางแผนการผลิตให้ผลผลิตสอดคล้องตรงกับความต้องการของตลาด ผู้บริโภค ให้มีความปลอดภัย โดยใช้แนวทางการทำเกษตรแบบปลอดภัย (Good Agriculture Practices: GAP)

8.2.2 การวางแผนการตลาดเพื่อให้สามารถช่วยในการจำหน่ายผลผลิตสินค้าได้ในราคาที่เหมาะสม และการทำตลาดออนไลน์ช่วยกระจายการจำหน่ายสินค้าที่สามารถเข้าถึงลูกค้าผู้บริโภคได้อีกหนึ่งช่องทาง ช่วยสร้างความได้เปรียบให้ผู้ประกอบการเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ในด้านต้นทุนของการทำการตลาด

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อจะได้เก็บข้อมูลที่เป็นปัจจุบันจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างในวงกว้างเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกรณีศึกษา และจัดทำเป็นรูปแบบที่ทันสมัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์ปัจจุบัน

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565). **คู่มือการเพาะปลูกพืชตามหลัก GAP**. กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมวิชาการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). **ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2561). **คุณสมบัติเกษตรอัจฉริยะ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิชาการเกษตร.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565). **รายงานข้อมูลสำคัญกระทรวงเกษตรและสหกรณ์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ศุภลักษณ์ ทองจีน. (2558). **การเรียนรู้ของเกษตรกร**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Achinee Polsawat, Apirat Siritaratiwat. (2021). Automatic Scratch Detector for Magnetic Disk. **Engineering Access**. 7(2). 89–92.
- Stufflebeam, D. L. (1971). The Relevance of the CIPP Evaluation Model for Educational Accountability. **Journal of Research and Development in Education**. 5. 19-25.

10. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณกระทรวงเกษตรและสหกรณ์สำหรับข้อมูล และ ขอขอบพระคุณคณาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์สำหรับคำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้

แนวทางการใช้หลักขรรวาศธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง
ตำบลนากว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี*

AN APPLICATIVE GUIDELINE OF THE PRINCIPLE OF FOUR VIRTUES FOR GOOD
HOUSEHOLD LIFE TO SOLVE THE CONFLICT PROBLEMS IN BAN CHIENGPANG
COMMUNITY, AN KWANG SUBDISTRICT, MAUNG DISTRICT,
UDONTHANI PROVINCE

พระโชติวรรณ ปภากรโ (มธรส)¹

Phra Chotiwan Paprakalo (Maturus)¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.¹

Email : 6502205007@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาหลักขรรวาศธรรม 4 ในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนากว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักขรรวาศธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนากว้าง อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระภิกษุและผู้นำชุมชน จำนวน 25 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักขรรวาศธรรม 4 ในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) หลักสี่จะ คือ ความจริง, ซื่อตรง, ซื่อสัตย์, จริงใจ, พุดจริง, ทำจริง 2) ทมะ คือ การฝึกฝน, การข่มใจ, ฝึกนิสัย, ปรับตัว, รู้จักควบคุมจิตใจ, ฝึกหัดตัดนิสัย, แก้ไขข้อบกพร่อง, ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา, การรู้ทันตัวเอง, การรู้ทันการเปลี่ยนแปลง 2. ความขัดแย้งในครอบครัว มีหลายประเด็น เพราะประชาชนในพื้นที่ มีความหลากหลายทั้ง ความเชื่อ, ศาสนา, ความคิด, และช่วงอายุ แต่มีความต้องการความสุข, ก็เลยต้องหาที่พึ่งแตกต่างกัน, กลุ่มที่เข้าใจภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันหลาย ๆ ด้าน เช่น การสร้างรายได้, เทคโนโลยี, กระแสโลกาภิวัตน์, โลกออนไลน์ต่าง ๆ, ข่าวสาร เป็นต้น 3) มีสี่จะ, ผู้อื่นให้ความเคารพเชื่อถือ เพราะเป็นผู้มีความจริงใจ, รักษาคำพูด, ไม่โลเลเพราะผู้ยึดมั่นในสี่จะย่อมสามารถจะปฏิบัติหน้าที่อย่างได้ผลทันเวลา และประสบความสำเร็จได้ มีทมะ ทำให้คนเราอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคมอย่างมีความสุข, ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันโดยง่าย และรู้จักหลีกเลี่ยง

คำสำคัญ : 1. แนวทางการใช้หลักขรรวาศธรรม 4 2. ปัญหาความขัดแย้ง 3. ชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study the 4 principles of Secular Dharma in Buddhism, 2) to study the current state of conflict in the Ban Chiang Phang community, Na Kwang Subdistrict, Mueang District, Udon Thani Province, and 3) to propose guidelines for using the 4 principles of Secular Dhamma to Solve conflict problems in the Ban Chiang Phang community, Na Kwang Subdistrict, Mueang District, Udon Thani Province The sample group used in the research included 25 monks and community leaders. The research tools included interviews. Descriptive data analysis was analyzed.

The results of the research found that 1. the 4 principles of Secular Dhamma in Buddhism consist of 1) The principles of truth, which are truth, honesty, honesty, sincerity, speaking the truth, doing the truth. 2) Dhamma, which is training, restraint, training habits, adapting, knowing how to control the mind Practicing personality modification Bug fixes improve you resell to progress with wisdom. Self-awareness being aware of changes 2. Family conflict there are many issues. Because of the people in the area there are a variety of beliefs, religions, ideas, and ages, but there is a desire for happiness. So, we had to find different places to rely on. A group that understands the current picture of changes in many aspects, such as income generation, technology, globalization, various online worlds, news, etc. 3) Be truthful and be respected by others. Because he is sincere, keeps his word, does not waver, because a person who adheres to the truth will be able to perform his duties effectively and in time and be successful. Meetama makes people live together happily with others in society. They do not easily quarrel with each other and know how to avoid.

Keywords : 1. Guidelines for Using the Principles of Secular Dhamma 4 2. Problems Finding Conflicts 3. Community

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สำหรับสังคมไทยในปัจจุบันนี้ ปรากฏว่า ประชาชนทุกระดับและทุกภาคส่วน ต่างเข้ามา มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องราวต่างๆ มากกว่าเดิม โดยมี แนวโน้มที่จะใช้มวลชนจำนวนมากเคลื่อนไหวต่อรอง และใช้มาตรการต่าง ๆ กดดันให้ทางราชการ สนใจเข้ามาแก้ไขปัญหาโดยตรง เช่น การปิดกั้นการจราจรในเส้นทางสำคัญ ๆ การปิดล้อมและ ควบคุมเจ้าหน้าที่เป็นตัวแทน การทำร้ายเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น และทำลายทรัพย์สินของทาง ราชการ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับปัญหาให้สาธารณชนเห็นว่า เจ้าหน้าที่กระทำการรุนแรง ต่อผู้ชุมนุม (ประมวล รุจนเสรี, 2541) ปัจจุบันประเทศไทยที่บอกถึงอันบอกถึงความเสื่อมโทรมของ

สังคมไทยได้เป็นอย่างดี อัน จะก่อความเสียหายให้กับคนรอบข้างคือคนในครอบครัวและสังคมนั้น ในทางพระพุทธศาสนาได้มอง ไปถึงสาเหตุจากองค์ประกอบภายใน คือ ตัวกิเลสภายในจิตใจของมนุษย์ซึ่งเดิมที่มีความบริสุทธิ์ แต่ เพราะอุปกิเลสที่จรมาจึงทำให้มนุษย์เกิดมีจิตคือความคิดในทางผิด ๆ และตกเป็นทาสของอารมณ์ ร้ายต่าง ๆ อาทิ อารมณ์ชักนำให้ใคร่ ให้รัก ให้อยากได้ ได้แก่ ราคะ โลภะ อิจฉาริษยา (อยากได้) โทสะ (โกรธ) โมหะ (หลงผิด) ฯลฯ ผู้ที่ตกอยู่ในวังวนของอารมณ์ เช่นนี้ เมื่อมีองค์ประกอบภายนอกมา เสริมด้วย เช่น เศรษฐกิจฝืดเคือง ความมีทัศนคติที่ผิดของคนในชุมชน หรือ สังคม โดยเป็นปัญหาที่ เกิดขึ้นในทุกสังคมทุกประเทศทั่วโลก โดยผู้ถูกระทบส่วนใหญ่มักจะเป็น เด็กและสตรี ซึ่งนับวันจะยิ่ง เพิ่มจำนวนและทวีความรุนแรงก่อให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคเทคโนโลยี สารสนเทศปัจจุบันนี้ ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัยตั้งแต่ปัจจัย ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับสังคม โดยมีสาเหตุมาจากบุคลิกภาพ อันเป็นผลจากพันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดู ความเจ็บป่วยทางจิตครอบครัวแตกแยก ปัญหาทาง เศรษฐกิจ การใช้สารเสพติด การดื่มสุรา การเล่นเกมพนัน การแข่งขันชั้น เชื้อชาติและวัฒนธรรม ฯลฯ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2535)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยีในโลกปัจจุบันทำให้ องค์กรต้องปรับตัว เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปและ สิ่งที่ยากลำบากที่สุดในการบริหารความเปลี่ยนแปลง ก็คือ เรื่องความขัดแย้งของมนุษย์เพราะมนุษย์ มีความรู้สึก มีทัศนคติมีความต้องการ และมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และภูมิหลังของแต่ละบุคคล หากเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำให้มนุษย์ไม่สามารถบรรลุ เป้าหมายตามที่ต้องการ ก็อาจเกิดความขัดแย้งและต่อต้าน แต่การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้น มิได้หมายความว่า ผู้ต่อต้านเป็นบุคคลชั่วร้าย เป็นอันตรายไม่พึงปรารถนาโดยพื้นฐานธรรมชาติแล้ว มนุษย์ต้องการความมั่นคง และปลอดภัยในชีวิต ไม่ต้องการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และความไม่แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมนุษย์มีความพึงพอใจในสถานภาพของเขาในปัจจุบัน ความเครียด และความวิตกกังวลจากการเปลี่ยนแปลงก็จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งได้ (วีรวรรณธานี, 2548)

ความขัดแย้งนับได้ว่าเป็นสถานการณ์ปกติของการอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งในเรื่องอำนาจ ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความขัดแย้งในเรื่องสถานะทางสังคม และความขัดแย้งในเรื่องที่เป็นนามธรรม เช่น การคิด การพูด และการกระทำ แต่เมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งเกิดขึ้น และมนุษย์ไม่สามารถที่จะแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้ง ความขัดแย้งที่ก่อตัวขึ้น ก็จะขยายวงกว้างเป็นการทะเลาะวิวาทกันในระดับที่รุนแรงมากยิ่งขึ้นบทบาทของความขัดแย้งก็จะกลายเป็นแบ่งฝักแบ่งฝ่ายเป็นหน่วยย่อยของสังคมที่ไม่ขึ้นตรงต่อกลุ่มใหญ่ทั้งในแง่ของความคิดและการปฏิบัติ ส่งผลกระทบเสียหายต่อสันติสุขของสังคมสังคมเป็นการรวมตัวของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีการติดต่อซึ่งกันและกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ในขณะที่เดียวกัน มนุษย์ในสังคมก็อาศัยบรรทัดฐาน หรือกฎหมาย ระเบียบประเพณี และสมมติสถานภาพพร้อมทั้ง บทบาทที่เหมาะสมให้แก่บุคคลต่าง ๆ ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี มีอภิสิทธิ์และมีเกียรติ แต่ทว่าสังคมในโลกปัจจุบันเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความไร้ระเบียบ (Chaos) ตัวแปรสำคัญของสภาวะที่อยู่บนพื้นฐานของบุคคลที่มีความ แตกต่าง และหลากหลายไปด้วยค่านิยม ทัศนคติ

ภาษา ศาสนา ความต้องการผลประโยชน์ ตามด้วยความขัดแย้งตามแนวคิดพระพุทธศาสนา ดังนี้ ความขัดแย้งตามแนวคิดพระพุทธศาสนานั้น แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ความหมายของความขัดแย้งในแง่ของธรรมหมายถึง การที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีความต้องการ ความเห็น การปฏิบัติค่านิยม และโครงสร้างที่มีความขัดกันไม่ลงรอยกัน ความหมายของความขัดแย้ง ในแง่ของธรรม มีหลายนัย กล่าวคือ ความบาดหมาง (ภณฺทน) การทะเลาะ (กลฺห) การแก่งแย่ง (วิคฺคห) การวิวาท (วิวาท) การ มุ่งร้ายกัน (เมธคา) การถกเถียงกัน (โวหาร) และประเด็นที่สองความหมายในแง่ของวินัย หมายถึง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ที่เรียกว่าอภิกฺรฺม สาเหตุแห่งความขัดแย้งสาเหตุแห่งความขัดแย้งตาม หลักพระพุทธศาสนา คือ ตัณหา หรือความทะยานอยาก ความต้องการสิ่งเสพปรนเปรอ เรียกว่า ตัณหา ที่มุ่งประสงค์เอาเวทนา และต้องการสิ่งสำหรับเอามาเสพเสวยเวทนาหรือสิ่งที่จะปรนเปรอ ตัวตน และความต้องการคุณภาพชีวิตเรียกว่า ฉันทะ (พระเทพเวที (ประยูร ญฺตฺโต), 2532)

ในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากความคิดเห็นที่มีมุมมองที่แตกต่างกัน เช่น เรื่องการเมือง การแบ่งพักแบ่งพวก ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ของกลุ่ม และปัญหาต่าง ๆ เหมือนกับสังคมส่วนใหญ่ของประเทศไทย ซึ่งจากเดิมที่เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมประเพณี และความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาที่เข้มแข็ง สังเกตจากการสร้างวัดที่มีความยิ่งใหญ่ในชุมชน เห็นได้ว่าในอดีตที่ผ่านมามีความสามัคคี การช่วยเหลือการเสียสละ เป็นอย่างมากและดีมาก แต่ยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมในครั้งสมัยก่อน ส่วนเรื่องทุนทางสังคมนี้มีความเชื่อเรื่องปฐตา ความเชื่อตามประเพณีฮีต 12 ที่จะมีสร้างความเป็นหนึ่งเดียวได้ในสมัยก่อน แต่การทำงานที่เร่งรีบต่อเวลาและความต้องการของสังคมทำให้ประชาชนห่างหายการเข้าวัดฟังธรรม ปฏิบัติธรรม ทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ทำกิจกรรมร่วมกันหรือความศรัทธามีความเปลี่ยนแปลงไป สังคมปัจจุบันในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีมีปัญหาตามมา และความสามัคคีการขอความร่วมมือของคนในชุมชนน้อยลง อาจจะเป็นเพราะการที่พระสงฆ์ตั้งศรัทธาไม่ได้ หรือพระสงฆ์ไม่นำศรัทธา หรือประชาชนขาดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตก็เป็นไปได้หลายทางหลายแง่คิด

จากปัญหาดังกล่าวหรือปัญหาที่มากกว่านี้ในสังคมปัจจุบันและสังคมในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่ผู้ศึกษาเห็นและเข้าใจเป็นอย่างดีมีเหตุผล เป็นผลให้ครอบครัวขาดความสมดุล และนำไปสู่การเผชิญปัญหาที่สลับซับซ้อนหลากหลายยิ่งขึ้นได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ที่นำไปเป็นปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ปัญหาผู้สูงอายุขาดการดูแล ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นปัญหายาเสพติดและอื่น ๆ จากปัญหาและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสังคมอันจะนำมาซึ่งปัญหาสังคมที่เป็นระดับประเทศ จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การศึกษาหลักธรรมาธรรม 4 เพื่อที่จพแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนตามหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทนี้ โดยการนำหลักธรรมที่เป็นประโยชน์ ในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง อย่างเป็นระบบต่อไป รวมทั้งการหาทางเลือกที่จะใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสร้างเป็นองค์ความรู้ในการเผยแผ่ เช่น ทำเป็นคลิปสั้น ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายในโลกปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาหลักขรรวาศธรรม 4 ในพระพุทศาสนา
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- 2.3 เพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักขรรวาศธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบหลักขรรวาศธรรม 4 และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง
- 3.2 ได้รู้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- 3.3 ได้แนวทางการใช้หลักขรรวาศธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาหลักขรรวาศธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ภาคสนาม ผู้วิจัยได้มีรูปแบบการวิจัย ดังนี้ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยกำหนดโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกในการวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกแบบเจาะจง ตามการศึกษาหลักขรรวาศธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยแบ่งออกเป็น จำนวน 25 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง และผู้ช่วยเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม 1 คน เพราะการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย การหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการสาขาวิชาพระพุทธศาสนา ดังนี้ จำนวน 3 คน ซึ่งอาจารย์ที่ให้คำแนะนำ ได้ตรวจสอบ และให้แก้ไขปรับปรุงนำแบบสัมภาษณ์ มาแก้ไขปรับปรุงให้เป็นฉบับสมบูรณ์ ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในภาคสนามต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ การเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคิดเห็นผู้ให้สัมภาษณ์ในพื้นที่วิธีการต่างการสัมภาษณ์ใช้วิธีสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยนี้ โดยการจัดคำถาม-คำตอบ และการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นหมวดหมู่ ให้ตรงตามจุดประสงค์ของการศึกษาและเรียบเรียงข้อมูลการศึกษา สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ประกอบด้วย 1) เอกสารชั้นปฐมภูมิในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเอกสารที่เป็นปฐมภูมิประกอบการศึกษา ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 2) เอกสารชั้นทุติยภูมิในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แบ่งเอกสารชั้นทุติยภูมิออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ เอกสารชั้น อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา โยชน เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นหนังสือ และตำรา เอกสารที่เป็นงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ บทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง เอกสารทาง

วิชาการอื่น ๆ เช่น วารสาร นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ที่เกี่ยวข้อง 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเนื้อหา สำหรับการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้หลักขรรวาทธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเนื้อหาประกอบด้วย 1) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักขรรวาทธรรม 4 และแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการปัญหาความขัดแย้งในระดับประเทศลงมาถึงระดับชุมชน 2) แก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 3) แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้แนวทางการใช้หลักขรรวาทธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 4) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีสร้างชุดคำถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะสัมภาษณ์ตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อที่จะเป็นการตอบคำถามการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือ จำนวน 25 รูป/คน การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประเด็นปัญหาเป็นตัวตั้ง แล้วหาคำตอบจากข้อมูลที่เก็บและรวบรวมไว้ เพื่อให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยที่ได้ตั้งไว้แล้ว ส่วนข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา วิธีการนำเสนอ เป็นการนำเสนอผลการวิจัยแบบเชิงพรรณนา โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) บทที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษารวมความเป็นมาความสำคัญของปัญหาเพื่อที่จะเป็นเหตุผลของการวิจัย ในการกำหนดปัญหาที่ต้องการทราบจากการวิจัย และวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อที่จะเป็นโครงสร้างของการวิจัยที่จะเป็นการกำหนดประเด็นที่มีความน่าสนใจในการสร้างองค์ความรู้ ในการรวบรวมข้อมูลในบทต่อไป 2) บทที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ทางด้านพระพุทธศาสนาเถรวาท และทางโลกโดยการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะเป็นการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย 3) บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ศึกษาหลักขรรวาทธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เพื่อที่จะทำให้เห็นภาพรวมของการวิจัยครั้งนี้ ก่อนการนำแบบสัมภาษณ์ในการลงพื้นที่วิจัย 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องแล้วลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลประกอบด้วย การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การถ่ายภาพประกอบ การบันทึกเสียง การบันทึกวิดีโอ เป็นต้น 5) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับคืนมาทั้งหมดแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ 6. นำแบบสัมภาษณ์ ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อที่มีการกำหนดตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้สัมภาษณ์มาตามลำดับ 7) สังเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยแล้วสรุปประเด็นของแต่ละหัวข้อที่ผู้วิจัยกำหนด 8) วิเคราะห์ ข้อมูลการศึกษาหลักขรรวาทธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 9) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานภาคสนาม ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย องค์ความรู้จากการวิจัย แล้วนำผลการวิเคราะห์ไปสังเคราะห์โดยวิธีการพรรณนา 10) สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ในการนำผลวิจัยไปใช้ในการดำเนินชีวิต และในการทำวิจัยในครั้งต่อไปเพื่อที่จะได้หัวข้อของโครงการวิจัยที่น่าสนใจ

5. ผลการวิจัย

5.1 หลักขรรวาทธรรม 4 ในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) หลักสัจจะ คือ ความจริง, ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริ่งใจ พูดจริง ทำจริง 2) ทมะ คือ การฝึกฝน, การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว, รู้จัก

ควบคุมจิตใจ ผึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา การรู้ทันตัวเอง การรู้ทันการเปลี่ยนแปลง 3) ชั้นดี คือ ความอดทน, ตั้งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย และ 4) จาคะ คือ ความเสียสละ, สละกิเลส ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ

5.2 สภาพปัจจุบันความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนากว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ความขัดแย้งในครอบครัว มีหลายประเด็น เพราะประชาชนในพื้นที่ มีความหลากหลาย ทั้ง ความเชื่อ ศาสนา ความคิด และช่วงอายุ แต่มีความต้องการความสุข ก็เลยต้องหาที่พึ่งแตกต่างกัน กลุ่มที่เข้าใจภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันหลาย ๆ ด้าน เช่น การสร้างรายได้ เทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์โลกออนไลน์ต่าง ๆ ข่าวสาร เป็นต้น จะรู้วิธีรับมือกับการเปลี่ยนแปลง เปิดโอกาสให้ตัวเองได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ดำเนินชีวิตตามหลักประเพณีประจำชุมชน และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่วนประชาชนที่ไม่สามารถปรับตัวไม่ทันก็จะหาที่พึ่งหรือความสุขชั่วคราว เช่น การติดสุรา สิ่งเสพติดต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความอดทนในแต่ละเรื่องน้อยลง อันจะเป็นปัญหาให้เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว เช่น ปัญหาการใช้กำลังกันระหว่างคนในครอบครัว ทำให้ครอบครัวขาดความรักความสามัคคีในครอบครัว ขัดแย้งกับเพื่อนบ้าน ขัดแย้งทางการเมือง และความขัดแย้งต่าง ๆ ตามมา ทำให้สภาพปัจจุบันของชุมชนยังขาดความสามัคคีภายในชุมชนไม่เต็มที่

5.3 แนวทางการใช้หลักธรรมาธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนากว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ว่า มีสี่จะ ผู้อื่นให้ความเคารพเชื่อถือ เพราะเป็นผู้มีความจริงใจ รักษาคำพูด ไม่วินิจฉัยเพราะผู้ยึดมั่นในสี่จะย่อมสามารถจะปฏิบัติหน้าที่อย่างได้ผลทันเวลาและประสบความสำเร็จได้ มีทมะ ทำให้คนเราอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคมอย่างมีความสุข ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันโดยง่าย และรู้จักหลีกเลี่ยงอบายมุขทั้งหลายได้ เพราะรู้จักใช้สติเข้าข่ม ไม่หุนหันวู่วามโดยง่าย มีขันติ จะทำให้หลีกเลี่ยงจากความเสื่อมจากเหตุต่าง ๆ เพราะมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคงอดทน อดกลั้น ไม่มีวามเมากับสิ่งเฝ้ายวนต่าง ๆ เป็นหลักประกันในการสร้างฐานะและชีวิตตนเองการอดทนดังกล่าวเป็นความอดทนเพราะเกิดจากสิ่งเฝ้ายวนใจที่ได้พบเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้ลิ้มรสและได้สัมผัส มีจาคะ เมื่อรู้จักการเป็นผู้ให้ ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น นั้นหมายความว่า เกิดความสามัคคีกัน ไม่ชิงดีชิงเด่นกัน เพราะทุกคนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ สังคมจะมีความสุขธรรมะ หลักธรรมาธรรม 4 มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างความสงบสุขในสังคม หากคนในสังคมทุกคนปฏิบัติตามหลักธรรมนี้แล้ว ย่อมอำนวยคุณประโยชน์ให้แก่ผู้ปฏิบัติตามทั้งในชาตินี้และในชาติหน้า

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการวิจัยหลักธรรมาธรรม 4 ในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) หลักสี่จะ คือ ความจริง, ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง 2) ทมะ คือ การฝึกฝน, การข่มใจ ผึกนิสัย ปรับตัว, รู้จักควบคุมจิตใจ ผึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา การรู้ทันตัวเอง การรู้ทันการเปลี่ยนแปลง 3) ชั้นดี คือ ความอดทน, ตั้งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย และ 4) จาคะ

คือ ความเสียสละ, สละกิเลส ใจกว้าง พร้อมทั้งจะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอภิสิทธิ์ อภิภทรเมธี (ไทยธานี) (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลางโดยจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านจาคะ คือ เสียสละ ความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม 2.แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวพบว่า 1) ด้านสัจจะ คือ จริ่งใจ ซื่อตรง โปร่งใส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสรรหาบุคลากร 2) ด้านทมะ คือ การปรับตัวแก้ไขข้อบกพร่อง ควบคุมจิตใจ การเชิญผู้ปกครองผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาและการบริหารงานบุคคล 3) ด้านขันติ คือ อดทน พากเพียรพัฒนา อย่าหวั่นไหว ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินมากกว่าการใช้อารมณ์ แต่ผู้บริหารต้องเปิดใจรับฟังเหตุผลในข้อเสนองของแต่ละบุคคล 4) ด้านจาคะ คือ ความเสียสละ ความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม คอยควบคุม กำกับ ติดตามให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

6.2 สภาพปัจจุบันความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ความขัดแย้งในครอบครัว มีหลายประเด็น เพราะประชาชนในพื้นที่ มีความหลากหลาย ทั้ง ความเชื่อ ศาสนา ความคิด และช่วงอายุ แต่มีความต้องการความสุข ก็เลยต้องหาที่พึ่งแตกต่างกัน กลุ่มที่เข้าใจภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันหลาย ๆ ด้าน เช่น การสร้างรายได้ เทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์โลกออนไลน์ต่าง ๆ ข่าวสาร เป็นต้น จะรู้วิธีรับมือกับการเปลี่ยนแปลง เปิดโอกาสให้ตัวเองได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ดำเนินชีวิตตามหลักประเพณีประจำชุมชน และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่วนประชาชนที่ไม่สามารถปรับตัวไม่ทันก็จะหาที่พึ่งหรือความสุขชั่วคราว เช่น การติดสุรา สิ่งเสพติดต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความอดทนในแต่ละเรื่องน้อยลง อันจะเป็นปัญหาให้เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว เช่น ปัญหาการใช้กำลังกันระหว่างคนในครอบครัว ทำให้ครอบครัวขาดความรักความสามัคคีในครอบครัว ขัดแย้งกับเพื่อนบ้าน ขัดแย้งทางการเมือง และความขัดแย้งต่าง ๆ ตามมา ทำให้สภาพปัจจุบันของชุมชนยังขาดความสามัคคีภายในชุมชนไม่เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมชาย เตชปญโญ (เตชะ) (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากรายด้านแล้วทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มากที่สุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล 3.86 ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน 3.84 ด้านสื่อการเรียนการสอน 3.82 ด้านการเรียนการสอน 3.80 ด้านหลักสูตร 3.79 ตามลำดับ 2. ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการศึกษากิจการตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต้องมีการพัฒนาใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.3 แนวทางการใช้หลักขรรวาศธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาคาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ว่า มีสัจจะ ผู้อื่นให้ความเคารพเชื่อถือ เพราะเป็นผู้มีความจริงใจ รักษาคำพูด ไม่วิเลเพราะผู้ยึดมั่นในสัจจะย่อมสามารถจะปฏิบัติหน้าที่อย่างได้ผลทันเวลา และประสบความสำเร็จได้ มีทมะ ทำให้คนเรายู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคมอย่างมีความสุขไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันโดยง่าย และรู้จักหลีกเลี่ยงอบายมุขทั้งหลายได้ เพราะรู้จักใช้สติเข้าข่ม ไม่หุนหันวู่วามโดยง่าย มีขันติ จะทำให้หลีกเลี่ยงจากความเสื่อมจากเหตุต่าง ๆ เพราะมีจิตใจเข้มแข็งมั่นคงอดทน อดกลั้น ไม่มัวเมาไปกับสิ่งเฝ้ายวนต่าง ๆ เป็นหลักประกันในการสร้างฐานะและชีวิตตนเอง การอดทนดังกล่าวเป็นความอดทนเพราะเกิดจากสิ่งเฝ้ายวนใจที่ได้พบเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้สัมผัส และได้สัมผัส มีจาคะ เมื่อรู้จักการเป็นผู้ให้ ไม่มีการเอาวัดเอาเปรียบผู้อื่น นั้นหมายความว่า เกิดความสามัคคีกัน ไม่ชิงดีชิงเด่นกัน เพราะทุกคนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ สังคมจะมีความสุขธรรมะ หลักขรรวาศธรรม 4 มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างความสงบสุขในสังคม หากคนในสังคมทุกคนปฏิบัติตามหลักธรรมนี้แล้ว ย่อมอำนวยคุณประโยชน์ให้แก่ผู้ปฏิบัติตามทั้งในชาตินี้และในชาติหน้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร) (2539) ที่ได้อธิบายถึงวิธีการว่า ขันติ สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ตติขานขันติ (ขันตือด) หมายถึง ความอดทน หักห้ามจิตใจไม่ให้ไหลไปตามกระแสแห่งอำนาจฝ่ายต่ำ ซึ่งมีความทะยานอยากเพราะอำนาจของความโลภเป็นสิ่งยั่ว ล่อลวงจิตใจให้ตกลงไปสู่หลุมพรางแห่งความชั่ว อดทนต่อความโกรธ ในขณะที่เกิดอารมณ์ร้อนรุ่ม และอดทนต่อความหลง 2) ธิตขันติหรือตปขันติ (ขันติทนหรือมั่นคง) หมายถึง ความอดทนต่อความตรากตรำในการทำงานทั่วไป เช่น ทนต่อความหิวกระหาย เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ความหนาว ความร้อน อดทนต่อความลำบากอันเกิดจากเวทนา คือ อากาศเจ็บป่วย ความไม่สบายกาย เมื่อประสบกับสถานการณ์ที่ไม่เอื้อประโยชน์แก่ความสุขเหล่านี้ สามารถดำรงมั่นอยู่ในภาวะปกติได้เรียกว่า เป็นความอดทนมั่นคง ดุจดั่งแผ่นดินและ 3) อธิวาสนขันติ (ขันติยับยั้ง) หมายถึง รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่ให้อดอย อดทนต่อพฤติกรรมล่วงเกินถากถางหรือค้ำถวดูหมิ่นของบุคคลหลายระดับ เช่น ผู้ที่กล่าวลบหลู่ดูแคลนผู้ที่เสมอกันโดยแสดงกิริยาวาจาสบประมาทใช้คำพูดให้เกิดความเสียหายก็สามารถอดทน โดยไม่มีการโต้ตอบบุคคลเหล่านั้น เพื่อรักษามิตรภาพอันดีไว้

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาแนวทางการใช้หลักขรรวาศธรรม 4 เพื่อแก้ไขปัญหาคาความขัดแย้งในชุมชนบ้านเชียงพัง ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีการแก้ไขปัญหาคาโดยการข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตติขานขันติ แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา การรู้ทันตัวเอง การรู้ทันการเปลี่ยนแปลง ศาสนา ความคิด และช่วงอายุ แต่มีความต้องการความสุข ก็เลยต้องหาที่พึ่งแตกต่างกัน กลุ่มที่เข้าใจภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันหลาย ๆ ด้าน เช่น การสร้างรายได้ เทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์โลกออนไลน์ต่าง ๆ ข่าวสาร และจะต้องมีสัจจะ ผู้อื่นให้ความเคารพเชื่อถือ เพราะเป็นผู้มีความจริงใจ รักษาคำพูด ไม่วิเลเพราะผู้ยึดมั่นในสัจจะย่อมสามารถจะปฏิบัติหน้าที่อย่างได้ผลทันเวลา และประสบความสำเร็จได้ มีทมะ ทำให้คนเรายู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคมอย่างมีความสุข ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันโดยง่าย และรู้จักหลีกเลี่ยง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ภาครัฐ ชุมชน และวัดได้ร่วมมือเพื่อจัดกิจกรรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละด้าน เพื่อที่จะเป็นการ พัฒนาด้านจิตใจ ที่จะเป็นการสร้างความสามัคคีของประชาชนในสังคม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของหลายกลุ่ม ในการสร้างชุมชนที่แข็งแกร่ง

8.1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ มีการส่งเสริมกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นการพัฒนาจิตใจ ทั้งของวัด โรงเรียน และชุมชน เพื่อที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ในเรื่องการบริหารโครงการให้เข้ากับชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีคุณภาพเพื่อพัฒนาชุมชนที่มีความสามัคคี

8.1.3 มีกิจกรรมที่เป็นการรวมกลุ่มระหว่าง ภาครัฐ ชุมชน วัด เพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อที่จะเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนสู่การเพิ่มมูลค่าของสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดความมั่งคั่งของการดำเนินชีวิตรอบด้าน ประกอบด้าน ด้านเศรษฐกิจของชุมชนส่วนรวม และส่วนบุคคล คุณภาพฝีมือ แรงงาน คุณภาพของความคิดสร้างสรรค์ คุณภาพของจิตใจที่แข็งแกร่ง เป็นต้น เพื่อที่จะเป็นการพัฒนาคุณภาพของชีวิตในชุมชนให้สามารถพึ่งพาสิ่งที่ดี หรือความสุขที่แท้จริงได้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักธรรมาสน์ 4 มาสร้างเป็นหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างความเข้าใจในหลักธรรม ประเพณีของชุมชน สู่การศึกษาเพื่อสร้างฐานการเรียนรู้แนวทางการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยหลักธรรมที่จะเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมให้การดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้นมีความเข้าใจแต่ละข้อธรรมแบบง่าย รู้จักข้อดีแต่ละระดับของหลักธรรม เพื่อที่จะช่วยในการดำเนินชีวิตบนหลักธรรมาสน์ 4 ของแต่ละสาขาอาชีพเพื่อการพัฒนาหน้าที่การงาน หน้าที่ทางสังคม หน้าที่ต่อครอบครัวบนความสุขที่ยั่งยืนได้อย่างเป็นรัฐธรรมนูญ เพราะจากการที่ได้ลงพื้นที่ภาคสนามนั้นประชาชนที่ขาดการเข้าใจในแต่ละเรื่องที่ยังมีทำนงงานของเขาย่อมไม่ประสบความสำเร็จ แต่ถ้าวันนี้มีการศึกษาเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจที่เป็นระบบโดยอาศัยความเชื่อ และหลักธรรมที่มีรากฐานเดิมจะเป็นการสร้างความสุขของการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ทุก ๆ เรื่อง

8.2.2 การใช้ประโยชน์และโทษของหลักธรรมาสน์ 4 นั้นในแต่ละข้อจะมีข้อดีเมื่อปฏิบัติตามและในอีกด้านก็จะได้รับผลเช่น ในเรื่องของ จาคะ ในด้านอันสงส์ของการมีจาคะ 1) เป็นผู้มีจิตเมตตา รู้จักการให้ การเสียสละ 2) ได้รับสิ่งตอบแทนจากผู้อื่นได้ง่าย 3) เป็นผู้ที่คนอื่นให้ความเคารพ นับถือ 4) ปกครองบริวารได้ง่าย 5) คนรอบข้าง คนในครอบครัวมีความสุข และโทษของการขาดจาคะ 1) เป็นคนมีความตระหนี่ 2) ผู้อื่นดิฉินนินทา 3) ไม่มีผู้คบหา 4) การงานหรืออาชีพไม่เจริญก้าวหน้า 5) ไม่มีผู้ช่วยเหลือในยามตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น ในแต่ละข้อธรรมนั้นมีทั้งประโยชน์และอีกด้านเสนอ เพื่อการเรียนรู้สู่การปฏิบัติที่ขึ้นอยู่กับการปลูกศรัทธาในตัวบุคคล

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาการสร้างกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางชุมชน เพื่อสร้างความสามัคคีภายในชุมชน

8.3.2 ศึกษาปัจจัยที่สร้างความขัดแย้งในสังคมปัจจุบันพร้อมวิธีการจัดการปัญหาด้วยศาสตร์ร่วมสมัย

8.3.3 ความศึกษาการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชนในชุมชน เพื่อที่จะเป็นการลดปัญหาความขัดแย้ง

8.3.4 ควรศึกษาบทบาทภาครัฐในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง เพื่อที่จะเป็นรูปแบบและมีการทดลองปรับปรุงให้มีแบบแผนที่สามารถใช้ในการจัดการปัญหาความขัดแย้งในระดับต่าง ๆ ให้ดีที่สุด

8.3.5 ควรศึกษาการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อการจัดการปัญหาต่าง ๆ ภายในชุมชน ซึ่งจะเป็นรูปแบบของการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างไรให้เกิดผลกับประชาชนในการจัดการปัญหา

9. เอกสารอ้างอิง

ประมวล รุจนเสรี. (2541). **นายอำเภอในฝัน**. กรุงเทพมหานคร : มติชน.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2532). **เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาอภิสิทธิ์ อภิภูมเมธี (ไทยธานี). (2564). การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Modern Learning Development*. 6(1). 278-378.

พระสมชาย เตชปญโญ (เตชะ). (2560). การบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วีรวรรณ ธาณี. (2548). **การบริหารความขัดแย้งในองค์กร**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตท่าพระ.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร). (2539). **มงคลยอตชีวิตฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรม พระยาวชิรญาณวโรรส. (2535). **พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลียงเชียง.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัย นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเอาใจใส่ในงานการให้คำปรึกษาและมีเมตตาของ พระมหาไพฑูริย์ สิริธมโม, ดร. ประธานที่ปรึกษา และ ผศ.ดร.สมเดช นามเกตุ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำตรวจแก้ข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ที่สุด ขอขอบคุณสถาบันภาษา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตหนองคาย ที่ได้ช่วยแปลบทความภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม
อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี*

AN APPLICATION OF THE FOUR PATHS OF ACCOMPLISHMENT IN MANAGEMENT OF
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION OF PHON NGAM SUBDISTRICT IN
NONAHAN DISTRICT, UDONTHANI PROVINCE

พระครูไพศาลรัตน์ภาส อุทานโน (แสงคำ)¹

Phrakhruphaisanrattanophat Utano (Saengkham)¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.¹

Email : 6502205002@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนา
เถรวาท 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน
จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วน
ตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ
วิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ ประชาชน รวมทั้งสิ้นจำนวน
25 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนา
วิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า เป็นบาทฐาน
แห่งความสำเร็จ คือ 1) ฉันทะ หมายถึง ความรัก พอใจในสิ่งที่มีอยู่หรือสิ่งที่ทำ 2) วิริยะ หมายถึง
ความพากเพียรและความขยันอย่างต่อเนื่อง 3) จิตตะ หมายถึง ความเอาใจใส่ มุ่งมั่นและรับผิดชอบ
สิ่งนั้น ๆ 4) วิมังสา หมายถึง ความตระหนักไตร่ตรองถึงเหตุและผลด้วยปัญญา 2. มีนโยบายการ
พัฒนาไว้ 9 ด้าน 1) นโยบายด้านการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบัน 2) นโยบายด้านการศึกษา
3) นโยบายด้านเศรษฐกิจ 4. นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน 5) นโยบายด้านการป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย 6) นโยบายด้านสาธารณสุข 7) นโยบายด้านความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของ
ประชาชน 8) นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 9) นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน และ 3. เป็นการบูรณาการกิจกรรมโครงการของทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม
ของทางชุมชนและของทางวัดให้เป็นหนึ่งเดียวกันโดยการบูรณาการในทุก ๆ เรื่องที่มีความเกี่ยวข้อง
กับศิลปวัฒนธรรมประเพณีพิธีกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อที่จะเป็นการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวใน
การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐคือเทศบาลผู้นำชุมชน วัดที่จะเป็นการชักชวนเชิญชวนประชาชนในพื้นที่
เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินจัดการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในเรื่อง

ของการให้ทานใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตอันจะส่งเสริมในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนทางพระพุทธศาสนาอย่างมีความสุขและยั่งยืน

คำสำคัญ : 1. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 2. การบริหารจัดการ 3. องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The objectives of this research are (1) to study the 4 principles of Iddhi in Theravada Buddhism, (2) to study the management problems of Phon Ngam Subdistrict Administrative Organization, Nong Han District, Udon Thani Province, and (3) to apply the principles of Iddhi. Baht 4 for the management of Phon Ngam Subdistrict Administrative Organization, Nong Han District, Udon Thani Province It is qualitative research. The sample group used in the research included monks, leaders of the Subdistrict Administrative Organization, officials, and the public, totaling 25 monks/people. The research tools included interviews. Descriptive data analysis was analyzed.

The results of the research found that 1) The 4 principles of Iddhipāda in Theravada Buddhism are found to be the foundations of success: 1. Chantha means love, satisfaction with what one has or what one does. 2. Viriya means diligence and Continuous diligence. 3. Chitta means being attentive, determined and responsible for things. 4. Vimansa means being aware and pondering cause and effect with wisdom 2) There are 9 areas of development policy: 1. Institutional protection policy 2. Educational policy 3. Economic policy 4. Infrastructure policy 5. Disaster prevention and relief policy 6. Public health 7. Policy on safety of people's lives and property 8. Policy on natural resources and the environment 9. Policy on public participation and 3) is an integration of project activities of the Phon Ngam Subdistrict Administrative Organization. of the community and of the temple to be one by integrating all matters related to art, culture, traditions, rituals, local wisdom in order to create unity in participation between the government sector, namely the leading municipalities community The temple will invite people in the area to participate in the process of managing various activities In order to be successful in giving alms Used in living life in order to be successful in life, which will promote the development of the quality of life in the Buddhist way happily and sustainably.

Keywords : 1. Application of the 4 Iddhipatha Principles 2. Management 3. Subdistrict Administrative Organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

องค์การบริหารส่วนตำบล มีชื่อย่อเป็นทางการว่า อบต. มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 โดยยกฐานะจากสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ณ วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2563 มีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้น 5,300 แห่ง ในสังคมมนุษย์ เป็นสังคมเป็นสังคมที่ประกอบด้วยองค์การหรือหน่วยงานนานาชนิด ซึ่งองค์การเหล่านี้จะมีความผูกพันกับวิถีชีวิตมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิด กล่าวคือ มนุษย์ถือกำเนิดในโรงพยาบาล ได้รับการศึกษาจากสถานบันการศึกษา และประกอบอาชีพทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน ดังนั้น องค์การหรือหน่วยงานไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่ แต่เป็นสิ่งมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ องค์การมักเป็นที่รวมของงานและบุคคลที่ต่างมีหน้าที่รับผิดชอบต่างกันไปตามตำแหน่งและสิ่งที่รับผิดชอบของแต่ละบุคคล โดยงานจะสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลักการบริหารและการจัดการองค์การเป็นสำคัญเมื่อใดก็ตามที่ผู้บริหาร มีความรู้ ความเข้าใจ ในธรรมชาติขององค์การบริหารก็สามารถประยุกต์หลักการบริหารของการให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ หลักการบริหารนั้นหากมองในแง่ของกลุ่มคน ผู้บริหารจะต้องบริหารการโดยเน้นมนุษย์สัมพันธ์ แต่หากมองในแง่ของระบบผู้บริหารก็ควรเน้นความสำคัญในทุกส่วนขององค์การ ดังที่กล่าวมาแล้วว่า องค์การจะประกอบด้วยงานและบุคคลลารวมกัน ดังนั้น เมื่อผู้บริหารต้องการให้องค์การมีประสิทธิภาพรอบด้าน ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับทั้งสองด้านดังที่กล่าวข้างต้นควบคู่กัน อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมนั่นเอง (กระทรวงมหาดไทย, 2562)

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้บริหารต้องการให้องค์การมีประสิทธิภาพ นอกจากต้องรู้หลักการบริหารจัดการแล้ว ผู้บริหารก็ควรทำความเข้าใจคำว่า “ประสิทธิภาพ” ให้เข้าใจซึ่งอีกด้วย จึงจะสามารถนำพาน้อยที่สำคัญคือบุคคลากรมีส่วนช่วยกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรค โดยไม่มีความรุนแรงและเกิดความขัดแย้งน้อยที่สุด นอกจากนี้ ประสิทธิภาพยังเป็นเสมือนตัวชี้วัดของความสำเร็จ กล่าวคือ หากผู้บริหารต้องการให้องค์การมีประสิทธิภาพ การมีความรู้ความเข้าใจในองค์การเพียงอย่างเดียวมันถือว่ายังไม่เพียงพอ เนื่องจากสถานการณ์ในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งประชาชนมีบทบาทและอำนาจอธิปไตยรวมทั้งให้ความสนใจการเมืองมากกว่าแต่ก่อน สังเกตได้จากประชาชนมีการแสดงสิทธิและเสรีภาพของตนมากขึ้น ทั้งหลายเหล่านี้ ถือเป็นผลที่กระทบที่สำคัญต่อระบบราชการที่จะต้องเร่งพัฒนาปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของประชาชน ดังนั้น ส่วนราชการต่าง ๆ จึงต้องเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์การและบุคคลากรเป็นระดับต้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมเชิงวิชาการ เพื่อเสริมความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติของบุคคลากรภายในองค์การ เพื่อให้เหมาะสมกับความคาดหวังและเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือผู้รับบริการอย่างแท้จริง สรุปได้ว่าประสิทธิภาพ คือ การสนับสนุนให้มีวิธีการบริหารจัดการให้ได้ผลดีที่มากที่สุด แต่สิ้นเปลืองต้นทุน ค่าใช้จ่าย แรงงาน และเวลา น้อยที่สุดซึ่งทำได้โดยกลไกในการลดค่าใช้จ่ายในทุก ๆ ด้านลง แต่เพิ่มความถูกต้อง ความเร็วความราบเรียบของการบริหารให้มากขึ้น (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2560)

องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งปกครองด้วยนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง และฝ่ายนิติบัญญัติประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีสำนักปลัดเทศบาลควบคุมการปฏิบัติงานของกองวิชาการและแผนงานกองคลัง กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการศึกษา กองช่าง และกองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ต้องการจัดการดูแลทุกข์สุขของประชาชนให้มีประสิทธิภาพ และช่วยบรรเทาทุกข์ของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ให้ลดน้อยลง องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี จึงมีการจัดอบรมเชิงวิชาการเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการจะพัฒนาชุมชนตำบลของตนให้มีประสิทธิภาพพัฒนาการเทียบเท่ากับสังคมอื่นที่เจริญแล้ว การบริหารพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีการอบรมบุคลากรและผู้นำชุมชนให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาตำบลชุมชนให้มีความเจริญ เช่น การก่อสร้างปรับปรุง บำรุงรักษา สะพานทางเท้า ท่อระบายน้ำ ถนน พร้อมทั้งพัฒนาบริการสาธารณสุขให้มีความมีประสิทธิภาพและทั่วถึง พัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมอาชีพให้แก่ชุมชน กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลควบคุมมลพิษ ทางด้านสังคมด้านพัฒนาการศึกษา และการให้บริการด้านสาธารณสุข พัฒนาระบบบริการมีสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์ ส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาการปกครองโดยให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนและติดตาม ตรวจสอบการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง การบริหารงานบุคลากร และการจัดสรรงบประมาณมีความโปร่งใสถูกต้องระเบียบ เพื่อเกิดการพัฒนาและมีประสิทธิภาพสูงสุดส่งเสริมสนับสนุนระบบการให้บริการแก่ประชาชนให้ทันสมัย รวดเร็ว สะดวกสบายและสร้างความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและรักษาไว้ซึ่งความสมดุลทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำเกษตร ทำไร่ ทำนา โดยการสร้างฝายกั้นน้ำหลายแห่งในการทำเกษตร และช่วยสงเคราะห์บรรเทาปัญหาน้ำท่วมแก่เกษตรกรผู้เดือดร้อน โดยมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและเอกชน ส่งเสริมความเข้มแข็งของผู้ประกอบการและเครือข่ายโดยการส่งเสริมต่อยอดภูมิปัญญาและความเป็นไทยที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

การบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นองค์กรปกครองที่มีความใกล้ชิดอย่างยิ่งกับประชาชน เพราะเป้าหมายหลักคือการรับใช้ประชาชนองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนการบริหารในองค์กรให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้กับประชาชน คือ ผู้นำชุมชน ทั้งเพราะผู้นำชุมชนคือบุคคลที่อาสาสมัครมารับใช้ประชาชน คอยบำบัดทุกข์บรรเทาสุขให้กับประชาชน คอยช่วยเหลือแก้ปัญหาต่างที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณี ผู้นำจึงเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งต่อชุมชน ในการพัฒนาแก้ปัญหา สิ่งหนึ่งจะทำให้การบริหารการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนอย่างแท้จริง คือการที่ผู้นำมีหลักธรรมประจำใจในการปฏิบัติหน้าที่ หลักธรรมที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จทั้งการดำเนินชีวิตส่วนตนและสังคมคือ หลักกสิธิบาท 4 หลักธรรม 4 ประการถือเป็น คำสอนที่มุ่งเน้นให้การปฏิบัติงานอยู่บนฐานแห่งความสำเร็จตามประสงค์ เป็นคำสอนที่เน้นให้การ ปฏิบัติงานอยู่บนฐานแห่งความสำเร็จตามประสงค์ เป็นหลักคำสอนที่เน้นความสำเร็จ

ของงานเป็นที่ตั้ง ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ความหมายอีกนัยหนึ่งของหลัก อธิติบาท 4 คือคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ, คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ต้องการที่จะทำด้วยใจรักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนา จะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้น ไป 2) วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ ท้อถอย 3) จิตตะ ความคิดมุ่งมั่น คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้น ด้วยความคิดเอาจิตฝักใฝ่ไม่ ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบ หาเหตุผล และ ตรวจสอบข้อที่ยังหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ วิธีแก้ไขปรับปรุง หากนำคำสอนของ หลักอธิติบาท 4 มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานก็จะทำให้การดำเนินงานมี ประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยถึงประสิทธิภาพของการประยุกต์ใช้ หลักอธิติบาท 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพหนองาม อำเภอนองหาน จังหวัด อุดรธานี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาหลักอธิติบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลโพหนองหาน อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี
- 2.3 เพื่อประยุกต์ใช้หลักอธิติบาท 4 เพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลโพหนองหาน อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบหลักอธิติบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 3.2 ได้รู้สภาพปัญหาการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลโพหนองหาน อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี
- 3.3 ได้ผลการประยุกต์ใช้หลักอธิติบาท 4 เพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลโพหนองหาน อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาใน 2 วิธีคือ อาศัยเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นต้นแบบ และการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างเป็นฐานในการนำเสนอและการอ้างอิง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยผู้วิจัย เลือกพื้นที่การเฉพาะในเขตการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพหนองหาน อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี เท่านั้นและผู้ให้ข้อมูลหลักการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการศึกษาบริบทในพื้นที่ ที่ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก พระสงฆ์ในพื้นที่ ผู้นำในองค์การบริหารส่วนตำบลโพหนองหาน เจ้าหน้าที่พนักงานในองค์การบริหารส่วนตำบลโพหนองหาน ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพหนองหาน รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้

ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง และผู้ช่วยเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม 1 คน เพราะการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพภาคสนาม เพื่อให้ได้ของมูลตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย การหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการสาขาวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป/คน ซึ่งอาจารย์ที่ให้คำแนะนำได้ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนามและเครื่องมือการวิจัย และให้แก้ไขปรับปรุงนำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุงให้เป็นฉบับสมบูรณ์ สำหรับนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารประกอบด้วย 1. เอกสารชั้นปฐมภูมิในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเอกสารที่เป็นปฐมภูมิประกอบการศึกษา ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 2. เอกสารชั้นทุติยภูมิในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แบ่งเอกสารชั้นทุติยภูมิออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) เอกสารชั้น อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา โยชน 2) เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นหนังสือและตำรา 3) เอกสารที่เป็นงานวิจัย วิทยานิพนธ์ คุชฎินิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง 4) เอกสารทางวิชาการอื่น ๆ เช่น วารสาร นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเนื้อหา ในงานวิจัยผู้วิจัย การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบที่มีผลต่อ เช่น การสร้างความสามัคคี กระบวนการทำงาน การบริหารงานของผู้นำ การมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนในหลายส่วนของพื้นที่วิจัยต่อการบริหารงาน และผู้บริหารองค์การ เจ้าหน้าที่ในองค์กร รวมทั้งประชาชนในพื้นที่นั้นมีความเข้าใจในการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอะไรบ้างในการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิต เพื่อที่จะหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อจะวางแผนต่อการบริหารงานให้เกิดการพัฒนาทั้งรูปแบบ และประชาชนไปพร้อมในเวลาเดียวกัน การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามใช้วิธีสร้างชุดคำถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นแบบอย่างของผู้ที่มีปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหานในพื้นที่ตามกรอบของหลักการบริหารและกรอบของหลักอิทธิบาท 4 การสร้างความร่วมมือ การสร้างความสามัคคีในการบริหารร่วม หรือเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาองค์ให้ดีขึ้น โดยใช้เกณฑ์ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเกณฑ์ในการศึกษาคือหลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวคิดทฤษฎีในการศึกษาบนพื้นฐานของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน และการทำการสัมภาษณ์ จำนวน ๒๕ ท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำการสัมภาษณ์เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประเด็นปัญหาเป็นตัวตั้ง แล้วหาคำตอบจากข้อมูลที่เก็บและรวบรวมไว้ เพื่อให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยที่ได้ตั้งไว้แล้ว ส่วนข้อมูลสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา วิธีการนำเสนอ เป็นการนำเสนอผลการวิจัยแบบเชิงพรรณนา โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับคืนมาทั้งหมดแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ 2. นำแบบสัมภาษณ์ ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อที่ได้สัมภาษณ์มาตามลำดับ 3. สรุปประเด็นของแต่ละหัวข้อ 4. ผลการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี 5. นำผลการวิเคราะห์ไปสังเคราะห์โดยวิธีการพรรณนา 6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 หลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า เป็นบาทฐานแห่งความสำเร็จ คือ 1. ฉันทะ หมายถึง ความรัก พอใจในสิ่งที่มีอยู่หรือสิ่งที่ทำ 2. วิริยะ หมายถึง ความพากเพียรและความขยันอย่างต่อเนื่อง 3. จิตตะ หมายถึง ความเอาใจใส่ มุ่งมั่นและรับผิดชอบสิ่งนั้น ๆ 4. วิมังสา หมายถึง ความตระหนักไตร่ตรองถึงเหตุและผลด้วยปัญญา

5.2 สภาพปัญหาการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีนโยบายการพัฒนาไว้ 9 ด้าน 1) นโยบายด้านการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และ ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) นโยบายด้านการศึกษา ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการกีฬา 3) นโยบายด้านเศรษฐกิจ 4) นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน 5) นโยบายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 6) นโยบายด้านสาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ และคุณภาพชีวิตของประชาชน 7) นโยบายด้านความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน การป้องกันอาชญากรรมและลดปัญหา ยาเสพติด 8) นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 9) นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งทุกนโยบายของผู้บังคับการการบริหารส่วนตำบลโพนงามนั้นส่วนมากมีปัญหาอยู่บ้าง เพราะปัญหาในเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องและก็มีส่วนในด้านนโยบายที่ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

5.3 การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า เป็นการบูรณาการกิจกรรมโครงการของทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม ของทางชุมชนและของทางวัดให้เป็นหนึ่งเดียวกันโดยการบูรณาการในทุก ๆ เรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับ ศิลปะวัฒนธรรมประเพณีพิธีกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อที่จะเป็นการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐคือเทศบาลผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล วัดในเขตเทศบาลที่จะเป็นการชักชวนเชิญชวนประชาชนในพื้นที่เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินจัดการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในเรื่องของการให้ทาน การรักษาศีลและมีการอบรมขัดเกลาจิตใจในเรื่องของธรรมะทางพระพุทธศาสนาอิทธิบาท 4 ที่จะเป็นการโยงในเรื่องของการประกอบอาชีพที่อยู่บนพื้นฐานของอิทธิบาท 4 ให้ประชาชนนั้นมีความรู้มีความเข้าใจสูงรูปแบบการปฏิบัติและใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตอันจะส่งเสริมในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนทางพระพุทธศาสนาอย่างมีความสุขและยั่งยืน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 หลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า เป็นบาทฐานแห่งความสำเร็จ คือ 1. ฉันทะ หมายถึง ความรัก พอใจในสิ่งที่มีอยู่หรือสิ่งที่ทำ 2. วิริยะ หมายถึง ความพากเพียรและความขยันอย่างต่อเนื่อง 3. จิตตะ หมายถึง ความเอาใจใส่ มุ่งมั่นและรับผิดชอบสิ่งนั้น ๆ 4. วิมังสา หมายถึง ความตระหนักไตร่ตรองถึงเหตุและผลด้วยปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญแก้วพารณ กลินันนิมวอล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท 4” ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก คือ บุคลากรควรมีความต้องการใฝ่ใจรักที่จะ

ปฏิบัติงานอยู่เสมอ ปรารถนาที่จะปฏิบัติงานให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป มีความขยัน หมั่นประกอบการงาน ด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ท้อถอย ต้องตั้งจิตรับรู้ในภารกิจที่ได้รับมอบหมายโดย ปฏิบัติงานด้วยความคิด เอาจิตฝึกฝฝ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่งานที่ ปฏิบัติอย่างแท้จริง และหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบตราหาเหตุผล ตรวจสอบข้ออ้างให้ย่อมน ในงานนั้น ๆ ที่สำคัญต้องรู้จักการวางแผนงาน วัดผลและคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอยู่ ตลอดเวลา

6.2 สภาพปัญหาการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีนโยบายการพัฒนาไว้ 9 ด้าน 1. นโยบายด้านการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และ ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข 2. นโยบายด้านการศึกษา ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการ กีฬา 3. นโยบายด้านเศรษฐกิจ 4. นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน 5. นโยบายด้านการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย 6. นโยบายด้านสาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ และคุณภาพชีวิตของประชาชน 7. นโยบายด้านความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน การป้องกันอาชญากรรมและลดปัญหา ยาเสพติด 8. นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 9. นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ซึ่งทุกนโยบายของผู้บังคับการการบริหารส่วนตำบลโพรงงามนั้นส่วนมากมีปัญหาอยู่บ้าง เพราะปัญหาในเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องและก็มีส่วนในด้านนโยบายที่ประชาชนให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติ กรวัชรกิจ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลัก อธิธำมาสน์ ๔ เพื่อการจัดการในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาหลักการเพื่อ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจะเน้นกิจกรรมในการใช้ ทรัพยากรขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยมีวิธีในการวางแผน การจัดการ การจูง ใจ และการควบคุม โดยยึดหลักหลักการและเหตุผลของวิสาหกิจชุมชนที่ถูกต้อง และนำไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

6.3 การประยุกต์ใช้หลักอธิธำมาสน์ 4 เพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลโพรง งาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า เป็นการบูรณาการกิจกรรมโครงการของทางองค์การ บริหารส่วนตำบลโพรงงาม ของทางชุมชนและของทางวัดให้เป็นหนึ่งเดียวกันโดยการบูรณาการ ในทุก ๆ เรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับ ศิลปะวัฒนธรรมประเพณีพิธีกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อที่จะเป็น การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐคือเทศบาลผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล วัด ในเขตเทศบาลที่จะเป็นการชักชวนเชิญชวนประชาชนในพื้นที่เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินจัดการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในเรื่องของการให้ทาน การรักษาศีลและมีการ อบรมขัดเกลาจิตใจในเรื่องของธรรมะทางพระพุทธศาสนาอธิธำมาสน์ 4 ที่จะเป็นการโยงในเรื่องของการ ประกอบอาชีพที่อยู่บนพื้นฐานของอธิธำมาสน์ 4 ให้ประชาชนนั้นมีความรู้มีความเข้าใจสูงรูปแบบการ ปฏิบัติและใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตอันจะส่งเสริมในเรื่องของการ พัฒนาคุณภาพชีวิตบนทางพระพุทธศาสนาอย่างมีความสุขและยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุเมธ สุจิตโต (สามารถกิจ) (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะด้านวิชาการตาม หลักอธิธำมาสน์ 4 ของบุคลากรทาง การศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ปัญหา

อุปสรรคคือโรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ทุกหลักสูตรของแต่ละชั้นเรียนไม่ชัดเจนเท่าที่ควร โดยมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนต้องกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ทุกหลักสูตรของแต่ละชั้นเรียนไว้อย่างชัดเจน ด้านการพัฒนาผู้เรียน ปัญหาอุปสรรคคือโรงเรียนขาดการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ โดยมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนควรจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้มากขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ด้านการบริหารจัดการในชั้นเรียน ปัญหาอุปสรรค คือ โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้แก่ักเรียนมากขึ้น ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และกาวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ปัญหาอุปสรรคคือโรงเรียนขาดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดกลุ่มสภาพปัญหาของผู้เรียน และขาดการทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียน โดยมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนควรรวบรวม จำแนก และจัดกลุ่มสภาพปัญหาของผู้เรียน ทำการวิจัยตามแนวคิดทฤษฎีและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ด้านภาวะผู้นำครู ปัญหาอุปสรรคคือ ครูขาดความเชี่ยวชาญและขาดการนำหลักการบูรณาการมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง โดยมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนควรรับสมัครครูที่สำเร็จการศึกษาให้ตรงกับวิชาสาขาที่ต้องการหรือมีความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอนและมีการจัดอบรมพัฒนาความรู้ เสริมทักษะให้แก่ครูเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรคคือ โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนน้อย โดยมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า เป็นบาทฐานแห่งความสำเร็จ มีนโยบายการพัฒนา นโยบายด้านการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันัน นโยบายด้านการศึกษา นโยบายด้านเศรษฐกิจ นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน นโยบายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นโยบายด้านสาธารณสุข นโยบายด้านความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และเป็นการบูรณาการกิจกรรมโครงการทุก ๆ เรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมประเพณีพิธีกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อที่จะเป็นการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในการดำเนินชีวิตเพื่อที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตอันจะส่งเสริมในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนทางพระพุทธศาสนาอย่างมีความสุขและยั่งยืน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การบริหารจัดการองค์การทุก ๆ ระดับ ต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถอยู่เป็นประจำในทุก ๆ ด้าน ด้านการพัฒนาจิตใจเพื่อที่จะพัฒนาในเรื่องของการรู้จักคิดวิเคราะห์หลักการ และเหตุผลให้มีความเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงโลกและความอยาก

8.1.2 การเรียนรู้ แนวคิด เทคนิคใหม่เพื่อที่จะเป็นการพัฒนารูปแบบการทำงานที่มีการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้มีการปรับงานให้มีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถและได้งานที่มีคุณภาพ

8.1.3 การอบรมเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การทำสมาธิ เพื่อที่จะประกอบกิจกรรมหน้าที่การงานอย่างเข้าใจและมีสติในการทำงานและเป็นการค้นพบตัวเอง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การเรียนรู้และเข้าใจเรื่อง ความพอใจ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้น หรือสิ่งนั้นบรรลุถึงจุดหมาย และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ซึ่งจะแสดงออกมาด้วยการกระทำด้วยความพอใจ เต็มใจ และสนใจในสิ่งที่ตนกำลังกระทำอยู่ หรืองานที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานด้วยใจรัก เพื่องานที่ทำนั้นจะออกมาดีและสวยงาม

8.2.2 การมีความเพียร ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทนเอา ธุระ ไม่ทอดทิ้ง ซึ่งแสดงออกมาด้วยความเพียร พยายามในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้สึกไม่ทอดทิ้ง และมีความกล้าที่จะทำงานนั้น ๆ ถ้าเห็นอะไรเป็นอุปสรรคหรืองานที่มาอยู่ข้างหน้าแล้วจะต้องเอาชนะทำให้สำเร็จ ทำงานให้เป็นเรื่องที่ทำหายจะสู้และจะพยายามเพื่อให้สำเร็จ

8.2.3 การมีความตั้งใจ หรือเอาใจฝักใฝ่ คือการ มีจิตผูกพัน จดจ่อ ใฝ่คิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องอื่น ๆ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ ซึ่งแสดงออกมาด้วยการเอาใจใส่ จดจ่อ ตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจัง ไม่ปล่อยให้ความคิดฟุ้งซ่าน

8.2.4 การมีความคิดวิเคราะห์ ความไตร่ตรอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบข้อที่ยังหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น ชอบคิด ค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง มีการวางแผน วัตถุประสงค์ วิเคราะห์แก้ไขปรับปรุง ซึ่งแสดงออกด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลในสิ่งที่กระทำด้วยความพินิจพิเคราะห์ มีการวางแผน และวัดผลงานที่กระทำเสมอ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์หลังการปฏิบัติงานในโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

8.3.2 ควรศึกษาสิ่งที่ประชาชนได้รับและความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อการบริหารจัดการทุก ๆ ด้านขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

8.3.3 ควรศึกษาหลักธรรมที่สามารถบูรณาการระหว่างบ้าน รัฐ วัด ประชาชน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสงบสุข

8.3.4 ควรศึกษาการผลักดันหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

8.3.5 ควรศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนที่ดีและการพัฒนาผู้นำที่ดีในการบริหารชุมชนเพื่อสร้างความสุขของประชาชนในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรม

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2547). **พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประสานมิตร จำกัด.
- กิตติ กรวัชรกิจ. (2565). **การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการจัดการในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กัญแก้วพารณ ก्लीนนิมมล. (2560). **ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท 4.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2560). **ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาสุเมธ สุจิตโต (สามารถกิจ). (2560). **การพัฒนาสมรรถนะด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัย เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเอาใจใส่ในงานการให้คำปรึกษาและมีเมตตาของ พระครูจิรธรรมธัช, รศ.ดร. ประธานที่ปรึกษา และ ผศ.ดร.สมเดช นามเกตุ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำตรวจแก้ข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ที่สุด ขอขอบคุณสถาบันภาษา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตหนองคาย ที่ได้ช่วยแปลบทความภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สัย อำเภอโพธิ์สัย จังหวัดหนองคาย*
AN APPLICATION OF THE THREFOOLD TRAINING FOR PUPILS' LEARNING IN THE
PRIMARY SCHOOL IN THE SIXTH YEAR CLASS IN CHUMPON PHON PISAI
KINDERGARDEN SCHOOL, PHON PISAI DISTRICT, NONGKHAI PROVINCE

พระครูวินัยธร ชัยเดช อธิปญโญ (ปัญสุวรรณ)¹
Phrakhruvinaithon Chaiyadech Adhipanyo (Pansuwan)¹
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.¹
Email : atippanyoo1977@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา (2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สัย อำเภอโพธิ์สัย จังหวัดหนองคาย และ(3) เพื่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สัย อำเภอโพธิ์สัย จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มพระสงฆ์ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 26 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา พบว่าหลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ และเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ มีหลักสำคัญ 3 ประการคือ 1) อธิศีลสิกขา 2) อธิจิตตสิกขา 3) อธิปัญญาสิกขา 2) สภาพปัจจุบันกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขึ้นพื้นฐาน ดังนี้ 1. มีคุณธรรม จริยธรรม 2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก และ 5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย 3) การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปได้ว่า 1) แนวทางพัฒนาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธ กลุ่มตัวบ่งชี้ใดที่ดำเนินการได้ครบถ้วนตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธแล้วสถานศึกษาต้องรักษาให้คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป 2) แนวทางพัฒนาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้นำแนวทางพัฒนาตามมาตรฐานที่นำเสนอไว้ในด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการ

สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริม มาใช้เป็นแนวทาง พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

คำสำคัญ : 1. การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา 2. การเรียนรู้ 3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ABSTRACT

The objectives of this research are (1) to study the learning process according to the Threefold Principles in Buddhism (2) to study the current state of the learning process of Grade 6 students in Jumpol Phon Phisai Kindergarten School. Phon Phisai District Nong Khai Province and (3) for the application of the Threefold Principles for the learning of Grade 6 students in Jumpol Phon Phisai Kindergarten School. Phon Phisai District Nong Khai Province It is qualitative research. The sample group used in the research was a group of monks, administrators, teachers, and parents of students, totaling 26 monks/people. The research tools were interviews, Descriptive data analysis was analyzed.

The results of the research found that: 1) the learning process according to the principles of the Three Sikkhas in Buddhism was found to be the principle for developing life in order to be successful and is a perfect person according to Buddhist principles. There are 3 important principles: 1) adhisilasikkha 2) adhiccitasikkha 3) adipannasikkha 2) the current condition of the learning process for students in Grade 6 found that the focus is on developing students to be good, intelligent, happy people with the potential to continue their education. and make a living Therefore it is set as the aim. To happen to students when they complete their basic education as follows: 1. Have morality and ethics 2. Have international knowledge and have the ability to communicate, think, solve problems, use technology and have life skills. 3. Have good physical and mental health, have good habits, and love to exercise. 4. Have patriotism. Have awareness of being a Thai citizen and a citizen of the world and 5. Have awareness of preserving Thai culture and wisdom. 3) The application of the Threefold Principles for learning of students in Grade 6 can be summarized as: 1) Guidelines for developing the identity of a Buddhist school Which group of indicators is fully operational according to the focus on the identity of Buddhist schools The educational institution must maintain it to remain sustainable 2) Guidelines for developing the quality of education in educational institutions Use the development guidelines according to the standards presented in the aspect of learner quality. Educational management, creating a learning society the identity of

the educational institution and promotional measures Let's use it as a guideline. Develop the quality of educational provision in educational institutions.

Keywords : 1. Application of Threefold Principles 2. Learning 3. Grade 6 students

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันการพัฒนาเด็กไทยให้มีความรู้ความสามารถในทักษะด้านต่าง ๆ ถือได้ว่าเป็นความสำคัญมาก เพราะเด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าสูงสุดเหนือทรัพยากรใด ๆ ในโลก เด็กทุกคนมี คุณค่าในตัวเองหรือมีความพิเศษในตัวเองที่มีความแตกต่างกัน ทุกคนมีความคาดหวังให้เด็กได้เจริญเติบโตในครอบครัวที่เพียบพร้อมได้รับการ พัฒนารอบด้านทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีที่อยู่ มีอาหารกิน สนองความต้องการพื้นฐานทางกายได้เพียงพอ มีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต มีความรักที่ดีได้มาตรฐาน ความผูกพันที่อบอุ่น ความเอื้ออาทร การแบ่งปัน ความอบอุ่นมีการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดี รู้ผิดชอบชั่วดี มีมานะบากบั่น มีความรับผิดชอบ มี เหตุผล ควบคุมอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม มีความเข้าใจในทุกเหตุการณ์ รู้จักตนเอง และพึ่งตนเองได้ ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติยามวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดในมาตรา 81 ว่า ให้จัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม โดยปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สถาบันพระปกเกล้า, 2545)

ขณะเดียวกัน ก็ต้องมีการปฏิบัติกล่าวคือการเรียนการสอนเป็นไปตามธรรมชาติซึ่งเกิดจากการร่วมมือกัน ระหว่างครูกับนักเรียน จึงจะสามารถทำให้การเรียนเกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวว่าโรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดี มีคุณภาพเพื่อออกไปพัฒนาสังคมในอนาคต ดังนั้นการพัฒนา ฝึกฝนอบรมเพื่อให้มนุษย์มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม จิตอาสา มีความมั่นคงในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีความเข้าใจในปัญหาของชีวิต และตระหนักในคุณค่าของหลักพุทธธรรมคือคำสอนของพระพุทธเจ้าให้มากขึ้น จึงเป็นความจำเป็นที่ทุกฝ่าย ต้องให้ความร่วมมือกัน ครอบครัว โรงเรียน จึง มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างสำคัญยิ่ง ในการดูแลแนะนำ สอนสั่ง ฝึกฝน กล่อมเกลา จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทั้งศาสตร์และศิลป์อย่างเหมาะสม ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้เจริญเติบโตเป็นมนุษย์เต็มตัว ทั้งด้านความคิด ความสามารถและมีความสุข ครู จัดว่า เป็นปูชนียบุคคลที่มีอิทธิพลกับเด็กนักเรียน รองจากบิดามารดาที่คอย อบรมสร้างเสริมสติปัญญาและจริยธรรมคุณงามความดีให้แก่เด็ก ครูที่มีคุณธรรม จริยธรรม เท่านั้นสามารถช่วยพัฒนาระดับคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนได้ กล่าวคือ ครูควรเป็นผู้มี บทบาททั้งในด้านการสอน และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเชิงคุณธรรมและจริยธรรม การพัฒนามนุษย์บางครั้งอาจพูดในมิติของการพัฒนาสังคม เพราะการพัฒนา สังคมโดยสาระแล้วก็คือการพัฒนามนุษย์ เพื่อยกฐานะความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้ดีขึ้น เพียงแต่ การพัฒนาสังคมจะมองใน

มิติของโครงสร้างโดยรวม ซึ่งรวมเอาสังคม การปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษาและศิลปวัฒนธรรมและบริบทอื่น ๆ เข้าไว้ด้วย “แต่เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา อยู่ที่คน เพราะคนเป็นทั้งผู้ถูกพัฒนาและเป็นผู้รับผลของการพัฒนา” ดังนั้นการพัฒนาคนจึงรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม วัฒนธรรมและเป้าหมายของการพัฒนาคน กลุ่มคน หรือสังคม คือความอยู่ดีกินดีด้านต่าง ๆ หรือสภาพสังคมที่ดี ซึ่งรวมถึงสภาพเศรษฐกิจ และการเมืองด้วย ที่สุดผลต้องเป็นไปเพื่อให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เหมือนการมองดูทิวทัศน์ จะผ่านอะไร ผ่านวัตถุชนิดใด ราคาแพงแค่ไหนเพียงใด ที่สุดก็เพื่อให้มองเห็นความสวยงามของ ทิวทัศน์นั้น ๆ ได้เต็มที่ แต่ขณะนี้กำลังมองการพัฒนามนุษย์ โดยผ่านพระพุทธศาสนา หรือใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นสื่อกลางในการพัฒนามนุษย์ มนุษย์มีศักยภาพที่พัฒนาตนได้ และเมื่อได้รับการฝึกฝนอบรมแล้วก็เป็นผู้ประเสริฐ สุดซึ่งต่างจากสัตว์ประเภทอื่น ที่จะพัฒนาได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์เป็นผู้ฝึกหัดให้ ตัวมันเองไม่สามารถ จะฝึกฝนอบรมตนเองได้ และเมื่อผ่านการฝึกหัดแล้วในเวลาที่จะใช้งาน ก็ต้องให้มนุษย์อีกนั้น แหละ เป็นผู้นำเอามันไปใช้งานในด้านต่าง ๆ ตามที่ได้รับการฝึกหัดมาเท่านั้น (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2539)

ส่วนมนุษย์นั้นมีความสามารถที่จะฝึกฝนอบรมตนเองได้ และเมื่อผ่านการฝึกฝนพัฒนาตนเองได้แล้วย่อมเป็นผู้ที่ประเสริฐสูงสุด ดังมีพระพุทธพจน์ที่ว่า “วิชาจรรณสมปนโน โส เสฏโฐ เทวมานุส ผู้เพียบพร้อมด้วยวิชาและจรรยา (คือพัฒนาอบรมตนแล้ว) ประเสริฐสุดทั้งในหมู่เทวดาและมนุษย์” ไม่ใช่เพียงแต่ในหมู่มนุษย์เท่านั้น แม้แต่ในหมู่ของเทวดาทั้งหลาย มนุษย์ที่พัฒนาตนเองแล้ว ก็ยังประเสริฐสูงกว่า “รวมสสุ ตรา ทนตา อาชาเนีย จ สินธวา กุญชรา จ มหานาคา อตตทนต์ ตโต วร ม้าอัสตรม้าอาชาไนย ม้าสินธพ และช้างกุญชร ผู้มหานาคชนิดที่นายควานฝึกแล้ว จึงเป็นสัตว์ประเสริฐแต่บุคคลผู้ฝึกตนแล้วประเสริฐยิ่งกว่านั้น” “มนุสสภูต สมพุทฺธ อตตทนต์ สมานิตา เทวาปิ นมสสนติ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งที่เป็นมนุษย์ ทรงฝึกพระองค์ มี พระทัยตั้งมั่น แม้เทวดา ก็น้อมนมัสการ” ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนที่ดำเนินงานตามวัฒนธรรมประเพณีไทยซึ่งมี รากฐานทางพระพุทธศาสนา เป็นต้นนี้ จะเน้นในระดับศีล ส่วนโรงเรียนที่มองในด้านหลักการศึกษาหรือหลักธรรมที่จะทำให้เข้าใจถึงธรรมชาติของชีวิต ธรรมชาติของโลก และสิ่งที่ควรปฏิบัติต่อชีวิตต่อโลก เป็นต้นนี้ จะเน้นด้านปัญญา เหล่านี้เป็นภาพสะท้อนถึงความไม่ชัดเจนใน หลักไตรสิกขาว่าควรเริ่มจากจุดไหน เป็นต้น ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การศึกษา และการที่จะพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้า ต้องมีความชัดเจน ความมั่นใจ ซึ่งมีผลทำให้มีกำลังในขั้นปฏิบัติการและตรงกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เหตุนี้ แนวทางการดำเนินการโรงเรียนวิถิปุทธตามหลักไตรสิกขาว่า ถ้าเอาเพียง ปัญญา ไม่มีศีล ไม่มีสมาธิเป็นฐานก็จะจุ่นจ้าน จับจด วุ่นวาย ไม่ใช่ปัญญาที่แท้จริง ต้องมีทั้งศีลทั้งสมาธิ และต้องบรรจบที่ปัญญา และที่สำคัญ ต้องชัดเจนในเรื่องของหลักการ ระบบ และกระบวนการว่า ระบบของไตรสิกขาคืออะไร เป็นอย่างไร บูรณาการกันอย่างไร มีฐานเริ่มจาก อะไร จุดไหน เมื่อชัดแล้วจึงจะเดินหน้าไปได้ เรื่องของการศึกษาสำหรับมวลชนหรือสังคม จึงต้องไปร่วมกับกิจการด้านอื่นของสังคมที่จริงต้องมองทั้งสังคม นอกจากนั้น เมื่อมีความมุ่งหมายที่แท้จริง จริงจัง และชัดเจนก็จะนำไปสู่ความสำเร็จ แต่ความชัดเจนนั้นจะต้องมีเรื่อยไป ฉะนั้น เราจะต้องหาความชัดเจนเพิ่มเรื่อยไป ตรงนี้ทำงานเรียกว่าไม่ประมาท อย่างน้อยไม่ ประมาทในการศึกษา อย่าไปนึกว่าเรารู้แล้ว เราพอแล้ว แต่จะต้องศึกษาเรียนรู้เรื่อยไปโดยไม่ ประมาทในการศึกษาเป็นข้อสำคัญ และไม่ประมาทในกิจการทุกอย่าง แล้วก็จะพาไปสู่ความสำเร็จ เพราะนี่คือตัวสติที่จะกระตุ้นเราให้พัฒนาและใช้ปัญญาอย่างจริงจัง

ด้วยเหตุผลการพัฒนาให้นักเรียนด้วยกลไกธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักไตรสิกขาใน พระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยการพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนานักเรียน การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ปรากฏชัดเจนเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่าง จริงจังและเหมาะสมได้ต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย” โดยคาดหวังว่าจะช่วยทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนา อย่างสมบูรณ์ มีจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถนำหลักไตรสิกขา มาเป็นแนวทางให้ก้าวเดินไปอย่าง มั่นคงและมีความสุข ความเจริญตลอดไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย
- 2.3 เพื่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา
- 3.2 ได้รู้สภาพปัจจุบันกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย
- 3.3 ได้ผลการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ในรูปแบบการวิจัยเชิงเอกสาร ศึกษาจากเอกสาร แหล่งข้อมูลหลักซึ่งนำมาจากพระไตรปิฎก วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานวิจัย คำบรรยาย และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและการศึกษา สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำของผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เป็นการสร้างและพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเฉพาะ โรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลดังนี้ กลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นพระสอนศีลธรรมโรงเรียนอำเภอโพนพิสัย ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สย ครูโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์สยนักเรียนโรงเรียน

อนุบาลจุมพลโพธิ์พิสัย ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์พิสัย รวมทั้งสิ้น จำนวน 26 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์พิสัย อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ในการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งมีวิธีดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ดังนี้ 1. สร้างแบบสัมภาษณ์จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อเข้าพบที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามที่ที่ปรึกษาแนะนำ 2. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากที่ปรึกษา เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความความเที่ยงตรงของเครื่องมือก่อนที่จะไปลงสัมภาษณ์ภาคสนามจริงจำนวน 3 ท่าน หลังจากที่ผ่านมาการตรวจสอบเครื่องมือของการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านแล้ว นำแบบสัมภาษณ์เข้าพบที่ปรึกษาเพื่อปรับแก้ตามที่ผู้ทรงได้ทำการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ก่อนที่จะลงเก็บข้อมูลภาคสนาม 3. นำแบบสัมภาษณ์ และขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษาวิทยาเขตหนองคาย เพื่อทำการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำการสัมภาษณ์ ตามกรอบของวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อทำการสัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะที่มีการกำหนดไว้แล้ว และการขออนุญาตบันทึกเสียง และถ่ายภาพ มีขั้นตอนดังนี้ 1) เข้าพบปะกับผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์พิสัย อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย เพื่อจัดประชุมวางแผนในการดำเนินกิจกรรม 2) การจัดเวทีประชุมคณะครูและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ความ ต้องการ กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนในโรงเรียน 3) จัดทำแผนปฏิบัติการ 1) กำหนดผู้รับผิดชอบโครงการ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนปฏิบัติการ 2) ปฏิบัติการตามกิจกรรมต่าง ๆ 4) ปฏิบัติการตามแผนที่กำหนดไว้ 1) สังเกตการณ์ดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนด 2)บันทึก เก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติการของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู และนักเรียน 3) ประเมินผลการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน 5) ติดตามประเมินผล และความก้าวหน้าของแผนงาน/โครงการ/แผนปฏิบัติงาน เพื่อดูผล การดำเนินงาน ตลอดจนความก้าวหน้าของกิจกรรมที่ได้ดำเนินไปแล้ว และกิจกรรมที่ยังไม่ สามารถ ดำเนินการตามแผนผลการปฏิบัติงานที่พึงพอใจปัญหาอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงาน การประเมินผลทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน เพื่อสะท้อนการปฏิบัติ ซึ่งอาจต้อง กลับไปดำเนินการซ้ำอีกบางขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดการประเมินเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย ในส่วนของการสร้างและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์พิสัย อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย โดย ประเมินผล ร่วมกันของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูในโรงเรียน 6) สะท้อนผลการปฏิบัติ 1) นำข้อมูลที่ได้ออกมาวิเคราะห์ ผลการปฏิบัติ 2) หาแนวทางปรับปรุง พัฒนาส่วนที่เป็นปัญหาและยังไม่สมบูรณ์เพื่อเสริมสร้าง การปฏิบัติงานการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 7) สรุปผลการดำเนินงานการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์พิสัย อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของคุณภาพเชิงคุณภาพ ดังนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เพื่อแสดงความคิดเห็นด้วยเทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมี ส่วนร่วม (เทคนิค AIC) ทำให้ข้อมูลที่ได้ออกมา

ความ น่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้อง โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า หลังจากนั้นจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเอกสาร แล้วบรรยายเชิงพรรณนาตามสภาพความเป็นจริงตามที่ได้สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยด้านเอกสาร สืบค้นหลักไตรสิกขาจากพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวิเคราะห์หลักธรรมทางพุทธศาสนา การสร้างและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาเป็น รูปแบบหรือเครื่องมือหรือแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์พิสัย อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ธรรมะหลักที่ถือเป็นหัวใจและเป็นกรอบแนวทางพัฒนานักเรียนแบบพุทธวิธีคือ หลักไตรสิกขา ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเชิงเอกสาร มีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นสำรวจเอกสาร เป็นขั้นการสำรวจเอกสารต่าง ๆ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำราวารสาร และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อวางกรอบแนวคิด ในการดำเนินการวิจัย 2) ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการบันทึกข้อมูล ด้วยการลงพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์ ดังนี้คือ ย่อความให้ได้ใจความตรงตามความหมายของข้อความเดิม บันทึกโดยถอดข้อความเป็นข้อความของผู้วิจัยเอง คัดลอกข้อความแล้วทำอัญประกาศซึ่งจะกระทำเมื่อข้อความนั้นอยู่ในเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้ คือเป็นข้อความสำคัญมาก เป็นข้อความที่จะมีการพิสูจน์ หรือทดสอบข้อเท็จจริงเป็นข้อความที่ผู้วิจัยต้องการอ้างอิงเพื่อสนับสนุนความคิดของตนเอง เป็นข้อความที่เขียนไว้ดีมาก ถ้อยคำสำนวนกะทัดรัด ชัดเจนซึ่งจะถอดความเป็นภาษาของผู้วิจัย เองอาจทำได้ไม่ตีเท่าเดิม และข้อความที่เป็นพุทธพจน์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก เพื่อสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) ขั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก่อนการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยตรวจสอบแหล่งที่มา เนื้อหา และความสมบูรณ์ ของข้อมูล เมื่อได้ตรวจสอบเรียบร้อยแล้วจึงมาจัดเรียงลำดับก่อนและหลัง เรียงตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ วิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลัก ไตรสิกขาของโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์พิสัย อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย วิเคราะห์การสร้างและพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์พิสัย อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย และวิเคราะห์ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์พิสัย อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ตามลำดับ 5) ขั้นสรุปผล เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารสำเร็จเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยนำผลที่ได้ จากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นไปผสมผสานในการวิเคราะห์ร่วมกับการวิเคราะห์เชิง คุณภาพ ที่ได้จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการอธิบายเพิ่มเติม จึงนำมาสรุปเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการเขียนรายงานการวิจัยต่อไป 6) ขั้นเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยได้เขียนรายงานการวิจัยตามกรอบที่กำหนดไว้ในคู่มือการทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

5. ผลการวิจัย

5.1 กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา พบว่า หลักการพัฒนาชีวิต เพื่อให้ประสบ ผลสำเร็จ และเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ มีหลักสำคัญ 3 ประการคือ 1) อธิศีล

ลสิกขา คือ ศึกษา เรื่องศีล อบรมปฏิบัติให้ถูกต้องดังาม 2) อธิจิตตสิกขา คือ ศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็น สมานธิ 3) อธิปัญญาสิกขา คือ ศึกษาเรื่องปัญญาอบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง

5.2 สภาพปัจจุบันกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ 5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

5.3 การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย สรุปได้ว่า 1) แนวทางพัฒนาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธ กลุ่มตัวบ่งชี้ใดที่ดำเนินการได้ครบถ้วนตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธแล้วสถานศึกษาต้องรักษาให้คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป กลุ่มตัวบ่งชี้ใดที่ยังมิได้ดำเนินการต้องจัดดำเนินการ ให้มีขึ้น และให้นำแนวทางพัฒนาที่นำเสนอไว้ในด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหาร ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ และด้านการเรียนการสอนมาใช้เป็นแนวทาง พัฒนาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธ 2) แนวทางพัฒนาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้นำแนวทางพัฒนาตามมาตรฐานที่นำเสนอไว้ในด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริม มาใช้เป็นแนวทาง พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา พบว่า หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ และเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ มีหลักสำคัญ 3 ประการคือ 1) อธิศีลสิกขา คือ ศึกษา เรื่องศีล อบรมปฏิบัติให้ถูกต้องดังาม 2) อธิจิตตสิกขา คือ ศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็น สมานธิ 3) อธิปัญญาสิกขา คือ ศึกษาเรื่องปัญญาอบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร (โกศลสุภวัฒน์) (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบางเตย เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีการใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านความประพฤติ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว และด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการศึกษา นักเรียนสามารถทำงานกลุ่มและมีความพอใจพอใจที่จะทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้ และพยายามตั้งใจเรียนในทุกรายวิชาเสมอด้านความ

ประพจน์ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีของครูอาจารย์ เพียรพยายามประพจน์ปฏิบัติตนให้สมการเป็นนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว นักเรียนเคารพเชื่อฟังบิดามารดา พอใจในสิ่งที่บิดามารดาอบรมสั่งสอนในทางที่ดีที่ควร อยู่ในระดับมาก และด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน นักเรียนรักและภาคภูมิใจในโรงเรียนของตน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักเรียนที่มีเพศ ห้องเรียนต่างกันการใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนแตกต่างกัน ไม่แตกต่างกันทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยแตกต่างกัน พบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้านการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

6.2 สภาพปัจจุบันกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. มีความรู้อันเป็นสากลและความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ 5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชัยพร ชยเสโน (โพธิ์อิม) (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลัก “บวร” ของ โรงเรียนบ้านแครายเกษตรพันธุ์พิทยาคาร ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนต่อการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ ในภาพรวมพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ ด้านขั้นเตรียมการ ด้านขั้นดำเนินการ และด้านขั้นการติดตามประเมินผลระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนต่อปัญหาการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธในภาพรวม พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ ด้านปัญหาขั้นเตรียมการ ด้านปัญหาขั้นดำเนินการ และด้านปัญหาขั้นการติดตามประเมินผล 2. กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เพื่อพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย (1) ขั้นเตรียมการ ได้เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมวางแผน กำหนดแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ (2) ขั้นดำเนินการ ในภาพรวมทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ ด้วยความความซื่อสัตย์จริงใจ ตั้งใจในการทำโครงการอย่างต่อเนื่อง (3) ขั้นการติดตาม ประเมินผล และเผยแพร่ พบว่า มีการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธเป็นประจำทั้งภาคการศึกษาและประจำปี รวมทั้งมีส่วนร่วมเผยแพร่ผลการดำเนินการ ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบ 3. ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เพื่อพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย (1) ขั้นเตรียมการ พบว่าประเด็นหลักคือ ผู้ปกครองนักเรียนไม่มีเวลามาร่วมประชุม

วางแผน เพราะส่วนมากจะมีอาชีพทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งมีเวลาว่างตอนเย็นและวันหยุดเสาร์วันอาทิตย์ แต่เป็นเวลาที่โรงเรียนเลิกเรียนไปแล้ว (2) ขั้นตอนดำเนินการ พบว่าเป็นผลต่อเนื่องมาจากปัญหาขั้นเตรียมการ ที่ดูเหมือนว่าชุมชนมีส่วนร่วมการสนับสนุนโครงการไม่มากพอ ทำให้ขาดองค์ประกอบบางส่วนในการขับเคลื่อน (3) ขั้นตอนติดตาม ประเมินผลและเผยแพร่ คือ การที่ชุมชนและวัดยังมีส่วนร่วมกับโรงเรียนน้อยเกินไปในการดำเนินการตั้งแต่การควบคุม กำกับ ติดตาม และการประเมินผลการดำเนิน 4. แนวทางที่เหมาะสมในกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เพื่อพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย (1) ขั้นเตรียมการ คือ การมีส่วนร่วมวางรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เรียกว่า “บวร” (2) ขั้นตอนดำเนินการ คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนวัด และโรงเรียนมีบทบาทร่วมกันในการระดมทรัพยากร สรรหาบุคลากรที่มีความรู้เข้ามาขับเคลื่อนเพื่อจัดการเรียนการสอนในโครงการด้วยกัน (3) ขั้นตอนติดตาม ประเมินผล และเผยแพร่ คือ การมีส่วนร่วมวางรูปแบบ โดยมีการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อแก้ปัญหาและนำผลมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาต่อไป

6.3 การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิ์พิสัย อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย สรุปได้ว่า 1) แนวทางพัฒนาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธ กลุ่มตัวบ่งชี้ใดที่ดำเนินการได้ครบถ้วนตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธแล้วสถานศึกษาต้องรักษาให้คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป กลุ่มตัวบ่งชี้ใดที่ยังไม่ได้ดำเนินการต้องจัดดำเนินการ ให้มีขึ้น และให้นำแนวทางพัฒนาที่นำเสนอไว้ในด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหาร ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ และด้านการเรียนการสอนมาใช้เป็นแนวทาง พัฒนาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธ 2) แนวทางพัฒนาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้นำแนวทางพัฒนาตามมาตรฐานที่นำเสนอไว้ในด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริม มาใช้เป็นแนวทาง พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาดำรงค์ ปชฺโชตชโย (สัมพะวงค์) (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเรียนรู้ตามหลักพุทธ 5 ของผู้เรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า 1. การเรียนรู้ตามหลักพุทธ 5 ของผู้เรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือพุทธสุตา ตั้งใจเรียน วจสา ปริจิตา ท้องจำจนคล่องปาก ธตา ทรงจำเนื้อหาที่เรียน มนसानุเปกขิตา ใส่ใจนึกคิดตรึกตรอง ทิฏฐิยา สุปฏิวิฐา เข้าใจเนื้อ หาบทเรียนที่นักเรียนเห็น ตามลำดับความสำคัญของ เรียนรู้ตามหลักพุทธ 5 2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้เรียนมีต่อการเรียนรู้ตามหลักพุทธ 5 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้เรียนที่มีสถานภาพ อายุ และชั้นเรียนผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ตามหลักพุทธ 5 ไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการเรียนรู้ตามหลักพุทธ 5 ของผู้เรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จังหวัดปทุมธานี มีดังนี้ 3.1 ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ควรมีกัลยาณมิตรกับนักเรียนทุกรูป และมีเทคนิคการเรียนสอนหลักไวยากรณ์บาลี เพื่อให้นักเรียนเข้าใจหลักไวยากรณ์ภาษาบาลีให้มาก 3.2 นักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ต้องทำความเข้าใจหลักไวยากรณ์บาลี โดยใช้การเรียนรู้ตามหลักพุทธ 5 เพื่อให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จในการเรียนบาลี

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยพบว่าหลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบผลสำเร็จและเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวทางพุทธ คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาด้านอัตลักษณ์ โรงเรียนวิถีพุทธ พัฒนาด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรที่จะมีกรอบที่นำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาส่วนนี้ การพัฒนาครูและนักเรียนไปพร้อมกัน ทั้งความรู้ทางหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวิชาการตามโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการบูรณาการเข้ากับวิชาที่เรียน อย่างน้อยควรประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ คือ 1) แนวทางพัฒนาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธ เช่น ด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ด้านการเรียนการสอน ผลการประเมิน จะทำให้สถานศึกษาได้ทราบถึง จุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา และต่อจากนั้นจึงนำเอาจุดที่ควรพัฒนาดังกล่าวมากำหนดเป็นแนวทางพัฒนาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 มีการนำหลักไตรสิกขา เพื่อสร้างแบบแผนการเรียนรู้ องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่ถ่ายทอดกลุ่มเด็ก และคุณครูมีความเข้าใจในหลักธรรมไปพร้อมกันกับนักเรียน

8.2.2 พระสงฆ์ได้มีบทบาทในการสอน อธิบาย สร้างองค์ความรู้ หลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่าง วัด และโรงเรียน โดยมีจุดประสงค์เดียวกัน คือ การพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม และจริยธรรม

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยผลของการสร้างและพัฒนาระบบการเรียนรู้องค์ความรู้โดยใช้หลักไตรสิกขา ในกรณีอื่นอีก

8.3.2 ควรมีการวิจัยพุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักไตรสิกขา เพื่อนำผลมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

8.3.3 ควรมีการวิจัยผลของการสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยใช้หลักไตรสิกขา เปรียบเทียบกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ศาสตร์สมัยใหม่

8.3.4 ควรมีการวิจัย การพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูด้วยหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา เพราะในสังคมปัจจุบัน ครูมีปัญหาการกู้เงินสหกรณ์ ที่เป็นข่าว จำนวนมาก และปัญหาอื่น ๆ เพื่อที่จะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

9. เอกสารอ้างอิง

- พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร (โกศลสุภวัฒน์). (2560). **ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบางเตย เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2539). **การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- พระมหาชัยพร ชยเสโน (โพธิ์อิม). (2565). **การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลัก “บวร” ของโรงเรียนบ้านแครายเกษตรพันธุ์พิทยาคาร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาดำรงค์ ปชโชตชโย (สัมพะวงศ์). (2562). **การเรียนรู้ตามหลักพุทธ 5 ของผู้เรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). **สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของคุรุสภา.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัย เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเอาใจใส่ในงานการให้คำปรึกษาและมีเมตตา ยิ่งของ พระครูจิตรธรรมธัช, รศ.ดร. ประธานที่ปรึกษา และ พระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำตรวจแก้ข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ที่สุด ขอขอบคุณสถาบันภาษาบัณฑิตศึกษาวิทยาเขตหนองคาย ที่ได้ช่วยแปลบทความย่อภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ
วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
(สำหรับบทความที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป)

*****

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศีลศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและความเจริญก้าวหน้าในการวิจัยทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาและเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและพัฒนาคุณภาพการวิจัยในสาขาวิชาที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารกำหนด บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือคณาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัย ทั้งในและนอกสถาบัน บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารโดยตีพิมพ์ 2 ฉบับต่อปี ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

2. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: Journalmburec@gmail.com

3. การจัดเตรียมต้นฉบับ

1) เขียนตามแบบ (Modeling) ที่กำหนดไว้ เช่น ใช้กระดาษ A4 พิมพ์เต็มหน้า ความยาว 10-15 หน้า พิมพ์ด้วย Microsoft for Windows ใช้อักษร TH SarabunPSK ชื่อเรื่อง และหัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา และกั้นหน้าด้านบนกับด้านซ้าย เท่ากัน 1.5 นิ้ว ส่วนกั้นด้านขวาและด้านล่างเท่ากัน 1 นิ้ว และตารางให้มีขีดเส้นบนและล่างเท่านั้น

2) การอ้างอิงในเนื้อหาบทความให้ใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน ปี พ.ศ. ของเอกสารที่นำมาอ้างอิง และเลขหน้า ว่างข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เอกสารที่นำมาอ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้นิพนธ์บทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร เช่น กุลธิดา ท่วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท่วมสุข, 2548) การอ้างอิงเอกสารภาษาไทยจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า เช่น (องจตุก. 21/31/37) หรือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

3) การอ้างอิงเอกสาร ให้รวบรวมเฉพาะเอกสารทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงในบทความนี้เท่านั้น จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย
- 3) โจทย์วิจัย(ถ้ามี)
- 4) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 5) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- 6) ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย
- 7) วิธีดำเนินการวิจัย
- 8) ผลการวิจัย เสนอผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน
- 9) อภิปรายผลการวิจัย เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสนับสนุน
- 10) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 11) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) นำเสนอใน 3 ประเด็น คือ 1)ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ และ 3)ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

12) การอ้างอิงเอกสาร ให้รวบรวมเฉพาะเอกสารทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงในบทความนี้เท่านั้น จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร

บทความวิชาการ ให้จัดเรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ตามรูปแบบที่สารสารกำหนด

บทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทนำ
- 2) เนื้อเรื่อง แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

- 3) บทวิจารณ์
- 4) คุณค่าของหนังสือ
- 5) เอกสารอ้างอิง การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

4. การเขียนเอกสารอ้างอิง

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

เช่น

ถวิลวดี บุรีกุล. (2555). **ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2555). **ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

2) วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. **ชื่อวารสาร**. ปีที่(ฉบับที่). เลขหน้าที่ปรากฏของบทความในวารสาร.

เช่น

ธนวัฒน์ พรหมทอง. (2560). การศึกษาความเป็นพลเมือง: กรณีศึกษาประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือเมือง จังหวัดลำพูน. **วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์**. 4(1). 103-127.

Rootman. (2002). Three perspectives on the placebo response: Expectancy conditioning and meaning. **Advances in Mind-body Medicine**. 16(1). 216-232.

3) สารนิพนธ์ /วิทยานิพนธ์ /ดุษฎีนิพนธ์/รายงานวิจัย

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์. สถานที่พิมพ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา.

เช่น

รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

4) สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์ :

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). **ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ**. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ <http://xxxxxx>

เช่น

อานันท์ชนก สกนธวัฒน์. (2558). **ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ**. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562.
จาก <https://www.tcithaijo.org/index.php/polscimujournal/article/download/.../71727/>

Kendra Cherry. (2019). **Self Efficacy and Why Believing in Yourself Matters Updated**.
Retrieved 7 October 2019. From <https://www.verywellmind.com/what-is-self-efficacy-2795954>

5) การประชุมวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. ระบุการประชุมวิชาการ. สถานที่ประชุม. ระบุ วันที่/เดือน/พ.ศ. .: เลขหน้าที่ปรากฏของบทความในรายงานการประชุม.

เช่น

วริทธิ์ธร คำหมาย, เพ็ญศรี อมรศิลป์. (2559). **การพัฒนาระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ของบริษัทโรงสีบุญรุ่งเรืองชัย (ประเทศไทย) จำกัด**. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัย ไขข้อสงสัยสู่ความยั่งยืน”. วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. 17 มิถุนายน 2559. 38-45.

นุสรรา บุญทศ และคณะ. (2556). **การเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกระจาย อำเภอป่าดิว จังหวัดยโสธร**. การประชุมวิชาการสุโขศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 10. วันที่ 24-26 กรกฎาคม 2556. 61-73.

โสมาตรมี จันทร์รัตน์ และคณะ. (2562). **ภูมิทัศน์ภาคเกษตรไทย จะพลิกโฉมอย่างไรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน?**. งานสัมมนาวิชาการประจำปี 2562 ของธนาคารแห่งประเทศไทย ณ โรงแรม Centara Grand at Central World กรุงเทพมหานคร. 30 กันยายน-1 ตุลาคม 2562. 1-4.

6) พระไตรปิฎก อรรถกถา

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **พระไตรปิฎก อรรถกถา**. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

เช่น

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

7) การสัมภาษณ์

ระบุชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์. วัน เดือน พ.ศ. ที่สัมภาษณ์. ระบุสถานที่สัมภาษณ์

เช่น

ยรรชัญชาติสุทธชัย ผู้ให้สัมภาษณ์. 15 ตุลาคม 2562. ณ มหาวิทยาลัยรังสิต 52/247 ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

5. การส่งต้นฉบับ

การส่งในระบบ(Online Submission)ของวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ ได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: Journalmburec@gmail.com

6. เขียนตามแบบที่กำหนดไว้

การจัดเตรียมต้นฉบับ ใช้กระดาษ A4 พิมพ์เต็มหน้า ความยาว 10-15 หน้า พิมพ์ด้วย Microsoft for Windows ใช้อักษร TH SarabunPSK ชื่อเรื่อง และหัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา และกั้นหน้าด้านบนกับด้านซ้าย เท่ากัน 1.5 นิ้ว ส่วนกั้นด้านขวาและด้านล่างเท่ากัน 1 นิ้ว และตารางให้มีขีดเส้นบนและล่างเท่านั้น

แบบการเขียน “บทความวิจัย” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

*****

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....(16 pt หนา)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)..... (16 pt หนา)

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) .... (16 pt)..... 1

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) .... (16 pt)..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาไทย) .... (16 pt)..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาอังกฤษ) .... (16 pt)..... 1

Email : .... (16 pt).....

บทคัดย่อ (16 pt หนา)

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....

คำสำคัญ : 1. .... 2. .... 3. .... 4. .... 5. .... (3 – 5 คำ)

ABSTRACT (16 pt หนา)

.....
.....

Keywords : 1. .... 2. .... 3. .... 4. .... 5. ....(3 – 5 คำ)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย(16 pt หนา)

.....
.....
.....(ความยาวประมาณ 2/3 หน้ากระดาษ A4)

2. โฉมหน้าวิจัย(ถ้ามี) (16 pt หนา)

2.1 .....

2.2 .....

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย(16 pt หนา)

3.1 เพื่อ .....

3.2 เพื่อ .....

4. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี) (16 pt หนา)

4.1 .....

4.2 .....

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย(16 pt หนา)

5.1 .....

5.2 .....

6. วิธีดำเนินการวิจัย(16 pt หนา)

.....

.....(ความยาวประมาณ 1/2 หน้ากระดาษ A4)

7. ผลการวิจัย(16 pt หนา)

.....

มีตาราง/รูปภาพ/แผนภูมิประกอบ ถ้าวิจัยเชิงคุณภาพให้ใส่รูปภาพ 1-2 รูป (ความยาวประมาณ 2-3 หน้ากระดาษ A4)

8. อภิปรายผลการวิจัย(16 pt หนา)

.....

.....(ความยาวประมาณ 1/3 หน้ากระดาษ A4)

9. องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (16 pt หนา)

.....

ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สันเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

10. ข้อเสนอแนะ(16 pt หนา)

.....

11. เอกสารอ้างอิง(16 pt หน้า)

.....
.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)

12. คำขอบคุณ(16 pt หน้า)

.....
.....(ความยาวประมาณ 1/4 หน้ากระดาษ A4)

แบบการเขียน “บทความวิชาการ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

*****

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....(16 pt หนา)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)..... (16 pt หนา)

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) .... (16 pt)..... 1

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) .... (16 pt)..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาไทย) .... (16 pt)..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาอังกฤษ) .... (16 pt)..... 1

Email : .... (16 pt).....

บทคัดย่อ(16 pt หนา)

.....
.....

คำสำคัญ : 1. .... 2. .... 3. .... 4. .... 5. .... (3 – 5 คำ)

ABSTRACT(16 pt หนา)

.....
.....

Keywords : 1. .... 2. .... 3. .... 4. .... 5. .... (3 – 5 คำ)

1. บทนำ(16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....
.....
.....
.....

2. เนื้อหา (16 pt หนา)

2.1. ....
2.2. ....
2.3. ....
2.4. ....
ฯลฯ

3. สรุป (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

.....

.....

4. เอกสารอ้างอิง (16 pt หนา)

.....

.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

แบบการเขียน “บทวิจารณ์หนังสือ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

*****

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....(16 pt หนา)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)..... (16 pt หนา)

วิจารณ์โดย

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) .... (16 pt)..... 1

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) .... (16 pt)..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาไทย) .... (16 pt)..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาอังกฤษ) .... (16 pt)..... 1

Email : .... (16 pt).....

1. บทนำ (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

2. เนื้อหา (16 pt หนา)

2.1. ....

2.2. ....

2.3. ....

2.4. ....

ฯลฯ

3. บทวิจารณ์ (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

4. คุณค่าของหนังสือ (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

5. เอกสารอ้างอิง (16 pt หนา)

.....
.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

6. ประวัติผู้วิจารณ์ (16 pt หน้า)

(พิมพ์รายละเอียด).....

.....

A Buddhist University
Where Academic Excellence Meets Good Conduct,

Helping to Foster Peace and Harmony
in The Individual and The World.

Mahamakut Buddhist University
Roi Et Campus

"Vijjacaranasampanno so setthodevamanuse"

"A person who is wholesome in knowledge and conduct
is a beacon for mankind."

ผู้ที่สมบูรณ์ด้วยวิชา (ความรู้) จรรยา (ความประพฤติ) เป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่เทวดาและมนุษย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา
ถนนสีทองเมือง คำบดกงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618
www.rec.mbu.ac.th

บรรณาธิการ: ดร.บรรจง ลาวะสี
Tel. +66-934390684
E-mail: Journalmburec@gmail.com